Ahmedî

İSKENDER-NÂME

Hazırlayan

Dr. Yaşar AKDOĞAN

©
T. C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
KÜTÜPHANELER VE YAYIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

3128

KÜLTÜR ESERLERİ

411

ISBN 978-975-17-3341-2

www.kulturturizm.gov.tr

e-posta: yayimlar@kulturturizm.gov.tr

Bu kitap internet ortamında ilk kez yayımlanmaktadır.

1. Zikr-i Bismillâhi Rahmâni'r-Rahîm
Kamu nesne bizegidür iy Hakîm

2. Her kimüñ kim yoldaşı Tevfîk ola
Her ne söz kim söyleye tahkîk ola

3. Çünki tevfîk oldı bize hem-tarîk
Dürr-i ma'nîye kulak tut iy refîk

4. Andelîbem nagmeler sâz ideyim
Tûtiyem şekker söz âgâz ideyim

5. Söz diyeyim söz ne resme şöyle nagz
Kim revân andan mu'attar kıla magz

6. Yazayım bir nakş kim Nakkâş-ı Çîn
Görse anı kıla yüzbin âferîn

7. Bir gül-istân düzedeyin şavk-ıla
Kim anı Rıdvân temâşâ-gâh kıla

8. Rûh-ı Kudsem şöyle üreyim nefes
Kim ana îsî ola cândan heves

9. Sözde şöyle nazm idem dürr-i semîn
K'anı gerden-bend ideler hûr-ı în

10. Câdulıkda her nefes k'efsûn kılam
Sihri ben Bâbillüden efzûn kılam

11. Çengümi bir perdeye sâz eyleyem
Kim ana Dâvûdı dem-sâz eyleyem

12. Sözde idem bir Yed-i Beyzâ ıyân
Kim vire Mûsâ Asâsından nişân

13. Derd-mendem yanaram niteki ûd
N'ola şöyle nâle eylersem ki ûd

14. Derd-mendüñ nâlesi dil-keş olur
Oda yanmayan dem-i nâ-hoş olur

15. Ûd yandugı-y-çun oldı hoş-nefes
Şöyle k'eydür cân u dil aña heves

16. Yandugı-y-çun nây oldı hoş-nevâ
Sanma anuñ nâlesin bâd-ı hevâ

17. Kimde k'İbrâhîm bigi derd ola
Nâr-ı Nemrûd aña bâg-ı verd ola
18. Derdi vardı kim didi aña Kerîm
"İnne İbrâhîme evvâhün halîm"

19. Cân içinden oldı sözüm n'ola pes
Şöyle kim micmerdür olsam hoş-nefes

20. Sûzdur sözümi ma'mûr eyleyen
Nârdur şem'i yakup nûr eyleyen

21. Anuñ-ıçun hoş-nefes oldı adum
K'oldı micmer bigi içümden odum

22. Şem'a bir gice didi Pervâne ben
Âşık u ma'şûk-ıla vaslatda sen

23. Yâr-ıl'olmış sinüñ işüñ şöyle nûr
Ben yanarken andan uş peyveste dûr

24. Şem' dir âşık benem kim her gice
Şubh olınca yanaram ucdan uca

25. Sini bir şu'le kaçurur şöyle ẖâm
Dururam uş ben yaẖılınca temâm

26. Ben bekâ virüp fenâyı almışam
Riştesin cânumuñ oda salmışam

27. Aña irdüm virdügüm-çün ben beni
Sen seni dirsin bulamazsın anı

28. Şem' daẖı micmere didi ki ben
Yanaram 'ışk odına şöyle ki sen

29. Gözi yaşlu içi başlu olmışam
Her gice od içinde taña kalmışam

30. Bende-y-iken âyet-i Nûr u Duhân
N'işe saña meyl ider peyveste cân

31. Ben daẖı oda yanaram n'işe pes
Yoẖ-durur bende bu sendeki nefes

32. Ne ķoẖu irişdi cânândan saña
Kim göñüller meyl ider cândan saña

33. İkimüz bir odda nedür pes sebeb
K'ol ķoẖu baña virilmez iy 'aceb

34. Didi micmer ṭaşradan yakan seni
İçerüden yaķar uş görgil beni
35. Sini ṭaşra yañadan yakar bu nâr
Hem sėnüñ elüñde bir ser-rişte var

36. Sûzen-i îsî gibi saña hicâb
Oldı ol ser-rişte bu-durur savâb

37. Baña benden kalmaduġı-y-çun eser
Böyle oldum ẖoş-nefes iy pür-hüner

38. Varlıġuñdan nice kim bir rişte var,
Sanma kim sini ķabûl eyleye yâr

39. Ne ki senden sen fenâ olmayasın
Şem’ bigi andan bekâ bulmayasın

40. Varlıġuñı yaķ ki ẖoş-dem olasın
Kendüñi yitür ki yârı bulasın

41. Derd-mend ol kim sini sora habîb
Derdi olana ‘ilâc eyler ṭabîb

42. Yanmayınca ‘ûd ẖoş-dem olımaz
Ol ki yoķdur zaẖmı merhem bulımaz

43. Pâk iden cân gevherin derd olur
Kişi k’anuñ derdi yoķ nâ-merd olur

44. Derd-mend ol râhat-ı cân bulasın
Cânlaruñ derdine dermân bulasın

45. Derddür cân naķdine olan mehek
Ķalbi anuñ-ıla pâk itmek gerek

46. Derd ider göñlüñi tevhîde hâs
Od ider altunı topraķdan ẖalâs

47. Şöyle kim dûlâb dök der ile yaş
Kim yaşuñdan yaşarup kur’ola yaş

48. Çarẖ bigi hûb u ser-sebz olasın
Feth-i bâb-ı rahmete yol bulasın

49. Turduġuñ yir Cennet ü eşcâr ola
Ŕâst “tecrî tahtihe’l-enhâr” ola

50. Her ne tâ’atdan ki var yig oldı derd
Biñ du’âyı germ ider bir âh-ı serd

51. Âh yıḳuḳla sınuḳlardan gelür
Haḳ yıḳuḳ sınuḳ göñüllerde olur
52. Göñlini vîrân tutan ma’mûr olur
Haḳ tecellîsi-y-ile pür-nûr olur

53. **AHMEDÎ** olduġı-y-ıçun sûz-nâk
Oldı her ġışdan sözi zer gibi pâk

54. Lâ-cirem kim oldı pür deryâ-yı dür
Kim cihânı gevher-ile ḳıldı pür

55. Çünki ḳālıbın giderüp oldı pâk
Naḳdin ‘anuñ kimse ṭa’nından ne bâk

56. Olduġı-y-çun derd-mend eyle ki ney
Sözler ider ölü göñülleri hay

57. Derd-i Eyyûb olduġı-y-çun hem-nişîn
Adı Ni’me’l-‘Abd oldı_anuñ yakîn

58. Kendüyi öger diyü ‘ayb itme baña
Söz ögerem bini ögmezem saña

59. Söz-durur söz âdemînüñ rütbeti
Söz-durur iki cihânuñ ziyneti

60. Kamu nesne fer’ sözdür bî-şek asl
Cinsden sözdür kim oldı nev’e fasl

61. Dünya işi söz-ile tutdı nizâm
‘Uḳba işi söz-ile oldı temâm

62. Yire gökden hân-ı rahmet geldi söz
Halḳa Haḳdan kān-ı ni’met oldı söz

63. Ger bedâyi ‘söz-ile olur ‘ayān
Ger ma’ānî söz-ile bulur beyân

64. Yücelür söz-ile ulular adı
Dirilür söz-ile ölüler adı

MAKÂLE-İ ÛLÂ DER-TEVHÎD-İ BÂRİ TAÂLÂ CELLE CELÂLEHÜ

65. Fikr ider misin ki var bir pāk-ẕât
K’andan aldı varlığını kâyiñât

66. Bu cüvân-ser yir ü bu çarh-ı kebûd
Kendüzinden bulmadı lâ-şek vücûd

67. Kendü ẕâtından degül rûşen bu şem’

Kendü kendüden dirilmedi bu cem'

68. İşbu Hindû vü bu Rûmî nev-cüvân
Birbirin bî-sebeb ķomaz 'ayân

69. Hergün işbu şeb-rev-i sâhib-cemâl
Kendüzinden mi bulur naķs u kemâl

70. Kendü mi bizendi saķf-ı lâciverd
Kendü mi döşendi ferş-i sâl-hord

71. Naķş ola mı kim anuñ naķķâşı yoķ
Ferş ola mı kim anuñ ferrâşı yoķ

72. Kendüden mi oldı zâhir ķıl nazar
Bu ķamu elvân u eşkâl ü suver

73. Bir nazar ķıl gör n'iredendür bu kevn
Fikr it kimden belürdi bunca levn

74. Kimden olmışdur bu ķandil ü bu deyr
N'iredendür bu sükûn u bunca seyr

75. Kandan olmışdur bu haymezer-nigâr
Kimden olmışdur bu ferşaţlas-şi'âr

76. Kim düzetdi âlemüñ tertîbini
Kim yaratdı Âdemüñ terkîbini

77. Kimden ol k'eyler bahârı sîm-bâr
Kimdür ol k'eyler hazânı zer-nisâr

78. Kimden oldı hem-dem-i 'îsî sabâ
Sebzeyi Hıżra kim itdi hem-ķabâ

79. Nergisüñ gözini kehlâ kim ķılur
Yâsemîn yüzini ra'nâ kim ķılur

80. Kim düzetmişdür güli rûşen-çirâg
Lâlenüñ yüregine kim urdı dâġ

81. Kim bitürür âb u gilden ney-şeker
Kim getürür hâreden hurmâ-yı ter

82. Saḫrâdan kimdür düzeden la'l-i nâb
Ķaţreyi kimdür iden dürr-i ḫôş-âb

83. Gicenüñ zülfin muţarrâ kim ķılur
Gündüzüñ yüzini ġarrâ kim ķılur

84. Hâlık-ı Kevneyn ki anuñ ‘izzeti
Yir ü gök ṭoludur anuñ ḳudreti
85. Evvel oldur Evvel-i bî-ibtidâ
Âhır oldur Âhır-ı bî-intihâ

86. Z̲âtına yoḳdur hicâb illâ z̲uhûr
Ġaybetine yok sebeb illâ hużûr

87. Halk anuñ emr anuñ ‘izzet anuñ
Mülk anuñ fazl anuñ ḳudret anuñ

88. Ten yaradur sûret ider cân virür
‘Âḳl in’âm eyler ü îmân virür

89. Yiri gögi ḳāyim iden Hâlıḳ ol
İns ü cinne rızḳ viren Râzık ol

90. Rahmeti bî-hadd ü fazlı bî-kerân
Ni’meti bî-‘add ü luṭfı câvidân

91. Âşikâredür anuñ ilmine ġayb
Örtülüdür ‘afvı-y-ıla dürlü ‘ayb

92. Kanı fażl idüp ḳılur müşg-i Hıṭâ
Kirmden aṭlas düzedür zî atâ

93. Nûş-ı dârû ider arudan ayân
Sahreden âb-ı zülâl eyler revân

94. Âb u gilde şöyle san’atlar kılur
Kim aña cân u göñül hayrân olur

95. Bu ne mülketdür ḳamu ‘izz ü celâl
Bu ne hażretdür ṭolu fażl u kemâl

96. Müsteḳarrı ‘izzetinüñ lâ-mekân
Sür’ati fermânınuñdur Kün-fe-kân

97. Fehm künhinde anuñ bî-bâl ü per
Vehm z̲ikrinde anuñ bî-pâ vü ser

98. Pâkdur andan ki her ġāfil didi
Pâk-ter andan ki her ‘âḳil didi

99. Ol-durur bî-şek Vücûd-ı Muṭlaḳ Ol
Böyle baġla i’tikāduñ ber-Haḳ Ol

100. Muṭlaḳ oldur pes ne kim varsa vücûd
Lâ-büd iderler aña cândan sücûd

101. Bu’d eb’ad ķurb ‘aķrebdür aña
Nahnü ‘aķreb hüccet uş rûşen saña
102. Niçe uzansa silsile bigi ‘ilel
Hâşa k’ire ķurbına anuñ halel

103. Bu’d eb’ad çün aña olmaz hicâb
Ķurb ‘aķreb pes añuñ min külli bâb

104. Çün ‘ilel ‘illiyyeti andan bulur
Ķurb-ı ‘aķreb pes yakîn anuñ olur

105. Rahmeti-y-le dirilür ervâh anuñ
Ni’meti-y-le bislenür eşbâh anuñ

106. Her ne var ger yir ü gök ger mihr ü mâh
Birligine varlığınadur güvâh

107. Luţfuñ-ıla iy Kerîm-i Lem-yezel
‘Afv it bizden ne kim geldi zelel

108. Bizüm işümüz nedür cürm ü haţâ
Saña lâyıķ ne-durur ‘afv u ‘aţâ

109. Pâk ķılġıl bu ‘alâyıķdan bizi
Bî-niyâz itgil halâyıķdan bizi

110. Mahrem it göñlümizi esrâruña
Hem-dem it cânumuzı envâruña

111. Bizi tab’ ‘âlâyişinden eyle pâk
Şöyle ki_olmaya bize pâ-bend hâk

112. Dünya vü ‘ukbâda iy Rabb-i Rahîm
‘Afv it gösterme bize hîç bîm

113. Her kim ol Haķ z̲âtınuñ fikrin ķıla
Hîç nesne_añlamadın h̲ayrân ķala

114. Zâtı bir-durur velî evsâfı çoķ
Ķamusı vasf-ı kemâl ü naķsı yoķ

115. Adınuñ bir nev’idür Esmâ-i z̲ât
Birisi dahı anuñ Esmâ-i sıfât

116. S̲âlis̲i esmâ-i ef’âl oldı bil
Diyeyim birbir ķamusın żabţ ķıl

117. Her kişi kim anuñ adların bile
Dünya vü ‘Ukbâda ol rahmet bula

118. Ol sıfâtı bil ki iki dürlü olur
Biri îcâbî biri Selbî gelür
119. Oldur îcâbî k'aña ehl-i maķâl
Nisbet ol vasf 'itdiler k'ola kemâl

120. Şöyle kim lafz-ı Kerîm ü hem Rahîm
Hem Ra'ûf u hem Ġafûr u hem 'Alîm

121. Selbi ol kim nefy ol'andan her sıfat
K'anda bula naķs ehl-i ma'rifet

122. Şöyle kim dirler aña yokdur mekân
Dahı ne hayyiz var aña ne zemân

123. Zâtı cismiyyetden olmışdur arı
Cevheriyyetle arazdandur berî

124. İsm-i Zâtun biri dah'oldur ayân
K'anda olmaya izâfetden nişân

DER-BEYAN-ĀH-NÜMÂ-İ ZÂT-I U TAKSİM-İ ÂN

125. Ol hayât-ıla vücûb oldı yakîn
Dahı Kayyûmiyyet iy pâkîze-dîn

126. Birisi dahı izâfetdür hemîn
Evveliyyet Âhiriyyet bil yakîn

127. Birisi dahı izâfetdür ayân
Lîki ne mahz-ı izâfetdür hemân

128. İlmdür ol u İrâdet hem Gınâ
Hem Rübûbiyyet k'anuñ-durur senâ

129. Dahı Sübbûhiyye Kuddûsiyyedür
Rahmet ol nefse kim ol kudsiyyedür

130. İktizâ itdi k' Ulûhiyyet ola
Anda kahr u lutf u hem hışm u rızâ

DER-HİKMET-İ İTTİSÂF-I HÜDÂ-YI TA'ÂLÂ Bİ-CEMÂL VE CELÂL

131. Kim muti'a vire lutf idüp sevâb
Kahrı-y-ıla ide âsîya ikâb

132. Tâ ki adı Nâfi' ola vü Latîf
Dahı Kahhâr ola vü Zârr iy harîf

133. İsm k'anda kahr var ism-i Celâl
Ol ki anda lutf var ism-i Cemâl

134. Kahrınuñ içinde pinhân lutfı çok
Lutfınuñ içinde sanma kahrı yok

135. Ni'metinde gizlü-durur nıkmeti
Nıkmetinde örtülüdür ni'meti

136. Lutfıdur bu kim saña virdi gazab
Kim ziyânuñ def'ine ola sebeb

137. Dahı mevsûf itdi şehvetle seni
K'olasın cezb-i menâfi'le ganî

138. Cezbi nef' olmazsa vü def'i zarar
Bulımazsın dirlige bir dem zafer

139. Girü şehvetle gazabdur saña dâm
Cezb ü def'ol dâma dânedür müdâm

140. Avlar işbu dâm-ıla uş sini dîv
Dâne gösterdüp ider ol saña rîv

141. Dâne-i peydâ ider dâmı nihân
Sini dâma düşürür dâne ayân

142. Kahr içinde lutf u lutf içinde kahr
Gör nice koyup-durur Hallâk-ı dehr

143. Her kişi kim bu sözüñ sırrın bile
Huffeti'l-Cennet aña rûşen ola

144. Nedür ism-i zât Allâhü Selâm
Rabbü Kuddûsü Melik iy nîg-nâm

145. Hem Azîm ü Hakk u Mü'min-durur ol
Dahı Cebbâr u Müheymin-durur ol

146. Hem Azîz ü Bâtın u Zâhir-durur
Hem Celîl ü Evvel ü Âhir-durur

147. Bir dahı ism aña Mütekebbir gelür
Bir dahı ism aña Mütaâlâ olur

148. Vâhid ü Bâkî Rakîb Evvel Ahed
Hem Kebîr ü hem Mecîd ü hem Samed

149. Zü'l-Celâl ü hem Metîn ü hem Mübîn
Bu-durur esmâsı zâtuñ bil yakîn

DER-BEYÂN-I ESMÂ-İ SIFÂT-I BÂRÎ-Yİ TA'ÂLÂ

150. Oldı esmâ-i Sıfât Hayy u Şekûr
Kâhir ü Kahhâr u Gaffâr u Gafûr

151. Hem Ra'ûf u Berr ü Rahmân u Rahîm
Hem Sabûr u hem Vedûd u hem Alîm

152. Hem Şehîd ü hem Semî' ü hem Basîr
Hem Kaviyy ü hem Kebîr ü hem Habîr

153. Muktedirdür hem Afüvv ü hem Halîm
Muhsî vü Settâr-durur hem Hakîm

154. Diyeyim esmâ-i ef'âlin anuñ
Dinler-isen sıdk-ıla devlet senüñ

DER-BEYAN-I ESMÂ-İ EF'ÂL-İ BÂRÎ-Yİ TA'ÂLÂ CELLE VE ALÂ

155. Oldı anuñ esmâ-i ef'âli Mücîb
Hem Vekîl ü Vâsi ü Mugnî Hasîb

156. Hem Şehîd ü hem Hafîz ü hem Mukît
Hem Latîf ü Muhyi vü ân-geh Mümît

157. Müntakımdur Vâli vü Tevvâb hem
Hâlık u Bârî-durur Vehhâb hem

158. Hem Hakem hem Adl-durur hem Mu'îd
Mübdi vü Hâdîdür ol u hem Reşîd

159. Hem Bedî' ü Bâsıt u Kābızdur ol
Halka Râfi'dür ü hem Hâfızdur ol

160. Hem Kaviyy ü Zârr u Nâfi'dür ol
Muksit ü Câmi'dür ü Mâni'dür ol

161. Hem Mukaddim hem Mu'ahhır anı bil
Dahı Zü'l-İkrâm tâ'at aña kıl

DER-BEYÂN-I EİMME-İ SEB'A-İ EZ-ESMÂ-İ SIFÂT

162. Oldı eimme ad-ıla yidi sıfât
Evvelî ol yidinüñ-durur hayât

163. İlmdür andan irâdetdür imâm
Kudret-ü sem' ü basardur pes kelâm

164. Gerçi zâhirdür mezâhirden sıfât
Lîki dördidür bulardan ümmehât
165. Biri Evvel birisi Âhir-durur
Biri Bâtın birisi Zâhir-durur

166. Kamunuñ Allah u Rahmân câmi'i
Rahmet aña k'ola bu söz sâmi'i

167. Bu sıfâtlar zât-ıla birdür yakîn
Görinen kesret-eser-durur hemîn

TETİMME-İ TEFÂSİL-İ ESMÂ-İ SIFÂT

168. Bu kamu birdür velîkin her eser
K'olur andan zâhir itdükde nazar

169. Ol eser hâline lâyık bir sıfat
Vaz' itdi aña ehl-i ma'rifet

170. Bildügi-y-çün kamu ġaybı bî-gümân
Didiler aña Âlim-i ehl-i lisân

171. Mubsarâtı bildügi-y-çün ol Habîr
Kodılar adını âkıllar Basîr

172. Cümle mesmû'âtı çün bilür ayân
Didiler aña Semî'-i ehl-i beyân

173. 'Aklda hâricde ne kim var-durur
Herbiri bir vasfına mazhar-durur

DER-TAFSÎL-İ MEZÂHİR-İ ESMÂ-İ HÜSNÂ

174. 'Akl-ıla nefs-i mücerred iy emîn
Mazhar-ı ilm-i İlâhîdür yakîn

175. 'Akl adıdur kalem bî-irtiķâb
Levhdür nefs adı vü ümmü'l-kitâb

176. Her ne sûret var-ısa âlemde bil
K'aña 'akl icmâl-ıladur müştemil

177. Kamuya tafsîl-il 'oldı nefs-i küll
Müştemil sırrını sözüñ añla bil

178. Mazhar-ı Rahmân-durur 'arş-ı azîm
Kürsi oldı mazhar-ı pâk-i Rahîm

BAKIYYE-İ TEFÂSÎL-İ MEZÂHİR

179. Çarh-ı evvel mazhar-ı Hallâkdur
Çarh-ı sâbi' mazhar-ı Rezzâkdur

180. Çarh-ı evvel aya olmışdur mahal
Çarh-ı sâbi'de olur dâyim Zühal

181. Çarh-ı s̲âdis mazhar-ı ism-i Alîm
Kim orada Müşterî-durur mukîm

182. Çarh-ı hâmis mazhar-ı Kahhârdur
K'orada Merîh hancer-dârdur

183. Çarh-ı râbi' mazhar-ı muhyî vü nûr
Kim güneş andan ider dâyim zuhûr

184. Çarh-ı sâlisdür Musavvir mazharı
Ol felekdür Zühre-i zehrâ yiri

185. Mazhar-ı Bârîdür ikinci felek
K'orada olur 'Utarid dutma şek

186. Mazhar-ı Cebbâr nâr u Hayy âb
Mazhar-ı bâ'is hevâ vü Rab türâb

DER-MEZÂHİR-İ MÜREKKEBE

187. Bu besâyitde ne varsa bî-gümân
Her biri bir isme mazhardur hemân

188. Lîkin eczâ-yı mürekkeb herbiri
Bî-gümân bir ismüñ oldı mazharı

189. Bu mezâhir gerçi bî-had çok-durur
Zâhir olan birden artuķ yok-durur

190. Baksa yüz gözgüye bir kişi ayân
Yüz görinür orada ol bî-gümân

191. Oldı bir sûret bu yüz mazharda yüz
Z̲âhir olanlar kamu bir reybsüz

DER-BEYÂN-I ÂN Kİ İNSÂN MAZHAR-I İSMU'LLAH EST

192. Mazhar-ı İsmu'llah insândur hemîn
K'ol ḳamu esmâya câmi'dür yakîn

193. Cümle-i esmâya câmi'dür bu ism
Lâ-büd oldı aña mazhar bu ṭılısm

194. Kamu vasfa anı câmi' buldılar
Mazhar olduğın bu isme bildiler

195. Buldılar ezdâd üns anda temâm
Lâ-büd aña didiler insân-be-nâm

196. Kābiliyyet bulup eczâ-yı kesîf
Mûnis oldı aña ol rûh-ı laṭîf

197. Şem'-i cân key rûşen işler işledi
Bu gider cisme safâ bağışladı

198. Ḳābil itdi anı ilm ü hikmete
Ḳıldı lāyık anı fażl u rahmete

199. Rûh-ı a'zam oldı zâtuñ mażharı
Ḳamu naḳş u 'aybdandur ol berî

DER-MEV'İZE VE TAHRÎZ BER-İKTİSÂB-I SA'ÂDET-İ MA'ÂD

200. Sen dahı ol nûrdansın muktebes
Râst aña irmege kılgıl heves

201. Her n'ireye katre giderse gider
Âkıbet kılur girü bahre güzer

202. Düriş olma katre-y-iken seng ü hâk
Kim kabûl eyleye sini bahr-i pâk

203. Ne küdûret varsa nefsüñden gider
K'idesin sâfî olup bahra güzer

204. Ger küdûretden olursañ hâk-vâr
Taş-ıla toprakda bulduñ hâr u zâr

DER-TAHRÎZ-İ MEYL BE-ÂLEM-İ KUDS TAHÂRET

205. Çünki Allâhuñ sen olduñ mazharı
Sen seni zînhâr sanma ser-serî

206. Nice k'ismu'llah mukaddemdür yakîn
Cümle esmâ-i sıfatdan iy karîn

207. Mazhar ol isme çü sensin bî-gümân
Bu mezâhirden mukaddemsin ayân

208. Rûhla evvel cism-ilesin âhirîn
Evvel âhir pes sen olursın yakîn

209. İşbu varlık yog-ıdı sen var-ıduñ
Ne hod âb u bâd u hâk ü nâr-ıduñ

210. Gitse bu varlık girü var olasın
Kuds ehli-y-le varup yâr olasın

211. İşbu cism ü sûret oldukda adem
Yog olam ben dahı diyü yime gam

212. Sûret-i hayvâniye irse halel
Hilkat-i rûhâniye ola bedel

213. Rûh ölmez ölecek tendür k'ölür
Ölicek ten rûh bâkîdur kalur

214. Sûret-i tenden çü hâli ola rûh
Dahı yig hil'at ola aña fütûh

DER-BEYÂN-I HÂL-İ RÛH BA'D-EZ MÜFÂREKAT-İ BEDEN

215. Varlıguñ her-dem tebeddülde yakîn
Girü sen sensin hakîkatde hemîn

216. Her nefes zâyil oluban bu vücûd
Yirine bir dahı virür feyz-i cûd

217. Gelmeye bu söz saña hergiz ba'îd
Okıduñs'âyetde "min halkın cedîd"

218. Pes bu nev'-i sûretüñ çünkim gide
Sâni' anı dahı yig sûret ide

DER-BEYÂN-I ŞEREF-İ İNSÂN BER-MAHLÛKÂTİ

219. Ten duhânından çü sen dûr olasın
Şem'-vâr ucdan uca nûr olasın

220. Bir güneşden sır k'aña gün zerredür
Bir denizden k'aña ummân katredür

221. Kamu isme işbu ism ider zuhûr
Herbiri bundan alur peyveste nûr

222. Kamunuñ bu mazharı-durur yakîn
Pes ta'addüd yok u vahdetdür hemîn

223. Rûh-ı insânî ki oldur pâk-zât
Oldugı-y-çun mecma'-ı cümle-sıfât

DER-MEV'İZE VE TAHRÎZ BER-RAGBET BE-ÂLEM-İ KUDS

224. Hakdan ol-ımış halîfe bî-gümân
Âlem-i Gayb u Şehâdetde ayân

225. Sen dah'andan muktebessin dutma şek
Kamu nesne asla meyl itmek gerek

226. Cehd it pes k'iresin ol gül-şene
N'işe kalduñ bu dütünlü kül-hene

227. Oradansın aña eyle meyli sen
Hâtıruñda var-ısa hubbü'l-vatan

228. Jeng-i şehvetden iderseñ nefs pâk
Rûh-ı a'zâm gibi olduñ tâb-nâk

229. Sini andan ayıran işbu kafes
Sınsa sen Olsın ale't-tahkîk pes

230. Pes gerek nefsüñi şöyle idesin
K'iresin aña çü bundan gidesin

231. Ger anuñ vasfı-y-ıla mevsûf olasın
Aña irişmeklige yol bulasın

232. İllet-i zamm oldı cinsiyyet ne şek
An'irem diyend'anuñ vasfı gerek

233. Pâklıkdur vasf’anuñ her aybdan
Bu sözi diñle ki geldi gaybdan

234. Diler-iseñ kim görine saña Zât
Cehd it kim gide senden bu sıfât

235. Her kimüñ kim var-durur aklında sahv
Kendüzini kendülikden ide mahv

236. Pâk olgıl tâ ki pâki bulasın
Şöyle mahv olgıl ki sen ol olasın

237. **AHMEDÎ** bildüñse key söz söyledi
Vahdetüñ sırrın saña keşf eyledi

238. Bu söze olsañ benefşe bigi sem’
Keşf-ile gül gibi olasın şem’-i cem’

239. Tefrika mahv ola cem’a iresin
Râst andan cem’-i cem’a iresin

DER-MEDH-İ HÂTEME’N-NEBÎNE MUHAMMEDİ MUSTAFÂ ALEYHİ’S-SELÂM

240. Hażret-i ‘izzetden olsun biñ selâm
Musṭafâ’nuñ rûẖına her-subh u şâm

241. Reh-ber-i ehl-i ṭarîḳat tâc-ı şer’
K’andan oldı dîne zâhir asl u fer’

242. ‘İlm bahri vü fezâyil mecma’ı
Luṭfı kânı vü fęvâżıl menba’ı

243. Göñli anuñ mahzen-i esrār-ı Haḳ
Rûhı anuñ mazhar-ı envâr-ı Haḳ

244. Hem ezel mülkinde Faẖr-i ‘Âlem ol
Hem ebedde enbiyâya ẖâtem ol

245. ‘Işḳına oldı anuñ rûşen bu şem’
Belk’anuñ-çuñ intizâm oldı bu cem’

246. Çünki devletden başına urdı tâc
Aldı hândan bâc u ḳayserden harâc

247. Şirk çirkinde boyanmışken bu hâk
Kılıcı suyından anuñ oldı pâk

248. Tarfetü’l-‘ayn içre çün tîz-i nazar
Kıldı bundan “Kābe-Kavs̱eyn’e” güzer

249. Tutdı anda ḳurb-ı “Ev-ednâ”yı ol
Buldı “Sübhâne’llezî esrâ”yı ol
250. Buluban “S̲ümme Denā”ya ol sebîl
“Lev-denevtü” diyü ḳaldı Cebra’îl

251. Kıldı na’lînini tâc-ı ser felek
İtdi sürme ayaġı tozın melek

252. Gâh “Tâ-hâ” buldı geh “Yâ-sin” nidâ
Gâh “Elem neşrahleke” geh “Ve’d-duhâ”

253. Gâh anuñ hulḳına didi Haḳḳ ‘Azîm
Geh Ra’ûf itdi anı vü geh Rahîm

254. Geh didi aña “Şefî’” ü geh “Nezîr”
Gâh “Şâhid” geh “Sirâc” ü geh “Beşîr”

255. Salṭanaṭla oldı halḳuñ fahrı ol
Kendüzine fahr idindi faḳrı ol

256. Çünki oldı himmeti anuñ ser-bülend
Hîç hışmet olmadı aña pây-bend

257. Gökde güneş hışmetine ḳalmadı
Anuñ-ıçun yire sâye salmadı

258. İtmedi Firdevs bâgına nazar
Lâ-büd oldı vasfı “Mâ-zâge’l-basar

259. Hem sa’âdet hem kerâmet ehli ol
Hem hilâfet hem imâmet ehli ol

260. Cenkde hayli melâ’ik aña iş
“Mâ-remeyte iz remeyte”_ohına kîş

261. Dir “Etânî” Cebra’îl andan kelâm
Yir “Ebeytü inde Rabbî”den ta’âm

262. Ol-durur ol “Âlim-i ilme’l-yakîn”
Ol-durur ol “Rahmeten li’l-âlemîn”

263. Çil-sabâh u heşt-huld-i bî-misâl
Cüml ‘anuñ-çun bu söze hâ-mîm-dâl

264. Gitse andan nokta-i mîm-i hased
Ne kalur fikr eylegil “Bâki Ahed”

265. Çün nübüvvet zâhir itdi Mustafâ
Nesh old’anuñla şer’-i enbiyâ

266. Dîn anuñdur bâki-i edyân nedür
Hükm anuñdur hikmet-i Yûnân nedür
267. Rây-ı Yûnân mezheb-i Zerdüştdür
Felsefe-y-le şer' püşt-â-püştdür

268. Felsefedür sifli bî-şek şer'-i arş
Şer'-ile arşa irişür ehl-i ferş

269. Rahmetin Hakkuñ dilerseñ **AHMEDÎ**
Hamd-ile zikr eyle dâyim Ahmed'i

DER-TAHRÎZ BE-İTBÂ VE MAHABBET-İ RESÛL

270. Dem anuñ adından ür peyveste pes
K'olasın ol ad-ıla îsî-nefes

271. Göñlüñi medhine it dürc-i le'âl
Kim ola kamu sözüñ sıhr-ı halâl

272. Sünnetin tut k'ehl-i devlet olasın
Şer'ine gir kim şefâ'at bulasın

273. K'ol nebî şer'ine her kim girmeye
Dünya vü 'Uķbāda rahmet görmeye

274. Yâ-Resûl 'Allah nazar itgil baña
Kim şefâat isteyü geldüm saña

275. Olsa 'âsîye şefâat mültahık
Cümle 'âsîlerden uş ben müstahık

DER-ŞEFÂAT-CÜSTEN EZ-RESÛL ALEYHİ'S-SELÂM

276. Bini iste kim günâhum çok-durur
Arada bir hayr işüm yok-durur

277. Olmaz işde geh yügüre geh yile
Virmişem 'ömrümi ney bigi yile

278. Şimdi uş zâr u peşîmân olmışam
N'eyleyeyüm diyü hayrân kalmışam

279. Ne siyeh-kâram ki işüm yazmışam
Defterümi kara dîvân yazmışam

280. Sen var-iken ben kime yalvarayum
Kapuñı ķoyup n'ireye varayum

281. Çünki sensin pes Şefî'ü'l-Müznibîn
Ben şefâat senden isderem hemîn
282. Dut elümi kim ayakdan düşmişem
Hem nedâmet odına dutışmışam

283. Tâ getürdüm kapuña mihr ü vidâd
Sıdk u ihlâs-ıla hüsn-i i'tikād

DER-BEYÂN-I HAKİKAT-İ NUTK Kİ BÎ-HARF Ü SAVTEST

284. İy sehün-dân gel ki söz söyleyelüm
Hûb ma'nîler beyân eyleyelüm

285. Gerçi söz oldur ki bî-kâm u zübân
Ola ma'nî ehli katında ayân

286. Ol degül söz kim ola ol savt u harf
Belki savt u harf olupdur söze zarf

287. Söz eger bu savt ola vü harf pes
Bî-şek insân ola tûtî dahı pes

288. Harf ü savtı söz sanursañ cehl ola
Harf-ıla savta kalan nâ-ehl ola

289. Lîki çün söz lafz-ıla sûret bulur
Hem ma'ânî tercümânı lafz olur

290. Pes sözi hoş-lafz-ıla_idelüm beyân
K'ola san'at ehli kim olur ayân

291. Müşg ü anber-bîz idüp hâmeyi
Nakş kılalum **SİKENDER-NÂME'Yİ**

DER-TAHALLUS-I KİTÂB

292. Her sözi anda mülahhas idelüm
AHMEDÎ adına mahlas idelüm

293. Gevher-i fazlı sunalum fâzıla
Zâde-i aklı virelüm âkıla

294. Ucdan uca araduh bu âlemi
Bulmaduh ehl-i kerem bir âdemi

295. Kim kerem ehli kimi ölmiş-durur
Kimi yoklıkdan nihân olmış-durur

296. Âdemî yirini dutmışdur sibâ’
Kime lâyık ola bu zîbâ-metâ’
297. Bû kerîmedür ü hem bintü’l-kerîm
Nicesi küfv ola buña her le’îm

298. Söz çü a’tı’l-kavsi bârîhâ ola
AHMEDÎ ‘yedür bu kim lâyık gele

299. Pes anuñ hıcrında gerekdür bu bikr
Dahı dürlü yok-durur bu işde fikr

300. Aña lâyık bu kim oldur ol Kerîm
Kim saçar halka zer ü dürr-i yetîm

301. Hem dahı_oldur gevherüñ kadrin bilen
‘İzzetin yirine getüribilen

302. Bu güher bir kişiye lâyık mıdur
Kim berâberdür katında hâk ü dür

303. İşbu ‘azrâ-yı cihânda iy Hüdây
Kıl hümâyûn-fâl şöyle kim hümây

304. Fikri-y-ile ‘aklı pür-nûr eylegil
Zikri-y-ile cânı ma’mûr eylegil

305. Bunı göñüllere hem-dem eylegil
Cânları sırrına mahrem eylegil

306. Ciddine fazluñ-ıla virgil sevâb
Hezlini afv eyle vü itme hıtâb

MATLA’-I DASİTAN-I ZÜ’L-KARNEYN İSKENDER-İ RÛMÎ

307. Söylegil iy bülbül-i şîrîn-zübân
Hayfdur kim gizlü kala bu beyân

308. Kâm-ı cân lafzuñdan olsun pür-şeker
Olma pes hâmûş iy mürg-ı nagme-ger

309. Kim gele hâmuşlığa dahı zamân
Virmedi kimseye virmez çarh emân

310. Kim başarmışdur bu tîre-hâk-ile
Kim başa çıkmış-durur eflâk-ile

311. Nûşıdârû diyü virdügi bu dehr
Bî-gümân ol nîş-i cândur belki zehr

312. Yidi başlu ejdehâdur bu cihân
Bir nefes kimseneye virmez emân
313. Niçeler binüm diyü bu şark u garb
Ejdehâ vü dîv ile_eyledi harb

314. Niçeler binüm diyü bu bezm-gâh
İns ü cinn-ile düzetdi rezm-gâh

315. Niçeler ârâyiş itdi taht-ı âc
Niçeler yâkûtdan düzetdi tâc

316. Ol kamudan kalan uş efsânedür
Mülk Allâhuñ ki câvîdânedür

317. Mülk mi ol ki_anı koyup gideler
Ayruga kalası mülki nideler

318. Bu söz üzre bir hikâyet ideyim
Ehl-i dânişden rivâyet ideyim

ŞÜRÛ'-I BE-NAZM-I KISSA

319. Ol zamân k'İrâna Dârâb-ıdı şâh
Dilegince seyr iderdi mihr ü mâh

320. N'ireye yüz tutsa bulurdı zafer
Topraga el ursa olurdı güher

321. Kişiye çün yüz tuta ikbâl ü baht
Sehl olur ele getürmek tâc u taht

322. Kamu müşkil devlete âsân olur
Devlet oldukda gedâ sultân olur

323. Bir kıl-ıla yidilür çünkim gele
Gidicek uzar eger zencîr ola

324. Çün muzaffer gördi Dârâ devletin
Diledi k'artura câh u rütbetin

325. Nice kim artar kişide mâl u genc
Dahı artar hırs-ıla bî-hûde renc

326. Kasd itdi k'ilede Rûma sipâh
Rûmı feth idüp aña dahı_ola şâh

327. Bir çeri cem' itdi anda şehriyâr
Kim aña yog-ıdı hadd-ile şümâr

328. Ol aradan Rûma azm eyledi şâh
Her yañadan yüridi hayl ü sipâh
329. Rûma yüridi çeriler fevc fevc
Bahr sana-y-duñ ki gider mevc mevc

330. Yiryüzi kûs ü direfş-ile ‘alem
Tolmış-ıdı vü dahı hayl ü haşem

331. Kaysara irdi haber kim çok çeri
Rûma uş geldi vü Dârâ serveri

332. Nireye ugrasa gâretdür işi
Kanda irerse hasâretdür işi

333. Nirede ma’mûr yir bulsa yıhar
Kankı şehri kim alur-ısa yahar

334. Her ki Dârâyı göre iy şehriyâr
Sana Behmendür ü yâ İsfendiyâr

335. Leşkere çün ola Dârâ pîş-rev
İlede Destânla Rüstemden girev

336. Leşkerinüñ hod kerânı yok-durur
Her neden dirler-ise artuk-durur

337. Kim-durur Dârâya kim karşu tura
Yâ çerisinüñ hisâbın kim vire

338. Kaysara çünkim irişdi bu haber
Göñli oldı gussadan zîr ü zeber

339. Bildi kim tâli’ dönüp baht oldı şûm
Gidiser bî-şekk elinden mülk-i Rûm

340. Zîre ol pîr-idi Dârâ nev-cüvân
Ol zaîf-idi vü bu nev-pehlevân

341. Pîrden hergiz yigitlik gelmeye
Yigid-ile pîr hem-ser olmaya

DER-NASÎHAT- VE BEYÂN-I HÂL-İ PÎRÎ

342. Nev-cüvân-ıla nice_ola könhe-pîr
Dâr u gîr ü devlet ü nusretde bir

343. Fark ikisi arasında bu yiter
Kim yiter pîr ü cüvân olan biter

344. Bâgda bislenür agaç ki_ola cüvân
Pîr olıcak keser anı bâgbân
345. Devlet-ile ger kişi Cimşîd ola
Pîrlikde kamudan nev-mîd ola

346. Bu yigitlik ger hevâdur u heves
Pîrlik za'f olur u hem'acz pes

347. Az yir-ise ten olur zâr u nizâr
Çok yir-ise hod düşer bîmâr u zâr

348. Şîb ecel kılıc-durur çün ire şeyb
Dahı dünyâ istemeklik ola 'ayb

349. Gerçi Kaysar bilür-idi k'ol sipâh
İdesi-durur anuñ mülkin tebâh

350. Lîki saķladı hamiyyetle_adını
Urdı hasm-ıla savaş bünyâdını

351. Kişi kim ol eyü ad-ıla ola
Yig ki yavuz ad-ıla diri kala

352. Tâc ıssına ki_ola bî-nâm u neng
Tahtdan yig tahta-i tâbût-ı teng

353. Bî-hamiyyetlerden erlik gelmeye
Bî-hamiyyetlikle dirlik olmaya

354. Bî-hamiyyet kişi server olamaz
Her ki cân u baş sever ser olamaz

355. Ur bu cân terkini kim baş olasın
Yüregine düşmenüñ baş olasın

356. Bir çeri cem' itdi Kaysar bî-kerân
K'ide Dârâ-y-ıla bir ceng-i girân

357. Kim cihân içinde kala yâdigâr
Anı târîh ide andan rûzigâr

358. Çün ecelden kimseye yokdur güzer
Er gerek k'ölmekden itmeye hazer

359. Yokdur ölmek çünkim olmaya kazâ
Çün kazâ var dirlik olmaya revâ

360. Yüridi birbirine iki sipâh
Şöyle kim örtildi tozdan mihr ü mâh

361. Ugraşup birbirine_âheng itdiler
Nâm-ıçun nâmûs-ıla ceng itdiler
362. Bir neberd oldı ki hergiz rûzigâr
Görmemişdi aña beñzer kâr-zâr

363. Nireye kılsañ nazar ceyhûn-ıdı
Nicesi ceyhûn ki mevc-i hûn-ıdı

364. Cânlara mahlas yolı bârîk-idi
Kan buhârından hevâ târîk-idi

365. Şöyle ceng eylediler Rûmî-sipâh
K'âferîn itdi olara mihr ü mâh

366. Lîki Kaysar bahtı çün olmışdı şûm
Âkıbet basıldı anda hayl-i Rûm

367. Ne hazîne kaldı vü ne mülk ü mâl
Düşmene oldı ser-â-ser pâyimâl

368. Böyle-durur gerdiş-i çarh-ı bülend
Gâh şâdân ider ü geh müstemend

369. Düşdi atdan Kaysar u oldı esîr
Bahtı dönene kim ola dest-gîr

370. Kişiden çünkim yüzin döndüre baht
Nef' itmez dahı aña tâc u taht

371. Kaysar-ıçun dikdi Dârâ anda dâr
Asdı anı kaldı ansuz kasr u dâr

372. Dünyanuñ işbudur işbu pîşesi
Vay aña kim dünyadur endîşesi

373. Dünya genci çünki degmez rencine
Ne heves itmek gerekdür gencine

374. Kaysar u Kisrîsidür ber-dâr olan
Kim-durur pes anda ber-hûrdâr olan

375. Çünki Kaysar öldi ıssuz kaldı Rûm
Oldı Dârânuñ kamu ol merzibûm

376. Diri kalan ger şerîf ü ger vazî'
Oldılar mecmû'ı Dârâya mutî'

377. Kamu anuñ hükmine râm oldılar
Cümle anuñ-ıla ârâm oldılar

378. Öliye kimse vefâ kılmış degül
Öli-y-içün kimsene ölmiş degül
379. Dirligüñde katı şefkatlüñ saña
Varımaz öldükde sinüñden yaña

380. Rûmı Dârâ kısmet itdi şehr şehr
Kıldı herbir şehri bir kişiye behr

381. Tâ ki her kişi yirinde mâh u sâl
Oturuban virbiye Dârâya mâl

382. Virdi Yûnân illerini ser-te-ser
Feylekûs-ı Rûmiye ol tâc-ver

383. Kim bilürdi Feylekûsuñ rütbetin
'Adl ü insâfın u rây u fikretin

384. Şeh gerek her kişinüñ hâlin bile
Terbiyet kıldukda ehline kıla

385. Âdemî çün müfsid ü nâ-ehl ola
Terbiyet itmeklik anı cehl ola

386. Terbiyetle yig olur yigden kerîm
Bed-ter olur terbiyet itseñ le'îm

387. Bisleseñ yüz yıl yılanı şehd-ile
Zehr olur u virdügi saña cehd-ile

388. Gürg-beçce bislemiş bir nâ-halef
Pençesi bitdükde_anı kılmış telef

389. İtdi ta'yîn Feylekûs'a şehriyâr
Altıbiñ beyza kamu zerr-i ayâr

390. Kim vara Yûnândan İrân'a harâc
Kendü_ala bâkî ne kalsa mâl u pâc

391. Ol zamân kim beyza nakd-i mâl-ıdı
Herbirinüñ vezni yüz miskâl-ıdı

392. Pes anuñ kızın dahı kâbîn-ile
Aldı şöyle kim gerek âyîn-ile

393. Bir zamân kim oldı ol iki bile
Oldı kız Hakk emri-y-ile hâmile

394. Rûmda hâtûnı koyyup gitdi şâh
Kim Medâyindi aña ârâm-gâh

395. Didi bundan togan olur-ısa er
Anuñ olsun Rûm mülki ser-te-ser
396. Feylekûs aña atabeglik ide
Dilese kim Rûmda beglik ide

397. Rûm cümle çünki tohdadı aña
Dönüben gitdi Medâyinden yaña

398. Vardı dâru'l-mülke vü oturdı şâd
Bâde nûş itdi vü ömre virdi dâd

399. Ömr k'ol bî-bâdedür berbâd olur
Ömr dadın virmeyen bî-dâd olur

400. Bâde_anuñ-çundur k'anı nûş ideler
Kamu kayguyı ferâmûş ideler

401. Lezzeti bî-hûş olup yatmah-durur
Kendü kendüzini unıtmah-durur

402. Âkıbet fikri-durur câna azâb
Kendülikdür kişiye Hakdan hicâb

403. Bir zamân çün geldi gitdi mâh u sâl
Dünyadan Dârâ dahı_itdi irtihâl

404. Ol ölicek oglı_anuñ Dârâb Şâh
Tahta çıkup urdı başına külâh

405. Böyle-durur gerdiş-i gerdân-sipihr
Geh buña kîn ider ü geh aña mihr

DER-BEYÂN-I Bİ-VEFÂYÎ-İ CİHÂN

406. Tut bugün Dârâ vü Cimşîd olasın
Nef'i ne yarın ki nâ-gâh ölesin

407. Hûb-ıdı dirlik kişi ger ölmese
Çünki ölmek var bu dirlik olmasa

408. Dirligüñ çünkim ölümdür âhiri
Assı ne biñ havf-ıla olmak diri

409. Yürek ölüm korkusından tolu dâg
Kendüzin pes kişi nice diye sag

410. Kişinüñ cânına yitmez mi elem
Fikrine düşdügi kim nâ-geh ölem

411. Dünyada çün yok-durur bir dem sebât
Pes hayâl-i hâb-durur bu hayât

412. Nâzişi halkuñ kim ol devlet-durur
Kej okıma râst ki_ol dû-let-durur

413. Ger felek olursa bugün saña taht
Yarın iltürsin yirüñ altına raht

414. Çarh dûlâbı-durur gerdûn-ı dûn
Geh ser-efrâz eyler ü geh ser-nigûn

415. Pes göñül baglamagıl bu menzile
İ'timâd eylemegil âb u gile

416. N'işe ola garre aña ehl-i tukā
K'anı maklûb itseñ olur lâ-bekâ

417. Gör bu az müddet içinde rûzigâr
Niçe dürlü nakş itdi âşikâr

DER-İ'TİBÂR BE-TEGAYYÜR-İ AHVÂL-İ CİHÂN

418. Nice esdi tünd-bâd-ı kahrı gör
Nice mihnetler getürdi dehri gör

419. Niçe sultânları zâr öldürdi ol
Niçe Yûsufları kurda_aldurdı ol

420. Ne Süleymânlaruñ ol tahtın yile
Virdi vü mülkini dîve kim bile

421. Ne melikleri düşürüp itdi hâk
Ne selâtîni ki kıldı ol helâk

422. Âşikârâ gördüñ uş olmaz nihân
Nice yıhıldı yahıldı bu cihân

423. Yakılur Bagdâd u yıkılur Haleb
Yirine bir köy yapılmaz bu aceb

424. Gördügüñ cennet-sıfat iklîm-i Rûm
Bak nic'oldı yıkılup me'vâ-yı bûm

425. Gitdi nirede var-ısa bir kerîm
Gelmedi kimse yirine cüz'le'îm

426. Çün le'îm irer kerîmüñ yirine

Ne aceb ehl-i kerem ger yirine

427. Sorma bu işleri kim kandan gelür
Dahı yirden sanma ol andan gelür

DER-TEVHİD-İ BÂRİ-Yİ TAÂLÂ

428. Mülkine oldur tasarruf eyleyen
Kâfir ola dahı dürlü söyleyen

429. Yir-ile gök toptolu oldur ol hemân
Dahı nesne var diyü dutma gümân

430. Ol-durur ol Lâ-Yezâl u Lem-Yezel
Hem Ebed oldur Yakîn u hem Ezel

431. Her neyi kim gözlerüñ görür ‘ayân
Ol-durur ol anuñ içinde nihân

432. Geh Tatar geh Türk aña mazhar-durur
Sanma andan artuğı kim var-durur

433. Bu mezâhir kim görürsin uş ‘ayân
Kamu oldur söz bu kim itdüm beyân

434. Lu’betüz biz lu’bete itgil nazar
Kim niredendür bu eşkâl ü suver

435. Nireden ol cünbiş ü cûşiş nedür
Ol görinen çıkmak u gûşiş nedür

436. **AHMEDÎ**’nüñ ger sözin diñleyesin
Çarh esrârın kamu añlayasın

DER-HASBİHÂL-İ HİŞTEN VE İFTİHÂR-I BE-FAZL

437. Kim ne aklında anuñ vardur maraz
Ne sözinde bulınur hergiz araz

438. Sözleri eydür hakâyıkdur kamu
Fikrler ki_ider dekâyıkdur kamu

439. Hîç söz agzına almaz ol güzâf
Urmaz ayruklar gibi bî-hûde lâf

440. Öginüp dimez fülâne’d-dîn benem
Yâ-hûd ehl-i ‘izzet ü temkîn benem

441. Kendüye tâvûs-veş ‘âşık degül
Aña çün ‘anķâdur ol lâyık degül

442. Ben uluyam diyüben fikr eylemez
Adını her beytde zikr eylemez

443. Hîşten-binlik anuñ behri degül
AHMEDÎ'dür şükr **GÜLŞEHRÎ** degül

444. Kendüzin düzüp-durur ol bir fakîr
Kim aña muhtâcdur şâh u emîr

445. Kendünüñdür her ne varsa naḳd-i hâs
Ayruġuñ ġışşından olmışdur halâs

DER-TA'RÎZ-İ BA'Zİ EZ-EKÂBİR-İ DEHR

446. Göñli anuñ bir güherdür şeb-çirâg
Nice görsün anı göz ki_olmaya sag

447. Kimse_anı ma'nî gözi-y-le görmedi
Ne kişidür niredendür sormadı

448. Çünki yoḳdur asr ehlinde nazar
Lâ-cirem bî-ḳadr düşdi bu güher

449. Bilmediler anı ne mazhar-durur
Nireden geldi vü ne gevher-durur

450. Nicesi bilsün anı her bî-basar
Gevheri hergiz bile mi pîle-ver

451. Müşg attâruñ dükânında olur
Ne-durur baytâr anı ne bilür

452. Sözi cândan nâzügirek söyledi
Lâ-büd anı az kişi fehm eyledi

453. Çün Yahûdî-tab' oldı halk pes
Assı n'olmak nuṭḳ-ıla 'İsî-nefes,

454. Ol ki Şeyhoġlından ögrene maḳâl
Bile mi ne reng-ile söyler Kemâl

455. Her ki ayruḳlar sözini diñleye
Didügin Selmânuñ ol ne añlaya

456. Ol ki aña Sâmirî hem-dem ola
Buzagudur Mûsiden ne zevk ala

457. Tab' kim ol perdelerden düşe dûr

Ne bile Dâvûdı nic'okur Zebûr

458. Ol kişi kim ola hem-tab'-cü'al
Gül kohus'ider dimâgına halel
459. Ol ki hû duta duhân-ı kül-hene
Döye bile mi hevâ-yı gül-şene

460. Kime kim reh-ber ola bûm u ġurâb
Yiri gûr-istândur u dîhi harâb

461. Kâmil-ile oturan bulur kemâl
Nâķış-ıla hem-nişînlikdür vebâl

462. Çün elif oldı musâhib lâm-ıla
Egri düşd'ol dahı anuñla bile

463. Gil gül-ile olduġı-y-çun hem-nefes
Zülfi müşgînler ķılur anı heves

464. Mushafa cild olduġı-y-çun edîm
Anı öpüp başına ķor her kerîm

465. Çün şebeh dürr-ile bir silke gelür
Sîm-berler boynına heykel olur

DÂSİTÂN-I VİLÂDET-İ İSKENDER VE SEBEB-İ NİHÂDEN-İ LAKAB BE-ZÜ'L-KARNEYN

466. Söylegil iy bülbül-i ankâ-sıfat
Kim her işden sende vardur ma'rifet

467. Bir nefes ür sözde kim Rûhü'l-Emîn
İşidicek anı kıla âferîn

468. Söyle kim senden gelen söz hûb olur
Her göñülde cân gibi mergûb olur

469. Çünki yaraşur saña söz söylemek
Hayf ola dilüñi hâmûş eylemek

470. Söylegil iy mürg-i kudsî söylegil
Bize bir zîbâ-hikâyet eylegil

MUKADDİME-İ DÂSİTÂN VE SIFAT-I BAHÂR

471. Bir seher-geh kim hevâ hoş-bû-y-ıdı
Yiryüzi tolu gül-i hod-rû-y-ıdı

472. Söz-ile düzmişdi bülbül sâzını

Râst itmişdi nüvâda âvâzını

473. Hem hevâdan saçılurdı müşg-nâb
Hem dökerdi ebr lü'lü-yi hoş-âb
474. Lâlenüñ yañahları hamrâ-y-ıdı
Nergisüñ ra'nâ gözi kehlâ-y-ıdı

475. Tolmış-ıdı gül-sitân berg ü nevâ
Olmış-ıdı cân-fizâ bâd-ı sabâ

476. N'ireye varsañ gül ü reyhân-ıdı
Bâg tolu mürg-ı hoş-elhân-ıdı

477. Sebze mînâ-reng ton geymiş-idi
Gül cevâhir hırmenin yaymış-ıdı

478. Kûh olmış-ıdı pîrûze-seleb
Lâle lü'lü-rîz ü gonca la'l-leb

479. Dürlü gevherle bezenmişdi çemen
Yiryüzin sîmîn düzetmişdi semen

480. Nergis almışdı ele zerrîn-kadah
La'l-gûn itmişdi gül yüzin ferah

481. Bâg içinde_oturmış-ıdı şâd-kâm
Feylekûs öñinde gül elinde câm

482. Mutrib olmış-ıdı nüvâda perde-sâz
Sâki itmiş-idi çemende bezme sâz

483. Sanasın kim meclis olmış-ıdı Behişt
Âb-ı Kevserdi mey-i anber-sirişt

484. Gâh mutrib düzer-idi sâz-ı ûd
Gâh bülbül söz-ile_iderdi sürûd

485. Şemse-i gül zînet-i nevrûz-ıdı
Sûret-i sâkî bahâr-efrûz-ıdı

486. Sebze tolu lü'lü-yi lâlâ-y-ıdı
Lâlenüñ la'li çemen-ârâ-y-ıdı

487. Feylekûs oturur-iken şâd-kâm
Bir kişi geldi didi iy nîg-nâm

488. Müjde olsun kim bugün vakt-i seher
Oldı tâli' kevkebi feth ü zafer

489. Bir mübârek kevkeb iy şâh-ı zemen

Togdı_Esedde Müşterî vü Zühreden

490. Nice kevkeb k'aña gün hayrân olur
Nûrı-y-ıla yiryüzi tâbân olur
491. Bir melik-zâde vücûda geldi_i şâh
K'aña mihr ü mâh olısar tâc-gâh

492. Bir nebîre kıldı rûzî Hak saña
Kim felek hem-tâ getürmedi aña

493. Togdı bir ogluñ k'olısar bahtiyâr
Tâc u taht anı kılısar ihtiyâr

494. Nûr-ı devlet-durur ol ser-tâ-kadem
Sıdk-ıla mihrinden ürür subh dem

495. Şâd oldı Feylekûs-ı nâmever
Virdi müjde getürene sîm ü zer

496. Sîm ü zer hoşdur be-gâyet virmege
Virmeseñ meyl itme anı dirmege

497. Pes müneccim getürüp her bâb-ıla
Tâli'in gördürdi usturlâb-ıla

498. Tâli'ü hîlâcını çün bildiler
Kamu yılduzı şerefde buldılar

499. Lîki arada Utâriddi hemân
Kim Şeref Burcında degüldi_ol zamân

500. K'altı yılduz çün Şeref Eyvân alur
Pes 'Utârid dahı dürlü evde_olur

501. Bu sebebden işi tutmışken nizâm
Nâ-gehân bozıldı olmadı temâm

502. Ol kırânda yaradıldı Âdem dahı
Ol kırânda oldı hem âlem dahı

503. Lâ-cirem her iş hem-ân k'olur temâm
'Âlem ü âdemde bozılur nizâm

504. Dünyadan kimse murâd almış degül
Kimsenüñ işi temâm olmış degül

505. Pes didiler kim bu meymûn-ahteri
İdiser Hak şark u garbuñ serveri

506. Yidi İklîmi müsahhar kılısar

Cânları kendüye çâker kılısar

507. İster-iseñ şarkdan tâ-hadd-i garb
Kalmaya yir k'anda bu kılmaya harb
508. Çünki koya başına Cem bigi tâc
Ala Dârâ bigi biñ hândan harâc

509. Kanda k'ola kılıcı Dahhâk-fer
Bulmaya Cemşîd orada zafer

510. İy ki niçe Behmen ü İsfendiyâr
Olısar bunuñ katında bende-vâr

511. Feylekûs oldı bu sözden şâd-mân
Virdi tâli' tutana genc-i girân

512. Genc anuñ-çundur ki anı vireler
Yohsa_anı renc-ile niçün direler

513. Pes yidi gün îd itdi_ol nâm-ver
Virdi yohsullara bî-had sîm ü zer

514. Düzdi bir meclis ki Zühre rengini
Görüben bırakdı elden çengini

515. Olup Eflâtûn-ıla Bukrât şâd
Virdiler ol gün aña İskender ad

516. Çünki hükm olmışdı ol ferruh-piser
Yüriyiben şark u garbı tutısar

517. Herbirine şark-ıla garbuñ Arab
Karn komışdı kelâmında lakab

518. Dahı dirler çünki togdı ol bahtiyâr
İki gîsûsı var-ıdı tâb-dâr

519. Karn-gîsûdur bu-y-ıdı bir sebeb
K'aña Zü'l-Karneyn urdılar lakab

520. Buldılar bir dâye aña hûb-rûy
Nîg-hulk u ca'd-zülf ü müşg-bûy

521. Ten-dürüst ü pâk-asl u nev-cüvân
Hûb-tab'u nîg-rây u hurde-dân

522. Altı yıl âyîn-ile ol şâh-zâd
Terbiyet buldı vü lâyık bûd u zâd

523. Yidisinde_âgâz itdi_ol nâm-ver

Tâ ki ögrene Ârestûdan hüner

524. Hikmetüñ aksâmına itdi şürû'
Bildi cümle ger usûl ü ger fürû'
525. Añlayup ilm-i İlâhîden habar
Eyledi kısm-ı tabâyi'de nazar

526. Hem riyâzet ilmini bildi temâm
Cümle asl u fer'-ile ol nîg-nâm

527. Hem amelden ilm-i menzil hem siyer
Hem siyâsetden key añladı haber

528. Oldı on yaşında ol bir feylesûf
Kim felek esrârına buldı vukûf

529. Şöyle eşyâyı kemâhî añladı
K'anı üstâdı Arestû tañladı

530. Hendese-eşkâl-ıla çün kıldı farz
Yiri gögi bildi cev cev tûl u arz

531. Tıbda hem bahs itdi ol Bukrât-ıla
Dahı Eflâtûn u hem Sokrât-ıla

532. Çünki on yaşadı ol gîtî-fürûz
Tazı atlar istedi vü bâz u yûz

533. Sayd u atlanmak nicedür bildi bes
İlm-i tîr ögrenmege kıldı heves

534. Oldı ol san'atda şöyle kim kader
Kılur-ıdı okı zahmından hazer

535. Çünki alurdı eline_evvel kemân
Kaçar-ıdı okı sehminden gümân

536. Çünki onbiş yaşına irişdi şâh
Feylekûsa irdi fermân-ı İlâh

537. Gerçi kim ola kişi mîr-i ecel
Zûd-mîr olur çün irişe ecel

538. Teng görindi aña işbu fenâ
Tengdür hod bî-gümân dâr-ı fenâ

539. Emn var sanma bu yirde iy ulu
Kim ecel korkusı-durur toptolu

540. Şem' bigi kamuyı_eritdi bu bîm

Ne nebî buldı_aña çâre ne hakîm

541. Kamusı bu mihnet-ile öldiler
Tünd-bâd-ı kahr-ıla hâk oldılar
542. Kimsene bu derde dermân bulmadı
Çâresin kimse bu derdüñ bilmedi

543. Bulınur her ukdeye müşkil-güşây
İdemez bu ukdeyi hal hîç-rây

544. Hîç kimsene varamaz uhdeye
Kim küşâyiş bula işbu ukdeye

DÂSİTAN-I VEFÂT-I FEYLEKÛS VE İBTİDÂ-YI ZUHÛR-I İSKENDER-İ ZÜ'L-KARNEYN

545. Feylekûs öldi vü Zü'l-Karneyn şâh
Rûm iklîmine oldı pâdişâh

546. Rây-ıla Rûmı müsahhar eyledi
Begleri kendüye çâker eyledi

547. Devletüñ ser-mâyesidür hüsn-i rây
Rây-durur bî-gümân zıll-ı hümây

548. Rây-ıla_olur her kişi kim ola şâh
Râydur ârâyiş-i taht u külâh

549. Nakz idüp halk Dârâ ahdini
Muhkem itdiler Sikender akdini

550. Kamu anuñ-ıla hem-ahd oldılar
Sankim ol şîr ü bular şehd oldılar

551. Çünki gördiler Sikender lutfını
Kodılar Dârâyı añup unfını

552. Lutfıl'olsa tâ'ata var i'tibâr
Unf-ıla oldukda kalmaz pâyidâr

553. Kamu halka sen gerek lutf idesin
Lutf varken hayf kim unf idesin

554. Kul olur lutf-ıla âzâde kişi
Unf-ıla âsîlıg olur kul işi

555. Kankı iş kim unf-ıla hâsıl olur
Unf çün götrile ol zâyil olur

556. Unfı ol vaktın gerek ide kişi

Kim anuñ lutf-ıla bitmeye işi

557. Bir melik kopdı Sikender kim bu Rûm
Hâtemine oldı nerm eyle ki mûm

DER-TEMSİL VE HÂTİME-İ DÂSİTÂN

558. Akl Arestû nefs Zü'l-Karneyndür
Rûh mülk-i Rûm iy deryâ-yı dür

559. Nefsüñi eger akluñ te'dîb ide
İlm-ile ahlâkuñı tehzîb ide

560. Her ne kim işler-iseñ meşkûr ola
Mülk-i rûh ucdan uca ma'mûr ola

561. Kâbil eyle nefsi akluñ pendine
Cânuñı düşürme şehvet bendine

562. Nefsdür kim sini yilter kül-hene
Akldur kim sini iltür gül-şene

563. Kim Sikender-vâr olasın nîg-baht
Kuds mülkinde bulasın tâc u taht

564. Sen eger ol tâc u tahtı bulasın
Aybını bu mülk ü bahtuñ bilesin

565. Kim bu fânîdür ü bes endek-bekâ
Ol-durur bâkî k'aña irmez fenâ

566. Nesne ki_ardınca fenâ ola anuñ
Mihnetidür bî-gümân cân u tenüñ

567. Mihnet-ile kişi ne lezzet bula
Mihnet olan yirde ne râhat ola

568. Her ne kim katuñda ol ni'met-durur
Çün bekâsı yok saña nıkmet-durur

569. Her vücûduñ k'âhiri ola adem
Varlıgından ehl-i akl urmaya dem

570. **AHMEDÎ**'nüñ ger sözin işidesin
Kendüzüñe devleti iş idesin

571. Kim sözi anuñ kamu cândan gelür
Her ne kim eydürse irfândan gelür

572. Hâtırı anuñ melâyık câmıdur
Her ne söz kim diye Hakk ilhâmıdur

573. Ger anuñ sözi-y-le idesin amel
Hergiz işüñde bulınmaya halel

574. Bî-halel gerek-durur k'ola her iş
Koma işüñde halel hergiz düriş

DÂSİTÂN-I CÜLÛS-I İSKENDER BE-RAHT-I PÂDİŞÂHÎ-VE SIFAT-I ŞİRİN

575. Sûz-ile düzet mugannî sâzuñı
Râst it her perdede âvâzuñı

576. Nagme-sâz olup nüvâda söylegil
Cümle uşşâkı muhayyer eylegil

577. Çün Sikender oldı Rûma pâdişâh
Dürlü gevherden düzetdi tâc-gâh

578. Mâl dökdi vü hazîne eyledi cem'
K'ide Rûma düşmen olanları kam'

579. Pes te'emmül itdi rûşen-rây-ıla
Kim n'ide kim baht pâ-ber-cây ola

580. Neyleye k'artura mâl u devletin
Dilegince ide mülki besṭatin

581. Cem' itdi bir yire 'âkılları,
Feylesûf u kârdân fâżılları

582. Tâ bulara sora 'âlem hâlini
Bile bu mâl u sipihr ahvâlini

583. Dahı anlardan işide dürlü pend
Ola ol pendi dutıban sûd-mend

584. İşbu âlem hâlini her kim bile
Ni'met-i ukbîyi oldur kim bula

585. Her ne âkıllar ögüdüni duta
Dünyi kaygusından olmaya dü-tâ

SÜVÂL-İ İSKENDER EZ-HÜKEMÂ Kİ ASL-I ÂLEM-İ Çİ-BÛD

586. Pes Arestû geldi ol Bukrât-ıla
Dahı Eflâtûn u hem Sokrât-ıla

587. Didi bunlara ki iy erkân-ı mülk

Kim kamu tendür ü sizsiz cân-ı mülk

588. Cümle eşyâyı kemâhî bildüñüz
Kamu müşkil ukdeyi hal kılduñuz
589. İlm ü hikmetde çü koduñuz kadem
Bildüñüz nedür hudûs-ıla kıdem

590. Çünki mevcûdâtı kısmet kılduñuz
Mümkin ü vâcib ne-durur bildüñüz

591. Bildüñüz cevher nedür nedür araz
Âferînişden ne nesnedür garaz

592. Añladuñuz âkıl u ma'kûl ne
Bildüñüz illet ü nedür ma'lûl ne

593. Mümkinâtuñ mâddesin çünkim ayân
Bildüñüz idüñ baña cümle beyân

594. Diñ bu sûretler heyûlâsı nedür
Hem bu illetlerden ûlâsı nedür

595. Ne-y-idi bu âlemüñ aslı diñiz
N'olısar hem cüzvi vü külli diñiz

CEVÂB-I HUKEMÂ SÜVÂL-İ İSKENDER-RÂ

596. Did'Arestû şâha kim iy şehriyâr
Bil ki kamu nesnenüñ aslı-y-dı nâr

597. Kamu nesne andan oldı ibtidâ
Aña döner girü irse intihâ

598. Orada kim aslı od ola anuñ
Râhatı nice ola cân u tenüñ

599. Didi pes Bukrât kim asl-ı hayât
Çün hevâdur andan oldı kâyinât

600. Aslda çün kamu bâd-ıdı hemîn
Cümle_anuñ-çun soñra bâd olur yakîn

601. Her ne nesne k'aslı anuñ bâd ola
Anda peydâdur ki ne bünyâd ola

602. Didi Eflâtûn ki bilgil iy ulu
Kim kamu mevcûduñ aslı oldı su

603. Çün sudandur tâze hayvân u nebât

Pes su olur bî-şek asl-ı kâyinât

604. Suda bünyâd eylemek key cehl olur
Sudan ârâm isteyen nâ-ehl olur

605. Böyle didi soñra Sokrât-ı Hakîm
Kim kamuya hâkdur asl-ı kadîm

606. Her ne kim var-ısa andan gûn alur
Anuñ-ıçun soñra kamu hâk olur

607. Nesne kim olmış ola aslı hâk
Ol küdûretden nicesi ola pâk

İ'TİRÂZ-I HIZR (A.S) BER-KAVL-İ HUKEMÂ VE CEVÂB-I Û SUÂL-İ İSKENDER

608. Hızr hâzırdı didi kim iy ulu
Sözi taklîd-ile didiler kamu

609. Muhdesâta didiler bunlar kadîm
Bu muhâli hâşa kim eyde hakîm

610. Her ne kim var ger mürekkeb ger basît
İşbu âlem merkezinden tâ-muhît

611. Ger 'araż ola vü ger cevher yaḳîn
Ḳamusı Muhdesdür iy dânâ-yı dîn

612. Kamusınuñ Hâlıkıdur Kirdigâr
Kudretinden oldı cümle âşikâr

613. Mâdde vü müddet yog-ıdı vü misâl
Kim yaratdı âlemi ol Zü'l-Celâl

614. Çünki Kâdir kudretinde ola tâm
Mâdde vü müddetsüz olur iş temâm

615. İhtiyâc-ı mâddedür 'acze delîl
Âlete muhtâc olan olur zelîl

616. 'Âlemi lâ-şey'den kıldı ayân
Ol ki anuñ emri-durur kün-fe-kân

617. Her ne kim var mümkin ol vâcib-durur
Emri kamu nesneye gâlib-durur

618. Kudret ü varlıgına bî-iştibâh
Muhdisâtuñ uş hudûsıdur güvâh

619. Farzdur kim varlıgını bilesin
Birligini dahı rûşen kılasın

DELÎL-İ TEVHÎD-İ SÂNİ'-İ ÂLEM EZ-ZÜBÂN-I HIZR (A.S)

620. Olımaz Sâni' iki Ol bir olur
İkilikde mülk bî-tedbîr olur

621. Hâlık iki olımaz ol bir gerek
İki olıcak herbiri Kâdir gerek

622. Şöyle ki_ola herbiri kudretde tâm
K'âferîniş ola anuñla temâm

623. Herbirine kudret olup vasf-ı Zât
Ola nisbetle müsâvî kâyinât

624. Pes Mü'essir âferînişde ayân
Yâ ikisi ola yâ biri hemân

625. İkinci olsa gelür işbu imtinâ'
Kim ideler bir eserde ictimâ'

626. Çünki bir Kâdirde Kudret ola tâm
Bî-gümân Makdûr anuñla_olur temâm

627. Bir-ile makdûr çün hâsıl olur
Fikr it biri dahı ne_işe gelür

628. İki kişi işleyemez bir işi
Yazamaz bir yazuyı iki kişi

629. Zîr ü bâlâ işbu âlem uş ayân
Kamu bir mevcûddur bil bî-gümân

630. Bir eserdür ucdan uca dutma şek
Pes Mü'essir olan aña bir gerek

631. Ger Mü'essir ikiden biri ola
Bî-mureccih ol biri râcih gele

632. Aklda çün bu dahı fâsid-durur
Sâni'i key bil kim ol Vâhid-durur

633. Varlıga birlige iy ehl-i sebîl
Bir dah'ideyim saña rûşen-delîl

HÜCCET-İ DİGER BER-VAHDÂNİYYET-İ SÂNİ'

634. Ger cevâhirdür ger a'râz iy ulu
Muhdes ü muhtâc-ı muhdisdür kamu

635. Çün olur muhtâc Muhdes dutma şek
Kim aña bir Muhdis-i Vâcib gerek

636. Kim Kadîm ola vü Kâdir bî-gümân
Tâ kamu varlık ola andan ayân

637. Muhdes olur ol dahı_olmazsa Kadîm
Muhdise muhtâc olur iy hakîm

638. Devr olur yâhûd teselsül âşikâr
İkisi dahı muhâl iy nâm-dâr

639. Kâdir olmadukda_olur âciz hemân
Nesne mevcûd olmaz andan bî-gümân

640. Lâzım olur iki oldukda Kadîm
Biri birinden takaddüm iy hakîm

641. Kim Kadîmüñ varlıgı bî-hîç şek
Kamu varlıkdan mukaddem-ter gerek

642. Herbiri her-gâh kim böyle ola
Kendü kendüden mukaddem-ter gele

643. Birlige bir dahı hüccet eydeyüm
Gün bigi_anı saña rûşen ideyüm

644. Olmaz olur-ısa Vâcib bir hemîn
Vech-i şirket gerek arada yakîn

645. Dahı temyîze cihet gerek'ayân
Kim ta'addüd bulına_anda bî-gümân

646. Böyle olsa olmaz imkândan berî
İkiden olur mürekkeb herbiri

647. Ger kulah tutduñ-ısa benden yaña
Hüccetin tevhîdüñ uş didüm saña

648. Cân u akla maksad-ı aksâdur ol

İns ü cinne matleb-i a’lâdur ol

649. Ol makâma her kişi bulmaz vusûl
Gark olur ol bahrda cümle ukûl
650. Cehd it irmege aña k’ol makâm
Müntehâsıdur makâmâtuñ temâm

651. Nev’ile üç kısım-durur ol ayân
İlmi vü Gaybî vü Hakkî bî-gümân

652. İki olur tevhîd-i İlmî bil yakîn
Ger dilerseñ kim olasın ehl-i dîn

653. Birisi tevhîd-i tasdîkî olur
Birisi tevhîd-i tahkîkî olur

654. Nakl-ıla añlansa tasdîkî olur
Akl-ıla bilinse tahkîkî olur

655. Ol-durur tevhîd-i Gaybî bî-gümân
K’anı zevk-ıla bilesin sen ‘ayân

656. Olasın cân-ıla aña sen güvâh
K’ol-durur ol yirde vü gökde İlâh

657. Kamu varlık oldur anuñdur ķıdem
Andan ayru ne-durur cümle ‘adem

658. Zîr ü bâlâ her ne kim var az u çok
Ol-durur ol andan ayru kimse yok

659. Hod Hüve’l-Evvel ve’l-Âhir bu söze
Hüccet-i rûşendür uş didüm size

660. Ol-durur tevhîd-i Hakkî k’ol İlâh
Kendünüñ varlıgına oldı güvâh

661. Şöyle âsârını ızhâr eyledi
Kim gören tevhîde ikrâr eyledi

662. Gel anuñ âsârına eyle nazar
Kim Mü’essir bilinür olsa eser

663. Bir mesel ideyüm uş saña beyân
Kim bilesin varlıgın anuñ ayân

664. Her ne kim var fîlde hortûm u gûş
El ayak bir başda vardur görgil uş

665. İlik ü süñük tamar it ü deri

Şöyle kim eksük degül hergiz biri

666. Lîki peşşe çünki kulagın açar
Kuş gibi her yaña kim diler uçar
667. Bir yire hortûmını çünkim ura
Rumh bigi yara urur ol yire

668. İşbu hâl-ıla zebûndur aña fîl
Bu ne Kudretdür tefekkür eyle bil

669. Var-iken arslanda bunca tâb u zûr
Gör zebûn nice idipdür anı mûr

670. Bâki hayvânâtı fikr eyle temâm
Gör ki Kudret nicedür iy nîg-nâm

671. Bil ki Sâni' kamuya birdür hemîn
Zâhir ü Bâtın hem ol-durur yakîn

672. Ger bu a'zâñı te'emmül kılasın
Herbirisinde neler var bilesin

673. Göresin her uzvuñ içinde yakîn
Toptolu olmış Kirâmen Kâtibîn

674. Bâsıra uş gözlerüñde bir melek
Kulaguñda Sâmi'a uş tutma şek

675. Bir melek agzuñda turmış Zâıka
Bir melek dilüñde zâhir Nâtıka

676. Şâme burnuñda elüñde Bâtışa
K'ol-durur kuvvet viren her işe

677. Hem dimâguñda hayâl uş bir melek
Vehm ü fikr hıfz u hiss-i müşterek

678. Sende bu endâmlar kim var kamu
İşbu resm-ile melâyikdür tolu

679. Bî-gümân bu kamuyı iden bir-durur
Ol durur ol ki_Evvel ü Âhir-durur

680. Çünki Hızruñ sözini işitdiler
Her ne kim didi-y-se tasdîk itdiler

681. Didi Eflâtûn ki söz budur yakîn
Kim beyân itdüñ sen iy dânâ-yı dîn

682. Söz ki mısbâh-ı nübüvvetden gelür

Şem’ bigi cânları rûşen kılur

683. Buraya irdi çü bu güft ü şinîd
Oldı ol dem Hızr andan nâ-bedîd
684. Bildiler anı ki Hızr-ıdı yakîn
Geldi itdi anlara ta’lîm-i dîn

685. Âferîn itdiler anuñ hâline
Kaldılar hayrân aceb akvâline

686. Pes did’İskender ki dîn işin beyân
İtdi Hızr u bize gösterdi ayân

687. Söz budur böyle idelüm i’tikâd
Kim bulavuz dünyi ukbîde murâd

688. Dâniş-ile siz dahı bir iş idüñ
Mülk nazmı neyledür endîşe_idüñ

689. Dördüñüz dörd nâme yazuñ sûd-mend
K’ola herbir nâmede çok dürlü pend

690. Tâ ki ol sözleri sizden işidem
Devletüm arta çün anı iş idem

691. Mülkden ol kişi ola sûd-mend
Kim tuta çün dostdan işide pend

692. Bu söz-ile aldı Eflâtûn kalem
Çekdi kâfûr üstine müşgîn-rakam

693. Didi kim şâh-ı nev-baht u cüvân
Dünyada câvîd olgıl şâdumân

694. Cehd it bahtı dilerseñ pâyidâr
Kim işüñden râzı ola Kirdigâr

695. Ni’met isterseñ müdâm it şükrini
Baht dilerseñ unıtma zikrini

696. Her ki anuñ zikri-le urmaya dem
Varlıgından yig-durur bî-şekk adem

697. Her ki_anuñ itmeye şükr-i ni’metin
Depmiş ola yire kendü devletin

698. Aña varasıñ güni endîşe kıl
Dâim anuñ kullıgını pîşe kıl

699. Nefsüñi key işlere tergîb it

Dükeli ahlâkuñı tehzîb it

700. Âdetüñ olsun hayâ vü sabr u hilm
San'atuñ olsun sehâ vü fazl u ilm
701. Ger yüzüñe reng virürse hayâ
Olasın gül gibi pür-reng ü safâ

702. Dileseñ kim gide senden her harec
Sabr it k'es-sabrü miftahu'l-ferec

703. Hilmi âdet eylegil sen iy hakîm
K'ol Hakuñdur vasfı V'allâhu Halîm

704. Ger sehâyı hûy u âdet kılasın
Bî-gümân ehl-i saâdet olasın

705. Fâzıl ol kim izzet ehl-i fazladur
Âdemî fâzıl kalanı fazladur

706. Bî-fenâ bâkî dilerseñ k'ola Zât
İlme cehd it k'ol-durur Âb-ı Hayât

707. İlm olmayanda yok-durur hüner
Bî-hayâda yok saâdetden eser

708. Kimde kim yok ilm bed-gir-dâr olur
Bî-saâdet kişi dâim hâr olur

709. Sıdkı kendüzüñe dâim pîşe it
Şefkat-ıla halka key endîşe it

710. Ol kişi kim kavline sâdık degül
Ko anı kim devlete lâyık degül

711. Halka sen ger ehl-i şefkat olasın
Hâlıkı kendüñe müşfik bulasın

712. Kişi kim göñlinde sefkat olmaya
Kimseyi kendüye müşfik bulmaya

713. Cânuna râhat gerekse tâ-ebed
Kimseden göñlüñde olmasun hased

714. Her göñülde kim hased duta makâm
Anda turmak râhata olur harâm

715. Çünki yokdur Tañrı hükminden güzer
Râzı ol aña ki yazmışdur kader

716. Yara k'anı yâr ura merhem-durur

Derd k'andan ire derde em-durur

717. İş ki hayr olmaya endîşe_itmegil
Şerri kendüzüñe pîşe itmegil
718. Düşmenüñ-ile müdârâ eylegil
El irince dost-âne söylegil

719. Çünki ol gâfil sen îmîn olasın
Birgün ola aña fursat bulasın

720. Avret-ile meşveret eylemegil
Râzuñı hergiz aña söylemegil

721. Kim olardur akl u dînde nâkısât
Ger olalar tâyibâtün âbidât

722. Çünki didi "şâvirû hünne" Resûl
Pes olaruñ sözini kılma kabûl

723. Söz ki dîni nâkıs olandan gele
Akl mi'yârında kâmil mi ola

724. Ol ki anda nâkıs ola akl u dîn
Kâmil olmaz her ki_aña uya yakîn

725. 'Avretüñ sözin işiden er degül
'Avreti ser eyleyen server degül

726. 'Avret itdi_âşüfte Âdem bahtını
'Avret aldurdı Süleymân tahtını

727. 'Avret-idi Yûsufı habse salan
'Avret-idi Dâvudı nâlân kılan

728. 'Avret eyledi Siyâvûşı helâk
'Avretüñ mekri-y-le ebreş oldı hâk

729. 'Avret-idi Nûhdan i'râz iden
'Avret-idi Lûtı terk idüp giden

730. 'Avrete saksı vü reyhândur mis̲âl
İçi tolu hubs u taşrası cemâl

731. Hamrı şugl idüp dime kim budur iş
İş gerekse terkine anuñ düriş

732. Çün aña Ümmü'l-Habâisdür lakab
Tayyibü'n-nefs itmeye anı taleb

733. Bâde-y-ile memleket berbâd olur

İşi k’anuñla ola bî-bünyâd olur

734. İçme anı kim ‘akl bünyâdın yıkar
Su dime_aña ki_oddur ol sini yaķar
735. Bâde tenden cân karârın aldurur
Tâze iken ömr bâgın soldurur

736. K’ol-durur beydâ-yı mihnetde serâb
Zevk bâgında anı sanma şerâb

737. Dîn ki oldı âdemîye ol şeref
Şerri-y-ile_olur şerâbuñ ol telef

738. Kişide ne sabr kor u ne karâr
Ne hod ârâm u ne hilm ü ne vakâr

739. Âlim-i deryâ-dili nâ-dân kılur
Müslim-i sünnîyi bî-îmân kılur

740. Bâdedür sultânlaruñ tahtın yıkan
Bâde-durur hâne-dânların yakan

741. Baht u bâde bir arada âz ola
Kim birbiri-y-ile dem-sâz ola

742. Bâde-durur bâde terk eyle anı
K’itmeye hâke salup hâr ol seni

743. Çünki Eflâtûn düketdi nâmesin
Aldı eline Arestû hâmesin

PEND-NÂME-İ ARESTÛ

744. Yazdı kim iy şehriyâr-ı nîg-baht
Kim saña lâyık-durur bu tâc u taht

745. Diler-iseñ bahtuñı ki_ola bülend
Devlete garre_olup olma hod-pesend

746. Kibri terk idüp tevâzu’ pîşe it
Nâ-tüvânlıkdan müdâm endîşe it

747. Kibr nedür hûy-ı İblîs-i Laîn
Terk kıl anı k’olasın ehl-i dîn

748. Kibr ehli sürülüp dergâhdan
Dûr olur Şeytân gibi Allâhdan

749. Kıl tevâzu’ kim tevâzu’la âdemî

İtdi kendüye müsahhar âlemi

750. Kişi kim alçaklık ide ol Ganî
Kendü lutfı-y-ıla kaldurur anı
751. Unf idüp göñülleri ürkitmegil
Lutf şartı neyse_anı terk itmegil

752. Kıl tefahhus her kişinüñ hâlini
Añla nedür sîret ü ef'âlini

753. Pes ne iş lâyıksa bildürgil aña
Kim nedâmet olmaya soñra saña

754. Kem kişi işin uluya_inanmagıl
Ulu kem işin bitüre sanmagıl

755. Gerçi igne çâbuk ü ser-tîz ola
Nicesi kılıc bigi hûn-rîz ola

756. Gerçi kim kılıc ola bürrân ü tünd
Olur igne işledügi işde künd

757. Ulu kişi kem işe itmez nazar
Ulu işe kici hod bulmaz zafer

758. İşe itmedin şürû' endîşe it
İvmegi terk it te'emmül pîşe it

759. İşlemegil işi vaktı yitmedin
Kesmegil bizi verendâz itmedin

760. İvme kim ivmek nedâmet getürür
Kıl te'ennî kim selâmet getürür

761. Hak k'anuñ emri-durur kün-fe-kân
Altı günde_itdi yiri gögi ayân

762. Anuñ-ıçun kim sen anı bilesin
Pes her işde key te'ennî kılasın

763. Meşveretsüz işi key iş sanmagıl
Kendü râyuñla işe el sunmagıl

764. Meşveretden kimse hüsrân bulmadı
Meşveret iden peşîmân olmadı

765. Meşveretle hâsıl olur her ümîd
Meşveretdür baglu işlere kilîd

766. Emr Hakdan çün "veşâvirhüm" gele

Pes her işde meşveret vâcib ola

767. Meşveretde çün olur çok dürlü rây
Bulınur anda savâba reh-nümây
768. Buradan icmâ' olmışdur delîl
Nassdan hükme bulınmasa sebîl

769. Gül gibi_ol handân diken gibi_olma tünd
Tîzlik yirinde nâ-geh düşme künd

770. Gül çü handân oldı düzdi aña baht
La'l-ıla pîrûzeden tâc-ıla taht

771. Tîzlikle dutdı kılıc devleti
Tîzlikle buldı hancer izzeti

772. Câhili sırruña hem-râz eyleme
Müfsidi kendüñe dem-sâz eyleme

773. Her ki diler kim riyâset eyleye
Mülki zâlimden siyâset eyleye

774. Kadrüñüñ yirin dilerseñ k'ola düz
Virmegil bed-rây-ıla gammâza yüz

775. Ziynet-i dünyâya meftûn olmagıl
Kalbdur mekrine magbûn olmagıl

776. Rengine aldanma k'anda yok safâ
Bulmadı bulmaz kimesne_andan vefâ

777. Mihrine aldanmagıl k'ol kahrdur
Şehdine imrenmegil k'ol zehrdür

778. Yi yidür mâluñı kim mâr olmasun
Nûr eyle anı kim nâr olmasun

779. Dôstu hoş dutmag-ıçundur bu mâl
Yâ adûyı kılmag-ıçun pâyimâl

780. Bu ikiye anuñla bulmazsañ zafer
Akl mi'yârında çih-seng ü çi-zer

781. Afv itgil kimsede bulsañ zelel
Bir iş itme sen dahı aña bedel

782. Gerçi yavuza yavuzlık adldür
Afv itseñ yavuz işi fazldur

783. Çün didi Hak"fa'sfahi's-safha'l-cemîl"

Afv it kudretde kim budur sebîl

784. Ululık gerekse olma bî-edeb
Kim edebsüzlere ider Hak gazab
785. Bî-edeb kişi-y-ile oturmagıl
Bî-saâdetdür anuñla durmagıl

786. Hırs ehlini emîn eylemegil
Râzuñı mey-horeye söylemegil

787. Kân-ı hırsı hâyin ider bî-gümân
Hamr bunuñ sırrını kılur ayân

788. Hırs soydurur selâmet hil'atin
Hamr giydürür melâmet kisvetin

789. Âdemîyi hırsdur nâ-pâk iden
Hamrdur kişileri bî-bâk iden

790. Mâl çog olmag-ıçun bu hırs u âz
Ne gerekdür çünki olur ömr az

791. Tut ki âlem gencini cem' idesin
Fâyide ne çün yimedin gidesin

792. Kavl ü fi'lüñ olmasun diseñ şenî'
Olmagıl nefsüñ hevâsına mutî'

793. K'ol hevâ dünyîde sini hâr ider
Dâr-ı ukbîde yirüñi nâr ider

794. Nefs Şeytân-durur uymagıl aña
Yohsa çok dürlü zarar ider saña

795. Düşmenüñdür kahr itmedin seni
Dürişiben kahr itgil sen anı

796. Dileseñ kurtarmag andan cân u ten
Ârzû itdügin aña virme sen

797. Ger bu dîvüñ def'ine yol bulasın
Bî-gümândur kim firişteh olasın

798. Yâdları sen saña hem-dem eyleme
Kimseyi kendüñe mahrem eyleme

799. Mahrem ü hem-dem özüñe hem sen ol
Derdüñe em gerek-ise em sen ol

800. Yok-durur dünyâda hem-demden eser

Kimse işitmedi mahremden haber

801. Râzuñı kimseye itdürme_istimâ’
Küllü sırrın câveze’l-is̲neyni şâ’
802. Sen idemedükde râzuñı nihân
Kim-durur kim anı itmeye ayân

803. Çün Arestû nâmesi oldı temâm
Nevbet-ile irdi Bukrâta kelâm

PEND-NÂME-İ İMÂM-I HUKEMÂ BUKRÂT HAKÎM

804. Yazdı kim iy hüsrev-i pîrûz-baht
Kim saña müştâk-durur tâc u taht

805. Diler-iseñ k’ola milküñ pâyidâr
Zulmı terk it adli eyle ihtiyâr

806. Zulmdan pâk itmege mülki düriş
Zulmı pîşe itmegil kim budur iş

807. Âlem işi adl-ile tutdı nizâm
Yir ü gök hem adl-ile oldı temâm

808. Adldür yirüñi illiyyîn iden
Menzilüñi zulmdur siccîn iden

809. Her ki adl-ile imâret eyleye
Dîn ü dünyâsın ‘imâret eyleye

810. Çünki adl itdi şübânlıkda Kelîm
Virdi peygambarlıg aña ol Kerîm

811. Çün Süleymân itdi yir mülkinde dâd
Hükmine anuñ müsahhar oldı bâd

812. Çünki Dahhâk itdi kişverde sitem
Boynına bend oldı ef’î lâ-cirem

813. Zulmden Nemrûd çün itmedi bâk
Kıldı lâ-büd bir yarım peşşe helâk

814. Hırs u âmâl ıssına a’mâl u mâl
Virme kim olmaya mâluñ pâyimâl

815. Kişide kim çok ola hırs u emel
Gelmeye_andan iş ki_ola ol bî-halel

816. Hırs-durur cânlaruñ tahtın yıhan

Hırs-durur cânları oda yahan

817. Halkı râhatdan emeldür dûr iden
Tâ'atından Hâlıkuñ mehcûr iden
818. Kimsenüñ ehline yañlış bakmagıl
Cânuñı şehvet odına yakmagıl

819. Pâk-dâmen ol ki her kim pâk ola
Rütbeti-y-le menzili eflâk ola

820. Pâk-rev olmayanuñ u pâk-bâz
Çok sınadum gördüm olur ömri az

821. Her ki nâ-pâk ola vü şehvet-perest
Âhiretde hâr olur dünyâda pest

822. Nefse eyle vir riyâzetle edeb
K'itmeyesin her az işde çok gazab

823. Âdemîde çün gazab gâlib ola
Her ne iş k'işleye nâ-sâyib ola

824. Hilm suyını gazab odına saç
İşbu zulmet perdesin hilm-ile aç

825. Nefs-i râhatdan ten-âsân eyleme
Degme zahmetden herâsân eyleme

826. Genc bulınmaz meger anda ki renc
Renc çeke her kime gerekse genc

827. Mülke düşmesün dir-iseñ mefsede
Terbiyet eyleme hergiz müfside

828. Mâr-durur fî'l-mesel müfsid yakîn
Zehr olur mârdan hâsıl hemîn

829. Dünyada bâkî dilerseñ yâduñı
Hayr-ıla artur cihânda aduñı

830. Her ki oldı dünyada ol nîg-nâm
Bî-gümân ukbâda kaldı şâd-kâm

831. Va'deye itseñ kılmagıl aña hilâf
Herbir işde urmagıl bî-hûde lâf

832. Va'deye itmek hilâf erlik degül
Lâf urmak resmi serverlik degül

833. Ol kişi ala cihânda mülk ü baht

Hem sezâ ola ki bula tâc u taht

834. Kim musâf içinde ola saf-şiken
Düşmen işine düşe andan şiken
835. Okı sehminden düşe bî-cân peleng
Rumhı vehminden ola pîçân neheng

836. Ger felekde düşmeni Behrâm ola
Mümkin olmaya ki_ol aña râm ola

837. Yirde ger hasmı ola Efrâsiyâb
İde Rüstemlikle_anuñ mülkin harâb

838. Şâh olayım diyen hoş-hû gerek
Gül gibi hâr içre handân-rû gerek

839. Her kişinüñ ki_olmaya hulkı hasen
Ger Alî olsa anı er sanma sen

840. Hüsn-i hulk-ıçun Resûli Ol Kerîm
Medh idüp didi"alâ hulkın azîm"

841. Hassinû ahlâkakümde_endîşe it
Hüsn-i hulkı kendüzüñe pîşe it

842. Bed-güher kadrini itmegil bülend
Bed-güherden kimse olmaz sûd-mend

843. Bûriyâ leyy ola mı kand-ıla pür
Yâ ola mı cehd-ile har-mühre dür

844. Çünki Bukrât itdi bu nakşı rakam,
Aldı Sokrât-ı hakîm ol dem kalem

PEND-NÂME-İ SOKRÂT-I HAKÎM

845. Böyle yazdı kim eyâ şâh-ı bülend
Tâ-ebed bahtuña irmesün güzend

846. Her ki diler ki_ola mülki bî-halel
İtmeye nâ-dân sözi-y-ile amel

847. Kıldı nâ-dân sözi-le Efrâsiyâb
Rüstemüñ elinde Tûrânı harâb

848. Bir kişi hakkında söz dise hasûd
Gûş tutma kim ziyân olmaya sûd

849. Uydı hâsid sözine İsfendiyâr

Sîstânda gör ki n'oldı_encâm-ı kâr

850. Ger dilerseñ kim bula bahtuñ sebât
İtmegil avret sözine iltifât
851. Çü bular bî-akl u bed-girdâr olur
Bunlaruñ sözin işiden hâr olur

852. Çünki Kâvûs uydı avret sözine
Lâ-cirem düşdiş Siyâvûş sûzına

853. Ne-durur avret dimek ya'nî ki ayb
Pes olaruñ naksına sen tutma reyb

854. Her kişiyi saña togrı sanmagıl
Dôstuña dahı key inanmagıl

855. Yûsufı kardaşları aldurdılar
İrec'i Selme'y-le Tûr öldürdiler

856. Çünki bendü'l-hazm sûi'z-zânn ola
Kişi ne-y-çün kimseye tekye kıla

857. Her ki diler kim imâret eyleye
Mülki adl-ile 'imâret eyleye

858. Ol melik kim kişveri ma'mûr ola
Mâlı vâfir leşkeri mansûr ola

859. Ger dilerseñ kim riyâset idesin
Müfside dâim siyâset idesin

860. Kim siyâsetle olur beglik temâm
Bî-siyâset memleket dutmaz nizâm

861. Ger siyâsetsüz olabilse vücûd
Olmaya-y-dı şer'de hergiz hudûd

862. Hâr olacak yirde sen gül olmagıl
Dâg uracak yirde merhem urmagıl

863. Hâr sahlar hâr-püştüñ cânını
Nermlik döker samûruñ kanını

864. Ger dilerseñ kadrüñi olmaya pest
Olmagıl hayvân gibi şehvet-perest

865. Şehveti yiñen firiştehdür yakîn
Şehvete_uyan kişi Şeytândur La'în

866. Söylemedin söz nedür fikr eylegil

Hayr u şerrin bilgil andan söylegil

867. Söz ki söylendi atılmış ok-durur
Anı döndürmege dermân yok-durur
868. Her iş içün hûn-ı nâ-hak itmegil
Senden anı sorısar Hak itmegil

869. Hûn-ı nâ-hak nice yirde kalısar
Çünki anuñ tâlibi Hak olısar

870. İş ki andan fitne kopar işleme
Hîç kimse-y-le adâvet başlama

871. Kişiye biñ dost olsa olur az
Çok-durur bir düşmen olsa kîne-sâz

872. Câh seveni eminüñ sanmagıl
Mâluñı her kişiye inanmagıl

873. Câh hırsı her kişiyi azdurur
Saña mâil olmayan kişi az-durur

874. Kıl tevâzu' lîkin itme ol kadar
K'ire andan heybete nâ-geh zarar

875. Kimsenüñ ardınca gaybet eyleme
Kimse yüzine mezemmet söyleme

876. K'ol ikiden nefrete dutar kişi
Senden i'râz eylemek olur işi

877. Ger işitdüñse saña ben bir kitâb
Söz didüm v'Allâhü a'lem bi's-savâb

878. Çün nasîhat-nâmeler oldı temâm
Her birine uruban müşgîn-hitâm

879. Sundılar şâha vü şâh-ı nâm-ver
Bir bir itdi dördine dahı nazar

880. Ohıyup mecmû'ını zabt eyledi
Hurrem olup halka böyle söyledi

881. Kim cihânda_anuñ ola bahtı bülend
K'uslulardan işide peyveste pend

882. Pes ol ögütleri itdi pîşvâ
Görmedi anuñ hılâfını revâ

883. Kendüye çün anı san'at eyledi

Aña her k'işitdi ragbet eyledi

884. Çünki oldı kamu dilde nîg-nâm
Tâatına girdi cümle hâs u âm
885. Rûz-efzûn oldı hergün devleti
Hem terakkî itdi her-dem rütbeti

886. Halk çün hulkına âşık oldılar
Subh-veş mihrinde sâdık oldılar

887. Cehd eyle hulk içinde şöyle ol
K'olalar âzâdlar tapuña kul

888. Ûddan tuydukları-y-çun hoş-nefes
Ulu kiçi aña iderler heves

889. Çün çiçekler gülde hoşlık buldılar
Kendülere anı sultân kıldılar

890. Her ki görmiş-idi Dârâdan ziyân
Yâ-hud andan havfı var-ıdı nihân

891. Kaçuban mecmû'ı Rûma geldiler
Ahdi İskenderle tâze kıldılar

892. Mısr sultânı bir iki kez meger
Görmiş-idi şâh Dârâdan zarar

893. Çünki gördi_İskenderi her işde cüst
Kamu kavli togrı vü ahdi dürüst

894. Aldurayım diyü Dârâdan diyâr
Kıldı kullugını şâhuñ ihtiyâr

895. Bî-tekellüf itdi şâha inkıyâd
Arada ne kavl ü ne ahd oldı yâd

896. Kişi çünkim kendüy'ide nîg-nâm
Kamu göñüllerde tutar ol makâm

897. İşbu destânı ki nazm eylemişem
Remz-ile çok dürlü söz söylemişem

DER-TEMSÎL-İ RUMÛZÂT

898. Ger kulak tutar-ısañ bendin yaña
Şerh idem râzını her remzüñ saña

899. Bu havâss içinde hiss-i müşterek

Şeh Sikender gibidür bilmek gerek

900. Kim kamu mahsûsı ol-durur bilen
Herbirinüñ nicedür hükmin kılan
901. Aña câsûs oldı mecmû’ havâs
Hâkim oldur külline re’sen-be-râs

902. Beñzed ‘Eflâtûna_anı k’oldur hayâl
Eylegil vehmi Arestûya misâl

903. Kuvvet-i fikriyyeyi Bukrât dut
Anı kim hıfziyyedür Sokrât dut

904. Hızr tenzîl-i İlâhîdür yakîn
Anı k’ol göstere Hak bilgil hemîn

905. Her ne k’ol göstere hiss-i müşterek
Anı cân levhine nakş itmek gerek

906. Kim olur bu kamu sevdâ-y-ıla vehm
K’ide Hak mâhıyyetin fikri-y-le fehm

907. Bunca teşvîşüñ içinde bu hayâl
Ne tasarrufla ide derk-i kemâl

908. Çünki yok-durur aña nev’-ile cins
Anı ne fazlı-y-la bilsün cinn-ile_ins

909. Ne anuñ Zâtına var vasl-ıla beyn
Ne Sıfâtında kem ü ne keyf ü eyn

910. Çün k’aña yokdur hudûd-ıla rüsûm
Pes muhît aña kaçan olsun ulûm

911. Vehm kim yâ fikr-i insân kim olur
Orada kim akl-ı kül hayrân kalur

912. Kendü bilür kendü Zâtını hemîn
Vasfını hem kendüden bilgil yakîn

913. Kendüyi bilmege kendüdür sebeb
Küfr ola_anı itmek ayrukdan taleb

914. Çünki Kurân oldı hablu’llâh saña
Kamu işde i’tisâm itgil aña

915. Kim mehâlikden olıbanuñ halâs
Hak civârında bulasın ihtisâs

916. **AHMEDÎ** sözin eger diñleyesin

Vahdetüñ sırrını añlayasın

917. Olasın vahdetde bir dânâ-yı dîn
Kim ola aduñ imâmu'l-mühtedîn
918. Söyle iy bülbül ki gül eyyâmıdur
Olma hâmuş kim sözüñ hengâmıdur

919. Müşg ü anberden mu'attardur hevâ
Toludur gül-zâr berg-ile nüvâ

920. Ebr ider âyet-i Mûsî beyân
Bâd kılur mu'ciz-i İsî ayân

921. Dâne-i şeb-nem çemende şöyledür
Kim zümürrüd levhine saçılar dür

922. Yañagı yâkût-reng olmış gülüñ
Zülfi anber-tâb olmış sünbülüñ

923. Çün benefşe-y-le mutavves oldı râg
Lâle vü gülden letâfet buldı bâg

924. Gül-sitânda bülbül ider güft ü gû
Vech-i nâzükde çog olur cüst ü cû

925. Mevsim-i gül işretüñ hengâmıdur
Bâde sun kim bâdenüñ eyyâmıdur

926. Gül bigi_olsun dir-iseñ göñlüñ ferah
Koma nergis gibi elüñden kadah

927. Lâle bigi câm-ı la'l algıl ele
Tâ ki ıyşuñ yüzi rümmânî ola

928. Hâre çün lâle bitüre hâr gül
Hârdan ol huşk-ter k'içmeye mül

929. Virme ömri bâda kılgıl bâde nûş
Kim riyâyî-sûfiden yig bâde-nûş

930. Subh-dem ür bezme kim pes subh-dem
Bizde dem olmaya ura subh dem

931. Çünki kalmaz bize bu gündüz gice
Bir demümüz hayf kim zâyi' geçe

932. Subh-demdür bir kadeh nûş eylegil
N'olur encâmı ferâmûş eylegil

933. Çün seni hoş-vakt ide gül-gûn-kadah

Söyle bir söz k'andan ala cân ferah

934. Çün müsahhar oldı şâha Mısr u Şâm
Düşdi Dârâb ardına ol subh u şâm
935. Kim nicesi getüre encâmı baht
K'alına Dârâbdan ol tâc u taht

936. Hükmine ola mutî' İrân dahı
Anuñ ola kişver-i Tûrân dahı

937. Çünki ol rây-ıdı dâyim pîşesi
Âkıbet virdi netîce_endîşesi

938. Rây-ıla hâsıl olur feth ü zafer
Râysuz kişide olmaz hîç fer

939. Râydur kamu işe müşkil-güşây
Akl-durur âdemîye reh-nümây

940. İşbu fikretde çü birkaç rûzigâr
Geçdi gelüp gidiben leyl ü nehâr

İSKENDERİN RÜYASI

941. Bir gice düşde görür şeh kim felek
Açılıban yire iner bir melek

942. Bir kılıc getürür ü virür aña
Dir ki Allâh virbidi bunı saña

943. Kılıc Allâhuñ-durur çekgil bunı
Ol kişiye kim kıla düşmen seni

944. Yüri vü sultânlar-ıla eyle harb
Kim senüñdür ucdan uca şark u garb

945. Subh-dem turdı Sikender şâd-kâm
Didi ol düşi Arestûya temâm

946. Pes didi kim iy hakîm-i hurde-dân
Baña evvel düşi bildürgil ayân

947. Sâdık u kâzib ki ol iki kısm olur
Bu hayâle herbiri kandan gelür

948. Baña evvel bunı eylegil ayân
Pes düşüñ ta'bîrini kılgıl beyân

949. Ol hakîm evvel düşüñ tefsîrini

Şerh itdi pes didi ta’bîrini

RÜYANIN ARİSTO TARAFINDAN YORUMU

950. Kim düş iki nev’ olur bî-iştibâh
Biri sâdık biri kâzibdür iy şâh

951. Kâzib üç dürlü olur birbir beyân
İdeyüm kim şâh anı bilsün ayân

952. Evvel ol kim hiss-i zâhirden hayâl
Sûret-i mahsûsa çün yazar misâl

953. Olmadın ol sûret andan dahı hak
Görür anı anda hiss-i müşterek

954. Mürtesim olur orada ol misâl
Kim anı nakş eylemiş-idi hayâl

955. Çün şevâgıl uyhu geldükde gider
Nefs anda_ol sûreti idrâk ider

956. Oldur ikinci ki bir nesne müdâm
Kişinüñ fikrinde_ola iy nîg-nâm

957. Çünki_ide_ol fikr anuñ-ıla ittisâl
Nakş düzer sûretin anuñ hayâl

958. Müşterek k’ol nakşı uyhuda görür
Nice kim gördi-y-se nefse irgürür

959. Kişi sevdügini bu-durur sebeb
Gice çok gördügi düşde iy aceb

960. Oldur üçinci ki ola rûh süst
Ten mizâcı çünkim olmaya dürüst

961. Tende kankı hılt kim gâlib ola
Aña nisbet nesne uyhuda gele

962. Ger harâret gâlib ola öd ü kan
Dahı kızıl saru nesne_ola ayân

963. Ger bürûdet çog ola yagmur u kar
Dûd u zulmet görine vü mûr u mâr

964. Bu üçe ta’bîrde yok i’timâd
Bunlara adgâs u ahlâm oldı ad

965. Ol ki sâdıkdur anı dahı_eydeyim
Nicedür gün bigi rûşen ideyim

966. Nefs-i küllî k'ol-durur her nev'e asl
Fer'dür her nev' andan oldı fasl

967. Levh-i Mahfûz oldı anuñ adı hem
Şöyle ki_oldı Akl-ı Küll adı kalem

968. Sâfî rûşendür ol eyledi_âyine
Görinür gayb orada her-âyine

969. Her ne kim geldi geliser bî-gümân
Müntakış olmışdur orada ayân

970. Nefs-i Cüzvî çün anuñ fer'i olur
Fer' asla lâ-cirem iribilür

971. Pes yakîn bil kim bu nefs-i nâtıka
Oldugı-y-ıçun arada sâbıka

972. Nakl kılmadın idibilür ayân
Gayb nakşı zabt oradan bî-gümân

973. Lîki peyveste bu tedbîr-i beden
Mâyi' olur aña bu maksûddan

974. Çün ferâg uyhuda aña hâsıl olur
Ol makâma bî-gümân vâsıl olur

975. Aña kim ola mücerred hem basît
Ne mekân u ne zamân olur muhît

976. Anda_aña çok dürlü nakş olur ayân
Lîki_arada geçmedin hergiz zamân

977. Şöyle oldukda mukâbil âyine
Nesne andan nakş olur her-âyine

978. Bir nefes geçmedin olur müntakış
Âyine_andan hôd ayân-durur bu iş

979. Sûret-i gaybî-y-ile iy nîg-nâm
Nakş çünkim müntakış olur temâm

980. Sûret-i Cüzvî düzüp anı hayâl
Resm ider müşterek andan misâl

981. Pes orada_olur müşâhid ol ayân

Ol-durur togru düş uş itdüm beyân

982. İşbu sözden kim didüm rûşen olur
K'enbiyâya vahy ne resme gelür
983. Hem dahı Mi'râc ahbârı temâm
Bu söz-ile_olur ayân iy nîg-nâm

984. Hem kerâmet kim velîlerde olur
Anlara ol işbu resm-ile gelür

985. Çün şehüñ göñli tecellî câmıdur
Her ne düş kim göre Hakk ilhâmıdur

986. Çün göñül sâf ola şöyle k'âyine
Her ne görse togru_olur her-âyine

987. Yürüyüp şeh yidi iklîmi temâm
Kılıc-ıla dutup ola şâd-kâm

988. Her kime kim nusreti Tañgrı vire
Kim-durur ol kim aña karşu tura

989. Oldı düş ta'bîri-y-ile şâd şâh
Göklerüñ üstinde dikdi bârıgâh

990. Didi kim binüm-durur mülk-i cihân
İtdi Dârâb-ıla düşmenlik ayân

991. Bu aradan irdi Dârâba haber
K'oldı Zül'l-karneyn eyle nâm-ver

992. Kim bizümdür dir cihânda taht u tâc
Bize gerek gele her yirden harâc

993. Çünki Dârâba irişdi bu haber
Didi ilçi virbiyüp k'iy nâm-aver

994. Rûmı biz saña mukarrer eyledük
Sini biz ol mülke server eyledük

995. Bize virbinmek gerek andan harâc
Kim bizüm-durur cihânda taht u tâc

996. Kılıcumuzla alındı mülk-i Rûm
Hâs bizümdür temâm ol merzibûm

997. Feylekûsa Rûmı biz virdük temâm
Câh bizden buldı ol hem nân u nâm

998. Sen yigitsin fikri ger eylemegil

Söz ki ol lâyık degül söylemegil

999. Yigid olan kişide çok cehl olur
Cehl-ile iş işleyen nâ-ehl olur
1000.Memleketde_anuñ olur hükmi revân
K'ola râyı pîr kendü_olsa cüvân

1001.Yâ katında kâr-dîde pîr ola
Kim her işde sâhib-i tedbîr ola

1002.Bize Keyhusrevden oldı tâc u taht
Hem Ferîdûndan irişdi mülk ü baht

1003.Andan dahı benem Husrev-nijâd
Mülk baña hîşdür ayruga yâd

1004.Kanda k'ola tuhme-i İsfendiyâr
Ayruga lâyık degül şehr ü diyâr

1005.İlçi şâha geldi vü itdi beyân
Her ne kim Dârâb didi-y-se ayân

1006.İlçiden çünkim işitdi nâm-aver
Her ne peygâmî ki virdi hayr u şer

1007.Bu cevâbı didi Dârâba ki_i şâh
Kim benüm dirsin cihânda tâc-gâh

1008.Saña dilersin ki vire Rûm bâc
Almak istersin kamu yirden harâc

1009.Ol tavuk kim beyzası olurdı zer
Yidi anı Feylekûs-ı nâm-aver

1010.Sayrulıhda_ayruh gıdâsı olmadı
Ol tavugı yimeyince ölmedi

1011.Kim ola yok nesneden isteye bâc
Yâ kim ola ki_aña vire_andan harâc

1012.Bu ki şeh dir kim kılıcumuzla Rûm
Alınup oldı bizüm ol merzibûm

1013.Hâlıkuñdur mülk anı_ol pâdişâh
Kime kim diler virüp eyleye şâh

1014.Mülk anuñdur Mâlikü'l-Mülk ol hemîn
Hîçdür Dârâb u İskender yakîn

1015.İki yüzlüdür kılıcdan urma lâf

Bî-vefâdandur vefâ ummah güzâf

1016.Tekye uran kılıca mecnûn olur
Ol kılıcdan âkıbet magbûn olur
1017.Dahı şeh didi ki bize tâc u taht
Degdi Keyhüsrevden ü hem mülk ü baht

1018.Taht Keyhüsrevden irdi-y-ise_aña
Şükr kim Hakdan virildi uş baña

1019.Mülk mi ol ki_anı Keyhüsrev vire
Mülk ol kim kişiye Hakdan ire

1020.Olsa Keyhüsrev elinde ihtiyâr
Memleket aña kala-y-dı pâyidâr

1021.Dahı didi kim yigitlik cehl olur
Cehl-ile iş işleyen nâ-ehl olur

1022.Şâh bilsün kim yigitlikdür kemâl
Pîrlik-durur kamu naks u zevâl

1023.Çün kavî olur kuvâda nev-cüvân
Kuvvet ü akl anda olur bî-gümân

1024.Çün kuvâ olur kişi pîr olsa süst
Pes kamu fikr'olur anuñ nâ-dürüst

1025.Çün yigit kişi ola dâniş-pezîr
Lâyık olur olsa_aña şâkird pîr

1026.Erzelü'l-ömr oldı pîrüñ ıyşı pes
Dahı n'olam diyü kıla ol heves

1027.Çün binâ-yı ömre vîrânlık gele
Assı ne ki_ümmîd evi âbâd ola

1028.Çünki huşk olur mizâc olduhda pîr
Olamaz akla dimâgı nakş-gîr

1029.Virbidi Dârâba şâh-ı nâm-aver
Böyle ki_itdüm şerh peygâm u haber

1030.Çünki Dârâba irişdi bu peyâm
Göñli mülki doldı gussa-y-la temâm

1031.Kıldı İskender sözinden ol gazab
Ol yavuz peygâmına kaldı aceb

1032.Ol gazabla diledi leşker dire

Tura vü İskender üstine vara

1033.Girü didi kendüzüne kim kişi
Ol-durur kim akl-ıla ola işi
1034.Hem sebük olmaya vü hem tîz-magz
Kıla herbir işde yüz efkâr nagz

1035.Kişi ol kim tag bigi_ola pâyidâr
Olmaya şöyle ki yildür bî-karâr

1036.Bir dahı tedbîr ideyim ben buña
Ola kim tedbîrle bu iş oña

1037.Ceng-çün anda gerek sâz u silâh
Kim orada mümkin olmaya salâh

1038.Baña İskender hemîn hem-râh ola
Pây-gâhum binüm evc-i mâh ola

1039.Girü ilçi virbidi İskendere
K'anı korkuda vü hem ögüt vire

1040.Virbidi ilçi-y-ile bir ulu sâ'
Dâne-i küncîdden kim bu metâ'

1041.Saña_iricek ne-durur remzini bil
Nice olısar iş aña çâre kıl

1042.Bu işâret k'eyledüm key bilesin
Pes aña akl-ıla çâre kılasın

1043.Olasın sen memleketde ser-firâz
Olmaya senden kimesne bî-niyâz

1044.Sen benümsin benden ayru olmagıl
Hîşsin bî-gâne işi kılmagıl

1045.Key degül kişi adı tâgî ola
Hem ülü'l-emr olana bâgî ola

1046.Çün benüm ceddüm ola İsfendiyâr
Pes gerek benüm ola şehr ü diyâr

1047.Dahı_ulu ceddüm-durur Güştâsb şâh
Dahı ulusı-durur Lührâsb şâh

1048.K'urdı Keyhüsrev anuñ başına tâc
Rûm u Şâm aña virürlerdi harâc

1049.Bir dahı aslum Ferîdûndur benüm

Mülke istihkâkum efzûndur benüm

1050.Her kişi k'anadan olmaya ulu
Atadan sultân-ısa olur alu
1051.Oglan anaya olur tâbi' hemîn
Karavaş oglı olan kuldur yakîn

1052.Çünki kul olur karavaşdan togan
Pes ululık anda ne gerek âyân

1053.Sende_atadan varsa anlardan nijâd
Ben atadan anadan uş şâh-zâd

1054.Çün ben olam ana atadan velî
Ben var-iken kim tutabilür ili

1055.Her ki kendüden yige ısyân ide
Devletine kendünüñ hüsrân ide

1056.İlçi geldi_İskendere virdi selâm
Didi ol Dârâbdan neyse peyâm

1057.Dökdi küncîdi öñine did'i şâh
Saña virbidi bunı ol pâdişâh

1058.Kim adı Dârâb u Behmendür anuñ
Devleti gün bigi rûşendür anuñ

1059.Çünki küncîdi tefekkür kıldı şâh
Akl-ıla sırrını nedür bildi şâh

1060.Añladı kim eyle dimekdür aña
Kim mutî' olmaz olur-ısañ baña

1061.İşbu dâne bigi leşker bî-hisâb
Getürüven Rûmı eyleyem harâb

1062.Pes Sikender Şâhıpûr-ı Feylekûs
Hâzır itdürdi orada bir horûs

1063.Aña ol küncîdi yidürdi temâm
Kıldılar anı ta'accüb hâs u âm

1064.Bu-y-ıdı remzi ki_eger ol şehriyâr
Rûma getürse sipâh-ı bî-şümâr

1065.Bir kişi-y-le kamusın idem tebâh
Olmasun leşker çogına garre şâh

1066.Assı ne leşkerde çog olsa aded

Çünki Hak fazlında olmaya meded

1067.Ne zarar leşker ger olur-ısa az
Çünki virbiye zafer ol Bî-niyâz
1068.Garre olmah devlete beglik degül
Lâf urmah resmi serverlik degül

1069.Garre vü hod-bîn gerekmezdür kişi
Kim halellü olmaya hergiz işi

1070.Pes didi ilçiye kim Dârâb şâh
K'oldur İrân kişverine pâdişâh

1071.Mülki bilmez miki Allâhuñ-durur
Anı ol kime diler-ise virür

1072.Kim ola Keyhüsrev ü yâ Keykubâd
Kim kişiye mülk virüp kıla şâd

1073.Kişi ol kim şükri Allâha kıla
Her ne ni'met var-ısa andan bile

1074.Mülk anuñdur k'aña yok-durur zevâl
Hâbdur dahı ne varsa yâ hayâl

1075.Ölüden nice dem ura şehriyâr
Nice diye Behmen ü İsfendiyâr

1076.Behmenüñ ger çâresi ola-y-ıdı
Memleket dâim aña kala-y-ıdı

1077.Zûr-ıla girse ele şehr ü diyâr
Mülk-içün zâr olmaya-y-ıdı_İsfendiyâr

1078.Her kişinüñ kim ola fahri ölü
Ol ölüden bî-gümân olur alu

1079.Er gerek kim gevherinden söyleye
Kendüde var mı güher arz eyleye

1080.Âdemîde çünki olmaya güher
Akl mi'yârında degmez mühre-har

1081.Ölmiş ata dededen her k'ura lâf
Bî-hüner-durur sözi cümle güzâf

1082.Bu söz-ile_İskender ol şâh-ı cihân
İlçiyi Dârâba eyledi revân

1083.İlçi çünkim gitdi Zü'l-Karneyn şâh

Ceng-içün yarakladı hayl ü sipâh

1084.İşbu destânuñ ki didüm saña ben
Remzini şerh ideyüm gûş eyle sen

DER-TEMSÎL VE HÂTİME-İ DÂSİTÂN

1085.Nefsdür Dârâb Zü'l-Karneyn rûh
Rûha nefsi kıl zebûn k'oldur fütûh

1086.Ne-durur küncîd-dâne bî-şümâr
İtdügüñ cürm ü hatâ-durur i yâr

1087.Tevbe-durur ol horûs iy pür-hüner
Kim yidi küncîdi anda ser-te-ser

1088.Gerçi cürmüñ ola sinüñ bî-aded
Mahv olur bir tevbeden irse meded

1089.**AHMEDÎ**'nüñ sözin işitmek gerek
Her ne dirse_anuñla iş itmek gerek

1090.Kim sözi anuñ nasâyıhdur kamu
Dîn ü dünyâda masâlihdür kamu

1091.Sıdk-ıla_anuñ her ki sözin diñleye
Cümle assı vü ziyânın añlaya

1092.Bülbül işbu resme destân idemez
Kimse bu resme gül-istân idemez

1093.Derc itmişdür bu derce hâme dür
Sen bunı sanma ki **Yûsuf-nâmedür**

1094.K'anda har-mühre diziben dizeler
Yûsufa_andan mıntakalar düzeler

1095.Kılalar güneş nıkâbını pelâs
İdeler aya eşek çulın libâs

1096.Kahbe-nâme şîvesindeki kelâm
Nice **Yûsuf-nâmedür** iy nîg-nâm

1097.Her sözi ki_anı diyen nâ-ehl olur
Gûş eyleyen be-gâyet cehl olur

1098.Lutf it dilümi binüm iy Hudâ
Sahla k'andan gelmesün kizb ü hatâ

DÂSİTÂN-I MUHÂREBE-İ İSKENDER BÂ-DÂRÂB VE HEZİMET-YAFTEN DÂRÂB

1099.Söylegil iy bülbül-i şîrîn-nüvâ
Kim gül-istân toludur berg ü nevâ

1100.Sebzeden oldı çemen atlas-bisât
İder uş bülbül güle karşu nişât

1101.Lâle gibi sen dahı birkaç kadah
İç ki gül-gûn ide yüzüñi ferah

1102.Çün yeşerdi sebze vü kızardı gül
Rengüñi cehd it ki gül-renk ide mül

1103.İşbu mevsümde ki taşdan gül biter
Huşk oturan kişidür taşdan biter

1104.Bâg içinde lâle dutarken kadah
Hayf kim cân meyden olmaya ferah

1105.Bir iki dem göñlüñi kıl şâdumân
Kim bu resm-ile kalur degül cihân

1106.İşbu resme gördügüñ hurrem-bahâr
Bozılur gelüp gide leyl ü nehâr

1107.Fikr deryâsında kılma cânı gark
Bil ki assı_itmez saña bî-hûde zerk

1108.Zerkı rızk-ıçun ider her ki_ide iş
Râzıkı gör zerk zerk terkine düriş

1109.Rızk-ıçun maksûmdur bî-şek gelür
Zerk dahı arada bârî n'olur

1110.Kimse zerkı rızk-ıçun iş kılmaya
Kılsa nedür Râzıkını bilmeye

1111.Bir iki câm-ıla cânı şâd kıl
Gussalardan göñlüñi âzâd kıl

1112.Pes beyân it kim Sikender-şîr-çeng
Nicesi eyledi Dârâ-y-ıla ceng

1113.İlçi çün Dârâba iletdi haber
Didi İskender peyâmın ser-te-ser

MATLA’-I DÂSİTÂN

1114.Kakıdı Dârâb cem’ itdi sipâh
Kim yürüyüp eyleye Rûmı tebâh

1115.Ne çeri k’anuñ hisâbın hîç-vehm
Hendese-y-le dahı_idemezdi fehm

1116.Leşker-i Îrân u hem Tûrân-zemîn
Anda cem’-idi vü hem Mâçîn ü Çîn

1117.Hâver ü Rûs u Hıtâ vü Mülk-i Hind
Magrib ü Sûdân u hem Keşmîr ü Sind

1118.Anda-y-ıdı Pehlevân Mihrâc Hân
Hem sezâvâr-ı cihân Tamgaç Hân

1119.Rûmiline dek Medâyinden direfş
Tolu-y-ıdı vü ‘alem sürh ü benefş

1120.Çarhı ger itmiş-idi âvâz-ı kûs
Tozı kılmışdı hevâyı âbnûs

1121.Nireye kim kişi iderdi nigâh
Hayme-y-idi vü direfş ü bârigâh

1122.Yiryüzi tolu kemân u tîr-idi
Kûh u sahrâ gürz-ile şimşîr-idi

1123.Ne Ferîdûn u ne hod Dahhâk u Cem
Düzmemişlerdi_eyle çok hayl ü haşem

1124.Garre olup tahtına ol şehriyar
Didi kanı Behmen ü İsfendiyâr

1125.Tâ ki görelerdi hışmet nice_olur
Resm-i tâc u taht u devlet nice_olur

1126.Bilmedi ol mâl u mülk ü tâc u taht
Düşmene varur çü yüz döndere baht

1127.Garre olmah devlete mezmûm olur
Ko gurûrı ki_ol be-gâyet şûm olur

1128.Hüsnine garre_oldugı-y-ıçun güli
Nice topraga döker görgil yili

1129.İtdügi-y-çün lale tâcına gurûr
Yil başından tâcını yire urur

1130.Rengine çün garre oldı nev-bahâr
Sald' aña bâd-ı hazânı rûzigâr

1131.Çünki reng-â-reng tona bûsitân
Garre oldı n'itdi_aña gör mihrecân

1132.Bî-gümân şeytân işi-durur gurûr
Anuñ-ıçun didi aña Rahmân Garûr

1133.Ömr-i devletde ger olsa-y-dı sebât
Bâki ola-y-dı Süleymâna hayât

1134.Dîv aldı Hâtemin tahtını bâd
Dünyadan kim oldı vü kim ola şâd

1135.Behmen ol ki_iderdi sayd-ı ejdehâ
Olmadı bu mâr-ı nüh-serden rehâ

1136.Sayd gûr olmış-iken Behrâma kâr
Gûr itdi nâ-gehân anı şikâr

1137.Didiler İskendere Dârâb şâh
Uş irişdi Rûma vü bî-had sipâh

1138.Kasdı bu kim eyleye Rûmı harâb
Yir komaya anda ki_itmedük yebâb

1139.Avret ü er kamusın ide helâk
Yile savura ne varsa anda hâk

1140.Dirdi İskender dahı serverlerin
Rûmilinüñ hem dahı leşkerlerin

1141.Herbirine istimâlet virdi şâh
Kim cihânda ben olursam pâdişâh

1142.Herbiriñüze virem bir memleket
Rûm bigi k'anda ide saltanat

1143.Çohlıgından düşmenüñ bâk itmeñüz
Korhudan yüregüñüz çâk itmeñüz

1144.Kim baña Hakdan virilüpdür meded
Çok kayurmâñ sizde az-ısa aded

1145.Sizden öñdin yüriyen ben olayın

Ölmek olursa ben evvel öleyin

1146.Dürişelüm nâm-ıçun ceng idelüm
Düşmene yiryüzini teng idelüm
1147.Kanda kim var nâm u nâmûs u hüner
Gerçi ola az bula çoga zafer

1148.İy niçe çohlar basılurlar aza
Çün Hak emri-y-le çoguñ bahtı aza

1149.Kişide kim olmaya nâmûs u neng
Yiryüzinden aña yigdür gûr-ı teng

1150.Bu söz-ile kamu hoş-dil oldılar
Girü ahdi_anuñla tâze kıldılar

1151.İstimâletle olur hoş-dil sipâh
Ol sipâh-ıla olur kuvvetlü şâh

1152.Pes didiler aña kim iy şehriyâr
Yoluña olsun bu cânumuz nisâr

1153.Yüriyelüm hasm-ıla görişelüm
Nâm u neng-içün bugün dürişelüm

1154.İdelüm öñüñde bir şîr-âne ceng
K'andan olsun künd dendân-ı peleng

1155.Bundan öñdin kim bize Dârâ-y-dı şâh
Yüriyiben olmış-ıdı kîne-hâh

1156.Pâdişâhumuz bizüm bir pîr-idi
Âciz ü bed-rây u bî-tedbîr-idi

1157.Leşkerüñ sâlârı çün ola dilîr
Nökeri gürbe-y-se olur nerre-şîr

1158.Anuñ-ıçun buldı bize ol zafer
K'olımadı serverümüz bize ser

1159.Şimdi kim sultânumuzdur bu cüvân
Hem dil-âver-şîr ü hem nev-pehlevân

1160.Bir neberd eyleyelüm kim tâc u taht
Alına düşmenden ü hem mülk ü baht

1161.Ne gerek çünkim dil-âver ola şâh
Hasmdan tâc almag u hem taht-gâh

1162.Ol kişi kim olayım dir halka baş

Ortaya komah gerekdür cân u baş

1163.Ol kişiye kim dil-âver olmaya
Memleket hergiz müsahhar olmaya
1164.Çün kılıc zahmı-y-la girür mülk ele
Kılıc ura her ki diler mülk ala

1165.Mülk alam diyen kılıcsuz iy ulu
Fikri bâtıldur kim ider ol delü

1166.Gül dikenden tîg almazsa eline
Olımaz sultân reyâhîn iline

1167.Gül ele tîg aldı buldı lâ-cirem
La'lden tâc u zümürrüdden 'alem

1168.Hancer olmasa elinde sûsenüñ
Tonları zer-baft ola mı-y-d'ânuñ

1169.Tîg-zen ger olmaya-y-ıdı bu mihr
Encüme şâh itmez-id'anı sipihr

1170.Tîg-zen oldugı-çundur k'âfitâb
Oldı cümle encüme mâlik-rıķâb

1171.Çünki Zü'l-Karneyn gördi ki_ehl-i Rûm
Nerm olmış hükmine şöyle ki mûm

1172.Bildi k'anuñ-çun besî ceng-i peleng
İdiserler hasm-ıla şîr-âne ceng

1173.Kamu itmişdür anuñla ittifâk
Yok-durur göñlinde kimsenüñ nifâk

1174.Hoş-dil olıban didi iki kişi
Yig-dil olup çün tutalar bir işi

1175.Gerçi kim ol iş besî-müşkil ola
Bî-şek âsânlıg-ıla hâsıl ola

1176.Bozılur işler nirede_olsa nifâk
Kamu iş biter çün ola ittifâk

1177.Pâdişâh çün leşkerin gördi dilîr
Kendü rûbâh-ısa olur göñli şîr

1178.Dirdi İskender dahı hayl ü haşem
Düzdi raht u hayme vü kûs u alem

1179.Ne kadar kim Rûmda buldı sipâh

Cem’ idüp karşuladı Dârâbı şâh

1180.Düşmenüñ def’ine çâre ceng olur
Her ki dahı çâre ister teng olur
1181.Hasmı kılıc dönderür key bilesin
Kimse bilmez dahı anuñ hîlesin

1182.Oldur er kim hasmı ger Behrâm ola
Olmaya mümkin kim aña râm ola

1183.Er olana baş gerek k’indüre çarh
Avret olan otura döndüre çarh

1184.Hâlıka kılup tevekkül şehriyâr
Düşmeni-y-le ceng kıldı ihtiyâr

1185.Pâdışâhlık kılıc altında olur
Memleket alan kılıc-ıla alur

1186.Kılıc-ıçun dir”ve enzelne’l-hadîd”
Tengrı Kurân içre hem “be’sün şedîd”

1187.Şâmdan irişmedin hayl ü sipâh
Düşmen üstine yüridi germ şâh

1188.Berk-vâr irdi vü urdı bî-direng
Hasmı şöyle k’ura âhûyı peleng

1189.Gurrüş itdi nây-ı rûyîn-ile kûs
Oldı tozdan çarh yüzi âbnûs

1190.Bir neberd oldı ki çarh-ı tîz-gerd
Görmemişdi hîç aña beñzer neberd

1191.Kopdı orada bir ulu kâr-zâr
K’anı Rüstem görse_ola-y-dı kâr zâr

1192.Toldı kan mevci-y-ile rûd-ı Fırât
Lâle-rengin tutdı sahrâda nebât

1193.Yiryüzi toptolu gîr ü dâr-ıdı
Şâh Dârâba bu dünyâ dâr-ıdı

1194.Ma’reke kandan revân ceyhûn-ıdı
Hem hevâ tolu buhar-ı hûn-ıdı

1195.Bahtı Dârâbuñ çün olmışdı nigûn
Düşmenine âkıbet oldı zebûn

1196.Düşmene teslîm idüben tâc u taht

Gitdi çün gördi ki yüz döndürdi baht

1197.Kişiye devlet ne resme kim gelür
Gidicek gitdügi ol resme olur
1198.Döndi Dârâb u kaçup Rûmî-sipâh
Kıldılar târâc raht u bârigâh

1199.Oldı_esîr anda şeh-i Hâver-zemîn
Dahı şâh-ı Magrib ü Fagfûr-ı Çîn

1200.Oradan kaçıbanuñ Mihrâc Hân
Cengde tutıldı ol Tamgâc Hân

1201.Ol çerinüñ varı tâ şâh u emîr
Kimi öldi vü kimi oldı esîr

1202.Gâret oldı bî-aded genc ü güher
Dahı gûn-â-gûn metâ' u sîm ü zer

1203.Böyle geldi âdet-i gerdân-sipihr
Kim gehî kîn gösterür ü gâh mihr

1204.Çün güzerdedür ele giren gider
Mihrin ussuñ varsa göñlüñden gider

1205.Her ki diler k'aña gussa irmeye
Yitecek nesneye göñül virmeye

1206.Tagılacak nesneyi ne direler
Yitecege nişe göñül vireler

1207.Çünki düşmen kaçdı Zü'l-Karneyn şâh
Tutdı bir hafta orada bârigâh

1208.Oradan Dârâb kılup kâr-zâr
Kaçtı düşmenden olıban kâr zâr

1209.Çarh aña n'eyledi şerh ideyüm
Ser-güzeştin tâ-be-pâyân ideyüm

1210.Leşkerinde var-ıdı_iki pehlevân
İkisi dahı dilîr ü nev-cüvân

1211.Anları_itmişdi kamudan ihtiyâr
Biri Mâhâz adlu biri Mâhiyâr

1212.Andan öñdin kim gelürdi Rûma şâh
Sâdır olmışdı olardan bir günâh

1213.Şâh anuñ-çun anlara_itmişdi itâb

Anlaruñ göñlini kılmışdı harâb

1214.Gerçi anları suyırgayup girü
Hâs idüp çekmiş-idi ilerü
1215.Lîkin andan herbiri dil-rîş-idi
Cân u dilden aña bed-endîş-idi

1216.Anı ol fursatda mecrûh itdiler
Yolda vü öldi diyüben gitdiler

1217.Kişi kim ola kişiye bed-gümân
Bulıcak fursat aña virmez emân

1218.Bed-gümândan sen vefâ kılma heves
Hem-nişîn olma anuñla bir nefes

1219.Cehd it kimseneyi ürkitmegil
Ürkicek aña göñül berkitmegil

1220.Göñli çünkim bir kez âzâr idesin
Senden olınca_anı bîzâr idesin

1221.Çün sen andan senden ol dahı_ola yâd
Kılma_anı yâd itme aña i'timad

1222.Sırça-durur bu göñül çünkim sına
Bütün olmaz dahı_inanmazsañ sına

1223.Çünki Dârâba olar zahm urdılar
Kaçup İskender katına vardılar

1224.Çün katında itdiler bu işi yâd
Gâh gam-gîn oldı göñli gâh şâd

1225.Gâh gül gibi tebessüm eyledi
Geh küşâyişle bu sözi söyledi

1226.Kim adûdan soñra dirlik bir nefes
'Îş-i câvîdân diseñ ol ola pes

1227.Hasm kahr olmah-durur feth-i fütûh
Düşmenüñ ölmekligidür revh-i rûh

1228.Gâh gonca gibi dil-teng oldı şâh
Didi kim nâ-mihribândur mihr ü mâh

1229.Hasm ölse biz dahı_ardınca_ölürüz
Nef' ne çün biz dahı eyle oluruz

1230.Dünya-y-ıçun işbu ceng ü gîr ü dâr

Ne gerek çünkim degüldür pâyidâr

1231.Pes Arestûya didi şeh iy hakîm
Bî-vefâ olur kişi k’ola le’îm
1232.Ne le’îm öginde bulınur kerem
Ne vefâ olur kerîm olanda kem

1233.Dileseñ k’irmeye cânuña sitem
Nâ-sezâya döşeme hûn-ı kerem

1234.Bulmasun diseñ saña gam dest-res
Hem-dem olmagıl le’îme bir nefes

1235.Ol ki Dârâbuñ elinde bûd u zâd
Bula vü hâsıl ide cümle murâd

1236.Hâyin olup soñra ide_aña cefâ
Terbiyet itmek anı olur revâ

1237.Ol kişi k’itdi le’îmi ihtiyâr
Ebleh-idi bisledi cîbinde mâr

1238.Terbiyetle şefkat iden müfside
Nedür anuñ itdügi iş mefsede

1239.Pes didi şâha Arestû-yı hakîm
K’irmesün şâhâ saña dünyâda bîm

1240.Güneş olsun saña tâc u çarh taht
Olmasun senden cüdâ ikbâl ü baht

1241.Devletüñ olsun hemîşe nev-cüvân
Ömrüñüñ bâgına irmesün hazân

1242.Göñlüñe k’ol pür-safâ gül-şen-durur
Çarh râzı gün gibi rûşen-durur

1243.Var mı hîç iş kim sen anı bilmedüñ
Ola mı ukde ki_anı hal kılmaduñ

1244.Mâr u ‘akrebdür tabîatde le’îm
Bislemez anı kişi k’ola hakîm

1245.Zehrden tiryâk kimse bula mı
Nîş-i ‘akreb nûşıdârû ola mı

1246.Bunı işidüp buyurdı şehriyâr
Dikdiler meydân içinde iki dâr

1247.Mâhyârı asdılar Mâhâr-ıla

Öldiler ol ikiyüzbiñ zâr-ıla

1248.Hâyini sanma ki ber-hûr-dâr olur
Yâ kesilür başı yâ ber-dâr olur
1249.Kût bulmadın ger acın ölesin
Yig-durur andan ki hâyin olasın

1250.Çün mukadderdür virür rûzî melek
Pes hıyânet rızk-çun nişe gerek

1251.Ol zamân k'asıldı dâra Mâhyâr
Zahmdan Dârâb olmış-ıdı zâr

1252.Vakt çün geçmişdi ol mecrûhdan
Bir nefes kalmışdı tende rûhdan

1253.Didiler aña ki Zü'l-Karneyn şâh
Saña zahm uranları kıldı tebâh

1254.Gerçi olmışdı ümîdi cümle bâd
Bu haber çün irdi aña oldı şâd

1255.Kişi kim düşmenden ol soñra kala
Bir dem-ise ömri biñ yılca ola

1256.Pes viribidi peyâm İskendere
Kim senüñdür mülk-ü kişver yik-sere

1257.Hem senüñdür genc ü mâl u tâc u taht
Hem diyâr u hem sipâh u raht u baht

1258.Genc-i Dahhâk ü Ferîdûn bendedür
Her-çi Behmen kıldı mahzen bendedür

1259.Lîkin olmışam kamudan bî-niyâz
Tîz iriş kim mülke sensin çâre-sâz

1260.Sen gerek kim olasın kişvere şâh
Cümle-i Îrâna Tûrâna penâh

1261.Çünki Zülkarneyne irdi bu haber
Vardı Dârâbuñ katına_ol tâc-ver

1262.Görür anı kim yatur zâr u nahîf
Kanı gitmiş zahmdan olmış zaîf

1263.Rûh-ı hayvânî bedende kan olur
Çünki kan olmaya ten bî-cân olur

1264.Didi kim şâhâ cihân hâli budur

Mâh u mihr ü çarh ahvâli budur

1265.Gâh endüh-nâk ider gâh şâd
Geh kılur mahrûm geh virür murâd
1266.Âsiyâdur çarh ömrümüz keder
Bu makâma her ki geldi-y-se gider

1267.Bir sebü'dür buldugın yırtar revân
Dimez işbu hûbdur ol nev-cüvân

1268.Hem dimez bu gonca-leb dil-ber-durur
Yañagı gül saçları anber-durur

1269.Hem dimez kim işbu sûret hayf ola
Kim çüriyüp toprag içinde kala

1270.Hem dimez bu pâdişehdür tâc-bahş
Kim ider halka zer-ile sîm bahş

1271.Bunı tîz öldürmeyeyüm kim kala
Adl-ile iklîmi âbâdân kıla

1272.Hem dimez bu âlim ü âkıl-durur
Kamu işde fâzıl u kâmil-durur

1273.Koyayum bunı ki_ide halka beyân
Sünnet ü farzı ki biline ayân

1274.Gerçi kim biz şâha itmişüz günâh
Afv itsün lutfı-y-ıla anı şâh

1275.Kiçilerden ger gele cürm ü hatâ
Afv olur ulular işi vü atâ

1276.Didi Dârâb işbu devr-i âsümân
Bî-karâr oldugına yokdur gümân

1277.Kısmetin her kişinüñ vakt-i Ezel
Eyleyüp-durur muayyen Lem-Yezel

1278.Çünki kılur bir makâma ol güzer
Kısmeti neyse yir ü andan gider

1279.Kısmetinden kim-durur k'artuk yiye
Kısmet az oldı-y-ısa ol çok yiye

1280.Biz yiyüben kısmetümüzi temâm
Saña virdük nevbeti iy nîg-nâm

1281.Biz durup uş saña koduk ni'meti

Sen yi anı kılma ayruk kısmeti

1282.Çün yakîn-durur gümân yok kim bu mâl
Duramaz yirden yire_ider intikâl
1283.Ebleh ol kim dire anı virmeye
Zîrek ol kim tagıda vü dirmeye

1284.Virdi bu sözi diyüp İskendere
Şehr ü mülk ü tâc u tahtın yik-sere

1285.Cümle mâl u gencini virdi aña
Leşker ü haylini bildürdi aña

1286.Pes anı mülke velî-ahd eyledi
İşbu resme anuñ-ıla_akd eyledi

1287.K'ide halka hayr sanmah pîşe ol
Kimsey'itmeye yavuz endîşe ol

1288.İşbu söz içinde baglandı nefes
Gitdi Dârâb ü tehî kaldı kafes

1289.Gitdi Dârâb u ısuz kaldı bu dâr
Kalmadı ol hışmet ü ol gîr ü dâr

1290.Böyle-durur âdet-i gerdân-sipihr
Kimseye göstermez ol peyveste mihr

1291.Ten kafes-durur nefes bâd-ı hevâ
Olmaz aña i'timâd itmek revâ

1292.Nesne k'erkânı anuñ azdâd ola
Lâ-cirem ol nesne bî-bünyâd ola

1293.Çünki Dârâb öldi Zülkarneyn şâh
Oldı Îrâna ser-â-ser pâdişâh

1294.Kavmini Dârâbuñ itdi ser-firâz
Mâl virüp kıldı_oları bî-niyâz

1295.Ger sipâhî vü eger şâh u emîr
Ceng içinde her kim olmışdı esîr

1296.Kamusı-y-la ahd idüben üstüvâr
Virbidi yirlü yirine şehriyâr

1297.Kendüsi tutdı Medâyinde makâm
Anda ârâm eyledi hoş şâd-kâm

1298.Gûş tutarsañ benüm sözüme sen

İşbu destân remzin idem saña ben

DER-TEMSÎL VE HÂTİME-İ DÂSİTÂN

1299.Nefsdür Dârâb u Zülkarneyn rûh
Nefsi rûha kıl zebûn k'oldur fütûh

1300.Def'in iderseñ Sikender-vâr anuñ
Pâdışahsın Maşrık u Magrib senüñ

1301.Yohsa göñlüñ mülkini_ol sinüñ yıhar
Cânuñuñ Mısrın kamu oda yahar

1302.Key sakın k'ol zâlim emmâredür
Her k'aña ola zebûn bî-çâredür

1303.Geh behîmedür yiyüp toymaz alef
Geh siba'dur cân diler kıla telef

1304.Cahdla_anı ger melek-hûy idesin
Bir meliksin çünki bundan gidesin

1305.Kim senüñ milküñe gelmeye zevâl
Devletüñe irmeye hîç intikâl

1306.Ne melik belkim olasın bir melek
Kim senüñ cevlân-gehüñ ola felek

1307.Gafletüñ hazm ola vü hışmuñ rızâ
Vahdetüñ üns ü küdûratüñ safâ

1308.Âlem-i unsur tolu-durur fesâd
Pes anuñ kevnine yohdur i'timâd

1309.Nesne kim dâim tebeddüldür işi
Nice isdesün sebât andan kişi

1310.Bunda olmaz dâim isterseñ hayât
Bir yire var ki_anda bulına sebât

1311.Bâgın'anuñ hergiz irmeye hazân
Solmaya_anda tâze olan gül-sitân

1312.Çünki bundan yig vatan girür ele
Kişi bunda acz-ile niçün ola

1313.Hâzır-iken gül-şen-i dârü'n-naîm
Hayfdur olmah bu kül-handa mukîm

1314.**AHMEDÎ** sözin eger diñleyesin
Kamu eşyâ sırrını añlayasın

1315.Fâyız ola gaybdan göñlüñe nûr
Keşf idüp her sırrı bulasın sürûr

1316.Hem tecellî_ide saña İlme'l-Yakîn
Bilesin k'ol saña sendendür yakîn

1317.Hakdan ayru anda varlıh kalmaya
Ara yirde mâ u menlik olmaya

1318.Kamu varlıh çünki Ol Hakk oldı bes
Mâ u men dimeklik olur şirk pes

1319.Gerçi kim sûretde varlıh Hak-durur
Hak-durur ma'nîde ayruh yok-durur

1320.Hak didüñ gayrı unıt ahdüñ sıma
Andan ayrunuñ vücûdın var dime

1321.Çünki Evvel Ol ola vü Âhir Ol
Fî'l-hakîka Bâtın Ol u Zâhir Ol

1322.Dükeli varlıh hemîn Anuñ olur
Pes burada saña ne varlıh kalur

1323.Mâ u menden geç ki me'men bulasın
Nefsi miskîn it ki mesken bulasın

1324.Çün Ahaddur bî-gümân asl-ı aded
Pes kamu varlıh Ahad oldı Ahad

1325.Vâhid oldı asl var yirde şümâr
Lîki_Ahad Mutlak-durur şöyle ki var

1326.Ger adedler cümlesi mefkûd ola
Ol k'Ahad-durur gerek mevcûd ola

1327.Çün Ahad olmasa bulınmaz aded
Pes aded varlıg olmışdur Ahad

1328.Çün Ahaddur varlıgı bildüñ yakîn
Ger muvahhidseñ Ahad digil hemîn

1329.Vahdetüñ yüzinde kesretdür nıkâb
Kasreti ko aradan gitsün hicâb

1330.Mâ'lıguñ mîmini vü nîst yâ'sını

Ortadan gider Ahad itdüñ seni

REFTEN-İ İSKENDER BE-SİSTÂN BE-TARÎK-I RİSÂLE VE ÂŞIK-ŞÜDEN-İ Û BE-DUHTER-İ ZER-ESB

1331.Söylegil iy mürg-ı şeydâ söylegil
Cümle uşşâkı muhayyer eylegil

1332.Mu'tedil olur hevâ nev-rûzda
Hoş-nüvâ it sen dahı nev-rûzda

1333.Râst ışkuñ perdesinden sâz it
Nâleñi ankâ-y-ıla dem-sâz it

1334.Şöyle Şîrîn söyle ışkuñ sözini
K'unıdalar halk Husrev sûzını

1335.Sâz eyle nâle-i dil-sûz-ıla
Vâmık eyle akl Azrâ söz-ile

1336.Sözde çün âgâz efsûn idesin
Leyliyi gerek ki Mecnûn idesin

1337.Bir hümâyûn-nâme yazgıl cân-fizây
Kim hümâyûn-fâl ola andan hümây

1338.Söz nedür arz it yirüñ Cimşîdine
Belki gögüñ Zühre vü Hurşîdine

ÂGÂZ-I UŞŞÂKIYYÂT-I İSKENDER

1339.Işkdan söyle ki ol pes hûb olur
Söz ki mahbûbuñ ola mahbûb olur

1340.Işk egerçi cümlegî âteş-durur
Şem' bigi aña yanmah hoş-durur

1341.Âteş-i ışk itdi nâyı hoş-nefes
Şöyle k'ider cân u dil aña heves

1342.Oddur iden micmeri anber-duhân
Ûddan oddur getüren bûy-ı cân

1343.Cehd-ile_iderdi taleb odı Kelîm
Od içinde_aña tecellî_itdi Kerîm

1344.Hullete od itdi İbrâhîmi hâs
Oddur iden altunı gışdan halâs

1345.Oddur pervâneyi ma'mûr iden

Varlıgını yahup anı nûr iden

1346.Işkdur mebde'den evvel feyz-i cûd
Her ne kim var ışk-ıla buldı vücûd

1347.Işk derdin bil ki ol hoş derd olur
Işk derdin çekmeyen nâ-merd olur

1348.Işk derdine dime mihnet-durur
Ol ser-â-ser ni'met ü minhat-durur

1349.Işk çün ider seni senden fenâ
Bil ki oldur ol saña izz ü bekâ

1350.Işk varlıguñı çünkim bitürür
Sini oldem dilegüñe yitürür

1351.Sensin ol mahbûba ki_olmışsın hicâb
Görinür mi yâr gitmezse nıkâb

1352.Işkdan saña vireyim bir haber
Ola kim cânuña ide ol eser

1353.Ol eserden cân u dil ma'mûr ola
Hak tecellîsi-y-ile pür-nûr ola

1354.Çün Sikender tutdı İrân'ı temâm
Oldı Tûrân dahı fermânına râm

1355.Zâbilistân k'aña dirler Nîmrûz
K'anda idi Rüstem-i leşker-fürûz

1356.Olmamış-ıdı mutî' İskendere
Hürmüz ü hem Kâbilistân yiksere

1357.Anda Rüstem urugından bir dilîr
Var-ıdı kim cengine döymezdi şîr

1358.Adı-dı anuñ Zeresb-i nâm-dâr
Dir-idi kim kim olur Sâm-ı Süvar

1359.Sürme olur gürzi ursam kûh-ı Kâf
Kılıcum bahrı yahar itsem musâf

1360.Okınuñ ef'îsi çün ya'dan çıhar
Zehri-y-ile irdügi yiri yahar

1361.Zâr iderdi rezmde Gerşâsbı
Hâr iderdi bezmde Güştâsbı

1362.Şâh ol mülki almaga kıldı heves
Sûreti-y-le kendüyi ilçi düzdi pes
1363.Vardı gördi Zâbilistân illerin
Anda girüp çıhacak menzillerin

1364.Sîstân şehrine çün irişdi şâh
Hem Zeresb-ile dahı görişdi şâh

1365.Her ne peygâmı ki fikr-ile_eyledi
Cümlesin birbir Zeresbe söyledi

1366.Çün Zeresb anuñ sözini diñledi
Her ne kim didi-y-se birbir añladı

1367.Oldı âşık sözlerine_anuñ Zeresb
Didi buña kul yaraşur Bîveresb

1368.Çün fasîh-idi vü pes şîrîn-kelâm
Şeh Zeresbüñ göñlinde tutdı makâm

1369.Sihr-durur söz ider câna eser
Söz yayınuñ okı umaca yiter

1370.Ol müzevver sözine kalup taña
Virdi kendüzini yik-bâre aña

1371.Şöyle oldı cân-ıla aña heves
K'ansuz olamazdı hergiz bir nefes

1372.Eydür-idi hâşa kim bu kul ola
Yâ bu resme kimseye ilçi gele

1373.Dir ki kulam lîki yüz sultân gerek
Kim ola bunuñ çerisine yezek

1374.Kul bu resme olmaya Cemşîd ola
İlçi böyle gelmeye hurşîd ola

1375.İşret itdi_üç hafta anuñla temâm
İrte gice oldı nûş-â-nûş câm

1376.Var-ıdı bir kız'anuñ Gülşâh nâm
Kim yüzinden mihr nûr alurdı vâm

1377.Saçı Mûsîden virür-idi nişân
Agzı Îsi sırrın iderdi beyân

1378.Yüzi-y-ile tâze-y-idi_erdibehişt
Fitne_olurdı gözine hûr-ı Behişt

1379.Dişinüñ vasfın sorarlarsa nedür
Utana pervîn diyen aña ne dür
1380.Gözinüñ nergis perestârı müdâm
Saçlarına müşg-ile anber gulâm

1381.Yüzi hande olur-ıdı ter-güle
Zülfi ta'ne ider-idi sünbüle

1382.Agzı vasfın nâzük ide-y-düm edâ
Rûh sırrın dimek olsa-y-dı revâ

1383.Saçı reyhân u yüzi nev-rûz-ıdı
Ala gözi bûsitân-efrûz-ıdı

1384.Görse yüzin vâlih olurdı melek
Arır-ıdı ışkına mâh-ı felek

1385.Gözlerinüñ cân-ıdı itdügi sayd
Göñli-y-idi zülfinüñ kıldugı kayd

1386.Mihr-i lâle cânına ururdı dâg
Yüzi mâha şem'-idi mihre çirâg

1387.Yañagı tâbına döymezdi_âfitâb
Teşne-y-idi la'line dürr-i hoş-âb

1388.Yüzinüñ aksi-y-ile ol dil-fürûz
Sîstânı kılmış-ıdı nîm-rûz

1389.Gözlerinüñ sihri-le ol dil-sitân
Kâbilistânı_itdidi Bâbil-sitân

1390.Virmiş-idi Sâni' aña bir cemâl
Görmemiş mislin hayâlinde hayâl

1391.Nakş-bend-i fıtrat olal_âşikâr
Görmemişdi kimse_anuñ bigi nigâr

ÂŞIK-ŞÜDEN-İ GÜLŞÂH BE-İSKENDER

1392.Sîstânda çün Zeresb-i nâm-cûy
Oldı bir müddet şeh-ile kâm-cûy

1393.Çünki mest olur şeb-istâna gider
Halvetinde_İskenderi_eyle vasf ider

1394.Kim sözini işiden kalur aceb
Görmegini ilçinüñ kılur taleb

1395.Ol kadar söyler kimesne sormadın

Kim kızı_aña âşık olur görmedin

1396.Işk odı cânına_olur kâr-ger
Göñli milkini ider zîr ü zeber

1397.Hîle ile cehd idüp çâre kılur
Şâhı görmege bacadan yol bulur

1398.Cidd ü cehd-ile olur hâsıl her iş
İster-iseñ cedd ü cidd-ile düriş

1399.Bir nazarla çünki gördi şeh yüzin
Âh idüben unıtdı kendüzin

1400.Göz-durur göñüllere ayn-ı anâ
Göz ider cânı belâya mübtelâ

1401.Âh idüp kız hasret-ile agladı
Şöyle kim dâye yüregin dagladı

1402.Aldı dâye kızı vü ive ive
Tamlar üstinden irişdürdi eve

ZÂRÎ-GERDEN-İ GÜLŞÂH

1403.Girdi Gülşâh ive bünyâd itdi âh
Âhı dûdından boyandı çarh u mâh

1404.Şem' bigi subh olınca yandı ol
Âhınuñ dütünine boyandı ol

1405.Oldı_elif kaddi anuñ hem şekl-i nûn
Gözlerinden mevc ururdı seyl-i hûn

1406.Işk derdi-y-ile hayrân oldı ol
Turresi gibi perîşân oldı ol

1407.Işk derdinden içi başlu-y-ıdı
Fürkat odından gözi yaşlu-y-ıdı

1408.Gözlerinüñ yaşları ceyhûn-ıdı
Nicesi ceyhûn ki mevc-i hûn-ıdı

1409.Gitdi andan râhat u ârâm u hâb
Bes ki çekdi mihnet ü renc ü azâb

1410.Gözine kirpükleri_olmış-ıdı hâr
Uyku pes anda nice ide-y-di karâr

1411.Çün yog-ıdı ışk derdine_anda tâb

Dir-idi yâ leytenî küntü türâb

1412.Vây vây aglardı ol ney bigi zâr
Şerha şerha_itmişdi cânın derd-i yâr

1413.Subh olınca zârılık itdi ol gice
Âşık olan böyle_olur dahı nice

1414.İrteye degin yanar şöyle ki şem'
İrte söyner uş didüm tutduñsa sem'

1415.Dâye çoh pend itdi Gülşâh almadı
Pend-ile hîç odı sâkin olmadı

1416.Işkdur yanar od u yil aña pend
Âşıka pes nice ola sûd-mend

1417.Akl u göñül çünki bu yolda gider
Âşıka pend ü melâmet pes nider

1418.Dâye gördi ki_assı itmez aña pend
Dahı dürlü kurdı_anuñ öñinde bend

1419.Didi âh itme anañ işitmesün
Saña baña bir yavuz iş itmesün

1420.Çün bu işde düşdi göñlüñe harec
Sabr it k'es-sabrü miftâhü'l-ferec

1421.Şöyle idem kim sen anı bulasın
Ol senüñ ola sen anuñ olasın

1422.Derdüñi şehzâdesin tutgıl nihân
İtme kendüzüñi rüsvâ-yı cihân

1423.Işkuña eyle_idem anı mübtelâ
K'ire sinüñ gibi_aña dahı belâ

1424.Dâye ol kız hâline idüp nazar
Akl u rây-ıla_oldı işe çâre-ger

1425.Rây-ıla her işe çâre bulınur
Akl-ıla her ukde halli bilinür

1426.Pes bulur bir nakş-bend-i hurde-kâr
Kim kılurdı sûretin cânuñ nigâr

1427.Nice sûret diseñ ol nakkâş-ı Çîn
Nakş iderdi cân viremezdi hemîn

1428.Cânı bir Hakdur hemîn bagışlayan
Hâşa dahı kimdür anı işleyen
1429.Cânı Oldur kim virür girü alur
Dahı dürlü söz diyen kâfir olur

1430.Sûretin yazdurdılar kızuñ aña
Şöyle kim gören kalur-ıdı taña

1431.Gören anı dir-idi Gülşeh-durur
Ol cihân-tâb u dil-ârâ meh-durur

1432.Gülşeh-idi reng ü nîrengî ayân
Fark ara yirde cân-ıdı hemân

1433.Sûretüñ ardında yazdı bir gazel
Kim odından lü'lü olur-ıdı hal

GAZEL-GUFTEN-İ GÜLŞÂH DER-MUHABBET-İ İSKENDER

1434.Vâlihem yâre aceb yârum kanı
Âşıkam dil-dâre dil-dârum kanı

1435.Yanaram ışk odına pervâne-vâr
Bilmezem ol şem'-ruhsârum kanı

1436.Kanumı içdi füsûnı-y-la gözüñ
Bilsem ol ser-mest ü hûn-hârum kanı

1437.Işk bîmâr itdi bini zahm idüp
Dimedi birgün ki bîmârum kanı

1438.Oh urur gizler kemânın gamzesi
Bilemezem ol cefâ-kârum kanı

1439.Tûtiyem ol şekker-istân kandadur
Bülbülem ol tâze gül-zârum kanı

1440.Gitdi yoluñda dil ü cân u hıred
Var mı varlıhdan dahı_âsârum kanı

NÂME FİRİSTÂDE BUD EZGÜLŞÂH BE-İSKENDER DERHÎLE-İ DÂYE

1441.Bunları yazup harîre dirdiler
Mühr urup bir kul eline virdiler

1442.Kim nihânî anı ilçiye vire
K'ilçiyi_açup anda ne vardur göre

İletüp kul virdi şâhuñ eline
Girü tîz döndi vü gitdi yolına

1443.Şâh çünkim itdi ol nakşa nazar
Kıldı ol dem ışk cânına eser

1444.Hak cemâlı-y-la tecellî itdi_aña
Lâ-cirem hayrân olup kaldı taña

1445.Işk odından cânı şöyle itdi cûş
K'anda hergiz kalmadı akl-ıla hûş

1446.Sûreti gördi vü hayrân kaldı ol
Bî-dil ü zâr u perîşân oldı ol

1447.Gerçi ol nakşa perîşân kaldı şâh
Lîki âhir fikri böyle kıldı şâh

1448.Kim göre ol nakşuñ ıssını ayân
Olmaya andan perî bigi_ol nihân

1449.Didi var bu nakşda hoş-reng-rûy
Lîki reng oldur ki ola anda bûy

1450.Reng-i bî-cânı niderem cân gerek
Cân u göñli olana cânân gerek

1451.Reng kim anuñ-ıla olmaya bûy
Gösterür mi akl anı sevmege rûy

1452.Lâlede gerçi ki vardur reng-rûy
Kadri yok olmadugı-y-çun anda bûy

1453.Rengi yoh çün kohusuz –durur edîm
Pâyimâl ider anı herbir leîm

1454.Oldugı-y-ıçun gülüñ renginde bûy
Yüzini yüzin'urur her mâh-rûy

1455.Reng yohdur müşgde çün kohı var
Zülfinüñ çîninde sahlar anı yâr

1456.Dürişüp nakş ıssına irmek gerek
Görecek oldur anı görmek gerek

1457.Gülşahuñ bir hâdimin buldurdı şâh
Hâlını cümle aña bildürdi şâh

1458.Didi bir kez ger anuñ yüzin görem
Sîm ü zer n'olur saña cânum virem

1459.Virdi varından aña çoh sîm ü zer
Sîm ü zerdür kim her işde_ider hüner
1460.Kimde kim var sîm ü zer olur kişi
Gevher-ise hâk olur bî-zer kişi

1461.Çünki kâde'l-fakru dir tâcü'r-rüsül
Sabr çün anı_istemek ruhsat degül

CEVÂB-NÜVİŞTEN-İ İSKENDER BE-GAZELİŞ

1462.Bir gazel yazdı Sikender dahı_aña
Kim okıyan anı kalurdı taña

1463.Işk-ıla yüzüñe hayrânuñ benem
Zülfüñe zâr u perîşânuñ benem

1464.İtdi cân derdüñ-ile peymân ebed
Saklayan ahdin bu peymânuñ benem

1465.Gamze_ohın atar kemân_keş kaşlaruñ
Râst umacı bu peykânuñ benem

1466.Işkuñuñ gencine vîrân yir gerek
Bende ko anı ki vîrânuñ benem

1467.Câna virürlerse_ayaguñ tozını
Müşterîsi cân-ıla anuñ benem

1468.Görmedin zülf ü zenahdânuñ çahın
Âşıkı ol bend ü zindânuñ benem

1469.Sen gül-istânsın açılmış bî-hazân
Bülbül-i şeydâ vü nâlânuñ benem

NÂME-İ FİRİSTÂDE EZ-SİKENDER BÂ-GÜLŞÂH DER-IŞK-I Û

1470.İşbu göynüklü sözi yazup aña
Virbidi şeh râst Gülşahdın yaña

1471.Çünki hâdim buldı ol ser-mâyeyi
Vâkıf itdi işbu hâle dâyeyi

1472.Dâye hod dilerdi şeh kızı göre
Cân-ıla_ol dahı aña göñül vire

1473.İki yañadın hoş olur kâr-ı ışk
İki yañadın gerek bâzâr-ı ışk

1474.Işk bâzârında satılan nedür
Derd ü cevr ü gam ne sîm ü zer ne dür

1475.Işk bâzârında_olan bâzârgân
Şugl nedür bilmemek sûd u ziyân

1476.Dâye şâha böyle virbidi haber
Kim yarın gül-zâre iderüz güzer

1477.Gülşah-ıla gül-şene gidiserüz
Güllere Gülşâhı arz idiserüz

1478.Tâ göre gül kim nic'olur hüsn-i rûy
Tâ nice gerek ki ola reng ü bûy

1479.Zülfi bendin çöziserem tâ-sabâ
Bile k'aña müşg dimekdür hatâ

1480.Nergise gösteriserem gözini
Tâ ki nergis unıda kendüzüni

1481.Kaddini arz idiserem bâga ben
K'ayagına düşe serv-i nârven

1482.Saçını gösderiserem sünbüle
Kim nic'olur deste-i reyhân bile

1483.Goncaya gösderiserem agzın kim göre
Nokta-i mevhûm sırrına ire

1484.Çün Sikender tutdı işbu söze gûş
Şöyle oldı zâr k'andan gitdi hûş

1485.Çünki gice gitdi geldi subh-dem
Râyet-i nûr irdi pest oldı zulem

1486.Gülşahı gül bâgına iletdiler
Şeh visâkınuñ yanından gitdiler

1487.Şeh nihân yirden gözedürken nıkâb
Götürüp arz itdi yüzin âfitâb

1488.Şâhı şeb-nem bigi mahv itdi_ol cemâl
Işk yolında olur çoh dürlü hâl

1489.Ol cemâle çünkim itdi bir nazar
Kıldı ol dem ışk cânına eser

1490.Akl-ıla câna nazar-durur belâ
Bes nazardur âşıkı_iden mübtelâ

1491.Işk odında göñül eyle_itdi cûş
Kim teninden cân başından gitdi hûş
1492.Toldı ışk-ıla içi taşı anuñ
Oda yandı kuru vü yaşı anuñ

1493.Oldı nergis bigi zâr u zed-gûn
Lâle bigi sûhte-dil gark-ı hûn

1494.Yüzini çün gördi didi âfitâb
Tutmaya bu resme anberden nıkâb

1495.Yañagın gördi didi nesrîn midür
Dişine bahdı didi pervîn midür

1496.Dudagın gördi didi ki_Âb-ı Hayât
Teşne_olup didi ki bu azb-i Fırât

1497.Kaşına didi ki bu anber-kemân
Cân hedef ider ohına bî-gümân

1498.Gamzesine didi bu sihr-âferîn
Kasdı cân u dildür ü hem akl u dîn

1499.Agzına bahdı didi kim bûy u cân
Bundadur lîkin olupdur ol nihân

1500.Saçlarına didi zî reyhân-ı rûh
Kim olup-durur anuñ hayrânı rûh

1501.Gül yañakda gördi düşmiş müşg-hâl
Didi bundan câna müşkil oldı hâl

1502.Didi çün gördi zenahdânında çâh
Bu-durur cân Yûsufına habs-gâh

1503.Gördi boyın didi zî serv-i revân
Kim gözüm ser-çeşmesin itdi mekân

1504.Çün nıkâbın örtiniben gitdi mâh
Şâh girye itdi vü zârı vü âh

1505.Şeb dilerdi kim tuta-y-dı nîm-rûz
Lîki göñlin dutdı yüzi nîm-rûz

1506.Ol seferde kim direm dir-idi genc
Cân bahâ virdi vü satun aldı renc

1507.Işk sûkında fenâdur satılan
Ol metâ’a cân-durur kıymet olan

1508.Işk bâzârında_olur cân râyigân
Anda ne_assı ide pes bâzâr-gân
1509.Gülşahı çün gördi şâh-ı nâm-dâr
Kalmadı anda dahı sabr u karâr

1510.Gözleri Yâ-rab ne efsûn eyledi
Kim şehi zülfine mecnûn eyledi

1511.Şeh gözi müşg-içün itdi kasd-ı Çîn
Yolı-y-ıdı girdi gördi bahr için

1512.Gevher itdi assı vü cânı ziyân
Geh ziyân geh sûd ider bâzâr-gân

1513.Şeh cihân dutarken idüp dâr-gîr
Bir kıl-ıla anı itdiler esîr

1514.Şâh-iken oldı esîr ol bir kıla
Işk işidür akl ne çâre kıla

1515.Gerçi kim sultân-ıdı vü tâc-bahş
Mülk ü iklîm ider-idi halka bahş

1516.Şöyle oldı ki_ol işige bulsa yol
Râzı-y-ıdı k'ol işikde ola kul

1517.Didi k'ayagı tozın sürme kıla
Lîki mahrûm oldı girmedi ele

1518.Görine düşümde didi ol cemâl
Lîki hâb olmışdı gözine hayâl

1519.Âşıkuñ kirpük gözinde hâr olur
Hâr içinde uyımak düşvâr olur

1520.Her gice tâ-subh olınca zârî ol
Gözedürdi ay u yılduzları ol

1521.Dir-idi bu gice mi yâ mûy-ı yâr
K'uzadı böyle perîşândur u târ

1522.Gice mi bu yâ belâ-yı câvidân
Kim belürmez subhdan andan nişan

1523.Gice midür bu ki_anuñ pâyânı yoh
Gitmege derdüm bigi dermânı yoh

1524.İy aceb nedür sebeb k'itdi karâr
Kutb gibi mihver ü çarh u medâr

1525.Gice örtüpdür saçı-y-la gündüzi
Şöyle kim bürka'da dil-dâruñ yüzi
1526.Gitdi göñlinden anuñ kamu heves
Varı ol halvetde Gülşâh-ıdı pes

1527.Kanda bahsa görinen Gülşâh-ıdı
Fikr ü zikri kamu ol dil-hâh-ıdı

1528.Kulagı olmış-ıdı adına zarf
Ol-ıdı işitdügi savt-ıla harf

1529.Tamarında yüriyen kan ol-ıdı
Kim her endâmında_anuñ cân ol-ıdı

1530.Yüridügi ayag u dutdugı el
Ol-ıdı bu müşkil sen eyle hal

1531.Âşık oldur k'anda varlıh kalmaya
Işkdan artuh dahı nesne_olmaya

1532.Niçe gelse âşıka cevr ü cefâ
Yârdan geldükde_olur mihr ü vefâ

1533.Yâr mihri kahr-ıla girür ele
Genci rence sabr iden kişi ala

1534.Sordılar Mansûra ışkı kim nedür
Didi_anı görmege üç gün bunda dur

1535.Evvelinde anı dâra dikdiler
Pes ikinci günde oda atdılar

1536.Pes üçinci gün külin savurdılar
Kamusın yil-ile suya virdiler

1537.Dâr üstinde anı çün gördiler
Nicedür hâlün diyüben sordılar

1538.Didi dâr erenlerüñ Mi'râcıdur
Âşıkuñ od şem' bigi tâcıdur

1539.Yâr ele gelse bu resm-ile gelür
Âşık olan kişi hâli böyle_olur

1540.Gül seven hâr-ıla hem hoş-hû gerek
Şem'-vâr od içre handân-rû gerek

1541.Tâ ki şeb-nem varlıgından yitmeye
Kalkuban yirden güneşe yitmeye

1542.Âşık ol-durur ki aña dâg u derd
Yârdan geldükde ola bâg u verd
1543.Hak yolında sarf idüp çoh sîm ü zer
Cân-ıçun âş eyledi Leylî meger

1544.Kendü_eliyle_ider-idi âşı nâsîb
Kime kim gelse fakîr ü yâ garîb

1545.Ulu kiçi kim gelürse hâs u âm
Herbirine hısse virürdi temâm

1546.Geldi Mecnûn isdeyü aşdan nasîb
Gerçi maksûdı-dı dîdâr-ı habîb

1547.Aldı Leylî çanagın urdı yire
Sandılar Mecnûnı ki_ol işi yire

1548.Dir-iken Mecnûn ol işe yirine
Şâd oldı hod yirinmek yirine

1549.Didiler Mecnûna kim renc ü belâ
Ne çekersin Leyliye_olup mübtelâ

1550.Ulu kiçiye kamu ni'met virür
Çanaguñı karşuña taşa urur

1551.Didi kim binüm-ile bir hâl var
Çanagı anuñ-çun urdı taşa yâr

1552.Ayruguñ çünkim çanagın sımadı
Kimseye niçün gelürsin dimedi

1553.Anuñ-çun kim anuñ binüm-ile
Dahı dürlü ne işi var kim bile

1554.Pes benüm çanagum urdugı yire
Bir aş-ıçun-durur anı kim yire

1555.Işk dili dahı dürlü dil olur
Harf ü savtı yoh anı âşık bilür

1556.Bilür ol kim n'itse baña hoş gelür
Anuñ-ıçun cevr baña çoh kılur

1557.Her ne kim ol hûb iderse hûb olur
Her ne kim mahbûb ider mahbûb olur

1558.Her-çi ân Husrev-kuned Şîrîn-kuned
Çün diraht-ı tîn ki cümle tîn kuned

1559.Geçdi üç hafta revâne oldı şâh
Göñli_içinde sâkin ol dû-hafta mâh

HASRET Ü ENÎN-İ ŞÂH BE-FİRÂKÎ GÜLŞÂH

1560.Girye vü zârı-y-ıla hem-râh-ıdı
İçi vü taşı tolu Gülşâh-ıdı

1561.Şeh benefşe bigi oluban dü-tâ
Egmiş-idi yârdın yaña kafâ

1562.Şöyle kim hûrşîde nergis kendüzin
Döndürürdi yârdın yaña yüzin

1563.Kûh u deşt âhı-y-ıla tolmış-ıdı
Yol gözi yaşıyla seyl olmış-ıdı

1564.Âhı gök âyînesin itmişdi jeng
Olmış-ıdı yaşı-la yir sürh-reng

1565.Gözlerine bu cihân târîk-idi
Gitdügi yir kıl bigi bârîk-idi

1566.Girye vü zârî-y-ıla girdi yola
İrdi yüzbiñ derd-ile bir menzile

1567.Nicesi menzil ki cân-ârâ-y-ıdı
Sana-y-ıduñ Cennetü'l-Me'vâ-y-ıdı

1568.Var-ıdı her talda biñ rahşende-şem'
Bülbül ünine benefşe olmışdı sem'

1569.Nev-bahâr u lâle vü gül-zâr-ıdı
Çeşmeler her yañada enhâr-ıdı

1570.Her yaña reyhân-ıla nesrîn-idi
Topragı anber yili müşgîn-idi

1571.Anda kumrı bülbüle dem-sâz-ıdı
Perde-i gül tolu her_dem sâz-ıdı

1572.Şeh dahı anda sûz-ıla sâz eyledi
Nâlesin kuşlara dem-sâz eyledi

1573.Herbirine kanlu göz-ile bahup
Zârı iderdi yüregini yahup

1574.Gördi bitmiş çeşme üzre bir çınar
Didi uş binüm gözüm ü kadd-i yâr

1575.Nergisi gördi_añdı dil-dâruñ gözin

Gül görüp zikr eyledi yâruñ yüzin

1576.Saçını yâd itdi reyhânı görüp
Yañagın añdı gül-istânı görüp

1577.Bülbüli_işitdi kim olup nagme-sâz
Dir-idi gül karşusına dürlü râz

1578.Didi sen görebilürsin yâruñı
Arz idersin aña derd ü zâruñı

1579.Bini sor kim göremezem yârumı
Diyemezem kim nedendür zârumı

1580.Yile virüp ömrümi sevdâ-y-ıla
İñlerem ney bigi âh u vây-ıla

FİRAK-NÂME NÜVİŞTEN-İ İSKENDER BE-GÜLŞÂH

1581.Pes kalem alıban ol gül-şende şâh
Gülşaha bir biti yazdı tolu âh

1582.Didi kim iy yañagı gül kandasın
Gözi nergis saçı sünbül kandasın

1583.Işkuñ odı cânuma kâr eyledi
Fürkatüñ göñlümi bîmâr eyledi

1584.Tolu içüm lâle bigi dâg u derd
Giderem nergis bigi uş zâr u zerd

1585.El-vidâ’ iy yâr-ı dil-ber el-vidâ’
Elvidâ’ iy zülfi anber el-vidâ’

1586.Ömr bigi sini bir dem görmişem
Gördügüm dem hicr odına girmişem

1587.Bilmedüm ol göziken hüsn ü cemâl
Hâb mı-y-dı gözüme yâhûd hayâl

1588.Gerçi irmezem cemâlüñe senüñ
Râzı olmışam hayâlüñe senüñ

1589.N’ideyüm kim gözlerüme bir nefes
Uyhu girmez k’ola hâsıl bu heves

1590.Zülfüñi añup perîşân olmışam
Böyle ol reyhâna hayrân olmışam

1591.Saña şavkumı nicesi söyleyem

Bî-nihâyetdür nice şerh eyleyem

1592.Yagmuruñ katrelerinden çoh-durur
Rîgüñ eczâsından ol artuh-durur

1593.Vardur evrâkına eşcâruñ şümâr
Lîki binüm şavkuma yohdur i yâr

1594.Ben bu yolda şerha şerha_idüp ciger
Seyr iderem ney bigi bî-pâ vü ser

1595.Oda yandum zahm yidüm bî-sebeb
Şöyle kim ûd iñilersem ne aceb

1596.Def figân eyler niçekim urılur
Çeng nâle ider niçekim burılur

1597.Niçe dürlü k'iderem göñlüme pend
Taşa olur aña olmaz sûd-mend

1598.Dilerem k'idem saña şavkum beyân
Hâmeden kan nâmeye olur revân

1599.Yazar-iken nâmeyi şâh-ı cihân
Bir gazel yâdına geldi nâ-gehân

GAZEL-İ NÂ-GEHÂNÎ NÜVİŞTEN KERD BE-FİRAK-NÂME-İ GÜLŞÂH

1600.Dünya vü ukbâda saña kalmışam
Kapuñı cânuma Kıble kılmışam

1601.Tâc u taht u mülk ü bahtı terk idüp
Cân-ıla ışkuñı satun almışam

1602.İşvesine gamzeñüñ meftûn olup
Zülfüñe zâr u perîşân olmışam

1603.Baña dirler sahla nâm u nengi ben
Şîşe-i nâmûsı taşa çalmışam

1604.Mâh u pervîn karşusına giceler
Yüzüñe agzuña taña kalmışam

1605.Cân safâ bulmaga sıdk u mihr-ile
Subh bigi işigüñe gelmişem

1606.Uş kapuñda cân u dil yitürüben
Yirine gussa-y-la mihnet bulmışam

1607.Yüzüñüñ şem'ine karşu cânumı

Şöyle kim pervâne oda salmışam

1608.Nev-bahârına cemâlüñüñ ki cân
Bülbülidür irmesün bâd-ı hazân

1609.Hüsnüñüñ gül-zârı hergiz solmasun
Kâmetüñ servi tagayyür bulmasun

1610.Tâze olsun nergis-ile ter-gülüñ
Dâyimâ ser-sebz olsun sünbülüñ

1611.Gonca olsun agzuñuñ kim la'ldür
Tâze vü ter şöyle kim dürcinde dür

1612.Nâme üstine urup müşgîn-hitâm
Virbidi Gülşâha şâh-ı nîg-nâm

1613.Nâmeyi ilten getürince cevâb
Hayme berkitdiler ü mîh ü tanâb

1614.Tutdı şâh birkaç gün orada makâm
İrte gice zâr aglayup müdâm

1615.Âh u zâr-ıla geçerdi gündüzi
Subha dek gözlerdi gice yılduzı

1616.Ol kadar zâr agladı vü çekdi gam
Kim vücûdına eser itdi sakam

1617.Çün harâret toldı kaygudan harâc
Fasd oldı def'-i sevdâya_ihtiyâc

1618.Fasd îtmege çü fassâd itdi kasd
Şâh kîfâlından ol dem itdi fasd

1619.Dirler itdüginde fasda şâh kasd
Gülşaha dahı gereklü oldı fasd

1620.Kanı-y-ıla kim dökilürdi şahuñ
Adı yazılurdı yirde Gülşahuñ

1621.Fasd-ıla kîfâlı ki_anuñ dökdi kan
Yirde İskender yazıldı_ol kan revân

1622.Hem şaha irişdüginde nîş-ter
Gülşaha dahı irişdi_anda eser

1623.İkilik yog-ıdı birlikdi hemân
Bunda olan anda dahı_oldı ayân

1624.Işk olıcah işbu resm-ile gerek
K’ola birlik hâsıl oldur hod dilek
1625.Işk bu olanuñ insâniyyeti
Âdemîseñ añma hayvâniyyeti

1626.Böyle âşık olmaduñsa söyleme
Aybdur yoh yire da’vî eyleme

1627.Âşık olur-ısañ işbu resme ol
Kim gidesin sen aradan kala Ol

1628.Nâmeyi çünkim iletdi peyk-i şâh
Hâdime virmeklige_anı buldı râh

1629.Nâmeden çün oldı Gülşâha habar
Nâmeyi açdı ki ide-y-di nazar

1630.Işk bâgından irişdi bir nesîm
Reşk-i bâd-ı bâg-ı Cennât-ı Na’îm

1631.Işk odından cânı ol dem itdi cûş
Gitdi ol sâatde andan akl u hûş

1632.Şöyle gitdi kuvvet-i cân u revân
Kim teninde bir nefes kaldı hemân

1633.Yatdı üç gün ol arada bî-haber
Soñra buldı rûhdan hem bir eser

1634.Didiler aña ki şeh sevmiş seni
Şöyle kim sen dahı sevmişsin anı

1635.Sini unıdur degül bir lahza şâh
Ne gerekdür bunca zârî-y-ıla âh

1636.Kaygudan hayf ola solmah bu cemâl
K’irmesün hergiz aña ayn-i zevâl

1637.İşbu hüsn İskenderüñdür ko aña
Bunı bozmak lâyık olmaya saña

1638.Bu ümîd oldı aña bir pây-ı merd
K’anı öldürmedi ol âh-ıla derd

1639.Nâmesini çünki şâhuñ gördi ol
Başına koyup yüzine sürdi ol

1640.Ol kadar kan aglayuban dökdi yaş
K’oldı her ne kurı-y-ısa yirde yaş

FİRAK-NÂME-İ NÜVİŞTEN GÜLŞÂH-I BE-İSKENDER

1641.Pes eline aluban ol dem kalem
Çekdi levha derd-ile müşgîn-rakam

1642.Didi kim iy şâh-ı nev-baht u cüvân
K'itmişem bu cânı ışkuña revân

1643.Şöyle olupdur firâkuñda odum
Kim çıkupdur perdeden taşra odum

1644.Şem' bigi ışkuña yanan benem
Dil bigi_agızlarda söylenen benem

1645.Binüm-içün mi-y-di kim bunda gelüp
Bini koyup gidesin göñlüm alup

1646.Ne sorarsın hâlümi senden ırah
N'ola ten çün düşe cân andan ırah

1647.Sorma baña nitdi yâruñ fürkati
Gözlerüme bah göresin ibreti

1648.Kalbden olmaga hâlis zer bigi
Oda yanar yüregüm micmer bigi

1649.Cân dilerem virbiyem tuhfe saña
Girü didüm bu ne lâyıkdur aña

1650.N'ola bir cân virseler iki cihân
Ayaguñ tozına ola râyigân

1651.Yoluñuñ topragı câna kîmiyâ
İşigüñüñ tozı göze tûtiyâ

1652.Dilümi dirseñ senüñ zikrüñdedür
Göñlümi sorsañ senüñ fikrüñdedür

1653.Diledüñ bu hastayı şâd idesin
Yohsa kimem kim beni yâd idesin

1654.Ben saña lâyık degülem irmege
Yâ senüñ zîbâ-cemâlüñ görmege

1655.Varsa lutfuñdur bu işe çâre bes
Bizde yohdur bu murâda dest-res

1656.Niçe kim añam cemâlüñi senüñ

Yâ görem düşde hayâlüñi senüñ

1657.Gözlerümüñ mevci deryâya irer
Âhumuñ dûdı süreyyâya irer

1658.Çünki işbu hâle irişdi makâl
Ber-bedîha bir gazel didi_ol gazâl

GAZEL BEDÎHİYYE NÜVİŞTEN KERDED

1659.K'iy nigâr-ı gül-izâr u servi-kad
V'iy büt-i gonca-dehân u lâle-had

1660.Işkuñuñ derdin dilerem şerh idem
N'ideyüm dükenmez itdügümce ad

1661.Şavkumı yüzüñ cemâlin görmege
Nice ideyüm vasf çün yoh aña had

1662.İrte gice_elhamdülillâh vasfuñı
Ohıram çün kul hüvallâhü ahad

1663.Fürkatüñüñ hurkatında giceler
Hırzdur cânuma Allâhü's-Samed

1664.Hicrüñ uş kahr-ıla alur cânumı
Vasluñuñ mihrinden irmezse meded

1665.Baht bigi kapuña yüz süreyim
Gel beni bu kapudan eyleme red

NÂME FİRİSTÂDE-İ GÜLŞÂH BA-İSKENDER

1666.Çarh döndükçe ki döner rûzigâr
Bahtuñı pâyende itsün Kirdigâr

1667.Yidi iklîmi saña râm eylesün
Memleket adlüñle ârâm eylesün

1668.Zühreyi perde-serây itsün kenîz
Hak serâ-perdeñde iy şâh-ı azîz

1669.Şems olsun saña tâc u müşterî
Cân-ıla_olsun kulluguña müşterî

1670.Matbahuñ yazıcısı_olsun ol dibîr
Kim kemân-ı çarhda_oldı adı tîr

1671.Olsun eyvânuñda keyvân pâsübân
Mâh-ı nev olsun kapuñda âşiyân

1672.Virbidi Gülşâh şâha nâmeyi
Kıldı_anuñla germ-ter hengâmeyi

1673.Nâmeyi çünkim ohıdı kıldı âh
Kişverinden yaña döndi râst-râh

1674.Söz öküş geldi girü sâlâr-ı Rûm
Gördi cennet olmış ol merz-ile bûm

1675.Yiryüzi olmış ser-â-ser mürg-zâr
Her taluñ üstinde_öter yüz mürg zâr

1676.Sebze-zâr içinde şâh-ı nesteren
Yıldırar şol resme kim gökde peren

1677.Hullesi yâkût-reng olmış gülüñ
Zülfi anber-tâb olmış sünbülüñ

1678.Atlas-ı dînâriyi geymiş çemen
Yüzini yumış gül-âb-ıla semen

1679.Nergis alduhça ele zerrîn-kadah
Gül yüzinde rûşen olurdı ferah

1680.Tahta otırdı şeh ü urındı tâc
Her yañadın geldi_aña pâc u harâc

1681.Padışâhlar her yañadın geldiler
Yir öpüben bende-fermân oldılar

1682.Çünki geldi işret âgâz eyledi
Çeng ü ney her yañadın sâz eyledi

1683.Câm-ı zer sundı büt-i yâkût-leb
Kim salardı âfitâba ışk teb

1684.Eyle nagme-sâz oldı erganûn
Kim anuñ sâzı-y-la akla_irdi cünûn

1685.Eyle nâle itdi derd-ile rebâb
Kim cigerler oldı sûzından kebâb

1686.Eyle düzdi perdede sâzını ney
K'itdi zühre çenginüñ târını tay

1687.Câm-ı la'le_idüp nazar şâh-ı cihân
Gülşahuñ yâkûtın añdı nâ-gehân

1688.İçer-iken la’l-gûn câm-ı şarâb
Gözlerinden indi lü’lü-yi hoş-âb
1689.Çünki oldı ışk gâlib cânına
Tîz Arestûyı ohıtdı yanına

1690.Kodı nâmûs u hayâyı bir yaña
Ne hayâ aña ki ma’şûkın aña

1691.Işk komaz kişide akl u vekâr
Âşık olana ne nâmûs u ne âr

1692.Didi al zerr ü cevâhir bî-şümâr
Var Zeresbüñ kızına ol hâst-âr

1693.Gülşahı cehd eyle vü irgür baña
Derdüme em it gereksem ben saña

1694.Bilmezem baña ne efsün eyledi
Kim gözi aklumı mecnûn eyledi

1695.Zülfine anuñ perîşân olmışam
Yüzine şeydâ vü hayrân olmışam

1696.Cânuma Kıble kaşı mihrâbıdur
Göñlümüñ bendi saçınuñ tâbıdur

1697.Tutagıdur Kevser ü Âb-ı Hayât
Yüzi Nev-rûz u saçı Kadr-i Berât

1698.La’lına cân-ıla teşne olmışam
Hayretinden günde biñ kez ölmişem

1699.Bilmezem âşık ne katı cânl’olur
Şem’ bigi dirilür nice k’ölür

1700.Başını kesdükçe olur zinde-ter
Yaşını dökdükç’olur hoş-hande-ter

1701.Ney bigi bâd-ı hevâdur hâsılı
Başı yog u söyler ü durmaz dili

1702.Çün Arestû tutdı şah sözine gûş
Bildi kim gidüpdür andan akl u hûş

1703.Işk varlıgını târâc eylemiş
Gamz ohına cânın umac eylemiş

1704.Aldı bî-hadd gevher ü dürr-i semîn
Tazı itlerle zer ü dîbâ-yı Çîn

1705.Ol aradan kıldı azm-i Sîstân
İrte gice durmadı oldı revân

DER-ÂMEDEN-İ ARESTU BE-SİSTÂN EZ-BEHR HÂSTÂRÎ-İ GÜLŞÂH

1706.Sîstân şehrine çün irişdi ol
Hem Zeresb-ile dahı görişdi ol

1707.Devlet a'yânın dirüp anda ayân
Her ne peygâmi ki var itdi beyân

1708.Çünki irişdi Zeresb'e bu haber
Oldı gõñli gussadan zîr ü zeber

1709.K'andan öndin Rüstem-i ceng-süvâr
Ceng itdükde anunl'İsfendiyâr

1710.Mekr idüp oh zahmı-la bî-ters ü bâk
İtmiş-id'İsfendiyârı ol helâk

1711.Ol uruhdandı Zersb-i şîr-ceng
K'idemezdi ejdehâ anuñla ceng

1712.Behmenüñ atası-dı İsfendiyâr
Olıcah İrân'a Behmen şehriyâr

1713.Âteşi kan-ıçun idüp intikâm
Sîstân'ı yıhdı vü yahdı temâm

1714.Kıldı çünkim Sîstân'ı itdi hâk
Rüstem'üñ oglın Ferâmûz'ı helâk

1715.Çün Sikender ol uruhdandı yakîn
Girü tâze oldı diri eski kîn

1716.Vaslat itmek düşmen-il'olur hatar
Zehrdür düşmen gerek andan hazar

1717.Her kişi kim zehr yir der-hâl ölür
Ol ki zehri kohılar sayru olur

1718.Gülşah'uñ işine virmedi rızâ
Olmad'ol hâcet katınd'anuñ revâ

1719.Döndi girü ol hakîm-i nâm-ver
Geldi vü İskender'e virdi haber

1720.Çün hakîmüñ sözine şah dutdı gûş
İtdi ol demde gazabdan kanı cûş

1721.Pâdişâhlıh ola vü ışk u şebâb

İşret ü pîrûzi vü câm-ı şarâb

AZM-İ KERDEN-İ İSKENDER BE-SÎSTÂN BE-ASKER-İ ENBÛH

1722.Niç'ola ma'şûk-ıçun ceng olmaya
Ceng ü fitn'olup halâyık ölmeye

1723.Cem' idiben sipâh-ı bî-kerân
Sîstân'a yüridi sâhib-kırân

1724.Her yañadın hayl ü leşker yüridi
Yiryüzin dürlü alemler büridi

1725.Sûr-nâ-sâz itdi vü kûs ü nefîr
Toldı ucdan uca kişver dâr-gîr

1726.Meymene düzildi vü hem meysere
Hem cenâh u kalb ü dahı yigsere

1727.Altı yüz bin kişi-y-idi nâm-cûy
Şîr-merd ü pehlevân u kâm-cûy

1728.Çün Zeresb işitdi kim ner-ejdehâ
Kim deminden olımaz kimse rehâ

1729.Cem'olup Sîstân'a uş gelür
Kim-durur ana mukâbil kim olur

1730.Çün çeri dirdi Zeresb-i şîr-gîr
Kim ide İskender-ile dâr u gîr

1731.Leşker-i Bahreyn ü hem Kîş ü Aden
Olmış-ıd'anuñ katında encümen

1732.Şâhuñ olmasun diyüben Sîstân
Virdi çok leşker aña Hindûsitân

1733.Anda-y-ıdı hem Bedahşân leşkeri
Sind'den dahı var-ıdı çün çeri

1734.Leşkeri yasadı şâh-ı Sîstân
K'ide İskenderle bir ceng-i girân

1735.Kim anı târîh ide_andan rûzigâr
Kala andan ol cihânda yâdigâr

1736.Çün irişdi râyet-i İskenderî
Münhezim oldı Zeresb'üñ leşkeri

1737.Maşrıka gün râst itdükde inân

Çarhda kalmaz kevâkibden nişân

1738.Çün hevâda bâl ü per aça ukâb
Tagılur sahrâ tolu-y-ısa gurâb

1739.Kebg işitse bâzdan âvâz-ı zeng
Sad-hezâr-ısa kaçar itmez direng

1740.Münhezim olup kaçıncah ol çeri
Düşdi ardına Sikender leşkeri

1741.Germ sürüp Sîstân'a vardılar
Bârıgâhı_urdılar ol dem k'irdiler

1742.Sîstân şehrini itdiler hisâr
Her yanadın kopdı ceng ü gîr ü dâr

1743.Pehlevânlar kûs-ı harbi urdılar
Ra'd düzüp mancınîkı kurdılar

1744.Tîr-endâz iki yüz biñ nâm-ver
Bî-hatâ ohları şöyle kim kader

1745.Kasd itdiler hisârı almaga
Zûr-ı bâzû-y-ıla vîrân kılmaga

1746.Dilediler tîri bârân ideler
Şöyle k'ohı şehre bârân ideler

1747.Şehri oh u taş-ıla tolduralar
Cümle halkın zahm-ıla öldüreler

1748.Nâ-gehân korha diyü Gülşâh'ı şâh
Komadı kim ceng ideler sipâh

1749.Didi Gülşâh'ı nice korhıdayım
Anı k'andan korhar ol nic'ideyim

1750.Nâ-gehân bir zahm irişürse aña
Andan öndin irişür bî-şek baña

1751.Zahm kim Gülşâh-ı dil-hâha irer
Baña dah'ol dem irer andan eser

1752.İkilik çün aramuzdan sürilür
Baña irer zahmı kim an'urılur

1753.Işk-ıla ma'şûk u âşık bir-durur
Işkı bilene bu sır zâhir-durur

1754.Âşık u ma'şûk çünkim bir ola
Âşık'anda dahı ne varlıh kala
1755.Işk izâfî vasf-durur bî-gümân
İki nesne arasınd'olur ayân

1756.Nirede kim ikilik zâyil olur
Orada vasf-ı izâfî mi kalur

1757.Çünki ma'şûkında âşık mahv ola
Zâyil olup ikilik birlik kala

1758.Anda ma'şûk ola âşık tutma şek
Hod hakîkî ışk bu resme gerek

1759.Oradan ma'şûka iren hayr u şer
Âşıka dahı irer bî-şekk eser

1760.Ger febî yubsır vebî yesma' saña
Rûşen oldı-y-sa inangıl sen baña

1761.İşbu hâli k'iderem saña beyân
Diledi Mecnûn k'ide halka ayân

1762.Vardı Leylî'yi bıçagı-y-l'urdı ol
Lîki zahmın kendüye irgürdi ol

1763.Ol bıçag-ıla k'anı urdı dürüst
Kendüyi yaralayuban düşdi süst

1764.Kendüyi Leylî'de buldı ol yakîn
Lâ-büd an'irdi bıçah zahmı hemîn

1765.Hasta düşmiş-idi meger bir gün Eyaz
Düşdi Mahmûd'a anı görmek niyâz

1766.Didi bir kulına kim var anı gör
İşbu lahza gel haber vir nicedür

1767.Yügür ü var tîz irmege düriş
Göz sana tutup dururam tîz iriş

1768.Gitdi ol kul şah katından yügürü
Çün Eyaz'un katına gird'içerü

1769.Gördi sultândur u oturmış Eyaz
Aralarınd'anlaruñ nâz u niyâz

1770.Vehm-ile sehm irdi kuluñ cânına
Sandı kim boyanasıdur kanına

1771.Didi ben yügürü geldüm Hak güvâh
Ne sebebdür benden öñdin irdi şâh
1772.Didi sultân ben hemîşe bundayam
Gördügüñ-çün sanma bini k'andayam

1773.Bir-durur Mahmûd Eyaz-ıla hâs
İkilikden bunlar olmışdur halâs

1774.İkimüz birüz siz iki sanmañuz
Bize ahvel iki dir inanmañuz

1775.Bâde câm-ıla çü bir yire gelür
Bâde câmuñ câm anuñ rengin alur

1776.Bir olup aradan ikilik gider
Vahdet ehli-y-señ ikiligi gider

1777.Key işitdüñse bu sözüñ sâzını
Keşf itdüñ ışk u vahdet râzını

1778.Bunı diyüp orada turanlara
Girü dönüp böyle didi anlara

TEEMMÜL KERDEN-İ İSKENDER

1779.Sabr idelüm bir iki gün turalum
Baht encâmı nic'olur görelüm

1780.Ola kim bir feth ola ceng olmadın
İş bite arada kimse ölmedin

1781.Cengsüz hâsıl olıcagaz murâd
Niçün ideler anı k'oldur fesâd

1782.Şah sözi-y-le orada oturdılar
Ceng sâzın aradan götürdiler

1783.Şehri çevre alubanuñ ol sipâh
Haymeler kurdılar u hem bârıgâh

1784.Gülşah'a karşu buyurdı şehriyâr
Bir serâ-perde_urdılar zerrîn-nigâr

1785.Ucdan uca la'l-ıla dürr-i Aden
Baglu vü hem nâfe-i müşg-i Hoten

1786.İçerüden nakşı reng-â-reng-idi
Taşı nakşı Mâni vü Erjeng-idi

1787.İrte gice anda olur-ıdı şâh

Nâl'iderdi Gülşah'a karşu vü âh

1788.Dir-idi kim şâh-ısam halka temâm
Cân virürem saña olmaga gulâm

1789.Niçebir ışkuñda görem renc ü derd
Niçe idem girye-i germ âh-ı serd

1790.Şem' bigi yandı varum kuru yaş
Od içinde_ahar gözümden kanlu yaş

1791.Cânum'urduh bunca dürlü zahmı sen
İtmedüñ derdüme bir gün rahmı sen

1792.Şem' bigi bini giryân eyledüñ
Zülfünüñ bendinde hayrân eyledüñ

1793.Mihnetümi sanma k'azdur çoh-durur
Hîç kimse bana hem-dem yoh-durur

1794.Sayrunuñ derdi nedür bilse tabîb
Pes aña göre devâ kılsa tabîb

1795.Derdümi nedür tabîbüm bilmedi
Lâ-cirem anun devâsın kılmadı

NÂME FİRİSTÂDEN-İ İSKENDER BÂR-I DÜVÜM BE-GÜLŞÂH

1796.Pes eline aluban ol dem kalem
Yazdı Gülşâh'a şah-ı sâhib-alem

1797.İy nigâr-ı serv-kadd ü lâle-rûy
V'iy büt-i gonca-dehân u müşg-mûy

1798.Cân gözüñüñ fitnesine mübtelâ
Saçlaruñ göñüle pâ-bend-i belâ

1799.Yañaguñ gark-ı hayâ itmiş güli
Der-hem urmış müşgi zülfüñ sünbüli

1800.Benden olsun tapuña her subh u şâm
Cân u dilden çoh tahıyyât u selâm

1801.İtmişem ben aduñı vird-i lisân
Kılmışam hem yâduñı ta'vîd-i cân

1802.Zülfüñüñ bendinde hayrân kalmışam
Ukdeye düşüp perîşân olmışam

1803.Fürkatuñ odında derdüm çoh-durur

Senden artuh hîç ümîdüm yoh-durur

1804.Göñlümi zülfüñ hamında iy habîb
Gör ki ne müşkil olur şâm-ı garîb

1805.Yüzüñi bir göre bilem sanmışam
Bir tecellîsinde oda yanmışam

1806.Senden olan derde bir em eylesen
Senden iren zahma merhem eylesen

1807.Çünki sendendür yüregüm yaresi
Girü senden olur anuñ çâresi

1808.Zülfüñüñ bendinde olmışam esîr
Kimse yohdur k'ola baña dest-gîr

1809.Niçebir dâma giriftâr olayım
Derd ü mihnetde niçe zâr olayım

1810.Vakti-durur derdümi kim bilesin
Çün devâsı sende-durur kılasın

1811.Sen yukaru ben aşagadın yaña
Nideyim kim nâlem irişmez saña

1812.İşbu sözi söyler-iken kıldı âh
Bir gazel ber-fevr inşâ itdi şâh

GAZEL GÜFTEN-İ İSKENDER

1813.İy yüzi tâze gül-istân kandasın
Gözi nergis zülfi reyhân kandasın

1814.Dişleri lü'lü-yi lâlâ kanısın
Tutagı la'l-i Bedahşân kandasın

1815.İy kamu zahmuma merhem kanısın
V'iy kamu derdüme dermân kandasın

1816.Fürkatüñüñ hasretinden teşne dil
Yanaram iy Âb-ı Hayvân kandasın

1817.Senden ayru düşdi cânum mihnete
Kandasın iy râhat-ı cân kandasın

1818.Zülfüñe kayd oldum u bir gün baña
Dimedüñ kim iy perîşân kandasın

1819.Bunca müddetdür gül-istândan ırah

Âhir iy mürg-i seher-hân kandasın

1820.Anuñ adı-y-çun ki feyz itdükde cûd
Cümle âlem andan almışdur vücûd

1821.Halk anuñ u kamunuñ Ol Hâlık'ı
Rızk anuñ u kamunuñ Ol Râzık'ı

1822.Akl u nefs ü mâh u mihrüñ hakkı-çun
Bu nücûm-ıla sipihrüñ hakkı-çun

1823.Ol Musavvir hakkı-çun kim bî-kalem
Zulmet içre nakşlar'ider rakam

1824.Kim gören ol nakşı ser-gerdân olur
Akl aña vâlih ü hayrân olur

1825.İki kevn ü dört erkân hakkı-çun
Üç mevâlîd-ile insân hakkı-çun

1826.Mustafâ hakkı vü anuñ şer'i-çün
Dîn yolında anuñ asl u fer'i-çün

1827.Gözlerüm mısbâhınuñ hakkı-y-ıçun
Dillerüñ miftâhınuñ hakkı-y-ıçun

1828.Zülfler akla cünûn saldugı-çun
Gamzeler câna füsûn kıldugı-çun

1829.Kaşlaruñ ol anberîn-mihrâbı-çun
Leblerüñ ol gevher-i sîr-âbı-çun

1830.Gurbete düşenlerüñ kan yaşı-çun
Âşık olanuñ yüregi başı-çun

1831.Yârdan ayru düşenler cânı-çun
Gözlerinden dökilen tûfân-ıçun

1832.Kim murâdum sensin ü ümmiyyetüm
Senden ayru dahı yohdur niyyetüm

1833.Bu kamusın çünki tahrîr itdiler
Oh-ıla Gülşâh'a karşu atdılar

1834.Gülşah ol dem bir kulını virbidi
Var ol ohı tîz baña getür didi

1835.Ol yazılu ohı çünkim buldılar
Ne kim anda yazılu-y-dı bildiler

1836.Gülşah ol ohı görüben kıldı âh
Did'ayaguñ tozın'irem mi i şâh
1837.Bir dahı Yâ-Rab görem mi yüzüñi
Yâhud işidem mi şîrîn sözüñi

HÂNDEN-İ GÜLŞÂH NÂME-İ İSKENDER VE CEVÂB-I NÜVİŞTEN-İ Û BE-NÂME-İ DİGER

1838.Agladı şöyle ki ebr-i nev-bahâr
Gözleri yaş'itdi yiri lâle-zâr

1839.Giryesinden toldı yiryüzi figân
Tutdı âhından göñül sakfı duhân

1840.Derd-i dilden şol kadar kan agladı
Kim kamu halkuñ yüregin tagladı

1841.On iki gün şöyle bî-hûş oldı ol
Kim görenler sanur-ıdı öldi ol

1842.On iki günden başına geldi hûş
Girü itdi yüreginüñ kanı cûş

1843.Su-y-iken kan oldı gözindeki yaş
Münfecir oldı yüregindeki baş

1844.Fasl fasl ol nâmeyi min-külli bâb
Ohıyıban yazdı ol demde cevâb

1845.Evvel-i nâme be-nâm-ı Kirdigâr
K'ol-durur halka kamu Perverdigâr

1846.Işk anuñ u âşık u ma'şûk Ol
Bu sözi añla bulasın bellü yol

1847.Başlara sevdâyı Ol-durur salan
Bunı Ferhâd u anı Mecnûn kılan

1848.Hüsn-il'Oldur yüzleri tahsîn iden
Bunı Leylî vü anı Şîrîn iden

1849.Didi bundan soñra kim iy pâdişâh
Saña taht olsun sipihr ü tâc mâh

1850.Râm olsun hükmüñ altında felek
Gökde Hak hâfız saña yirde melek

1851.Düşmenüñi Hak ciger-hûn eylesün
Devletüñi rûz-efsûn eylesün

1852.Müddet-ile kamu nesne eksilür
Binüm odum artar u tâze olur
1853.Eyle kodum ışk yolına kadem
Kim baña birdür vücûd-ıla adem

1854.Işk hüznine benem Ya'kûb ben
Hicr derdine benem Eyyûb ben

1855.Ger Zekeryâ-vâr bıçgu-y-ıl'ölem
Hâşa kim yoluñda ayruhsı olam

1856.Varlıgumı iderem sende fenâ
Kim senüñ ola hemîn mutlak bekâ

1857.Katre ider cehd kim bahra vara
Tâ ki varlıgın girü bahra vire

1858.Her küdûretden ola orada pâk
Olmaya dahı aña pâ-bend hâk

1859.Ben dahı olam diyü benlikden arı
Mahv olup sende yog eyledüm varı

1860.Tende cânsın u iki gözümde nûr
Bahtsın başumda göñlümde sürûr

1861.İşideliden Belî ahd-i Elest
Olmışam ışkuñda key hayrân u mest

1862.Baña kim zülfüñ beni itdi esîr
Kimsenem yoh girü sensin dest-gîr

1863.İrte gice yollaruñı gözlerüm
Kim gelesin göre sini gözlerüm

1864.Cânumı idem yoluña hâk-i râh
K'atuñ ayagına yüz sürem i şâh

1865.Sinüñem hoşdur yirüm yüce_eylemek
Her ne kim sinüñ-durur yüce gerek

1866.Nola kapuñdan togup devlet güni
Şöyle kim şeb-nem yüceldürse beni

1867.Topragun çün zerresine gün irer
Götürüp yirden anı ulvî ider

1868.Anı k'ol cân-ıladur saña kenîz
Bahtı yücelüp nola olsa azîz

1869.Çünki hidmet-kârdur şâha alem
Ser-firâz olup göge çıka ne gam
1870.Olmışam ben ışkuñuñ dîvânesi
Hem cemâlüñ şem'inüñ pervânesi

1871.Sabr iderem derde ne çâre kılam
Çünki başuma bunı yazdı kalem

1872.Işka dermân sorana nedür cevâb
Sabrdur v'Allâhü a'lem bi's-savâb

1873.Söz arasında ki Gülşah söyledi
İşbu nazmı sûz-ıl'inşâ eyledi

GAZEL

1874.Âşık oldum hâlüm añlamaz habîb
Derd-mendem derdümi bilmez tabîb

1875.Görse ol zülfi ki ben akdindeyim
Ola mecnûn her hamında biñ lebîb

1876.Sinüm-içün bini bî-gân'itdi hîş
Kaldum uş kavmüm arasında garîb

1877.Bu aceb kim baña cüz' derd ü ta'ab
Olmadı hüsnüñ nısâbından nasîb

1878.Gâh hâcib cevr ider cânuma
Gâh cevr ider baña ayni rakîb

1879.Karşuña efgân iderem rûz u şeb
Nitekim gül karşusına andelîb

1880.Hâcetüm yüzüñ saçuñdur subh u şâm
Kim görem hayr-ıla v'Allâhü'l-mücîb

1881.Hakk-ı Ma'bûd-u İlâh-ı Zü'l-Celâl
Kim anuñ mülkine yoh-durur zevâl

1882.Akl anuñ künhinde ser-gerdân-durur
Nefs idrâkinde hem hayrân-durur

1883.İşbu gûn-â-gûn işi Oldur düzen
İşbu reng-â-reng nakşı Oldur yazan

1884.Göge yılduzları itmişdür bezek
Yir bizegi-y-çün düzer dürlü çiçek

1885.Lâlenüñ yüzini Ol rengîn ider

Sünbülüñ zülfini Ol müşgîn ider

1886.Bülbüli gül ışkın'Oldur söyleden
Kumrıya Oldur terennüm eyleden

1887.Subh yili hakkı-y-ıçun Ol müdâm
Câna virür yâr zülfinden peyâm

1888.Gül çirâgı-y-la şükûfe şem'i-çün
Nergisüñ gözi benefşe sem'i-çün

1889.Lâle yüzi suyı-çun k'ider ayân
Yañagından dil-berüñ rûşen-nişân

1890.Gamzes'ohı-y-çun ki an'irmez gümân
Kaşı-y-ıçun k'oldı anberden kemân

1891.Ol 'izâr-ıla cebîn ü çehre-çün
Ya'ni mâh u müşterî vü mihr-çün

1892.Cân devâsı vü leb ü dendân-ıçun
Ya'ni la'l ü lü'lü-yi Ummân-ıçun

1893.Gün hakı k'oldur yüzinde bir hayâl
Dün hakı k'oldur saçından bir misâl

1894.Binüm içümdeki Ya'kûb âhı-çun
Yâr eñegindeki Yûsuf çâhı-çun

1895.Mustafâ üstinde turan ebr-içün
Mihnete Eyyûb iden sabr-ıçun

1896.Ol resûlüñ pâk rûhı hakkı-çun
Nusret ü feth ü fütûhı hakkı-çun

1897.K'ol-durur cehdüm ki kapuña irem
Ka'be bigi ol işige yüz sürem

1898.Yazuban atdurd'anı İskender'e
K'ohıya ma'nîsine nedür ire

1899.Çünki bu ahvâli bildüñ ser-te-ser
İşid imdi Gülşah'ı kim nic'ider

1900.Nâmeyi yazup yüregi itdi cûş
Şol kadar agladı k'andan gitdi hûş

1901.Gördiler hâdimle dâye Gülşah'ı
Kim virür cân ger göremezse şahı

1902.Virmesün diyü gam u hasretle cân
Perniyândan düzdiler bir nerdübân
1903.Nerdübân burcuñ boyınca-y-dı temâm
Çünki gitdi nûr irişdi zulâm

1904.Nerdübânı burca muhkem itdiler
Üçi dahı andan inüp gitdiler

1905.Geldi hâdem şâha irürdi haber
Ol haberden şâd oldı tâc-ver

1906.Didi bu gün oldum uş ben bahtiyâr
Kim getürdi devlet-ile bahtı yâr

ÂRÂSTEN-İ İSKENDER SARÂY-RÂ BE-GÜLŞÂH

1907.Gülşah-ıçun düzdi bir halvet-serây
Kim hümâyûn-ıdı vü zıll-i Hümây

1908.Dürr-ile yâkût u la'l-i bî-kerân
Virdi Gülşâh'a şah-ı sâhib-kırân

1909.Atlas-u eksûn u envâ'-ı harîr
Anber ü müşg ü zübâd-ıla abîr

1910.Dahı dürlü nesneler k'olur bezek
Şol kadar virdi olara kim gerek

1911.Lîki Gülşâh'uñ katına varmadı
Bir nikâb açup cemâlin görmedi

1912.Çünkim irişdi Zeresb'e bu haber
Cânına oldı be-gâyet kâr-ger

1913.Âkıbet çâre ol oldı kim gele
Ol dahı İskender'e çâker ola

1914.Çünki İskender katına geldi ol
Dürlü ihsân u nüvâziş buldı ol

1915.İdüben anı mukarreb tâc-bahş
Kıldı aña mülk ü tahtu tâc bahş

1916.Virdiler ol arada âyîn-ile
Gülşah'ı İskender'e kâbîn-ile

1917.İki âşık birbirini buldılar
İrüben maksûda hoş şâd oldılar

1918.Işk yolını çü togrı vardılar

Lâ-cirem maksûdlarına_irdiler

1919.Düzdi bir bezm ol gün İskender ki mihr
Kaldı hayrân aña şöyle kim sipihr

1920.Bahş itdi halka çoh tâc u kemer
Kal'a vü iklîm ü mülk ü genc ü zer

1921.Hîç yohsul Sîstân'da kalmadı
Kim şahuñ mâlı-y-ıla bây olmadı

1922.Şâhı Hakk ışk-ıla itdi ibtilâ
K'ol belâ-y-ıla ola ehl-i velâ

1923.Hâk eczâsından arınmaz zeheb
İrmeyince nârdan aña leheb

1924.**AHMEDÎ** bu söz ki saña söyledi
Işk râzıdur ki rûşen eyledi

1925.Cân-ıla her kim bu sözi diñleye
Işk esrârın kemâhî añlaya

1926.**PENC-GENC**'inde **NİZÂMÎ** iki söz
Diye mi bu resme hem bir yaluñuz

1927.Işk râzı kamu bu defterdedür
Bundan ayru her ne defter varsa dür

1928.Leyli vü Mecnûn ger olalar diri
Heykel ideler başa bu defteri

1929.Işkda Ferhâd'dan ilte sebak
İşbu defterden ohıyan bir varak

1930.**IŞK-NÂME** gerçi kim pes çoh-durur
Lîki bunuñ bigi hergiz yoh-durur

1931.Ol ki Cimşîd-ile Hûrşîdi aña
Unıda anı bu söz irürs'aña

1932.İki günde kim işümi yazmışam
İşbu nakş-ıla bunı ben yazmışam

Dünyada kimdür meger Mansûr ola
Kim ne meşr ebdendür üşbu söz-ile

1933.Dercdür bu dürcde iy pür-hüner
Altı yüz dahı biş dâne güher

1934.Subh-dem kim bülbül ider zemzeme
Bir kadeh sun k'ura ta'ne zemzeme

DÂSTÂN-I AZM-İ İSKENDER-BE-FETH-İ MEMÂLİK-İ HİNDÛSTÂN

1935.Çün bezedi la'l-ile şâhı nesîm
Âkıl ol k'içe ne zer koya ne sîm

1936.Çün gidersin ko bu çoh âmâluñı
Yi yidür kimseye koma mâluñı

1937.Çünki bâgı bizedi erdibehişt
Bâde iç kim bâdesüz olmaz Behişt

1938.Işk dâdın çün yahasın bâde virür
Ömr k'ol bî-bâdedür bâda varur

1939.Hızr bigi hulle geydi mürg-zâr
Nagme-i Dâvûd ider her mürg zâr

1940.Çün çemende oldı bülbül nagme-sâz
Sen dahı iy yüzi gül kıl bezme sâz

1941.Ka'be-i dilde küdûretdür riyâ
Câm-ı meyden iste isderseñ safâ

1942.Vakt-i gül nûş eyle câm-ı lâle-reng
Gonca gibi eyleme göñlüñi teng

1943.Râhat-ı cân mı gerek iç câm-ı şâd
Derd-i dildür eyleme encâmı yâd

1944.Nergisî kızarmış-iken bâg u verd
Kıldı ömr encâmına bahdugı zerd

1945.Lâlenüñ bugün ki hurrem oldı bâg
Âkıbet fikri içine urdı dâg

1946.Bir nefesde baglu-durur bu hayât
Pes nic'isdesün kişi andan sebât

1947.Ko sözi mutrib al ele çengüñi
Râst eyle perdede âhengüñi

1948.Isfahân'ı Rûm'da eyle eyle sâz
Kim muhayyer ola sûzuñdan hicâz

1949.Bir mesel nazm eyle bize tolu pend
Kim olavuz gevherinden sûd-mend

1950.Çün düketdi dehr Dârâ devletin

Tutdı şâh İskender anun nevbetin

ÂGÂZ-I DÂSİTÂN

1951.Nevbet-iledür cihânda saltanat
Kimseye dâim virilmez memleket

1952.Tahtdan düzetdiler Dârâb'a dâr
Boyun urmakdur felek işi ya dâr

1953.Yirde ne var ger tefahhus kılasın
Her kademde bunca Dârâ bulasın

1954.Çarh râzın hîç kimse bilmedi
Kimsene bu derde dermân kılmadı

1955.Uydılar İskender'e İrânîler
Bende-fermân oldılar Tûrâniler

1956.Bir melik oldı ki hergiz rûzigâr
Görmemişdi aña benzer tâcidâr

1957.Şâd andan olur-ıdı hazm ü azm
Dâd andan alur-ıdı bezm ü rezm

1958.Devlet-ile tâze oldı tâc u taht
Hışmet-ile ziynet aldı mülk ü baht

1959.Her nekim kılursa adl ü dâd-ıdı
Ger ulu ger kici andan şâd-ıdı

1960.İffet ü ilm ü şecâat adl ü cûd
Dâyim iş itmiş-id'ol âlî-vücûd

1961.Her ki diler mülk'ola vü ola şâh
Mâl gerek aña vü bî-had-sipâh

1962.Kim sipâhı-y-la olur hasm olsa kam'
Mâl-ıla olur sipâh olursa cem'

1963.Mâl ele gelse imâretle gelür
Ger imâret olsa adl-ile olur

1964.Adlsüz hergiz imâret olmaya
Çün imâret yoh imâret olmaya

1965.Adldür kim beglige bünyâd olur
Her binâ bünyâd-ıla âbâd olur

1966.Zulm ider yavuz melikler adını

Zulm yıhar memleket bünyâdını

1967.Adl-ile mülk alınur u tâc u taht
Zulm-ıla dîn yıhılur mülk ü baht

1968.Çün ulu-y-ıdı Sikender himmeti
Dah'ululamah diledi devleti

1969.Kişi her ne bulsa himmetden bulur
Kimse himmet kadri nedür ne bilür

1970.Diledi kim Hind mülkini ala
Sinde dahı cümle hükminde ola

1971.Hind iklîmine çekdi bir sipâh
Şöyle kim örtüldi tozdan mihr ü mâh

1972.Yiryüzini tutdı gûn-â-gûn direfş
Hem alemler reng reng ah u benefş

1973.Ra'd bigi kûs çün kıldı hurûş
Leşker itdi Bahr-ı Ahdar bigi cûş

1974.Hind'e var-ıdı bir şâh adı Keyd
Kim kamu begler aña olmış-ıdı sayd

1975.Mâl u mülk ıssı idi ol şehriyâr
Leşkerine yoğ-ıdı hergiz şümâr

1976.Anuñ elinde-y-di nısf-ı mülk-i Hind
Fûr hükminde-y-di nısf-ı Hind ü Sind

1977.Bir gice düşde görür k'ol nîg-rây
Rûmdan rûşen olup togrı bir ay

1978.Şark u garb anuñ-ıla pür-nûr olur
Cümle yılduzlar aña secde kılur

1979.Bir mu'abbir var-ıdı Mehrân adı
Keyd şâh ol düşi Mehrân'a didi

1980.Didi Mihrân Rûm'dan bir şehriyâr
Kopup olısar cihânda tâcidâr

1981.Şark u garba cümle sultân olısar
Hânlar aña bende-fermân olısar

1982.Her ki girmeye anuñ fermânına
Kasd itmiş ola kendü cânına

1983.Her kime k'ide inâyet Kirdigâr
Aña ısyân iden olur hâr u zâr
1984.Her yigirmi yılda olmışdur ayân
Kim Zühalle Müşterî_iderler kırân

1985.Çünki her burc üzre seyr-ile müdâm
Bir kırân iderler ol iki temâm

1986.Zâhir olur bir ulu sâhib-kırân
Kim olur fermânı âlemde revân

1987.Dört kırân her burcda idilse müdâm
Hem tokuzyüz yıl olınmışdur temâm

1988.Anda edyân u şerâyî' nesh olur
Hak dah'ayruh şer'ü dîn peydâ kılur

1989.Çün hisâb-ıla ol iki bî-kelâm
Bir kırân her burcda itdiler temâm

1990.Kim ikiyüz kırh oldı ol dürüst
Eski devletler olurlar cümle süst

1991.Kopısar sâhib-kırân bir ulu şâh
Olısar ana müsahhar mihr ü mâh

1992.Dilegince döniser bu âsümân
Hem murâdınc'olısar devr-i zemân

1993.Devleti anuñ çü ser-sebz olısar
Eski devletler ki vardur solısar

1994.Devlet isdeyen anı bulmah gerek
Cân-ıla emrüñe kul olmah gerek

1995.Ol çirâgı kim Hudâ rûşen kıla
Söynük isdeyen güni bî-nûr ola

1996.Olmasun bed-hâh-ı devlet olasın
Devlete kul ol ki devlet bulasın

1997.Bir zemân bu hâl üzre çün sipihr
Devr idüben geldi gitdi mâh u mihr

1998.Keyd şâha virbid'İskender selâm
Tuhfe vü hem nâme vü togrı peyâm

1999.Şöyle yazmış nâmede ol şehriyâr
K'evvel-i nâme be-nâm-ı Kirdigâr

2000.Sâni'-i âlem Kadîm-i Lem-yezel
Kim anuñ sun'ında yoh-durur halel
2001.Giceyi gündüz kılan oldur yakîn
Gündüzi gice iden oldur hemîn

2002.Ol virür kime dilerse tâc u taht
Ol alur kimden alursa mülk ü baht

2003.Devletüñ tâcın virene dâd-ger
Hizmet-içün bagla ney bigi kemer

2004.Her kişi k'ide anı Hakk ihtiyâr
Aña hidmet iden olur bahtiyâr

2005.Her ki baglamaya ney bigi kemer
Hizmetine devletüñ olur kem er

2006.Keyd şâha baht eger hem-râh ola
Sıdk-ıla ol baña devlet-hâh ola

2007.Kendüzüni kullıga arz eyleye
Tâatumı cânına farz eyleye

2008.Çün bize Hakdan virildi tâc u taht
Hidmet ide bize kimde varsa baht

2009.Çün bu nevbet bizdedür bu taht u tâc
Bize virbinmek gerek bâc u harâc

2010.Bize virilmek gerek iklîm-i Hind
Hem bizüm olmah gerekdür mülk-i Sind

2011.Bahr u ber bizüm-durur hem şark u garb
Sâm Rüstem idemez bizümle harb

2012.Kılıcum bir ejdehâdur heft-ser
Kim kılur şîr ü peleng andan hazer

2013.Okımuñ peykânıdur peyk-i kazâ
Kim kader bigi irer kılmaz hatâ

2014.Her ki diler ser-firâz ola müdâm
Kullıguma serv bigi_ide kıyâm

2015.Her ki ney bigi olam dir sebz-ser
Hidmetüme baglaya dâ'im kemer

2016.Pâdişâhlıh ister olur-ısa Keyd
Baña kul olsun ola ol aña sayd

2017.Yohsa iltem ol diyâra bir sipâh
K’ola tozdan ay u gün yüzi siyâh
2018.Nâmeyi çün Keyd ohıdı temâm
Göñline korhu düşürdi ol peyâm

2019.Bildi kim İskender-ile itse ceng
Cân u baş elden gider hem nâm u neng

2020.Kendüden yigi-y-l’ide her ki sitîz
Kendü başına belâ irüre tîz

2021.Çünki bildi ceng-il’iş olmaz temâm
Rây-ıla tedbîr itd’ol nîg-nâm

2022.Rây-ıla hâsıl olur cümle ümîd
Râydur baglu kapulara kilîd

2023.Var-ıdı dört nesne anuñ pes acîb
K’olmamışdı kimseye biri nasîb

2024.Var-ıdı katınd’anuñ bir feylesûf
Kim felek râzına bulmışdı vukûf

2025.Hey’etini göklerüñ bilmiş-idi
Hükmini yılduzlaruñ kılmış-ıdı

2026.Bir rasad-bend-idi kim mâh-ıla mihr
Nice yürürler bilürdi vü sipihr

2027.Var-ıdı hem anda bir ulu tabîb
Tıbb aña ilm ü amel olmış nasîb

2028.Kamu derd iderdi dermân cüz’ ecel
Kim anı def’itmege yohdur hıyel

2029.Ol ki her mansûbeye çâre bilür
Bir piyâde-y-le ecelde mât olur

2030.Kulı-y-ıdı Keyd’üñ ol Îsî-kadem
Kim virürdi tenlere cân ürse dem

2031.Tıfl-iken anı satun almış-ıdı
Ulalınca terbiyet kılmış-ıdı

2032.Bir dah’anda var-ıdı bir ulu câm
Cem dah’andan hîç işitmemişdi nâm

2033.Dinle câmun vasfını kim bilesin
Hayrete varup ta’accüb kılasın

2034.Yaz u kış andan içerlerdi müdâm
Âb u bâde hergiz olmazdı temâm
2035.Yüz yıl andan içseler âb u şarâb
Ne şarâb eksilür-idi vü ne âb

2036.Bâdesi ne bâde kim yâkût-ıdı
Suyı şöyle hoş ki câna kût-ıdı

2037.Bir kızı dahı var-ıdı_anuñ ki mihr
Meh bigi hüsnine baglamışdı mihr

2038.Şehr-bânû-y-ıdı ol hâtûn-be-nâm
Şâhlar olmışlar-ıdı aña gulâm

2039.Her ki bir kez göre-y-idi_ol dil-beri
Cân olurdı andan u hem dil berî

2040.Gamzesi oh kaşı yâ zülfi zirih
Ol zirihde müşg-i terden yüz girih

2041.Yüzi cennet kāmeti Tûbâ-hırâm
Tutagı Kevser dili tûtî-kelâm

2042.Hem letâfetde lebi yâkût-ı nâb
Hem tarâvetde dişi dürr-i hoş-âb

2043.Çün sabâ kılurdı zülfine güzer
Toldururdı bâg ceybin müşg-i ter

2044.Saçı şeb-gûn ü yüzi gündüz misâl
Sun' işit kim düzmiş-idi Zü'l-Celâl

2045.Zülfine reyhân anuñ hayrân-ıdı
Vasl-ı rûha revh-ile reyhân-ıdı

2046.Lâle yüzi mushafından bir varak
Gül hayâsından anuñ gark-ı arak

2047.Çün düşerd'anuñ tenine mâhitâb
Ay odından gicey'iderdi nikâb

2048.Gözi efsûn ögredürdi Bâbil'e
Sihri bilür-idi fasl u bâb-ile

2049.Fikr-ile tedbîri böyle kıldı Keyd
K'ide bu dörd-ile Zülkarneyn'i sayd

2050.Hem ide kendüyi şeh hükmine râm
İrte gice hidmetind'ola müdâm

2051.Subh big’irte kapusına gele
Şem’bigi gice hidmetde ola
2052.Üşbu râyı begenüp mîr ü vezîr
İttifâk eylediler bürnâ vü pîr

2053.Kim kamu Keyd’ile dem-sâz olalar
Hayr u şerde aña enbâz olalar

2054.Eyledi Mihrân’ı pes Keyd ihtiyâr
İlçilige k’ol-ıdı dânâ-yı kâr

2055.Key fasîh ü kâr-dân gerek Resûl
Kim ola her söz ki söyleye kabûl

2056.İlm ü aklı çoh ola vü hırsı az
Gâlib olmaya aña âz u niyâz

2057.Hırs ehli kimseye itmez vefâ
İlm olmayanda hod olmaz safâ

2058.Nedür ilçi pâdişehlerden lisân
Pes gerek kim ola ol ehl-i beyân

2059.Kim sözi yirlü yirince söyleye
Her sözüñ ma’nîsini key añlaya

2060.Şimdi ilçilik ne olmışdur amel
Kim aña lâyık görildi her dagal

2061.Lâ-cirem düşdi cihâna şeytanat
Buña irdi görür-isen saltanat

2062.Didi ilçiye ki gelse şehriyâr
Mâl u genc anuñdur u şehr ü diyâr

2063.Lîki bizi sıdk-ıla dilerse şâh
Kim aña bende olavuz nîg-hâh

2064.Bizüm-ile eylesün bir ittisâl
Uş anuñ tâc-ıla taht u mülk ü mâl

2065.Şehr-bânûyı alursa tâc-ver
Cümle aña kul olur beste-kemer

2066.Feylesûf-ıla tabîb ü dahı câm
Şâhuñ u bir dahı şâha hem gulâm

2067.Virbidi Mihrân-ıla ol bî-şümâr
La’l hem yâkût u dürr-i şâh-vâr

2068.Geldi şâha didi peygâmı resûl
Şâh işitdi cümlesin kıldı kabûl
2069.Şehr-bânûdan işitmişdi haber
Var-ıdı göñlinde ışkından eser

2070.Gözden öñdin çün olur âşık kulah
Işka bir-durur yahın-ıla ırah

2071.Çünki işbu söz araya düşdi şâh
Diledi kim cüft ola aña mâh

2072.Işk-durur râm iden ser-keşleri
Işkdur pâmâl iden başları

2073.Işk-durur pehlevânları yıhan
Işk-durur cânları oda yahan

2074.Zülf dâmıdur ki kılur aklı kayd
Âhu gözdür k'ider arslanları sayd

2075.Cânları kılur zenahdân habs-i çâh
Hâl ider âşıklaruñ günin siyâh

2076.Virbidi pes Tûs-ı Keyd'e şehriyâr
K'ola bânûya anuñ-çun hâstâr

2077.Virdi ilçilere bî-had sîm ü zer
Atlas u dîbâ-yı Rûmî vü güher

2078.Pâdişeh kim Hâlikuñdur sâyesi
Ne-durur dâd u dihiş ser-mâyesi

2079.Kankı gevher k'anda yoh-durur kerem
Akl mi'yârında degmez bir direm

2080.Halka kalbi bigi düşmendür kerem
Halk içind'aña gıdâ nedür görem

2081.Bu kerem Sî-mürg olmışdur meger
Kim vefâ bigi yog andan bir eser

2082.Dünyada biz bir kerîme irmedük
Bir eser dahı keremden görmedük

2083.Var diyen bu asr ehlinde kerem
Baña göstersün kim anı ben görem

2084.Çün yiyüp yidürmeye ehl-i ni'am
Himmet ü rütbetde yig andan ne'am

2085.Çünk'ele gire bu gencü zer ü sîm
Devlet anuñ k'adını ide kerîm
2086.Ola bed-baht ol ki dünyâlik bula
Anı sahlayup adın nâ-kes kıla

2087.Gerçi dirler mâl u zer çoh olsa yig
Issı nâ-kes olıcah yoh olsa yig

2088.Döndi birkaç günden ilçi şâd-kâm
Keyd'e iletdi Sikenderden peyâm

2089.Didi andan soñra şâhuñ rütbetin
Tâc u tahtın u şükûh u hışmetin

2090.Şerh itdi dâniş ü ferhengini
Vasf kıldı heybet ü âhengini

2091.Çün Sikender vasfını işitdi Keyd
Işkına cân u göñülden oldı sayd

2092.Girdi gencinden çıhardı sîm ü zer
La'l ü yâkût u dahı dürr ü güher

2093.Fîl yüz zencîr ü ester yüz katâr
Çulları çînî-harîr ü zer-nigâr

2094.Yüz katâr ester dahı zerrîne-na'l
Yükleri yâkût u hem dürr-ile la'l

2095.Atlas-ı elvân u ecnâs-ı harîr
Ûd-ı hâm u anber ü müşg ü abîr

2096.İkiyüz kul dahı cümle mâh-rûy
İkiyüz dahı karavaş müşg-mûy

2097.Bir murassa' tâc-ıla taht u kemer
Hem cevâhirle bezenmiş mehd-i zer

2098.Mehd-i zer içinde dürr-i şeb-fürûz
Kim yüzinden nûrı vâm alurdı rûz

2099.Virbidi İskender'e ol Keyd şâh
Bunca dahı ni'met ü genc ü sipâh

2100.Şehrden ol menzil ırah ol zamân
Şâh bir sahrâda tutmışdı mekân

2101.Kim hevâsı Huldden ürürdi dem
Reşk iderdi rengine Bâg-ı İrem

2102.Topragı anber suyı azb ü furât
Lâle vü nesrîn-idi anda nebât
2103.Sebzeden topragı mînâ-reng-idi
Gülleri ferseng-der-ferseng-idi

2104.Her yaña bir cûy-bâr-ıdı revân
Tâze olurdı hevâsından revân

2105.Bülbül anda mutrib-i nev-rûz-ıdı
Şâhid-i gül bûsitân-efrûz-ıdı

2106.Çünki dergâhına şâhuñ vardılar
Baş urup işige bûse virdiler

2107.Hurrem ü şâd oldı ol gün tâcidâr
Kıldı anda çoh zer ü gevher nisâr

2108.Bir toy itdi şeh ki anuñ bigi mihr
Görmemişdi döneliden bu sipihr

2109.Tâc-ı la'l urınuban pîrûz-baht
Gül bigi pîrûzeden düzetdi taht

2110.Feylesûf-ıla tabîb-i hurde-dân
Şâh öñine kodılar câmı ayân

2111.Şâh-ı Cem-devlet eline aldı câm
Bâde nûş itdi vü oldı şâd-kâm

2112.Baht rûz-efzûn u devlet nev-cüvân
Erganûn kulahda elde ergavân

2113.Sâkiyâ sungıl kanı ol Câm-ı Cem
Ola kim gide göñülden jeng-i gam

2114.Fursatı fevt itme bilürken ki dehr
Niçe bizüm bigileri kıldı kahr

2115.Tîg urur cânuña her subh mihr
El boyar kanuña her ahşâm sipihr

2116.Çarh yüzbin dürlü döner her nefes
Niç'inansın kiş'anuñ ahdine pes

2117.Devr birkaç döndi şâh-ı mey-perest
Oldı câm-ı la'l-gûnden nîm-mest

2118.Virdi ol dem halka çoh tâc u kemer
Kal'a vü iklîm ü şehr ü sîm ü zer

2119.Bezmde şeh gerek ola tâc-bahş
Gâh iklîm ide vü geh genc bahş
2120.Rezmde şeh gerek ola tîz-berk
Gâh andan garb yana gâh şark

2121.Şeh mi diyeler aña kim vakt-i bezm
Ola bed-mest ü ide meclisde rezm

2122.Şeh mi k'işi rezmde ola girîz
Hasm-ıla itmeye ölince sitîz

2123.Zahmdan korhıbanuñ yüz döndüre
Yâ varıban düşmene baş indüre

2124.Düşmen'inen baş yig ol kim kesile
Ya oda yana vü yâhûd asıla

2125.Kesilen başuñ ölümi bir olur
Düşmen'inen biñ kezin bir demd'ölür

2126.Şimdi şahlıh ol ki mâlı direler
Ne yiyeler ne kişiye vireler

2127.İy yavuz devlete kim biz irmişüz
Dûnleri milke melikler görmişüz

2128.Ol ki_bir şahn'olmaga degül sezâ
Pâdişah olmış-durur şimdi bize

2129.Bülbül ü tâvûsdan boşaldı bâg
Dutdı olaruñ yirini bûm u zâg

2130.Aldı dimne yirini arslanlaruñ
Dutd'ayular bîşesin kaplanlaruñ

2131.Key erenler gitdi kaldı mülk boş
Yavuz işlüler diyârı tutdı uş

2132.Bâg gül yirinde diken bitürür
Ahmedüñ yirinde Bû Cehl oturur

2133.İsi vü Meryem piyâd'ider sefer
Tazı atlar binür uş hergün har

2134.Bir kerânsuz söze niçe kalalum
Girü İskender sözine talalum

2135.Çünki garba varur-iken şâh-ı şark
Nîl-gûn-deryâda nâ-geh oldı gark

2136.Gaybdan biñ şem'oldı âşikâr
Lâjverdî sakfı kıldı zer-nigâr
2137.Girdi hurrem-dil şeb-istânına şâh
Gördi oturmış şeref burcında mâh

2138.Bahdı gördi oturur bir zühre-çihr
K'olur aña müşterî mâh-ıla mihr

2139.Didi Yâ-Rabb üşbu eyvân mı yâ bâg
Bu dür-efşân-şem' mi yâhûd çerâg

2140.N'ireden geldi aceb bu nesl-i hûr
Kim şeb-istân toldı yüzi-y-ile nûr

2141.İşbu dürri sahlayan ne dürc ola
İşbu ayı gösteren ne bürc ola

2142.Gicede tâli' olur mı âfitâb
Yâ güneş dutar mı anberden nikâb

2143.Kanda olmış tâze işbu nev-bahâr
Kimden almış rengi işbu lâle-zâr

2144.Meh kenârında karâr eyledi şâh
Şâh-ıla dahı hoş ârâm itdi mâh

2145.İrdi ol ser-tîz elmâsa göher
Ahdı ol dür-dâneden yâkût-ı ter

2146.Ol gice fî'l-cümle şâh-ı kâm-yâb
Cennete girmişdi virmedin hisâb

2147.Bulmış-ıdı her murâda dest-res
Çün gice gitdi vü subh ürdi nefes

2148.Mâh magribden yaña eyledi seyr
Şark şem'inden safâ aldı bu deyr

2149.Çıhdı tag üstine ol zerrîn-alem
Sâyebânın yine devşürdi zulem

2150.Şâh turdı gasl idüp kıldı namâz
Arz itdi Mâlikü'l-mülke niyâz

2151.Kesme Hâlıkdan niyâzuñ bir nefes
Kim bulasın her murâda dest-res

2152.İt n'iderseñ kullıgından kalmagıl
Kul-ısañ kullıgı terkin kılmagıl

2153.Şâh iki gün turdı halvetde temâm
Çünki açıldı iki günden zalâm
2154.Bir kadeh yag toldurup şâh-ı cihân
Feylesûf-ı Hinde virbidi nihân

2155.Kim bu yagı cümle dürtinsün hekîm
K'ola yol rencinden endâmı selîm

2156.Sancar ol yaga biñ igne feylesûf
Şâha virbir çün bulur sırra vukûf

2157.İgnelere şâh çün ider nigâh
Düzedür bir âyine rûşen azîm

2158.Ol hekîme virbir ü anı hekîm
Düzedür bir âyine rûşen azîm

2159.Şâha virbir şâh anı bî-direng
Nem yire kor tâ ki tuta cümle reng

2160.Feylesûfa virbir ü ol nâm-ver
Çünki ider jengine anuñ nazar

2161.Sâfi ider saykal urdurup aña
Pes girü virbir anı şehden yaña

2162.Şâha geldi rûşen olmış âyine
İlm-ile çoh iş biter her-âyine

2163.İlm-ile buldı saâdet her vücûd
Âdem'e ilmi-y-çün itdiler sücûd

2164.Pes hekîm katına iletdi şâh
Buldı dânâ şeh katında dest-gâh

2165.Dest-gâha lâyık ehl-i ilm olur
Kanda kim sadr ol'anı âlim alur

2166.Cehl ehli câha lâyık olmaya
Câhile izzet muvâfık olmaya

2167.Âkıl olan kişi hergiz câh-ile
Mansıbı görmeye lâyık câhile

2168.Câh nedür câhile bî-şekk çâh
Çâha düşmesün diseñ virm'aña câh

2169.Pes hekîme şeh didi k'iy kâr-dân
Kıl aramuzda geçen râzı ayân

2170.Tâ ki ol esrârı kamu bileler
Anda ne müşkil ki var hal kılalar
2171.Didi şâha dâim olgıl şâd-kâm
Virbidügüñ yag-ıla ol tolu câm

2172.Bu-y-ıdı ma'nîsi kim baña bu dehr
İlm kamulardan artuh kıldı behr

2173.Kankı müşkildür k'anı hal kılmadum
Hikmet içinde ne var kim bilmedüm

2174.Lîki göñlümi hevâ-yı genc ü zer
Hırs u mâl u mülk ü sevdâ-yı zafer

2175.Ol kadeh bigi leb-â-leb itdi pür
Aña nesne sıga mı iy sözi dür

2176.Çün göñül şehvât-ı nefsânî tola
Hak nic'anda turmaga lâyık ola

2177.Bir gögüzde iki göñül olımaz
Nefs'uyan kişi Hak'a yol bulımaz

2178.Hâli olmayınca şehvetden temâm
Nice olısar göñül Hakka makâm

2179.Ben didüm hikmet sözi sûzen-misâl
Gerçi kim pürdür bulur anda mecâl

2180.Gerçi kim tolu-durur göñül hevâ
Olur aña hikmetüñ sözi devâ

2181.İtmese hikmet sözi câna eser
Ne Kitâb ine-y-di gökden ne haber

2182.Yoldan azana bulınıcah delîl
Togrı yola döner ü kalmaz zelîl

2183.Pend-ile sem'üñ sadef big'eyle pür
Dileseñ göñlüñ kim ola bahr-ı dür

2184.Mühri-y-ile remzi böyle kıldı şâh
K'ol göñül k'âhen bigi oldı siyâh

2185.Gâh katl ü gâret ü geh rezm-ile
Gâh şugl-ı mâl u mülk ü bezm-ile

2186.Böyle katı vü karanu k'ola pend
Kâr-ger düşüp ola mı sûd-mend

2187.Ma’sıyet kişiyi Hak’dan dûr ider
Göñlinüñ âyinesin bî-nûr ider
2188.Ma’sıyetle çünki göñül jeng ala
Nic’ola k’ol rûşen ü hoş-reng ola

2189.Âyin’olmaz jeng-ile sûret-pezîr
Pes nic’ide nesne anda cây-gîr

2190.Kişi cehd itmek gerek her-âyine
K’olmaya pür-jeng üşbu âyine

2191.Çünki âyîne leb-â-leb tola jeng
Ala mı bî-jeng bigi nûr u reng

2192.Âkıl üşbu fikri nic’idibile
K’idilen idilmemiş bigi ola

2193.Ben didüm nice ki gördi âşikâr
Âhenî-âyîne olmış şehriyâr

2194.Nükte-i hikmet dahı her-âyine
Rûşen ider göñli şöyle k’ayına

2195.Çün gönül âyînesi saykal bula
Sûret-i her-gayb aña rûşen ola

2196.Bir ulu râz âyinede var nihân
Diyeyim k’işid’anı şâh-ı cihân

2197.Ana bahan sûretin çünkim göre
Bî-gümân tevhîd sırrına ire

2198.Sûretini k’anda görinür ayân
Çün bile kim kendünüñdür bî-gümân

2199.Lîki kendü orada dâhil degül
Taşra turur gözgüde hâsıl degül

2200.Gerçi kim kendü degüldür ol ayân
Lîki dahı nesne degül bî-gümân

2201.Kendü degül ol görinen kendüdür
Añla bu söz gevherin iy bahr-ı dür

2202.Gözde iki görinür sûret velî
Ol iki birdür hakıykat iy velî

2203.Halk dahı kamu Hakdandur ayân
Yoh-durur nesne arada bî-gümân

2204.Kamu oldur nesne yoh arada pes
Ahvel olma bir gör ikiligi kes
2205.Ol ki geldi jeng tutup âyine
Bu-y-ıdı ma'nîsi_anuñ her-âyine

2206.Kim didi şeh bunca vakt aşup ceng
Çün kıla gözgüyi ucdan uca jeng

2207.Nice ola gözgüden mahv ol eser
Yâ kaçan nûrâni ola ol güher

2208.Âyine yüzi leb-â-leb tolsa jeng
Hûb yüzden görine mi anda reng

2209.Ben didüm göñül gözügüsin günâh
Niçe jeng itse açar tevbe i şâh

2210.Dünya vü ukbâda dilerseñ fütûh
Yavuz işden idesin hem-çün nasûh

2211.Tevbe-y-ile çün göñül rûşen ola
Hayf anı kim koyasın jeng ala

2212.Çün habersüz tohınur çengâl-i mevt
Tevbeyi tîz eyle kim olmaya fevt

2213.Vâcib ol kim tevbe bugün kılasın
Kim bile şâyed ki yarın ölesin

SÜ'ÂL-İ İSKENDER HAKÎM-RÂ EZ-TEVHÎD-İ BÂRÎ

2214.Pes didi ol feylesûfa girü şâh
Kim muhakkakdur bu kim birdür İlâh

2215.Çünki bir bilürdi anı ma'rifet
Dürlü dürlü n'iredendür bu sıfat

2216.Çünki birdür bir ale't-tahkıyk Zât
Muhtelif niçün olup-durur sıfât

2217.Ben aña Kâdir direm bi'l-ihtiyâr
Dahılar mûcib dir iy dânâ-yı kâr

2218.Ben mekânsuz bilürem anı ayân
Ba'zı eydürler k'aña vardur mekân

2219.Sünni anuñ rû'yetin câiz dutar
İ'tizâl ehli aña inkâr ider

2220.Herbiri bir dürl'ider an'ittisâf
N'iredendür şerh it bu ihtilâf
2221.Didi kim Sîmürg k'oldur şâh-ı tayr
Kâfdan bir gice nâ-geh itdi seyr

2222.Rub'-ı meskûna geliben bî-gümân
Dökdi birkaç bâl ü perr anda ayân

2223.Çünki bu yaña getürdi anı yol
Gice gelüp olmadın tañ gitdi ol

2224.Kuşlar anuñ geldügini bildiler
Bulavuz diyü taleb-kâr oldılar

2225.Çünkim anı kamu cüst ü cû kılur
Herbiri bir yirde bir yüñin bulur

2226.Biri dir k'aña fülân yirdür mekân
Biri dir rengi anuñ budur ayân

2227.Birisi dir kara vü biri kızıl
Birisi dir saru vü biri yeşil

2228.Birisi dir tagda bildüm anı
Birisi dir bâgda buldum anı

2229.Biri bir yirden dahı virür haber
Biri dahı dürlü gösterür eser

2230.Gerçi anuñ vasfıdur kamu ayân
Lîki ol degül ki dirler bî-gümân

2231.Herbiri gördügini itdi sıfat
Dürlü dürlü buradandur ma'rifet

2232.Her bölük bir mazharı kim buldılar
Hakkı mevsûf ol sıfatla bildiler

2233.Her kişi bî-şek virür andan nişân
Gerçi kimse görmedi anı ayân

2234.Bir-durur mevsûf çoh-durur sıfat
Dahı nesnedür degül bu ma'rifet

2235.Ma'rifet bu k'ol-durur varlıh hemîn
Andan artuh nesne görmez râst-bîn

2236.Pes didi ol feylesûfa şehriyâr
K'it baña bu câm râzın âşikâr

2237.Bu hümâyûn-câme üşbu iki nehr
Huld enhârından olmış ola behr
2238.Feylesûf eydür ki şâhâ üşbu câm
Bunca san'atlarla olmışdur temâm

2239.Kanda kim bir âlim işitmişdi Keyd
Mâl u ni'met virüben itmişdi sayd

2240.Yidi kişverde ne kim ehl-i hüner
Var-ıdı Hind'e götürd'ol nâm-ver

2241.Bir yire çün Keyd oları kıldı cem'
Terbiyetle oldılar tâbende-şem'

2242.Keyd-içün çoh nesne tasnîf itdiler
Câmı dahı anda te'lîf itdiler

2243.Nicedür ahter mizâcın bildiler
İttisâluñ Sa'd u Nahsin buldılar

2244.Dünyada ne dürlü gevher var temâm
Birbirine katdılar k'oldı bu câm

2245.Çünki buldılar güherden imtizâc
Kopdı ol terkîbden üşbu mizâc

2246.Kim kılur hâsıyyet-ile k'anda var
Cezb-i âb u bâde mıknâtîs-vâr

2247.Çün düzüldi iki bahş oldı temâm
Biri siflî vü biri ulvî bu câm

2248.Birisi ider hevâdan kesb-i âb
Birisi yirden kılur cezb-i şarâb

SU'ÂL-İ İSKENDER EZ-ÂFERİNİŞ-İ ÂLEM

2249.Pes didi şeh kim beyân it iy hakîm
Âlemi ibdâ' nic'itdi Kadîm

2250.Çünki birden bir olur zâhir hemân
Nicesi kopdı bu kesret kıl ayân

2251.Anda kim Sâni'den ızhâr oldı cûd
Kim-idi evvel kim ol buldı vücûd

2252.Âlemüñ birbir eyit tertîbini
Hem beyân it âdemüñ terkîbini

2253.Çün hekîme ol su'âl oldı ayân

Eyledi anuñ cevâbını beyân

CEVÂB-I SUÂL BE-TARÎK-I HİKMET

2254.Didi günüñ evvelinde Zül'l-Celâl
Bir güher yaratdı pür-fazl u kemâl

2255.Âferîniş evveli ol adı akl
Bize bu söz oldı bürhân-ıla nakl

2256.Gevher-i rûhâni vü pâk ü basît
Sûretine cümle eşyânuñ muhît

2257.Ol-durur ma'lûl evvel bî-gümân
Ol-durur mevcûd-ı sâni' bil ayân

2258.Feyz k'evvelden virilmişdi aña
İtdi bir mevcûd dahı iktizâ

2259.Lâ-büd andan bir güher dah'âşikâr
Kıldı kendü kudretinden Kirdikâr

2260.Akldan bir rütbet ednâ oldı ol
Nefs-i Külliyye-y-le şöhret buldı ol

2261.Kuvvet-i cüzvi nüfûsa ol virür
Kamuya feyz-i kemâl andan varur

2262.Akl-ı Evvelden idüp feyz iktisâb
Sâlise virdi bu söz-durur savâb

2263.Nefs-i Küllîden çü fâyiz oldı cûd
Buldı bir gevher dahı andan vücûd

2264.Rütbeti-y-le andan eksük geldi ol
Sûret olmahlıga kâbil oldı ol

2265.Sûrete çün kâbil oldı ol dürüst
Didiler aña heyûlâ-yı nühüst

2266.Çünki tûl u arz u umkı buldı ol
Lâ-cirem kim cism-i mutlak oldı ol

2267.Çünki tutdı dâyire şeklin ayân
K'efdalu'l-eşkâl oldı bî-gümân

2268.Âlem-i eflâk ü erkân ser-te-ser
Oldı bulup andan eşkâl u suver

2269.Oldı evvel ol felek andan bedîd

K'aña ehl-i şer'dir Arş-ı Mecîd

2270.Çarh-ı A'zam ol felek-durur müdâm
Döner ü döndürür eflâkı temâm

2271.Ay-ıla güni getüren ol-durur
Gice-y-ile gündüzi Ol ol-durur

2272.Gice vü gündüzde ol bir devr ider
Döndügince ömr bünyâdın keder

2273.Ol ki çarhuñ döndügince kemm ola
Nice bünyâdı anuñ muhkem ola

2274.Çün güzerdedür bekā durmaz gider
Pes göñülden sevgüsin anuñ gider

2275.Dünyâyı seven kişi şâd olmaya
Kaygudan bir lahza âzâd olmaya

2276.Oldı andan bir felek dahı ayân
Kim sevâbit anda tutarlar mekân

2277.Bu felek oldı temâm oniki kısm
Herbiri bir burc olup buldı ism

2278.Ol hameldür sevr hem cevzâ-y-ıla
Dahı sertân u Esed pes Sünbüle

2279.Dahı Mîzândur u Akreb Kavs hem
Cedy ü Delv ü Hût ne bîş ü ne kem

2280.Herbirin bürcüñ otuz kısm itdiler
Pes ol aksâma derec ism itdiler

2281.Gün ki irte gice geliben gider
Herbirin bir günd'olaruñ kat' ider

2282.Kimisi iner kimi ider urûc
Ol-durur kürsî vü hem Zâti'l-bürûc

2283.Ol yigirmi dörtbiñ yılda temâm
Bir kez ider devr dönüben müdâm

2284.Oldı pes yidinci eyvân âşikâr
Kim Zühal anda ider dâim medâr

2285.Bî-fütûr irte gice durmaz gider
Çarhı otuz yılda bir kez devr ider

2286.Oldı altıncı felek andan temâm
Kim tutupdur Müşterî anda makâm
2287.Seyr idüp ol garbdan şarka gider
On iki yılda yakîn bir devr ider

2288.Oldı pes bişinci çarh andan ayân
K'and'ider Merrîh peyveste mekân

2289.İki yıldan eksük ol bir buçug ay
Geçse bir kez devr ider iy pâk-rây

2290.Buldı pes dördinci çarh andan zuhûr
K'andan ider gün cihâna feyz-i nûr

2291.İder ol bir yılda bir devri temâm
Yıl u ay anuñla bulurlar nizâm

2292.Oldı pes andan üçinci âsumân
Kim hemîşe Zühreye oldur mekân

2293.Seyr idüben oniki burcı müdâm
Devr ider bir yıl hudûdına temâm

2294.Pes hüveydâ oldı ol ikinci deyr
Kim Utârîd and'ider peyveste seyr

2295.Ol dahı seyr idüben irte gice
Çarhı bir yılda gezer ucdan uca

2296.Oldı andan soñra peydâ çarh-ı mâh
Kim kamer seyr ider anda sâl u mâh

2297.Çünki yigirmisekiz gün ol gider
Oniki burcı temâmet seyr ider

2298.On iki burcı-y-ıçun Rabbü'l-Enâm
Düzi yigirmisekiz menzil temâm

2299.Herbirinde birgün anuñ seyr ider
İbret-ile kudrete key kıl nazar

2300.Ol menâzil adı Şertayn u Butayn
Pes Süreyyâdur kim oldı çarha zeyn

2301.Girü Debrândur u Hak'a Hen'a hem
Pes Zirâ'u Nesr iy bahr-ı kerem

2302.Tarfe Cebhe Zebre Sarfe hem Avâ
Pes Simâk ü Gafrdur bî-imtirâ

2303.Pes Zebânâ vü dahı İklîl ü Kalb
Cehd-ile eyle göñülden cehli selb
2304.Menzile Şevle Nagâyim Belde hem
Zâyih ü Sa'd u Bela it aña zam

2305.Dahı hem Sa'dü's-sü'ûd iy pâk-dil
Dahı Sa'dü'l-Ahbiyedür bellü bil

2306.Pes girü fer'-i Mukaddemdür yakîn
Pes Muahharla Reşâ-durur hemîn

2307.Kim bile kim ne-durur bu kâr-gâh
Yâ ne yüce nesnedür bu bâr-gâh

2308.Her felekde iki kutb olup temâm
Yüridiler mihver üstinde müdâm

2309.Merkez-ile kutb olup pâyidâr
Yüridi pergâr bigi her-medâr

2310.Oldı andan dörd erkân-ı basît
Biribirine felek bigi Muhît

2311.Od u yil ü su vü toprah kim müdâm
Her mürekkeb aslıdur bunlar temâm

2312.Ol tokuz âbâ bular dörd ümmehât
Togd'olardan kân u hayvân u nebât

2313.Kıldılar encüm feleklerde urûc
Tutdılar merkez yöresinde burûc

2314.Sâl u meh düzildi vü leyl ü nehâr
Kış u yaz oldı vü pâyiz ü bahâr

2315.Her yaña bir kevkeb olıban revân
Düşdi Sa'd ü Nahs arasında Kırân

2316.Hâdis olup gökde dürlü ittisâl
Kıldılar te'sîr yirde mâh u sâl

2317.Bir zamân çün döndi bu resme sipihr
Gice gündüz geldi gitdi mâh u mihr

2318.Mümtezic oldı kesîf-ile latîf
İhtilât itdi sakîl-ile hafif

2319.Sıdı su oddan harâret sevretin
Od dahı sudan bürûdet kuvvetin

2320.Oldı terkîb-i maâdin hem nebât
Dahı her nesne ki var anda hayât
2321.Buldı andan soñra pes Âdem vücûd
Kim melâik kıldılar aña sücûd

2322.Anı toprahdan yaratdı Kirdikâr
Kıldı dörd ezdadı anda sâzıkâr

2323.Topragı "hammartü teşrîfûn futûh"
İdübenüñ buldı Hakdan nefh-i rûh

2324.Şöyle kim çün âyine saykal bulur
Nakşına her sûretüñ kâbil olur

2325.Tasfiye-y-le çünki kābil oldı hâk
Aña Hâlıkdan virildi rûh-ı pâk

2326.Âyınada çün görürsin sen yakîn
Sâfi_olıcah kamu nesne sûretin

2327.Şöyle kim hâricden idüp infisâl
Hîç nesn'âyîney'itmez ittisâl

2328.Ol musavvirden dahı her-âyine
Sûreti şöyle bulur her âyine

2329.Çün fetîle yagdan çerbiş bulur
Şöyle kim nâr olmaga kābil olur

2330.Nârdan nûr olur aña muttasıl
Hîç nesn'olmadın andan munfasıl

2331.Cism dahı şöyle buldı ittisâl
Rûh-ıla Hakdan velî bî-infisâl

2332.Çünki fâyiz oldı Hakdan nûr-ı cûd
Degdi ol feyz-ile insâna vücûd

2333.Zâhir'anuñ nakş-ı cismânî-durur
Bâtın'anuñ nefs-i rûhânî-durur

2334.İki âlemden mürekkeb oldı ol
İlm ü akl-ıla müretteb oldı ol

2335.Vird'aña Hakk ilm ü gösterdi sebîl
Hem aña bildürdi medlûl ü delîl

2336.Akl bagışladı ögretdi hikem
Nutk ta'lîm itdi bildürdi kalem

2337.Oldı rûşen göñline Tevhîd-i Zât
Bildi hem aña nedür lâyık sıfât
2338.İrgüribenüñ feleklere anı
Celve itdürdi meleklere anı

2339.İtd'aña vahy ü viribidi Kitâb
Nedür ögretdi hatâ-y-ıla savâb

2340.Mazhar-ı cümle-sanâyi' oldı ol
Mehbat-ı envâr-ı Sâni' oldı ol

2341.Sol eyegüsinden ol Feyyâz-ı Cûd
Yaradup Havvâyı vird'aña vücûd

2342.Anı aña cüft idüben bî-şümâr
Zürr ü nesl itdi olardan âşikar

2343.Anlara her işi ta'lîm eyledi
Hayr ü şerri cümle tefhîm eyledi

2344.Çün bular vech-i maâşı bildiler
Rub'-ı meskûnı imâret kıldılar

2345.Geldi bunlara Resûl ü hem Kitâb
Kim hatâyı koyup ideler savâb

2346.Ne kadar kim diler-ise Kirdikâr
Anlaruñ üstinde döne rûzigâr

2347.Çünki hilkatden ola hâsıl murâd
Ne kala insân u ne insândan ad

2348.Sûr-ı Evvelde kamu yoh olalar
Ulu kiçi ucdan uca öleler

2349.Bir dahı Sûr ürilüp ba'de'l-memât
Bulalar baş kaldurup yirden hayât

2350.Her kişi itdügine bula cezâ
Ger savâb ola işi vü ger hatâ

2351.Ol kişi k'ola yolı hatt-ı hatâ
Bulmaya râhatdan i'tâ-i atâ

2352.Her kimüñ k'ola yolı savb-ı savâb
Cennete girüp giye sevb-i sevâb

2353.Ger dilerseñ k'ola saña baht yâr
Şerri terk it hayrı eyle ihtiyâr

2354.Şerr İblîs işidür terk it anı
Hayr kıl kim Hak melek kıla seni
2355.Hayr iden Îsî bigi göge varur
Şerr iden Kārûn bigi yire girür

2356.Çün bu sözleri işitdi şehriyâr
Âferîn itdi hakîme bî-şümâr

SÜÂL-İ İSKENDER EZ-MAKĀDÎR-İ ECSÂM-I ÂLEM

2357.Pes didi şâh aña kim iy nig-nâm
Çünki şerh itdüñ bu ecsâmı temâm

2358.Gel makādîrin bularuñ it beyān
Kim bilem herbiri mıkdârın ayân

CEVÂB-I BEYÂN-I MIKDÂR-I KÜRRE-İ ARZ

2359.Didi altıbiñ sekizyüzdür temâm
Devri ferseng-ile yirüñ iy imâm

2360.Kutrı ikibiñ yüzaltmış dörd olur
Bu hisâbı hendese ehli bilür

DER-BEYÂN-I MIKDÂR-I NÂR VE HEVÂ

2361.Çünki anda olur od u yil müdâm
Oldı ferseng-ile otuzbiñ temâm

2362.Hem onüç ferseng dahı bil ayân
Kudretinde Kādirüñ yohdur gümân

BEYÂN-I MIKDÂR-I FELEK-İ KAMER

2363.Ol felek kim anda ay ider medâr
Otuzüç biñdür kalıñlıgı i yâr

2364.Dahı yüz onbir-durur ferseng-ile
Bildi dânâ bu sözi ferheng-ile

BEYÂN-I MİKDÂR-I CİRM-İ KAMER

2365.Yirüñ altmış bahşınuñ birincedür
Cirmi_anuñ kim geh tolu geh incedür

DER-BEYÂN-I MİKDÂR-I FELEK-İ UTÂRİD

2366.Ol felek k'anda Utâriddür müdâm
Kalıñı yüzbiñ ü ondörd biñ temâm

2367.Dahı_ikiyüzkırh ferseng oldı râst
Kudretüñ işinde ne kem var ne kâst

DER-BEYÂN-I MIKDÂR-I FELEK-İ ZÜHRE

2368.İki kez biñ kez biñ oldı bil temâm
Kalın'anuñ k'andadur Zühre müdâm

2369.Yidiyüz biñ dahı hem ferseng-ile
Hem tokuzyüz seksen anuñla bile

DER-BEYÂN-I MIKDÂR-I CİRM-İ ZÜHRE

2370.Altıyüzkırh biñ-durur bil bî-gümân
Zührenüñ ferseng-ile kutrı ayân

DER-SÂZ-I MIKDÂR-I FELEK-İ ÂFİTÂB

2371.Kalıñı ol şems olan menzilüñ
Yüzbiñ ü onbiñ-durur bellü bilüñ

2372.Dahı yidiyüz ü altmışaltıdur
Râst hem ferseng-ile iy sözi dür

BEYÂN-I MİKDÂR-I CİRM-İ ŞEMS

2373.Cirmi şemsüñ kim görürsin sen ayân
Nûrı-y-ıla rûşen olmış bu cihân

2374.Yüz dahı_altmışyidi yircedür temâm
Dahı bir sülsince yirüñ bî-kelâm

DER-BEYÂN-I MIKDÂR-I FELEK-İ MİRRİH

2375.Biñ kezin biñdür onaltı kez temâm
Kalıñ'anuñ k'oldı Mirrîhe makām

2376.Dahı elli altıbiñ ferseng-ile
Sekseniki dahı_anuñ-ıla bile

BEYÂN-I MIKDÂR-I CİRM-İ MİRRİH

2377.Kutrı fersahla ikibiñdür dürüst
Dahı yüzelli iki iy fehmi cüst

DER-BEYÂN-I MIKDÂR-I FELEK-İ MÜŞTERÎ

2378.Biñ kezin biñ lîkin ondört kez temâm
Hem tokuzyüzbiñ dahı iy nig-nâm

2379.Dahı toksandörtbiñ ferseng-ile

Yidiyüz toksan sekiz dahı bile

2380.Kalıñıdur Müşterî duran gögüñ
Kudretini Hâlıkuñ görüp ögüñ

BEYÂN-I MIKDÂR-I CİRM-İ MÜŞTERİ

2381.Cirmi yir kadrince seksenbiş-durur
Zî gögüñ kim ilm aña iş-durur

DER-BEYÂN-I MIKDÂR-I FELEK-İ ZÜHAL

2382.Biñ kezin biñdür sekiz kez lâ-ekal
Kalıñ'ol çarhuñ k'olur anda Zühal

2383.Dahı bişyüzbiñ ü altmışbiñ temâm
Elliüç ferseng dahı bî-kelâm

BEYÂN-I MIKDÂR-I CİRM-İ ZÜHAL

2384.Toksanaltı yircedür cirm-i Zühal
Hendese ilmind'olur bu ukde hal

2385.Zî Celâl ü izzet-i bî-ibtidâ
Zî Kemâl ü Kudret-i bî-intihâ

DER-BEYÂN-I MIKDÂR-I FELEKİ'L-BÜRÛC

2386.Ol Sevâbit çarhınuñ iy dûr-bîn
Kalıñı yüzbiñ ü onbiñdür yakîn

2387.Dahı ikibiñdür ü kırhdörd râst
Girü hem ferseng-ile ne kem ne kâst

2388.Üçyüz ü toksanbiñ olur kıl şümâr
Ol derecden herbiri kim anda var

2389.Dahı dördyüz kırhdur ferseng-ile
İlm ögren dâniş ü ferheng-ile

2390.Kürsi ol k'eflâk içindedür nihân
Arş katında nedür kadri ayân

2391.Katra neyse bahr katında yakîn
Ol kadardur kadr'anuñ anda hemîn

DER-BEYÂN-I MAKĀDÎR-İ KEVÂKİB-İ SÂBİTE

2392.Encümüñ key kicisi kim anda var
Onsekiz yirce-durur iy kâm-kâr

2393.Ululari anlaruñ iy dûr-bîn
Ol felek kalıñlıgıncadur yakîn

2394.Bu ne kudretdür bu ne izz ü celâl
Bu ne kuvvetdür bu ne kadr ü kemâl

2395.Kim ukūl anda kamu hayrân-durur
İns ü cinn ü hem melek yik-sân-durur

DER-BEYÂN-I SU'ÛD VE NÜHÛS-I KEVÂKİB-İ SEYYÂRÂT

2396.Şeh katında ol hakîm-i kârdân
Çünki çarhuñ hey'etin itdi beyân

2397.Sa'd ü Nahsin ol yidinüñ yik-be-yek
Şerh itdi şâha şöyle kim gerek

2398.Did'anı kim Nahs-i Ekberdür Zühal
Kim kamudan yücerek buldı mahal

2399.Tâ biline Nahs-perverdür felek
Sa'd olan anı terk itmek gerek

2400.Pes bilindi bu ki dünyâ rif'ati
Dâr-ı Ukbâda nühûsetdür katı

2401.Sa'd-ı Ekber oldı bî-şek müşterî
Lîki Merrîh oldı Nahsüñ asgarı

2402.Sa'ddur şems ü kamer uş gör ayân
Sa'd-ı Asgar Zühre-durur bî-gümân

2403.Nahs-ile nahs olan u Sa'd-ile sa'd
Ol Utâriddür yakîn min-kabl ü ba'd

2404.Ol Zühal altında oldı Müşterî
Kim nühûsetden birez ola berî

2405.Oldı Merrîh esfelinde âfitâb
K'ola ba'zı şerrine anuñ hicâb

2406.Aşaga oldı Utâridden kamer
K'az ola Nahs oldugınd'andan eser

2407.Sâni'i gör kim ne hikmetler ider
Kādire bah kim ne kudretler ider

DER-BEYÂN-I KEMİYYET-İ KEVÂKİB-İ SÂBİTE VE ESÂMİ-İ SUVER-İ ŞÂN

2408.Pes didi girü aña şâh-ı cihân
Kim sevâbit nicedür eyle beyân

2409.Didi biñdür ü yigirmi iki hem
Kırhsekiz sûretde iy şâh-ı Acem

2410.Sûret ol kim ilm düzen fehm-ile
Bu nücûmuñ birkaçını vehm-ile

2411.Görüben heryirde bir vaz'a müdâm
Râst bir hayvâna beñzetdi temâm

2412.Urdı ol hayvânuñ adını aña
Eydeyim adlarını birbir saña

2413.Üçyüzaltmış dört şemâlîde yakîn
Lîki sûretde yigirmibir hemîn

2414.Dübb-i Asgar Dübb-i Ekber bil dürüst
Dahı Tinnîndür üçinc'iy fehmi cüst

2415.Dahı Kaykâvûs u Gūl'e lâ-muhâl
Oldı altıncısı İklîl-i Şimâl

2416.Câni vü pes Nesr-i Vâkı' bil ayân
Pes Dücâce Nesr-i Tâir bî-gümân

2417.Re's-i Gūl ardınca Ayyûk it hisâb
Sûret-i Silyâk ardınca Ukāb

2418.Dahı Zâti'l-Kürsi vü Dilfeyn Sehm
Hayye ardınca anuñ it sözi fehm

2419.Pes Feres ardınc'anuñ Re's-i Feres
Dahı hem Mir'ât Müselles oldı pes

2420.Üçyüz onaltı cenûbîdür temâm
Lîki sûretde onaltı iy imâm

2421.Biri Kītîs ü biri Ceb' ârdur
Nehr ü Erneb dahı Kelb iy ilme pür

2422.Makdemü'l-Kelb ü Saġîne pes Şücâ'
İtdi_ikisi-y-le Gurâb and'ictimâ

2423.Dahı Kantûrüs Semi'' pes Micmere

Dahı İklîl-i Cenûbî yig-sere

2424.Bir dahı Hût-ı Cenûbî Hayye hem
Adı-l'uş onaltı ne bîş ü ne kem

2425.Şems yolınd'üçyüz ü kırhaltı var
Oniki sûretde itdükde şümâr

2426.Var Hamelde onsekiz yılduz yakîn
Sevrde kırkdörd iy dânâ-yı dîn

2427.Var yigirmibiş kevâkibden ayân
Burc-ı Cevzâda uş saña itdüm beyân

2428.Var-durur Sertânda onbir bi'l-aded
Var otuzbiş anda k'adıdur Esed

2429.Otuz üç kevkeb alupdur Sünbüle
Var-durur Mîzând otuzbiş hem bile

2430.Var yigirmidörd Akrebde temâm
Var otuzbiş Kavsde iy şâd-kâm

2431.Cedyde vardur yigirmi vü sekiz
Delvde var kırh anı key añlañız

2432.Hûtda otuzsekiz vardur temâm
Bu ne sanatdur k'ider Rabbü'l-enâm

DER-BEYÂN-I EDVÂR-I ÇEHÂR-GÂNE

2433.Dörddür edvâr kim ehl-i hisâb
Yazubanuñ itdiler anı kitâb

2434.Çünkim oldılar hisâb itmekde cüst
Hükmler itdiler anuñla dürüst

2435.Devr-i A'zam Devr-i Ekber bil yakîn
Devr-i Evsat Devr-i Asgardur hemîn

2436.Devr-i A'zam ol derecden iy imâm
Herbiri biñ yıl alup-durur temâm

2437.Cümlesi üçyüzbiñ altmış yıl olur
Akl Sâni' sun'ına hayrân kalur

2438.Üşbu devri kim saña itdüm beyân
Kim bilür niçe kez itdi âsümân

2439.Yâ niçe kez girü ide dahı devr

Ne kerân vardur bu deryâya ne gavr

2440.Oldur ekber her derecden herbiri
Yüzyıl ala artuh eksükden beri

2441.Otuzaltıbiñ yıl olur râst bil
Bu ne kudret bu ne kuvvet fikr kıl

2442.Devr evsat ol derecden herbiri
On yıl olur şüphe vü şekden beri

2443.Altıbiñ ü altıyüz olur kamu
Üşbu hazret izz ü kuvvetdür tolu

2444.Devr-i asgar herbiri bir yıl olur
Cümle üçyüzbiñ dahı altmış olur

DER-BEYÂN-I KEMİYYET-İ KEVÂKİB-İ SÂBİTE VE ESÂMİ'-İ SUVER-İ ŞÂN

2445.Pes didi şeh kim i dânâ-yı cihan
Kim felek râzı degül senden nihân

2446.Üşbu bünyâdı düzeli Kirdikâr
Niçe yıldur baña itgil âşikâr

2447.Didi dânâ şâha kim iy şehriyâr
Var mı sanursın buña hergiz şümâr

2448.İsdedi kim bunı bile-y-di Kelîm
Ol Kelîme böyle vahy itdi Kerîm

2449.Müddetinden birezin diyem saña
K'anı işidüp çog ola zikrüñ baña

2450.Göge degin yiryüzini iy Kelîm
Tolu hardal dânes'itdüm ben Kadîm

2451.Bir kuş itdüm anda ben cân-âferin
Yir-idi bir yılda bir dâne hemîn

2452.Bildi kim ol dükenicek öliser
Varlıgı girü gidüp yog olısar

2453.Ol dükendükde öldügin bildi yakîn
Birini on yılda yir-idi hemîn

2454.Üşbu korhudan hemîşe acıdı
Kuvveti-y-çün kûta ol muhtâc-ıdı

2455.Dâim ölmek korhusından kendüzin

Gussada dutardı gice gündüzin

2456.Ol kuşuñ hâli nice_oldı âkıbet
Dükedüp kamusın öldi âkıbet

2457.Niçe çog olsa dükenür ömr pes
Ne gerekdür ömr çogına heves

2458.Nesneyi kim dükenür çoh sanmagıl
Az-durur çohlıgına inanmagıl

2459.Geçdüginde biñ yıl olur bir nefes
Akıl-ısañ çoh dimegil aña pes

2460.Gül gül-âb iden katında aglamış
Hasret odı-y-la yüregin taglamış

2461.Çünki ömrüm böyle_eridi iy aceb
Bini yaratmahda pes ne-y-di sebeb

2462.Gâh topraga düşerem hâr u zâr
Geh yil alur gâh yahar bini nâr

2463.Giderem üşbu cihândan turmadın
Gözlerüm nergis big'anı görmedin

2464.Çün gül-âb iden işitdi bu sözi
Didi aña toluvan kan yaş gözi

2465.Çün dükenür ömr kalmaz pâyidâr
Bir-ile bî-şek ber-â-berdür hezâr

2466.Çün didi bunı hakîm-i kârdân
Zâr u hayrân kald'aña şâh-ı cihân

2467.Didi kim zî kâr-gâh-ı kibriyâ
Zî celâl ü izz ü mülk ü zî senâ

2468.Bu söz üzre **AHMEDÎ** dahı saña
Bir söz ider nakl gûş olgıl aña

2469.Ahmed-i Mürsel Sirâc-ı enbiyâ
Kıble-i ebrâr ü tâc-ı evliyâ

2470.Çünki irdi arşa Mi'râc'a varup
Hâs oldı menzili Kurb'a irüp

2471.Gördi arşuñ iki yanında ayân
İki_ulu deryâ melâikden revân

2472.Mevc urup yürürdi su bigi kamu
Didi Cibrîle bu nedür iy ulu

2473.Didi bini yaradalı Zü'l-Celâl
Bunlar işböyle geçerler mâh u sâl

2474.Ne biri döndi ne dükendi gelen
Böyle bilgil üşbu hâli bellü sen

2475.N'ireden n'ireyedür gidişleri
Bilmezem fikr eyle üşbu işleri

2476.Pes bir'anlaruñ Resûle söyledi
Her ne müşkil sordı-sa hall eyledi

2477.Bir su'âli bu-y-ıdı kim ol Ganî
Niçe yıldur yaradalıdan seni

2478.Didi fıtrat çün kalem alup yazar
Dörtyüzbiñ yılda bir kevkeb düzer

2479.Yaradalıdan beni ol Kirdigâr
Dörtyüzbiñ kevkeb itdi âşikâr

2480.Ol zamândan seyr idüp rûz u şeb
Buraya şimdi irişdüm iy aceb

2481.Niçe biñ kez seyr itsem bu kadar
Gâyetinden bilmeyem bunuñ habar

DER-İ'TİBÂR BE-SÂNİ' VE İSBÂT-I VÜCÛD-I SÂNİ'

2482.Kıl nazar gör nicedür bu kârıgâh
Fikr eyle kim nedür bu bârıgâh

2483.Nesne bildüm diyü bişürme heves
Âferîniş sanma budur cümle pes

2484.Bu didügüm ol-durur k'idüp nazar
Buldı anı akl u fikr-ile beşer

2485.Bundan ayru dahı nesne çoh-durur
Lîk'aña akl irmege yol yoh-durur

2486.Bu rasadlarda bulınandur yakîn
Sanma kim budur Hakuñ mülki hemîn

2487.Kudretine çün nihâyet yoh-durur
Lâ-cirem Makdûra gâyet yoh-durur

2488.Bu suverden niçe sorasın haber
Ma’nisi gözle ki perdedür suver
2489.Anı bil k’oldur Kadîm-i pâk-Zât
Ne gerekdür bunca bahs ü muhdesât

2490.Aklı unıt anı andan bil hemîn
Tâ saña rûzî ola ilme’l-yakîn

2491.Kim anuñ künhinde yoh akla mecâl
İdemez fikrin anuñ vehm ü hayâl

2492.İlm oldur k’anı hâsıl idesin
Ola sinüñle çü bundan gidesin

2493.Ol ma’ârifde çü hayrândur ukûl
İşte bulasın riyâzetle vusûl

2494.Ger riyâzetle sen anı bulasın
Lezzet ü râhat nic’olur bilesin

2495.Alem oldur anda bulursañ mecâl
Devlete irdüñ k’aña yohdur zevâl

2496.Devlet oldur k’intikāli olmaya
Ni’met oldur kim zevâli olmaya

2497.Çün bu sözleri beyân itdi hakîm
Şâh aña âferîn itdi azîm

2498.Pes hazâneden buyurdı tâc-ver
Kim hakîme vireler zerr ü güher

2499.Ol hakîm eydür şaha k’iy nâm-ver
Bize seng-ile ber-â-berdür güher

2500.Hâkdur zer seng-gevher ola neng
Ol ki ma’bûd ola aña hâk ü seng

2501.Âdemînüñ gevheri dâniş olur
K’anı ne ugrı vü ne düşmen alur

2502.Âdemiye ilmdür genc-i nihân
İlm-ile hâsıl olur iki cihân

2503.İlmi arturgıl dilerseñ genc ü mâl
K’artar ol sarf itdügüñce mâh u sâl

2504.Hâkdür himmet katında sîm ü zer
Seng-ile ma’nîde yik-sândur güher

2505.Âkıbet-çün kişi mâlı kor gider
Koyuban gitdügini dirüp n'ider

DER-TA'RÎZ BA'ZÎ EZ-MÜNTESİBÂN-I İLM Kİ BE-CEM'-İ HİTÂM-I DÜNYÂ MEŞGÛLEND

2506.İlmiden kimde ki var-ıdı eser
Ol zamânda mâla itmezdi nazar

2507.Kim bilürdi yoh-durur anda bekā
Âhiretde_olur kişiye ol şakâ

2508.N'oldı şimdi ilm da'vî eyleyen
Yâ hakîmem diyüben söz söyleyen

2509.Kim olupdur hırsa cânî pâyimâl
Karnı toymaz dirdügince genc ü mâl

2510.Oldı Tevrît ohınandan ol beter
Bir pula bulursa Kur'ânın satar

2511.Taylasân uzatmış u da'vî vü rîş
Lîki yigrek nefsde andan keşîş

2512.Eyle sevmiş üşbu dünyâ menzilin
Kim dutar cândan azîz âb u gilin

2513.Hubs ü tezvîr ü hased endîşesi
İt bigi halkı talamah pîşesi

2514.Yoh yakîn ilminde lîkin tolu şek
Yüz kitâb üstinde şöyle kim eşek

2515.Hırs bigi hurd u hâb olmış işi
Hûk bigi her necâsetdür işi

2516.Mûr bigi dahlı tolu dîh ü şehr
Mâr bigi sâ'ile virdügi zehr

2517.Zâg bigi cîfe-hâr u şûm-fâl
Bûm bigi rûz-kûr u zişt-hâl

2518.Karga bigi hîle-kâr u hem dagal
Har-meges bigi'avân u bî-asel

2519.Genc-i Kārûn virür-iseñ birine
Bir pulum yoh diyübenüñ yirine

2520.Taşı tolu kibr içi hubs-ıla kîn
Aña reh-ber olmış İblîs-i La'în

2521.Bu kamu hâl-ıla gösderüp riyâ
Vâris̱-i peygamberem dir zî hayâ

2522.Vâris̱-i Peygāmber ol ola yakîn
K'anda olmaya hasedle kibr ü kîn

2523.Zînet-i dünyâya kılmaya nazar
Himmetind'ola ber-â-ber hâk ü zer

2524.Tasfiye-y-le nefsi eyle ide pâk
K'ola ol âyîne bigi tâb-nâk

2525.Kim ola her gayb orada âşikâr
Hem Ledünnî ilm ide anda karâr

2526.İlm kim ol kesb-ile gelür ele
Enbiyâdan nicesi mîrâs ola

2527.Keşf-durur keşf ilm-i enbiyâ
Anı mîrâs ald'olardan evliyâ

2528.Şâh hakîmüñ sözine kaldı aceb
Pes tabîb-i Hindi eyledi taleb

2529.Ol tabîbi bilür-idi şehriyâr
Kim olupdur Hind içinde nâm-dâr

2530.İlm ü hikmetdedür olbir feylesûf
Kim kamu esrâra bulmışdur vukûf

2531.Bir hakîm-âne sü'âl itdi aña
Şöyle kim kaldı tabîb andan taña

2532.Did'aña kim âdemîyi kıl beyân
Cân mıdur yâ cism tâ bilem ayân

2533.Şerh it baña anuñ terkîbini
Vasf it bir bir kamu tertîbini

2534.Bu tılısmuñ baña şerhin eylegil
Zâhir ü Bâtın nicedür söylegil

2535.Ol tabîb eydür diriben akl u hûş
Tut benüm sözlerüme bir lahza gûş

CEVÂB-I HAKÎM EZ-SUÂL-İ İSKENDER

2536.Bu sözüñ ma'nîsini ger bilesin
Biline kim kendüñ-ile bilesin

2537.Hâlıkuñı bilmek isterseñ yakîn
Nefsüñi bil evvel iy pâkîze-dîn

2538.Añlagıl anı ki ne cevher-durur
N'ireden geldi vü ne mazhar-durur

2539.Nefs irfânını kıl evvel taleb
K'ol-durur ol Hakkı bilmege sebeb

2540.Ne kişisin bilmeyince sen seni
Nic'ola mümkin ki bilesin anı

2541.Aña kim nefsini nedür bilmeye
Ehl-i irfân adı lâyık olmaya

2542.Bilmeyen nefsin ne gevherdür yakîn
Olmaya ârif ki câhildür hemîn

2543.Hûş-ıla ger gûş dutarsañ baña
Ne kişisin şerh idem sini saña

2544.Gelişüñ kandan n'ireye gidişüñ
Geldügüñden buraya nedür işüñ

2545.Kim getürdi sini üşbu menzile
Kim mukayyed itdi bu âb u gile

2546.Çün bu ahvâli temâmet bilesin
Aña lâyık ne gerekdür kılasın

DER-BEYÂN-I MA'RİFFET-İ RÛH VE BEDEN

2547.Bil ki üşbu cismüñ aslı hâkdür
Nefsi key añla ki nûr-ı pâkdür

2548.Kuds gül-zârı-durur aña vatan
Lîki bunda kaygudur aña bu ten

2549.Bunda baglandı ki tâ kâmil ola
Dürlü idrâkât aña hâsıl ola

2550.Cân u ten bir yirde çün cem' oldılar
Dilde insân lafzı-la ad buldılar

2551.Kışr-durur cism cândur aña magz
Bu sözi kim eydürem fikr eyle nagz

2552.Kışr anuñ-çundur ki anuñ-ıla magz
Sahlana aña degin kim ola nagz

2553.kışr içinde nagz çün ola temâm
kışr sınmahlıh gerekdür bî-kelâm

2554.Tâ ki ola âdemîye kuvvet ol
Kuvveti-y-le ola insânlıga yol

2555.Tâ nebât-iken bulıbanuñ hayât
Rûh-ı hayvânîden ala ol sıfât

2556.Nefs dahı cism'anuñ-çun ittisâl
İtdi k'anda eyleye kesb-i kemâl

2557.Çün kemâli kesb idüp ola temâm
Kışrı tenden çıhsa gerek bî-kelâm

2558.Ne ki bula kuds gül-zârına yol
Kuds ehlinden biri dah'ola ol

2559.Çûje çünkim beyzada bula kemâl
Lâ-şek ol bayza olur aña vebâl

2560.Lâ-cirem ol beyzai delmek gerek
Çıhup andan dünyaya gelmek gerek

2561.Yiryüzinde her yaña seyrân idüp
Zevk itmeklik gerek cevlân idüp

2562.Tâ yiri geh sebz'ola vü gâh bâg
Menzili geh yazı_ola vü gâh tag

2563.Göre anda nice sünbüller olur
Nice reyhânlar ne hoş güller olur

2564.Rûh tende dahı çün bula kemâl
Lâ-cirem ol ten olur aña vebâl

2565.Bu kafas çün uşanıban çıhar ol
Hoş bulur Firdevs gül-zârına yol

2566.Âlem-i ervâh olur cevlân-gehi
Cennet-i Firdevs olur seyrân-gehi

2567.Bilen ol Firdevs-i A'lâ gül-şenin
Nice seve bu heyûla kül-henin
2568.Hûş-ıla hoş gûş tut bir dem baña
K'ol makâmuñ vasfını idem saña

2569.Akla sıgmaz kim nedür ol kârıgâh
Bî-nihâyet yir-durur ol bârıgâh

2570.Tolu-durur nûr belki nûr-ı nûr
Ucdan uca râhat u zevk u sürûr

2571.Lezzetine hîç gâyet yoh-durur
Vüs'atine hod nihâyet yoh-durur

DER-ŞERH-İ ASL-I BEDEN VE RÛH

2572.İşid imdi cism hâlin eydeyim
Saña terkîbin anuñ şerh ideyim

2573.Bir güherdür cism bâkī vü sakîl
Muzlim ü müntin dahı hûr u alîl

2574.Balgam u safrâ vü sevdâdur u kan
Hem izâm u lahm eczâsı ayân

2575.Dahı evtâr u ribâtât-ı aceb
Hem urûk u cild ü gudrûf u asab

2576.Nefs bir gevher-durur pâk ü latîf
Hayy u nûrânî vü derrâk ü hafîf

2577.Hem semâvîdür ü revhânî-sıfat
Sâhib-i idrâk ü ehl-i ma'rifet

2578.Çünki eczâdan degül ol mü'telif
Pes tegayyürle olamaz muttasıl

DER-ŞERH-İ ECZÂ-YI BEDEN VE ACÂYİB-İ ÂN BE-TARÎK-I RÜMÛZ

2579.İşid imdi bu beden terkîbini
Ucdan uca vü dahı tertîbini

2580.Fî'l-mesel bir şehrdür re'sen-be-râs
Aña dörd ezdâd olmışdur esâs

2581.Kıldı Hak tokuz güherden üstüvâr
Üşbu şehri kim görürsin âşikâr

2582.İkiyüz ü kırksekiz dahı amûd
Koyubanuñ anı berkitdi vedûd

2583.Yidiyüz yigirmi bende-y-le temâm
Kıldı evsâlını muhkem bî-kelâm

2584.Ortasında kıldı bir çeşme ayân
Üçyüz altmış cûy itd'andan revân

2585.Dürlü evler anda tertîb eyledi
Çog acâyib dahı terkîb eyledi

2586.On hazîne dahı kıld'anda ayân
İtdi anda dürlü gevherler nihân

2587.On iki kapu dahı_anda açdı ol
Kapulardan düzdi mahzenlere yol

2588.İşleyüp bunda sekiz üstâd-ı kâr
Eylediler üşbu şehri üstüvâr

2589.Kıldı biş kişiyi anda pâsübân
Bişi dahı dûr-bîn ü kâr-dân

2590.Pes aña iki kanat virüp ayân
Şeş-cihetden yaña kıld'anı revân

2591.Hem iki direkle berkidüp anı
Muttasıf kıldı hevâda ol Ganî

2592.Üç kabîle sâkin itd'anda ayân
İns ü cinn ü pes melâyik bî-gümân

2593.Bir melek kodı olara dâd-ger
Kim koyalar tâ'atına cümle ser

2594.Ol dah'anlara riyâset eyleye
Aralarında siyâset eyleye

2595.Üşbu resme şehr kim didüm saña
Eyd işitdüñ mi ya gördüñ mi baña

2596.Kim ne zîbâ düzedüpdür ol Kadîm
Üşbu şehri fikr itgil iy hakîm

2597.Üşbu resme şehr hergiz kim göre
Yâ bu sun'uñ fikretine kim ire

2598.Kim bedâyi'le acâyibdür tolu
Hem sanâyi'le garâyibdür tolu

2599.Gerçi kamu nesned'eksük çoh-durur
Bilki üşbu şehrd'eksük yoh-durur
2600.Çünki kılduñ üşbu bünyâda nazar
Gel bu bünyâdı koyandan sor habar

DER-BEYÂN-I İSTİDLÂL BER-VÜCÛD-I SÂNİ-İ ÂLEM

2601.Her ki bir bünyâd görür üstüvâr
Bî-gümân bilür ki bir bânîsi var

2602.K'anı bu resm-ile bünyâd eyledi
Böyle hoş san'atla âbâd eyledi

2603.Çün bunuñ vasfında fikret kılasın
Kudretin ilmüñ beyânuñ bilesin

2604.Akluñı dirüp kulah dutgıl baña
Ol rümûzuñ şerhini idem saña

MATLA'-I RÜMÛZ-I ACÂYİB Kİ DER-BEDEN-İ İNSÂNEST

2605.Ol tokuz gevher nedür bilgil ayân
İlik ü süñük tamardur it ü kan

2606.Dahı hem siñir deri yag-ıla kıl
Herbiri nesne-y-içün bellü bil

2607.Ol ikiyüzkırhsekiz dahı direk
Bu süñüklerdür yakîn bilmek gerek

2608.Didigüm ol yidiyüz yigirmi bend
Cümle siñirler-durur iy hûş-mend

2609.Bu ten eczâsın sinirler ser-te-ser
Birbirine berkidüp kâyim dutar

2610.Ger bulardan biri nâ-gâh ola kem
Nakz ire uzva andan lâ-cirem

2611.Çeşme didigüm ciger-durur ki kan
Çıhuban ol çeşmeden olur revân

2612.Üçyüzaltmış ark tamarlar-durur
Kim cigerden çıhup a'zâya varur

2613.Oralardan irişür her uzva kan
Varur ol kan-ıla her endâma cân

2614.Bu ne hikmetdür ki ider ol Kadîm
Bu ne san'atdur ki kılur ol Hakîm

2615.On iki kapusın ol şehrüñ saña
Eydeyüm bir bir kulah dutgıl baña

2616.İki kulahdur u iki göz ayân
İki burındagı kapu bî-gümân

2617.Her nefes andan girür çıhar yakîn
Kim hayât anuñ-ıla-durur hemîn

2618.Sînede dahı uş iki kapu var
Rızk-ı etfâl-ıçun olmış âşikâr

2619.Bir kapu nâf u biri dahı agız
K'ol kapudan tartaruz ol rızkı biz

2620.İki kapu dahı ol kim oldı ol
Her gıdânuñ fazlası çıhmaga yol

2621.Bu kapulardan biri ger kem ola
Bî-gümân bu şehr nâ-muhkem ola

2622.Nedür ol biş pâsübân bî-bîş ü kem
Zevk u lems ü sem' hem ebsâr u şem'

2623.Ol sekiz üstâd iy dânâ-yı dîn
Câzibedür mâsike bilgil yakîn

2624.Hâzıme-y-le dâfi'a pes gâdiye
Hem musavvirle müvellid nâmiye

2625.Câzibe ol kim gıdâyı cezb ider
K'ol gıdâ gidecegi yire gider

2626.Mâsika ol kim anı sahlar müdâm
Aña degin kim ola hazmı temâm

2627.Hâzıma ol kim gıdâ hazmın kıla
Tâ beden andan gereklüsin ala

2628.Dâfi'a ol kim gıdâdan artanı
Def' idiben pâk eyleye teni

2629.Gâdiye ol kim gıdâyı düzedür
Şöyle k'anı mugtedîye beñzedür

2630.Tâ ki ola mâ-tahallelden bedel
Tîz irişmeye bu terkîbe halel

2631.Nâmiye ol k'artar anuñla beden
Gâyet-i neşvine irişince ten
2632.Bil Musavvir nedür ol kuvvet yakîn
K'andan alur sûreti tıfl-ı cenîn

2633.Üç karañulıguñ içinde müdâm
Nakş iden sûretleri oldur temâm

2634.İlm yohdur dir musavverde tabîb
Lîki sûretler düzer hûb u acîb

2635.Bu ne sözdür ilmsüz nice ola
Nakş k'ol bî-ayb u hem zîbâ gele

2636.Zulmet-i erhâmda Hakdur hemîn
Sûreti bu resme nakş iden yakîn

2637.Kamu eşyâya Musavver ol-durur
Kim yakîn Dânâ vü Kâdir ol-durur

2638.Pes müvellid ol-durur kim çün gıdâ
Hazm ola bir cüz' ider andan cüdâ

2639.Tâ k'ola bir şahsa dahı kâbil ol
Bir dah'anuñ bigi ide hâsıl ol

2640.Tâ ki nev'a dahı irmeye fenâ
Şahsa çün mümkin degül dâim bekâ

2641.Bu sekiz üstâd celdi-y-le temâm
Üşbu ten şehri imâretdür müdâm

2642.Nefs-i emmâre-durur cinnî-misâl
Kim anuñ şer-durur işi mâh u sâl

2643.Nefs-i levvâme nedür insân-sıfat
Mutma'innedür melâik-ma'rifet

2644.Nefs-i levvâme adıdur muktasıd
Hayr u şerr andan gelür bu iki zıd

2645.Akl-durur ol didügüm pâdişâh
K'ol-durur nûr-ı Hak u zıll-ı İlâh

2646.Aña uygıl kim Ülü'l-emr ol-durur
Hazrete lâyık seni ol oldurur

2647.Ger uyarsañ togrılıg-ıla aña
Mutma'inne ide nefsüñi saña

2648.Tâ ki hem-tab’-ı firişteh olasın
Huld gül-zârına hoş yol bulasın
2649.Çünki varup olasın anda mukîm
Bulasın rûh-ıla Reyhân u Na’îm

2650.Anda hoş câvîd zinde olasın
Her ne râhat kim dilersin bulasın

2651.Ger bu akl emrine isyân idesin
Nefsüñi hem-tab’-şeytân idesin

2652.Lâ-büd olasın mu’azzeb câvidân
Ola cânuñ mihnet ohına nişân

2653.Ol hazâyinden birisidür dimâg
K’ol arada yahılur akla çirâg

2654.Bir hazîne dahı olmışdur yürek
Rûh-ı hayvânîy’anı bilmek gerek

2655.Birisi dahı ciger-durur ayân
K’orada mahzûn olur peyveste kan

2656.Bir hazîne dahı zehredür ayân
Orada tutup-durur safrâ mekân

2657.Kalur anda oradan olmaz cüdâ
Tâ ki em’â olmayınc’andan gıdâ

2658.Bir hazîne dahı bil k’em’a-durur
Bir zamân dahı gıdâ anda varur

2659.K’oradan az az tamarlara gider
Tâ galîzini kanuñ terkîk ider

2660.Kim beden etrâfına varıbile
Teng yirlerde dahı cârî ola

2661.Bir hazîne dahı olmışdur tıhâl
Yiri sevdânuñ ol olur mâh u sâl

2662.Orada mahzûn-durur sevdâ müdâm
Kim gıdâ andan alur cümle izâm

2663.Ma’de-durur ol hazâyinden biri
Anda añlanur gıdâ k’oldur yiri

2664.Biri dahı gürdedür anuñ ayân
Birisi dahı mesâne bî-gümân

2665.Gürdede çün bevl kandan ayrılur
Bir tamardan ol mesânaya gelür
2666.Gürdeden bu bevl çün az az iner
Pes aña bir yir gerek iy pür-hüner

2667.Kim temâm irince anda tura ol
Çün temâm ine bu çıhmaga yol

2668.Ol yol olmasa bulamazdı karâr
Katre katre_ahardı dâim âşikâr

2669.Âdemî dâim necîs olur-ıdı
Belki yavuz kohudan ölür-idi

2670.Üşbu muhkem fıtratı fikr eylegil
İlm ü kudret nic'olur zikr eylegil

2671.Biri nutfe yiri-durur bil anı
Sâfı kanuñ orada olur menî

2672.İki ayah-durur didügüm ol direk
İki el iki kanat bilmek gerek

DER-ŞERH-İ ERVÂH VE KUVÂ-YI BEDEN-İ İNSÂNÎ

2673.Çün beden şerhini işitdüñ temâm
Gel işit ervâhdan dahı kelâm

2674.Üç olur olbiri hayvânî-durur
Dahı şehvânî vü nefsânî-durur

2675.Rûh-ı hayvânî k'olardandur biri
Kābil idendür teni k'ola diri

2676.Bu buhâr-ı cism aña hâmil olur
Kim latîf ahlâtdan hâsıl olur

2677.Çün yürek cevfinde hâsıl olur ol
Rûh envârına kābil olur ol

2678.Nâtıka bulur ta'alluk aña bil
Üşbu sözleri ki direm yâd kıl

2679.Ol taalluk-çün temâm olur aña
Câri olur ten içinde her yaña

2680.Ol'uruk içinde her uzva gider
Cümle-i a'zâyı nûrânî ider

2681.Rûh-ı nefsâniyye ol-durur sıfat

Kim ol ehl-i ilm ü fehm ü ma’rifet

2682.Rûh-ı şehvânî didügüm ol ayân
Kim ciger olup-durur aña mekân

2683.Kim varur her uzva oradan gıdâ
Kim bula her uzv neşv-ile nemâ

DER-MA’RİFET-İ RÛH-I TABÎ’Î

2684.Oradandur kuvvet-i neşv ü nemâ
Hem orada şehvet-i kût u gıdâ

2685.Ol sekiz üstâd kim didüm saña
Bî-gümân hâdim-durur cümle aña

2686.Üşbu ervâhdan dahı üçinci kısm
Rûh-ı nefsânî-durur sorarsañ ism

DER-MA’RİFET-İ RÛH-I İNSÂNÎ

2687.Ol iki kısmetde oldı münkasım
Herbiri bir vasf-ıladur müttesim

2688.Birine adı-y-la müdrik didiler
Birine dahı muharrik didiler

DER-BEYÂN-I KUVVET-İ MÜDRİKE EZ-KUVÂ-YI İNSÂN

2689.Müdrik iki kısm olmışdur temâm
Zâhir ü Bâtın işit iy nîg-nâm

2690.Zâhirî ebsâr u zevk u lems ü şemm
Biş olur sem’-ile ne bîş ü ne kemm

2691.Biş dahı bâtındur işit tutma şek
Birisinüñ adı hiss-i müşterek

2692.Müdrek-i cümle havâs-ı zâhire
Aña dahı zâhir olur yik-sere

2693.Katre k’iner birbirinden munfasıl
Bu sebebden görinürler muttasıl

2694.Kim basardan gāib olmadın berî
Râst hiss-i müşterek olur yiri

DER-BEYÂN-I HİSS-İ MÜŞTEREK EZ-KUVÂ-YI İNSÂNİYYE

2695.Müşterekden olmadın ol hem nihân
Biri dahı göze görinür ayân

2696.Nesnenüñ kim cevrine budur sebeb
Dâyire görindügi tutma aceb

2697.Sûretin eşyânuñ ol-durur bilen
Farkını her nesnenüñ oldur kılan

2698.'Âc ağını kara agından ol bilür
Bu havâsa cümle hâkim ol olur

DER-MA'RİFET-İ HAYÂL EZ-KUVÂY-I BÂTINA

2699.Ol kuvâdandur ikincisi hayâl
K'anda her mahsûsa baglanur misâl

2700.Ol dimâg içinde dutmışdur makâm,
Müşterek katında olur ol müdâm

2701.Her neyi kim müşterek zabt eyleye
Aña virür anı tâ k'ol sahlaya

DER-MA'RİFET-İ HİSS-İ VEHM EZ-KUVÂY-I BÂTINA

2702.Vehmdür andan üçinci kısm olan
Ma'ni-yi cüzvîyi ol-durur bilen

2703.Zeyd mihrin Amr bugzın bilen ol
Bu ikinüñ dahı hükmin kılan ol

2704.Üşbu kuvvet kamu hayvânda olur
Hayrın u şerrin anuñ-ıla bilür

DER-MA'RİFET-İ KUVVET-İ HÂFIZA

2705.Hâfızadur biri dahı ol bişüñ
Biri âhir cevf'içindedür başuñ

2706.Vehm idrâk eyledügini temâm
Ol hazîne-dârdur sahlar müdâm

DER-BEYÂN-I KUVVET-İ MÜFEKKİRE Kİ ÂN-RÂ MÜTEHAYYİLE NÎZ-GÛYEND

2707.Ol bişincidür tefekkür kuvveti
Kamudan artuhdur anuñ rütbeti

2708.Her neyi kim bildise vehm ü hayâl
Ol tasarruf ider anda mâh u sâl

2709.Dürlü dürlü nesneler tertîb ider
Gâh tafsîl ü gehî terkîb ider

2710.Gâh başsuz gâh iki başlu kişi
Ol tefekkür ider üşbudur işi

2711.Uyhuda kamu kuvâ sâkin olur
Bu kişide dâ'imâ şöyle kalur

2712.Orta batnında dimâguñ ol müdâm
Pîş-gâhını idüp-durur makâm

2713.Hem firâset hem siyâset andadur
Hem nübüvvet hem riyâset andadur

2714.Oldur eşyâyı tasavvur eyleyen
Her işi oldur tefekkür eyleyen

2715.An'olur ilhâm u vahy ü dîn ü şer'
Vaz' ol ider dîn yolında asl u fer'

2716.Ol melik-vâr ortada_olmış pîşivâ
Aña hâdim olmış ol kamu kuvâ

2717.Bu acâyib san'ata kılup nazar
N'iredendür añla bu kamu suver

2718.Ger bu san'atlarda fikret kılasın
Sen seni kimsin hakîkat bilesin

KISM-I DÜVÜM DER-ŞERH-İ KUVVET-İ MUHARRİKE EZ-KUVÂ-YI İNSÂNÎ

2719.Ol muharrik dahı iki kısm olur
Herbirinden diñle kim ne iş gelür

2720.Görübenüñ bu sanâyi' hikmetin
Nicesidür añla Sâni' kudretin

2721.Biri ol k'anuñ-ıla her cânavar

Cezb-i nef' idüp kıla nef' ü zarar

2722.Biri debrenmeg-içün a'zâ temâm
Geh çeker her uzvı vü geh kor müdâm

2723.Bu kuvâ kim ben saña itdüm beyân
Kamunuñ a'sâbdur yiri ayân

2724.Hiss ü cünbiş âleti-durur asab
Menbeti baş oldugı budur sebeb

2725.Üşbu tendedür ayân bu kamu kısm
Kim düze cüz' Hak bunuñ bigi tılısm

2726.Bu tılısmuñ işini zikr eylegil
Pes tılısmı düzeni fikr eylegil

KELÂM-I HİKMET DER-NAZAR-I İ'TİBÂR VE MEV'İZE VE TEVHÎD-İ SÂNİ'

2727.Bu tılısmı kim görürsin pîç pîç
Düşer az nesne-y-le olur hîç hîç

2728.Bu tılısmı terk it budur edeb
Var tılısmı düzedeni kıl taleb

2729.Ger ola tevfîk k'anda iresin
Mülk-i Bârî nice olur göresin

2730.İrmez aña âfet ü derd ü 'anâ
Yohdur anda mihnet-i ters ü fenâ

2731.Râhat andadur ki kişi ölmeye
Ölüm olan yirde râhat olmaya

2732.Dut tenüñ kamu anâdan ola sag
Ölüm añmah içüñe yitmez mi tag

2733.Biñ yıl olmah yiryüzinde pâdişâh
Ölümi añmaga degmez gâh gâh

2734.Sözi çog itdügümi tutma aceb
Burada kim aña bu-durur sebeb

2735.Kim nedensin sini kimsin bilesin
Pes işüñi aña lâyık kılasın

2736.Hem saña biline sırr-ı men aref
Hâlıkı bilmekle bulasın şeref

2737.Nefsi gerçi idüben üç nev'e kısm

Herbirine virdiler bir dürlü ism

2738.Ucı bir-durur ta’addüdsüz yakîn
Fi’ldedür ger taaddüd ver hemîn

2739.Tende çün neşv ü nemâ fi’lin kılur
Ad’anuñ nefs-i nebâtiyye olur

2740.Kim nemâ vü neşv-ile olur nebât
Gerçi hayvân bigi yoh anda hayât

2741.Cisme çün kuvvet virüp zinde kılur
Lâ-büd adı rûh-ı hayvânî olur

2742.Fikr temyîz olıcah andan ayân
Rûh-ı nefsânî olur adı bî-gümân

2743.Çün bu üç yird’itdi üç dürlü eser
Bir degül didi anı kûteh-nazar

2744.Fi’li çog u kendüsi birdür yakîn
Yoh ta’addüd anda vahdetdür hemîn

2745.Herbir âletle ider bir dürlü iş
Ne güherdür bunı bilmege düriş

2746.Dil-ile söyler kulahla işidür
Göz-ile görmek hem anuñ işidür

2747.Şöyle kim neccâr bıçgu-y-la diler
Agacı vü miskab-ıla hem deler

2748.Pîşe birdür bî-şek ü hem pîşe-ger
Bunda anda yoh ta’addüdden eser

2749.Lîki oldugı-y-çun âlet muhtelif
Dürlü vasf-ıla_oldı bir iş muttasıf

2750.Bildüñ-ise üşbu sözleri dürüst
Kisvet-i dâniş boyuña geldi cüst

2751.Şeh bu sözleri çün andan kıldı gûş
Didi kim iy âlim-i bisyâr-hûş

SU’ÂL-İ İSKENDER EZ-KIYÂM-I BEDEN Kİ BEÇÇE-ÇİZEST

2752.Şerh itdügüñ bu terkîb-i latîf
Kim düzüpdür anı Hak böyle Şerîf

2753.Saña bu gurbetde ol merkeb-durur

Oraya varmaga kim matleb-durur

2754.Sini irgürür Hakuñ Rıdvânına
Bâg-ı Kudsüñ revh-ile reyhânına

2755.Pes bunı kānûn-ı tıbb-ıla müdâm
Sahlamah gerek-durur iy nîg-nâm

2756.Nedür ol kānûnı şerh eyle baña
Kim gereklüdür hemîşe ol buña

2757.Ne gereklüdür bu cisme şerh it
Hıfz-ı sıhhat aslı ne-durur eyit

2758.Didi budur âlet aña irmege
Varuban Dârü'n-Na'îme girmege

CEVÂB-I SUÂL-İ ZÜLKARNEYN

2759.Lâ-cirem kānûn düzilmişdür aña
Kim mizâcı dâ'im anuñla oña

2760.Az yimek-durur şehâ asl-ı ilâc
Kim anuñla ten-dürüst ola mizâc

2761.Az yigil az tâ ki râhat bulasın
Çoh yir-iseñ çoh harâret bulasın

2762.Az yiyen kişi hemîşe sag olur
Çoh yiyenüñ yüregi pür-dâg olur

2763.Az yiseñ geydüñ melâyik hil'atin
Çoh yiseñ dutduñ bahâyim hasletin

2764.Çoh yimekden ne gelür derd ü'anâ
Âhiri n'olur 'anânuñ cüz' fenâ

2765.Çoh yimekden kimse râhat almadı
Az yimeklikden peşîmân olmadı

2766.Az yiyen Îsî-sıfat göge varur
Çoh yiyen Kārûn bigi yire girür

2767.Ney bigi ger olasın hâlî-şikem
Düzesin gam def'ine dürlü nagam

2768.Ger kalem-vâr idesin mi'de-tehî
Ma'ni iklîminüñ olasın şehi

2769.Ger safâ-nefs ü gerekse az yigil

Hakk’irem dirseñ ta’allukdan kesil

2770.Var ehâdîsüñ kitâbında sahih
K’oldı Hak’dan Îsaya vahy-i sarîh

2771.Ac olgıl tâ ki bini göresin
Var mücerred ol ki baña iresin

2772.Çün bu sözleri işitdi tâc-ver
Ol tabîbe virdi mâl u sîm ü zer

2773.Didi ol cân olmasun endûha kayd
K’ide lutfı-y-la hüner ehlini sayd

2774.Tolu hikmet remzidür bu dâsitân
Gûş tut kim bir bir ideyim beyân

DER-TEMSÎL DÂSİTÂN VE İ’TİBÂR

2775.Mü’mini İskender’e kılgıl mesel
K’ola çoh müşkil senüñ göñlüñe hal

2776.Kim-durur ol bânû-yı gül-çihre dîn
Zîneti tevfîk-ile ilme’l-yakîn

2777.Oldı terk-i şehvet-i nefs aña mehr
Aña mihrüñ varsa kıl bu nefsi kahr

2778.Ol sıfat itdügümüz dânâ hakîm
Bî-gümân kim ola Kur’ân-ı Azîm

2779.Dileseñ k’işüñde olmaya halel
Ol hakîmüñ sözi-y-ile kıl amel

2780.Ol tabîb-i hurde-dân kim Mustafâ
Kim bilür dîn derdine nedür şifâ

2781.Anda-durur kamu derdüñ çâresi
Her ki dermân ister aña varası

2782.Ol tabîbüñ destümizden bil yakîn
Ne-durur dilde tahıyyetdür hemîn

2783.Nefs-durur didügüm ol ulu câm
Kim var anda hayra vü şerre makâm

2784.Hayr rahmetdür su Rahmândan gelür
Şerr la’net süci Şeytândan gelür

2785.İçme anı tâ müselmân olasın

İçer-iseñ mahz-ı şeytân olasın

2786.Girü İskenderden idelüm haber
Çıharalum ilm bahrından göher

DER-SIFAT-I BEZM-İ İSKENDER VE ÂRÂYİŞ-İ ÂN

2787.Çünki itdi ilmde şâh-ı cihân
Feylesûf-ıla tabî'î imtihân

2788.Çıhdı halvet-hânesinden şâd-kâm
Bârıgâha geldi cümle hâs u âm

2789.Düzdi bir meclis k'anı Erdebehişt
Görse diye-y-di ki zî hurrem-Behişt

2790.Bâde Kevserdi vü sunan cümle hûr
Ehl-i cennet big'içen tolu sürûr

DER-SIFAT-I ÇENG

2791.Elin'aldı câmı kıldı bezme sâz
Çengini sâza getürdi nagme-sâz

2792.Sâz-zen çün çenge itdi râst-çeng
Dürlü dürlü sözler âgâz itdi çeng

2793.Her lügatde sûz-ıla söz söyledi
Cümle uşşâkı muhayyer eyledi

2794.Çünki düşdi cânına derd-i firâk
Toldı sûz-ıla Sıfâhân u 'Irâk

2795.Zahm yiyüp key zaîf olmış özi
Kâmeti egri velî togrı sözi

2796.Her yaña seyrân ider bî-pâ vü ser
Dili yoh her nesneden virür haber

2797.Kendü huşk ü söyledügi cümle ter
Zahm yidükçe olur hoş nagme-ger

2798.Pîre-zen şeklinde fi'li nev-cüvân
Vâlih olmış ışkına akl-ıla cân

2799.Zühre bigi menzili işret yiri
Mihr-ile mâh olmış aña Müşteri

DER-SIFAT-I NÂY

2800.Nây-zen çünkim eline aldı nay
Zühre sâzı perdesin eyledi tay

2801.Ney düzüp her perdede dürlü nagam
Ne göñülde gussa kodı vü ne gam

2802.Dilsüz-iken râst sözler söyledi
Ayrulıhlardan şikâyet eyledi

2803.Nây göynüklere virür haber
Nâlesi âşıklara kılur eser

2804.Âşık-ısañ sen dah'anuñ bigi ol
Bulasın her perdeye girmege yol

2805.Kamu göñüllerde makbûl olasın
Cânlaruñ içinde menzil bulasın

2806.Ney kabûli sûzı-la bulup-durur
Derdi-le derde tabîb olup-durur

2807.Zâhirinde bâtınında sagı yoh
Yir bulınmaz k'anda anuñ dagı yoh

2808.Bir dahı gire diyü maksûd ele
Vâyvây-ıla virür ömri yile

2809.Yüregi binüm bigidür tolu baş
Lîki ben yaşluyam u yoh anda yaş

2810.Yahmış ucdan uca anı âh u derd
Şem' big'olmış nizâr u zâr u zerd

2811.Gâh inildü-y-le dirilür gâh ölür
Yârdan ayru düşen eyle olur

2812.Ayagı yoh yil-iledür hem-inân
Başı yoh od-ıla hem-serdür ayân

2813.Şerha şerh'olup-durur bu derd-mend
Anuñ-ıçundur teninde bunca bend

2814.Niçe kim yaralanur Cercîs-vâr
Yine diri zî kerâmet k'anda var

2815.Işk derdi pes mübârek derd olur

Aña yanan şem’ bigi ferd olur

2816.Her göñül k’aña yahıldı oldı hâs
Nakdi anuñ kalbden oldı halâs

2817.Şem’ bigi yahdugını nûr ider
Cânları rûşen kılup ma’mûr ider

2818.Işk odına yananı sanmañ k’ölür
Hızr bigi zinde-i câvîd olur

2819.Ney ünine şâh içüp birkaç kadah
Bâde neşvi göñline virdi ferah

DER-BEYÂN-I DÂD U DİHİŞ-İ İSKENDER-İ RÛMÎ

2820.Bahşiş itdi Keyd-i Hind’e bî-şümâr
Atlas-ı dîbâ vü dürr-i şâh-vâr

2821.Taht-ı zerrîn ü dahı tâc u kemer
Herbirinde baglu biñ dürlü göher

2822.Pes buyurdı k’ilerü geldi dibîr
Kim saçardı hâmeden müşg ü abîr

2823.Çün şeh emri-y-le ele alup kalem
Çekdi kâfûr üstine müşgîn-rakam

2824.Hakd-ı Rûm’a Zengden bir hurde-kâr
Kıldı nakş-ı Çîn-ile Rûmı şikâr

2825.Müşg bahrına girüp çıhardı dür
Dürr-ile dîbâ-yı Çîni kıldı pür

2826.Rûm içinde kıldı Hindüstânı bahş
Keyd-i Hinde Zengî-iklîmini bahş

2827.Keydle her nev’a k’itmişdi karâr
Yirine getürdi şâh-ı nâm-dâr

2828.Şeh gerek kim ahdine ola dürüst
Dilese k’olmaya devlet rükni süst

2829.Devlet ıssı şöyle gerek k’ide cehd
K’olmaya ayruhsı andan hîç ahd

2830.Pâdişâhlıgın dileyen pâyidâr
Anda üstine gerekdür üstüvâr

2831.Nakz-ı ahd İblîs işidür bellü bil

Ahdüñi ayruhsı itme cehd kıl

2832.Şâh k'olmaya anuñ kavli dürüst
Bî-şek olur devleti erkânı süst

2833.Ger olayım dir-iseñ peyveste şâh
Cehd it kim olmaya arduñca âh

2834.Âh yili şehlerüñ tahtın yıhar
Âh odı illeri oda yahar

2835.Hîç nesne döyemez âh ohına
Kûh-ı âhenden geçer çün tohına

2836.Anı kim bir Zâl ider bir âh-ıla
Rüstem idemeye sâl u mâh-ıla

2837.Kim bilür âhı ne-durur ohı ne
Çarh korhar şerh'anuñ-çun ohına

2838.Gâh olur âh irse Kûh-ı Kāf
Âh elif-kaddi büker şöyle ki kâf

2839.Boyanur âhuñ dütüni-y-le sipihr
Kararur âh-ıla rûy-ı mâh u mihr

2840.Hâr görme pîre-zenler âhını
Kim ider ol kâh kûh-ı âheni

2841.Cehd it arduñca nefrîn olmasun
Aduñı sahın ki bî-dîn olmasun

2842.Her kişi k'ardınca nefrîn ohına
Olur umac ol belânuñ ohına

2843.Şeh gerek adl âyetine duta sem'
Adli-y-ile yilden îmîn ola şem'

2844.Râst-gû_ola sahlaya peymânını
Dîve aldurmaya ol îmânını

2845.Her ki yalancıdur u peygâm-şiken
Aña diri yürimekden yig kefen

2846.Söyleme yalan kim ol erlik degül
İki dillü olma kim dirlik degül

2847.İki dillü oldugı-y-ıçun kalem
Ser-nügûndur u siyeh-kâr u dijem

2848.İkiliksüz kanda kim birlik ola
Hoşlıg-ıla bî-gümân dirlik ola

2849.Bir didüñse ikilik sözini ko
Rişte-i tevhîd gerekmez dü-tû

2850.İki yüz tutma ikilik dîn degül
Yik-cihet ol ikilik âyin degül

2851.İkiyüzlü oldı kâgıd lâ-cirem
Kara tutar yüzine her-dem kalem

2852.AHMEDÎ'nüñ sözi hikmetdür ü pend
Devlet anuñ k'andan ola sûd-mend

2853.Ehl-i devlet ol-durur k'ögüt ala
Ögüt almayan kişiden ne gele

2854.Dostından her kim işitmeye pend
Bî-şek ire aña düşmenden güzend

DÂSİTÂN-I ŞİKÂR-GERDEN-İ İSKENDER DER-HİNDÛSTÂN

2855.Söylegil iy tûti-yi şîrîn-nefes
Kim sözüñ işitmegedür cân heves

2856.Şimdi söylegil ki dilüñdür revân
Kim gelür birgün ki baglanur zübân

2857.Var mı bülbül k'anı dögmez hâr-ı dehr
Var mı tûtî kim yidürmez aña zehr

2858.Ûd-veş söyle ki söz pes hûb olur
Hâse ol sözler ki sûz-ıla gelür

2859.Çünki ol tahtı mutî eyledi şâh
Diledi Fûr üstine ilte sipâh

2860.K'olmış-ıdı aña yagı Fûr-ı Hind
Katına dirilmiş-idi cümle Sind

2861.Bir melikdi Fûr kim Hindûstân
Görmemişd'anuñ bigi sâhib-kırân

2862.Kış irişd'İskender eyle kıldı rây
Kim ide ârâm leşker birik'ay

2863.Şeh dahı birkaç gün ola şâd-kâm
El virürken içe Cem tahtında câm

2864.Kim karâr itmez bu gerdende sipihr
Ne vefâ ider kimesneye ne mihr
2865.Niçe geldi gitdi Zülkarneyn ü Cem
Niçe dahı gelübenüñ gide hem

2866.Her ne zerre kim tozıdur yirde bâd
Yâ Ferîdûndur u sorsañ yâ Kubâd

2867.Düzdi bir meclis şehinşâh-ı cihân
Kim virürdi bâg-ı cennetden nişân

2868.Mankal-ı zerrîne içinde bakam
Yahdı vü ûd-ıla sandal dahı hem

2869.Çün bulıtdan reng-i anber aldı evc
Müşg evcinden zer-endûd oldı mevc

2870.Çün hevâdan peşşe yagdı sîm-ber
Evde şeb-tâb uçdı açdı bâl-i zer

2871.Itr-ıla pür kıldı magzı dûd-ı'ûd
Sâz-ıla şâd itdi rûhı rûd-ı ûd

2872.Rûd-zen çünkim rebâba urdı dest
Bir nefesde meclis ehlin kıldı mest

2873.Açdı çünkim barbut oldı nagme-sâz
Bî-zübân uşşâkdan yüz dürlü râz

2874.Perdede nagme düzüp gösterdi çeng
Sâz-ıla her perdede yüz dürlü reng

2875.Sûz-ıla çün ney nüvâda söyledi
Râst uşşâkı muhayyer eyledi

2876.Sâki-yi yâkût-leb itdi revân
Câm-ı la'li k'ol-durur asl-ı revân

2877.Yüridi meclisde ol gül-gûn-kadah
Kim fütûh-ı rûhdur asl-ı ferah

2878.Sundılar bir bâde-i anber-buhûr
K'oldı eyvân aksi-y-ile tolu nûr

2879.İçdi birkaç gün bu resme tâc-bahş
Mâl u mülk ü genc ü iklîm itdi bahş

2880.Mülk alup olam diyen sâhib-vücûd
Pîşesi anuñ gerek kim ola cûd

2881.Tâ ki bula her murâda dest-res
Kullıgına halk anuñ ide heves
2882.Âhir eyle rây kıldı şehriyâr
K'ide Hindüñ tagların dahı şikâr

2883.Göre ol taglarda kim şîr ü peleng
Âdemî-y-le nic'ider âşûb u ceng

2884.Bu söz üstine şeh-i gîtî-fürûz
Tazı itler'istedi vü bâz u yûz

2885.Hindi vü Rûmî vü Îrânî-gürûh
Yüriyüben toldı cümle deşt ü kûh

2886.Şâh bir şeb-reng bindi hâre-süm
'Ûd mûy u anberîn-dem müşg-düm

2887.Kûh-peyker bâd-pây u berk-seyr
Kim anuñ tozına anuñ irmez-idi tayr

2888.Yuharudan inse bir makdûr ecel
Aşagadan çıhsa bir sâlih-amel

2889.Görseñ oldem diye-y-idüñ şehriyâr
Kim Süleymândur yile olmış süvâr

2890.Yiryüzin tolu hilâl eyledi na'l
Cânavar kanından oldı hâk la'l

2891.Sayd içinde nâ-gehân bir şîr-i ner
K'ejdehâ kılurdı cenginden hazer

2892.Sâ'ika ohı bigi ser-ceng tîz
Her dişi bir hancer itdükde sitîz

2893.Kıldı Zülkarneyne cümle nerre-şîr
Çün gelür gördi anı şâh-ı dilîr

2894.Bir hadeng ohı-y-la yayın çekdi şâh
Sanasın kim burc-ı kavse girdi mâh

2895.Ya zihinden çünki açıldı girih
Geldi herbir gûşeden âvâz-ı zih

2896.Añrayıban gelür-idi nerre-şîr
Başına tohındı nâ-geh çûbe-tîr

2897.Yara geçdi beynisin tîr-i hadeng
Künd oldı yaradan ol tîr-i ceng

2898.Kana topraga bulaşup virdi cân
Şâh eline âferîn itdi cihân
2899.Mülk isdeyen gerek ser-bâz ola
Mâl u cân kadri katında az ola

2900.Baş kayuran uramaz başına tâc
Cân seven kişi tutamaz taht-ı âc

2901.Baş hatâsınsuz bulınmaz tâc-ı zer
Kim ulu işlerde çoh olur hatar

2902.İzzet iste itmegil nefsüñi dûn
Ser-firâz ol kimseye olma zebûn

2903.Kişi kim izzetle devletde ola
Yig ki biñ yıl acz-ile diri öle

2904.Oradan bir yaña dahı vardı şâh
Kim nazar kıla nicedür sayd-gâh

2905.Şâh öñinden çıhdı bir gurrende-bebr
Kim emân bulmazdı cenginden hizebr

2906.Şâh anuñ üstine saldı semend
İrdi vü boynına berkitdi kemend

2907.Koyup atınuñ inânın şehriyâr
Bir iki meydân yügürdi berk-vâr

2908.Şeh kemendi tutar u asar semend
Bebr şâh ardınca boynında kemend

2909.Tâ ser-encâm oldı âciz cânavar
Derd-ile cân virdi ”fî nâri’s-sakar”

2910.Bebr ardınca iki gurrân peleng
Çıhdılar bîşe içinden tîz-ceng

2911.Bir pelenge irdi urdı bir hadeng
Şöyle kim cân virdi ol demde peleng

2912.Birine dahı pelengüñ şehriyâr
At sürüp ardınca irdi berk-vâr

2913.Bir kılıc başına urdı eyle tîz
Kim kopardı ol pelenge rüstahîz

2914.Zahm yiyüp düşdi topraga peleng
Kana bulaşmış ser-â-ser yâl ü çeng

2915.Didiler şâhı görenler k'âferîn
Cânuña sinüñ eyâ şâh-ı zemîn
2916.Şâd olgıl şâd iy Hak sâyesi
Çarh olsun taht-gâhuñ pâyesi

2917.Görmedi sinüñ bigi bir nîg-baht
Görmeyiser dahı hergiz tâc u taht

2918.Döndi ol nahcîrden eyvâna şâh
Lâle-zâr olmış ser-â-ser sayd-gâh

DER-TEMSÎL-İ DÂSİTÂN VE MEV'İZE

2919.Nefs-i emmâre-durur ol şîr-i ner
K'idemez anı zebûn her nâm-ver

2920.Bebr didügüm saña nedür gazab
K'ol-durur her dürlü isyâna sebeb

2921.Ol iki kaplan nedür kibr ü menî
Kim helâk itmege isterler seni

2922.Ger bu düşmenlere fursat bulasın
Sen Sikenderden dahı yig olasın

2923.Bunları yiñsen cihân sultânısın
Ne Sikender Tengrınuñ arslanısın

2924.Ger neûz billâh anlara mecâl
Ola sini tîz iderler pâyimâl

2925.Hâlık emrin tut diler-iseñ Na'îm
Nefse gālib ol gerekmezse Cahîm

2926.Ne-durur göñlüñde "Nâru'llâh" gazab
Cân u dil yahılur urduhda leheb

2927.Ger dilerseñ gelmeye câna hatar
Kibrden başuñda olmasun eser

2928.Kibrdür Şeytânı hazretden süren
La'net idüp tâ'atin yile viren

2929.Âdemîseñ kıl tevâzu' ihtiyâr
Kibr kandan hâklıh kandan i yâr

2930.Dileseñ ayyûka kim yol bulasın
Şöyle kim şeb-nem fütâde olasın

2931.Ger tehevvürle gelesin seyl-vâr

Ser-nigûn düşüp olasın hâr zâr

2932.Dil-şikeste dut meremmet olasın
Derdimend olgıl ki dermân bulasın

2933.Er kişi oldur ki sâhib-derd ola
Derdi olmayan kişi nâ-merd ola

2934.Her kimüñ kim sûzı var dem-germ olur
Şem’ bigi âhen deminden nerm olur

2935.Böyle hoş-dem olmaya-y-dı ûdsuz
Şem’ bigi olmasa cânında sûz

2936.Şem’ oda yanıcah bulur safâ
Nûr olur gün bigi bulur ziyâ

2937.Çeng kim her perded’ider dürlü saz
Zahmı var anuñ-ıçundur dil-nüvâz

2938.Ney ki nefs ider hevâsına heves
Derdi var anuñ-ıçundur hoş-nefes

2939.Kalmadı bu devrde bir ehl-i derd
Kim göze sürme ola yolında gerd

DER-HÂTİME-İ DÂSİTÂN BE-MÜNÂCÂT

2940.**AHMEDÎ**’nüñ iy Kerîm-i bî-niyâz
Kılma göñlin pâyimâl-i hırs u âz

2941.Sâfi eylegil hasedden cânını
Pâk tutgıl küfrden îmânını

2942.Göñlini tevhîd-ile pür-nûr it
Ma’rifetle cânını ma’mûr it

2943.Zâhirin anuñ riyâdan eyle pâk
Bâtının ihlâs-ıla kıl tâb-nâk

2944.Şöyle rûzî it aña ilme’l-yakîn
K’ol ola ayne’l-yakîn dahı hemîn

2945.Ol tecellî-y-ile sırrına sürûr
Şöyle kim gide küdûret kala nûr

2946.Rahmetüñden eyleme nev-mîd anı
K’isteyü geldi ümîd-ile seni

2947.Her ki ol sinüñ ümîdüñe gele
Rahmetüñden hâşa kim nev-mîd ola
2948.Her günehden k'itmişem ben iy Kerîm
Nâdimem "estagfiru'llâhe'l-azîm"

DÂSİTÂN-I CENG-İ İSKENDER BÂ-FÛR-I HİNDÎ VE HELÂK-ŞÜDEN-İ Û

2949.Sâz kıl iy andelîb-i hoş-nüvâ
Kim sözüñdür cânlara berg ü nevâ

2950.Söyle fursat var-iken iy nagme-sâz
Sûz-ile her perdede yüz dürlü râz

2951.Kim ele girmez bu fursat her zamân
Çarhdan kim buldı kim bula emân

2952.Niçe kim döndi döniser bu sipihr
Kimseye itmedi vü itmeye mihr

2953.Kim bilür dehrüñ ser-encâmı nedür
Yâ bu dönmekden felek kâmı nedür

2954.Sâlehâ döndi döniser bî-gümân
Kimsene bilmez anı ne-y-çün ayân

2955.Rengine kalma anuñ iy bî-haber
Şûh-ı zâlimdür kıl andan sen hazer

2956.Bâg k'anuñ adlinüñ dîvânıdur
Her güli yüzbiñ Sikender kanıdur

2957.Her kimi añsan Sikender yâ Kubâd
Topragın biñ kez suya savurdı bâd

2958.Zerre zerre isdeseñ eczâ-yı hâk
Kaş u gözdür hatt u hâl olmış helâk

2959.Kankı lâle k'açılup yirden biter
Bir semen-ber yañagındandur eser

2960.Kankı nergis k'açılup olur ayân
Bir gül-endâmuñ gözindendür nişân

2961.Kankı sebze kim çemende yaşarur
Bir yañagı lâle haddinden-durur

2962.Her benefşe kim yir altından çıhar
Bir perîşân zülfden virür habar

2963.Bir semen-ber yüzidür her-yâsemen

Hâl dili-y-ile dir vâ-yâ semen

2964.Bî-emeldür bu cihân u tolu ye’s
Pes gerek her baş duta kendüye yas

2965.Gonca k’olur subh-dem anber-fişân
Bir yüzi gül tutagındandur nişân

2966.Sayd ider şâh u gedâ ne bulsa yir
Pes güzâf olmadı anuñ adı yir

2967.Hîç nesne olımaz aña siper
Hîç kimse bulımaz andan mefer

2968.Çün komaz sini kaçansa yir bu yir
Varsa akluñ ögmegil sen anı yir

2969.Bu yire baglamagıl göñlüñ i yâr
Dahı yirdür bu degül cây-ı karâr

2970.Mülk ol ger anı ma’mûr idesin
Pâdişâhsın çünki bundan gidesin

2971.Girü İskender sözin söyleyelüm
Fûr-ı Hind’e n’itdi şerh eyleyelüm

DER-MATLA’-I DÂSİTÂN VE SIFAT-I BAHÂR

2972.Çün ber-â-ber oldı leyl-ile nehâr
Virdi Îsîden nişân bâd-ı bahâr

2973.Oldı subh enfâsı hoş anber-sirişt
Oldı bâg etrâfı gül-zâr-ı Behişt

2974.Nergisüñ gözlerine düşdi humâr
Sünbülüñ gîsûsı oldı tâb-dâr

2975.Lâle saldı micmer-i yâkûta ûd
Düzdi gül şavkında bülbül sâz-ı ûd

2976.Oldı sebze ârızı pîrûze-hat
Goncadan kızardı yâkûtî-nukat

2977.La’l-ter bitürdi yirden hâr-ı huşk
Dökdi zülfinden benefşe târ-ı müşg

2978.Her taraf dürlü reyâhîn oldı cem’
Bitdi herbir talda bir rahş-ende şem’

2979.Levh-i mînâ üstine saçdı çemen

La’l-i sîr-âb u zer ü dürr-i Aden

2980.Topraguñ her zerresinden bir güvâh
Baş götürüp didi “Lâ-Rabbün sivâh”

2981.İy hoşâ vakt-i gül ü fasl-ı bahâr
Câm-ı reyhânî vü ışk u vasl-ı yâr

2982.Hoş-durur işret hoş u zevk u safâ
Veh ki zâlimdür bu çarh-ı bî-vefâ

2983.Rahm itmez zahm urur bî-sebeb
Pes ne hayr itsün kişi andan taleb

SIFAT-I LEŞKER-İ İSKENDER

2984.Tâc-bahş u Karn u Zülkarneyn-i şâh
Fûr-ı Hind üstine iletdi sipâh

2985.Biñ koşun leşker düzetdi şehriyâr
Her koşun biñ kişi cevşen-ver süvâr

2986.Kendü boyında ikiyüzbiñ dilîr
Kamusı âlî-nijâd u şîr-gîr

2987.Toldı cümle kûh u deşt âvâz-ı kûs
Oldı tozdan çarh yüzi âbnûs

2988.Yüridiler nâm-verler fevc fevc
Bahr bigi Hind Berri urdı mevc

2989.Yiryüzi toldı direfş-ile alem
Âleme sıgmazdı hod hayl ü haşem

2990.Fûr-ı Hindî’ye çün irişdi haber
Kim gelür uş leşkeri-y-le şîr-i ner

2991.Fûr dahı bir sipâh eyledi cem’
Kim anuñ mislin işitmemişdi sem’

2992.Biñ kezin biñ Hindi-y-idi kıyr-rûy
Oniki biñ dahı fîl-i ceng-cûy

2993.Âbnûs u âcdan bagladı taht
Fîller üzre k’ola pîrûz-baht

2994.Kodı her taht üstine itmege ceng
Üç kişi herbiri bir gurrân-peleng

2995.Ohları herbirinüñ tîr-i kader

K’irürürdi bî-hatâ câna hatar

2996.Yüridi leşkerle vü kopdı gırîv
Sanasın oldı cihân deryâ-yı dîv

2997.Fîl cengin görmemişdi şehriyâr
Ne hod Îrânî vü ne Rûmî-süvar

2998.Fikr itdi kim ne mekr ü âl-ıla
Leşkerin filüñ perâkende kıla

2999.Şâh çün dânâ vü rây-engîz ola
Hükmine âlem müsahhar tîz ola

3000.Pâdişâh bilûrdi cümle san’ati
Bile iltürdi ol ehl-i hırfeti

3001.Fikr idiben bakırdan nîg-nâm
Biñ mücevvef fîl düzdürdi temâm

3002.Kıldı kibrît ü güherçile-y-le pür
Kamusın her iş kilîd-i akldur

3003.Bagladı her fîli bir kañlıya şâh
Pes sürüp yüritdi ardınca sipâh

3004.Mevc urdı ol yañadın bahr-ı kıyr
Kûs gurrân oldı vü nâlân nefîr

3005.Kasdı bu kim fîl saffın ide sed
K’ola İskender çeris’anuñla red

3006.Çünki gördi birbirin iki sipâh
Fîli yüritdi ilerü Fûr-ı şâh

3007.Fîller üstinde turan ol sipâh
Tîr bârân ideler çünk’ire şâh

3008.Çün Sikender gördi Fûruñ âlını
Saldı_ilerü fillerüñ timsâlını

3009.Kanglı-y-ıla_evvel yüritdi fîl şâh
Pes yüridi fîl ardınca sipâh

3010.Fîl fîle iricek vakt-i sitîz
Urdılar kibrîte sûzân odı tîz

3011.Dutışup kibrît-ile güherçile
Kopdı yiryüzinde nâ-geh zelzele

3012.Hevlden kaldı serâsîme felek
Sînede çâk oldı korhudan yürek

3013.Göge çıhdı şu'le tagıldı şerâr
Ra'd üninden yir oldı bî-karâr

3014.Kaldı hayrân göz kulahlar oldı ker
Diye-y-idüñ kim kıyâmetdür meger

3015.Fîller od heybetinden ol zamân
Ürküben mecmû'ı kaçdılar devân

3016.Düşdi fîlüñ herbiri bir bîşeye
Âferîn hoş-rây u key endîşeye

3017.Rây-ıla her işe çâre bulınur
Kişi kadri dâniş-ile bilinür

3018.Çün tagıldı fîl kaldı Fûr-ı şâh
Sald'anuñ üstine İskender sipâh

3019.İki düşmen birbiri-y-l'idüp neberd
At ayagından göge dikildi gerd

3020.Birbirine irdi leşker fevc fevc
Kan revân oldı arada mevc mevc

3021.Bahr-ı hûn-ıdı sanasın rezmigâh
Tozdan olmışdı belürsüz mihr ü mâh

3022.Kan buhârından belürmezdi sipihr
Ata ogul birbirin'itmezdi mihr

3023.Baş-ıdı her kanda kim irişe na'l
Kandan olmış-ıdı kûh u deşt la'l

3024.Diyedüñ elmâs yagdurur sehâb
Yâ hevâdan dökilür berr-i ukâb

3025.Şâh arada şöyle kim ceng-i peleng
Düşmenüñ kanına tîz itmişdi çeng

3026.Saf yıhardı n'ireye kim itse azm
Cân yahardı kimüñ-ile kılsa rezm

3027.Korhar-ıdı ohı sehminden Kader
Hem ecel iderdi rumhından hazer

3028.Meymene hem kalb-gâh u meysere
Kılıcından oda yandı yiksere

3029.Âkıbet çün irdi te'yîd-i İlâh
Fûr-ı Hindî'ye muzaffer oldı şâh

3030.Kime kim te'yîdi Hakkuñ yâr ola
Âteş-i sûzân aña gül-zâr ola

3031.Her kimüñ kim Hakk ide bahtın bülend
Kimseneden irmeye aña güzend

3032.Fûr döndi tâli'in çün gördi şûm
Sürdi germ ardınc'anuñ sâlâr-ı Rûm

3033.Kaçamadı Fûr ki irmişdi kazâ
Ad' "izâcâ el-kazâ zâk'al-fezâ"

3034.İrdi vü bir darb-ıla ol demde hem
Başını göksine dek kıldı kalem

3035.Zahm yidi şâh-ı Hindû ser-nigûn
Düşüp ol dem oldı gark-ı hâk ü hûn

3036.Ger gedâdur u eger şâh-ı cihân
Toprag altında olur cümle nihân

3037.Toprah altında ne vardur kim bile
İşbu söz ser-riştesini kim bula

3038.Saña dünyâ mihr ide sanmagıl
Nîşdür nûşına hîç el sunmagıl

3039.Kimleri yir işbu tîre-hâki gör
Kimleri yire sohar eflâki gör

3040.Kahr ider mihr zahm urur sipihr
Kim ne bunda rahm var ne anda mihr

3041.Bir iki gün dut ki revnak buldı baht
Assı ne çün ayruguñdur tâc u taht

3042.Bunda biñ yıl ger imâret idesin
Bir nefesdür çünki bundan gidesin

3043.Çünki bu yirden koyup gitmek gerek
Gitmedin key yaragın itmek gerek

3044.Ölmedin gerek kayuñda olasın
Ne gele senden eyit çün ölesin

3045.Sen başar kendü işüñi bîş ü kem
Kimse-y-içün yimeye kimsene gam

3046.Ben ki bu nakş-ıla dîvân baglaram
Kendüzümi dirligümde aglaram

3047.Bini benden soñra tâ hod kim aña
Yâ terahhum kim ide birgün baña

3048.Sözümi cân kulagı-y-la kıl semâ'
Bu tene cânuñ dimedin el-vidâ'

3049.Ben tarîkat şerhin iderem saña
Bu hikâyet bir bahânedür baña

DER-TEMSÎL VE HÂTİME-İ DÂSİTÂN

3050.Fûr-ı Hindî nefs-i emmâre-durur
Kim elinde kişi bî-çâre-durur

3051.Fîller nefsüñ kuvâsıdur yakîn
Akl İskenderdür iy dânâ-yı dîn

3052.Akl nefsüñ şerrini iderse def'
Pâdişâhsın dünyi ukbî saña nef'

3053.Merci'üñi itdi Hak Dârü'n-Na'îm
Câvidân kalduñ ol arada mukîm

3054.Giydügüñ nûr oldı yidügüñ sürûr
İçdügüñ kamu şarâb oldı tahûr

3055.Vây nefs iderse akluñı zebûn
Dünya vü ukbîde olduñ ser-nigûn

3056.Oldı yirüñ câvidân nâr-ı Cahîm
Yidigüñ zakkum u içdügüñ hamîn

3057.Göñlüñi baglamagıl sen bu yire
Âkıl ol kim bunı añmaya yire

3058.Ol ki burada sevine yiri ne
Bî-gümân birgün ola kim yirine

3059.Var-ısa göñlüñde sinüñ mihricân
Bir yire var k'anda esmez mihricân

3060.Tâzedür bâgında dâim berg ü bâr
Bî-hazândur anda olan nev-bahâr

3061.Ne ölüm var anda hergiz ne elem
Ne kimesne korkudan dir ne ölem

3062.Ol makâma var-ısa cânuñda şavk
Kıl Hakuñ emrin göñül boynına tavk

3063.“Yef’alu’llâhi mâ-yeşâ”di iy mürîd
tâ murâduñ vire “yahküm mâ yürîd”

3064.**AHMEDÎ**’ye iy Kerîm-i Zî’l-Minen
Dest-gîr ola dünya vü ukbîde sen

3065.Nefs âlâyişin andan zâyil it
Göñline ünsün safâsın hâsıl it

3066.Dehşetin sür aklına bagışla sahv
Eyle andan âdet evsâfını mahv

3067.Rahmet it aña ki fazluñ çok-durur
Senden artuk hîç ümîdi yok-durur

DÂSİTÂN-I EJDEHÂ-KÜŞTEN-İ İSKENDER DER-HİNDÜSİTÂN

3068.Subhdur iy mürg-i hoş-gû sâz kıl
Sûz-ıla her perdede âvâz kıl

3069.Söyle bir destân ki rûhı kıla şâd
Kim var edvâruñ besî destânı yâd

3070.Kim bilür kim nice döndi döne devr
Ne kerân vardur bu deryâya ne gavr

3071.Her nefes bir levne döner rûzigâr
Her nefes bir nakş kılur âşikâr

3072.Gam yime bir iki gün ol şâd-kâm
Fikrin encâmuñ unıt nûş eyle câm

3073.Âkıbet fikrinde hûn olur ciger
Bî-haber olsañ yig andan bî-haber

3074.Bî-habarlık kurtarur senden seni
Pes kamu tâ’atdan efdâl bil anı

3075.Mâ u menlik saña olmışdur hicâb
Gider anı kim bulası feth-i bâb

3076.Gerçi temyîzüñ makâmı oldı sahv
Senden ol yig k’ola bu evsâf mahv

3077.Sâki-yi gül-çihre bir gül-gûn kadah
Sun elüme k'andan ala cân ferah

3078.Bir nefes hoş ol ki bu gerdende dehr
Kahramânları ider ü itdi kahr

3079.Ol ki baş çekmişdi dün eflâkden
Uşbu gün baş kalduramaz hâkden

3080.Şol k'aña irigelürdi dün harîr
Uş yatup bugün yir altında çürir

3081.Zerre zerre topragı itseñ taleb
Tolu-durur zülf ü hâl ü hatt u leb

3082.Bir nigâruñ zülfidür bah sünbüli
Bir semenber yüzidür görgil güli

3083.Serv bir dil-ber boyındandur nişân
Nâr bir bî-dil yüregidür ayân

3084.Bitdügi yir yâsemenle behmenüñ
Topragıdur Erdevân u Behmenüñ

3085.Bir kerîmüñ pençesi dest-çenâr
Bir fasîhüñ dili sûsen âşikâr

3086.Nakz-durur kamu devr itdügi ahd
Zehr-durur dehr düzetdügi şehd

MATLA-I DÂSİTÂN

3087.Nevbetin çünkim düketdi Fûr-ı Hind
Oldı Zülkarneyn'e fermân Hind ü Sind

3088.Migferi indürdi geydi tâc-ı Key
Aldı Cem tahtında_eline câm-ı mey

3089.İçdi nûş-â-nûş oldı şâd-kâm
Çünki nefsin tayyibü'l-vakt itdi câm

3090.Fûrdan aldugı mülk ü mâl u zer
La'l ü mervârîd ü yâkût u güher

3091.Dahı nekim aldı şâh-ı nîg-nâm
Halka in'âm eyledi ol gün temâm

3092.Virmeg-içündür bu mülk ü genc ü mâl
Virmeyicek renc olur u vebâl

3093.Yi vü yidür çünki bulduñ mâl u genc
Yohsa olur ol soñra saña mâr u renc

3094.Key sakın key zâyi' itme rencüñi
Sen gider kimseye koma gencüñi

3095.Mâl kim sen yimeyesin mârdur
Gül ki sen kokulamazsın hârdur

3096. Varuñı yohlulara kılgıl sebîl
Çün işitdüñ "beşşirû mâle'l-bahîl"

3097.Kişi k'anda olmaya dâd u dehiş
Gelmeye anuñ elinden hergiz iş

3098.Cehd it hayr-ıla ol dünyâda yâd
Diler-iseñ k'olasın ukbîde şâd

3099.Her k'anuñ key adı kaldı ölmedi
Tâze-durur ömri bâgı solmadı

3100.Çend-kerret çünki devr itdi sipihr
Sâye Mîzân burcına düşürdi mihr

SIFAT-I HARÎF VE İSTİVÂ-İ LEYL Ü NEHAR

3101.Gice gündüz râst-mîzân oldılar
Çün terâzû keffesine geldiler

3102.Hulle-i bâg olmış-iken sebze-kâr
Oldı Hak fermânı-y-ıla zer-nigâr

3103.Oldı mînâ-reng tal-ı zer-fişân
Keh-rübâya degşürildi ergavân

3104.Kalmadı gül-zârda berg ü nüvâ
Başladı kâfûr saçmaga hevâ

3105.Sindden bir kişi geldi nâ-gehân
Yir öpüp didi ki iy şâh-ı cihân

3106.Hâlıkuñ halkınasın feryâd-res
Sensüz olmasun bu âlem bir nefes

3107.Kopdı Sind ilinde bir ner-ejdehâ
Kim deminden kimsene olmaz rehâ

3108.Dütüninden karara yandı nebât
Aldı hayvândan anuñ zehri hayât

3109.Çıhar agzından nefes ürse semûm
Kohusı irdükde olur seng mûm
3110.Kuşı indürür hevâdan ürse dem
Tarta bir ferseng yirden vahşi hem

3111.Fîl gelse buraya yâ bebr ü şîr
Dem ürüben yudar iy şâh-ı dilîr

3112.Kıldı bir iklîm vîrân ser-te-ser
Çâresini şâh ide anuñ meger

3113.Ger kala bir yıl dahı ol ejdehâ
Şark u garb olmaya şerrinden rehâ

3114.Bu sözi çünkim temâm işitdi şâh
Sind iline râst itdi azm-i râh

3115.K'ejdehâyı ide ol yirde helâk
Ol belâdan kıla ol iklîmi pâk

3116.Söz öküş çün Sinde geldi şehriyâr
Ejdehâyı sordı kanda_ider karâr

3117.Ejdehâ durdugı tag altında şâh
Kondı vü şâh-ıla çok hayl ü sipâh

3118.Sordı evvel çünki oldı çâre-ger
Uzv uzv ol ejdehâyı ser-te-ser

3119.Pes bir ulu kanglı düzdi nîg-baht
Tahtadan baglatdı_anuñ üstinde taht

3120.Düzdi agaçdan taht üzre tâc-ver
Kıyr-ıla bir ev sevinmiş ser-te-ser

3121.Biñ demür çengâl düzdi tîz-ser
Kim kılurdı herbiri taşdan güzer

3122.Virdi her çengâl ucına âb-ı zehr
K'ejdehâ zahm-ıla der-hâl ola kahr

3123.Kamusın ol ive berkitdürdi şâh
Her yañadın çünkim oldı kîne-hâh

3124.Pes getürdi iki öküz zûr-mend
Kıldı evi kañlı-y-ıla anlara bend

3125.İki kapu düzmiş-idi şâh aña
Herbiri ne-y-çün diyeyim ben saña

3126.Bir’anuñ-çun kim öküzi şehriyâr
Süre ol su’bânı itdükde şikâr
3127.Yiri k’anları yudarken ejdehâ
Şâh andan çıhuban ola rehâ

3128.Yidi şeh tiryâk dürtindi devâ
Sıgınup Allâh’a girdi ol eve

3129.Her k’aña sıgına zâyi’ olmaya
Ejdehâ kâmına düşe ölmeye

3130.Şol zamân k’ürdi nefes bâd-ı seher
Taga sürdi kanglıyı hûrşîd-fer

3131.Ejdehâ kasdına çünkim itdi hîz
Kim cihândan şerrini def’ide tîz

3132.Memleket bî-şek belâ dâmındadur
Şâh olan ejdehâ kâmındadur

3133.Şâh oldur k’idicek ser-tîz ceng
Döymeye cengine ser-tîz-i peleng

3134.Vasfını işidüben re’sen-be-râs
Ejdehânuñ gevdesin itdi kıyâs

3135.Kanglıy’eyle düzmiş-idi pür-hüner
Kim anı yudamaya-y-dı cânaver

3136.Çün kohu aldı bulardan ejdehâ
Zehr saçageldi haml’itdi şaha

3137.Ol kapuyı k’öküzi sürerdi şâh
Yapup oturdı Hakı itdi penâh

3138.Cânavar yahın gelicek ürdi dem
Kim yuda ol cüft ol kanglıyı hem

3139.Yudar öküzler ü kanglıyı temâm
Kalup öküzler anuñ old’aña dâm

3140.Batdı ol çengâller endâmına
Zîr ü bâlâ berkiniben kâmına

3141.Kanglıya dikildi iki çânesi
Oldı vîrân magz u dîde-hânesi

3142.Agzını açdukça ol çengâl-i tîz
Başı eczâsını kıldı rîze-rîz

3143.Çün yılanuñ dirligi başınd’olur
Başına irse halel bî-şekk ölür
3144.Açdı sandûkuñ kapusın şehriyâr
Çıhdı kâm-ı ejdehâdan berk-vâr

3145.Çekdi Dahhâkî kılıcın Cem-nijâd
Kıldı nusret virenüñ adını yâd

3146.Ejdehâya şöyle bir zahm urdı şâh
K’âferîn itdi eline mihr ü mâh

3147.Pes eline yayın alup şîr-ceng
Ejdehâya urdı bir tîr-i hadeng

3148.Ol hadengüñ yarasından cânaver
Oldı gark-ı hâk ü hûn-âb-ı ciger

3149.Virdi ol zahm-ıla cânın ejdehâ
Kimseyi itmez ecel çengi rehâ

3150.Ger peleng ü şîr ü ger bebr ü neheng
Çâresüz kalur ecel sunduhda çeng

3151.Mûm iderken zûr-ıla pûlâdı şâh
Ejdehâyı kañlı-y-ıl’avladı şâh

3152.Lâ-büd aldı ejdehâdan ol demâr
Zâr-ıla anuñ elinde öldi mâr

3153.İts’anı Behmen bigi atı-y-la sayd
Nâ-geh olurdı anuñ kâmına kayd

3154.Var-durur her nesnenüñ bir âleti
Bî-şek anuñ andan olur âfeti

3155.Çâresin her nesnenüñ bir âleti
Pes anuñla def’ini kılsañ gerek

3156.Gerçi şâhîn celd olur u tîz-per
Bulamaz it itdügi sayda zafer

3157.İtde gerçi tîz olur u tîz-per
Kuş gibi nice hevâda kıla ceng

3158.Çün işitdüñ k’ejdehâyı şehriyâr
Kañlı-y-ıla nicesi itdi şikâr

3159.Sen dahı kañlı-y-ıla it hasmı sayd
K’ejdehâ-y-ısa ola dâmuna kayd

3160.Gerçi kim çog ola sende zûr u tâb
Sabr it her işde kılmagıl şitâb
3161.Sunmagıl fikr itmedin her işe el
K'olur evvel fikret ü âhir amel

DER-TEMSÎL VE HÂTİME-İ DÂSİTÂN

3162.Hâtıruñdur Sind ü Şeytân ejdehâ
Def'in itmezseñ hatâ-durur hatâ

3163.Kıl anı lâ-havle zahmı-y-la tebâh
Olduñ İskender bigi her mülke şâh

3164.Nefs cehd it bî-fezâyil kalmasun
Sa'y kıl k'ehl-i rezâyil olmasun

DER-BEYAN-I ECNAS-I FEZAYİL

3165.Oldur ecnâs-ı fezâyil bil yakîn
İlm-i hikmet dahı adl iy pâk-dîn

3166.İffet ü dahı şecâat cins hem
Dörd olur bilgil kamu bî-bîş ü kem

3167.Bu fezâyil sende ger olursa cem'
Olasın Hak nûrı-la tâbende-şem'

3168.İlm-i hikmetle göñül rûşen ola
Adl-ile cân menzili gül-şen ola

DER-BEYÂN-I İFFET EZ-ECNÂS-I FEZÂYİL

3169.İffeti-y-le kişi olur nîg-nâm
Hem şecâatle bulınur cümle kâm

3170.Bu didügüm hikmetüñ ecnâsıdur
İşid envâ'ın dahı iy sözi dür

3171.Hikmet iki kısmdur biri nazar
Birisi dahı amel iy pür-hüner

3172.Kısm kim ilm-i nazarla ad olur
Cümle envâ'î riyâziyyât olur

3173.Hem dahı ilm-i İlâhîdür yakîn
Dahı hem ilm-i tabâyi'dür hemîn

3174.Oldı envâ'-ı amel iy pür-hüner
İlm menzil hem siyâset hem siyer

3175.Bil siyer ilmin kim ol ahlakdur
Bir bir eydeyüm işit iy sözi dür

DER-ŞERH-İ ŞECÂAT EZ-TEHZÎB-İ AHLÂK

3176.Ol dem olasın şecâatde dürüst
Kim sebâtuñ olmaya hîç işde süst

3177.Varsa akluñ yil big'olma bî-sebât
Pâyidâr ol tag big'isderseñ necât

3178.Bâd çünkim bî-sebât olup eser
Herze-rev oldı adı vü hâk-ser

3179.Taglar oldugı-y-ıçun sâbit-kadem
Buldılar evtâd-ı âlemle alem

3180.Nefsi dûn itme bülend it himmeti
Kişinüñ himmetle artar rütbeti

3181.Ger dilerseñ k'ola saña baht yâr
Kıl tevâzu'la tahammül ihtiyâr

3182.Bî-tahammül kişi olur bî-hüner
Bî-tevâzu' kişi şeytândan beter

3183.Kişi k'anda olmaya hilm ü sükûn
Kamu işi olur idbâr u cünûn

3184.Her kişide kim hamiyyet olmaya
Kemdür ölüden egerçi ölmeye

DER-SIFAT-I HAYÂ EZ-MEKÂRİM-İ AHLÂK

3185.İffetüñ varsa gerek sende hayâ
Bî-hayâ Şeytândur insân kim diye

3186.Bî-hayâlıhdur aña kibr itdüren
Kibrdür Hazretden anı atduran

3187.Çün "enâ hayrün" didi ol la'netî
Hakdan işitdi "aleyke la'netî"

3188.Ne-durur nefsüñ kemâli rıfk u sabr
Pes nedür tab'-ı peleng ü hûy-ı bebr

3189.Kendü kibridür pelengi k'itdi hâk
Kendü hûyı kıldı hem bebri helâk

3190.Râhat isterseñ kanâat eylegil
Kendüñe anı sanâat eylegil

3191.Bî-kanâat tohlıgında ac olur
Ger cihân anuñsa hem muhtâc olur

3192.Çün kanâat kenz-i lâ-yefnâ ola
Anuñ-ıla toymayan kiş'ac öle

3193.İffetüñ nedür sehâ pîrâyesi
Afv ne olur sehâ sermâyesi

3194.Kimde iffetle mürüvvet olmaya
Bî-şek ol ehl-i fütüvvet olmaya

3195.Ben ki bu yolda kemer baglamışam
Tâkatumca her işi añlamışam

3196.Asr ehlinde mürüvvet görmedüm
Birini ehl-i fütüvvet görmedüm

3197.Ne mürüvvet ne keremden var eser
Kîmyâdur bu vü ol ankâ meger

3198.Yidi kirm ol germi k'adı-y-dı kerem
Kime sorarsam anı dir kim kerem

3199.Ger saña yoldaş olur-ısa vera'
Tâ-ebed cânuña irmeye fezâ'

3200.Bî-vera' olaña hod ayb ol yiter
Kim behâyimden dahı olur beter

3201.Var-ısa adlüñ gerek sende vefâ
Bî-vefâdan kimsene bulmaz safâ

DER-SIFAT-I ADL EZ-ECNÂS-I FEZÂYİL

3202.Âdil oldur k'eylügüñ hakkın bile
Pes aña lâyık mükâfâtın kıla

3203.Pîşe ide hüsn-i hulk u şefkati
Halk-ıla hulk-ıla ola ülfeti

3204.Hem tevvekkülde ola azmi dürüst
Hem meveddet akdini itmeye süst

3205.Hâkime insâf lâzımdur yakîn
Tâ ola kâim umûr-ı mülk ü dîn

3206.Şimdi görinmez bu insâf u vefâ

Biri Sîmürg oldı biri kîmiyâ

3207.Âdile âdet ne teslîm ü rızâ
Her işe k'anı kaderledi kazâ

3208.Dahı hem tâat gerek hem inkıyâd
Kim bula dünyâda ukbîde murâd

DER-TAHRÎZ BER-MEKÂRİM-İ AHLÂK

3209.Bu siyerle ger sen ülfet bulasın
Mahrem-i Halvet-geh-i üns olasın

3210.Nefs k'ola bu sıfat aña bezek
Lâyık olur k'ide_aña secde melek

3211.Ger behîmiyyetden isterseñ necât
Sende cem' ola gerekdür bu sıfât

3212.Oh bigi togru bu işlerde temâm
Kim idesin Kâbe Kavsen'i makâm

3213.Kimde kim yoh bu sıfatlar fî'l-mesel
Râst "ke'l-en'âmdur belhüm adal"

3214.AHMEÎ'nüñ her ki sözin diñleye
Nicedür kânûn-ı devlet añlaya

3215.Ol didügi yolı gözle iy hakîm
K'ol-durur bî-şek sırât-ı müstakîm

3216.Gerçi anuñ sözinde yoh-durur halel
Söz-ile olmaz amel vâcib-amel

3217.Hüccet-ile sâbit olur müdde'î
"Leyse lil insâni illâ mâ sa'î"

DER-MÜNÂCÂT VE HÂTİME-İ DÂSİTÂN

3218.Çünki virdüñ bize ilm iy Lem-Yezel
Lutf it rûz eyle tevfîk u amel

3219.Ol k'aña tevfîkı sen itdüñ refîk
Maksad u maksûdına buldı târîk

3220.Biz kimüz bârî vü bizden ne gele
Bize eltâfuñ gerek hem-râh ola

3221.Kamulara çünki sensin çâre pes

Hâlümüz saña iderüz arz bes

3222.Gussa odında yanup bî-çâreyüz
Yiryüzinde yil bigi âvâreyüz

3223.Lutfuñuñ fazlı kapusın bize aç
Odumuza bir kerem suyını saç

3224.İy ki sendedür Celâl-ıla Cemâl
Nûr-ı işrâk-ıla vir baña kemâl

3225.Cism ü cânumdan sen it âfâtı dûr
Nûr-ıl'it rûşen beni iy nûr-ı nûr

3226.Nefsümize nûrı ilm-ile beze
Rahmetüñ âsârını feyz it bize

3227.Eyle it fazluñ-ıla iy ehl-i kerem
Bini kim ol nûr bahrına girem

DÂSİTÂN-I REFTEN-İ İSKENDER BE-CEZÂYİR-İHİNDÜSTÂN VE DÎDEN-İ ACÂYİB

3228.Yatma dur iy bülbül-i arş-âşiyân
Hoş ma'ânî-yi bedî' eyle beyân

3229.Yatma çünkim çıhdı mısbâh-ı sabâh
K'uyanu kalk oldı öiftâh-ı felâh

3230.Necm-i Sâkıb kim Zühaldür çün çirâg
Gösterüp nûr-ıla tâbân oldı tag

3231.Sa'd-ı Ekber Müşterî uş virdi nûr
Âleme toldurdı râhatla sürûr

3232.Tutuban Mirrîh tîg-i âb-gûn
Kıldı gice râyetini ser-nigûn

3233.Kavs burcından zerrîn-siper
Toldı yir dürci sadef bigi güher

3234.Geldi Zühr'anuñla zerrîn-âyine
Kıldı sîmîn yiryüzin her-âyine

3235.Vard'Esed burcında penhân oldı mâh
Bir yaña dahı Utârid tutdı râh

3236.Âleme çün mihr-ile ürdi subh dem
Pür-safâ ol sıdkıl'oldı subh-dem

3237.Gice gitdi geldi subh-ı dil-fürûz
Zulmet eksildi vü rûşen oldı rûz
3238.Sen dahı sıdk-ıla dem üresin
Subh bigi hoş safâlar göresin

3239.Sun'-ı Sâni'de acâyible iber
Çoh-durur andan bize virgil haber

3240.Geh sanâyi' hâlini kılgıl ayân
Geh bedâyi' sûretin itgil beyân

3241.Tâ eser nice-y-dügini bilevüz
Pes Mü'essir fikrin andan kılavuz

3242.Çün Mü'essir bilinür olsa eser
Pes bize virgil eserden sen haber

MATLA-I DÂSİTÂN

3243.Çün Sikender ejdehây'itdi helâk
Kıld'anuñ şerrinden ol iklîmi pâk

3244.Diledi anda nekim bahr u ber
Yüriyüp kıla temâşâ ser-te-ser

3245.Çoh gemiler düzdi kim bahra gire
Ol deñizde ne acâyib var göre

3246.Sâni'i bile sanâyi' görüben
Mübdi'i_anlaya bedâyi' görüben

3247.Gice gündüz çünki işlenüp müdâm
Ol gemiler kim didi oldı temâm

REFTEN-İ İSKENDER BE-CEZÎRE-İ RÂYİH

3248.Râyic adlu bir cezîre vardı şâh
Varuban kurdurdı anda bârigâh

3249.Pes buyurdı k'ideler ol yiri sayd
Kılalar her nesne kim bulına kayd

3250.Pes getüreler şaha k'ol kâr-dân
Kamusınuñ sûretin göre ayân

3251.Añlaya herbirinüñ hâsıyyetin
Fikr idiben bile mâhıyyetin

3252.Görüben anuñ acîb-i hilkatin
Sâni'üñ bile latîf-i san'atin

3253.Kim anuñ her cüz’i birlige güvâh
Olubanuñ dir ki “Lâ Rabbe sivâh”

3254.Varlıgından birligindendür beyân
Zerre zerre yir ü gök görgil ayân

3255.Çün nazarla buldı temyîz âdemî
Yüz nazar olsa gerek herbir demi

3256.Âdemî kim olmaya anda nazar
Ol behâyimden dahı olur beter

3257.Buldılar bir nev’ anda cânavar
Sûreti-y-le âdemî tâ-pây u ser

3258.Lîki kanatlu kamu şöyle ki tayr
Uçup iderlerdi yirden yire seyr

3259.Sözlerini kimse idemezdi fehm
Sâni’üñ sun’ına irmez akl u vehm

3260.İtdiler hayvândan anda ıstıyâd
Anı kim anuñ derindendür zebâd

3261.Ol çetükdür şekl ü sûretde yakîn
Fark ara yirde arak-durur hemîn

3262.Bir çetük dahı itdiler anda şikâr
Kim hevâda uçar-ıdı mürg-vâr

3263.Çünki kudretde Tüvânâdur Kadîm
Ne dilerse ihdâs_ider ol Hakîm

3264.Fıtratullah nakşına kılgıl nigâh
Kim göresin nice olur kâr-gâh

RESÎDEN-İ İSKENDER BE-KÛH-I MÂRÂN

3265.Buldılar bir tag ol yirde ulu
İçi ol taguñ yılan-ıla tolu

3266.Her yılanı ejdehâ-girdâr-ıdı
Fîl gelse yolına yudar-ıdı

3267.Lîki ol tag olmış-ıdı anlara dâm
Oradan taşra uramazlardı kâm

3268.Varmazdı kimse ol taga yakîn

Anı ırahdan görürlerdi hemîn

3269.Kim yolı taş u kaya-y-ıdı temâm
Oda yanar-ıdı ol taşlar müdâm

3270.Ne acâyib hilkat ü fıtrat-durur
Nice kuvvet nicesi kudret-durur

3271.Ol yılanlar birbirin yirdi müdâm
Kim bulamazlardı dah'ayruh ta'âm

VASF-I TÛTÎ Kİ DER-HİND YÂFTEND

3272.Anda hem bir nev' tûtî buldılar
Dâne saçup anı dâma aldılar

3273.Kişi her dilde ki söylerdi kelâm
Döndürüp eydürdi anı ol temâm

VASF-I DIRAHT-I KÂFÛR Kİ DER-ÂN CEZÎRE BÛDE

3274.Buldılar bir nev' agaç anda hem
Samgı anuñ kâfûr-ıdı ser-tâ-kadem

3275.Her agacuñ k'anda-y-ıdı pâyesi
Bin kişinüñ yiri-y-idi sâyesi

3276.Lîki tolu-y-ıdı ucdan uca mâr
Ejdehâ gibi kamusı cân-şikâr

3277.Kimse yazın anda kâfûr alımaz
Ol yılanlardan aña yol bulımaz

3278.Lîki kâfûr almah isdeyen kişi
Yazın oh atmahdur agaca işi

3279.Ohına her kiş'adın yazup ayân
İder ırahdan agaçlara revân

3280.Çünki irişür kış u issi gider
Kalur agaçlar yılansuz ser-te-ser

3281.Her kişi k'agaçda ohını bulur
Ol agaç kâfûrı hem anuñ olur

3282.Fikr-ile kıl bu eserlere nazar
Kim mü'essirden bilesin sen habar

3283.Nakşa bakup nalşdan Nakkâşı bil
Sun'ı görüp Sâni'üñ fikrini kıl

RESÎDEN-İ İSKENDER BE-CEZÎRE-İ RÂMNÎ

3284.Râyici çünkim temâmet gördiler
Ol aradan Râmine'ye vardılar

3285.Buldılar insândan anda bî-şümâr
Avret u er cümle üryân hâr u zâr

3286.Yimiş-idi pes yidükleri ta'âm
Fehm olınmazdı didükleri kalâm

3287.Anlara görinse insândan biri
Andan ürkerlerdi şöyle kim perî

3288.Yirden ot bigi biterdi anda zer
Çün maâdin dahı vardı pür-güher

3289.Ne aceb âsârdur bahgıl buña
Kim haber vire Mü'essirden saña

3290.Ger bu âsâra nazar key kılasın
Ol Mü'essir kudretini bilesin

RESİDEN-İ İSKENDER BE-CEZİRE-İ VÂKVÂK

3291.Vardı oradan şâh baglayup nitâk
Ol bire k'anuñ adıdur Vâkvâk

3292.Yiri anuñ cümle rîg-istân olur
Yolına peydâ varan hayrân olur

3293.Gice yılduzla yürürler ol yolı
Gündüz anda bulımazlar menzili

3294.Biñ cezîre vardı ol yörede hem
Dahı yidiyüz yakîn ne bîş ü kem

3295.Şehr-idi ser-tâ-ser mülk ü diyâr
Kamuya bir avret-idi şehriyâr

3296.Altıbin ebkâr-ı gül-rûh gonca-leb
Hidmet iderlerdi aña rûz u şeb

3297.Çün Sikenderden işitdi ol haber
Virbidi bî-hadd aña zerr ü güher

3298.Ol kadar tuhfe viribidi ki şâh
Âferîn kıldı aña vü hem sipâh

3299.Buldı şeh bir agaç anda pes yuca
Tâze vü ser-sebz ü hûb ucdan uca

3300.Dökmez-idi yapragın bâd-ı vezân
İrmez-id'anuñ bahârına hazân

3301.Ol agaçda bir aceb yimiş biter
Çün temâm olup yimiş'anuñ yiter

3302.Ol yimişden Vâkvâk üni gelür
Bu ne kudretdür bu ne hikmet olur

3303.Gelicek ol ün gelür ile vebâ
Dahı kaht u fetret ü dürlü belâ

3304.Vaktehâ gelür ol ün ne mâh u sâl
Ol ün olur gelicek ne hûb-fâl

DER-TARÎK-I İSTİDLÂL BER-VÜCÛD-I SÂNİ'

3305.Hûb u ferhunde-delâyil hâlini
Görüp işbu muhdisât ahvâlini

3306.Anlaya kim herbirine bu havâs
Niredendür nice buldı ihtisâs

3307.Bî-muhassıs çün olımaz hîç-şey
Pes gerek eşyâya bir Kayyûm-ı Hay

3308.Kim Kadîmü'z-zât ola vü hem mürîd
K'ola her mevcûd sun'ından bedîd

3309.Ol aradan gidiben şâh-ı cihân
Bir yire irdi ki adıdur Betân

3310.Buldı bir kavm anda pes sâhib-cemâl
Avret ü er hüsn içinde ber-kemâl

3311.Kmau insân şekli illâ kim müdâm
Sa'b taglar üzre tutarlar makâm

3312.Kim oraya çıkamaz hîç âdemî
Gör neler kılur yaradan âlemi

3313.Hîle-y-ile birisin şâh-ı cihân
Dutdı dutuldugı sâat virdi cân

3314.Ulusın'anuñ nazar çoh kıldılar

Hüsnine mecmû'ı hayrân kaldılar

3315.Kâr-gâh-ı Fıtrata kılgıl nazar
Diler-iseñ kim ayân ola habar

3316.Germ süribenüñ irte gice râh
Ol aradan vardı Etvâribe şâh

RESÎDEN-İ İSKENDER BE-CEZÎRE-İ ETVÂRİYYE

3317.Buldı bir kavm anda bu sözi işit
Tenleri merdüm velî başları it

3318.Anlara leşker çü yakın geldiler
Oradan anlar belürsüz oldılar

3319.Cinn idügin bildi olaruñ şehriyâr
Kim cezâyirde iderlermiş karâr

SUÂL-İ İSKENDER EZ-HÂL-İ DERYÂ

3320.Buldı bir yir anda şâh-ı şîr-gîr
Pes mübârek âkıl u dânende pîr

3321.Ömri kerkes gibi irmişdi bine
Rûşen idi hâli ol yirüñ aña

3322.Yaşamah kerkes bigi biñ yıl ne nef'
Çünki olmaya ecel çengâli def'

3323.Hâlini bahruñ bilürdi ser-te-ser
Mülk-i Çînde her en varsa huşk ü ter

3324.Şâh pîre didi ne çâre kılam
Kim bu bahruñ umkı ne-durur bilem

3325.Pîr didi Hızr bin Âmil hem
Kim ol-ıdı server ü tâc-ı ümem

3326.Sencileyin meyli eyle_oldı anuñ
Tâ ki bile umkı mikdârın bunuñ

3327.Bir firişteh gelüben didi aña
Kim bu bahruñ diyeyüm umkın saña

3328.Bir kişi Dâvûd asrında meger
Ser-nigûn düşdi bu bahre bî-haber

3329.Oldı üçyüz yıl iner cismi anuñ
Dahı ka'rına irişimez bunuñ

3330.Bu ne mülk olur gel imdi it kıyâs
Kim aña ne akl irer ne havâs

DER-İ'TİBÂR VE NAZAR BER-AHVÂL-İ ÂLEM

3331.İdemez keyfiyyetin kimsene farz
Ne bilür kemmiyyetini tûl u arz

3332.Kıl bu masnûâta fikr-ile nazar
Kim vireler saña Sâni'den habar

3333.Ger bu eşyâda te'emmül kılasın
Nicedür Kudret kemâlin bilesin

SUÂL-İ İSKENDER EZ-ACÂİB-İ DERYÂ

3334.Pes didi şeh kim baña kamu
Kim bu deryâda acâyibden ne var

3335.Encüm ü eflâk ü bahr u ber kamu
Cev-be-cev ne-y-se bilürsin iy ulu

3336.Didi kim bunda acâyib çoh-durur
Şöyle kim hergiz hisâbı yoh-durur

3337.Bir balıh burada tutmışdur makâm
K'uzunıdur ikiyüz arşuñ temâm

3338.Çün görür nâ-geh gemiyi ol suda
Kasd ider kim varup anı yuda

3339.Ehl-i keştî tabl urup çagıru
Döndürürler korkudup anı yuda

3340.Gevde büyükligine itme nazar
Kim yürekdedür nekim varsa hüner

SIFAT-I HAR-ÇENG VE HÂSIYYET-İ ÂN

3341.Bunda bir har-çeng var kim taş olur
Bir nefes çünkim sudan taşra kalur

3342.Sürme bigi dögüp ol taşı tabîb
Tûtiyâya katar andan bir nasîb

3343.Kmau derdine gözüñ dermân olur
Akl kim sun'a bahar hayrân olur

DER-İSTİDLÂL BER-SÂNİ'BE-NAZAR-I DER-SANÂYİ'

3344.Akl bunda nice hayrân olmasun
Yâ nice burada ibret almasun

3345.Kim su hayvân olur u hayvân hacer
Ol hacer dönüp olur nûr-ı basar

3346.Taşdan uş sürme-y-ile tûtiyâ
Gözde görürsin k'olur nûr-ı ziyâ

3347.Ol ki taşı nûr ider dutma şek
Kim seni dahı idebilür melek

3348.Cehd it kim topraguñı ide nûr
Kıla göñlüñde ne gam varsa sürûr

3349.Kıla sini fazlı-y-ıla bir melek
K'ayaguñ altında kala bu felek

DER-SIFAT-I ÂHÛ Kİ HÛNEŞ MÜŞG-MÎŞEVED

3350.Dahı bir hayvân var işbu suda hem
Kim geyige beñzer ol ser-tâ-kadem

3351.Göbeginde kan anuñ çün huşk olur
Dahı ayruh yire varsa müşg olur

3352.Gitmeyince buradan müşg olmaz ol
Bunda durdugınca korhu bulmaz ol

3353.Ne aceb işler-durur fikr eylegil
Kudretini Sâni'ün zikr eylegil

3354.Her ne kim vardur yirind'olur kemâl
Çün yirinden ayrıla bulur zevâl

3355.Ol arada nişe kohu almaz ol
Kopdugı yirde neçün müşg olmaz ol

3356.Gül diken içinde bulur reng ü bûy
La'l kân kaydında olur sürh-rûy

3357.Agacında tatlu olur her yimiş
Ger şeker olsa yirind'olur kamış

3358.Dürr deryâda olur her yimiş
Topraguñ için'olur hoş-reng zer

3359.İşbu işlerden ki gördün bî-gümân
Sâni'üñ muhtârlıgın bil ayân

3360.Kimine yirinde bagışlar cemâl
Kimin'ayruh yirde virür ol kemâl

3361.Her nekim var oldur işleyen ayân
Bu tabîat didügüñ sözdür hemân

3362.Her ki virürse tabâyi'den haber
Bil ki yohdur anda îmândan eser

SIFAT-I NÛR Kİ BE-SÛRET-İ MÜRG DER-DERYÂ PEYDÂ-ŞEVD

3363.Dahı işbu bahrda iy şehriyâr
Kuş bigi bir nûr olur âşikâr

3364.Hey'eti kuşdur anuñ lîkin basar
Hîre_olur nûrından itdükde nazar

3365.Ol belüricek hevâ gül-şen olur
Şu'lesinden bahr anuñ rûşen olur

3366.Mevc olur sâkin çün ola bedîd
Ol-durur keştî necâtına kilîd

DER-TAHRÎZ BER-İ'TİBÂR EZ-NAZAR BER-ACÂİB-İ ÂLEM

3367.İşbu âsârı ger añlarsan ayân
Kâmilü'l-îmân olasın bî-gümân

3368.Bilesin ol Sâni'üñ sen kudretin
İlmin ü hem dahı mülkini Bestatin

3369.Her ne kim iderse ol zîbâ ider
N'ola nâ-zîbâ görürse kej-nazar

3370.Güni görmedügi-y-içün rûz kûr
Güneşün ire mi nûrına fütûr

SIFAT-I MÂHİ PİL-SER

3371.Bir balıh dahı olur bu suda bil
Gevdesi yılan velîkin başı pîl

3372.Uzunı bir mil olur anuñ temâm
Yidügi hayvân-i bahrîdür müdâm

3373.Çün görürsin kâr-gâhın fıtratuñ
Var kıyâs it gāyetini Kudretüñ

3374.Muhdesâtı çün görürsin iy hakîm
Muhdisi bil kim gerek ola Kadîm

3375.Bu haberlerden ki pîr-i nâm-dâr
Şerh kıldı kaldı hayrân şehriyâr

SIFAT-I MĀHĪ-Yİ ĀDEMĪ-RŪY

3376.Hem bulınd'ol bahrda bir cânavâr
Cismi balıh başı vü yüzi beşer

3377.Sûreti gāyet latîf ü tolu hâl
Sun'ı gör kim gösterür ol Zü'l-Celâl

SIFAT-I CANAVARÎ Kİ ŞEB-DER BER VE RŪZ DER- BAHR-I BE-ŞŪD

3378.Gördiler hem ol suda bir cânavar
Kim gice uçup sudan taşra çıkar

3379.Subh olınca yürür ü çün subh olur
Uçubanuñ girü deryâya gelür

3380.Gündüzin balıh bigi suda yüzer
Gice kuş bigi havâda ol uçar

3381.Bu ne kudret-durur âhir fikr it
Âdemîseñ Hâlıkuñı zikr it

3382.Ol ki gic'andan balıh kanat alur
Pes havâya çıhuban ulvî olur

3383.Saña dahı viribilür bâl ü per
K'idesin Firdevs Bâgına güzer

3384.Dünyâya kalma ki bu zâg-âşiyân
Bûm u kerkeslere olmışdur mekân

3385.Girü ol suda gezerken şehriyâr
Oldı bir hayvân öñinde âşikâr

3386.K'od ururdı şu'le agzından müdâm
Her eney ugrasa yakardı temâm

DER-TAHRİZ BE-NAZAR-I İ'TİBÂR

3387.Bu nicesi sun' olur kıl nazar

K’ola âteş suda olan cânavar

3388.od-ıla yili su eyler suyı hâk
tolu kudretdür semekden tâ-simâk

3389.Nicedür fikr eylegil bu kârıgâh
K’anlayasın kim nedür bu bârıgâh

3390.Sun’ına bah k’alasın andan nişân
Kudretin gör k’anı bulasın ayân

3391.Sun’dan her ne virilürse haber
Sıdkıl’ “âmennâ” digil iy pür-hüner

3392.Gice yılduz kurdını gören ayân
Bu hikâyetde neçün tuta gümân

3393.Sun’da çohdur acâyible iber
Sen gözüñle gör gerekmez hod haber

3394.İss’odı sovuh suya karışdurur
İkisin birbiri-le barışdurur

3395.Yili toprag-ıla idüp sâzıkâr
Dürlü nesne yaradur dânâ-yı kâr

3396.İşbu dördini idiben mu’telîf
Nakşlar tasvîr ider muhtelîf

3397.Rengler düzer ne zîbâ vü acîb
Nakşlar yazar ne hûb u dil-firîb

3398.Kankı nakşa kim urur Sâni’ kalem
Ne ziyâde bulınur anda ne kem

3399.Kankı rengi kim kılur-ısa ayân
Rûşen olur anuñ-ıla cism ü cân

3400.Ney degüldür sun’yazdugı kalem
Ne hod anuñ rengidür nîl ü bakan

RESİDEN-İ İSKENDER BE-CEZİRE-İ CÂBE

3401.Ugradı bir mülke dah’orada şâh
Adı Câbe kurdı anda bârıgâh

3402.Buldı bir kavm anda bî-endâze çoh
Yüzi boynında kamunuñ başı yoh

3403.Tenleri uryân u pür-mû ser-te-ser

Mevz idi yidükleri vü ney-şeker

3404.Buldı bir tag orada gāyet yüce
Tutar od ol tagı çün olur gice

3405.Gündüz olur karañu dütinden ol
Kimse bulamaz aña çıhmaga yol

3406.Ol taguñ üstinde bir akkuş olur
Kim çıhıcak taşra ol oddan ölür

3407.Ol kuşuñ adı Semenderdür yakîn
Dirligi oduñ içindedür hemîn

3408.Zî aceb sun' u zi âlî-kâr-gâh
Zî yüce hazret zi ulu bâr-gâh

3409.K'anda fehm ü fikr ser-gerdân olur
Belki Akl-ı Kül dahı hayrân olur

BİNÂ-İ İSKENDER ŞEHR-İ SER-ENDÎB-RÂ

3410.Çün hevâsın Câbenüñ hoş gördi şâh
Orada bir şehre bünyâd urdı şâh

3411.Çün temâm ol şehri tertîb eyledi
Adını anuñ Ser-ândîb eyledi

3412.Var-durur bir tag anda ser-firâz
Agacı ûd otı sünbül kış u yaz

3413.Âdem uçmahdan hübût and'itdi hem
Kaldı anda andan âsâr-ı kadem

3414.Câbede begler var-ıdı nâm-dâr
Birbirine düşmen ü nâ-sâz-kâr

3415.Rây u tedbîr-ile İskender temâm
Az zamând'itd'anları hükmine râm

3416.Rây-ıl'olur memleket işi dürüst
Her ki kej-rây ola olur işi süst

3417.Bir cezîre vardı Lengâvûs nâm
Aña vardı Câbeden şeh şâd-kâm

3418.Ugradı bir halka anda bî-kıyâs
Cümle uryân birisinde yoh libâs

3419.Zencebîl-idi nebâtı vü bakam

Sandal u fülfül karanfül dahı hem

3420.Ol yörede bir cezîre var-ıdı
Tolu şehr ü kal'a vü Tinnîn adı

3421.Kopmış-ıdı anda bir ner-ejdehâ
Kim deminden fîl olmazdı rehâ

3422.Zehri seng-i hâreyi kılurdı mûm
Çün nefes ürürd'eserd'anda semûm

3423.Günde bir kez agız açard'ejdehâ
İki öküz olur-ıd'aña gıdâ

3424.Yolın'iltürlerdi ilden her sabâh
İk'öküz bulmag-ıçun andan felâh

3425.Çün öküzleri bulıban yir-idi
Yatuban tâ subha dek uyur-ıdı

3426.Ejdehâ havfı-y-la ol şehr ü diyâr
Geçürürlerdi bu resme rûzigâr

3427.İl ü şehr andan çekerlerdi belâ
Kim vatandan idemezlerdi celâ

3428.Nûşı-dârûdur yakîn nûş-ı mihen
Kişiye yirinde kim hubbü'l-vatan

3429.Ney vatandan düşdügi-y-içün cüdâ
Vâyvây-ıla virür ömrin yile

3430.Şem' anuñ-çun yahılur tutma şek
K'anı Şîrînden cüdâ kıldı felek

3431.Gurbete düşene kims'itmez nazar
Gerçi âlim ola vü sâhib-hüner

3432.Halk içind'olur garîb adı le'îm
Gerçi kim ola tabîatda kerîm

3433.Ol bilür kim düşe gurbet odına
Mihnet-i dûzah nedür ü odı ne

3434.Ger tüvânâ mün'im ola ger gedâ
Hak vatandan kimsey'itmesün cüdâ

3435.Ejdehâdan şeh çün işitdi haber
Ol cezîreden yaña kıldı güzer

3436.Zift ü kibrît ü kirec getürdi tîz
Biñ dahı hancer kamu ucları tîz

3437.İki ul'öküz derisin kıldı pür
Üşbu dört nesne-y-le gel bu fikri gör

3438.Diri vasfında deriyi subh-gâh
Ejdehâ yolına iletdürdi şâh

3439.Çünki zulmet gitdi rûşen oldı hûr
Meskeninden kıldı cünbiş mürg ü mûr

3440.Ejdehâ uyanubanuñ kıldı hîz
Yüridi kût isteyü ol yola tîz

3441.Ol derileri ki kodurmışdı Cem
Ejdehâ yuddı ürüben tîz dem

3442.Çün derileri yudıban döndi mâr
Kim geel vü ide yirinde karâr

3443.Çün rutûbet mi'deden kıldı eser
Ol kirecle eyledi kibrîti ter

3444.Zift ü zernîh ü kirec kükürd tîz
Dutuşup bir kûre-i nâr oldı tîz

3445.Ol rutûbetden kirec çün oldı hâr
Zift ü kibrîti harâret kıldı nâr

3446.Ejdehânuñ toldı içi sûz u tâb
Bî-karâr oldı vü kıldı ıztırâb

3447.Çün dolanamazdı bir yirde durup
Kendüzin taşa ururdı götürüp

3448.Niçe kim ururdı kendüzin yire
Ol dmeür geçer-idi için yara

3449.Ejdehâ bu resm-ile oldı helâk
Kaldı şerrinden anuñ ol mülk bâk

3450.İtdiler ol halk şâha âferîn
Kim hemîşe şâd ol iy şâh-ı zemîn

3451.Ömrüñi pâyende itsün lâ-Yezâl
Devletüñe irmesün hergiz zevâl

DER-TEMSİL VE HÂTİME-İ DÂSİTÂN

3452.Nefsdür Tinnîn didügüm fi'l-mesel
Müfsid ü hûn-hâr u mekkâr u dagal

3453.Ol deri içinde key sen fikr kıl
Kim hudûd-ı şer'-durur bellü bil

3454.Bu hudûd u bu riyâzetle anı
Katl it kim kurtarasın sen seni

3455.Nefs-i şehvânî belâdur şol belâ
Kim kamu olmışdur aña mübtelâ

3456.Öldür anı tâ ki îmîn olasın
Düşmen ol aña ki mü'mîn olasın

3457.İki düşmen bir arada olamaz
Biribirisi-y-le râhat bulamaz

3458.İkiden bir olmayınca hâr u zâr
Biribirinde olamaz pâyidâr

3459.Ger bu sözde key te'emmül kılasın
Sırr-ı tevhîdi mu'ayyen bilesin

3460.**AHMEDÎ** sözini her kim diñleye
Dünyi vü ukbîde işin añlaya

RESİDEN-İ İSKENDER BE-CEZİRE-İ SELÂMIT

3461.Ejdehâyı eyledi anda tebâh
Pes Selâmıtdın yaña yüridi şâh

3462.Buldı anda bir ulu çeşme revân
K'anı görs'olur-ıdı rûşen-revân

3463.Çeşmenüñ katında var bir ulu çâh
Çeşme suyı aña girür sâl u mâh

3464.Ne tolar ol çâh ne kimse bilür
K'ol su ol çâha giriben ne olur

3465.Su inerken katreler k'ider reşâş
Olur ol çâhuñ kıranlarında taş

3466.Nice taş eyle musaykal k'âyine
Yüz içinde görinür her-âyine

3467.Gice sıçrayan su olur kara taş
Aktaş olur gündüzin anda reşâş

DER-İ'TİBÂR EZ-HÂL-İ VE ACÂYİB-İ ÂLEM

3468.Ne acâyib-durur üşbu kâr-gâh
Aç gözüñi kim göresin bâr-gâh

3469.Ger nazar ol bârigâha kılasın
Nice olur mülk-i Bârî bilesin

3470.Bilesin k'aña nihâyet yoh-durur
Şöyle k'âgâz u bidâyet yoh-durur

3471.Akl k'anı zikr ide hayrân olur
Vehm anuñ fikrinde ser-gerdân olur

DER-TEMSİL VE MEV'İZE

3472.Sun'-ı Hakdur çeşme-i âb-ı revân
K'andan olur halka fâyiz cism ü cân

3473.Üşbu varlıhla ki uş zâhir olur
Kamu ol çeşme suyıdur kim gelür

3474.Ol ulu kuyı nedür çâh-ı adem
Kim bu varlıh aña döner bîş ü kem

3475.Nâ-bedîd olur aña düşen kişi
Hîç bilmez kim nice olur işi

3476.Her ne su varsa buña iner yakîn
Lîki bu kuyu dahı boşdur hemîn

3477.Niçe su girdi-y-se buña tolmadı
Tolacagı dahı mümkin olmadı

3478.Bu kuyı tolmadı vü tolmayısar
Ol su eksük olmadı olmayısar

3479.İlm gündüz bigi rûşendür yakîn
Cehl karañu kara gice hemîn

3480.Ahtaş olur âlim itdügi amel
Câhil itdügi karataşdur dagal

3481.Âlimüñ işi hemîş'olur savâb
Câhilüñ işi hatâ min-külli bâb

3482.Âlim ol âlim k'ider-iseñ amel
Olmaya mi'yârda nakde dagal

RESİDEN-İ İSKENDER BE-VÂDİ-İ ELMÂS

3483.İrdi şâh orada hem bir vâdiye
Çevresi bî-âb u bî-nem bâdiye

3484.Yimiş etrâfı karara ser-te-ser
Diyedüñ vâdî cehennemdür meger

3485.Didi Hind ehline bu vâdî nedür
Bunda ne vardur bunuñ adı nedür

3486.Didiler bu ma’den-i elmâsdur
Kim anuñ-ıla delinür la’l ü dür

3487.Buradadur kânı elmâsun velî
Kimsenüñ hergiz ana irmez eli

3488.Kim bu vâdi oldı şimdi tolu mâr
Ejdehâ dah’idemez anda güzâr

3489.Zehri ol yılanlaruñ kim anda var
Her neye irse eridür şem’-vâr

3490.İşbu vâdî’çinde vardur bir semûm
Kim taşa ugrarsa ider anı mûm

3491.Hîç nesn’elmâsa idemez eser
Ne anı tîşe sır u ne hod teber

3492.Kanda bir hakkâk varsa cevherî
Yonup anuñla delerler cevheri

3493.Ol yanar her taşı vü kurşun anı
Ne aceb işler düzer gör ol Ganî

3494.Şâh üşbu sözlere gûş itdi pes
Kıldı elmâs almaga andan heves

3495.Didi sayd ehline kim idüp şitâb
Dâm kurıban dutalar biñ ukāb

3496.Biñ ukābı çünki dutdılar temâm
Ac kodı anları iki gün müdâm

3497.Pes olara karşu pâre pâre it
Vâdiye saldurdı bu sözi işit

3498.Çünki elmâs-ıdı tolu ol dere
Çoh yapışd’elmâsdan ol etlere

3499.Kuşları saldurdı ol dem tâc-ver
Vardı her kuş ite urup bâl u per

3500.Kapdı kuşuñ herbiri bir pâre it
Bu ne rây u dâniş olur fikr it

3501.Çıhdı biñ pâre it-ile biñ ukāb
Her it'ol taşdan yapışmış bî-hisâb

3502.Kuşlaruñ ardınca kullar vardılar
Kuş konan yirlerde taşı dirdiler

3503.Üşbu rây-ıla şeh-i pîrûz ger
Buldı ol elmâsı almaga zafer

3504.Rây-ıla her ukde kim var hallolur
Sâhib-i rây ehl-i akd ü hall olur

3505.Şehler ilerü olurdı rây-zen
Şimdi ney-çün oldılar hem-rây-zen

3506.Ol zamân başlara tâc-ımış hüner
Şimdi hâk-i pây oldı ol güher

RESİDEN-İ İSKENDER BE-KASR-I BİLLÛR

3507.Ol aradan dahı Zülkarneyn-i şâh
Kûs urup leşkerle kıldı azm-i râh

3508.Bir cezîre dahı buldı şehriyâr
Gördi anda bir yüce kasr âşikâr

3509.Yılduzı-y-la kullesi hem-râz-ıdı
Bîhi sahre taşına dem-sâz-ıdı

3510.Şekli gökler şekli bigi müstedîr
Levni yılduz levni bigi müstenîr

3511.Kasr yapılalıdan çoh davr-ıdı
Taş'anuñ ucdan uca billûr-ıdı

3512.Kaldı şâh ol kasr işinde aceb
Pes hakîm-i Hindi eyledi taleb

3513.Şeh katına geldi oldem feylesûf
Kim kamu işlere bulmışdı vukûf

3514.Sordı aña kasr ahvâlini şâh
Ol hakîm aña didi iy pâdişâh

3515.Kimse bu kasruñ içine giremez
Kimse hem sırrına dahı iremez

3516.Bundan artuh kim bu kasr içi temâm
Çüriyiben toptolu yatur izâm

3517.Kimsene bilmez idibenüñ kıyâs
K'ins ü cinden buña kim urdı esâs

3518.Kasr uşbu kasrı yapan kandadur
Kasr ıssı gitdi kasrı bundadur

3519.Âkıbet çün ıssuz olur bu kusûr
Pes kusûr sevmek nedür akla kusûr

3520.Tut ki olduñuz sudûr u yâ izâm
N'assı çün çürür sudûr olup izâm

3521.Nef' olmah rû'üs ü yâhud sudûr
Çünki hâk olur rü'ûs-ıla sudûr

3522.Üşbu sözleri ider-iken beyân
Şeh katında feylesûf-ı kârdân

3523.Kasrdan bir halk çıhdı bî-hisâb
Tenleri insân u başları kilâb

3524.Dişleri hancer-sıfat bürrân u tîz
Kıldılar şeh leşkeri-y-ile sitîz

3525.İki leşker kîn-ile ceng itdiler
Birbirine yiryüzin teng itdiler

3526.Tîz-bârân idüben şeh leşkeri
Oha dikdiler ser-â-ser anları

3527.Âkıbet çün şâhı gâlib gördiler
Cümle kaçup kasr içine girdiler

3528.Şeh diledi k'ol gice anda dura
Subh kasrı alup ol halkı kıra

3529.Didi şâha feylesûf-ı nâm-dâr
Kim gerekmez k'idesiz bunda karâr

3530.Kim tılısm-ıla yapılmışdur bu kasr
Ol tılısmı bozamaz geçdükçe asr

3531.Böyle-durur ol tılısm iy şehriyâr

Kim burada her k'ide gice karâr

3532.Hâb u bî-hodlık aña gâlib olur
Şöyle k'ölü bigi bî-tâkat kalur

3533.Çün bu kavm anı görürler bî-haber
Çıkup iderler anı zîr ü zeber

3534.Bu söz-ile çün oradan döndi şâh
Râst Çîn iklîmine sürdi sipâh

3535.Kasdı ol kim oradan Çîn'e vara
Görmedügi yirleri anda göre

3536.Didiler Tamgac'a kim iy şehriyâr
Şâh-ı karn İskenderi cengi süvâr

3537.Hind iklîminde yir yoh k'almadı
Şehr ü kal'a yoh ki anuñ olmadı

3538.Hind ü Sindi çünki feth itdi temâm
Diler uş kim ide Çîn şehrin makâm

3539.Bir melikdi ol zamân Tamgac Hân
Kim anuñdı Türk ü Kişmîr ü Vegan

3540.Tübbüt ü Mükrân u Almalıh u Çîn
Ürigenc ü cümle-i maşrık-zemîn

3541.Çînde vardı üçyüzaltmış pâre şehr
K'olmış-ıdı_ucdan uca Tamgac'a behr

3542.Ol Hıtâ şehrinde_olurdı mâh u sâl
Günde bir şardan gelürdi aña mâl

3543.Leşkerinde vardı on yüzbin süvâr
Tîg-zen cengî kamusı nîze-dâr

3544.Çün Sikender geldügin bildi yakîn
İtdi göñlin âkıbet fikri hazîn

3545.Her işüñ soñına bahmayan kişi
Sehv olur her ne işlerse işi

3546.Didi kim bu iş ser-encâmı n'ola
Bunda gelmekden şehüñ kâmı n'ola

3547.Çünki âkıl âkıbet-endîş ola
Rütbet içinde melekden pîş ola

3548.Pes dirüp âkılları şâh-ı Hoten
Oldı İskender işinde rây-zen

3549.Her kişi virdi aña bir dürlü pend
Kim degüldi hîçbiri sûd-mend

3550.Ol kişi dünyâda ehl-i rây ola
Kim her işi fikr idiben bile

3551.İş fesâdı n'iredendür bile râst
Tâ salâhın aña lâyık kıla râst

3552.Hastanuñ bilmek gerekdür derdi ne
Tâ devâ nef' ide anuñ derdine

3553.Nabz u kârûre çü bilmeye tabîb
Sayruy'andan sıhhat olmaya nasîb

3554.Çünki bilinmeye kim nedür maraz
Ne sebeb zâyil olur u ne garaz

3555.Çün hakîm anlamaya nedür mizâc
Nice assı kıla itdügi ilâc

3556.Çünki bildi şâh-ı Çîn k'ol cümle pend
Olmayısar hergiz aña sûd-mend

3557.Tutmadı sözin kimüñ key söyledi
Kendü âhir böyle tedbîr eyledi

3558.Kim baş indüre şehüñ fermânına
Tâ güzend irmeye şehden cânına

3559.Anuñ-ıçun kim Sikender cengini
Görmemiş-idi dahı âhengini

3560.Bilür-idi n'ireye k'ol nâm-ver
Varsa hem-râh olur-ıdı aña zafer

3561.Her kişi k'iderdi anuñ-ıla ceng
Arslan ols'olurdı yiri gûr-ı teng

3562.Kendüden uluya iden pençe tîz
Kendünüñ cânın düşüre rence tîz

3563.Cengüme döymez diyen bebr-ile şîr
Ol delüdür sanma sen anı dilîr

3564.Hem öñine geld'anuñ ol rûzigâr

K’anı âzâd itmiş-id’ol tâcidâr

3565.Her ki eylük ide zâyi’ olmaya
Eylük eyleyen yavuzluh bulmaya

3566.Eylük eyle birine yüz eylük al
Didiler kim eylük eyle suya sal

3567.Şimdi kimse_olsa k’ola eylük işi
Gözine eylük ide-y-di bir kişi

3568.Tâ ki bakmaya-y-dı ol herbir ele
Düşmeye-y-di rızk-ıçun ilden ile

3569.Oladı bir gûşede halvet-nişîn
Görmeye-y-di herkes ü nâkes ü yüzin

3570.Çün şehüñ itdi ol ihsânını zikr
Eyledi şâha muti olmagı fikr

3571.Her ki halka olmaya nîgî-şinâs
Hâlıka dahı olur ol nâ-şinâs

3572.Kişi midür ol ki eylük bilmeye
Her ki eylük bilmez eylük bulmaya

3573.İtde k’etmek yir vefâlu et biter
Pes vefâsuz kiş’olur itden biter

3574.Kişi her ne kim ider anı bulur
Ger yavuzluh işi ger eylük olur

3575.Kimse yavuzlıhdan eylük bulmadı
Kimse eylükden peşîmân olmadı

3576.İşbu fikr ü rây-ıla Tamgac Hân
Oldı şâh İskendere karşu revân

3577.Çünki Çîn haddine geldi pâdişâh
Oraya irişdi hem Tamgāc şâh

3578.İndi atdan çün şehi gördi şüvar
Şâh öninde yir öpdi bende-vâr

3579.Bir nüvâziş itdi şeh dahı aña
Kim anı gören kişi kaldı taña

3580.Kime kim irseñ nüvâziş it müdâm
K’ide kullıguña ragbet hâs u âm

3581.Key nüvâziş bulmayınca sâz-ı ûd
Râst olmaz perded'âvâz-ı sürûd

3582.Şâh-ı gül çün gösterür berg ü nüvâ
Bülbüle el şavk itdürür nevâ

3583.Sinüñ oldur k'uydurasın lutf-ıla
Sinüñ olmaz saña uyan unf-ıla

3584.İy niçe işler ki lutf-ıla biter
İy niçe başlar ki unf-ıla biter

3585.Geldi Tamgâc-ıla şehre şehriyâr
Gördi bizenmiş kamu şehr ü diyâr

3586.Su bigi her yaña saçılmış gül-âb
Her taraf kimhâ döşenmiş bi-hisâb

3587.Sad-hezârân nâfe-i müşg-i Hoten
Olmış-ıdı hoş-nefes her yañadan

3588.İrdi bâga diyedüñ erdebihişt
Yâhud indi yire gül-zâr-ı Bihişt

SIFAT-I BEZM-İ İSKENDER-İ ZÜLKARNEYN

3589.Geldi Zülkarneyn şehre şâd u kâm
Hurrem oldı vü eline aldı câm

3590.Çün yüridi bâde-i anber-buhûr
Aksi-y-ile oldı meclis tolu nûr

3591.Sâgar-ı zerrîne içinde şarâb
Diyedüñ yâkût u dür yâ la'l-i nâb

3592.Bâde saçardı dem-i müşg ü abîr
Ûd nagme ider-idi bemm ü zîr

3593.Çeng iñilerdi vü gülerdi câm
Ol benefşe-kadd olup bu lâle-fâm

3594.Yüridi câm-ıla yâkût-ı revân
Kim ol olur kuvvet ü kût-ı revân

3595.Şâh eline sundı bir sâkî şarâb
Kim yüzi tâbına döymezd'âfitâb

3596.Gül yañagında kemend-i anberîn
Gâh sayd-ı cân iderdi gâh dîn

3597.Tutagı cânlara kânûn-ı şifâ
Zülfi göñüllere zencîr-i belâ

3598.Agzınuñ penhânı râzın kim bile
K'Âb-ı Hayvân-ıdı ol Kevser bile

3599.Çünki hoş-vakt oldı şâh-ı nâm-ver
Virdi Çîn şâhına tâc-ıla kemer

3600.Çoh nüvâziş kıldı vü hoş söyledi
Girü Çîni_aña mukarrer eyledi

3601.Her kime kim vardı anda ser-te-ser
Virdi şehr ü mülk ü mâl u sîm ü zer

3602.Virmeyince memleket girmez ele
Vire mâlın her ki diler mülk ala

3603.Memleket tahtı ele girse belaş
Tâc uruna-y-di bilâ-şek cümle baş

3604.Halka çünkim bâde eyledi eser
Gitdiler şeh meclisinden ser-te-ser

3605.Çün kişiyi tayyibü'l-vakt ide câm
Hoş-durur şeb-hoş dimeklik şâd-kâm

3606.Çün buhâr-ı mey dimâgı kıla germ
Gide başdan akl u yüzden dahı şerm

3607.Söylenen sözden gelür câna hatar
İşlenen işden dahı olur bîm-i ser

SUÂL-İ İSKENDER EZ-BEHRÂM-I HAKÎM

3608.Şâh halvet kaldı vü birkaç nedîm
Çîn ilinden dahı Behrâm-ı Hakîm

3609.Şeh hakîme didi k'iy dânâ-yı Çîn
Kim senüñ fikrüñ Hıtâyı kıldı çîn

3610.Her neyi kim sen tasavvur kılasın
Hükmi tasdıyk-ıla nedür bilesin

3611.Ne-durur mâhıyyetin sensin bilen
Cümle eşyânuñ ki var farkın kılan

3612.Oldı göñül dünya sözinden melûl
K'anda yohdur fazl u toludur fuzûl

3613.Âlem ü gayb u şehâdetden baña
Söz digil kim tutmışam kulah saña

3614.Baña mahıyyet nedür eyle beyân
Pes vücûd aksâmını kılgıl ayân

3615.Vâcib ü mümkin nedür şerh eylegil
Mümteni' ta'rîfini hem söylegil

CEVÂB-I HAKÎM BE-SÜÂL-İ İSKENDER

3616.Didi var her nesnede iy pîş-bîn
Bir hakıykat k'ola anuñl'ol yakîn

3617.Adını mâhıyyet urmışdur hakîm
Zât oldur çün var ide anı Kadîm

3618.Vâcib oldur bilgil iy zıll-ı Hudâ
Kim vücûdın Zâtı ide iktızâ

3619.Kendüzinden ola zâtı kendünüñ
Varlıgı kimseden olmaya anuñ

3620.Mümteni' ol k'ıktizâ eyleye Zât
Yohlıgını iy şeh-i nîgû-sıfât

3621.Mümkin ol kim Zât'anuñ iy bahr-ı cûd
Ne adem ide_iktizâ vü ne vücûd

3622.Varlıgını Vâcibüñ iy pîş-bîn
Hüccet-ile bileyim dirseñ yakîn

3623.Olmasa mevcûd Vâcib bellü bil
Bulmaya-y-dı varlıga muhdes sebîl

3624.Çünki hâdis kendüzinden olımaz
Vâcib olmayınca varlıh bulımaz

3625.Lâ-cirem Vâcib gerekdür bî-gümân
K'ola muhdes kudreti-y-l'andan ayân

3626.Pes vücûdı hâdisüñ oldı delîl
Varlıgına Vâcibüñ bî-kāl ü kīl

3627.Vâcib Allâhuñ vücûdıdur hemîn
Mümteni'anuñ şerîkidür yakîn

3628.Zîr ü bâla mümkinât uş kıl nazar
Yir ü gök Zühre vü şems ü kamer

3629.Mümkine çün kendüden yohdur vücûd
Pes gerek Vâcibden aña feyz-i cûd

3630.Tâ ki ol feyz-ile varlıh bula ol
Mûcid ü îcâda şâhid ola ol

3631.İşbu sözden uş yakîn olur saña
Kim yir-ile gök müsebbihdür aña

3632.Varlıguñ her zerresi bî-iştibâh
Birligine-durur Allâhuñ güvâh

3633.Mümkin iki kısm olur bil yakîn
Kısm-ı Rûhânî vü Cismânî hemîn

3634.Kısm-ı Rûhânî vü Cismânî hemîn
K'anlara hiss-ile bulınmaz vusûl

3635.Lîkin olur zâhir anlardan eser
Ol eserden bilür anları beşer

3636.Mâddeden akl bi'l-küllî beri
Ol taallukdan dahı olmış arı

3637.Nefs hem bî-maddedür lîkin anı
Mâddeye kıldı mülâbis ol Ganî

3638.Kim anuñ tedbirini ider müdâm
Tâ kemâli ola anuñla temâm

3639.Âlem-i Gayb ol ikisidür hemîn
Her ne var bâkī şehâdetdür yakîn

3640.Kısm-ı Cismânî nedür ol kim havâs
Anı idrâk ideler re'sen-be-râs

3641.Ol dahı hem iki kısm olur hemîn
Biri Ulvî biri Siflîdür yakîn

3642.Ulvi iki kısm olur hem bî-gümân
Biri encüm biri eflâk uş ayân

3643.Kısm-ı Siflî dahı olur iki kısm
Bir Basît ü bir Mürekkeb sorsañ ism

3644.Ol mürekkebdür mevâlîd âşikâr
Ol Basît uş dört unsur kıl şümâr

3645.Od u yil ü su vü yir bu dört Basît

Emri-le birbirine_olmışdur Muhît

3646.Kmausından kicirek-durur zemîn
Arada bir nokta-durur ol hemîn

3647.Dört bahş itdi anı ehl-i hesâb
Birisi ma'mûr u üçidür harâb

3648.Üşbu ma'mûrı bilenler fehm-ile
Yidi kısmet eylediler vehm-ile

3649.Herbirinüñ adın İklîm urdılar
Tûl u arzına ser-â-ser irdiler

3650.Herbirinüñ tûlı maşrıkdan temâm
Magribüñ ser-haddidür iy nîg-nâm

3651.Bu yidide oldı mahsûr âdemî
K'oldı ol bu âferîniş hâtemi

3652.İşbu rub' içindedür ma'mûr pes
Dahı yiri yapmaga yoh dest-res

3653.Kim şemâlîsi yirüñ sovuh olur
Altı ay kış u karañulıh olur

3654.Altı ay anda gice olur müdâm
Gündüz olur altı ay dahı temâm

3655.Lâ-cirem orada hayvân u nebât
Ne nemâ vü neşv bulur ne hayât

3656.Ol cenûbîsinde dahı altı ay
Gündüz olur dâ'im ü kamusı yay

3657.Ol iki kutbuñ yöresind'âsumân
Âsiyâ bigi ider gerdiş ayân

3658.Lâ-cirem olur hevâ orada nâr
Hergiz anda idemez kimse karâr

3659.Cânib-i Şarkîde_ulu taglar olur
Kim kuş irse orada bî-per kalur

3660.Toludur garbîsi zulmetle buhâr
Dahı bir deryâ k'aña yohdur kenâr

3661.Bahr-ı Okyânûs ol-durur be-nâm
Kim Muhit olmış-durur yire temâm

3662.Andan oldılar deñizler munfasıl
Hem girü aña olurlar muttasıl

3663.Bu deñizler aslı bî-şekk ol-durur
Bahrı berr ü berri bahr ol oldurur

3664.Biş deñizüñ herbiri andan çıhar
Girü andan yaña meyl idüp ahar

3665.Bu deñizlerde cezâyir bî-şümâr
Var ki yoh anlarda deyyâr u diyâr

3666.İşbu rub'uñ dahı k'âbâdân-durur
Azı ma'mûr u çogı vîrân-durur

3667.Kimi taglardur u kimi bâdiye
Kimi deryâdur u kimi evdiye

3668.Azıdur ma'mûr u çogıdur harâb
Var bu az yirde halâyık bî-hisâb

3669.Çün bi-hamdillâh var sende basar
İbret-ile kıl bu âsâra nazar

3670.Ger bu âsâra nazar key kılasın
Ol mü'essir kudretini bilesin

DER-BEYÂN-I TARÎK-I İSTİDLÂL BER-VÜCÛD-I SÂNİ'

3671.Çünki bildüñ kendüden olmaz eser
N'iredendür üşbu âsâr it nazar

3672.Bâniye bünyâd oldugı delîl
Saña reh-ber pes varur-ısañ sebîl

3673.Bu kamu âsârı kim gördüñ hemîn
Bir mü'essirden-durur zâhir yakîn

3674.Gerç'eser çohdur mü'essir bir yiter
Âkıl olan sırrına sözüñ yiter

3675.İki olmaz Bir gerekdür pes hemîn
Bir-durur Hakk iki olmaz Ol yakîn

3676.Vâcib ü Hak kim Kadîm oldur ayân
İki olamaz bir olur bir hemân

3677.Vâcib iki_olsa i dânişde melek
Herbirinde hâs bir nesne gerek

3678.Tâ ki birlik gide ikilik gele
Birbirinden ol iki mümtâz ola

3679.Böyle ols’olur i gafletden berî
İki nesneden mürekkeb herbiri

3680.Ol iki cüzvüñ bir’olkim iştirâk
Arada anuñladur iy fikri pâk

3681.Birisi dah’ol-durur k’anuñ-ıla
Birbirinden ol iki mümtâz ola

3682.Çün gerek terkîbden Vâcib arı
Pes olur Vâcıblıh anlardan berî

3683.Pes bilindi râst kim Hak Bir gerek
Birligi-y-le Vâcib ü Kādir gerek

3684.Niçe idersin eserden sözi kes
Pes mü’essir bilmege eyle heves

3685.Burada kalma_ki âb u gil-durur
Bunda kalanun işi müşkil-durur

3686.Çün dahı yig yir gelür-imiş ele
Buña kāni’ kişi bî-himmet ola

3687.N’işe sevdüñ bu heyûlâ kül-hanın
Gel temâşâ eyle cennet gül-şenin

3688.Kuds gül-zârına kılursañ heves
Kendüzüñden tab’ evsâfını kes

3689.Şer-durur şer bî-şek evsâf-ı beşer
Hayr ol k’ola ırah senden bu şer

3690.Ârzûsın virme nefsüñ k’ol le’îm
Cânuña iy dost düşmendür azîm

3691.Nefsüñe uyma ki sini azdurur
Uyar-ısañ aña akluñ az-durur

3692.N’işe bislersin anı k’ol gûze-mâr
Kasd ider kim ala cânuñdan damar

3693.Mâr-durur nefs bislerseñ anı
Ejdehâ olup yudar bî-şek seni

3694.Dîv-durur nefs ider peyveste rîv
Kim belâya sala cânuñı bu dîv

3695.Âdem-iseñ dîvi hergiz esleme
Var-ısa akluñ yılanı bisleme

3696.Var aña bir nesne vir k'ol ejdehâ
Öle vü sen olasın andan rehâ

3697.Ger dilerseñ k'ola göñlüñ pür-safâ
Zînetine dünyanuñ urgıl kafâ

3698.Hâlıkî gerek halâyıkdan kesil
Kurb isterseñ alâyıkdan kesil

3699.Oradan mebde' hem añadur maâd
Anı eyle yâd andan olma yâd

DER-TEMSÎL VE TEVHÎD VE HÂTİME-İ DÂSİTÂN

3700.Bahr-ı A'zamdan ki deryâlar çıhar
Hem girü ol bahra varıban ahar

3701.Saña enmûzec-durur key eyle yâd
K'oradan mebde' hem añadur ma'âd

3702.Aña döne kim merci'oldur hem me'âb
Pendümi dutgıl ki sözümdür savâb

3703.İşbu sözler k'**AHMEDÎ** eydür saña
Tangrıdan ilhâm olmışdur aña

3704.Saña ol itdügi sözleri beyân
Añladuñ-ısa Hakı gördüñ ayân

DÂSİTÂN-I REFTEN İSKENDER BE-MAŞRIK VE DÎD Zİ ACÂİB

3705.Söylegil iy tûti-yi Tûbâ-nişîn
K'âferîn şekker sözüñe âferîn

3706.Söyle söylemek saña lâyık-durur
Bülbül-i cân nagmeñe âşık-durur

3707.Sözi bugün söyle yarın kim bile
Gelmedügin geldügin sözüñ dile

3708.İy ki niçe tûti-yi şekker-kelâm
Kaldı bî-nutk itmedin sözin temâm

3709.İy ki niçe bülbül-i şîrîn-nefes
Söyler-iken bagladı dilin kafes

3710.Niçe bugün yeşeren berg-i rezân
Yarın olmadın sarardı bî-hazân

3711.Niçe yaşarup kızaran bâg u verd
Mihrecân esmedin oldı zâr u zerd

3712.Cân nedâmetden dilerseñ k'arına
Koma bugünki işüñi yarına

3713.Ger bugün fevt ider-iseñ işüñi
Göresin yarın n'olur teşvîşüñi

3714.Fursatı fevt eyleme kim bu sipihr
Günde yüz dürlü döner ü mâh u mihr

3715.Her nefesde gösterür yüz dürlü levn
Böyle geldi böyle gidiser bu kevn

3716.Kime eyledi vefâ bu rûzigâr
Kim saña dahı_eyleye pâyân-ı kâr

3717.Ahdine aldanma k'olur ahdi süst
Kavline inanma k'olur nâ-dürüst

3718.Gün ki oldur âleme viren cemâl
Gör nice bulur küsûf-ıla zevâl

3719.Gice gündüz kim gelibenüñ gider
Bedri gör kim niçe eksildür keder

3720.Güne hergün bir zevâl ider sipihr
Bu hayâdur bahma kim var anda mihr

3721.Kim buña salar anuñ aña küsûf
Hem buña virür gurûb aña hüsûf

3722.Bâki-i encüm bulurlar lâ-muhâl
Geh hübûta gâh ric'at geh vebâl

3723.Çün havâdisden felekde yoh emân
Saña yirde ola mı nedür gümân

3724.Encüme kej bahma kim ola yakîn
Saña sırr-ıla ühibbü'l-âfilîn

3725.Her ki gider nesneye göñül vire

N’olur ahvâlini gidicek göre

3726.Garre olma dehre kim yoh anda ahd
Sundugı geh zehr-durur gâh şehd

3727.Böyle kim gelür gider gündüz gice
Tîz iledür sini ol komaz gice

3728.Ol k’aña hâkim gice gündüz ola
İşi bellüdür ki ne gün düz ola

3729.Dünya sevgüsini göñlüñden gider
K’ol nice kim geldi-se şöyle gider

MATLA’-I DÂSİTÂN

3730.Çün müsahhar oldı şâha mülk-i Çîn
Kıldı hurem adl-ile ol mülk için

3731.Bay u yohsula kamu hoş söyledi
Ulu vü kiçiyi hoş-dil eyledi

3732.Her ki diler kim ululuh eyleye
Gerek ulu kiçiye hoş söyleye

3733.Cümle halka hayr ola endîşesi
Adl yolın varmag olur pîşesi

3734.ne-y-di evvel soñra n’olısar bile
halka sultân-ısa Hakka kul ola

3735.Pes diledi şâh kim şarka vara
Anda dahı ne acâyib var göre

3736.Çünki birkaç gün yüridi şehriyâr
Bir yire irişdi çün hurrem bahâr

3737.Sandal-ıd’anuñ agacı vü bakam
Behmen-idi otı sünbül dahı hem

3738.Oraya çün irdi şâh-ı nâm-cûy
Bir iki gün oldı anda kâm-cûy

3739.Cânı hoş tutmaga câm itdi talab
Nûş kıldı bâde vü itdi tarab

3740.Çünki nûş-â-nûş oldı şâd-kâm
Bir kişi geldi didi iy nîg-nâm

SIFAT-I SENGÎ Kİ BED-ÂN CİN VE AKÂRÎB MÜSAHHAR MEY-İ ŞÛD

3741.Dünki gün kim devlet-ile pâdişâh
İrişüp burada dutdı bârıgâh

3742.Merkebüm yitürdüm iderken taleb
Ugradum bir taşa yolda bes aceb

3743.Her zamânda gösterür bir dürlü reng
Cehd idüp anı ne âhen sır ne seng

3744.Gösterür çoh dürlü reng ol her zamân
Cümle-i elvân olur andan ayân

3745.Gâh ahdur geh kara vü geh kızıl
Gâh saru gâh gög ü geh yeşil

3746.Gice âyîne bigi rûşen olur
Şu'lesi-y-le her taraf gül-şen olur

3747.Üşbu sözden kaldı İskender aceb
Eyledi ol dem Arestû'yı taleb

3748.Didi taş vasfın hakîme ol temâm
Pes didi aña hakîm iy nîg-nâm

3749.İşbu taşuñ adı-durur Feylekûs
Çîn-durur kânı bu taşuñ dahı Rûs

3750.Kimde kim bu taş olursa müdâm
Dîvler olurlar aña cümle râm

3751.Kankı yirde kim ola üşbu metâ'
Ne hevâm olur orada ne sibâ'

3752.Dahı ne akreb olur ne gûze-mâr
Dahı ne hod ejdehâ-yı cân-şikâr

3753.Lîki cinnîler bunuñ kânın müdâm
Gizlü tutarlar halâyıkdan temâm

3754.Kimse anuñ-çun zafer bulmaz aña
Gûş tut bir söz dahı eydem saña

BEYÂN-I TERKÎB-İ CEVÂHİR-İ MA'ÂDİN

3755.Çünki yagmur inse gökden âb u nem
Cem' olur cevfinde yirüñ bîş ü kem

3756.Müddet-il’ider güneş aña hâk
Kimi ahcâr olur u kimi güher

3757.Çünki lezc olup karışmay’aña hâk
La’l bigi gevher olur tâb-nâk

3758.Çün lezic olup karış’aña türâb
Lâ-cirem kim taş olur ol hâk ü âb

3759.Pes bularuñ herbirinden Kirdikâr
Güne gün hâsıyyet ider âşikâr

3760.Çün kılur kudret anâsırda eser
Suyı lü’lü topragı yâkût ider

3761.Yürege kuvvet virür yâkût-ıla
Lü’lüyi dermân ider derd-i dile

3762.Ömr mısbâhına odı nûr ider
Rûh milkin yil-ile yagmur ider

3763.Sâni’uñ sun’ı egerçi çoh-durur
Arada hergiz gerekmez yoh-durur

3764.Her ne nesne kim gereklü vardur
Kâr-gâh-ı sun’a bahan er-durur

3765.Kamusını düzdi eyle kim gerek
Pes anuñ birligine yoh hîç şek

3766.Çün işitdi bunı şâh-ı mülk-gîr
Geldi bu söz aña gâyet dil-pezîr

3767.Vardı ol kândan şeh-i pîrûz-ceng
Aldı elmâs-ıla birkaç pâre seng

3768.Anı gizlerdi hazâyinde müdâm
Gâlib anuñl’oldı ol cinne temâm

RESÎDEN-İ İSKENDER BE-MA’DEN-İ HÂR-I ÇÎNÎ

3769.Gitdi oradan dahı şâh-ı cihân
Geldi gördi işlenür bir ulu kân

3770.Kūrede toprag çünkim od yahar
Hâr-ı Çînî hall olup andan ahar

3771.Hâr-ı çînî ol-durur bilgil yakîn
K’âyine düzerler andan ehl-i Çîn

3772.Sâhib-i lakve çog its’aña nazar
İlletinden kalmaz anda hîç eser

3773.Dahı andan bir aceb peykân olur
Her kime kim ire ol bî-cân olur

3774.Çünki gördi anı şâh-ı kâm-kâr
Didi Ârestû’ya k’iy dânâ-yı kâr

3775.Bu filizzâtuñ baña şerhini it
Bunlaruñ terkîbi nedendür eyit

3776.Kamu bir toprahda nedür ihtisâs
Kim bu nukre olur ol zer şol resâs

3777.Hâr-ı Çînî bu neçündür şol hadîd
Ol neden kurşun bu bakır kıl bedîd

3778.İşbu yididen baña sen söylegil
Herbirinüñ hâlini şerh eylegil

3779.Çün hakîme rûşen oldı bu hitâb
Virdi ol dem şeh süâline cevâb

3780.Kim yir altında rutûbetle buhâr
Muhtebis olup çün iderler karâr

3781.Ma’den-ile güneşüñ harrı meger
Müddet-ile ider anlara eser
3782.Ol eserden olup ol mâdde latîf
Gâr sakfına çıhup olur hatîf

3783.Bir zamân yapışup anda meks ider
Pes hevâs’ider kışuñ aña eser

3784.Çün sovuhdan ol galîz olur temâm
Oradan düşüp kılur yirde makâm

3785.Şöyle kim hammâmlarda su buhâr
Oluban sakfa çıhup kılur karâr

3786.Sakfda aña sovuh kılur eser
Hall olıban girü ol ferşe iner

3787.Gār sakfından çü hall olup buhâr
Dönüp ider gâh sathında karâr

3788.Râst bir müddet orada kalur ol
Ma’den ü günden harâret bulur ol

3789.Ol harâret çün aña kılur eser
Müddet-ile ol galîz andan gider

3790.Zîbak olur andan eczâ-yı kesîf
Cümle kûkürd olur eczâ-yı latîf

3791.Mümtezic olıcah ol iki temâm
Harr-ı ma'dinden eser bulup müdâm

3792.İmtizâcından bularuñ bî-gümân
Yir içind'olur mürekkeb yidi kân

3793.Zîbak u kibrît çün sâfî olur
Zîbakuñ terligini kükürd alur

3794.Nice k'içer terligin sunuñ türâb
Şöyle kim anda belürmez hîç âb

3795.Şöyle kim su topraguñ yübsin alur
Mümtezic olduhda anı ter kılur

3796.Huşkligin dahı kibrîtüñ kamu
Zîbakuñ terligin alur iy ulu

3797.Çün bu resme ihtilât olup temâm
Sahlu_olalar huşk ü terlikden müdâm

3798.Hem münâsib ola mikdâr u eser
Müddet-ile_olur mürekkeb kân-ı zer

3799.Ârız olsa nuzc bulmadın temâm
Âfet-i bürd aña olur sîm-i hâm

3800.Ger harâretden yübûset bula ol
Şol eserden karabakır ola ol

3801.Zîbak u kükürd eczâsı temâm
Karışup bir olmadın iy nîg-nâm

3802.Çün bürûdetle yübûset bulalar
Kân içinde hâs kal'ay olalar

3803.Andan öñdin k'ol ikisi nuze ala
Ger bürûdet bunlara gâlib ola

3804.Çünki kibrît ola çoh olur hadîd
Zîbak olsa çoh olur kurşun bedîd

3805.Çün kızıl kükürde çok nuzc irmedin

Akd bula hâr-ı Çînî_olur yakîn

3806.Ol suâle kim didüm şâhâ cevâb
Bu-durur v’Allâhü a’lem bi s-savâb

İ’TİRAZ BER-KAVL-İ ARESTÜ VE İSTİDLÂL BE-SÂNİ’-İ KÂDİR

3807.İşbu sözleri k’Arestû itdi nakl
Zâhir egerçi kabûl itd’anı akl

3808.Lîki bundan dahı yig söz var saña
Eydeyim kulah tutarsañ sen baña

3809.Bir cizim yirde görürsin bî-gümân
Dürlü agaçlar bitüp olmış ayân

3810.Topragı bir ü hevâsı suyı hem
Bir agaç sandal olur biri bakam

3811.Bir agaç şeftâlu vü biri enâr
Birisi serv olur u biri çenâr

3812.Ger Mü’essir olsa yil ü hâk ü su
Kamu bir nev’ agaç ola-y-dı iy ulu

3813.Çün agaçlar dürlü dürlüdür ayân
Bil ki ayruhdur Mü’essir bî-gümân

3814.Kim bunı ünnâb ider anı ineb
Anı ratbe düzer ü bunı ruteb

3815.Bunı ayva vü anı âlû düzer
Anı emrûd u bunı şeftâlu_ider

3816.Tohmsuz bir yirde dürlü ot biter
Herbiri bir hâsıyet bulup yiter

3817.İşbu na’na’ olur u ol bâdiyân
Ol olur nergis ü budur ergavân

3818.Çün nebâtuñ hâlini bildüñ yakîn
Bil maâdin hâli kim budur hemîn

3819.Ma’dinüñ içinde bil kim ol Kadîm
Kimini zer ider ü kimini sîm

3820.Niredendür fikr it bunca eser
Kimden olmışdur mürekkeb bu suver

DER-TAHRĪZ BE-NAZAR-I İ'TİBÂR BER-MASNÛÂT

3821.Mübdi'i añ ko bedâyi' zikrini
Sâni'i añ ko sanâyi' fikrini

3822.Çün bu masnûâtuñ aslını kamu
Bildüñ od u toprag u yildür ü su

3823.Lîki herbirinde var bir dürlü yeng
Dahı bir mıkdâr u resm ü şekl ü reng

3824.Dahı herbirinde var bir vaz'-ı hâs
Muhtelif keyfiyyet ü dürlü havâs

3825.Bil ki gerek bir Muhassıs bî-gümân
K'anda olmış ola bu kamu ayân

3826.Bu yakîndür k'ol Muhassıs bir gerek
Hem Mürîd ü Âlim ü Kâdir gerek

3827.Ol Muhassıs zâtı vâcibdür yakîn
K'ol-durur Hâlık kamusına hemîn

3828.Kuvveti fi'le yitüren ol-durur
Bitüren ol hem yitüren ol-durur

3829.Kuvvet ü Kudret anuñdur u Kemâl
Hâs anuñdur Celâl u hem Cemâl

3830.Zât'anuñ ayruh zevâta beñzemez
Hem sıfâtı_ayruh sıfâta beñzemez

3831.Hükmine irmez anuñ hergiz halel
Fi'line kat'â anuñ girmez ilel

3832.Vasfıdur zâtı bigi anuñ Kadîm
Zıddıdur misli bigi anuñ Adîm

3833.Gerçi kim çohdur eser bilgil yakîn
Kim Mü'essir arada birdür hemîn

3834.İki gerekmez Mü'essir bir yiter
Bu sözüñ sırrına aklı_olan yiter

3835.Aña kim Hâlık ola Kudret gerek
Nesne îcâd itmege kuvvet gerek

3836.Kudret içinde çü Kâdir ola tâm
Cümle makdûrât olur andan temâm

3837.Bir-ile çün iş temâm olur ola
Bir dahı fikr eylegil nişe gele

3838.Birligi-y-le muntazımdır iki kevn
Kādir ayruhdan nice isdeye avn

3839.Çün bu sözleri işitdi şehriyâr
Âferîn itdi hakîme bî-şümâr

REFTEN-İ İSKENDER BE-MEMLEKET-İ KİŞMÎR

3840.Yüridi Kişmîr'e andan şâh-ı Rûm
Kim göre kim nicedür ol merzibâm

3841.Buldı anda bî-aded şehr ü diyâr
Cümle reng ü bûy çün hurrem-bahâr

3842.Ser-te-ser ma'mûr kim vîrânı yoh
Halkınuñ deryâ-sıfat pâyânı yoh

3843.Tâli'-i meymûn-ıla ferruh kamu
Sûret-i zîbâ-y-ıla gül-ruh kamu

3844.Vardı andan Türk iline şehriyâr
Buldı anda bî-kerân şehr ü diyâr

3845.Kimi virürd'anlaruñ Tamgâc'a mâl
Kimi âsî_olup iderlerdi kıtâl

3846.Bir melik k'adı anuñ Tarhân-ıdı
Türk'den tâgî olan'ol hân-ıdı
3847.Var-ıdı leşker anuñla bî-şümâr
Kamu tîr-endâz u cevşen-ver süvâr

3848.Büt-perest idi olar kamu yakîn
Kimse ne tevhîd bilürdi ne dîn

3849.Şâhdan ol mülke irişdi haber
Kim gelür uş leşker-ile şîr-i ner

3850.Bir çeri cem' oldı anda bî-adad
K'aña ne pâyân var-ıdı vü ne had

3851.Çünki şâhuñ leşkerini gördiler
Saf düzedüp şâha karşu durdılar

3852.Anlaruñla bir neberd eyledi şâh
K'itdi rûşen güni anlara siyâh

3853.Kûsler gurrüş idüben bemm ü zîr

Kopd'iki leşker arasında nefîr

3854.Birbir üstine yıhılup küşteler
Oldı ol sahra ser-â-ser püşteler

3855.Kanda kim bahsañ ten-idi bî-kerân
Her taraf kan suyladı olmış revân

3856.Türk yadan tîr bârân itdiler
Eyle kim peykânı perrân itdiler

3857.Âreş ol günd'itdi çoh dürlü hüner
Anda oldı ser-firâz u nâm-ver

3858.Kıldı biñ kişiyi peykân-ıla hâk
Biñ dahı oldı kılıcından helâk

3859.Şol kemân-dâr-ıdı Âreş kim kader
Kılur-ıdı ohı sehminden hazer

3860.Çünki yayından çıhard'anuñ hadeng
Aña ne âhen döyer-idi ne seng

3861.Ohı çıhduhda kemândan berk-vâr
Demreninden şu'le urur-ıdı nâr

3862.Öldi iki yañadın bî-had sipâh
Âkıbet oldı muzaffer Türk'e şâh

3863.Türk kim adı-y-la anlardur Tatar
Oldılar şeh kılıcından târ u mâr
3864.Kimi uryân u kimi gark-âb-ı hûn
Kaçdılar olup alemler ser-nigûn

3865.Olup ol leşker ser-â-ser pâyimâl
Dökdiler büngâh u genc ü raht u mâl

3866.Ol arada k'olmış-ıdı dâr u gîr
Düşdi Tarhân atdan u oldı esîr

3867.Bunca serverler dah'anuñla bile
Çün gide baş ayaguñ hâli n'ola

3868.Girdi Türküñ kişverine şehriyâr
Feth itdi her ne var şehr ü diyâr

3869.Her ne k'almışdı Tatardan tâc-bahş
Cümlesini leşkerine kıldı bahş

3870.Virüben Tamgâc'a tâc-ıla külâh

Kıldı anı ol ulusa dahı şâh

3871.Aslda Tamgâc olara hân-ıdı
Ol ulusa dahı ol sultân-ıdı

3872.Çün şeh Tamgâc esîr olmış-ıdı
Anı Tarhân ayırup almış-ıdı

3873.Çün alamazdı_anı andan şâh-ı Çîn
Anuñ-ıla sulh itmişdi güzîn

3874.Düşmene ceng-ile bulmazsañ zafer
Ol müdârâ-y-ıla aña çâre-ger

3875.Çün müsahhar oldı ol kişver temâm
Geldiler şâhun katına hâs u âm

3876.Cümlesine virdi şeh teşrîf-i hâs
Buldılar şâhuñ katında ihtisâs

3877.Da'vet itd'anları Hak tevhîdine
K'añlayalar Hak ne vü tevhîdi ne

3878.Bileler kim nicedür îmân u dîn
İ'tikād u sıdk u tevhîd ü yakîn

3879.Haklıgını haşr ü neşrüñ bileler
Aña lâyık Hakka tâ'at kılalar

3880.Şâhdan cümle nasîhat aldılar
Dîne giriben muvahhid oldılar
3881.Añladılar şirk kim ol şûm olur
İhtiyâr iden anı meyşûm olur

3882.Şirk ü çirkidür dil ü câna şerek
Şirki tevhîd-ile arıtmah gerek

3883.Şirk çünkim Hak didi zulm-ı azîm
İt hazer andan ki oldur cây-bîm

3884.Çünki bildiler nedür îmân u dîn
Girdi göñüllerine ilme'l-yakîn

3885.Çünki revnak dutdı ol kişver temâm
Şâh Cem tahtınd'eline aldı câm

3886.Ald'eline cam kodı hanceri
Başına tâc urdı kodı mi'feri

3887.Her zamânuñ bir işi vardur yakîn

K’ol zamânda ol gereklüdür hemîn

3888.Rezm güninde gerekmez k’ola bezm
Bezm vaktinde yaraşmaz k’ola rezm

3889.Ald’eline şâh bir gül-gûn-kadah
Kim bulurdı cân safâsından felah

3890.Nûş kıldı bâde-i anber-şemîm
Kim deminden tâze olurdı nesîm

3891.Bir zamân çün bezmden şâh oldı şâd
Virdi câm-ı bâdeden ömrine dâd

3892.Gerçi bâde tab’-ıla âteş-durur
Çün anuñla tâzedür cân hoş-durur

3893.Bâde-y-ile her ki virmez ömre dâd
Hâk-ber-ser k’olur anuñ ömri bâd

3894.Bir zamandan soñra fermân kıldı şâh
Kim ol etrâfa yüridiben sipâh

3895.Ne acâyib k’ol memâlikde ola
Görmeg-içün şeh getüreler ele

3896.Kûh u deşti yürüyüp sayd itdiler
Çoh acâyib cânavar kayd itdiler

3897.Buldılar nesnâsı ol evde yakîn
Şekl insân el ayagı bir hemîn
3898.Bir ayagı-y-ıla eyl’iderdi seyr
Kim anı gören kişi sanurdı tayr

3899.Bir cemâat dahı kim sayd itdiler
Tagda bir boynuzlu tavşan tutdılar

3900.Her sebü’ ürkerdi andan görse reng
Ger dirende-şîr ola-y-dı ger peleng

3901.Bu acâyib fıtrata kılgıl nigâh
Kim göresin nice-durur bârigâh

3902.Bî-nihâyetdür bu dergeh bil ayân
Ne yakîn irişür ana ne gümân

3903.Bir zamândan soñra rây eyl’itdi şâh
Kim Tagargar’dan yaña ilte sipâh

RESÎDEN-İ İSKENDER BE-VİLÂYET-İ TAGARGAR

3904.Geldi bir yir buldı kim yoh aña had
Cümlesin bir kavm tutmış bî-aded

3905.Sûret-i zâhirde âdem-rû kamu
Lîki sîretde bahâyim-hû kamu

3906.Buldı bir ümmet dah'anda ser-te-ser
Âdemî-hey'et velîkin gürg-ser

3907.Gözüñ aç gör ne gerekdür çoh haber
Ucdan uca gürg-hû olmış beşer

3908.Gâv u hardur tolu görgil âlemi
Var mı göster arada bir âdemi

3909.Hûk ü seg-sîret toludur bu cihân
Âdemî-hû ara yirde yoh ayân

3910.Bu beşer şeklinde gördügüñ milel
Cümle ke'l-enâmdur belhüm adal

3911.Buldılar hem ol arada bir gürûh
Tolu anlardan ser-â-ser deşt ü kûh

3912.Âdemî-kāmet velîkin fîl-vâr
Yüzlerinde kamunuñ hortûm var

3913.Sûreti-y-le fîl tende âdemî
Akl Hak künhinde adım ada mı

3914.El yirin'anlarda vardı bâl ü per
Başları it tenleri cümle beşer

3915.Ol burun kim ola hod-binlıh tolu
Fîl hortûmından olur ol alu

3916.Ziştdür burunlulıh sen bellü bil
Âdemîde şöyle kim hortûm-ı fîl

3917.Âdemi-y-ken ger ola burnuñ ulu
Cîfedür fîl andan olursın alu

3918.Fîle yaraşur burunlulıh hemîn
Dahı Şeytâna kim ol-durur La'în

3919.Kişi kim burunlu hod-bîn ola
Fîl-veş mürdâr u bed-âyîn ola

3920.Çün burunlulıhdı şeytânuñ işi
Kamu la'net ehlinüñ oldı başı

3921.Kibr Şeytân işi-durur ko anı
Çünki insân yaradupdur Hak seni

3922.Baş kim anda olmaya hilm ü vekār
İt başıdur anda hayr itmez karâr

3923.Magz kim yoh anda dânişden eser
Magz-ı hardur belki andan hem beter

3924.Âdemîde akl-durur nev'a fasl
Aklsuz hayvân degüldür âdem-asl

3925.Âdemîde k'olmaya nefs-i melek
Dîvdür olmaz aña insân dimek

3926.Ol aradan dahı gitdi tâc-ver
Şâh-ı Çîn Tamgâc öñince râh-ber

BİNÂ-GERDEN-İ İSKENDER SEDD-İ YE'CÜC VE ME'CÜC

3927.İki taga ugradı ol yirde şâh
Herbirinüñ kulles'olmış evc-i mâh

3928.Yahınınd'ol taglaruñ şâh-ı cihân
Ugradı bir halka gāyet nâ-tüvân

3929.Avret ü er cümlesi uryân u hâr
Aclıg elinden kamu hayrân u zâr

3930.Sordı ahvâlin bularuñ pâdişâh
Didiler câvîd ol iy zıll-ı İlâh

3931.Niçe dönse çarh dutsa yir karâr
Bahtuñı Allâh kılsun pâyidâr

3932.Ömrüñi câvîd itsün Lâ-Yezâl
İrmesün hergiz kemâlüne zevâl

3933.İns ü cin şîr ü peleng ü ejdehâ
Heybetüñ cenginden olmadı rehâ

3934.Fitneden kılduñ bu yiryüzin pâk
Adlüñ âsârı-y-la gül-zâr oldı hâk

3935.Çünki iy şeh sorduñ ahvâlümüzi
Eydelüm nedür işit hâlümüzi

3936.Ola kim bu işe çâre bulasın
Üşbu müşkil ukdeyi hal kılasın

3937.Var bu taglardan añaru bî-kerân
Kûh u sahrâ Yâcüc’e olmış mekân

3938.Ger imâret idevüz ger kişt-kâr
Ye’cüc ü Me’cûc iderler târ u mâr

3939.İşleri zulm-ıla gāretdür kamu
Her ne itseler hasāretdür kamu

3940.Kanda irseler iderler cevr ü kahr
Bunlaruñ zulmına döymez il ü şehr

3941.Âdemî nısfınca_olaruñ kaddi var
Anda ol birüñ k’olur nesli hezâr

3942.Tenleri pür-mûdur eyle kim kürâz
Pençe vü çengâli ser-tîz ü dırâz

3943.Ne olarda var-durur şümâr
Ne bilürler kim nedür dînden eser

3944.Rîg eczâsına var-durur evsâf-ı beşer
Lîki yohdur bunlara iy şehriyâr

3945.Bu iki taguñ arasıdur yakîn
Geçmege bu yaña yolları hemîn

3946.Dahı yirden yoh olara reh-güzer
Çâre eylesün bu işe tâc-ver

3947.K’olalar şeh devletinde halk şâd
Hem ola adı şehüñ hayr-ıla yâd

3948.Her kimüñ kim hayr-ıl’adı yâd ola
Dünya vü ukbâda rûhı şâd ola

3949.Bir dahı dürişüp idelüm meded
İki tag arasın itsün şâh sed

3950.Tâ k’ola ol sedd bunlara hicâb
Fitneden bu kişver olmaya harâb

3951.Didi şeh kim şükr Hakka k’ol Ganî
Bî-niyâz itdi halâyıkdan beni

3952.Kimseden baña gerekmezdür meded
Avn olursa Tangrıdan yapıla sed
3953.Pes Sikender orada kıldı karâr
Kâr-gerler cem’ idüp bî-şümâr

3954.Dökdi seng ü âhen-içün sîm ü zer
Hayr-çun ol seddi yapdı nâm-ver

3955.Hayra sarf it mâlı k’olasın kerîm
Gizlem’anı k’aduñ olmaya le’îm

3956.İki tag üstine irince temâm
Düzdi bir dîvâr şâh-ı nîg-nâm

3957.Hurde-i âhenle misden ser-te-ser
Kıldı pür dîvâ arasın tâc-ver

3958.Kûreler getürdüben şâh-ı Acem
Her tarafdan ürdi ol dîvâra dem

3959.Âhen ü mis kaynayuban oldı hal
Toldı sedd arası kalmadı halel

3960.Tañrıdan tevfîk olıban hem meded
İşbu resme kim didüm baglandı sed

3961.Ye’cüc ü Me’cûc sedden añaru
Kaldılar hergiz geçemezler berü

3962.Lîki çün irişe fermân-ı Ahad
Haşr yahınında rahne ola sed

3963.Sed yıhılmadın bugün uş rûzigâr
Fitneyi Ye’cûc idüpdür âşikâr

3964.Yâcüc ü Me’cûc tolu-durur zemîn
Arada İskender eksükdür hemîn

3965.Şükr kim sultân-ı İslâm-ı Samed
Fitne-i Âhir zamâna itdi sed

3966.Olsa Ya’cüc bigi düşmen bî-şümâr
Ol Sikender seddi-durur pâyidâr

3967.Ger sehâvetde sorarsañ Hâtem ol
Ver şecâatde dir-iseñ Rüstem ol

3968.Niçe kim devr eyleye gerdân-sipihr
Dilegince dönsün anuñ mâh u mihr

DER-TEMSÎL VE HÂTİME-İ DÂSİTÂN

3969.Yâcüc ü Me’cüc nedür eydeyüm
Ne işâretdür saña şerh ideyüm

3970.Şehvet-ile hırs-ı dünyidür bular
Herbiri dîn gāretin itmek diler

3971.Bunlara takvî-y-ile sen bagla sed
Kim bularuñ şerri senden ola red

3972.Mülk-i cân gāretlerinden dûr ola
Vâridât-ı kuds-ile ma’mûr ola

3973.Tefrika gide vü hâsıl ola cem’
Keşf irişiben hicâbı ide kam’

3974.Merdüm-i seg-sâr nefsüñdür yakîn
K’işi hırs u hışm olmışdur hemîn

3975.Sûretin hırs u gazab mesh eylemiş
Âyet-i insânlıgın nesh eylemiş

3976.Dirseñ olsun girü hem şekl-i beşer
Koma hırs u hışmdan anda eser

3977.İt ki ol sîretle ola Hak-şinâs
Ol kişiden yig ki ola nâ-sipâs

3978.Taş ki añadur zebûn dîv-i Laîn
Kuvvet-i Lâ-havledür bilgil yakîn

3979.Seng-i lâ-havle-y-le dîv-i nefs-i dûn
Recm zahmından olur lâ-şek zebûn

3980.Recm olıcah ol bu zahm-ıla ne şek
Kim gelür anuñ makâmına melek

3981.Olmayayım dir-iseñ Şeytân-sıfat
İlm-ile olgıl firişte-ma’rifet

3982.Ger dilerseñ nefsüñi k’ola melek
Dîv evsâfını mahv itmek gerek

3983.Dîv vasfı ucb u kibr ü kîn olur
Pîşe iden bunları bî-dîn olur

3984.Hîşten-bîn olma k’ol âyin degül
Hîşten-bîn olan ehl-i dîn degül

3985.Hâkden düzdi seni Yezdân-ı Pâk
Pes fitâd'olmah gerek eyle ki hâk

3986.Hâkdensin tîz ü ser-keş olmagıl
Dîv-veş hem tab'-ı âteş olmagıl

3987.Baş çeküp çün âteş oldı hevl-nâk
Düşdi ayaga tevâzu' ide hâk

3988.Lâ-büd ol Hak kim yaratdı âlemi
Andan itdi dîv bundan âdemî

3989.Katre çün urtâdalıh kıld'ihtiyâr
İtdi deryâ anı dürr-i şâhvâr

3990.Çünki âteş ürdi ser-keşlikle dem
Hâk olıban tûnde kaldı lâ-cirem

3991.Fakr u yohlıh göster aña k'ol Ganî
Sevmez anı k'anda ola kibr ü menî

3992.Ger var-ısa sende dânişden eser
Kimseye itme hakāretle nazar

3993.Kendüzüñi bizem'eyle kim bahâr
K'itmeye saña tama' leyl ü nehâr

3994.Bizemese kendüzin şâh-ı cüvân
Gāret itmeye-y-di_anı bâd-ı hazân

3995.Olmasa gül la'l-pîrûze-seleb
Hırmenini yil ala mı-y-dı aceb

3996.Ton degül-durur ululıh bil yakîn
Geyse eşek atlas eşek-durur hemîn

3997.Berg-i gülden ton geyür-ise cü'al
Kadri artup gevhere olmaz bedel

3998.Atlasa tolanur-ısa mühre-har
Kims'aña gevher diyü itmez nazar

3999.Âdemî olan güher bigi gerek
K'ola kendü zâtı kendüye bezek

4000.Hulkuñı hoş dut ki Hallâk-ı Kerîm
Hulkı ögüp dir "alâ hulkın azîm"

4001.Zî hüner saña k'aduñ hoş-hûy ola
Müşg bigi sîretüñ hoş-bûy ola

4002.Âdemînüñ dûzahıdur hûy-ı zişt
Nîg-hûy olgıl ki bulasın Behişt

4003.Garre olma tâata kim ol gurûr
Hakdan ider sini Şeytân bigi dûr

4004.Yidiyüzbiñ yıl ibâdet itdügin
Yile virdi bir gurûr-ıla ol Laîn

4005.Hakka irmeklige miskînlik gerek
Sanmagıl kim kibr ü hod-bînlıh gerek

4006.Ucb ider âbidi ehl-i Cahîm
Meskenetl'olur yiri rindüñ Naîm

4007.Çünki Hak zâtında yoh-durur ilel
Tekye itmege yaramaz pes amel

4008.Tâata zinhâr tekye kılmagıl
Lîki tâatsuz dahı hem olmagıl

4009.Garre olmah tâata ısyân olur
Lîki tâat itmemek küfrân olur

4010.Ger amel kılsa ameld'olur savâb
K'ummayasın Hakdan anuñ-çun sevâb

4011.Kullıguñ yirine yitür ol Samed
Ger kabûl ide veger hod kıla red

4012.Hükm anuñdur ne dilerse işleye
Ger azâ ide veger bagışlaya

4013.**AHMEDÎ**'nüñ sözine gûş ide dur
Kim sadef gibi kulaguñ tola dür

4014.Çoh söz işitdüñ bunı dahı işit
Göñlüñe bu cân-fizâ pendi iş it

4015.Göñline reh-ber olanuñ bu kelâm
Âhıretde_olur yiri Dâru's-selâm

DÂSİTÂN-I MUHÂREBE-İ İSKENDER BÂ-LEŞKER-İ ŞEYÂTÎN

4016.Çün güneş irişdi Burc-ı Akrebe
Beñzedi yil k'esdi nîş-i akrebe

4017.Lâle vü gülden muattal oldı bâg

Bülbülüñ işret-gehini aldı zâg

4018.Ol yeşil yaş yapragı bu bâd-ı serd
İtdi ucdan uca huşk ü zâr ü zerd

4019.İ'tidâlinden udûl itdi hevâ
Gitdi gülden berg ü bülbülden nevâ

4020.Döndi bir renge dahı bu reng-i rez
K'anı her kim göre dir zî Reng-rez

4021.Reng-rez ol kim boyasuz reng ider
Her yüzinde yapraguñ yüz yeng ider

4022.Her ki ide rengine bâgun nazar
Göre rûşen Sıbgatu'llahdan eser

4023.Mutrib-i hoş-nagme bir dem sâz it
Zühreye çengüñi hoş dem-sâz it

4024.N'itdi görüñ bâgı bâd-ı mihrecân
Bâde iç pes varsa sende mihricân

4025.Bakduñ-ısa key nebâtuñ hâline
Bildüñ insân-ıla hayvân hâli ne

4026.Nic'idem dirsin burada sen vatan
Kim leb-â-leb tolıdur mekr ü fiten

4027.Bu aradan çün gidersin an-karîb
Buña ne göñül virürsin iy garîb

4028.Bu imâret idecek menzil degül
Buña göñül bağlayan âkıl degül

4029.Eglenecek yir midür târ-ı megâk
Duracak menzil midür bu tîre-hâk

4030.Yire sor n'oldı mülûk-ı ins ü cân
Kanda vardılar selâtîn-i cihân

4031.İns ü cinne server olanlar kanı
Maşrık-ıla Magrib alanlar kanı

4032.Sor bu çarh-ı zâle Destân kandadur
N'oldı Rüstem yâ Nerîmân kandadur

4033.Kanı ehl-i ilm ü erbâb-ı nazar
N'ireye vardılar ashâb-ı hüner

4034.N'oldı Hakka tâat iden evliyâ
Kanı halkı da'vet iden enbiyâ

4035.Toprag altında-durur kamu nihân
Âh k'itmez kimseye şefkat cihân

4036.İsdeseñ toprahda isdegil hüner
Kim hüner ehl'anda olur ser-te-ser

4037.Yüregüm bu gussadan pür-derddür
Çâresi bir câm-ı cân-perver-durur

4038.Tâ taallukdan beni âzâd ide
Âkıbet fikrinden alur cân herâs

4039.Kim niçe kim akl vardur u havâs
Âkıbet fikrinden alur cân herâs

4040.Câm sun sâkî ki olup bî-haber
Unıdam encâm fikrin ser-te-ser

4041.Kim kılur yürekleri ol fikr kan
Olur ol fikr-ile bî-ârâm cân

4042.Lâlenün içine bu fikr urdı dag
İşbu fikrüñ derdile sarardı bâg

4043.İşbu fikri çünki düşürdi öge
Boyadı tonlarını sûsen göge

4044.Garka-i hûn işbu fikr itdi güli
İşbu fikr itdi perîşân sünbüli

4045.Nergisi bu fikrdür ruh-zerd iden
Câm elinde-y-ken için pür-derd iden

4046.Niçe sûsen bigi uzadup zebân
Bu cihân ahvâlini idem beyân

4047.Saña bir kıss'eydeyüm cem' eyle hûş
Pes sözüme ol benefşe bigi gûş

4048.Girü bir nagme düzeyim dil-nüvâz
K'idemez ol resme zühre râst sâz

4049.Gûşı hûş tut sen ki ben hoş söyleyem
Sözi gevher bigi hoş-nazm eyleyem

4050.Çünki kulah tuta söze müstemi'
Söz diyenüñ göñli olur müctemi'

4051.Lâ-cirem her söz ki ol dile gelür
Ucdan uca âyet-i ma’nî olur

4052.Hâzır olan çün söz işitmez ola
Söz ki gaybîdür nice hâzır gele

4053.Sûsenüñ dili anuñ-çundur hamûş
Kim benefşe tutmadı sözine gûş

4054.Çünki işbu hâkdândan Keykubâd
Gidüben oldı ümîdi cümle bâd

DER-SEBEB-İ İCTİMÂ-I ŞEYÂTİN BE-CENG-İ İSKENDER

4055.Tâcını başından aldurup ecel
Tahta-i na’ş’eyledi tahtın bedel

4056.Old’anuñ yirine Keykâvûs şâh
Uydılar aña kamu İrân-sipâh

4057.Bir kişi nâ-kâm olmayınca zâr
Birisi dahı olamaz kâm-kâr

4058.Baş kodılar aña ser-keşler temâm
Tûs u Kiy ü Rüstem-i Destân u Sâm

4059.Ser-firâz oldı anuñ kadri-y-le tâc
Bahtı-y-ıla kāim oldı taht-ı âc

4060.Böyle bir târîh ehli k’ol zamân
Dîvler yiri-y-idi Mâzenderân
4061.Server-idi anlara dîv-i sipîd
Ol siyeh-kâr-ıdı anlara ümîd

4062.Kim katı bed-kîş-idi vü bed-nijâd
Dün gün işi fitne-y-idi vü fesâd

4063.Cinne kamu ol iderdi saltanat
Tolmış-ıdı dünya andan şeytanat

4064.Cinniler anuñla kuvvet buldılar
İns-ile girü adâvet kıldılar

4065.Dîv kim insâna düşmendür yakîn
El bulıncah n’itmez aña ol la’în

4066.Dîv düşmen-durur aldanma aña
Diler-iseñ k’irmeye şerri saña

4067.Dîve uymah âdemîden cehl olur
Düşmene her k'aldana nâ-ehl olur

4068.Nefs dîvin def'iderseñ iy cüvân
Şîr'i nersin ü dil-âver-pehlevân

4069.Hayf ola k'ilhâm-ı aklı koyasın
Nefs yiltedügi işe uyasın

4070.Çünki gördi dîvi Keykâvûs-ı şâh
Kim iderler ins cinsini tebâh

4071.Böyle azm itdi ki terk-i bezm ide
Pes varıban dîvlerle rezm ide

4072.Leşkeri Mâzenderân'a sürdi tîz
Kim ide cinn-ile ol ceng ü sitîz

4073.Mülk alam diyen gerek ola dilîr
Ohı sehmin görse rûbâh ola şîr

4074.Baş olam diyen gerek baş ide terk
Göñline cân mihrini kılmaya berk

4075.Söz öküş Mâzenderân'a geldi şâh
Anuñ-ıla bî-kerân hayl ü sipâh

4076.Bilesinde-y-di kamu İrân-zemîn
Rüstem-idi kim degüld'anda hemîn

4077.K'ol zamânda Rüstem-i iklîm-bahş
Sîstân mülkine sürmiş-idi rahş
4078.Geldi bir sahrâya düşdi şehriyâr
Dîvler isdedi ki_ide kâr-zâr

4079.Çünki karardı gice dîv-i sipîd
Kapdı Kâvûsı vü oldı nâ-bedîd

4080.Kıldı bir çâhun içinde anı bend
Kaldı çâh içinde zâr u derd-mend

4081.Kodı çâh üstine bir seng-âsiyâb
Kaldı Kâvûs anda bâ-derd ü azâb

4082.Âdemîden çünki yüz döndere baht
Aña ne tâc assı ider ü ne taht

4083.Çünki leşkerden belürsüz oldı şâh
Kaldı ol sahrâda ser-gerdân sipâh

4084.Pâdişâh baş olur u leşker beden
Bellüdür n'olur çü başsuz ola ten

4085.Âhirü'l-emr ol aradan gitdiler
Rüstemi bu işden âgâh itdiler

4086.Çün haber-dâr oldı işden tâc-bahş
Yaluñuz Mâzenderân'a sürdi rahş

4087.Çoh azâim bilür-idi pehlevân
Dîvler olmazlar-ıd'andan nihân

4088.Geldi vü ol dîvi itdi_anda helâk
Hanceri-y-l'itdi ciger-gâhını çâk

4089.Şeşdi Keykâvûs bendin nîg-baht
Virdi aña girü mülk ü tâc u taht

4090.Diledi dîv oglı Erjeng-i la'în
K'anda Rüstem-i Destânla ceng

4091.Lîki ol vaktin degüldi tîz-ceng
İdemezdi Rüstem-ile ceng ü kîn

4092.Geçdi bu iş üstine biñ yıl temâm
Dîv-beçce karşu artardı müdâm

4093.Üşbu müddet arasında ol recîm
Büyiyiben oldı ifrît-i azîm

4094.Uydılar cinnîler aña ser-te-ser
Kim fesâd-ıdı işi vü şûr u şer
4095.Âdeti dîvüñ nedür şerr ü fesâd
Âdemîseñ şirreden hîç itme yâd

4096.Dîve âdetdür tabîatdan bu şer
Şerri olsa dîvden kemdür beşer

4097.Çünki geçdi devrden biñ yıl temâm
Memleket İskender'e virdi zimâm

4098.Heybetinden mülk-i Çîn toldı gırîv
Cândan anuñla hased bagladı dîv

4099.Atasınuñ kanı-çun ol dil-siyâh
Kasdı kıldı k'ide İrân'ı tebâh

4100.Eski düşmen dost ola sanmagıl
Dostlıgına düşmenüñ inanmagıl

4101.Dostına düşmenüñüñ olma yâr
Kim yakîn bu mârdur ol zehr-i mâr

4102.Dost olmaz eski düşmen itme cehd
İ'timâduñ eks ol arturdukça ahd

4103.Nice tiryâk olasıdur zehr-i mâr
Yâ kaçan ter-gül bitüre huşk-hâr

4104.Nîş-i akreb olmayısar nûş-ı şehd
Sen niçe dilerseñ it bîhûde cehd

4105.Hem dahı eglendügi-çün Çînde şâh
Düşdi şehden mülke ahbâr-ı tebâh

4106.Told'erâcîf-ile şehr ü her-diyâr
Böyl'olur ırah düşicek şehriyâr

4107.Aña magrûr olıban Erjeng-dîv
Diledi kim düşüre işe gırîv

4108.Kanda kim ma'mûr yir bula yıha
Âdemîsin öldürüp oda yaha

4109.Oldı İblîs aña üşbu işde yâr
Birbiri-y-le itdiler ahde karâr

4110.Kendünüñ zürriyyetinden ol recîm
Düzdi yitmişikibiñ dîv-i le'îm

4111.İkiyüzbiñ dahı Erjeng itdi cem'
İtmege İskenderüñ milkini kam'

4112.Dahı yüzbiñ gūl-i ifrît ol la'în
Cem'itdi anda ol bed-hâh-ı dîn

4113.Çün işitdüñ dîvler ahvâlini
Gel işit imdi Sikender hâlini

RESÎDEN-İ İSKENDER BER-RÛS VE CENG-BE-RÛS

4114.Çün ser-â-ser gezdi Şarkı şehriyâr
Dutdı anda her ne var şehr ü diyâr

4115.Matla'ına güneşüñ kıldı nazar
Gördi kim andan güneş nice çıhar

4116.Pes ol aradan kılıban azm-i râh
Girü Tûrândan yaña yüridi şâh

4117.Yolda giderken aña Rûs u Hazer
Cem’ olıban kasd itdiler meger
4118.Katı düşvâr-ıdı Rûsuñ yolları
Tolu hâr-ıdı yog-ıdı gülleri

4119.Tolu-y-ıdı ol mülk der-bend ü hısâr
Mûr u mâr andan idemezdi güzâr

4120.Fehm-i zîrek orada hayrân-ıdı
Akl u dâniş anda ser-gerdân-ıdı

4121.Degül-idi girmegi âsan anuñ
Çıhmagına yog-ıdı imkân anuñ

4122.Çeşm-i sûzen bigi yolı var-ıdı
Her dikeni akreb ü yâ mâr-ıdı

4123.Yolı anuñ fikrden bârîk-ter
Hicr düninden dahı târîk-ter

4124.Tolu-y-ıdı ol yol kader-endâzlar
Pehlevân ser-keşler ü ser-bâzlar

4125.Ol hevâda kuş dökerdi bâl ü per
Arslan anda iderdi terk-i ser

4126.Rûs şâhı leşkeri-y-le bî-şümâr
Bagladı der-bend k’ide kâr-zâr

4127.Komaya İskenderi k’ile gire
Yâhud ol mülküñ sevâdını göre
4128.Çünki der-bende irişdi nâm-ver
Gördi der-bendi tolu Rûs u Hazer

4129.Geçmege der-bendi âheng itdiler
Bi’l-gurûre Rûs ile ceng itdiler

4130.Her yaña leşker yüridi fevc fevc
Kan revân oldı orada mevc mevc

4131.Bir neberd oldı ki_aña benzer neberd
Görmedi hergiz bu çarh-ı sâl-hurd

4132.Leşkeri şâhuñ oha oldı hedef
Çoh kişi peykân-ıla düşdi telef

4133.Buncalar dahı kılıcdan öldiler
Buncalar dahı cerâhatl’oldılar

4134.Az kaldı kim şeh-i Yezdân-perest
Bula ol der-bend üstine şikest

4135.Lîkin idiben inâyet ol Samed
Virbidi şâha melâyikden meded

4136.Pes şikeste olıban Rûh u Hazer
Kaçdılar şâhuñ öñinde ser-te-ser

4137.Kime kim Hakk ısmeti hem-râh ola
Çâhdan çıhup Azîz-i câh ola

4138.Hıfzı Hakkuñ her kime kim yâr ola
Âteş-i sûzân gül ü gül-zâr ola

4139.Ol gazabla Rûsa girüp nâm-ver
Kıldı Rûsı ser-te-ser zîr ü zeber

4140.Çünki ol Hakk ide bir kavme gazab
Kahrına Allâhuñ bulınur çoh sebeb

4141.Kırd'erenlerin kamu bürnâ vü pîr
Avret ü oglanların itdi esîr

4142.Yahdı vü yıhdı ol ili şehriyâr
Şöyle k'anda kalmadı şehr ü diyâr

4143.Kendüden yig-ile pençe şûm olur
Âsı olmah devlete mezmûm olur

MUSÂF-I İSKENDER BÂ-LEŞKER-İ ŞEYÂTÎN CİNN

4144.Yüridi andan Horâsandan yaña
Yolda cinn ahbârı irişdi aña

4145.Şâh İskender Azâyımdan-ıdı
Cinn teshîrinde da'vet-hân-ıdı

4146.İy niçe dîv'eyleyiben ol zebûn
Bend urup çekmişdi ol çâha nigûn

4147.Niçesin dah'idüp ilmi-y-ile râm
Kullıh itdürürdi rûz u şeb müdâm

4148.Mülke dahı girmedin cinnî-sipâh
Yüridi Mâzenderândan yaña şâh

4149.Anda kim konmış-ıdı Kâvūs u Key

Bârıgâh urdı şeh-i pîrûz-pey

4150.Bî-aded leşker düzetdi cinn ü ins
Vahş ü dâm u ded dahı her nev’ cins

4151.Pes getürdi şâh otuzbiñ zinde-fîl
K’anı gördi dîv cengine sebîl

4152.Böyledür ehl-i Azâimden habar
Kim görincek fîli dîv ürker kaçar

4153.Çünki bilürdi şeh-i Keyyi hıdîv
Bunı kim döymez mehîb-âvâza dîv

4154.Çün hevâdan katı âvâz üre mevc
Dîvler yire düşerler fevc fevc

4155.Anlar anuñ-çun olur gündüz nihân
Kim tolu âvâz olur bu cihân

4156.Çün gice olur kamu nesne hamûş
Debreniben kılur anlar dahı hûş

4157.Düzdi bî-had kûs şâh-ı mülk-gîr
Sûr-nây-ı ispîd-mühre hem nefîr

4158.Sâika düzdürdi vü rûy-gîne hem
Ra’d-ıla Hindî-derây u gâv-dem

4159.Yüridi cinnî hevâdan fevc fevc
Yirden İskender çerisi mevc mevc

4160.Dîv-i Erjeng idüp âheng-i musâf
Şehriyâra karşu bî-hadd ürdi lâf

4161.Leşkerine pîş-rev hannâs-ıdı
Kalb-gâhında turan vesvâs-ıdı

4162.Meymenesinde duran ekvân-ıdı
Oniki biñ dîv aña fermân-ıdı

4163.Meyseresinde durur-ıdı şimâl
Kim idem dir-idi insi pâyimâl

4164.Şâhı meydâna ohıdı dîv-i şûm
Sald’anuñ üstine atın şâh-ı Rûm

4165.Bir azîmet cinniye karşu dürüst
Şöyl’ohıdı şâh ki_oldı dîv süst

4166.Düşdi dîvüñ cânına teşvîş ü şûr
Kalmadı hergiz teninde tâb u zûr

4167.Dîv-i Dahhâki kılıcı-y-ıla Cem
Şöyle çaldı k'itdi varlıgın adem

4168.Yardı Erjengüñ yüregin tîg-zen
Şöyle kim dîv-i sipîdüñ pîl-ten

4169.Dîvler çünkim bu hâli gördiler
Ceng ide leşker içine girdiler

4170.Yirden insân u hevâdan dîv-i şûm
Çâre-ger olmış arada şâh-ı Rûm

4171.Cinn ü insüñ arasında bir neberd
Koydı kim göge irişdi hâk ü gerd

4172.Kûs u sıbh u nây itdükce hurûş
Dîv başından giderdi akl u hûş

4173.Na're urup leşker itdükde gırîv
Dökilür-idi hevâdan yire dîv

HEZÎMET-YÂFTEN-İ CİN EZ-İSKENDER

4174.Kimin ata basdurup kırdurdı şâh
Kimin itdi at ayagında tebâh

4175.Kimini kıldı Azâimle helâk
Kimin itdi tîg zahmı-y-ıla hâk

4176.Öldi cinden Âreş ohında şemâl
Tûs elinde oldı ekvân pây-mâl

4177.Gîv elinde öldi hem hannâs dîv
Tûr elinde oldı ekvân pây-mâl

4178.İşbu hâletde ki cinn maglûb olur
Gör ki şâhuñ başına ne iş gelür

4179.Anuñ-ıçun kim bile şâh u sipâh
Kim degül kuvvet viren illâ ilâh

4180.Tâ özine kimse magrûr olmaya
Zûr-ı bâzûsına tekye kılmaya

4181.Ol ki bu hâli rivâyet eyledi
Bize bu resme hikâyet eyledi

4182.Kim yürürken kalb içinde şâh-ı Rûm
Bindi nâ-geh boynına bir dîv-i şûm

4183.Kim ayagı-y-ıdı ol dîvüñ düvâl
Ne aceb hikmet-durur bu nice hâl

4184.Olup ol ifritüñ ayagı kemend
Kıldı şâhuñ cümle endâmını bend

4185.Çün çözüld'evsâlı vü baglandı dem
Gitdi yâdından Azâim dahı hem

4186.Ol Azâim k'anı ohıduhda perî
Dahı dîv olurdı anuñ çâkeri

4187.Lâ-cirem kim düşdi ol leşker zebûn
Oldı anlardan revân seyl-âb-ı hûn

4188.Âhirü'l-emr irdi lutf-ı Kirdigâr
Şöyle urdı dîvi k'oldı rîze rîz

4189.Bir firişteh indi gökden yire tîz
Şöyle urdı dîvi k'oldı rîze rîz

4190.Ol melekle indi bir rahşende nûr
Düşdi andan cinne veyl-ile sübûr

4191.Toldı göñülleri ol sâatde bîm
Hod melekle nic'olur dîv-i recîm

4192.Ne gam ol Allâhdan olana avn
Ger aña düşmen olursa cümle kevn
4193.İsder-iseñ andan isdegil meded
K'ide korkuñdan imin sini Samed

4194.Her kime k'andan irişmez-ise avn
Bir dem anı sahlayamaz iki kevn

4195.Çünki ol ifrît-idi serdâr-ı dîv
Ol ölicek cinniden kopdı gırîv

4196.Cinne düşdi anuñ ölüminden herâs
Kim bular dîvâr-ı dîv ü ol esâs

4197.Hevlden ol araya cinnî-sipâh
Yire dökiliben oldılar tebâh

4198.Bildi şeh kim lutf-ı Rabbânîdür ol
Rahmet-i eltâf-ı Rahmânîdür ol

4199.Havf göñlinden gidüp irdi ümîd
Buldı baglu kapuya nâ-geh kilîd

4200.Kamu müşkil iş Haka âsân-durur
Müşkil ü âsân aña yiksân-durur

4201.Kamu müşkiller kilîdi andadur
Kamu miskinler ümîdi andadur

4202.Akl-çün başına geldi nâm-ver
Öñine düşdi Azâim ser-te-ser

4203.Bir azîmet başlayup ohıdı şâh
K'itdi rûşen günini cinnün sipâh

4204.Ol azîmet eyledi cinne eser
Şöyle k'oldılar kamu zîr ü zeber

4205.İnse çün bu fethi virdi Kirdikâr
Cinniden katl eylediler bî-şümâr

4206.Oldı Hak fermânı-la Pîrûz şâh
Kaçdı mahzûl oluban cinnî sipâh

4207.Anda şâhuñ oldı cümle şark u garb
İtmedi kimse dahı_anuñla harb

4208.Dîvler dahı müsahhar oldılar
Cümle fermânına çâker oldılar

4209.N'irede kim var-ıdı bir tâc-ver
Hidmetine bagladı şâhuñ kemer
4210.Dünyada ne şehr kaldı ne hısâr
K'anı itmedi müsahhar şehriyâr

4211.Bu kamusın soñra n'itdi âkıbet
Bunda kodı kendü gitdi âkıbet

DER-MEV'İZE

4212.Hoş-durur dünyâda olmah kâm-kâr
Bu yavuz kim bî-vefâdur rûzigâr

4213.Yüregüm bu derd-ile pür-hûndur
Gözlerüm bu verd-ile ceyhûndur

4214.Ger Ferîdûn ola yâ Efrâsiyâb
Bulımaz bu Zâl destânına tâb

4215.Çeng vurduhda ecel şöyle ki şîr
N'Erdevân döyer aña ne Erdeşîr

4216.Gerçi buldı rûz-ı zer Behrâm-ı Gûr
Âkıbet behre ne oldı aña gûr

4217.Gerçi hükm itdi revân Nûşîn-revân
Nîş-i mürg oldı aña nûş-ı revân

4218.N'itdi ol sultânlara bu hâk-dân
Anı ide saña dahı bî-gümân

4219.Kalma aña alma ahdinden gurûr
K'olmayasın Tangrıdan yik-bâre dûr

4220.Dileseñ k'olmaya işüñde halel
Hâlis itgil sıdk-ı niyyetle amel

4221.Hâlikuñ Rıdvânını eyle taleb
Menzil-i kurba heves it rûz u şeb

4222.İsdeseñ ol menzili isde düriş
Sa'y itseñ aña it kim oldur iş

4223.Cennete kalma ki andan yig mekân
Cehd iderseñ bulınur bî-gümân

4224.Bu hevesle isdemek hûr u kusûr
Ne gerek himmetde yog-ısa kusûr

DER-TEMSÎL DÂSİTÂN

4225.Kim-durur Erjeng-i dîv ol nefs-i şûm
Akl didügüm-durur sâlâr-ı Rûm

4226.Ucbdur şerh itdügüm hannâs dîv
Hırs-durur andugum vesvâs dîv

4227.Dîv kim şeh boynına bind'oldı vehm
Bu sözi kim eydürem key eyle fehm

4228.Kibr bil ekvân-ı dîvi lâ-muhâl
Şehvet ol divi ki adıdur şemâl

4229.Hilm-durur Tûs didügüm yakîn
Kibr ü hırsı def' ol eyle hemîn

4230.Kût-ı fikriyyedür adı-y-la Gîyv

K'aña durmaz vehm kim ol oldı rîv

4231.Ol Azâim şâhı kurtaran melek
Kim yakîn geldükd'olur lâ-şey' şek

4232.Kim-durur Âreş riyâzet bil dürüst
Kim olur anuñla şehvet pây-ı süst

4233.Tûr ol lâ-havledür añla habar
Kim yavuz ef'âl öñinden kaçar

4234.Leşker-i cinn bâkî evsâf-ı beşer
K'anda yohdur hayra oldur cümle şer

4235.Vesveseye sînen olmışdur mekân
Şöyle kim cinnîlere Mâzenderân

4236.Âkıl-ısañ çâker itmege düriş
Nefs dîvin akluña kim budur iş

4237.Tîg-i lâ-havle-y-le İskender-misâl
Nefsüñi dîv-ile eylerseñ kıtâl

4238.Vâridât-ı kudsden saña meded
Göresin kim nice birbir ol Samed

4239.Bu rezâ'il kim senüñ nefsüñde var
Dürişüp anı fezâyille gider

4240.Kim Sikender bigi devlet bulasın
Ne Sikender kim Süleymân olasın

HÂTİME-İ DÂSİTÂN BE-MÜNÂCÂT

4241.**AHMEDÎ**'yi lutf kıl iy Reh-nümûn
Nefsinüñ dîvine kılmagıl zebûn

4242.Kendülik evsâfın andan eyle kam'
Kim irişe tefrika yirine cem'

4243.Aña sen olgıl İlâhî reh-nümûn
Koma kim nefsi kıla anı zebûn

4244.Lutfuñ-ıla eyle kılgıl sen anı
K'ana pâ-bend olmaya mâ u meni

4245.Kılma meftûn anı dünyâ câhına
K'olmaya mahbûs ukbâ çâhına

4246.Senden artuhdan ne kim var iy Ganî

Fazluñ-ıla bî-niyâz itgil anı

DEN-İ İSKENDER BE-MISR VE DÎDEN-İ Û ACÂİB-İ ÂN DİYÂR-RÂ

4247.Kavs burcın çün güneş kıldı mekân
Zemherî ohına kurıldı kemân

4248.Cevşen-i pûlâd geydi cûyibâr
Hem havâsıl-pûş oldı kûhısâr

4249.Rûzigâr oldı abûsen kamtarîr
Tîr bârân itdi yire zemherîr

4250.Taş dahı döymez anuñ sehmine
Taş içi mecrûh olur zahmına

4251.Çünk'anuñ adı adüvvü'd-dîn ola
Aña karşu varmamah âyin ola

4252.İki nev' âteş olur aña siper
Biridür huşk ol ikinüñ biri ter

4253.Anlaruñla mülk-i cân ma'mûr olur
İç ü taş'ivi dahı pür-nûr olur

4254.Âteş ile def' olur bâd-ı serd
Sürh-gül olur mül-ile rûy-zerd

4255.Maslahat-çun anı redd itdi-y-se nakl
N'ola cândan çün kabûl eyler bu akl

4256.Çünki ol senden halâs eyler seni
Var-ısa akluñ koma elden anı

4257.Mâ u menligi çü senden ol alur
Ol günâha ger diyem tâat olur

4258.Vahdete girdüñse gider sen seni
Vahdet-ile nic'olur mâ u menî

4259.Vahdeti bilgil ki birlikdür hemîn
İkiligi ko k'ola vahdet yakîn

4260.Vahdet-ile ikilik nic'ola cem'
Birlik isderseñ id ikiligi kam'

4261.Bâg-ı cân bulsun diseñ neşv ü nemâ
Cehd it sende ne men kalsun ne mâ

4262.Mü'min olanda gerekmez mâ u men
Me'men isterseñ men ü mâ'yı ko sen

4263.Kankı başda kim ola mâ u menî
Bî-gümân tenden ayırurlar anı

4264.Çün "enâ hayrün" didi ol la'netî
Tavk oldı boynına Hak la'neti

4265.Hâkden olan kişi miskîn gerek
Hâk olana ne kibr ü kîn gerek

4266.Baş k'enâniyyet tuta anda mekân
Düşüben bir yan'üzilür bî-gümân

4267.Hâk işi uftâdalıh-durur yakîn
Pes işüñ uftâdalıh gerek hemîn

4268.Hâk bigi ger fütâde olasın
Rahmet âsârından ihyâ bulasın

4269.Göñlüñüñ bâgında ter-güller bite
Lâle vü nesrîn ü sünbüller bite

4270.Hâtıruñ Mısrında bite ney-şeker
Huşk-hâruñdan gele hurmâ-yı ter

4271.Meskenetle çün tevâzu' kıldı hâk
Lâ-cirem Hakdan hilâfet buldı hâk

4272.Kendüyi çünkim fütâde kıldı ol
Encüm ü eflâke Kıble oldı ol
4273.Encüm ü eflâk anuñ-çun bî-hilâf
Ka'be bigi anı iderler tavâf

4274.Aña indi Tengrıdan vahy u kelâm
İlm ü irfân dahı and'oldı temâm

4275.Enbiyâya cümle mazhar oldı ol
Evliyâya dahı masdar oldı ol

4276.İns ü cinnüñ müstakarrı ol-durur
Ölü vü diri makarrı ol-durur

4277.Çün bilürsin ömri kim durmaz gider
Sevgüsin cehd eyle göñlüñden gider

4278.Çünki dünyâ kimseye itmez vefâ
İ'timâd itmek aña olur hatâ

4279.Sor selâmet oldı m'andan Silm ü Tûr
Buldı m'andan behre gör Behrâm-ı Gûr

4280.Çarha sor âhî ki ne destân-ıla
Yire basdı Rüstem-i Destân-ıla

4281.Nice kıldı agladup Dahhâki zâr
Nicesi itdi Azîz-i Mısrı hâr

4282.Nice mekr itdi bu çarh-ı tîre-fâm
Kim düşüp Cem topraga uşandı câm

4283.Küşte n'eyle kıldı ol Güştâsbı
Câm sunup n'eyledi Câmâsbı

4284.Tahtını viren Süleymânuñ yile
N'ülkarneyn tâcın kim bile

4285.Leşkerin cinnüñ çü Zülkarneyn şâh
Şöyle kim şerh eyledüm kıldı tebâh

MATLA-I DÂSİTÂN

4286.Çün şeyâtîn oldılar cümle helâk
Kaldı anlardan Horâsân mülki pâk

4287.Yapdı Merv-ile Semerkand'ı temâm
Hem Herât'ı dahı şâh-ı nîg-nâm

4288.Tâ ki geçdügince devr-i rûzigâr
Ol mevâzi' anda kala yâdigâr

4289.Kişi eyle gerek kim çün öle
Dünyada dâ'im adı diri kala

4290.İlerükiler k'imâret itdiler
Adı-çun mülki imâret itdiler

4291.Şimdikiler iy aceb dâim neçün
İli yıharlar yaharlar dün ü gün

4292.Ol aradan Mısra vardı şehriyâr
Buldı Mısrı bir ulu hurrem diyâr

4293.Yiri ma'mûr u suyı sıhhat-fizây
Topragı münbit hevâsı dil-güşây

4294.Her yañadın iki aylıh yol temâm
Olmış a'mâlinden anuñ bî-kelâm

4295.Çünki Mısruñ kişverine girdi şâh
Anda çoh dürlü imâret gördi şâh

DÎDEN-İ İSKENDER BE-BÎNÂYÎ-RÂ Kİ DER-VEY SUVER BÛD

4296.Buldı bir kubb'anda pür-nakş u nigâr
Geçmiş üstine anuñ çoh rûzigâr

4297.Bilemez kimse neden terkîbini
Tâ kim itmişdür anuñ tertîbini

4298.Bişbiñ arşun her yañadın tû u arz
Yazılu her nesne k'itseñ anda farz

4299.Yazıl'anda sûret-ile evliyâ
Nakş olmış hey'et-ile enbiyâ

4300.Yazılu anda selâtîn dahı hem
Adlu adı-y-la Arab yâ-hûd Acem

4301.Hem Müvellih hem Kalender Haydarî
Gebr ü Tersâ vü Yahûd u Hayberî

4302.Ka'be vü mescid kelisyâ vü künişt
Yazıl'anda dahı cümle hûb u zişt

4303.Yazıl'anda kamu millet gelmedin
Kimse adın u sıfâtın bilmedin

4304.Gelmedin her tâife şeklin ki var
Nakş itmişlerdi anda âşikâr

4305.Yazılu anda Sikender sûreti
Fûr-ıla ceng itdüginüñ hey'eti

4306.Yazıl'anda Behmen ü İsfendiyâr
Rüstem-i Destân u hem Sâm-ı Süvâr

4307.Ne demür iderd'aña ne taş eser
Ne hod elmâs u ne hod dahı güher

4308.Kapusında yazılu anuñ bu hat
"K'iy Sikender itme işüñde galat"

4309.Yapmışuz bu meskeni biz uş temâm
Her ki var dir kuvvetüm iy nîg-nâm

4310.İdebilsün işbu ma'mûrı harâb
Gerçi yapmahdan geñez itmek yebâb

4311.Dâne-i hardalca andan şâh-ı ahd
Koparamadı niçe kim itdi cehd

4312.Kimlerüñ yiri-y-idi görgil bu yir
Kimleri bisleyübenüñ soñra yir

DÎDEN-İ İSKENDER EHRÂM-RÂ

4313.Buldı anda bir imâret dahı hem
Pes muazzam lîki bî-nakş u rakam

4314.Adı Ehrâm anuñ u gāyet bülend
Devr döndüg'itmemiş aña güzend

4315.Devr kim her nesneyi ekser keder
Hergiz aña olmamış ol kâr-ger

4316.İçi musmet taşı gāyet üstüvâr
Geçmiş ol yapılalı çoh rûzigâr

4317.Anda bir kerkes var-ıdı yazılu
Durmış ol bir yengec üzre iy ulu

4318.Göricek anı didi şâh-ı cihân
Kim bunuñ ma'nîsi bu ola ayân

4319.K'itmiş-idi burc-ı Sertânı makâm
Nesr-i Tâir bu yapılduhda temâm

4320.Orada bilindi k'Âdem gelmedin
Dünyad'anuñ nakşı zâhir olmadın

4321.Bunca yıllardan ilerü ol makâm
Anda yapılıban olmışdı temâm

4322.Yiñi sanma eski-durur bu cihân
Çok kişilerden kalup-durur ayân

4323.Geçmiş üstine bunuñ yıllar delim
Lîki hâdisdür bilâ-şek ne kadîm

4324.Devr ider sâl ü meh durmaz yakîn
N'evvelin bilür kişi ne âhirin

4325.Anuñ edvârında birisi ayân
Üçyüzaltmış biñ yıl olur bî-gümân

4326.Herbiri içün bu dercden biñ kezin
Yil-ile ilm ehl'ider anı şümâr

4327.Otuzaltıbiñ dahı bir devr var
Yıl-ıla güneş bezer çarhuñ yüzin

4328.K'ol burûcuñ her birisi-y-çün müdâm
Güneş üçbiñ yıl döner gökde temâm

4329.Yidibiñdür bir dahı kim gör ayân
Oldı her seyyâre çün biñ yıl revân

4330.Üşbu edvârı nice biñ kez sipihr
Yüriyüp düketmiş ola mâh u mihr

4331.Niçe dahı hem dönüben dükede
Vây aña kim çarha ol tekye ide

4332.Üşbu sözden kim didüñ kendüñi bil
Meskenet dut mâ u menligi kogıl

ZİKR-İ RÛD-I NÎL VE ACÂYİB-İ MENÂBİ-İ ÂN

4333.Nîl Irmagın dah'anda gördi şâh
Menba'ın kandan diyüben sordı şâh

4334.Didiler hatt-ı_istivâ k'andan berü
Altı aylıh yoldan ahar ol beru

4335.Ol-durur hatt-ı istivâ k'andan berü
Var imâret yoh-durur dah'añaru

4336.Kat' kılur yiri hatt-ı istivâ
Düni güni iki nısf eyler cüda

4337.Kumrı dirler anda var bir ulu tag
Hûb u tâbân şöyle kim rûşen-çirâg

4338.Bir yanından biş ulu çeşme çıhar
Bir dahı hem bir yañasından ahar

4339.Bir kişi yüriyü bir yire gelür
Ol arada cem' olup bir bahr olur

4340.Ol bişi dahı olur bir bahr hem
Bir araya dirilüben bîş ü kem

4341.Herbirinden buñlaruñ bir cûy-bâr
Çıhup ider rub'-ı meskûna karâr

4342.Bir mesâfet gidüben girü gelür
Ol iki bir yirde bir bahr olur

4343.Bî-gümân ol bahr ayagıdur bu Nîl
Nîlüñ uş şerhini didüm râst bil

4344.Didi şah hayrân olup kim iy Hudây
Pâdişâh sensin ü biz kamu gedây

4345.Ne gerek her nesneye sensin bilen
Çâresini kamu eşyânuñ bulan

4346.Senden almışdur vücûdı kamu şey
Her ne var fânî vü sen Kayyûm u Hay

4347.Mısr Mısr olmag-ıçundur bî-gümân
K'itdi Nîli Kudretüñ iy Hak revân

SIFAT-I RÛGAN-I BELESÂN

4348.Ol nebâtı dahı şeh anda bulur
Kim yimişi her yıl anuñ yag olur

4349.Nicesi kim samg agaçdan çıhar
Ol yag andan eyle çıhuban ahar

4350.Rûgan-ı Mısrî diyen ol yag olur
Niçe sayrular anuñla sag olur

4351.Yiri aynü'ş-şemsdür anuñ hemîn
Suyı dahı bir kuyudandur yakîn

4352.Ol su ayruh yirde bitürmez anı
Ol yir ayruh su-y-la yitürmez anı

4353.Dilde Matriyye bulupdur ol su ad
Gör ne san'atlar kılur Rabbü'l-ibâd

4354.Fikr it nice acâyib yaradur
Nesneyi nesneye nice yaradur

4355.San'atına bah ki hayrân kalasın
Kudretini gör ki ibret alasın

4356.Şeh dahı kıldı heves Mısrı göre
Ol dahı bir şehre hem bünyâd ura

4357.K'anda dahı hem acâyib çog ola
Şöyle k'anuñ bigi dahı yog ola

BÜNYÂD-KERDEN-İ İSKENDER İSKENDERİYYE-RÂ

4358.Buldı ol sâhilde bir hurrem-behişt

Topragı müşg ü suyı Kevser-sirişt

4359.Gül nesîminden hevâsı hûbı-rah
Az yir ol Mısruñ diyârından ırah

4360.Yapdı bir şehr anda pür-reng ü nigâr
Tâze vü hurrem çü bâg-ı nev-bahâr

4361.Urdı usturlâb-ıla bünyâdını
Kod'anuñ İskenderiyye adını

4362.Yapdı ol şehrüñ içinde bir menâr
K'aña beñzer görmemişdi rûzigâr

4363.Ol menâr üstinde düzdi nîg-rây
Câm kim dirler aña gîtî-nümây

4364.Yirde hayr u şer ne olsa mâh u sâl
Görinür ol câm içind'andan hayâl

4365.Her yañadın leşker olduhda revân
Olurıd'ol câmda aksi ayân

4366.Dahı mermerden şeh-i nîgû-hısâl
Düzdi bir timsâl and'âdem-misâl

4367.Çün müretteb oldı ol bî-rûh cism
Şeh menâr üstind'anı kıldı tılısm

4368.Nireden ol şehre düşmen itse azm
Kim anı feth itmeg-içün kıla rezm

4369.Ol yaña dönerdi ol sûret meger
İl ü şehre_olur-ıdı andan hazer

4370.Ne kadar gelse adû ferseng ü mîl
Bilinürd'andan ne sırdur bunı bil

4371.Bu tılısmı dahı eyl'itmişdi şâh
Kim hevâm olmazdı andan sâl u mâh

4372.Girmez-idi akreb ü hem mûr u mâr
Ne meges ne peşşe zî hurrem-diyâr

4373.Üşbu resm-ile düzetdi şâh-ı Rûm
Kendü-y-içün ol arada merzübûm

4374.Şehri yapdı kendü-y-içün şehriyâr
Kendü gitdi kaldı uş şehr ü diyâr

4375.Niçeler yapdı serây oturmadı
Niçeler tohm ekdi vü götürmedi

4376.Girmesün şehrüme diyen mûr u mâr
Mûr u mâra oldı sinde târ u mâr

4377.Gâh şehrin mü'min alur geh fireng
Şehriyâruñ yiri işde gûr-ı teng

SEBEB-İ HARÂBÎ-İ MENÂRE-İ İSKENDERİYYE

4378.İşid imdi ol tılısmuñ hâlini
N'oldı ol u hem menâr ahvâlini

4379.Bunı anlar kim rivâyet itdiler
Bize bu resme hikâyet itdiler

4380.Çün Benî Abbâsuñ oldı ol diyâr
Hem hilâfet dutdı anlarda karâr

4381.Geldi magribden yañadın bir fireng
Taşı mü'min küfrle_içi tolu jeng

4382.Zühd-ile kıldı riyâzet âşikâr
Şöyle oldı kamu halk aña şikâr

4383.Halk anı ehl-i imâmet sandılar
Sâhib-i zühd ü kerâmet sandılar

4384.Zâhirinde görmediler hîç ayb
Bâtını kim bile cüz' allâm-ı gayb

4385.Ol kadar islâmda kıldı direng
Kim halîfe hem-demi oldı fireng

4386.Oturur-iken halîfe-y-le_ol laîn
Bir gün eydür k'iy emîrü'l-mü'minîn

4387.Şâh İskendeer k'anuñdur bu cihân
Bu menâr altındadur genc-i nihân

4388.Ger elüñe gire ol pür-mâye genc
Leşkerüñ-ile saña yoh dahı renc

4389.Dutasın ol mâl-ıla bî-had sipâh
Olasın İrân-ıla Tûrân'a şâh

4390.Ger bu mâlı kim didüm sen bulasın
Ol Sikender bigi sultân olasın

4391.Dîn-i İslâm ala senden bûy u reng
Kılıcuñdan yog ola gebr ü fireng

4392.Mâlı anlar kim koyuban gitdiler
Bî-gümân kendülere hayf itdiler

4393.Sen olalar yimedügin yi vü yidür
K'ehl-i dâniş olanuñ işi budur

4394.Zer-durur her ukdeye müşkil-küşây
Mâl-durur kamu işe reh-nümây

4395.Mâl ni'metdür anı sarf idicek
Lîki mihnetdür koyuban gidicek

4396.Yiyicek dirlikde koyuban gidicek
Ölicek kalsa azâb-ı gûr olur

4397.Başarıcah mâl-ıla çoh iş biter
Lîki başarmıyacah çoh baş yiter

4398.Çünki işitdi halîfe genc-i zer
Kıldı gencüñ hırsı cânına eser

4399.Ol menâr altında sandı genc var
Bilmedi kim anda derd ü renc var

4400.Niçeleri yüregin hûn eyledi
Niçelerün yüregin hûn eyledi

4401.Âdemîyi hırsdur güm-râh iden
Câh ehlinüñ yirini çâh iden
4402.Çün heves itdi hazîne çıhmaga
Kıldı fermân ol menârı yıhmaga

4403.Çün menârun rub'ı yıhıldı temâm
Ol tılısm oldı harâb u sındı câm

4404.Nâ-gehân bir gice kaçdı ol fireng
Şöyle kim yadan çıhar tîr-i hadeng

4405.Şöyle gitdi ol halâyıkdan nihân
Kim dahı andan belürmedi nişân

4406.Üşbu mekr-ile yıhıldı ol tılısm
Şimdi andan bir sıfat kaldı vü ism

4407.Ne imâret var-ısa virân olur
Hâdise bünyâdı muhkemdür kalur

4408.Oldı virân ol ele girmedi genc
Fikrsüz işde netîce n'ola renc

4409.Renc olur râysuzlar hâsılı
Rây-ıl'olur hal her işüñ müşkili

FÎT-TEMSÎLİ VE'L-MEV'İZETİ

4410.Didügüm şehri ki yapdı şehriyâr
Bu vücûduñ şehrine kıl i'tibâr

4411.Ol halîfe nefs-durur bî-gümân
Kim bu şehr ne hükmi ol ider hemân

4412.Câm kim dirler aña gitî-nümây
Göñlüñüñ gözgüsidür iy pâk-rây

4413.Akldur sûret ki cümle hayr u şer
Zâhir olur anda itdükde nazar

4414.Akreb ü peşşe ne-durur mûr u mâr
Nefsde evsâf-ı Şeytânî ki var

4415.Zînet-i dünyâdur ol fettân fireng
K'içi jeng ü taşıdur pür-tûy-reng

4416.Dileseñ ol şehri kim ma'mûr ola
Hem göñül câmı halelden dûr ola

4417.Sûreti akluñuñ âfet görmeye
Nefsüñe azl-i hilâfet irmeye

4418.Zînet-i dünyâya magrûr olmagıl
Aña uyup Teñrıdan dûr olmagıl

4419.Kim ziyânı çog u nef'i az-durur
Nefsi telbîs-ile yoldan azdurur

4420.Aña aldanma ki nâ-dânlıh olur
Âkıbet işüñ peşîmânlıh olur

4421.Çün görürsin bu cihânı kim gider
İ'timâduñı düriş andan gider

4422.Her ki dünyî sevdi râhat bulmadı
Dünyadan illâ cerâhet bulmadı

4423.Nesne k2aslı ânuñ âb u bâd ola
Dahı âteş anda ne bünyâd ola

4424.Üşbu dördi-durur asl-ı kâinât
Gökler âbâ vü bulardur ümmühât

4425.Ol ki bu ezdâddan terkîb ala
Bellüdür kim ne kadar bâkî ola

4426.Cem' olup bir arada bu dörd i yâr
İ'tidâl olduhda bulurlar karâr

4427.İ'tidâl ol dem k'aradan ola kem
Birbirinden ayrılurlar lâ-cirem

4428.Bâtıl olup bozılur terkîb-i ten
Muhkem ola sanma bu tertîbi sen

4429.Dörd zıd nice bulalar i'tidâl
K'itmeyeler birbirinden intikâl

4430.Bûy u renge garre olma kim cihân
Pîre-zendür gerçi rengidür cüvân

4431.Çohlaruñ akdindedür bu pîre-zen
Lîki dah'ebkârdan bil anı sen

4432.Ol er-idi aña ragbet kılmadı
Ol ki ınnîn idi dadın almadı

4433.Dünya-y-ıçun ne gerek bu hırs u âz
Dünya çogı n'assı çün ömr ola az

4434.Çün koyuban gidilür bu mülk ü genc
Pes eyit kim ne gerekdür bunca renc
4435.Dünyayı ko ukba-y-ıçun it amel
Tâ ki tedbîrüñde olmaya halel

4436.Mülk oldur anuñ-ıçun eyle cehd
Tâ murâd-ıla mezakuñ tola şehd

4437.Mülk ol k'anda tezelzül olmaya
Devlet ol k'anda tebeddül olmaya

4438.Mülk midür ol ki anı nâ-gehân
Düşmene koyup gideler râyigân

HÂTİME-İ DÂSİTÂN BE-DU'Â

4439.**AHMEDÎ**'yi iy Kerîm-i Lâ-Yezâl
Dünyanuñ hırsına itme pâyimâl

4440.Anı sen ehl-i kanâ’at eylegil
Zikrüñi aña sanâ’at eylegil

4441.Hâtırından ışkıñı dûr itmegil
Göñlini dünyâya magrûr itmegil

4442.Kime ûmîd oldı-y-ısa mülk ü mâl
Sensin ûmîdı anuñ yâ Zül-Celâl

4443.Her ki umîdı saña togru kıla
Rahmetüñden hâşa kim mahrûm ola

DÂSİTÂN-I İSKENDER BÂ-KAYDÂFA MELİKE-İ MAGRİB VE HÎLE-İ Û BÂ-KAYDÂFA

4444.Bir mübârek gice kim kamr ay-ıdı
Anda ıyşumuz yüzi hamrâ-y-ıdı

4445.Yâr olmış-ıdı benümle hem-kadah
Tolmış-ıdı cânum u göñlüm ferah

4446.Kalmış-ıdum hatt u hâlinde anuñ
Mahv olmışdum cemâlinde anuñ

4447.Gamzesi ohı câna kâr itmiş-idi
Göñlümi zülfi şikâr itmiş-idi

4448.Gâh yüzinden gözüm alurdı nûr
Geh meşâmum zülfi müşginden buhûr

4449.Gicemüñ kadri Berât olmış-ıdı
Zühre ıyşumuza mât olmış-ıdı
4450.Bir yanumdan saçar-iken mâhitâb
Bir yanumdan rûşen olmış âfitâb

4451.Tayyibü’l-vakt itmiş-idi_anı kadah
Baña anuñ yüzi virmişdi ferah

4452.Ben aña kılurdum ol aya nazar
Ben sorardum andan ol aydan habar

SÜÂL EZ-HÂL MÂH VE BEDR VE HİLÂL

4453.Didi kim şerh it bu ay niçün müdâm
Gâh eksilür ü geh olur temâm

4454.Geh siper neyçün olur u geh gümân
Geh ayân neyçün olur u geh nihân

CEVÂB

4455.Didüm iy zülfi iy zülfi benefşe yüzi gül
Belki ayuñ nûrı kendüden degül

4456.Nûrı anuñ kendüden olsa yakîn
Dâ'imâ bir vasfa ola-y-dı hemîn

4457.Nesne kim bi'z-zâtdur nice ola
Kim tagayyür irmek aña yol bula

4458.Nûrı günden kesb ider ol mâh u sâl
Lâ-cirem geh bedr olur geh hilâl

4459.Ne kadar kim günden ol olursa dûr
Ol kadar artar anuñ cirminde nûr

4460.Ne kadar kim güneşe yahın gelür
Nûrı anuñ ol kadar eksük olur

4461.Mâh çünkim nûrını günden ala
Pes görinen anda gün nûrı ola

4462.Sûretâ ol nûr ayuñdur hemin
Lîki ma'nîde günüñdür ol yakîn

DER-İSTİDLÂL BER-TEVHÎD-İ SÂNİ'

4463.Şöyle kim nûr aya güneşden gelür
Nûrı zâhir kendüsi bâtın olur
4464.Bu cihânuñ dahı varlıgı ayân
Hakdan oldı vü kamudan ol nihân

4465.Cümle âlem andan almışdur vücûd
Kamusına ol kılupdur feyz-i cûd

4466.Pes bilindi k'Evvel Oldur Âhir Ol
Şöyle kim hem Bâtın Oldur Zâhir Ol

4467.Ger mü'essir gözden oldı-y-sa nihân
Bu eserlerden anı görgil ayân

4468.Bir işâret dahı eydeyim saña
Ger kulah dutar-ısañ bir dem baña

4469.Ay güne niçe kim yahın gelür
Varlıgı günden gün'az az eksilür

4470.Güneş-ile ol ide çün ictimâ’
Varlıgını kendünüñ ider vidâ’

4471.Eyle mahv ider orada kendüzin
Kim ne gice bulınur ne gündüzin

4472.Pes bilinür k’ol kişi Hakka ire
K’evvel ol varlıgınuñ terkin ura

4473.Urmasa pervâne terk-i bâl ü per
Bulmaya-y-dı şem’a irmege zafer

4474.Kendünüñ bî-çâre çün terkin kılur
Lâ-cirem irmege nûra yol bulur

4475.Cism vîrân olsa cân ma’mûr olur
Şem2 çünkim oda yana nûr olur

4476.Bil ki senden gitmeyince bu sıfât
Rûşen olmaz saña hergiz keşf-i Zât

4477.Tâ ki kişi varlıgını virmeye
Bir nefes mahbûbına ol irmeye

4478.Hüccet-i rûşen bu söze iy ulu
Len tenâlü’l-birre hattâ tünfikū

4479.Hak dir-iseñ mâ u menligi gider
Anı diyen kişi kendüyi n’ider

4480.Çünki üşbu sözleri diñledi ol
Sırr-ı Tevhîdi temâm añladı ol
4481.Didi gerçi mestsin baña cevâb
Hoş didüñ “vallahü a’lem bi’s-savâb”

SUÂL-İ EZ-UTÂRİD

4482.Üşbu sözi söyler-iken nâ-gehân
Oldı bir ferzâne Maşrıkdan ayân

4483.Söyler-idi bî-zübân u savt u dem
Yazar-ıdı bi-devât u bî-kalem

4484.Çünki ol ferzâneyi gördi nigâr
Didi bu kim olur iy dânâ-yı kâr

CEVÂB

4485.Didüm eflâkuñ dibîri bu-durur
Ol yidi Seyyâre biri bu-durur

SÜÂL EZ-ZÜHRE

4486.Bu söz içinde ol aradan girü
Çıhdı bir hâtun-ı pâk ü la'l-rû

4487.Bir elinde dutmış-ıdı ol rebâb
Bir elinde lâle-gûn câm-ı şarâb

4488.Çünki ol dil-ber aña kıldı nazar
Didi bu kimdür baña virgil habar

CEVÂB

4489.Didüm aña kim bu hâtûn Zühredür
Yidi encüm arasında şöhredür

SUÂL EZ-MERRÎH

4490.Çıhdı soñra bir saru hûn-hâr merd
Kim hemîşe işi kîn-durur neberd

4491.Gürzi zahmı taga tohınsa yahar
Kılıcı hem sahrayı oda yahar

4492.Çünki görd'anı didi bu kim olur
Kim bu resme hışm u heybetle gelür

4493.Didüm ol rîz-ende-i hûn bu-durur
Pür-dil ü cellâd-ı gerdûn bu-durur

SUÂL EZ- MÜŞTERÎ

4494.Çıkd'anuñ ardınca bir dânâ-yı kâr
Âlem-i gayb olmış aña âşikâr

4495.Kamu hükmi adl-ile kılur-ıdı
Fikrsüz her nesneyi bilür-idi

4496.Çünki gördi haceyi ol sim-ber
Didi bu kimdür bana virgil haber

CEVÂB

4497.Didüm oldur Sa'd-ı Ekber Müşterî
Cümle-i ehl-i saâdet serveri

SUAL EZ-ZÜHAL

4498.Çıkd'anuñ ardınca bir Hindû-yı pîr
Hendese ilminde gāyet bî-nazîr

4499.Hem hisâbında anuñ kevn-i fesâd
Hem nihâdında anuñ zulm ü inâd

4500.Çünki gördi anı ol sîmîn-zekan
Didi bu kimdür eyitgil baña sen

CEVÂB

4501.Didüm aña kim Zühal budur yakîn
Kim yiri-durur sipihr-i heftümîn

4502.Didi daniş ehli hergiz ölmesün
Bu cihân birgün bularsuz olmasun

4503.Didüm aña k'ehl-i ilm ölmez yakîn
Fâniti kor bākıye varur hemîn

4504.İlme düriş ilmdür Âb-ı Hayât
İlm-ile olur hal cümle müşkilât

4505.Câhil olan kûr u âlimdür basîr
Ol her işden bi-haber budur habîr

4506.İlm ehli zindedür câhil ölü
Kandasa dânâ yşg câhil alu

4507.Cehl zulmet olur u bu ilm nûr
Nûra gir zulmetden it kendüñi dûr

4508.Pes didi bildüm seni iy dost ben
Kim bilürsin kamu fende nesne sen

4509.Söz çü bir nev' ol'irer andan melâl
Bir söze dahı gel eyle intikāl

4510.Didüm aña çohdur envâı sözüñ
Ne-durur sözden gereklüñüz sizüñ

4511.Didi ol kim düşmenine bula dest
Pes anı toprag-ıla itmeye pest

4512.Âkıbet anuñ ser-encâmı n'olur
Düşmeninden başına ne iş gelür

4513.Sendedür şerh-i mülûk basîtân
Fasl it bu bâbda bir dâsitân

4514.Tâ işidevüz ola ol bize pend
Olavuz sinüñ sözüñden sûd-mend

4515.Didüm ölmese ele girdükde mar
Şâyed ide ejdehâ_anı rûzigâr

4516.Almayan fursatda düşmenden damar
Bislemişdür ceybinüñ içinde mâr

4517.Düşmene eylük mürüvvet olmaya
Akreb ogşamah fütüvvet olmaya

4518.Ol kişi kim düşmene fursat bula
Pes mürüvvetden aña eylük kıla

4519.Gör'anı kim gördi Kaydâfa yakîn
Şâh Zülkarneyn'den itdükde kîn

MATLA-I DÂSİTÂN-I KAYDÂFE

4520.Var-ıdı Magribde bir hoş şehriyâr
Mülki bî-hadd ü çerisi bî-şümâr

4521.Lîki hâtun-ıdı Kaydâfa be-nâm
Hükmi altında anuñ magrib temâm

4522.Kâr-dân-ıdı vühem pâkîze-rây
Akl-ıla her müşkile ukde-küşây

4523.Akl ider cümle müşkil işi hal
Akl olmayanda çoh olur halel

4524.Akldur ma'lûl evvel illete
Akl kuvvetdür ü zînet devlete

4525.Ol kişi kim aklı kemdür dûn olur
Her ne işde kim döne magbûn olur

4526.Göricek Kaydafa k'İskender müdâm
Kılıcı-y-la dutdı illeri temâm

4527.Şâh işinde fikr idüp kaldı aceb
Kıldı bir nakkâş kim agrib-zemîn

4528.Buldı bir nakkâş kim Magrib-zemîn
San'atından tolmış-ıdı nakş Çîn

4529.İtmiş-idi ömrini ol işde sarf
Dutar-ıdı Mâni-yi Nakkâşa harf

4530.Aña Kaydâfa buyurdı kim vara
Nicedür İskenderüñ yüzin göre

4531.Nakş idüp vasfın u şekl ü hey'etin
Heykel ü resmin ü reng ü sûretin

4532.Mısrdan Magrib-zemîne irgüre
Tâ anı Kaydâfa nicedür göre

4533.Çünki varup görd'anı Nakkāş-ı Çîn
Buldı cândan nâzügirek nakş için

4534.Didi kim zî devlete layık cemâl
Kim buña virmiş-durur ol Zül-Celâl

4535.Pes kalemle resm kılup yengini
Nakş kıldı şekl ü vaz' u rengini

4536.Çün Sikender sûretin kıldı nigâr
Vardı girü Magribe sûret-nigâr

4537.Sûrete Kaydâfa çün kıldı nazar
Kaldı hayrân düşdi cânına hatar

4538.Didi bunuñ Maşrık u magrib temâm
Oldı vü olasıdur hükmine râm

4539.Ger neheng ü şîr ger bebr ü peleng
Çengi künd ola bunuñla itse ceng

4540.İşid imd'ol sûretüñ hâli n'olur
Şâha vü Kaydâfa'y'andan ne gelür
4541.Mısrda birgün içerken şah şâd
Kıldılar Kaydâfayı katında yâd

4542.Aldılar anuñ cemal ü hışmetin
Zikr itdiler kemal ü rütbetin

4543.Şâh anuñ vasfın çün işitdi temâm
Diledi k'ol dah'ola hükmine râm

4544.Pes aña bir ilçi saldı nâmever
İlçi-y-ile böyle virbidi haber

4545.Kim bize virbi harâc u mâl u bâc
Dileseñ kim saña kala taht-ı âc

4546.Şâh Zülkarneyn İskender benem
Hasm pamâl idici server benem

4547.Maşrık u magrib benümdür la-muhâl
Baña virbinmek gerekdür pâc u mâl

4548.Kılıcumdan seyl-i Tûfân toldı Hind
Hancerümden toptolu kan oldı Sind

4549.Şâh Dârâ dârını yahan benem
Fûr-ı Hindün ferrini yıhan benem

4550.Ger peleng ü şîr-i ner ger ejdehâ
Kılıcumdan olmadı olmaz rehâ

4551.Leşkerin cinnüñ benem k'itdüm helâk
Hem ben itdüm Ye'cûci hâk

4552.Âhir işitdüñ bunı kim mülk-i şark
Oldı binüm kılıcumdan kana gark

4553.Kûh-ı Kāfı gürzümüñ darbı yıhar
Kulzümi kılıcumuñ odı yahar

4554.Her ki diler bahtı pâyende ola
Devlet ehline gerek bende ola

4555.İiricek Kaydâfa'ya üşbu hitâb
Böyle virbidi şehinşâha cevâb

4556.K'iy cihan-dâr u şeh-i hurşîd-fer
Kim senüñdür şark u garb u bahr u ber

4557.Seyr idüp encüm döneli asümân
Görmedi sinüñ bigi sâhib-kırân
4558.Pâdişehsin ü felek bende saña
Şâhlar cümle ser-efgende saña

4559.Sen ki olduñ devlet-ile feylesûf
Bulmaduñ mı dünya haline vukûf

4560.Bilmedüñ mik'anda yoh-durur karâr
Geh azîz ider kişiyi gâh hâr

4561.Gah ider pest âdemîyi gâh bülend
Gâh dil-şâd ider ü geh müstemend

4562.Çün cihân tolu hatar oldı vü bîm
Aña teky'itmek hatâ-durur azîm

4563.Ne revâdur garre olmah dûr-bîn
Aña kim aldı Süleymândan nigin

4564.Mâl u genc-içün gerekmez bunca renc
Âkıbet çün ayruguñdur mâl u genc

4565.Düşmen öldügine olma şâdumân
Sen dahı çün ayruguñdur mâl u genc

4566.Saltanat çün âkıbet zâyil olur
Biñ yıl-ısa dahı bî-hâsıl olur

4567.Fûrı sen m'öldürdüñ iy şâh-ı ecel
Fûrı öldüren ecel-durur ecel

4568.Bulmadı kimse ecelden hîç emân
Bulası dahı degüldür bî-gümân

4569.Fûr-ı Hindîyi Hak öldürdi yakîn
Arad'İskender bahânedür hemîn

4570.Nedür İskender Süleymân kim ola
Kim Hak emrinsüz elinden iş gele

4571.Ne revâdur saña iy sahib-nazar
Kim bu hikmetle olasın kej-nazar

4572.Ne revâdur pâdişeh olana lâf
Yâ bir iş tutmah kim ola ol güzâf

4573.Fûr senden kem degüldi lîki baht
Andan alup saña virdi tac u taht

4574.Girü ol tâcı vü tahtı bi-gümân
Senden alup ayruga virür cihân
4575.İtme tekye kılıca k'ol saht-rûy
Bî-vefâ-durur be-gâyet tünd-hûy

4576.İki yüzlüden taleb itme vefâ
İki sözlüden bulam dime safâ

4577.Şâh Mısrî kılıcın itdi-y-se tîz
Tîg-i Hindî ider anuñla sitîz

4578.Şeh gelür-ise giyüp pûlâd-ı Çîn
Toludur peykân-ıla magrib-zemîn

4579.Gerçi şeh pür-dildür ü pîrûz-ceng
Bizde dahı var-durur nâmûs u neng

4580.Kişi k'anda nâm u nâmûs olmaya
Ölüden kemdür egerçi ölmeye

4581.Serv bigi ser-firâz olmaz kem er
Ney bigi yüz yirde baglansa kemer

4582.Devletüñ tonunı ol kişi geyer
K'ola adı halk içinde gey er

4583.Fûrdan alındugı-y-çun taht u tâc
Saña Kaydâfa neçün virsün harâc

4584.Behmen ü Kâvûs u şâh İsfendiyâr
Rüstem-i Destân u hem Sâm-ı Süvâr

4585.Pâdişeh Keyhüsrev ü Lühresb şâh
Behmen-i Şîr-efgen ü Güstâsb şâh

4586.Magribe kimse bulardan gelmedi
Kimse bu yirüñ harâcın almadı

4587.Şâha budur maslahat kim bu kelâm
Gelmeye dahı dilinden ve's-selâm

4588.Kendüzinden bizi bîzâr itmeye
Konşıyı_özinden dil-âzâr itmeye

4589.Düşmen olmah koñşıya âyin degül
Koñşıy'âzürd'iden ehl-i dîn degül

4590.Şâha ol-kıssa çün irdi bu cevâb
Kalmadı anda dahı ârâm u hâb

4591.Kıldı Kaydâfa sözi aña eser
Hak söz ac'olur eger ola şeker
4592.Yahdı şâhuñ yüregin gayret odı
Akl aña "en-nârü lâ el-âr" didi

4593.Ol ki anuñ gayreti yoh olmaz er
Bî-hamiyyet kişiden gelmez hüner

4594.Bir çeri düzdi Sikender bi-hisâb
Kılmaga Kaydâfanuñ mülkin harâb

4595.Cevşen-i pûlâd-ıla toldı zemîn
Kanda baksañ gürz ü tîg-idi hemîn

4596.Azmi magribden yaña_itdi râst şâh
Şâh-ıla bi-hadd cevşen var sipâh

4597.Toldı cümle gûşeler âvâz-ı kûs
Oldı tozdan çarh yüzi âbnûs

4598.Var-ıdı şâhuñ yolında bir hisâr
Burcı bes yüce esâsı üstüvar

4599.Kulles'irişmiş Süreyyâya temâm
Handakı itmiş serâ ka'rın makâm

4600.Bir melik var-ıdı anda nâm-dâr
Adı Varka anuñ ol şehr ü diyâr

4601.Kızını Kaydâfe oglı Kanderûş
Varkanuñ almışdı dut bu söze gûş

4602.Çünki ol şehre irişdi şehriyâr
Çevre alıban anı itdi hisâr

4603.Mancınîk u ra'd zahmı-y-ıla şâh
Burcı yıhup şehre girdiler sipâh

4604.Bir kişiye k'adı-y-ıdı Şehr-gîr
Kanderûş ol şehrde oldı esîr

4605.Dimegil kim mihr ide baña sipihr
Mihr itmez kimseye bu mâh u mihr

4606.Bu felekden isteme emn ü emân
Çünki adı oldı çarh-ı âsümân

4607.Hatt-ı tersâ bigi kej-revdür felek
Tersden peyveste ters itmek gerek

4608.Tâli'in çarhuñ çü Sertân buldılar
Râst kej-revligin andan bildiler
4609.Kej olanuñ kej olur kamu işi
Râstlıh nice bulur andan kişi

4610.Tâli'üñ sânîsi bulındı Esed
Lâ-büd oldı âfet-i cân u cesed

4611.Zâlim ü hûn-hâr u hem hûn-rîz ü dûn
Kamular çengâline anuñ zebûn

4612.İtdi üçincide delâlet Sünbüle
K'anda biten kurıyup tîz dökile

4613.Şöyle kim otlar ter ü tâze biter
Kuruyuban topraga düşüp yiter

4614.Çünki Mîzân oldı dördinci aña
Dime kim çoh nesne vire ol baña

4615.Çün terâzû ehli gâyet dûn olur
Kardaş olsa andan ol magbûn olur

4616.Virilen kim ol Terâzû-y-ıl’ola
Bellüdür andan kişi ne hazz ala

4617.Çün terazûda ola tussûc u cev
An’eşek ola iden cânın girev

4618.Virdügi tussûc u cevdür bî-gümân
Lîk’alur anuñ bahâsın nakd-i cân

4619.Dönelüm girü didügümüz söze
Şerh idelüm kalanın dahı size

4620.Çün bular dutuldugını bildi şâh
Fikrle tedbîri böyle kıldı şâh

4621.Kim vezîr otura tahta şâh-vâr
Urınup başına tâc-ı zer-nigâr

4622.Pes getürüp Kanderûşı buyura
Bî-emân cellâda k’anı öldüre

4623.Pes gelüp nöker-sıfat şeh söyleye
Yalvarup aña şefâat eyleye

4624.Ol şefâatle anı âzâd ide
Göñlin ölüm gussasından şâd ide

4625.Cânına mâlına itmeye ziyân
Pes anı Kaydâfaya oglı-y-ıla
4626.Şâhı dahı sûretâ ilçi kıla
Virbiye Kaydâfaya oglı-y-ıla

4627.Kasdı bu k’anuñla ol mülke vara
Girecek yollarını anuñ göre

4628.Her ne kim şeh didi-se dutdı vezîr
Çünki ol me’mûr-ıdı vü bu emîr

4629.Pes buyurdı şeh vezire k’otura
Ol gelince leşkere fermân süre

4630.Leşkere dahı didi şeh kim vezîr
Ben gelinc’olmah gerek size emîr

4631.Bini görince idüñ birlik temâm
İkilik itmeñ kim iş olmaya hâm

4632.Birlik eyleñ kim ikilik dîn degül
İkiligi terk idüñ k'âyin degül

4633.Dirlik anda isde kim birlik ola
İkilik olduhda ne dirlik ola

4634.Bu işi çün böyle tedbîr itdi şâh
Kanderûşı alup itdi azm-i râh

4635.Şeh geliben şehri aldugı haber
Kıldı-dı Kaydâfayı zîr ü zeber

4636.Dutmış-ıdı yola dâyim çeşm ü gûş
Aglar-ıdı kanda diyü Kanderûş

4637.Na-gehân Kaydâfaya irdi haber
Kim gelür uş Kanderûş-ı nâm-ver

4638.Şâdılıhdan oldı yüzi lâle-reng,
Kanderûşa karşu vardı bî-direng

4639.Anuñ-ıla bî-kerân hayl ü haşem
Çetr-i sultânî vü hem kûs u alem

4640.Gördi Kaydâfa ki geldi Kanderûş
İtdi şefkatden yüregi kanı cûş

4641.Çünki Kaydâfa gelür gördi ayân
Kanderûş oldı piyâde ol zamân

4642.Baş koyup öpdi ayagını anuñ
İzzeti hem böyle gerek ananuñ
4643.Anaya hürmet iden devlet bulur
Cennet ana ayagı altınd'olur

4644.Sordı birbir ana oglı hâlini
Dahı ol şehr ü diyâr ahvâlini

4645.Ser-güzeştin didi bir bir Kanderûş
Dutdı anuñ sözine Kaydâfa gûş

4646.Son söz'ol oldı ki şeh bî-ters-nâk
Bini itdürürdi cellâda helâk

4647.Lîki binümlew gelen bu nev-cüvân
Baña îsî bigi cân itdi revân

4648.Şâhdan dileyüben aldı beni
Ölmiş-iken ol diri kıldı beni

4649.Çünki Kaydâfa işitdi bu sözi
Agladı şöyle ki kan toldı gözi

4650.Pes didi minnet aña kim ol Ganî
Sag irgürdi girü baña seni

4651.Dönüp andan girü şehre girdiler
İlçiyi dahı ohıdup gördiler

4652.İlçiye Kaydâfa çün kıldı nazar
Gördi anda padişahlıkdan eser

4653.Yazılu alnından devlet âyeti
Dikilü öñinde nusret râyeti

4654.Zâhir ü Bâtın kamu fazl u kemâl
Sûret ü Sîret kamu hüsn ü cemâl

4655.Didi kim ilçi bu resme olmaya
Kimseden bu nev'a ilçi gelmeye

4656.Pes didi bir kula k'ol Çînî harîr
K'anı nakş itmişdi ol nakkâş pîr

4657.Mahzen içinden anı bulup getür
Kim gümânum oldı k'ol sûret budur

4658.Çün getürdiler anı Kaydâfâ şâh
Bir aña bir ilçiye kıldı nigâh

4659.Bildi kim bu sûret anuñdur yakîn
Fark ara yirde bir cândur hemîn
4660.Didi k'İskender bu-durur bî-gümân
İlçi resmine gelüp-durur ayân

4661.Geldi bu vaz'-ıla kim ile gire
Mülkümüzüñ resm ü âyînin göre

4662.Yollar u der-bendin illerüñ bile
Pes aña lâyık yarak neyse kıla

4663.Eyle fettân-durur üşbu hîle-ger
K'ider ins ü cinn mekrinden hazer

4664.Şîr-dildür bu velî dimne-füsûn
Belki biñ dimne elindedür zebûn

4665.Bu kamusın göñl'içinde dir nihân
Kimseye hergiz anı itmez ayân

4666.Pes did’ilçiye ki şâh-ı nîg-nâm
Ne buyurdı nicedür bize peyâm

4667.Didi şeh eydür ki ser-tâ-ser zemîn
Hükmüme binüm müsahhardur yakîn

4668.Taht-ı zer binüm-durur la’l-tac
Râst virsün baña Kaydâfa harâc

4669.Kim mukarrer ol’aña magrib-zemîn
Ol diyâra şâh ol ola hemin

4670.Yohsa bir leşker iledem bî-şümâr
Komayam magribde deyyâr u diyâr

4671.Ol diyâruñ kimini oda yaham
Kimini suya viribenüñ yıham

4672.Çünki Kaydâfa bu söze tutdı gûş
Eyledi tende gazabdan kanı cûş

4673.Didi kim İSKENDERİ dîv-i gurûr
Aldayıban akldan eyledi dûr

4674.Fikr kılmaz mı aceb kim hırs-ı mâl
Âkıbet kişiyi ider pâyimâl

4675.Renc-ile niçe ki direr genc ü zer
Dahı hırsın yinemez ol nâm-ver

4676.Kızıl altun hırsına olan rehîn
Kara toprah toyurur anı hemîn
4677.Öldise Dârâb u yâhud Fûr-ı Hind
Oldısa Tûrân anuñ yâ mülk-i Sind

4678.Bunca fahr kibr ne kılmah gerek
Bî-sebâta böyle ne kalmah gerek

4679.Leşkeri var-ısa anuñ bî-şümâr
Biz dahı Bahr-ı Muhîtüz bî-kenâr

4680.Diyüben bu sözi Kaydâfa aña
Virbidi anı vesâkından yaña

4681.Virbidi ardınc’anun ol nâm-ver
Şâhid ü şem’ ü şarâb u hem şeker

4682.Hem zarîf ashâb u hem çeng ü rebâb
Dahı dürlü nukl ü ni’met bî-hisâb

4683.Ol gice ol nûş idüp câm-ı mey
Subh olınca gûş kıldı çeng ü ney

4684.Subh-dem çünn yandı ol rûşen-çirâg
Geldi tâvûs u perîşân oldı zâg

4685.Âlem-i zulmâni oldı tolu nûr
Cünbüşe geldi yirinden mürg u mûr

4686.Düzdi ol ilçi-y-içün Kaydâfa şâh
Hâs devlet-hânesinde bezm-gâh

4687.Bir serâyı var-ıdı Firdevs nâm
Topragı müşg ü agacı ûd-ı hâm

4688.Biñ kenîzek hidmet-içün hûb-çihr
K'anlara hayrân olurdı mâh u mihr

4689.Yüz dahı mutrib kamu bülbül-nüvâ
Bâg-ı îşe her biri berg ü nevâ

4690.Hazır idüp kamusın Kaydâfa şâh
Düzdi oldem Huld bigi bezm-gâh

4691.Tahta oturup getürdi nâm-ver
İlçi-y-içün dahı bir kürsî-i zer

4692.Geldi ilçi vü oturdı şâd-kâm
İçdi Kaydâfa elinden tolu câm

4693.Câm-ı zerden içdi yâkût-ı revân
Nicesi yâkût kim kût-ı revân
4694.Çünki nûş eylediler birkaç kadah
Gitdi göñlinden gam u geldi ferah

4695.Yanın'alup ilçiyi Kaydâfa şâh
Didi kim togrı eyit iy nîg-hâh

4696.Kimsin ü aduñ nedür eyle beyân
İtme pinhân anı k'olmışdur ayân

4697.Didi adum Kaytufân-durur i şâh
Çâkerem İskender'e vü nîg-hâh

4698.Didi sen hâşâ ki çâker olasın
Togrı söylerseñ Sikender olasın

4699.Şâhsın aduñı çâker eyleme
Girçegin di sözi yalan söyleme

4700.Togrı söyle kim yalan erlik degül
Dirligi yalancınun dirlik degül

4701.Râst günüñ tâzedür dâim yüzi
Nâ-kabûl olur yalancınuñ sözi

4702.Pâdişâhlıhdan yüzüñde uş nişân
Âyet-i rûşen-durur olmaz nihân

4703.Didi İskender nice ilçi ola
Tâc u tahtını koyup bunda gele

4704.Didi Kaydâfa sözi çog eyleme
Nesne k2işidilmez anı söyleme

4705.Göstereyim ben saña senden misâl
Kim dahı kalmaya inkâra mecâl

4706.Arz ideyim ben saña senden nişân
K'añlayasın kim seni bildüm ayân

4707.Pes getürdi anı kim Nakkâş-ı Çîn
Yazmış-ıd'anda Sikender sûretin

4708.Vird'eline didi kim key kıl nazar
Kim ola bu nakşuñ ıssı vir habar

4709.Bahdı gördi kendüzinden bir misâl
K'anda inkâr itmege yohdur mecâl

4710.Gördi düşmiş cânı düşmen dâmına
Lerze düşdi korhundan endâmına
4711.Oldı ol sâat peşîmân işine
Dahı bî-fikr iş idenüñ işi ne

4712.Her ki olmaz işe ikdâm eyleye
Kend'eliyle kendüye dâm eyleye

4713.Râysuz iş işleyen mezmûm olur
İş ki fikr olmaya anda şûm olur

4714.Şeh belâ dâmında olmışdı esîr
Kimseden yog-ıdı aña dest-gîr

4715.Lîki çün anda yog-ıd'aña ecel
Gelmedi ol vartada aña halel

4716.Pes didi Kaydâfa k'iy şâh-ı cihân
Gam yime kim saña benden yoh ziyân

4717.Bâde eyle nû tut göñlüñi şâd
Kıssasını gussanuñ hîç itme yâd

4718.Memleket sinüñ-durur u taht-ı âc
Uş ayaguña fidî zerrîne tâc

4719.Sana benden yoh-durur u taht-ı âc
Gam yime iy pâdişâh-ı nâm-ver

4720.Oglum elünde-y-di kıymaduñ âña
Ben dahı lâ-büd kıyamazam saña

4721.Çün senüñ ben eylügüñ gördüm yakîn
Ben dah'eylük eylerem saña hemîn

4722.Eylük işlemek kişiye key olur
Eylügi iş idene eylük gelür

4723.Lîki cehd it sini kimse bilmesün
Saña nâ-geh mekr ü hîle kılmasun

4724.Şâh öñinde çoh gerekdür ihtiyât
K'ârzûsıdur kamunuñ ol bisât

4725.Tahtı sensüz koma dahı bir nefes
Pâdişehsin dahı nesn'itme heves

4726.İlçilik nedür k'anı resm ideler
Her yire yil bigi herze gideler

4727.Şâh olana kaçan lâyık ola
K'ulu adın kendünüñ ilçi kıla
4728.Pes didi kim gel kasem yâd eylegil
Dostlıh binümle bünyâd eylegil

4729.Kim bizümle yagılıh kılmayasın
Mülküme leşker çeküp gelmeyesin

4730.Dostumı dost bilesin hemîn
Düşmenüne düşmen olasın yakîn

4731.İtmeyesin kasd mülk ü mâluma
Hem hasâret leşker ü a'mâlüme

4732.Üstüme gelmeyesin tezvîr-ile
Baña mekr itmeyesin tedbir-ile

4733.Çünki bu andı idesin yâd sen
Sini virbiyem yirüñe şâd ben

4734.Şah bu sözi işidüp oldı şâd
Şöyle kim didi kasem eyledi yâd

4735.İşbu kamu sözleri aña nihân
Didi vü kimseye itmedi ayân

4736.Âşikâre söz bu kim bizden selâm
Vir Sikender şâha vü digil peyâm

4737.Kim cihân kamu senüñdür şark u garb
Hâşa kim biz idevüz sinüñle harb

4738.Mülk sinüñ taht u tâc u hân ü mân
Hânümân n'olur fidî yoluña cân

4739.Pes an'ilçi sûretinde göndürür
Şâha tuhfe diyü çoh nesne virür

4740.Virdi aña bir murassa' tâc-ı zer
Ucdan uca tolu pür-mâye güher

4741.Dahı bir zerrîne-taht-ı şâh-vâr
Tolu yâkût-ıla la'l-i âb-dâr

4742.Dahı çoh dünyâ-y-ıla dürr-i semîn
Şafalu çok nâfe tolu müşg-i Çîn

4743.Virdi bişyüz tahta dahı ûd-ı hâm
Elli ester bârı sîm ü zer temâm

4744.Biñ dahı at virdi kamu bâd-pây
Biñ dahı it kamusı zencîr-hây
4745.Cümlesini virdi ana vü nihân
Böyle pend itdi ki iy şâh-ı cihân

4746.Gice gündüz yüri hîç itme karâr
Kendü tahtuña irince zînhâr

4747.Kim ulu oglum benüm Taynûs şâh
Ser-keş ü câhil-durur hem kîne-hâh

4748.Fûr-ı Hindüñ kızın almışdum aña
Fûr olalı düşmen olmışdur saña

4749.Korkaram kim senden ol âgâh ola
Leşkeri-y-le yüriyüp yoluñ ala

4750.Nâ-geh andan irişe saña zarar
Başuña hem mâluña düşe hütar

4751.Böyle idicek yakîndür k'ol amel
İdesidür ömrine anuñ halel

4752.Şah olana kasd iden budur ayân
K'olasıdur iki kevn içre ziyân

4753.Çünki "es-sultânü zıllu'llâh" ola
Ömr'aña kasd idenüñ kûtâh ola

4754.Şâh mâlı aldı vü oldı revân
Geldi girü tahtına rûşen-revân

4755.Gel işit imdi ki zülkarneyn şâh
N'itdi ol mülke çün oldı kîne-hâh

4756.N'eyledi Kaydâfanuñ peymânını
Nice vîrân itdi hân ü mâhını

4757.Katı gayretlü-y-di Zülkarneyn şâh
Hem dahı cebbâr-ıdı vü kîne-hâh

4758.Diler-idi magrib ü maşrık bile
Cümle aña bende vü çâker ola

4759.Aña çünkim olmadı Kaydâfa râm
Kullıgınd'anuñ bulınmadı temâm

4760.Gayret odı yahdı anuñ cânını
Tamarında huşk kıldı kanını

4761.Gayret odından eridi şâh-ı Rûm
Nitekim ocaga karşu ola mûm
4762.Ahdi dahı muhkem itmiş-idi şâh
K'itmeye leşkerl'anuñ mülkin tebâh

4763.Varuban anuñ diyârın almaya
Aña karşu dahı kılıc salmaya

4764.Fikri Kaydâfa-y-dı anuñ rûz u şeb
Aña bir hîlet kılur-ıdı taleb

4765.Soñra fikri buña irdi kim vara
Bahr-ı Rûmun sâhilin bir bir göre

4766.K'ola bir yol bulına anda kim vara
Oradan garba su-y-ıçun ide yol

4767.Tâ ki bahruñ suyın ayırup ala
Oradan Kaydâfa mülkine sala

4768.Bir mühendisdi Sikender kim cihân
Cev cev olmışdı kıyâsından ayân

4769.Hem mesâhatda ana cirm-i zemîn
Ne kadardur cev cev olmışdı yakîn

4770.Bir yiri bulup kıyâs itdi dürüst
Kim oradan ol su anda vara cüst

4771.Pes memâlikde ser-â-ser her ki var
Ol araya cem' itdi şehriyâr

4772.İrte gice dimedin pîr ü cüvân
Ol arada işlediler çoh zamân

4773.Bir zamân işleyicek oldı temâm
Ol ki İskender Bogazıdur be-nâm

4774.Çün gerekce yiri kazup deldiler
Ayırup deryâyı ana saldılar

4775.Rûm yüce Magrib alçahdur ayân
Lâ-cirem su ol yaña oldı revân

4776.Çün revân olmaga bula su mecâl
Olur anı girü döndürmek muhâl

4777.Bahrdan olup revân deryâ-yı âb
Eyledi Kaydâfanuñ milkin harâb

4778.Gark oldı cümle ol şehr ü diyâr
Fikr-ile gör meger k'itdi şehriyâr

HÂTİME-İ DÂSİTÂN VE MEVÂİZ

4779.Fursatında düşmene viren emân
Ola ol Kaydâfa bigi bî-gümân

4780.Gerçi kim Kaydâfa ulu şâh-ıdı
Akl'anuñ her nesneden âgâh-ıdı

4781.Oldı İskender işinde kûr u ker
Lâ-şek "İzcâel-kazâ amyi'l-basar"

4782.Çün bulasın düşmeniñe dest-res
Fursatı te'hîr itme bir nefes

4783.Bir nefes nedür dime kim rûzigâr
Bir nefesd'ider besî-nakş âşikâr

4784.Düşmenüñi bulıcah olma zaîf

Bulmadın kuvvet kayusın yi harîf

4785.Bü'l-acebdür mihr ser-keşdür sipihr
Gâh kîndür itdügi vü gâh mihr

4786.Düşmenüñyalvardugın işitmegil
Anuñ eyü sözi-le iş itmegil

4787.Saña şeker virse anı zehr bil
Lutf gösterürse anı kahr bil

4788.Kiçi görüp akreb esen sanmagıl
Yılana yumşah diyü el sunmagıl

4789.Dime düşmenden baña eylük gelür
Sanma zehri cehd-ile tiryâk olur

4790.Dostlıh anuñla it k'ola kerîm
Cehd it olmasun saña hem-reh le'îm

4791.Kim le'îmüñ işi bî-bünyâd olur
Her ne işlerse kerîm ol dâd olur

4792.Câhile nesne_ola diyü itme cehd
Hîle-y-ile hanzalı kim ide şehd

4793.Râzuñı gizle ki düşmen bilmeye
Diler-iseñ k'ol saña el bulmaya

4794.İşüñi avretlere tarh itmegil
Hâlüñi oglanlara şerh itmegil

4795.Kim olaruñ dîni aklı az-durur
Sehl nesne bunları tîz azdurur

4796.Fâsıkı yâr ola diyü itme cehd
Fâsık olan nicesi sahlaya ahd

4797.Ol ki Hâlık emrine itmez vefâ
Halk andan ne kadar bula safâ

4798.La'li n'ider nedür yâkût u dür
AHMEDÎ'nüñ sözi kulaguñdadur

4799.Sözleri ögüt-durur dinle anı
Didügi hikmet-durur añla anı

4800.Subh geldi bu söz olınca temâm
Oldı rûşen âlem ü gitdi zulâm

4801.Rahmet esnâsından ürdi subh dem
Zulmet-i şeb gitdi geldi subh-dem

4802.Gitdi yârum ben yana kaldum çü şem’
Ser-güzeştüm bu didüm dutduñsa sem’

DÂSİTÂN-I CÜSTEN-İ İSKENDER MİLKÎ DİGER-BÎRÛN-IHEFT-İKLÎM Kİ FETH KÜNED

4803.Söyle fursat geçmesün iy andelîb
Kim saña söz oldı dünyâda nasîb

4804.Cûş-ıla her perdede itgil hurûş
K’ola birgün nâ-geh olasın hamûş

4805.Düşüp âlet sınmadın cehd eylegil
Ne eyü söz kim bilürsin söylegil

4806.Çün bilürsin böyle kalmaz rûzigâr
Söyle kim söz kala senden yâdigâr

4807.Var-iken fursat sözi irişdür dile
Dahı fursat girmeye tâ hod ele

4808.Tarfetü’l-aynuñ içinde rûzigâr
Gaybdan biñ nakş kılur âşikâr

4809.Mihr kıla dimegil saña sipihr
Kim bekâsuzdur sipihr ü mâh u mihr

4810.N’ide saña bu siyeh kâse cihân
K’anda ne hakk-ı nemek vardur ne nân

4811.Aña virilen göñül şâd olmadı
Gussadan bir lahza âzâd olmadı

4812.Cehd şöyle kıl var-ısa sende baht
K’iltesin Firdevs Gülzârına raht

4813.Çünkim ol-durur görecek mülk pes
Râhat isdeyen aña kıla heves

4814.Âlem-i rûh oldur u yenbû’-ı nûr
Hem na’îm ü revh ü reyhân u sürûr

4815.Gûl yiridür mugaylân-gâh-ı hâk
Nice ârâm itsün anda rûh-ı pâk

4816.Mürg-ı cân kudsî-durur u ten kafes
Anda durmaga neçün itsün heves

4817.Bu kafesden dileseñ olup halâs
Kuds bagında idesin anı has

4818.Dâne-i hikmetle bisle anı sen
K'olmaya pâ-bend aña dâm-ı ten

4819.Kāni' ol Hak virdügine bîş ü kem
Dünyâ-y-ıçun hâtıruñda dutma gam

4820.Kim niçe kim arta mülk ü mâl u genc
Aña göre artar enduh-ıla renc

4821.Bu cihânuñ çün bekāsı oldı az
Ne gerekdür pes bu kamu hırs u âz

4822.Bî-bekâdur ömr çün durmaz gider
Mâl u mülki devşürüp kişi n'ider

4823.Kimseyi toyurmamışdur mâl u genc
Pes uyuban hırsuñâ çoh çekme renc

4824.Varına itgil kanâat iy refik
Yogına yirinme kim budur tarîk

4825.Kim cihân milkini tutan ser-te-ser
Toymadın kıldı cihândan hep güzer

4826.Bu söz üzre bir hikâyet eydeyim
Şöyle k'işitdüm rivâyet ideyim

MATLA'-I DÂSİTÂN

4827.Şeh çü Kaydâfa işin itdi temâm
Heybetinden havfa düşdi hâs u âm

4828.Gördiler ne resme kılup mekr ü âl
Eyledi Kaydâfayı ol pâyimâl

4829.Nicesi tûfâna virdi tahtını
Nice giderdi başından bahtını

4830.Çün şecâatde_anı gāyet gördiler
Hîlede hem bî-nihâyet gördiler

4831.Cümle ser-keşler aña râm oldılar
Pâdişahlar kullıgına geldiler

4832.Ne Habeş kaldı vü ne Magrib-zemîn

Ne Yemen kamu anuñ oldı hemîn

4833.Kalmadı Maşrıkda Magribde mekân
K’and’anuñ fermânı olmadı revân

4834.Olmadı ol mülke kāni’ himmeti
Dahı yücelmek diledi rütbeti

4835.Pes didi birgün vezîre tâc-ver
Kim gerek hükmümde âlem ser-te-ser

4836.Kılıc-ıla gerçi çoh mülk almışam
Dah’alam diyü hevesde kalmışam

4837.Dahı mülk almaga itmişem heves
Bu sebebden râhatum yoh bir nefes

4838.Hîç yir var m dahı key soruñuz
Kim ana fermânum irmez görüñüz

4839.K’anı dahı feth idem ben yakîn
Bu cihân cümle benüm ola hemîn

4840.Bu sözi şehden işidicek vezîr
Didi câvîd ol i şâh-ı mülk-gîr

4841.Tâcuñ itsün ser-firâz ol Kirdikâr
K’itdi bahtuñı cihânda pâyidâr

4842.Ömrüñüñ gül-zârı hergiz solmasun
Devletüñ bâgı tagayyür bulmasun

4843.Feth itdüñ rub’-ı meskûnı temâm
Halk cümle oldılar hükmüñe râm

4844.Dünyada ne şehr vardur ne diyâr
Kim senüñ olmadı ol iy şehriyâr

4845.Rub’ı meskûn yidi kişverdür yakîn
Hükmi külline sen idersin hemîn

4846.Cümle kabzuñda-durur iy şehriyâr
Toludur ucdan uca şehr ü diyâr

4847.Bu yidi iklîmde kim ber-durur
Yidi dahı ulu deryâ var-durur

4848.Bahr-ı Hind ü Fâris ü deryâ-yı Rûm
Bahr-ı Cürcân Kulzüm iy dânâ-yı Rûm

4849.Bahr-ı Okyânûs ki olupdur Muhît
Merkez bahr u hem girü aña ahar

4850.Bahr-ı Okyânûs ki olupdur Muhît
Merkez-i arza ki topahdur basit

4851.Bahr-ı Magrib ol-durur andan çıhar
Kamu bahr u hem girü aña ahar

4852.Kamu sular mâdde andan alur
Hem kamu dönüp girü ana gelür

4853.Var-durur biñüçyüz altmış temâm
Hind Bahrında cezîre bî-kelâm

4854.Rûm bahrında yüzaltmış dahı var
Cümle ma'mûr u tolu şehr ü diyâr

4855.Bu kamuda hükmüñ iy şâh-ı cihân
Tende cân hükmi big'olmışdur revân

4856.Rub'-ı meskûn bu-durur k'alduñ hemîn
Dahı var mı mülk bilmezem yakîn

4857.Çünki tutduñ yidi iklîmi temâm
Bir iki gün hoş otur nûş eyle câm

4858.Yi yidür kesbüñi kim bu rûzigâr
Bî-vefâdur gāyet ü nâ-pâyidâr

4859.Ser-firâz olduguña hîç olma şâd
Ser-nigûn düşmekligüñi eyle yâd
4860.Dime kim irdüm bugün eflâke ben
Çünki yarın girisersin hâke sen

4861.Çün bugün devrân senüñdür şâd ol
Dünyadan kim çıhar elden yâd ol

4862.Bülbülüñ yazın olursa yiri bâg
Çünki kış ola tutar ol yiri zâg

4863.Gül bahâr olduhda şekker-handedür
Çün hazân irişe ser-efgendedür

4864.Ni'metüñ çoh şükr it çekme ta'ab
Eksügüñ yoh dahı nesn'itme talab

4865.Şeh didi kişide çün himmet ola
Gözine bu çoh didügüñ az gele

4866.Çoh diyüben sayduguñ mülk-i zemîn
Kamusı bir nokta rub'ıdur hemîn

4867.Pes vezîr ana didi k'iy tâc-bahş
Bu saâdet k'oldı Hakdan sana bahş

4868.Bu-y-ıdı kim rub' aña maksûmdur
Her birisi bir hatt-ı mevhûmdur

4869.Dahı yir var mı taleb kılmah gerek
Rûzi oldı-y-sa varup almah gerek

4870.Dahı çoh-durur Hakuñ mülki yakîn
Sanma kim zabt itdügüñ-durur hemîn

4871.Pes vezîr aña didi iy tâc-bahş
Bu saâdet k'oldı Hakdan saña bahş

4872.Senden öñdin kimseye olmış degül
Kimsene bu mansıbı bulmış degül

4873.Vaktıdur kim şükr-i ni'met kılasın
Mün'imi ol ni'met-ile bilesin

4874.Ni'meti-y-çün kılasın Hakka senâ
Ni'metüñ arta an'itdükce edâ

4875.Genc-içün çekdüñ cihânda bunca renc
Yi yidür imdi k'elüñe girdi genc

4876.Hâr tutup virmegil ömri yile
Degme gez girmez azîz olan ele
4877.Bu cihânuñ cümle câh u hışmeti
Çün geçer bir habbe degmez kıymeti

4878.Dahı dünyî isteyü çekme ta'ab
Bî-bekāyi âkıl itmeye talab

4879.Şeh didi çün kişiye yüz duta baht
Kürsi-yi çarhı gerek kim ide taht

4880.Kāni' olan âza dûn-himmet ola
Himmeti yoh âdemîden ne gele

4881.Aza bî-himmet kanâat eyleye
Aczi kendüye sanâat eyleye

4882.Kişide çün ola himmetden eser
Ulu iş aña görinür muhtasar

4883.Dil il'ider şükrini Hakkuñ avâm
Ben dil ü cân-ıla iderem müdâm

4884.Dil-ile şükrini anuñ söylemek
Ni'metinedür mükâfât eylemek

4885.Ni'metine çünki yohdur hîç had
Dil-ile şükre nice bulına ad

4886.Ben ki cân-ıla_anda-durur gözlerüm
Ni'mete bakmazam anı gözlerüm

4887.Şükr ehli olayım diseñ yakîn
Ni'meti ko mün'imi gözle hemîn

4888.Çün vezîrüñ sözin itmedi kabûl
Aña görindi kamu fazl u fuzûl

4889.Ne nasîhat kim didi işitmedi
Hîç anuñ sözi-y-ile iş itmedi

4890.Kişi kim âza uyup yoldan aza
Gerçi çoh nesne bula sayar aza

4891.Pes buyurdı kim düzeler bir gemi
K'olmaya anuñ gereklüden kemi

4892.Çün gemiyi düzdiler şâh-ı cihân
Aña bir mellâh buldı kâr-dân

4893.Kim bilürdi hendese-y-le kılsa farz
Bahr u ber mıkdârı nedür tûl u arz
4894.Dahı her milletden itdi ihtiyâr
İki dânende kişiyi şehriyâr

4895.Kim her işüñ hayr u şerrin bileler
Fikr-ile her müşkili hal kılalar

4896.Dürlü ni'metden kişi ne kılsa yâd
İki yıllıh virdi şeh anlara zâd

4897.Tâ ki bir ıl bahr içinde gideler
Dahı yir var mı tefahhus ideler

4898.Dahı bir yıl dönderüben bâd-bân
İdeler keştîyi bu yaña revân

4899.Her ne kim gördiler-ise hayr u şer
Ucdan uca vireler şâha haber

4900.Söz öküş çünkim Muhîte girdiler
Bir yıl ol suda gemiyi sürdiler

4901.Bahr-ıdı her yaña oldılar revân
Bulmadılar berden hergiz nişân

4902.Dilediler girü avdet ideler
Pes gelüp ahvâli şâha eydeler

4903.Bir gemi görind'ırahdan nâ-gehân
Dönderüp bunlara karşu bâdıbân

4904.Bu yañadın bir gemiyi sürdiler
Ugraşıban birbirini gördiler

4905.Ne bular añladı dilin anlaruñ
Ne hod anlar bildi sözin bunlaruñ

4906.Var-ıd'İskender gemisinde ayân
Yitmiş iki dil-içün üç tercümân

4907.Yitmiş iki dilden ayru dahı dil
Söyler-idi_anlar ne kudretdür bu bil

4908.Bilmedi anlar bularuñ hâli ne
Hem bular dah'anlaruñ ahvâli ne

4909.Remz-ile âkılları söylediler
Birbiri-y-le böyle rây eylediler

4910.Kim gele bir kiş'olardan bunlara
Bir dahı vara bulardan anlara
4911.Kim bu varup ögrene nutk u beyân
Pes kıla bu cânibüñ hâlin ayân

4912.Ol dahı bunda geliben dil bile
Ol yananuñ hâli ne şerhin kıla

4913.Birbirine oldı ol iki bedel
Oldı ol müşkilleri rây-ıla hal

4914.Bir gemi ol yaña sürüp bâ-bân
Birisi bu cânibe oldı revân

4915.Pes yañılıban şâh virdiler haber
Her ne kim gördiler-ise hayr u şer

4916.Ol geminüñ hâlini söylediler
Ol kişiyi şâha arz eylediler

4917.Kişi bir müddet tutıbanuñ makâm
Bildi Yûnânîlerüñ dilin temâm

4918.Çünki dil ögrendi anı nâm-ver
Okıyıban Kıtına sordı haber

4919.K'eydeler şâha kankı kişverden gelür
Anlaruñ iline fermân kim kılur

4920.Böyle virdi ol kişi şâha haber
K'ol yañada dahı var bir tâc-ver

4921.Aña dahı dirler İskender be-nâm
Şekl ü vaz'ı hem saña benzer temâm

4922.Yidi kişver dahı vardur ol yaña
Yidisi dahı müsahhar eyledi

4923.Çün kamusın ol müsahhar eyledi
Dahı artuh pâdişâhlıh diledi

4924.Kalmamışdı ol yaña hergiz mekân
K'olmamışdı anda_anuñ hükmi revân

4925.Pes iki yıllıh bizüm-çün zâd u âb
Bir gemide kodı idüben hisâb

4926.Tâ gezüp bir yıl tefahhus kılavuz
Dahı kişver varsa anı bulavuz

4927.Pes oradan dönderiben bâd-bân
Girü mülkümüze olavuz revân
4928.Pes varıban virevüz şâha haber
Ser-te-ser her ne ki gördük huşk ü ter

4929.Bir yıl olduh bahr içinde biz revân
Berrden hergiz bulamaduh nişân

4930.Çün dönecek vaktümüz oldı temâm
Bu gemiye uğraduh iy nîg-nâm

4931.Ol gemiden uş gelüp virdüm haber
Kıssamuz budur ki didüm ser-te-ser

4932.Bu haberden çünki âgâh oldı şâh
Kaluban hayrân didi kim iy İlâh

4933.Pâdişahlıh saña yaraşur hemîn
K'âferîniş cümle sinündür yakîn

4934.Mülküñe yohdur senün hergiz kerân
İzzetüñüñ haddine irmez gümân

4935.Pâdişah sensin ki sana hergiz kerân
Hükm ü kudret sinüñ izz ü celâl

4936.Senden artuh ger Sikender ger Kubâd
Hâkdur tozıdur anı yirde bâd

4937.Bildi şeh kim uludur ol kârıgâh
Vehm irişür degül ol bârıgâh

4938.Kısmetinden taşra nesn'iden taleb
Kendüye bî-fâyide ider ta'ab

4939.Varına râzı gerekdür her kişi
Kim terâzû-y-ıladur âlem işi

4940.Zerre zerre yir ü gökde her ne var
Kamu Hakk ilminde-durur âşikâr

DER-MEVÂİZ VE TAHRÎS BER-İKTİSÂB-I FEZÂYİL

4941.Herbirine ne gerekdür ol bilür
Hakka nice dilese kısmet kılur

4942.Âferînişde ne kim var az u çoh
Kamu anun nesne andan ayru yoh

4943.Kişiye her nesne kim rûzî ola
İsdemezse dahı hem girü ala

4944.Rûzi olmayan ele girmez yakîn
Cehd bir bî-nef' zahmetdür hemîn

4945.Dünyanuñ mihrine olma mübtelâ
Olur ol soñra sana renc ü belâ

4946.Çün eyü yavuz cihân durmaz gider
Cehd it mihrini göñlüñden gider

4947.Cehd-il'irdüñ dut Sikender yirine
N'assı çün gitdükde göñlüñ yirine

4948.Zinetine dünyanun itm'iltifât
Çün bilürsin k'anda yoh hergiz sebât

4949.Munkatı' ol dünya ehlinden temâm
K'evliyâullâhdan olasın imâm

4950.Her ki dilerse ki Allâh’a ire
Ana irenlere otura tura

4951.Her kim eyülele ola hem-nişîn
Ol dah’anlaruñ bigi olur yakîn

4952.Katre deryaya irer deryâ olur
Hem sadefde lû’lü-yi lâlâ olur

4953.Güneşe irdükde şeb-nem nûr olur
Topraguñ âlâyişinden dûr olur

4954.Şem’ niçe kim fidâ-yı nâr ola
Zulmeti gidüp kamu envâr ola

4955.Lokma k’anı âdemî yir kan olur
Belki dirlih bulubanuñ cân olur

4956.Taşa güneş nûrı-çun kılur nazar
Sürme düzüp an’ider nûr-ı basar

4957.Karga çün insân-ıla bir yıl kalur
Âdemi bigi lisân ehli olur

4958.Topraga encümden olduhda nazar
La’l ü yâkût olur u dürr ü güher

4959.Sen dahı cehd idüp eyle kıl heves
K’olasın ehlu’llâh-ile hem-nefes

4960.Çü-n olaruñ-ıla hem-dem olasın
Ol safâyı k’anlaruñdur bulasın
4961.Gil ki birkaç gün gül-ile yâr olur
Sohbetinde gör ne hoş sîret bulur

4962.İt kim oldı_ehlullah ile hem-nişîn
Âdemînüñ sîretin tutdı yakîn

4963.Olma uyup şehvete hayvân-sıfat
Ol riyâzetle melâik-ma’rifet

4964.K’iresin bir yire k’anda yoh fenâ
Olmaz anda olana hergiz anâ

4965.Ol felekde_olan güne yohdur zevâl
Andagı yılduzlara irmez vebâl

4966.Hırsı terk it kim yavuz hasletdür ol
Yoga yirinme varına kāni’ ol

4967.Mâlikj olmah cümle âlem gencine
Togrı fikr itdükde degmez rencine

4968.Çünki durmaz gider elden mâl u genc
Ne gerekdür pes anuñ-çun bunca renc

4969.Çün Sikender kıldı yid'iklîmi râm
Yirde her ne genc var dirdi temâm

4970.Ârzû eyledi dahı mâl u genc
Mâl u genci gör nic'olur mâr u renc

4971.Renc çoh çekdi vü râhat görmedi
Genc çoh dirdi tena''um sürmedi

4972.Cehd-ile yapdı İrem Bâgını Âd
Bir dem anda oturup olmadı şâd

4973.Çün cihân mülkine Dahhâk oldı şah
Mârlar günini itdiler siyâh

4974.Dime Cimşîde cihânı virdiler
Anı gör k'erre-y-le iki yardılar

4975.Çün Süleymân yiryüzin tutdı temâm
Dîv oldı yil-ile hükmime râm

4976.Hâtemin alup elinden dîv ele
Tahtını gör nice virdiler yile

4977.Çün yakîn bildüñ ki hâyindür sipihr
Mihr itmez kimseneye mâh u mir
4978.Aldanup rengine meftûn olmagıl
İnanup mehdine magbûn olmagıl

4979.Yüz aña dutgıl ki feyz itdükde cûd
Buldı her mevcûdsun'ından vücûd

DER-İSTİDLÂL BE-TEVHÎD VE TEMSÎL

4980.Bahr-ı A'zamdan ki deryâlar çıhar
Girü dönüp hem aña girü ahar

4981.Hem bulıtlar mâddeyi andan alur
Rûd u çeşme hem vücûd andan bulur

4982.Hem dönüben ol girü bahra gider
Kendüzini varup anda mahv ider

4983.Bil k'işâretdür ki bu kevn ü mekân
Kamu Hakdandur Hak'a varur ayân

4984.Pes gerek varduguñ aña bilesin
Hem aña lâyık yaraguñ kılasın

4985.Bahr ki aña şeh gemi saldı ayân
Ma'rifet deryâsı-durur bî-gümân

4986.Anuñ içinde acâib çoh-durur
Lîk'anuñ hergiz kerânı yoh-durur

4987.Üşbu deryâya Resûlullâh yakîn
Bir gemicidür be-gāyet dûr-bîn

4988.Kamu dilleri bilen üç tercümân
Akl u ilm ü fikrdür bilgil ayân

4989.Bu kerânsuz bahr keştîsi hemîn
Mustafânun şer'idür bilgil yakîn

4990.Ma'rifet deryâsı bî-pâyân olur
Anda fikr ü akl ser-gerdân olur

4991.Yidi deryâ anda müstagrak-durur
Akl-ı Kül dah'anda bir zevrak-durur

4992.Dileseñ bu bahr nedür bilesin
Evvel ol keştîyi hâsıl kılasın

4993.Çünki hâsıl ola ol keştî saña
İrişesin maksad u maksûduña
4994.Mevc-ile girdâba gark olmayasın
Hem dahı hayrân olup kalmayasın

4995.olmasun diseñ bu deryâda hatar
lengerin cîmüñ ara yirden gider

4996.kim inâyetden esüp bâd-ı nesîm
irmesün maksûda bî-teşvîş ü bîm

4997.Şöyle cehd eyle ki tâ kable'l-memât
Bulasın kayd-ı Heyûlîden necât

4998.Tab' dâmından kalıbanuñ halâs
Olasın Kuds ehlinüñ katında hâs

4999.Olmasun dir-iseñ işüñde halel
AHMEDÎ'nüñ sözi-le eyle amel

5000.Kim bugün sözini bildüñ delîl
Varduñ-ısa yolını bulduñ sebîl

5001.Añladunsa sözini bildüñ delîl
Varduñ-ısa yolını bulduñ sebîl

DER-HÂTİME-İ DÂSİTÂN VE MÜNÂCÂT

5002.İy ki her muztarra itdükde du'â
Hâcetini bilüp idersin revâ

5003.V'iy kamu bî-çâreye çâre kılan
V'iy kamu sırruñ nedür sırrın bilen

5004.Cünbişin mûruñ karanuda gören
Peşşenüñ göñlinde râzına iren

5005.Zâhir ü Bâtın beni lutfuñla sen
Tâhir eylegil be-küllî aybdan

5006.Her sıfatdan kim degül lâyık saña
Pâklik bagışlagıl Yâ-Rab baña

5007.Işkuñ-ıla cânumı ma'mûr kıl
Ma'rifetle göñlümi pür-nûr kıl

5008.Koma bende mâ u menlikden eser
Senden artuh bende ne varsa gider

5009.Göñlüme dünyâyı mergûb itmegil
Gayruñı cânuma mahbûb itmegil

5010.Şöyle lutf it yâ İlâhe'l-âlemîn
K'ide rûşen göñlümi nûr-ı yakîn

SÜAL-İ İSKENDER EZ-AHVÂL-İ MÜLÛKÎ Kİ NÎŞ EZ-Û BÛDEND VE BA'D-EZ VE BA-ŞEND

5011.Söylegil iy tûti-yi şîrîn-kelâm
K'oldı sözüñ zevkine şekker gulâm

5012.Geh hakâyık sırrını keşf eylegil
Geh ma'ânîden dekâyık söylegil

5013.Çünki sözüñ sûz-ıla gelür dile
Ûd-veş ider eser cân u dile

5014.Sûzdur ûdı ki düzer hoş-nefes
Söz ider ney savtına cânı heves

5015.Çünki oldı hâtıruñ deryâ-yı dür
Dünyi mâlından tama’ nat’ını dür

5016.Hikmete cehd it ki ol-durur çerâg
Terk it dünyâyı dilerseñ ferâg

5017.Mâr-durur mâl terk eyle anı
Yohsa yudar ejdehâ olup seni

5018.Koma kim tagıda anı hâdise
Yi yidür billâh kom’anı vârise

5019.Çekme zahmet mâl-ıçun kim mâl u genc
Âhıretdedür belâ dünyâda renc

5020.Pîr-zendür dünya yigit sanmagıl
Zehrdür zinhâr aña el sunmagıl

5021.Dünyayı ko kim degül ol pâyidâr
Ukbiy’isde k’ol-durur Dâru’l-karâr

5022.Lezzet ü hem rûh u reyhân andadur
Zevk u şevk u revh u Rıdvân andadur

5023.Toludur ol mülk ucdan uca nûr
Râhat-ı dil anda vü îş ü sürûr

5024.İrmez ol dâruñ finâsına fenâ
Fakrdan yohdur gınâsına anâ

5025.Ne tebeddül vardur anda ne zevâl
Ne tagayyür vardur anda n’intikāl

5026.Mülk oldur aña it itseñ heves
Nice pâ-bend ola saña bu kafes

5027.Bu kafesden ger sen âzâd olasın
Kuds bâgına varup şâd olasın

5028.Nesine kalduñ bu vîrân menzilüñ
Ne bekās’ola didüñ âb u gilüñ

5029.Dut ki server olup alduñ genc ü mâl
N’assı çün âhir olursın pâyimâl

5030.Dut ki dutup mülki sultân olasın
Nef’ ne yatup çü nâlân olasın

5031.Saltanatda kişi ger Sencer ola
N'assı bir endâmı çün sancar ola

5032.Çetri sancar Sencer'e n'oldı halel
Çünki sancar old'anı rumh-ı ecel

5033.Nef' ne kişi Kader-hân itmek ad
Çün kader hânlıkdan ider anı yâd

5034.N'assı sîm ü zer dirüp olmah Temür
Çün ecel zahmına mûm olur demür

5035.Ol melik adını urgıl Tohtamış
Kim ecel zahmına ola tohtamış

5036.Fâyide ne ad urınmah Hân Murâd
Çünki dünyâdan gidilür bî-murâd

5037.Devlete inanma k'ol nâ-pâyidâr
Çok meliklerden kalupdur yâdigâr

5038.İdeyim bir dâsitân saña beyân
Kim bilesin dünyanuñ işin ayân

MATLA'-I DÂSİTÂN

5039.Çün Sikender şâhuñ oldı şark u garb
Kimse kalmadı k'ide anuñla harb

5040.Tahta oturup başına urdı tâc
Her yañadın Mısr'a çekdürdi harâc

5041.Mülki hâli gördi düşmenden temâm
Çeng ü ney isdedi vü sâkî vü câm

5042.Varmayınca hasm ecel câmı-y-la hûş
Sâgar-ı mey ola dime saña nûş

5043.Kişi ol vaktin gerek nûş ide câm
Kim ola hasm u kala ol şâd-kâm

5044.Bâdeden ol demde ola kişi şâd
Kim tozıda düşmenin kahrı-y-la bâd

5045.Hasma sunmayınc'ecel sâkîs'ayah
Ne el âsûde gerekdür ne ayah

5046.Var-iken Dahhâk içse Cem kadah
Câm-ı meyden bula mı cânı ferah

5047.Otururken tâc-ıla_Efrîdûn u Key
Gaflet-ile içe mi Dahhâk mey

5048.Dünyada diri oldugınca Selm ü Tûr
Ne gerekdi İrac'a selm ü sürûr

5049.Ne gerekdi Yûsuf'a sevdâ-yı bâg
Var-iken nkardaşları Ken'ânda sag

5050.Kardaşuñ düşmenligi yavuz olur
Kardaşuñ mekri-y-le kardaş tîz ölür

5051.El-ekārib ke'l-akārib amm ü âh
Bu biri gamdur u olbirisi lah

5052.Amm ü ah hâlin çü böyle bilesin
Ayruga bârî ne tekye kılasın

5053.Sende bulınur saña bulınsa hayr
Bellüdür saña ne hayr eyleye gayr

5054.Çünki did' "el-ebbü Rabb"Dânâ-yı kâr
İ'timâd itme dahıya zînhâr

5055.Şâh Ârestû-y-la birgün şâd-kâm
Taht üzre oturur elinde câm

5056.Didi Ârestû'ya k'iy dânâ-yı kâr
Kim saña her râz olupdur âşikâr

5057.Bu kırânâtuñ k'olur gökde ayân
Baña ahvâlini eylegil beyân
5058.Kankısından fitne kopup âşikâr
Dahı dürlü hâle döner rûzigâr

5059.Çün Arestû şeh sözin bildi temâm
Didi kim işit cevâb iy nîg-nâm

5060.Çün yigirmi yıl ider devr âsümân
Müşterî-y-ile Zühâl ider kırân

5061.Ol kırân te'sîri-y-ile rûzigâr
Dönüben bir fitne olur âşikâr

5062.Bu oniki burcdan añlar ayân
Herbirinde çün ideler bir kırân

5063.K'ol ikiyüzkırh yıl içinde olur
Bir kişi sâhib-kırân olup gelür

5064.Nireye yürise alur mülkü şehr
Kahramânları kılur kılıcı kahr

5065.Eski devletlere irer inkılâb
Fitne yüzinden götürilür nikâb

5066.Dört kez olsa ol bürûc üzre kırân
Kim tokuzyüz yıldur u altmış ayân

5067.Dünyada bir vâkı'a kopar azîm
K'olur andan ucdan uca ters ü bîm

5068.Âlemüñ işi kamu tagyr olur
Dahı dürlü resm-ile tedbîr olur

5069.Nesh ü edyân u şerâyi' and'olur
Hem dahı dürlü vakâyi' and'olur

5070.Bunı andan işidüp şâh-ı cihân
Döndi girü didi kim iy kâr-dân

5071.Ol zamândan k'Âdem-idi hâk-i tîn
Şimdiye dek noldı bilürsin yakîn

5072.Kim okumışsın İlâhî Suhfı sen
Kim tolu ahbârdur ol gaybdan

5073.Sendedür İdrîs itdügi hisâb
Dahı hem Câmâsb düzdügi kitâb

5074.Dâniyâluñ hem kitâbı sendedür
Kim nekim geldi geliser andadur
5075.Dahı tesyîr-ile ahkâm-ı kırân
Hâtıruñda gün big'olmışdur ayân

5076.Şerh it kim benden öñdin bunca şâh
Geldi gitdi dünyaya iy nîg-hâh

5077.Herbiri n'itdi cihânda söylegil
Nice gelüp gitdi takrîr eylegil

PÂDİŞÂHÎ KEYÛMERS Kİ EVVEL-İ MÜLÛK BÛD

5078.Didi şâha ol hakîm-i nîg-hâh
Kim Keyûmers oldı evvel pâdişâh

5079.Âdemüñ oglıdur ol budur sahîh
Gerçi var-durur hilâf anda sarîh

5080.Ba'zı anı böyle iderler sıfât

Kim bitüpdür eyle kim yirden nebât

5081.Bitdi yirden beñzeyü yebrûha ol
Bir zamândan kâbil oldı rûha ol

5082.Buldı dirlik rûh-ı hayvânî-y-ile
Oldı kâmil nefs-i insânî-y-ile

5083.Ba'zı eydürler bu Âdem gelmedin
Yiryüzinde nesli zâhir olmadın

5084.Ol bir ulu tagda çün olur-ıdı
Anda Hakkuñ tâatin kılur-ıdı

5085.Kim bu insândan ilerü Kirdikâr
Bir dah'insân itmiş-idi âşikâr

5086.Lîki Tûfândan helâk olmış-ıdı
Yiryüzi_anlardan tehî kalmış-ıdı

5087.Tagda bir gâr içre olmışdı nihân
Ol Keyûmers olmadın Tûfân ayân

5088.Anda tâat kılur-ıdı rûz u şeb
Hâlıkuñ Rıdvânın iderdi taleb

5089.Çünki soñra oldı bu Âdem ayân
Ol bulara geld'ulaşdı nâ-gehân

5090.Çün her işi bilür-idi ol nîg-rây
Geldi vü oldı bulara kedhüdây

5091.Her iş'itdi bunları âgâh ol
Âkıbet oldı bulara şâh ol

5092.Çün Keyûmers oldı halka kedhüdây
Cümle halk itdiler anı reh-nümây

5093.Lutfı-la halka imâret eyledi
Adli-le mülki 'imâret eyledi

5094.İtdi halka ilm-i tevhîdi beyân
Hem nübüvvet hâlini kıldı ayân

5095.Didi kim çün göstere mu'ciz Resûl
Vâcib olur hükmini kılmah kabûl

5096.Dahı haşr u neşrden söyledi ol
Âhıret hâlin beyân eyledi ol

5097.Hükmi oldı dünyada otuz yıl revân
Pes anuñ menşûrını dürdi cihân

PÂDİŞÂHÎ-Yİ HÛŞENG

5098.Oldı ardınca anuñ Hûşeng şâh
Kim sezâ-vâr-ıd'aña taht u külâh

5099.Halka ol ögretdi resm-i kişt-kâr
İlm-i tıbb hem andan oldı âşikâr

5100.Bildi nedür her gıdâ keyfiyyetin
Añladı hem her devâ hâsıyyetin

5101.Evvel oldur yazuyı tasnîf iden
Dahı bunca san'ati te'lîf iden

5102.İbri vü Yûnânî dili söyledi
Pârsiyi dahı tasnîf eyledi

5103.Kırh yıl dünyâda hükm itdi temâm
Soñra gitdi kaldı ansuz bu makâm

5104.Dünyaya aldanma k'anda yoh safâ
Olma garre ahdine k'itmez vefâ

5105.Niceleri bu makâm itdi helâk
Niçelerden kaldı ıssuz işbu hâk

5106.İşbu işde akl ser-gerdân olur
Fehm ü vehm ü fikr hem hayrân olur

5107.Bu makâma çün gelen girü gider
Pes getüren bunları bârî nider

5108.Yavuz-ısa bunı ne yapmah gerek
Eyü-y-ise ne işe yıhmah gerek

5109.Ol ki sun'ından bunı zâhir kılur
Nişe giderür getürür ol bilür

5110.Anuñ işini kimesne bilemez
Akl üşbu ukdeyi hal kılamaz

5111.Lîki zâhir üşbu durur bî-hilâf
Kim bu hengâma dirilmedi güzâf

5112.Çünki zâtıdur anuñ deryâ-yı cûd
Mevci deryânuñ bu kamusı vücûd

5113.Sun’ deryâsı niçe kim ura mevc
Dürlü mevcûdât irişür fevc fevc

5114.Ne bu bahruñ sâhiline var nişân
Ne görinü mevcine hergiz kerân

5115.Üşbu masnû’ât kim vardur kamu
Sâni’üñ sun’ına mazhardur kamu

5116.Lutf-ıla çün bir tecellî kıldı ol
Bu vücûdâta ademden oldı yol

5117.Bir tecellî dahı kıldı kahr-ıla
Yahdı yıhdı yohlıg ili şehr-ile

5118.Her sıfatda kim tecellîsi olur
Aña lâyık bir eser andan gelür

5119.Her sıfat bir nesne ider iktizâ
Hayr u şer tolu anuñ-çundur Kazâ

5120.Çünki ihyâdan tecellî ide zuhûr
Rûhdan ire çürimiş cisme nûr

5121.Çün tecellîsi emânetden ola
Bu nefesde her-çi diri var öle

5122.Bâkı-yı evsâfınuñ re’sen-be-râs
Kıl tecellîsini bu resme kıyâs

5123.İdüben Hûşeng ecel câmını nûş
Gitdi başından anuñ akl-ıla hûş
5124.Öldi Hûşeng ecel câmını nûş
Kaldı andan soñra üçyüz yıl temâm

5125.Assı ne Hûşeng olmah çünki hûş
Gider idicek ecel câmını nûş

5126.Toldı andan soñra âlem dâr u gîr
Her yañadın kopdı feryâd u nefir

5127.Halk birbirini idiben helâk
Toptolu Tûfân u âteş oldı hâk

5128.Yahın oldı k’Âdemüñ nesli temâm
Dükeniben kala ıssuz bu makâm

5129.Dirligi yiryüzinüñ ser-ver olur
Halk ser-ver olmasa bî-ser olur

5130.Padişahdur bî-gümân Hak sâyesi
Kamu halkuñ ol olur ser-mâyesi

5131.Oluban üçyüz yıl âşûb-ıla harb
Toldı fitne ucdan uca şark u garb

PÂDİŞÂHÎ-Yİ TAHMÛRES-İ DÎV-BEND

5132.Âkıbet Tahmûres olup pâdişâh
Old'otuz yıl şehr ü iklîme penah

5133.Halka adl-ile imâret eyledi
Yiryüzin cümle 'imâret eyledi

5134.İtdi bürhân-ıla tevhîdi beyân
Haşr ü neşrün hüccetin kıldı ayân

5135.Didi kim ölü dirilmezse yakîn
Pes hakîm işi abes ola hemîn

5136.Çün hakîmedür abes işler muhâl
Pes gerek k'ölen dirile lâ-muhâl

5137.Pes ölü dirilmegüñ imkânını
Bilüben kıldı beyân bürhânını

5138.Şöyle didi k'eydiserüz biz anı
Sıhhat-ıla tutsa Hak cân u teni

5139.Halka didi kim ibâdet ideler
Kendülere anı âdet ideler

5140.Didi göñüle nic'olur tasfiye
Câna ne resme gerekdür tezkiye

5141.Olalar kamusı ihvânü's-safâ
Şöyle k'olur ola hullânü'l-vefâ

5142.Birbiri-y-le cümle hem-dem olalar
Birbirine yâr u mahrem olalar

5143.Olalar anlarda zerk-ıla riyâ
İşleri lutf ola vü cûd u sehâ

5144.Hüsn-i ahlâk-ıla mevsûf olalar
Kim eyü ad-ıla ma'rûf olalar

5145.Bileler tevhîd ilmini yakîn
K'ol-durur evvel ki olur ehl-i dîn

5146.Ola ihlâs-ıla itseler amel
Kim amel ihlâssuz olur dagal

5147.Tâatına kimse magrûr olmaya
Rahmetinden Hâlıkuñ dûr olmaya

5148.Garre olmah tâata küfrân olur
Ko anı kim âdet-i Şeytân olur

5149.Ni'metini mün'imüñ fikr ideler
Dâim anı şükr-ile zikr ideler

5150.Kuru zühd ü kara ton-ıla hemîn
Kendüleri sanmayalar ehl-i dîn

5151.İzzet ü devlet bileler uzleti
Kendüye âfet bileler şöhreti

5152.Dahı Tahmûres çog işler işledi
Dürlü revnak illere bagışladı

5153.Oldı devrinde şeyâtîn âşikâr
Anlaruñla kıldı ol çoh gîr ü dâr

5154.Şeh Siyâmek adlu oglı var-ıdı
K'aña âlem âşık-ı dîdâr-ıdı

5155.Birgün ol şehzâdı bir dîv-i pelîd
Nâ-gehânî kapup oldı nâ-bedîd

5156.Ol şeyâtîn-il'anuñ-çun çoh cidâl
İdüben anları kıldı pâyimâl
5157.Kimini öldürdi kimin kıldı bend
Tâ ki urdılar adını dîv-bend

5158.Oldı evvel dîvi teshîr eyleyen
Reml eşkâlin yazup söz söyleyen

5159.Âhir ol dahı gidüp oldı nihân
Dürdi anuñ dahı menşûrın cihân

PÂDİŞÂHİ-İ CEMŞİD

5160.Geldi ardınca anuñ Cimşîd şâh
Kim yidi iklîme oldı pâdişâh

5161.İns-ile cinn oldılar hükmine râm
Yidiyüz yıl dahı elli yıl temâm

5162.Hem müsahhar olmış-ıdı aña bâd
Yürür-idi ol heva üstinde şâd

5163.Ol-durur Hammâmı te'lîf eyleyen
Dürlü dürlü pîşe tasnîf eyleyen

5164.Tıbb ilmin ol-durur iden temâm
Hem nücûmuñ ilmi ana oldı râm

ZUHÛR-I İDRÎSİ'N-NEBİ ALEYHİ'S-SELAM

5165.Rûzigârınd'oldı İdris âşikâr
Virdi peygambarlıh aña Kirdikâr

5166.Dîne da'vet itdi Cimşîdi resûl
Kıldı anuñ da'vetini ol kabûl

5167.Kendüye anı mukarreb eyledi
Her işi anuñla müretteb eyledi

5168.Her ne san'at k'itdi ol öñdin soña
Kamu İdris ögredür-idi aña

5169.Zâhir andan oldı hey'etle nücûm
Dahı usturlâb u her-gûne ulûm

5170.Bir zamân bu resme döniben sipihr
Mihr gösterdi ana mah-ıla mihr

5171.Bir zamandan soñra devr-i rûzigâr
İtdi bir dürlü dahı nakş âşikâr

5172.İşbu-durur âdet-i devr-i felek
Dâyimâ bir resme olmamah gerek

5173.Devlet-ile sürdi birkaç rûzigâr
Çeşm zahmı irdi_aña pâyân-ı kâr

5174.Devlete magrûr olup Cimşîd şâh
Sâni'a isyân idüp güm kıldı râh

5175.İtdi küfrân ni'metine Râzıkuñ
Oldı âsî tâatına Hâlıkuñ

5176.İt n'iderseñ itme küfrân ni'mete
Tâ ki irişmeye noksân devlete

5177.Çünki azdurdı anı İblîs La'în
Göge çıhardılar İdrîsi yakîn

5178.Uyuban İblîse ol Cimşîd-i şâh
Devletinüñ nâmesin itdi siyâh

5179.Her kimüñ kim reh-beri İblîs ola
Sûr-ıla ol La’net ü telbîs-ile

5180.Gitdi devlet ferri gözinden temâm
Çıhdı fermânından anuñ hâs u âm

PÂDİŞÂHÎ-İ DAHHÂK

5181.Yirine Dahhâk oldı şehriyâr
Ana vardı her ne var şehr ü diyâr

5182.Çünki Dahhâk’e irişdi tâc u taht
Kalmadı Cimşîdde ikbâl ü baht

5183.Korhudan yüzyıl yüridi ol nihân
Hâr olup gör kim neler kılur cihân

5184.Gâh kaldurup irürür tâ-simâk
Geh yire urup ider kişiyi hâk

GİRİHTEN-İ CEMŞÎD EZ-DAHHÂK VE ÂKIBET-Û

5185.İşid imdi hâki Cimşîdüñ n’olur
Kaçuban ol Zâvil-istân’a gelür

5186.Zâvil-istân şâhı çün bildi anı
Kendü ivinde nihân kıldı anı

5187.Anuñ-ıçun k’arada var-ıdı ahd
Eyledi ol ahdi sahlamaga cehd

5188.Ol zamandagı rüsûm u dîn-ile
Kızını virdi aña kâbîn-ile

5189.İvi içinde_anı gizler-idi ol
Şöyle k’aña kimse bulamazdı yol

GÜFTÂR DER-MEZEMMET-İ NAKZ-I AHD

5190.İlerü kâfirler eyledükde ahd
Hıfzına bu resme iderlerdi cehd

5191.Şimdi îmân da’vi_idenler iy aceb
Nişe_iderler ahd bozmagı taleb

5192.Yalan and oldı kamunuñ pîşesi
Hîle vü tezvîr ü mekr endîşesi

5193.Lâ-cirem âşûb toldı uş cihân
Zâhir oldı fitne-i âhir-zemân

5194.Çünki kâfir sahlar ola andını
Mü'min olmaya sıyan sevgendini

5195.Üşbu iş üstine çün birkaç zemân
Oldı Cemşîd ol memâlikde nihân

5196.Düşdi anda gussa vü teşvîşe ol
Hâtırında böyle itd'endîşe ol

5197.K'işidüp Dahhâk anı andan ala
Dürlü cevr-ile elind'anuñ ola

5198.Kimsene düşmen elinde ölmesün
Kâfire dahı bu hâlet olmasun

5199.Hakdur ölmek her ne sûretle k'ola
Vây aña kim düşmen elinde öle

5200.Biñ cefâ vü cevr-ile ölmekden er
Düşmenüñ dâmına düşdügi biter

5201.Olmadı encâmı hayr anuñ k'anı
Gördi kendü dilegince düşmeni

5202.Tamuda görseñ azâbı gûne gûn
Yig ki olmah düşmene bir dem zebûn
5203.Gitdi bu havf-ıla andan dahı hem
Cevrdür bu devr işi vü sitem

5204.Üşbu müddetde ki ol Cemşîd şâh
İtmiş-idi Sîstân milkin tebâh

5205.Kopdı bir oglı anuñ Esrat be-nâm
Her hünerde kim cihânda var temâm

5206.Ol urukdandur Nerîmân-ıla Sâm
Dahı Zâl ü Rüstem-i Destân temâm

5207.Kendü oglum diyü halk içre ayân
Esratı sahlardı şâh-ı Sîstân

5208.Kandadur Cemşîdi bilmezdi kişi
Dâyimâ gizlenmeg-id'anuñ işi

5209.Buldı yüz yıl olıcah Dahhâk anı
Bıçgu-y-ıla biçdi ol bî-bâk anı

5210.Bîveresb-id'adı Dahhâkuñ ayân
Nisbeti Nûha irerdi bî-gümân

5211.Kâfir ü bî-dîn ü hem bî-bâk-idi
Sâhir ü bed-kâr u hem nâ-pâk-idi

5212.Dutmış-ıdı yidi iklîmi temâm
Sihr-ile aña sibâ' olmışdı râm

5213.Degşürüp İblîs birgün sûretin
Geldi Dahhâküñ katına ol La'în

5214.Gösteriben ana ol bed-fi'l dîv
Dürlü dürlü mekr-ile telbîs ü rîv

5215.Kendüzini düzdi hidmetkâr aña
Tâ mukarreb ola ol mekkâr aña

5216.Her ne varsa dünyada şerr ü fesâd
Cümle ögretdi aña ol bed-nihâd

5217.Çün anı kendü bigi İblîs eyledi
İçini pür-mekr ü telbîs eyledi

5218.Birgün opdı_anı omuzından nihân
Bitdi iki omuzında_iki yılan

5219.Ol iki yılan kopıcah ol pelîd
Oldı oldemde oradan nâ-bedîd
5220.Yimege kasd itdi yılanlar anı
Böyle işitdüm müverrihden bunı

5221.Bir yañadan dahı geldi ol recîm
Kendüyi sûretde düzmiş bir hakîm

5222.Hergün iki oglan dimâgını yakîn
Tu'me buyurdı yılana ol la'în

5223.Var-ıdı Ermâyil adlu bir kişi
Nesne bişürmekdi Dahhâk'a işi

5224.Ol yılanlara dahı ol-ıdı hem
Kim gıdâ terkîb iderdi bîş ü kem

5225.Ol iki_oglanlar ki magzı anlaruñ
Kûtı olmış-ıdı ol yılanlaruñ

5226.Birisinüñ magzını alur-ıdı
Ol yılanlara gıdâ kılur-ıdı

5227.Âdemî beynîsine ol nîg-nâm
Bir koyun beynisi katardı temâm

5228.Tâ gıdâ kâmil ola yılanlara
Dahı kût olmaya hâcet anlara

5229.Birin oglanuñ nihân kılur-ıdı
Andan Elbürz'e revân kılur-ıdı

5230.Zîra ol tag ıssuz-ıdı ol zemân
Anda varandan belürmezdi nişân

5231.Pâdişâhlıh itdi ol biñ yıl temâm
Hükmine olup yidi iklîm râm

5232.Çün aña irmege yahlaşur ecel
Kim anuñ def'ine yoh-durur hiyel

5233.Birini düşde melâikden görür
K'inüp anı bir amûd-ıla urur

5234.Korhudan düşer anuñ içine cûş
Uyanur nâle idüp kılur hurûş

5235.İlm ehline sorar tefsîrini
Bilmeg-içün ol düşüñ ta'birini

5236.Dirler aña kim bir oglan üşbu yıl
Anadan togası-durur bellü bil
5237.Kim elinde anuñ olısarsın helâk
Anuñ olısar bu taht u tâc hâk

5238.Böyle geldi vü gider bu rûzigâr
Kimseye kalmadı kalmaz pâyidâr

5239.Bu sözi çün aña didi reh-nümây
Korhudan Dahhâk böyle kıldı rây

5240.K'ideler ol yıl togan oglanı hâk
K'olmaya Dahhâk'a andan ters ü bâk

5241.Öldürürlerdi toganlardan eri
Korlar-ıdı kız togıcagaz diri

5242.Bilmedi ol nesne kim takdîr ola
Def' olmaz hîle vü tedbîr-ile

5243.Çün Mukaddirden mukadderdür Kazâ
Çâre nedür aña teslîm ü rızâ

5244.Çün mukadder bî-gümâm kâyin-durur
Def'ine hîle iden hâyin-durur

5245.Kiy işit işbu sözi kim ol zamân
Ana karnındaydı Efrîdûn ayân

5246.Atasınuñ adı-y-ıdı Âbtîn
Lîki kavmindendi Cemşîdüñ yakîn

VİLÂDET-İ FERİDÛN-I FERRÛH

5247.Hâmile-y-di anası hamli ikiz
Biri er ol ikinüñ ü biri kız

5248.Aña degin ikiz olmazdı yakîn
Bir karnından bir togar-ıdı hemîn

5249.Çün vilâdet agrısı oldı ayân
Kız-ıdı evvel ki togdı bî-gümân

5250.Ol işe mensûb olanlar geldiler
Âbteyin ivin tefahhus kıldılar

5251.Çün togan kız-ıdı ma'lûm itdiler
Oradan korhusuz olup gitdiler

5252.Togdı kız ardınca Efrîdûn-ı şâh
K'aldı Dahhâküñ elinden taht-gâh

5253.Şöyle kıldı anası anı nihân
K'olalınc'andan belürmedi nişân

5254.Anasından çünki ayru düşdi ol
Kûh-ı Elbürz'e iletdi anı yol

5255.Terbiyet bulıban anda bir zamân
Oldı bir şîr-i ner ü nev-pehlevân

5256.Çün yigirmi yaşına irişdi şâh
Lâyık-ı mülk oldı vü taht u külâh

5257.Memleket gire diyübenüñ ele
Kûh-ı Elbürz'i koyup indi yola

5258.Halk anı mülke lâyık gördiler
Ragbet-ile tâatına girdiler

5259.Ol zamândan kim omuzında yılan
Bitüben Dahhâküñ olmışdı ayân

5260.Kurtılan şerrinden anuñ hâs u âm
Varuban Elbürz'i itmişdi makâm

5261.Rûzigâr-ıla_oldılardı çoh gürûh
Şöyle kim oldı olardan tolu kûh

5262.Çün işitdiler ki Efrîdûn-ı şâh
Kasd kıldı k'ide Dahhâk'i tebâh

5263.Kamu Efrîdûn katına geldiler
Dirilüp anuñla bey'at kıldılar

ZUHÛR-I FERÎDÛN-I FERRUH

5264.Oldı Efrîdûn bir ulu pâdişâh
K'urdı dem mihrinden anuñ mihr ü mâh

5265.Isfahânda Gâve adlu bir dilîr
Kim anuñ çengâline döymezdi şîr

5266.Tir-endâz-ıdı vü şimşîr-zen
Nîze-dâr u gürz-gir ü saf-şiken

5267.Bber-zûr u ejdehâ-girdâr-ıdı
Isfahân mülkinde key er-dâr-ıdı

5268.Çoh cefâ görmiş-idi Dahhâkdan
Korhulu-y-dı dâim ol nâ-pâkdan
5269.Sayda varmış-ıdı birgün ol dilîr
Çıhdı nâ-geh öñine bir nerre-şîr

5270.Hâtırında Gâve eyle dutdı fâl
Kim bu arslanı idersem pâyimâl

5271.Öldürem Dahhâki dahı bî-gümân
Bulam anuñ zulmı şerrinden emân

5272.Sıdk-ıla dutup bu fâlı ol dilîr
Eyledi ol arslan-ıla dâr u gîr

5273.Kılup arslanuñ ciger-gâhını çâk
Kılıcı-y-la eyledi anı helâk

5274.Çün ecel çengâlını ser-tîz ider
Ne ejdehâ döyer aña ne şîr-i ner

5275.Öldi ol arslan u Gâve oldı şâd
Sanasın Dahhâkdan ol oldı dâd

5276.Çün kişinüñ bahtı rûz-efzûn ola
Fâlı kutlu tâli'i meymûn ola

5277.Düzüp arslanuñ derisin bir direfş
Bizedi anı yeşil saru benfş

5278.Gâveye mensûb-durur ol ayân
Lâ-büd ad'oldı direfş-i Gâviyân

5279.Ol direfşi düzdi bir ulu 'alem
Kînide Dahhâkuñ urdı ol kadem

5280.Çün Ferîdûn adını işitdi ol
Aña tâbi' olmagı iş itdi ol

5281.Varubanuñ aña çâker oldı ol
Âkıbet katında ser-ver oldı ol

5282.Her ki devlet ıssına çâker ola
Devlete irişüben ser-ver ola

5283.Cehd aña itgil ki sen er olasın
Yâ-hud er olana çâker olasın

5284.Hidmete âdâb-ıla itgil kıyâm
Kim göñülde cân big'idesin makâm

5285.Çünki göñüllerde makbûl olasın
Her ne kim göñlüñde vardur bulasın
5286.Hidmet-ile göñül ehline irer
Hidmet iden tîz ululıga irer

CENG-İ FERÎDÛN U DAHHÂK-İ TÂZÎ

5287.Çünki leşker oldı Efrîdûna cem'
Yüridi kim eyleye Dahhâk'i kam'

5288.Yüriyüp Dahhâk-ile çün itdi ceng
Oldı Dahhâk'a cihân pehnâsı teng

5289.Çünki usanmışdı andan tâc u taht
Kaçdı yirinde koyup bün-gâh u raht

5290.Kimse bulınmadı aña dst-gîr
Nâ-geh anı bulup itdiler esîr

5291.Baglayup şâh âhenîn-bende anı

Virbidi kûh-ı Demâvend'e anı

5292.Pes anı bir gârda habs itdiler
Kapusın gâruñ uruban gitdiler

5293.İy niçe Dahhâki kim devr-i sipihr
Kahr-ıla agladur itmez hîç mihr

DER-TEMSÎL VE MEV'İZE

5294.Nefs-i emmâre-durur Dahhâki bil
Sini yılana yidürür çâre kıl

5295.Ol iki yılan nedür kibr ü gazab
Kim olardur Tañrı kahrına sebeb

5296.Nefs-i levvâme bil ol Ermâyili
Geh sevâb u geh günehdür hâsılı

5297.Mutma'inne nefs Efridûn-sıfat
İşi anuñ cümle ilm ü ma'rifet

5298.Nefs-i emmâre seni ider helâk
Virüben yılanlara agzından ala

5299.Mutma'innedür dürüşen cehd-ile
Kim seni yılanlar agzından ala

5300.Geh sunar levvâme yılana seni
Gâh senden def' ider girü anı

5301.Hayr-ıla mahv olur andan zünûb
Vasfı anuñ Hakdan "asa'llah yetûb"

5302.Defter-i a'mâldur Elbürz kûh
Hem cezâ-yı fi'l andagı gürûh

5303.Kim çıhup Dahhâk'i itdiler helâk
Oda yahup kıldılar tahtını hâk

5304.Kahr itmedin bu emmâre seni
Mutmainne kıl riyâzetle anı

5305.Nefsi ger sen mutmainne kılasın
Her ne mihnetden ki kurtılasın

5306.Şöyle k'Efrîdûn olasın pâdişâh
Kuds mülkinde bulasın destigâh

5307.Kılıcuñdan yite mâr-ı şeytanat
Saña kala tâc u taht u saltanat

5308.Pâdişahlıhda kalasın pâyidâr
Tâc u tahtuñ yitmeye Dahhâk-vâr

5309.Çün yüzin Dahhâkdan döndürdi baht
Degdi Efrîdûna ol tâc-ıla taht

5310.Tutdı İrân-ıla Turânı temâm
Bahr u berr oldı kamu hükmine râm

5311.İlm tevhîd-idi söz kim söyledi
Kamu halkı dîne da'vet eyledi

5312.Yiryüzini adl-ile pâk eyledi
Her sitemden k'anıDahhâk eyledi

5313.Oldı_anuñ ahdinde zâhir her ulûm
Kîmiyâ vü tıbb u ta'bîr ü nücûm

5314.İlm erkân u dahı anda kıldılar
Ne-durur mâhıyyyetini bildiler

5315.Nefs bahtın dahı anda kıldılar
Ne-durur mâhıyyetini bildiler

5316.Bildiler k'ol cism ü cismânî degül
Varlıgı cüz'-lutf-ı Rabbânî degül

5317.Cevher-i kudsî-durur ol Zât-ı pâk
Gün bigi pür-nûr-durur tâb-nâk
5318.Nûrı olmış bu bedende'anuñ ayân
Lîkin olmış kamudan kendü nihân

5319.Gerçi hâdisdür aña virmiş Kadîm
Bir bekā kim yoh fenâdan anda bîm

5320.Anuñ-ıla ten arasında ayân
Âşık u ma'şûklıh var bî-gümân

5321.Kim kemâlâtı-durur mevkûf anuñ
Yog-iken var olmagına bu tenüñ

5322.Nefs ü cismüñ arasında bil yakîn
Bu ta'alluk bir izâfetdür hemîn

5323.Ol izâfet kim taallukdur hemân
Ez'af-ı a'râzdur bilgil ayân

5324.Çün araz zâyil ola cevher kalur
Nefs bākī-durur ölmez ten ölür

5325.Mülkinüñ otuz yılında ol Halîl
Togdı k'anı kıldı peygamber Celîl

KISSA-İ FERÎDÛN VE ÎRAC VE TÛR VE SELM

5326.Var-ıdı üç oglı anuñ bahtıyâr
İrac u Tûr-ıla Selm-i tâc-dâr

5327.Tûr'a Türk ü Çîni bildürmiş-idi
Selm'e Rûm u Magrib'i virmiş-idi

5328.Fârs kalmışdı İrac'a vü hem Irâk
Lîki bu iş geldi Tûr u Selm'e şâk

5329.Kici kardaş'itdiler anlar hased
Ne hased şöyle k'aña yog-ıdı had

5330.Üşbu kîn üstine Selm ü Tûr u şâh
İrac'ı katl eylediler bî-günâh

5331.Gör hased kim nice yavuz pîşedür
Terk id anı kim yavuz endîşedür

5332.Ululıh isder-isen ola hasûd
Çün işitdüñ "el-hasûd u lâ-yesûd"

5333.İrac-ıçun oldı Efrîdûn gamîn
Bagladı göñlinde Selm ü Tûr'a kîn
5334.İracuñ neslinde Efrîdûn-ı şâh
Bir yigit buldı sezâ-yı tâcugâh

5335.İrac-ıdı diye-y-düñ ol pâk-zâd
Atası aña Menûçehr urmış ad

5336.Altıyüzbiñ kişi koşup aña şâh
Didi var kıl Tûr-ıla Selm'i tebâh

5337.Kişinüñ çünkim ola oglı halef
Ata kanın komaya k'ola telef

5338.Her yañadın yüriyü bî-had sipâh
Oldı tozdan gün yüzi yig-ser siyâh

5339.Selm ü Tûr-ıla Menûçehr itdi ceng
Kıldı âlem vüs'atin anlara teng

5340.Düşdiler ol ceng içinde Selm ü Tûr
Tenden oldı cânları zâr-ıla dûr

5341.Çün Ferîdûna irişdi bu haber
K'irdi Hâlıkdan Menûçehre zafer

5342.Hâlık'a şükr eyleyiben oldı şâd
K'İracuñ kātillerinden aldı dâd

5343.Pes Menûçehre kayıban tâc u taht
Gitmeg'Efrîdûn dahı bagladı raht

5344.Oldı bişyüz yıl cihânda tâc-dâr
Adl-ile hoş hoş geçürdi rûzigâr

5345.Dünya âhir aña dahı kalmadı
Şöyle gitdi kim sanasın gelmedi

5346.Çün Ferîdûn gördi vü bildi ayân
Anı kim sevgülü-durur bu cihân

5347.Bî-vefâlıgı-y-ıla mergûbdur
Düşmen-i cândur velî mahbûbdur

5348.Bild'anuñ-çun nice kardaş kardaşa
Düşmen olup kasd ider cân u başa

5349.Üşbu korhu-y-ıla kim çün ol öle
Birbirin'oglanları düşmen ola

5350.Kahr-ıla birbirini öldüreler
Tâc u tahtı ayruga alduralar
5351.Diledi bir iş kıla tedbîr-ile
K'olmaya düşmen olar birbir-ile

5352.Hendese-y-le kıldı tedbir-ile
Şöyle kim artuh degül-idi biri

5353.Herbirin bir oglına virdi temâm
K'arada olmaya dahı ihtisâm

5354.Gerçi hoş fikr eyledi tedbîr-ile
Lîki togru gelmedi takdîr-ile

5355.Hakk anı kim dilegidür işledi
Mülki dahı kişiyi bagışladı

5356.Sa'yi Efrîdûnuñ oldı cümle bâd
Dünyadan kim oldı vü kim ola şâd

5357.Yil-durur toprahdan olanuñ işi
Od u sudan ne bekā bula kişi

5358.Çün her işi işleyen takdîrdür
Pes nekim tedbîr var tezvîrdür

PÂDİŞÂHÎ-İ MENÛÇEHR VE SÎRET-İ Û

5359.Gitdi Efrîdûn Menûçehr oldı şâh
Başına urdı murassa'dan külâh

5360.Her ne gördi-y-se Ferîdûndan temâm
İtmed'anı_ayruhsı sahladı müdâm

5361.Çün oturdı tahta ol nev-hâste
Old'anuñla tâc u taht ârâste

5362.Eyle itdi adli ol nîgû-sirişt
K'oldı hoşlıhdan cihân hurrem-behişt

5363.Ol zamânda kim Menûçehr oldı şâh
Mûsiyi itmişdi peygâmber İlâh

5364.Görmedin itmişdi aña ıktidâ
Kim degüld'ol şer'den dönmek revâ

5365.Çün hidâyet virmişdi aña Kerîm
Bildi anı togru mürseldür Kelîm

5366.Bir işitmekkl'oldı aña nerm mûm
Oldı taş görür-iken Fir'avn şûm
5367.Hak çü Fir'avne hidâyet virmedi
Lâ-büd îmân devletine girmedi

5368.Kime kim tevfîk ola hem-tarîk
Dünya vü Ukbâ anuñdur iy refîk

5369.Çün Menûçehr oldı devlete müdâm
Şâd u hurrem yüzyigirmi yıl temâm

5370.Âhirü'l-emr ol dahı oldı helâk
Hâkden olan olur hem girü hâk

5371.Çün Menûçehre_irdi çengâl-i ecel
İtdi bu dünyîyi ukbîye bedel

5372.Oglı Tûder old'anuñ ardınca şâh
Lîki bî-adl idi vü aklı tebâh

PÂDİŞÂHÎ-İ NÛZER VE HELÂKÎ-İ Û BER-DEST-İ EFRÂSYÂB

5373.Nâ-sezâ kişiler ü çekd'ilerü
Pes sezâlar düşdiler andan girü

5374.İrte gice işrete sâz eyledi
Dürlü dürlü bid'at âgâz eyledi

5375.Siretini atanuñ degşürdi ol
Kendüzinden dahı bünyâd urdı ol

5376.Oldı katında mukarreb her le'îm
Sohbetinden dur düşdi her kerîm

5377.Andan old'ehl-i hüner bî-mertebe
Bî-hünerler cümle irdi mansıba

5378.Şâh her-geh kim hüner-perver degül
Halka istihkâk-ıla server degül

5379.Çün siyeh itdi kelîmini Kerîm
İtmedi tâat Kelîme ol leîm

5380.Kıldı her dûn sohbetini ihtiyâr
Lâ-cirem olmadı aña baht yâr

5381.Sâm u Rüstem andan i'râz itdiler
Koyup anı Sîstân'a gitdiler

5382.Kāren ü Kûderz ü Kîy ü Güstehem
Gitdiler katından anlar dahı hem

5383.Tûr neslinden bir ulu pâdişâh
Koyup olmış-ıdı Türk ü Çîne şâh

ZUHÛR-I EFRÂSİYÂB

5384.Key cihân-gîr ü adı Efrâsiyâb
Leşkeri çoh şöyle kim deryâ-yı âb

5385.Tûzerüñ çün bahtını gördi siyâh
Sürdi İrândan yaña hayl ü sipâh

5386.Âteşinüñ kînine Efrâsiyâb
Geldi İrân kişverin kıldı harâb

5387.Yahdı vü yıhdı vü gāret eyledi
Memleketde çoh hasâret eyledi

5388.Kırdı kavminden Menûçehrüñ kamu

Her kimi kim buldı-sa kiçi ulu

5389.Avret ü kız kamusın itdi esîr
Kıldı erden buldugın umâc-ı tir

5390.Tûderi dahı hem ol itdi helâk
Kıld'anı ber-dâr ol bî-ters ü bâk

5391.Çarha bahgıl kimleri ber-dâr ider
Şehleri gör ne belâ bürd-bâr ider

5392.Birini mihr-ile ider tâc-dâr
Birini kahrı-y-la kılur tâc-ı dâr

5393.Böyle kim didüm idüp halkı tebâh
Oniki yıl oldı ol İrânda şâh

5394.Şeytanat irte gice endîşesi
Yahmag u yıhmahdı dâim pîşesi

5395.Zâlim ü bî-bâk ü bed-âyîn-idi
Müşrik ü güm-râh u hem bî-dîn-idi

5396.Kılıcından her k'anuñ buldı emân
Sîstân'a varuban oldı nihân

5397.Söz öküş anlar ki diri kaldılar
Rüstem-i Zâla tazallüm kıldılar

5398.Kim bugün sensin bu iklîme ümîd
Sendedür her baglu kapuya kilîd

5399.Halka sen dermân irür k'Efrâsiyâb
Kalmadı yir k'anı kılmadı harâb

5400.Def' itmezseñ anuñ şerrini tîz
Koparur halk üstine ol rüstahîz

5401.Çünki İrân mülkine sensin penâh
Koma İrân'ı k'ide yik-ser tebâh

5402.Zulm şerrin her ki def' idibile
Pes tehâvün eylese zâlim ola

5403.Üşbu sözi çün işitdi pehlevân
Oldı gayretden gözinden yaş revân

5404.Her kişi kim anda gayret olmaya
Zen-sıfatdur andan erlik gelmeye

5405.Bu söz-ile Rüstem-i İrân-penâh
Şâh-ı Tûrân üstine sürdi sipâh

5406.Bir neberd itdi anuñl'Efrâsiyâb
K'oldı gül-gûn kan-ıla deryâ-yı âb

5407.Âkıbet İrân'a rahm idüp İlâh
Basılıban kaçdılar Tûrân-sipâh

5408.Çünki kaçup gitdi Tûrân leşkeri
Buldı revnak girü İrân kişveri

PÂDİŞÂHÎ-İ TAMHASB ŞÂH

5409.Bir kişi var-ıdı adı Tamhâsb şâh
Lâyık-ı taht u sezâvâr-ı külâh

5410.Âkıl u hem kâr-dîde pîr-idi
Âdil ü hem sâhib-i tedbîr-idi

5411.Leşkerüñ sâlârı çünkim ola pîr
Her ne iş kim itse olur dil-pezîr

5412.Kıldı anı Rüstem-i leşker-penâh
Mülk-i İrân'a ser-â-ser pâdişâh

5413.Bu-y-ıdı şâh oldugın'anuñ sebeb
Âbtin'den bulmış-ıdı ol neseb

5414.Biş yıl anda şâh-ıdı ol bîşü kem
Öldi biş yıl olıcah ol dahı hem

ZİKR-İ PÂDİŞÂHÎ-İ KEYKUBÂD

5415.Şâh old'ardınca anuñ Keykubâd
Kim kamu halk andan olmış-ıdı şâd

5416.Âkıl u dîn-dâr u key dânâ-y-ıdı
Sâhib-i tedbîr ü ehl-i rây-ıdı

5417.Memleketde diyedüñ Cem-şîd-idi
Ma'diletde sanaduñ Hûrşîd-idi

5418.Her yiri k'Efrâsiyâb almış-ıdı
Çünki Tûrândan çıhup gelmiş-idi

5419.Kamusını feth idüben Keykubâd
Saltanat tahtında tâc urındı şâd

5420.Oldı yüz feth idüben Keykubâd

Saltanat tahtında tâc urındı şâd

PÂDİŞÂHÎ-İ KEYKÂVÛS BİN KEYKUBÂD

5421.Çünki Kâvûs'a mukarrer oldı taht
Kamu yird'anı muzaffer gördi baht

5422.Her neyi kim kıldı-y-ısa ârzû
Oldı âsânlıhl'aña rûzî kamu

5423.Âkıbet baht anı magrûr eyledi
Rahmetinden Hâlıkuñ dûr eyledi

5424.Diledi kim bir binâ bünyâ ura
Kim anı yücelde göklere ire

5425.Çünki Kâbûlda anı başlatdı ol
Elli yıl peyveste anı_işletdi ol

5426.Elli yıl çün devr itdi bu felek
İndi Hakk emri-y-le yire bir melek

5427.Bir ulul kamçı elinde var-ıdı
Sûretâ kamçı velîkin nâr-ıdı

5428.Ol binâya urdı bir kamçı melek
Şöyle kim kaldı taña andan felek

5429.Ol biña üç pâre old'anda ayân
Birisi kaldı yirind'anuñ hemân

5430.Biri Câbalkaya düşdi pârenüñ
Biri câbalsaya sıçradı anuñ

5431.Çünki Kâvûs oldı eyle bî-edeb
Lâ-cirem itdi aña Hâlık gazab

5432.Bî-edeblik itmegil kim şûm olur
Bî-edeb her hayrdan mahrûm olur

5433.Bî-edeb halkı kamu oda yahar
Sanma kim kendüyi yaluñuz yıhar

5434.Halk anı çün Haka tâgî buldılar
Her yanâdın aña yagı oldılar

5435.Yagı oldı aña suştân-ı Yemen
Her yañadın kopdı yüz dürlü fiten

5436.Pes yemenden yaña oldı ol süvâr
Kim ide şâhg-ı Yemenle kâr-zar

5437.Varup anda ider-iken kâr-gîr
Nâ-gehân dutıluban oldı esîr

5438.Saldılar San'ânda bir câha anı
Kim yanard'oda anuñ cân u teni

5439.Kişiden çünkim yüzin döndüre baht
Bî-gümân olur bedel zindâna taht

5440.Böyle geldi hâl-i çarh-ı nîl-gûn
Geh ser-efrâz eyler ü geh ser-nigûn

5441.Bir zamândan Rüstem-i cengî-süvâr
Vard'anuñ-çun anda itdi kâr-zâr

5442.Söz öküş cehd eyleyüp her bâb-ıla
Kurtarup iletdi anı Bâbil'e

5443.Urdı girü başına zerrîn-külâh
Oldı girü kişver-i İrân'a şâh

5444.Âdemînüñ çünki başı sag ola
Taht girü bî-gümân girür ele

5445.Genc ü mâl elden giderse yime gam
Bulınur sag olsa mâl u genc hem

5446.Olma gam-gîn gitse elden kadr ü câh
Bâş sag olduhda bulınur külâh

ZİKR-İ VÂKI'A-İ SİYÂVÛŞ SİPER-İ KEYKÂVÛS

5447.Oglı var-ıdı Siyâvûş nâm anuñ
Şîfte ışkına hâs u âm anuñ

5448.Çünki Kâvûs irdi yüz yaşa temâm
İtdi göñlin bir kızuñ ışkı makâm

5449.Adı Su'dâ hûb-rûy u pâk-ten
Atası-y-ıdı anuñ şâh-ı Yemen

VASF-I DUHTER-İ ŞÂH-I YEMEN SU'DÂ-NÂM

5450.Virmiş-idi Sâni' aña bir cemâl
Kim güne ışkından irmişdi zevâl

5451.Zülfi Kadr ü yañagı Nev-rûz-ıdı
Vasl'anuñ ıyd-ı cihân-efrûz-ıdı

5452.Mât-ıdı yüzi Süheyline Yemen
La’l olamazdı akîkıa semen

5453.Ol Süleymânî saçındagı girih
Olmış-ıdı cümle Dâvûdî-zirih

5454.Hande iderdi yüzi rengi güle
Ta’n ururdı zülfi tâbı sünbüle

5455.Agzı dürci lü’lü-yi lâlâ-y-ıdı
Tutagı yâkût-ı cân-efzâ-y-ıdı

5456.Habsden çıhdukd’anı almış-ıdı
Mülk-i İrân’a bile gelmiş-idi

5457.Ol cüvân oldugı-çun Kâvûs pîr
Olmaz-ıd’anuñla hergiz göñli bir

5458.Ol kişi-y-le k’adı köhne-pîr ola
Nev’cüvâna göñli kaçan bir ola

5459.Nev’cüvâna âşık olmahdur kemâl
Lîk’olur pîr olana naks u zevâl

5460.Çün kocala kişi vü ten ola süst
Yigid işin itmek olmaya dürüst

5461.Çünki kâfûr ola müşgüñe atâ
Ko mu’anber zülfi k’olmaya hatâ

5462.Görüben Su’dâ Siyâvûş’ı ayân
Göñlini virüp fidâ’ itd’aña cân

5463.Işk odı cânına düşdi anuñ
Şem’-veş varlıgı dutışdı anuñ

5464.Işk eri cân milkini yıhmah gerek
Göñli ivini oda yahmah gerek

5465.Niçe kim aglayuban dökdi-y-se yaş
Virmedi hergiz Siyâvûş aña baş

5466.Su’da aña soñra töhmet eyledi
Baña kasd itdi diyüben söyledi

5467.Girçek erseñ avrete inanmagıl
Togrı-y-ısañ egriye aldanmagıl

5468.Mekrin anlaruñ çü didi Hakk azîm
İmin olm’andan ki oldur cây-ı bîm

5469.Gerçi avret sözi olur pür-hatar
Lîk’erenler cânına kılur eser

5470.Çünki avret gözlerin giryân ider
Yüregin arslanlaruñ biryân ider

5471.Çünki avret nâz-ıla ider füsûn
Zâl bigi Rüstemi kılur zebûn

5472.Ol ki göñli bu cihândan sîr-idi
“Kellemînî yâ Humeyre” dir-idi

5473.“Züyyine li’n-nâs” olaradur bezek
anlara meyl itdügine cân ne şek

5474.İ’timâd idüp anuñ sözine şâh
Kasd kıldı kim ide oglın tebâh

5475.Çün Siyâvûş bild’ata kasdın aña
Kaçd’oradan gitdi Tûrân’dan yaña

5476.Varıcah Tûrân’a şâh Efrâsiyâb
Virdi aña mâl u genc bî-hisâb

5477.Virdi kendü kızını dahı aña
Kim varup gitmeye İrândan yaña

SIFAT-I DUHTER-İ EFRÂSİYÂB Kİ BE-SİYÂVÛŞ-DÂDE

5478.Ol kızuñ^adı Firengîs-idi bil
Ay u gün hüsninden olmışdı hacil

5479.Zülfinüñ ca’dında Dâvûdî-zirih
Biñ Süleymân cânına olmış girih

5480.Saçlarından okınur “ve’l-mürselât”
Kaşlarından yazılu “ve’n-nâziât”

5481.Bende-y-idi kaddine serv-i çemen
Fitne-y-idi zülfine müşg-i Hoten

5482.Gün yüzinden nûrı vâm alur-ıdı
Ây hüsninden taña kalur-ıdı

5483.İsdeyene hüsn-i vechinden zekât

Kaşı dird “el-bâkıyâtü’s-sâlihât”

5484.Zülfine hayrân anuñ reyhân-ıdı
Yüzine vâlih gül-i handân-ıdı

5485.Çün Siyâvûş’a Firengîs oldı cüft
Lâ-cirem düşdi arada hâb u huft

5486.Kopdı bir oglı anuñkim tâc-gâh
Ârzû anı iderdi sâl u mâh

5487.Tâli’ini çünki dutdılar anuñ
Adını Keyhusrev itdiler anuñ

5488.Çün Siyâvûş buldı anda âb-rûy
Oldılar hâsidler aña kîne-cûy

5489.Gerçi kişi muslih ü hoş-hûy ola
Hâsidüñ rencine ne dermân bula

5490.Aña töhmet eylediler bî-hisâb
Tâ ki öldürdi anı Efrâsiyâb

5491.Girü işit n’itdi ol Kâvûs şâh
K’adı her defterde olmışdur siyâh

KASD-I VE HÎLE-İ KEYKÂVÛS Kİ BÂ-SEMÎN-REVED

5492.Kasd eyle itdi kim göge ire
Hükm iden kim-durur anda göre

5493.Çünki keh-rây oldı kerkesler dirüp
Bir zamân bisletdi çoh tu’me virüp

5494.Tu’me-y-ile çünki kuvvet buldılar
Uçuban degmeye kâdir oldılar

5495.Çünki göge çıhmaga oldı çâre-cûy
Düzdi bir sandûk günden çâr-sûy

5496.Bagladı kerkeslere sandugı cüst
Vây ol kişiyi k’ola rây-ı süst

5497.Sancuban birkaç cıda üstine it

Bagladı sandûga bu sözi işit

5498.Çünki ol kerkesleri açıhdurdı key
Girdi sandûk içine Kâvûs Key

5499.İte hamle itdi kerkes şol kadar
Kim belürmez oldı yirden hîç eser

5500.Tu'me-y-içün dökdi kerkes şol kadar
Kim belürmez oldı yirden hîç eser

5501.Aşagıdan görinen deryâ-y-ıdı
Yuharudan günbed-i hadrâ-y-ıdı

5502.Bahuban Kâvûs yiri görmedi
Uçuban kerkes bu çarha irmedi

5503.Kuşlar arıp çünki girü döndiler
Bi'z-zarûre girü yire indiler

5504.Düşdi bir mülke dahı Kâvûs şâh
Yüzi kara devlet ü bahtı tebâh

5505.Çoh zamân yüridi ol hûr u zebûn
Girü tahtına bulınca reh-nümûn

5506.Câhil-idi fikri togru kılmadı
Çarh kand yir nirede bilmedi

5507.Sandı kim Kerkes kanadı-y-ıla ol
Vara bula çarha çıhmahlıga yol

5508.Bilmedi k'anda hıred bî-ser ola
Fikr kuşı orada bî-per ola

5509.Ol araya varmaga yohdur sebîl
"Cezbe Allâhü ve bâlî Cebraîl"

5510.Didi ba'zî bu tevârîhi düzen
Dürlü defterlerde nazm idüp yazan

5511.K'ol-durur Nemrûd kim aña Halîl
Geldi çünkim virbidi anı Celîl

5512.Ol ki bu hâli hikâyet eyledi
Bize bu resme rivâyet eyledi

5513.K'adı Nemrûd-ıdı Kâvûsuñ yakîn
Kâfer-idi yog-ıdı_anda hîç dîn

5514.Virbid’İbrâhîmi Nemrûda İlâh
Kim gele dîn yolına ol dil-siyâh

5515.Râst anı dîne da’vet itdi ol
Nicedür gösterdi aña togrı yol

5516.Ol Halîüñ sözin itmedi kabûl
Kim tolu-y-ıdı başı kibr ü fuzûl

5517.Pes Halîli mancınıka urdı ol
Hışm idüp anı oda urdurdı ol

5518.Çünkim irişdi hevâya ol Halîl
Râst geldi didi aña Cebraîl

5519.Hâcetüñ var mı-durur digil anı
Didi eydeyim unıtdı-y-sa beni

5520.Didi Hakka var-ısa digil anı
Didi eydeyim unıtdı-y-sa beni

5521.Çünki azmi böyl’olmış-ıdı temâm
Lâ-büd od oldı aña berd ü selâm

5522.Çünki İbrâhîm oddan çıhdı sag
Düşdi Nemrûduñ içine derd ü dâg

5523.Tâata kılmadı tugyânın bedel
Devletine lâ-cirem düşdi zelel

5524.Niçe kim yaşadı yola gelmedi
Âkıbet fikrin n’olısar kılmadı
5525.Soñra çün aña yakîn olur ecel
Kim anuñ def’ine yoh-durur hıyel

5526.Bir kanatlu bir ayaklu uvaz gelür
Süriniben yüzine konar ölür

5527.Uşalayup gitmez ol peşşe varur
Râst burnından dimâgına girür

5528.Hergün anuñ beynisini tu’me_ider
Başınuñ içinde her yaña gider

5529.Kibr-idi işi anuñ öñden soña
Ol dimâg u kibr gör n’itdi aña

5530.Kişi kim kerkes kanadına uya
Lâ-cirem beynisini peşşe yiye

5531.N’itdi Kâvûsa işitdüñ kerkesi
Cehd it başlama hergiz nâ-kesi

5532.İrişür Kâvûsa andan çoh elem
Cânına düşer anuñ dürlü sakam

5533.Ferri gider kalmaz anda gir ü dâr
Her yañadın düşmen olur âşikâr

5534.Çün müdebbirler bu hâli bildiler
Def’ine_anuñ çâre bunı buldılar

5535.Kim gele Keyhüsrev İrân’a penâh
Mülk-i Tûrân’dan ola anlara şâh

5536.Tâ eli ilden adûnuñ dûr ola
Girü mülk ucdan uca ma’mûr ola

5537.Var-ıdı ol tahtda bir pehlevân
Adı Key ü kendü nev-baht u cüvân

5538.Gîvi çün dânâ dilâver buldılar
Anı ol işe muayyyen kıldılar

5539.Pes varıban anı ol cengî-süvâr
Buldı İrân’a getürdi merdivâr

5540.İricek Keyhüsrev İrân’a yakîn
Öldi Kâvûs oluban hâk-i zemîn

5541.Ol ki Kâvûda didi Nemrûddur
Kizbe yahındur sözi iy aslı hûr
5542.Oluban yüzelli yıl Kâvûs şâh
Gitdi vü Keyhüsrev oldı pâdişâh

5543.Memleketden zulmı ol dûr eyledi
Adl-ile iklîmi ma’mûr eyledi

PÂDİŞÂHÎ-İ KEYHUSREV

5544.İy niçe Kâvûs kûsın çarh-ı dûn
Yırtup itdi râyetini ser-nigûn

5545.Kûs u râyet âyet-i mihnet-durur
Sanm’anı kim âyet-i minhat-durur

5546.Pâk-dîn kopdı oluban nîg-rây
Halka Hakdan yaña oldı reh-nümây

5547.Atası kanı-y-ıçun on yıl kıtâl

Kıluban Tûrân'ı itdi pâyimâl

5548.Âkıbet Efrâsiyâba buldı dest
Kanını topraga döküp itdi pest

5549.Devr-çün Keyhüsrevüñ oldı temâm
Halkı birgün da'vet itdi hâs u âm

5550.Pes hazâyinden çıhardı sîm ü zer
La2l ü yâkût u dahı dürr ü güher

5551.Hak yolına kıldı mecmû'ın sebîl
Virmeg-içündür gereklü mâl bil

5552.Var-ıdı Lührâsb adlu bir süvâr
Şeh Ferîdûn urugından yâdigâr

5553.Anı ohıdı katına vü durup
Tahta geçürdi başına tâc urup

5554.Didi bini Hak katına ohıdı
Size binüm yirüme bunı kodı

5555.Halk anuñ işinde hayrân kaldılar
Sözini nisbet cünûna kıldılar

5556.Üşbu sözi diyüben oldı süvâr
Halk anuñ ardınca bî-hadd ü şümâr

5557.Varıcah bir az mesâfet durdılar
Karşuda on atlu durur gördiler

5558.Didi şeh siz duruñuz ben gideyim
Bunları kimdür tefahhus ideyim

5559.Çünki varup anlara irişdi ol
Bir bir anlaruñ-ıla görişdi ol

5560.Dönüp andan anı bile aldılar
Bir iki_adım gidiben gayb oldılar

5561.Dahı anlardan bulınmadı nişân
Ne aceb işler kılur görgil cihân

5562.Çünki dîn düşmenlerin kıldı helâk
Küfrden yiryüzini eyledi pâk

5563.Öldi kılıcınd'anuñ Efrâsiyâb
Kim yog-ıdı leşkerin'anuñ hisâb

5564.Yâ’cüc ü Mâ’cûcı idüp cümle cem’
Yahuban yıhup iderdi halkı kam’

5565.Gerçi kim ol sûretâ insân-ıdı
Lîki ma’nîde la’în şeytân-ıdı

5566.Giderüp anı cihânı kıldı pâk
İtdi dînüñ cevherini tâb-nâk

5567.Yiryüzin adli-y-le ma’mûr eyledi
Âlemi ilmi-y-le pür-nûr eyledi

5568.Sünnet ü farzı müretteb itdi ol
Nefs ahlâkın mühezzeb itdi ol

5569.Çünki buldı nefsi ilm-ile kemâl
Rûşen oldı aña envâr-ı cemâl

5570.Kuds bâgından nidâ geldi aña
Kim gözüñ açup nazar kıl bu yaña

5571.Kim göresin memleketler tolu nûr
Bî-nihâyet râhat u zevk u sürûr

5572.Hem heyûlî âfetinden ol berî
Hem tabîat mihnetinden ol arı

5573.Ol yaña çün rûşen olmış gördi yol
Şavk-ıla sem’an ve tâ’a didi ol

5574.Pes idiben ol hitâba imtisâl
Terk itdi tâc u taht u mülk ü mâl
5575.Terk idiben bu mükedder külhanı
Vardı tutdı ol münevver gülşeni

5576.Kayd-ı cismânîden idüp infisâl
Buldı rûhânîler-ile ittisâl

5577.Olup âfât-ı bedenden ol berî
Oldı ol dahı melâyikden biri

5578.Zî melik kim dutdı yiri tâ-felek
Âhirü’l-emr oldı bir arı melek

5579.İkilikden geçüp irdi birlige
Fâni olup vardı bākī dirlige

5580.Böyle olsa pâdişeh olan kişi
Şehvet-i nefs olmasa dâim işi

5581.Şöyle itse kim gidicek buradan
Kuds gül-zârı ola aña vatan

5582.Vây aña kim dünyada sultân ola
Buradan gitdükde ol şeytân ola

5583.Vây anı kim buldugında saltanat
İrte gice ola işi şeytanat

PÂDİŞÂHÎ-Yİ LÜHRÂSB

5584.Oluban altmış yıl ol İrâna şâh
Gitdi vü Lührâsb oldı pâdişâh

5585.Olıcah Lührâsb mülke hükm-rân
Old'anuñ Tûrân'a fermânı revân

5586.Katı cebbâr oldı vü gerden-firâz
Her yañadan kıldı halka türkü-tâz

5587.Yıhuban ol kudsi gāret eyledi
Halkı kırup çoh hasâret eyledi

5588.Tâ ki Tevrît ü Kelîmi koyalar
Varup anuñ milletine uyalar

5589.Ol zamân Hak dîn-idi dîn-i Kelîm
Kim aña Tevrît virmişdi Kerîm

5590.Belh yapdurdı k'ide-y-d'anda makâm
Vakt telh oldı ol olduhda temâm

5591.Zulm-ıla yapılmış-ıd'ol ulu şehr
Lâ-cirem yapan oturmad'oldı kahr

5592.Her neye kim zulm-ıla bünyâd ola
Ger Süleymân tahtıs'anı yil ala

5593.Pâdişeh çünkim ide cevr ü sitem
İnmeye gökden yire bârân u nem

5594.Pâdişâhuñ zulmıdur mülki yıhan
Kendüyi vü âlemi oda yahan

5595.Pâdişeh kim ma'diletde kem ola
Devleti vü ömri nâ-muhkem ola

5596.Zulmdur şehlere azlüñ sâyesi
Adl-durur baht u devlet pâyesi

5597.Mülk isdeyen gerek adl eyleye
Kamu halka hulk-ıla hoş söyleye

5598.Hulkı olmaya dürüşt eyle ki hâr
Kim anı yil topraga salmaya hâr

5599.Adl nedür râstlıhdur ol i yâr
Râstlıh it kim olasın reste-gâr

5600.Oh bigi togru işi âsân olur
Yay big'egri lâyık kurbân olur

5601.Yüzyigirmi yıl olup Lührâsb şâh
Öldi vü Güştâsb oldı pâdişâh

PÂDİŞÂHÎ-Yİ GÜŞTÂSB VE ZUHÛR-I ZERDEŞT

5602.Old^'anuñ ahdinde zer-deşt âşikâr
İtdi anuñ dînini ol ihtiyâr

5603.Ol-ıdı âteş-gede bünyâd uran
Halkı ikrâh-ıla oda tapduran

5604.Didi ol kim Hâlık-ı hayr oldı nûr
Zulmet oldı Hâlık-ı cümle şürûr

5605.Vahydur diyü getürdi bir kitâb
Adı Zend ü sözleri çoh bî-hisâb

5606.Suhf-ı İbrâhîmdür dirler ayân
Anı k'anda kamu işden var beyân

5607.Nûr u zulmetden eger ürdi-y-se dem
Komamışdur ilm-i tevhîde kadem

5608.Bî-şek ölmeye Birâhîmü'l-Halîl
Kim gül-istân itd'aña odı Halîl

5609.Ürmedi-y-se nûr u zulmetden nefes
Mümkin olur k'ola İbrâhim pes

5610.Kopdı bir oglı adı İsfendiyâr
Hüsnine âşık anuñ şehr ü diyâr

5611.Nâmdâr ü leşker-ârâ vü dil-sîr
Görse cengin künd olurdı çeng-i şîr

5612.Nîze-endâz oldı vü şimşîr-zen
Hem dil-âver kopdı vü leşker-şiken

5613.Bâzu-yı mülk-idi vü püşt-i peder
Leşkere hem ol-ıdı sâlâr u ser

5614.İtmez-idi aña_eser şimşîr ü tîr
Gerçi peyveste işi-y-di dâr u gîr

5615.Dir-idi ger ben ola-y-dum şehriyâr
Komaya-y-dum kimseye şehr ü diyâr

5616.Kıla-y-ıdum şehleri hükmüme râm
Şark u garbı feth ideyidüm temâm

5617.Atası anuñ sözinden havf-nâk
Oluban kasd itd'anı k'ide helâk

5618.Dil niçe kim dek dura baş sag olur
Deprenicek dil yürek pür-dâg olur

5619.Sahla dili râzuñı bildürmesün
Kes anı kim ol seni öldürmesün

5620.Dutuban habs itd'anı Güştâsb şâh
İşidiben bu işi Ercâsb şâh

5621.Kim dedesi-y-di anuñ Efrâsiyâb
Bir sipeh cem' itdi kim deryâ-yı âb

5622.Yüridi Güştâsbuñ üstine tiz
Başına kopardı anuñ rüstahîz

5623.İdemezlerdi anuñ-ıla dâr u gîr
Kimini kırdı kimin itdi esîr
5624.Saluban yirinde raht u bârigâh
Kaçdı öñinden anuñ Güştâsb şâh

5625.Dutuban Ercâsb İrânı temâm
Geldi vü Bâbilde dutdı ol makâm

5626.Korhısından düşmenü Güştâsb şâh
Vardı vü bir kal'ayı itdi penâh

5627.Çünki nâ-çâr oldı eyle itdi rây
K'ideler İsfendiyârı kedhüdây

5628.Bend-i zindândan idüp anı halâs
Pâdişahlıgı vireler aña hâs

5629.Kim yüriyüp düşmeni ol götüre
Pes urınup tâc tahta otura

5630.Pes getürüp oldılar halk añâ cem'
Kim ideler düşmeni anuñla kam'

5631.Çünki çıhdı habsden leşker-şiken
Kim kader-endâz-ıdı vü tîg-zen

5632.Leşker-i İrân'ı cem' itdi temâm
Ulu kiçi her nekim var hâs u âm

5633.Çoh viriben halka genc ü hâste
Leşkerini eyledi ârâste

5634.Virmeh-ile olur kavî püşt-i sipâh
Virmeyince kimse olmaz pâdişâh

5635.Her ki virmege bulamaz dest-res
Pâdişahlıga iremez bir nefes

5636.Yasayıban leşker-i İsfendiyâr
Yüriyüp Ercâsbı kıldı şikâr

5637.Germ süriben irişdi nâm-ver
Kıldı Tûrân leşkerin zîr ü zeber

5638.Çünki pîrûz oldı şâh İsfendiyâr
Heft-hâna kasd itd'ol nâm-dâr

5639.Heft-hân bir kal'a-y-ıdı ser-bülend
İns ü cinden yog-ıdı aña güzend

5640.Sedd-i İskender bigi-y-di ol hisâr
Hendekî-y-ıdı vü bürci pâyidâr
5641.Kerpici_anuñ âhen-i pûlâd-ıdı
Haşvı kal'ay zî aceb bünyâd-ıdı

5642.Kullesine Nesr iremez-id'anuñ
Hendekına cin giremezdi anuñ

REFTEN-İ İSFENDİYÂR BE-FETH-İ HEFT-HÂN

5643.Kendüzini düzdi bir bâzâr-gân
Heft-hândan yaña ol oldı revân

5644.İkiyüz sandûk düzetdi hâce-veş
Yüz katır rehvâr u muhkem bâr-keş

5645.Kodı her sandûk içinde bir dilîr
Kim dutamazdı anuñla pençe şîr

5646.Sâyis ü har-bende kamu pehlevân

Hâcenüñ adı Nasîr-i Nev-cüvân

5647.Yükledüp sandûkı bagladı katâr
Kal’adın yaña yüridi berk-vâr

5648.Heft-hâna çünki yahın kıldı yol
Virbid’ilçi kal’anuñ ıssına ol

5649.Didi kim bâzâr-gânam ben ayân
Olmışam Tûrân’a İrândan revân

5650.yüklerümde çoh nefâyis var-durur
tolu sandûkum zer ü gevher-durur

5651.Lîki İrândan harâmî düşmenüm
Var-durur uş irdi ardumca benüm

5652.Kal’ada düzmek gerek baña makâm
Kim kumâşum anda sahlana temâm

5653.Çünki mâl adın işitdi kal’a-dâr
Kal’aya çıhardı anı şâh-vâr

5654.Niçe server bî-ser itdi hırs-ı mâl
Niçeler oldı tama’dan pâyimâl

5655.Hâce geldi kal’aya rûşen-revân
Virdi kal’a ıssına çoh ermagân

5656.Şâh u hâce gice sohbet itdiler
Esriyüp yirlü yirine gitdiler

5657.Hâce varup menziline ol gice
Ol kumâşını açup ucdan uca

5658.Pes geyüp kaftân u baglanup kemer
Kıldılar ol kal’ayı zîr ü zeber

5659.Atasın kardaşların k’anda esîr
Oldılard’itdi halâ ol şîr-gîr

5660.Üşbu rây-ıla ki itdi pehlevân
Feth oldı aña hısn-ı Heftühân

5661.Çün müyesser oldı üşbu feth aña
Döndi girü mülk-i İrândan yaña

5662.Atası itdügi ahde durmadı
Memleket kim didi aña virmedi

5663.Dünya câhını idemez kimse terk
Olmaz her kişi peymânında berk

DESTÂN-I GÜŞTÂSB VE İSFENDİYÂR BE-CENG-İ RÜSTEM

5664.Düzdi bir resm-ile dahı mekr ü âl
Kim ide İsfendiyârı pâyimâl

5665.Virbid'anı Sîstân'a kim vara
Rüstem-i Destânı dutup öldüre

5666.Yâ dutıban dest-beste getüre
Pes alup İrânı hurrem otura

5667.Kasdı ol kim id'anı Rüstem helâk
Kıla hancerle ciger-gâhını çâk

5668.Mülk-içün gör kim ne mekr itdi ata
Diledi oglını kim yardan ata

5669.Pâdişahlıhda karâbet kem olur
Kavm düşmanlıgı pes muhkem olur

5670.Atası fermânı-y-ıla gitdi ol
Geldi vü Rüstemle çoh ceng itdi ol

5671.Kesmez-id'anı kılıc itdükde ceng
İtmez¯id'aña eser tîr-i hadeng

5672.Rüstemi oh zahmıl'itdi ol zebûn
Şöyle kim bîm oldı düşe ser-nigûn

5673.Bir iki gün itdiler bu resme ceng
Rüstemi kıldı zebûñ tîr-i hadeng

5674.Zâl u Rüstem bir gice dirildiler
Def'ine anuñ tefekkür kıldılar

5675.Didi Rüstem yarın ohı gezleyü
Ataram bunuñ gözini gözleyü

5676.Ger teni rGer teni rûyînse k'oh itmez eser
Göz hod etdür olur aña kâr-ger

5677.Fikr idüp üşbu iş üstine çoh
Düzdiler yılgun agacından bir oh

5678.Ol ohuñ bir ucı-y-ıdı iki tal
Ara yiri açuh ol resme ki dâl

5679.Herbirine ol iki şâhuñ dürüst
Urdılar peykân-ı zehr-âb-ıla cüst

5680.Düzdiler Sî-mürgden ol oha per
Tîz olsun diyü hem kâr-ger

5681.Kıldılar bu resme mekr ü âl
Subh olıcah urdılar kûs-ı kıtâl

5682.Kûs ünin işitdi çünk'İsfendiyâr
Didi dirildi mekre Sâm-ı Süvâr

5683.Rüsteme geldi ki ol yarı kıla
Cehd idiben anı elümden ala

5684.Yohsa kanda var bugün anda mecâl
Kim ide binümle ol ceng ü cidâl

5685.Dün ki anuñ-ıla cenge durmışam
Oh-ıla_aña yüzotuz zahm urmışam

5686.Bunı diyüp cevşenin İsfendiyâr
Geydi vü oldı hem ol demde süvâr

5687.Rüstem-i Destânı gördi kim kemân
Dutmış elde cenge yürür bî-gümân

5688.Korhu düşüp göñline didi ki şîr
Bîşeden çıhmaya bu resme dilîr

5689.Didi Rüstem kim şehâ sulh idelüm
Dirilüp atañ katına gidelüm
5690.Bini diler uş sinüñle gideyüm
Her ne kim buyursa anı ideyüm

5691.Özüñe rahm eylegil iy pehlevân
Kim melik-zâdesin ü hem nev-cüvân

5692.Niçe kim yalvardı ol işitmedi
Câhil-idi aklı-la iş itmedi

5693.Akl neylesün kişiye yâ hıyel
Ol zamân kim irişe ayn-ı ecel

5694.Rüsteme bir oh dah'urdı nev-cüvân
Dönd'aña Rüstem didi iy pehlevân

5695.Bunc'ohuñdan sinüñ oldum zahm-dâr
Sen dahı benden bir oh al yâdigâr

5696.Görgil imdi oh nice atmah gerek
Oh yiyen kişi nice yatmah gerek

5697.Sini mekr-ile atañ dimne-misâl
Şîr çengâlına kıldı pâyimâl

5698.Rüstem eyl'atdı kemândan ohı cüst
K'irdi demrenler gözin'anuñ dürüst

5699.İki peykân dahı eyle itdi kâr
K'âh idüp düşdi yire İsfendiyâr

5700.Dünyanuñ ahvâli üşbudur müdâm
Hîç kimse dutamaz bunda makâm

5701.Rüstem ohında ölüp İsfendiyâr
Oglı Behmen kaldı andan yâdigâr

DER-BEYÂN-I VEHÂMET-İ ÂKIBET-İ ZULM

5702.Üşbu Destân hâlin idenler beyân
Kim tevârîh oldı anlardan ayân

5703.Didiler k'İsfendiyâr-ı nâm-ver
Oglan-iken k'añlamazdı hayr u şer

5704.Oynayu herbir yaña giderdi ol
Hem-ser oglanlara seyr iderdi ol

5705.Düzedüp ol bir agaçdan oh u yay
Atışurdı oglanlar-ıla kış u yay

5706.Yılgun agacından ol bir oh düzer
Birgün ol nâ-geh anı pertâb ider

5707.Ol ohı çün çıharur yadan hatâ
İrgürür bir yohsul oglına kazâ

5708.Çıharu gözin anuñ ol çûbe-tîr
Olur ol bî-çâre miskîn ü hakîr

5709.Ol oh agacı yire düşüp beter
Têñgrı takdîri-y-ile anda biter

5710.Ol agaç zahmı-y-ıdı bil bellü sen
Gözine İsfendiyâruñ irişen

5711.Zulm itmedügüñ budur encâmı pes
Adle düriş itmegil zulme heves

5712.Bir kişi kim yog-ıdı aña kalem
Oglan-iken k'añlamazdı bî ü kem

5713.Bir oh atdugı-y-çun idüben hatâ
Kim çıhardı bir göz anuñla kazâ

5714.Zahm yiyüben iki gözi bile
Gitdi cân u baş hem vardı yile

5715.Ol ki dâyim kasd-ıla kurup kemân
Zulm ohın atmah-durur işi hemân

5716.Ne aceb ger yile virüp baş u cân
Yıhdururp yahdurur-ısa hân ü mân

5717.Ana karnında ki oglan cân bulur
Altı ay yidügi hûn-ı hayz olur

5718.Soñra ol kan âb-ıla olup çıhar
Sûretini oglanuñ bozup yıhar

5719.Çünki ol hüsni k'olur reşk-i mâh
Altı aylıh hûn-ı hayz eyler tebâh

5720.Altı yıllıh kan k'içer zâlim aceb
Nicesi olmaya tâ'ûna sebeb

5721.Kerkes olmadugı-çun bî-dâd-ger
Ömri anuñ yıl-ıla biñe irer

5722.Oldugı-y-çun zâlim ü hûn-rîz bâz
Ömri olmışdur kamu kuşlardan az
5723.Zâlim encâmı yavuz olur azîm
Âhiri zulmüñ vahîm olur vahîm

5724.Oglınuñ öldügini Güştâsb şâh
İşidicek kıldı halk içinde âh

5725.Başını yire urup aglayu zâr
Dir-idi kim iy dirîg İsfendiyâr

5726.Lîki göñülden katı dil-şâd-ıdı
Câñı kamu gussadan âzâd-ıdı

PÂDİŞÂHÎ-İ BEHMEN BİN İSFENDİYÂR

5727.Yüzyigirmi yıl ölüp Güştâsb şâh
Gitdi ardınc'oldı Behmen pâdişâh

5728.Behmen'e irişicek mülk-i Acem

Hânedânın Rüstemüñ kıldı adem

5729.Rüstem ölmiş-idi ol olduhda şâh
Lâ-büd oldı fursat-ıla kîne-hâh

5730.Fursat-ıla her ne iş kim var biter
Fursat olmaduhda iş bitmez yiter

5731.Sîstânı yıhdı vü yahdı temâm
Kırdı anda her ne buldı hâs u âm

5732.Ne imâret varsa vîrân eyledi
Hâk-ile ol mülki yik-sân eyledi

5733.Niçe kim diri-y-idi ol şehriyâr
İşi ceng-idi hemîn ü kâr-zâr

5734.Fitne vü âşûb-ıdı işi dün ü gün
Şark u garbı itmek isterdi zebûn

5735.Hânedân var mıki vîrân olmamış
Hâne mi var hâne hundi ölmemiş

5736.Taht mı var kim yile virmez cihân
Tâc mı var yire urmaz âsümân

5737.İy niçe Kavûs-ıla Efrâsiyâb
K'anı ögütdi bu gerdân-âsiyâb

5738.İy ki niçe Rüstem ü İsfendiyâr
K'oda urd'İsfend bigi rûzigâr

5739.Şâhididür Bâyezîd-ile Temür
Bugün anı mâr yire ü bunı mûr

5740.Mîr Sülmân-ıdı dün mülke penâh
Bugün oldı yirde uş hâk-i siyâh

5741.Her kişiye k'anda var ola basar
Mîr Sülmândan bugün ibret yiter

5742.Çünki böyle çekdi çarh aña kemân
Ayrugı koya diyü var mı gümân

5743.Aña kim halk'ol-ıdı feryâd-res
Çarh emân virmedi gördüñ bir nefes

5744.Aña k'andan her kişi feryâd ider
Var kıyâs it kim vefâlar yâd ider

5745.Hâtim-i Tâyîy'iden kahr u cefâ
Bir bahîle ide mi mihr ü vefâ

5746.Pehlevândı Behmen ü hûn-rîz-idi
Çarh bigi saht fitne_engîz-idi

5747.Âhir-i ömrinde_anuñ bir ejdehâ
Kopdı k'olmazdı kimesn'andan rehâ

5748.Kopıcah ol ejdehâ-yı heft-ser
İrdi andan Behmen-i şâha haber

5749.Cem' eyledi sipâh-ı bî-şümâr
K'ejdehâyı ide ol yirde şikâr

5750.Katına varıcah anı ejdehâ
Dem ürüben çekdi itmedi rehâ

5751.Yuddı sâz u cevşen ü derkı-y-ile
Kaldı mülki garbî vü şarkî-y-ile

DER-TEMSÎL VE HÂTİME-İ DÂSİTÂN

5752.Nefsdür ol ejdehâ-yı heft-ser
Sini Behmen bigi bulduhda yudar

5753.Bir başı şehvet-durur biri hased
Birisi cehl ü birisi hûy-ı bed

5754.Birisi hışm u biri tûl-ı emel
Biri dahı halk-ıla olmah dagal

5755.Başların tîg-i riyâzetle anuñ
Kes ki andan kurtıla cân u tenüñ

5756.Yohsa komaz sini üşbu ejdehâ
Kim olasın dürlü mihnetden rehâ

PÂDİŞÂHÎ-Yİ HÜMÂ-Yİ DUHTER-İ BEHMEN

5757.Behmen olıban yüzon yıl pâdişâh
Öldi vü oldı hümâ yirinde şâh

5758.Kızı-y-ıdı Behmen-i şâhuñ Hümây
Key hıred-mend-idi vü hem pâk-rây

5759.Resm-i Zer-düşt-idi dîni Behmenüñ
Bir İlâhî dîni yog-ıdı anuñ

5760.Küfr ü ilhâd anda bi-had çog-ıdı

Mezhebinde hıll ü hurmet yog-ıdı

5761.Oglı var-ıdı hümâdan Behmenüñ
Adını Dârâ komışlardı anuñ

5762.Kiçi-y-idi ol ulalınca Hümây
Memleketde_oldı otuz yıl kedhüdây

5763.Ol irişdükde anı itdi şehriyâr
Aña virdi her ne var şehr ü diyâr

5764.Tahta oturup çün ol urındı tâc
Rûm ilinden istedi mâl u harâc

5765.Leşkeri-y-le yüriyip çoh kıldı ceng
İtdi Rûm ehline yiryüzini teng

PÂDİŞÂHÎ-Yİ DÂRÂ PÜSER-İ BEHMEN

5766.Oniki yıl taht ıssı oldı ol
Pes ecel irişübenüñ öldi ol

5767.Gân tahta irürür çarh-ı bülend
Geh ider tâbût içinde tahta-bend

5768.Çünki başdan gidecekdür soñra baht
Ne gerekdür kimseye pes tâc u taht

5769.Ölmek olmaduhda hoşdur mâl u genc
Yohsa n'olur kişiye ol mâr u renc

5770.Öldi dârâyı çü dehr itdi tebâh
Oglı Dârâb ibni Dârâ pâdişâh

PÂDİŞAHÎ-Yİ DÂRÂB BİN DÂRÂ

5771.K'andan irişdi saña bu tâc u taht
Şehr ü iklîm ü diyâr u mülk ü baht

5772.Senden öñdin pâdişahlaruñ kamu
Kıssası budur ki didüm iy ulu

5773.Bunlaruñ hâlini çün bildüñ temâm
Garre olma devlete iy nîg-nâm

5774.K'anlara ne itdi-y-ise bu cihân
An'idiser saña dahı bî-gümân

5775.Ger dilerseñ saña câvîd ola baht

İtmesün garre seni bu tâc u taht

5776.Çünki kişi ölecek-durur yakîn
Pes nedür dünya-y-ıçun bu kibr ü kîn

5777.Baht var dut çünki yoh ömre direng
Tahtdur pes tahta-i tâbût-ı teng

5778.Çün bu sözleri işitdi tâc-ver
Oldı gõñli gussadan zîr ü zeber

5779.Bildi kim kimseye kalmaz tâc u taht
Âkıbet itdi kendüye hüsn-i amel

5780.Cân u gönülden perîşân oldı ol
İtdügi işe peşîmân oldı ol

5781.Hâtırından giderüp hırs u amel
Âdet itdi kendüye hüsn-i amel

5782.Tenĝrınuñzikri-y-le durdı oturdı ol
Bid'at ü zulmı kamu götürdi ol

5783.AHMEDÎ çün mâl u mülküñ hâlini
Bildüñ ol sultanlaruñ ahvâlini

5784.Olayum diyü ganî kılma heves
Kendüzüñe fakrı kılgıl fahr pes

5785.Fakr bilgil pâdişahlıgı yakîn
Fakrdur var-ısa sultanlıh hemîn

DÂSİTÂN-I SÜ'ÂL-İ İSKENDER EZ-AHVÂL-İ MÜLÛKÎ PÎŞ EZ-Û BÛDEND VE BA'D EZ-Û Hˇ ÂSTEND BÛDEN

5786.Söylegil iy andelîb-i nagme-gûy
Kim sen iletdüñ kamudan sözde gûy

5787.Sözlerüñ tûtî-sıfat şîrîn-durur
Kim saña şekker yimek âyîn-durur

5788.Söylegil bir dâsitân-ı ma'nevî
Kim sözüñden cân u dil ola kavî

MATLA'-I DÂSİTÂN

5789.Çünki nicedür işitdi tâc-ver
Kendüden õñdin geçenlerden haber

5790.Didi_Arestû'ya iy dânâ şâd ol

Her kayudan dünyaya âzâd ol

5791.Bir dahı var hâcetüm binüm saña
Anı dahı hem beyân itgil baña

5792.Çarh ben gitsem kimi getüriser
Saltanat tahtında kim oturısar

5793.Didi_Ârestû kim bunı ben bilmezem
Bilmedügüm işde da’vî kılmazam

5794.Bilmedügin bilürem diyen kişi
Yañlış olur her ne işlerse işi

5795.Hızr-durur Hızr bu ilmi bilen
Ol-durur bu ukdenüñ hallin kılan

5796.Cidd ü cehd ü sa’y-ile ol tâc-ver
Hızra irişmeklige buldı zafer

5797.Didi aña her ne ki_olısar it ulu
Levh-i Mahfûz içre-durur yazılu

5798.Anda ne varsa melâik bildiler
Enbiyâya cümle şerhin kıldılar

5799.Enbiyânuñ suhfını sen ser-te-ser
Yâ itmişsin ey_sâhib-nazar

5800.Suhf-ı İbrâhîm ü Âdem lâ-muhâl
Sendedür dahı kitâb-ı Dâniyâl

5801.Levh-i Mahfûza dahı idüp nazar
Hıfz idersin oradan dürlü habar

5802.Evliyânuñ yohdur öñinde hicâb
Gayb nesne itmez olardan ihticâb

5803.Hem dahı İlm-i Ledünnî sendedür
Kim kamu gaybuñ kilîdi andadur

5804.Baña şerh it kim ben ölicek cihân
Memleket-çün kimleri_idiser ayân

5805.Hızr Zülkarneyn şâha söyledi
Ölicek ol n’olısar şerh eyledi

5806.Did’anı aña k’ol öldükde ayân
Fitne toldugın ser-â-ser bu cihân

5807.Didi_anı k’ardınca_anuñ çoh rûzigâr
Oldı halkuñ arasında gîr ü dâr

5808.Kimseye İrân mukarrer olmadı
Zulmden hergiz imâret kalmadı

5809.Her kişi bir şehrde oldı emîr
Toldı yiryüzi ser-â-ser dâr u gîr

5810.K’anlara dirler Tavâyif begleri
Kamunuñ Eşgānilerdi ser-veri

5811.K’anlar-ıdı dâr-ı mülk içre kalan
Taht u tâcı dutuban fermân kılan

ZİKR-İ MÜLÛK-İ TAVÂYİF-İ BA’DE EZ-İSKENDER

5812.Oldı_olardan Eşk on yıl mülk-gîr
Oldı altmış yıl Şâbûr emîr

5813.Old’anuñ ahdinde Îsî âşikâr
Virdi peygambarlıh aña Kirdikâr

5814.İtdi Cevder zin dah’on yıl hükm-ile
Pîjen irişdi yigirmi bir-ile

5815.Hâkim olmahlıh temâmet ol yire
Hem yigirmibir yıl oldı Cevder’e

5816.Çünki Cevder öldi degdi ol yöre
Ontokuz yıl Cevder ibn-i Cevder’e

5817.Kırh yıl Kisr-idi anda şehriyâr
Onyidi yıl Hürmüz-idi tâc-dâr

5818.Oniki yıl dahı dutdı Erdevân
Kırhdört yıl dahı Kisrâ bil ayân

5819.Pes Belâş irdi yigirmibir yıla
Erdevân idi melik on yıl ile

5820.Oldı eyyâmında_anuñ çoh gîr ü dâr
Ne vilâyet kaldıne şehr ü diyâr

5821.Âkıbet düşmen murâdınca_oldı ol
Kahr-ıla nâ-çâr u nâ-kâm oldı ol

5822.İy niçe Şâbûr u niçe Erdevân
Kim gelüp bundan gider iy er devân

5823.Ol mülûküñ kim Tavâyifdür be-nâm
Erdevânda ahdi olmışdur temâm

5824.Üşbu müddetde imâret itdiler
Pes helâk olup ser-â-ser gitdiler

Fİ'L-MEV'İZE VE'L-İ'TİBÂR

5825.İy niçe tolu tavâyif kim cihân
Zâhir idiben kılur girü nihân

5826.Gürg-tab'olup muhâbâsuz bu yir
Ger gedâ vü ger melik ne bulsa yir

5827.Şahlaruñ yasın dutar bahgıl göge
Kim tonı nice boyanupdur göge

5828.Çarh kim irte gice döner devân
Bunda ne Hürmüz kor u ne Erdevân

5829.Kişi ger Kisrâ ola vü ger Belâş
Ömri kesr olıbanuñ gider belâş

5830.Dünyanuñ kahr u belâsı çoh-durur
Kimseye mihr ü vefâsı yoh-durur

5831.Pes aña âkıl olan inanmaya
Âb u gildür hîç añâ tayanmaya

5832.İy bugün tekye iden âb u gile
Düşer-iseñ yarın itmegil gile

5833.Bunda gelen çünki bilürsin gider
Gel sürilmedin buradan gid er

5834.Göñlüñi baglamagıl sen bu yire
Âkıl ol kim bunı ögmeye yire

5835.Çün işitdi_İskender üşbu sözleri
Kan yaş içre gark oldı gözleri

5836.Pes didi anlar gidicek kim gele
Mülk-i İrânı müsahhar kim kıla

ZİKR-İ MÜLÛK-İ SÂSÂN EVVEL-İ PÂDİŞÂHÎ ERDEŞÎR

5837.Hızr didi anı kim Eşgāniler
Gidübenüñ geldiler Sâsâniler

5838.Evveli-y-idi olaruñ Erdeşîr

Kârdân u âdil-idi vü dilîr

5839.Mihr idüp aña sipihr ü mihr ü mâh
Oldı İrân’a ser-â-ser pâdişâh

5840.Sâhib-i insâf-ıdı vü âdil ol
Memleket işinde-y-idi kâmil ol

5841.Kamu vîrânı ‘İmâret eyledi
Adl-ile halka imâret eyledi

5842.Mülki hükmine mukarrer kıldı ol
Kanda ser-keş var müsahhar kıldı ol

5843.İtmedi hergiz himâyet müfside
Komadı yirüñ yüzinde mefsede

5844.Olup ondört yıl u altı ay pâdişâh
Gitdi Şâbûr oldı_anuñ ardınca şâh

PÂDİŞÂHÎ-İ ŞÂBÛR BİN ERDEŞÎR

5845.Erdeşîrüñ oglı-dı ol nîg-baht
Kim sezâ-vâr-ıdı aña mülk ü baht

5846.Devletinden gidicek ân rûzigâr
Mâni-yi Zendîk oldı âşikâr

5847.Zendeka-y-la dürlü sözler söyledi
Halkı bâtıl dîne da’vet eyledi

5848.Ehremen var didi Yezdân-ıla ol
Egrilikle didi şerre togrı yol

5849.Didi hayruñ Hâlıkı Yezdân-durur
Lîki şerrüñ fâili Şeytân-durur

5850.Mezheb andan aldı ehl-i i’tizâl
Oradandur anlara bu kîl ü kâl

PÂDİŞÂHÎ-Yİ HÛRMÜZ BİN ŞÂBÛR

5851.Oluban Şâbûr otuz yıl pâdişâh
Gitdi degdi Hürmüz taht u külâh

5852.Atadan çün Hürmüze irişdi baht
Buldı ârâyiş anuñla tâc u taht

5853.Mâni-yi Zendîkı ol kıldı helâk
Anuñ etbâ'ını cümle itdi hâk

5854.Hucceti-y-le_itdi beyân tevhîdi ol
Halka gösterdi nicedür togrı yol

5855.Dînüñ asl u fer'ini kıldı beyân
Haşr u neşrüñ hâlini itdi ayân

5856.Saltanat tahtında göñli şâd-iken
Cânı derd ü rencden azâ-iken

5857.İrdi ecel çengâlini nâ-geh Hürmüze
Şöyle kim telh oldı aña her meze

5858.Ne meze umısar ol kim aklı var
Oradan kim ola_anuñ tiryâkı mâr

5859.Çün cihânda dirilen bî-şekk ölür
Pes kamu şîrînligi anuñ telh olur

5860.Kahrı var dehrüñ eyü âyîni yoh
Telhi b-had çoh velî şîrîni yoh

5861.Ne-durur bu çarh-ı lu'bet-bâz pes
Dürlü lu'bet zâhir ider her nefes

5862.Sen ki sûretçe bugün uş dirisin
Bi-şek ol lu'betlerüñ hem birisin

5863.Diridür sûretçe lu'bet iy ulu
Lîki_ölüdür ol hakîkatde ölü
5864.Debreden anı dahı ayruh-durur
Varlıh oldur bu arada yoh-durur

5865.Pes bu dirligüñ senüñdirlik degül
Buña tekye itdügüñ erlik degül

5866.Ulu ol kim zinde-i câvîd ola
Hîçdür ölen eger Cemşîd ola

PÂDİŞÂHÎ-İ BEHRÂM BİN HÜRMÜZ

5867.On yıl u bir ay olup pâdişâh
Çarh anuñ dah'itdi eyyâmın siyâh

5868.Dutdı tâc u tahtını Behrâm anuñ
Mülk fermânına oldı râm anuñ

5869.Memleket tahtında çün oturdı ol

Dünyadan bid'atleri götürdi ol

5870.Yüriyüp Tûrân'a itdi kâr-zâr
Aldı ol ilden besî şehr ü diyâr

5871.Rûzigârında ser-efrâz oldı tâc
Şâm u Mısr u Rûm'dan aldı harâc

5872.Memleketden zulmı ol dûr eyledi
İl ü şehri cümle ma'mûr eyledi

5873.Dönicek biş yıl murâdınca felek
Anı dahı eyledi ol hâk-i yek

5874.Çarh dûlâbınuñ işi bu-durur
Geh irürür göge geh yire urur

PÂDİŞÂHÎ-İ BEHRÂM BİN BEHRÂM

5875.Olıcah Behrâmuñeyyâmı siyâh
Kıldılar Behrâm bin Behrâmı şâh

5876.Saltanat tahtında çün oturdı ol
Ma'delet kânûnını götürdi ol

5877.Devlet erkânına itmedi nazar
Oldı ahdinde zelîl ehl-î hüner

5878.Lâ-cirem dörd ay hemîn diri_oldı ol
Pes müfâcâ irişiben öldi ol

5879.Çarhı sorarsañ k'işi ne ol-durur
Kim diri komaz kamuyı öldürür

5880.Getüriben giderür bî-ihtiyâr
Pes anı sevmeyenedür baht yâr

5881.Baht yâr olmah diler-iseñ saña
Olmagıl magrûr sen hergiz aña

PÂDİŞÂHÎ-İ PÜRSÎ-İ BEHRÂM

5882.Degdi oglı Pürsi'ye soñında taht
Yidi yıl biş ay aña yâr oldı baht

5883.Pes cihân andan dahı yüz döndürüp
Azl itdi anı menşûrın dürüp

5884.Her ki dirlik ivine girdi ölür

Yaluñuz Hakdur ki ol bākī kalur

5885.Ne getürürsin yirüñ adın dile
Diler-iseñ Kuds gül-zârın dile

5886.K'anda olan kişi râhatda olur
Burada kalan cerâhatla ölür

PÂDİŞÂHÎ-İ ŞÂBÛR BİN PÜRSÎ

5887.Pürsi ardınca gelüp Şâbûr şâh
Oldı İrân kişverine pâdişâh

5888.Âkıl u hem sâhib-i insâf-ıdı
Adı anuñ Şâbûr-ı Zül'l-Eknâf-ıdı

5889.Kanda müfsid buldı-sa kıldı helâk
Yiryüzini fitneden ol itdi pâk

5890.Çünki müfsid ola gider mefsede
Muslih-iseñ rahm itme müfside

5891.İtdi ahdine hurûc anuñ Arab
Katl ü gāret eylediler bî-sebeb

5892.Kâzıme-y-le ol kalâyıldan eyâd
Dürlü dürlü itdiler şerr ü fesâd

5893.Kamusın Şâbûr idiben helâk
Fitneden yiryüzini cümle pâk

PÂDİŞÂHÎ-İ YEZDCERD ZÜ'L-EKNÂF

5894.Yitmiş iki yıl sürüp ol mülk ü baht
Öldi degdi Yezdecird'e tâc u taht

5895.Müfsid ü bed-ahd ü bî-dîn-idi ol
Zâlim ü şûm u bed-âyîn-idi ol

5896.Halka itdi bî-kerân cevr ü cefâ
Yiryüzinde komadı hergiz safâ

5897.Kanda kim irdi hasâret eyledi
Yahdı vü yıhdı vü gāret eyledi

5898.Ulu kiçi aña nefrîn itdiler
Adın anuñ şâh-ı bî-dîn itdiler

5899.Az zamân anuñ olıban tâc u taht

Nâ-geh andan dahı yüz döndürdi baht

PÂDİŞÂHÎ-İ BEHRÂM-I YEZDCERD

5900.Geldi ardınca anuñ Behrâm-ı Gûr
K'aña arslan râm-ıdı itdükde zûr

5901.Bir kader-endâz-ıdı kim çarh-ı pür
Salmadı ohı bigi bir çarha tîr

5902.Adl-ile olmışdı dillerde mesel
Bezl içinde yog-ıdı aña bedel

5903.Mülk içinde adle bünyâd eyledi
İlleri lutfı-y-la âbâd eyledi

5904.Olıcah Behrâm'a Hakdan behre tâc
Râm olup Rûm aña virdiler harâc

5905.Hem Hazar halkı-y-ıla ol itdi ceng
Kıldı pehnâsın yirüñ anlara teng

5906.Her yaña kim yüridi Behrâm-ı Gûr
Lîki düşüp oldı nâ-geh râm-ı gûr

5907.Oldı İrân ucdan uca aña râm
Aldı Tûrânuñ dahı nısfın temâm

5908.Gerçi ser-keş kopdı Behrâm-ı Gûr
Lîki düşüp oldı nâ-geh râm-ı gûr

5909.İder-iken gûrı ol peyveste sayd
Gûrı gör kim anı nice kıldı kayd

5910.Gûrdur ol gürg kim ne bulsa yir
Şîr ü bebr'illâ ki olmaz hîç sîr

5911.Yir bu yir ne bulsa ider nâ-bedîd
Dahı sözi işbu kim "hel min-mezîd"

5912.Gûre girür çün ecel şîr'ide zûr
Çarh Behrâmına kim Behrâm-ı Gûr

PÂDİŞÂHÎ-İ YEZDCERD-İ PÜSER-İ BEHRÂM

5913.Çün yigirmi_üç yıl sürüp Behrâm baht
Öldi oglı Yezdcerd'e degdi taht

5914.Kopdı ol dânâ vü hem perhîz-kâr

Mülk-gîr ü pür-dil ü düşmen-şikâr,

5915.Atası resmini tagyîr itmedi
Ma’diletde hîç taksîr itmedi

5916.Hayr-ıdı halka müdâm endîşesi
Lutf u hüsn ü hulk-ıdı hem pîşesi

5917.Lâ-büd efzûn oldı hergün devleti
Yücelüp çarha irişdi rütbeti

5918.Virdi aña Şâm u Mısr u Rûm bâc
Aldı Fagfûr-ıla Hakândan harâc

5919.Onsekiz yıl oldı vü dörd ay şâh
Pes anuñ dah’oldı eyyâmı siyâh

5920.Kimi komışdur müsellem rûzigâr
Yâ kimi eylememişdür dil-figâr

5921.İrte gice dönderüp ay u günin
Bu kamu halkuñider kara günin

5922.Assı ne olmah Kubâd u Yezdigird
Çün gidüp bunda kalur itdügi gird

5923.İy ki niçe Yezdecird ü Keykûbâd
Topragın od u suya savurdı bâd

PÂDİŞÂHİ-İ PİRÛZ BİN YEZDCERD

5924.Tâc u tahtı çün koyup ol gitdi zâr
Mülk tutdı oglı Pîrûz’a karâr

5925.Memleketde çünki Pîrûz oldı şâh
La’l-ıla pîrûzeden düzdi külâh

5926.Âdil-idi itdi hoş dâd u dihiş
Râst düşdi her nekim dutdı-y-sa iş

5927.Pâdişâhlıh ne-durur dâr u dihiş
Yoh-durur serverlere andan yig iş

5928.Kişi kim halka dihişle dâdı yoh
Memleketde hîç anuñ bünyâdı yoh

5929.Kanda kim vardı-y-saPîrûz oldı ol

Nireye yüz dutdı-y-ısa buldı yol

5930.İl ü gün ahdinde_anuñ ma’mûr-ıdı
Cümle âşûb u belādan dûr-ıdı

5931.Çünki yigirmi tokuz yıl ol temâm
Saltanat sürdi cihânda şâdu-kâm

5932.Nâ-geh öliben ümîdi oldı lâş
Kaldı_iki oglı Kubâd-ıla Belâş

5933.Mülk çünk’oldı anuñ bünyâdı bâd
Çoh nizâ’ itdi Belâş-ıla Kubâd

5934.Yitiben bî-had kılıcda cân u baş
Memleketde soñra baş oldı Belâş

PÂDİŞÂHİ-İ BELÂŞ BİN PİRÛZ

5935.Çün Belâş oldı cihânda şehriyâr
Kaht toldı her ne var şehr ü diyâr

5936.İnmedi gökden yire bir katre âb
Ucdan uca yiryüzin tutdı serâb

5937.Oldugı-y-ıçun Belâş ehl-i ziña
Oldı zâhir mülk-i İrânda vebâ

5938.Zâni olma zînhâr iy pâk zât
Kim vebâ tolar zinâdan bu cihât

5939.Zâni olan kişi olur bed-küniş
Yoh-durur hergiz zinâdan bed-ter iş

5940.Her ki zânî ola ömri kem olur
Devleti bünyâdı nâ-muhkem olur

5941.Çünki düşe halkuñ içinde zinâ
Zâhir olur dünyada kaht u vebâ

5942.Çün zinânuñ adı ola fâhişe
Mü’min-i pâk itmeye meyl ol işe

5943.Şâh olup dört yıl u resm-ile belâş
Gitdi birgün nâ-geh aradan Belâş

5944.Memleket çün kimseye kalur degül
Kimsene bunda karâr alur degül

5945.Ger Kubâd ola vü kişi ger Belâş
Bâd bigi aradan gider belaş

5946.Pes anuñ-çun ne gerekdür iy acab
Bunca derd ü mihnet ü renc ü taab

5947.Nesne kim durmaz gider ol an-karîb
Aña ne ragbet gerekdür iy rakîb

PÂDİŞÂHÎ-İ KUBÂD BİN PİRÛZ

5948.Çünki ûmıdı Belâşuñ oldı bâd
Saltanat tahtında oturdı Kubâd

5949.Oldı yir ser-sebz iniben âb u nem
Hoş yeşerdi sebze vü gül-zâr hem

5950.Kûh u sahrâoldı bâg u mürg-zâr
Söyledi her şâhda yüz mürg zâr

5951.Yiryüzi oldı tâze şöyle kim Behişt
Kûh u sahrâ toldı ucdan uca kişt

5952.Oldı Mezdek rûzigârında bedîd
Kıldı da'vî-yi nübüvvet ol pelîd

5953.Küfr ü ilhâd-ıla çoh söz söyledi
Mülki bid'atla müşevveş eyledi

5954.Dîn diyü kıldı çoh söz söyledi
Uydılar müfsidler aña bî-şümâr

5955.Toldı kişver zulm u zâyil oldı dâd
Şöyle kim def'in idemedi Kubâd

5956.Her yañadın düşdi fursat müfside
Zendaka toldı cihân u mefsede

5957.Kırhiki yıl şâh olup öldi Kubâd
Old'anuñ dahı kamu ûmîdi bâd

PÂDİŞÂHÎ-İ NÛŞÎN-REVÂN-I ÂDİL

5958.Çünki anda kalmadı hûş-ı revân
Dutdı yirin ogl'anuñNûşîn-Revân

5959.Kamu işde çünki kâmil geldi ol
Adı-la sultân-ı âdil oldı ol

5960.Adli eyl'itdi cihânda âşikâr

K'adı kaldı tâ-kıyâmet yâdigâr

5961.Ol kişi_ola dünya vü ukbâda şâd
Kim ide Hakkı añıban halka dâd

5962.Mezdeki dutıban oda yahdı ol
Ol yavuz dînüñ binâsın yıhdı ol

5963.Aldı Rûm-ıla Hazardan mâl u bâc
Hindden İrâna çekdürdi harâc

5964.Adl-ile olup cihâñda şâd-kâm
Kırhyidi yıl saltanat sürdi temâm

CÜLÛS-I ÂRZÛ ÜMMİD BER-TAHT

5965.Çünki Tûran Duhtden dûr oldı baht
Andan ârzû ümmîde taht

5966.Mülk ucdan uca toldı gîr ü dâr
Fitnesüz ne şehr kaldı ne diyâr

5967.Ol alâyimden ki görmişdi Acem
Zâhir oldı her eser bî-bîş ü kem

5968.Pes zafer bulup Arab kıldı zuhûr
Taht u baht oldı Acemden cümle dûr

5969.Ârzû ümmîd olup dörd ay şâh
Gidüp oldı taht u eyyâmı siyâh

5970.Ol ölicek Ferruha irişdi taht
Ol dahı bir ayda bagladı raht

5971.Buraya kim geldi kim ol gitmedi
Çarh-güster kimi dil-rîş itmedi

5972.Kaygu odına sala biñ Ferruhı
Kahr yiline virür biñ gül-ruhı

PÂDİŞÂHİ-İ YEZDCİRD-İ ÂHİR EZ-MÜLÜK-İ ACEM

5973.İtdiler pes Yezdecird'i şehriyâr
K'ol-ıdı Pervîze şehden yâdigâr

5974.Anda hatm oldı selâtîn-i Acem
Gitdi_olardan mülk ü tâc u taht hem

5975.Zâhir olıban Halîlüñ milleti

Tutdı İrânı Muhammed ümmeti

5976.Mu’cizâtın çün Resûl itdi ayân
Gitdi göñlinden kamu halkın gümân

5977.Feyz-i rahmet indi Hakdan mevc mevc
Dîne girdiler halâyık fevc fevc

5978.Râyeti İslâmuñ oldı ser-firâz
Dîne girdi Mısr u Şâm-ıla Hicâz

5979.Hem-reh oldı feth-ile nusret aña
Emri vü nehyi yüridi her yaña

5980.Şer’ine girdiler anuñ hâs u âm
İns ü cinn ü maşrık u magrib temâm

5981.Altmış üç yasına çün irdi Resûl
İsdedi maksûdına râh-ı vusûl

5982.Kasd itdi mebde’ âyîne_irmege
Varup anda Hak likasın görmege

5983.Mahv olmah diledi andan sıfât
Tâ ki gidüp gayr aradan kala Zât

5984.Her murâdı çünkim olurdı kabûl
Ol murâda dahı hem irdi Resûl

ZİKR-İ HİLÂFET-İ EBÛ BEKR-İ SIDDK (R.A)

5985.Gidüben Sıddîkı kodı pîşivâ
Kim ideler ümmet aña ıktidâ

ZİKR-İ BİAT-I ALİ-Yİ MURTAZÂ BÂ-EBİ BEKR-İ SIDDÎK

5986.Bî’at itmedi_evvel anuñla Ali
Olmadugı-y-çun aña hüccet celî

5987.Çünki Bû Bekr itdi rûşen hüccetin
Ol dahı akd itdi_anuñla bîatin

5988.Lâ-cirem aña sahâbe ıktidâ
İdüben kıldılar anı pîşivâ

5989.Yoldaşı-y-dı sıdk-ıla tevfîk anuñ
Adı oldı dünyada Sıddk anuñ

5990.İki yıl üç ay hem on gün ü temâm
Ol hilâfet mesnedinde_oldı imâm

ZİKR-İ HİLÂFET-İ ÖMER BİN EL-HATTÂB

5991.Çünki Sıddîk itdi dünyâan güzer
Yirine anuñ halîfe_oldı Ömer

5992.Bir halîfe kopdı ol sâhib-şükûh
İlmde bahr-ıdı vü hilm içre kûh

5993.Dirre salduhda Medîne'de Ömer
Kaysaruñ cânına düşerdi hatar

5994.Fazlına anuñ yiter bî-kāl ü kîl
El-cebel yâ sâriye rûşen-delîl

5995.Bâtıluñ Hakdan çü farkın kıldı ol
Adı-la dillerde Fârûk oldı ol

5996.Virbidi leşker Medâyinden yaña
Oldı feth ol memleket cümle aña

5997.Hem Nehâvend ü Dımışk u Mısr u Şâm
Dahı Beyte'l-Makdis etrâfı temâm

5998.Altı ay on yıl çü vâlî oldı ol
Nâ-gehân bir kul elinde öldi ol

ZİKR-İ HİLÂFET-İ OSMÂN BİN AFFÂN

5999.Pes hilâfet oldı Osmâñuñ yakîn
Girdiler hükmine anuñ ehl-i dîn

6000.Rûzigârında_oldı anuñ Yezdecird
Kim Acem olmışdı aña cümle gird

6001.Anda alındı kamu mülk-i Acem
Feth oldı_Astahr u dahı mülk hem

6002.Dîne giricek Mu'âvye_anı Resûl
İtmiş-idi vahy yazmaga kabûl

6003.Vahy yazarken hıyânet düzdi ol
Âl-i İmrânı_Âl-i Mervân yazdı ol

6004.Çünki peygamber hıyânet gördi_anı

Lâ-cirem kim ol yöreden sürdi_anı

6005.Oradan merdûd olmışdı müdâm
Tâ olınca ümmete Osmân imâm

6006.Çün hilâfet tahtına oturdı ol
Anı yüce mansıba yitürdi ol

6007.Anuñ-ıçun halk bed-dil oldılar
Katline_anuñ cümle kāil oldılar

6008.Çoh bahâne dahı_idüp n'idem saña
Katli vâcibdür didi cümle aña

6009.Girdiler evinde anı dutdılar
Hancer ü kılıc-ıla katl itdiler

6010.On iki yıl çün hilâfet itdi ol
Yirini virüp Alî'ye gitdi ol

ZİKR-İ HİLÂFET-İ ALİ İBN EBİ TÂLİB (K.V)

6011.Ümmete çünkim Alî oldı imâm
Hall ü akd-i şer' aña kaldı temâm

6012.Hâricîler itdiler aña hurûc
Memleket tahtına itmege urûc

6013.Ol Mu'âvîye-y-di âgâz eyleyen
Halkı birbirine nâ-sâz eyleyen

6014.Çünki buldı mekr itmeklige yol
Çohları kıldı Alî'ye düşmen ol

6015.Amr ibn-i Âsa çok nesne virüp
Tâbi' itdi kendüzine uydurup

6016.Fâsık u müfsid nekim vardı_anlara
Uydılar düşmen olıban Haydara

6017.Ol havâric çünki kuvvet buldılar
Haydar-ıla çoh husûmet kıldılar

6018.Haydaruñ işi-y-di şîr-âne kıtâl
Anlaruñdur dimne bigi mekr ü âl

6019.Üşbu nev'-ile hilâfetde Alî
Dâr u gîr içinde-y-idi ol velî

6020.Biş yıl olıcah hilâfetde temâm
Gitdi vü halka Hasan oldı imâm

6021.Çünki gördi ol havâricden inâd
Ümmet içinde_olmasun diyü fesâd

6022.Oturup biş ay hilâfetde hemîn
Kendüzin azl itdi ol pâkîze-dîn

6023.Pes Mu'âvye kim degüldi sıdkı pâk
Ol imâmı zehrle_itdürdi helâk

6024.Dört Yâruñ müddeti_olduhda temâm
Âl-i Mervân oldılar halka imâm

ZUHÛR-I MU'ÂVİYE MÜTEGALLİB VE ADÂVET Ü BÂ-ALÎ VE BE-CEMİ'-İ HÂNEDÂN-I NÜBÜVVET

6025.Evveli-y-idi Mu'âvîye_anlaruñ
Hânümânlar düşmeni vü cânlaruñ

6026.Ol işe_istihkāksuz vurdı kadem
Memleketde kıldı çoh cevr ü sitem

6027.İrdi andan ümmete bî-had ziyân
Oldı dürlü fitneler andan ayân

6028.Dimne bigi dürlü efsûn kıldı ol
K'Âl-i Haydardan hilâfet aldı ol

6029.Ol-ıdı terk-i emânet eyleyen
Ol-ıdı dînde hıyânet eyleyen

ZİKR-İ İMÂRET-İ YEZÎD BİN MU'ÂVİYE

6030.Çün yigirmi yıl imâret itdi ol
Yirini virüp Yezîde gitdi ol

6031.Çün hükûmet mansıbın buldı Yezîd
Halka şerri dem-be-dem oldı mezîd

6032.Yog-ıdı göñlinde Hakdan ters ü bâk
Kıldı evlâdın nebînüñ ol helâk

6033.Hem Hüseyn üstine deşt-i Kerbelâ
Oldı şerrinden anuñ kerb ü belâ

6034.Gerçi dirler yoh-durur la'net aña
La'netu'llâhî aleyh kerb ü belâ

6035.Gerçi dirler yoh-durur la'net aña

La'netu'llâhî aleyh öñden soña

6036.Yidi ay üç yıl imâret eyledi
Halka çoh dürlü hasâret eyledi

6037.Zulm u bid'atde olıban ol pelîd
Kaldı soñında Mu'âveyh ibn Yezîd

ZİKR-İ MU'ÂVİYE BİN YEZİD VE İ'RÂZ-I Û EZ-İMÂRET

6038.Nevbet-i mülk iricek aña yakîn
İtmedi anı kabûl ol pâk-dîn

6039.Diidi kim bu halka olmah pîşivâ
Mekr ü tezvîr-ile nice_olur revâ

6040.Çünki ben bu işe lâyık olmayam
Bunı dutmahlıga ragbet kılmayam

6041.Âl-i Mervândan irişüp zulm eli
Âl-ila Haydardan aldılar ili

6042.Nic'ola halka halîfe ol kişi
Kim ola tezvîr ü mekr anuñ işi

6043.Çünkim oldı mekr şeytân pîşesi
Olmaya ol mü'minüñ endîşesi

6044.Ol kişiye k'işi ola şeytanat
Lâyık olmaz da'vi itmek saltanat

6045.Çünki kalmaz memleket elden gider
Kişi nâ-hak dutuban anı n'ider

6046.Memleket Hakdan hilâfet oldı pes
Müşkil aña nâ-hak itmeklik heves

6047.Memleket sadrına ol lâyik ola
Kim kamu halk üstine fâik ola

6048.Ola akl u ilm-ile mevsûf ol
Lutf u adl ü afv-ıla ma'rûf ol

6049.Râyı sâyib ola vü fikri dürüst
Cenkde çâlâk ü sulh içinde cüst

6050.Hulkda pest ola himmetde bülend
İtmeye nâ-hak yire halka güzend

6051.Tâat ola irte gice pîşesi
Hâlıkuñ zikri ola endîşesi

6052.Ulu kiçi dâim andan şâd ola
Dâdı-y-ıla memleket âbâd ola

6053.Bile evvel her işi tahkîk-ile
Pes şerîatla anuñ hükmin kıla

6054.Hükm itse kimseye meyl itmeye
Düşmene oglını râcih dutmaya

6055.Hak rızâsın isdemekde_ola hemîn
Olmaya nefsi hevâsına rehîn

6056.Devletüm var diyü magrûr olmaya
Kendüzini kimseden yig bilmeye

6057.Üşbu fikretle ol işi itdi terk
Pes yapışdı zühd-ile takvâya berk

6058.Dünya Ukbîde saâdetlü kişi
Dutmaya hergiz başarılmaz işi

6059.Her işi başarıbilem sanmagıl
Hîç işe bî-tecribe el sunmagıl

6060.Dutdı_anuñ yirini Mervân-ı Hakem
Zulm-ıla yidi ay yâhûd bî ü kem

İMÂRET-İ HAYT-I BÂIL MERVÂNÜ'L-HAKEM

6061.Zâlim oldugı-y-ıçun ol bî-edeb
Hayt-ı Bâtıl urdılar aña lakab

6062.Aybdan seçmezdi kim nedür hüner
Sûretâ âdem tabîatda-y-dı har

6063.Çün ecel çenginde oldı ol esîr
Oglı_anuñ Abdu'l-Melik oldı emîr

İMÂRET-İ REŞHÜ'L-HACER ABDU'L-MELİK BİN MERVÂN

6064.Buhl-ıla_oldı dünyada_eyle nâmaver
Kim adını urdılar Reşhü'l-Hacer

6065.Kopdı ahdinde anuñ Haccâc-ı şûm
Kıldı âbâd anları me'vâyı bûm

6066.İtdi ol cümle Irākkeyni harâb
Kıldı mecmû-ı Horâsânı yebâb

6067.Mü'min ü kâfirde kimse_andan beter
Görmedi vü görmeye bir bed-güher

6068.Sûret ü sîretde-y-idi tolu ayb
Atası urmışdı adını Külayb

6069.İrte gice halka cevr-idi işi
Oldı zulmı-y-ıla nâ-hak hak kişi

6070.Altıyüzbiñ kişi iderler kıyâs
Kim eli-y-l'öldürdi ol nâ-hak-şinâs

6071.Gördi_anuñ zulmından Âl-i Mustafâ
Katl ü nehb ü mihnet ü cevr ü cefâ

6072.Âkıbet sil-renc-ile ol bed-siyer
La'netullah gitdi fî-nâru's-sakar

6073.İki yıldan soñra k'öldi ol la'în
Gitdi hem Abdu'l-Melik dahı hemîn

6074.Onsekiz yıl halka hâkim oldı ol
Pes ecel çengâlı irüp öldi ol

6075.Kimseye dünyâda bir cev virmedi
Ukbaya bir kâh anuñla varmadı

6076.Mâl çün sen gidicek elden gider
Kom'anı ayruga yi yidür gider

6077.Sinüñ ol kim yidürüben yiyesin
Yohsa anı nişe binüm diyesin

6078.Zî yavuz kim aduñ idesin bahîl
Olası mâluñ ola halka sebîl

6079.Çün ecel irişüp öldi ol pelîd
Yirine_oturdı anuñoglı Velîd

İMÂRET-İ VELÎD BİN ABDU'L-MELİK

6080.Çün hilâfet mesnedinde oturdı ol
Zulm u bid'at buldugın götürdi ol

6081.Leşker-i Türk idüp anuñla inâd

Kıldılar çok fitne vü şerr ü fesâd

6082.İlleri gâret idüben yıhdılar
Çoh diyâr u şehri oda yahdılar

6083.Hem Buhârâ ehli olup bed-gümân
Mürted oldılar dönüp dînden ayân

6084.Pes Velîdi_itdi Buhârâya revân
İbn-i Müslimle sipâhı bî-kerân

6085.İbn-i Müslim varup anda kıldı ceng
İtdi yiryüzini ol iklîme teng

6086.Yıhdı vü yahdı Buhârâyı temâm
Urdı kırdı ol diyârı hâs u âm

6087.Oradan oldı Semerkanda revân
Ol nevâhîde_iller aldı bî-kerân

6088.Hem Semerkandı dah'ol pîrûz-ger
Feth idüp buldı küffâra zafer

6089.Türk hânı-y-la dahı hem itdi ceng
Âhir öldürdi anı ol cengî peleng

6090.Hem dahı Fergânayı feth itdi ol
Oradan Hârezme varup gitdi ol

6091.İkiyüz biñ âdemi itdi esîr
Mâde vü ner kamu hûb u dil-pezîr

6092.Üşbu müddetde ki hükm itdi Velîd
Bu kamu feth ü zafer oldı bedîd

6093.Oldı ahdinde dahı çoh iş anuñ
Düşdi soñra bahtına teşvîş anuñ

6094.Ontokuz yıl yidi ay olup imâm
Çarh anuñ dahı işin itdi temâm

6095.Kimseye dünya vefâ kılmış degül
Kimse cevrinden emân bulmış degül

6096.Devri dehrüñ kahrdur u cevr ü kîn
Pes hayâl ü hâdur devlet yakîn

6097.Çün Velîdi itdi devrân nâ-bedîd
Aldı yirini Süleymân bin Velîd

VİLÂYET-İ SÜLEYMÂN BİN VELÎD BİN YEZİD

6098.Dâd-ger kopdı vü gâyet zâhid ol
Fâzıl u hem kâmil ü hem âbid ol

6099.Oldı ahdinde hüner her başa tâc
Buldı ilm ü fazl bâzârı revâc

6100.Memleketde hîç vîrân kalmadı
Kima anuñ devrinde ma'mûr olmadı

6101.Üç yıl olduhda melik ol nâm-aver
Gitdi vü dutdı anuñ yirin Ömer

ZİKR-İ VİLÂYET-İ ÖMER BİN ABDU'L-AZİZ

6102.K'atası Abdü'l-Azîz-idi_adıla
İtdi her hükmi cihânda dâd-ıla

6103.Buldı andan izzet Âl-i Mustafâ
Hîç kimse görmedi andan cefâ

6104.Az zamâñda k'ol imâret eyledi
Çoh harâb ili imâret eyledi

6105.Fitneden hâlî-y-idi ahdinde dehr
Îmin ü ma'mûr-ıdı il-ile şehr

6106.İki yıl biş ay hilâfet itdi ol
Pes ecel çengine düşüp gitdi ol

6107.Bu felek bir ejdehâdur ol nev-cüvân
Yâ bu âlimdür ü ol nev-pehlevân

6108.Yâ bu âdil pâdişâhdur nîg-baht
Kim anuñla zînet alur tâc u taht

6109.Yâ budur tedbîr-i mülk iden vezîr
Kim kamu üftâdeyedür dest-gîr

6110.Ya bu bir hayr ehlidür maksûd-bahş
Halka ider geh zer ü geh sîm bahş

6111.Mihri yoh kahrı-y-la_ider küllin helâk
Hâkden olan n'olur soñucı hâk

6112.Bu felek tab'ında olsa-y-dı kerem
Keylerüñ olmaya-y-ıdı ömri kem

6113.Gör kızıl gül nice solar tıfl-iken
Sag-durur yaz u kış kara diken

6114.Çarh çün itdi anuñ devrin temâm
Oglı_anuñ Abdülmelik oldı imâm

ZİKR-İ VİLÂYET-İ ABDU'L-MELİK BİN ABDU'L-MELİK

6115.Memleketde ol dahı dâd eyledi
Ulu kiçi göñlini şâd eyledi

6116.Rûzigârında anuñ kânûn-ı şer'
Muhkem oldı vü müberhen asl u fer'

6117.Dört yıl bir ay imâret itdi ol
Pes ecel irişübenüñ gitdi ol

6118.Dünyanuñ işi budur didüm saña
Âkıl-ısañ magbûñ olmagıl aña

6119.Olıcah Abdülmelik ahdi temâm
Dutdı yirin kardaşı anuñ Hişâm

ZİKR-İ VİLÂYET-İ HÜŞÂM BİN ÖMER BİN ABDU'L-AZİZ

6120.Âkıl u dânâ-y-ıdı ol nâm-aver
Pâk-dîn ü fâzıl u nîgû-siyer

6121.Ma'dilet vaktinde Nûşirvân-ıdı
Harb içinde Rüstem-i Destân-ıdı

6122.Hâkim olup ontokuz yıl onbir ay
Nakl itdi dünyadan ol pâk-rây

6123.Çün Hişâm öldi vü oldı nâ-bedîd
Dutdı yirini Velîd ibn-i Yezîd

ZİKR-İ VİLÂYET-İ VELİD BİN YEZİD

6124.Kopdı ol ehl-i fesâd u bî-vera'
Kıldı zâhir dünyada dürlü bida'

6125.İrte gice işi hezl ü levh-idi
Her ne kim itse hatâ vü sehv-idi

6126.Bir yıl iki_ay oldı ol vâlî hemîn
Bî-bekâdur bahtı bed-râyuñ yakîn

6127.Her melik kim ola anuñ işi lehv

Mülk elden vire idüp işde sehv

6128.Cidd-ile işle her işi itme hezl
Hezl-durur devlete menşûr-ı azl

6129.Geldi ardınca Yezîd İbnü'l-Velîd
Rây-ıla her müşkile buldı kilîd

ZİKR-İ İMÂRET-İ YEZÎD BİN VELÎD

6130.Âkıl u dâhî vü nîg-âyîn-idi
Âdil ü pâk ü hem ehl-i dîn-idi

6131.Bulmış-ıdı fazl ahdinde revâc
Olmış-ıdı ilm ehli başa tâc

6132.Gitdi biş ay hâkim olup ol sa'îd
Mansıbın dutdı Birâhî biñ Velîd

ZİKR-İ İMÂRET-İ İBRAHÎM BİN VELÎD

6133.Çıhdı ahdinde anuñ Mervân-ı har
Memleket dutmaga baglanmış kemer

6134.İlleri alam diyü tedbîr-ile
Halkı tâbi' eyledi tezvîr-ile

6135.Ney bigi baglansa yüz yirde kemer
İşleyemez key erüñ işin kem er

6136.Gerçi geh geh mekr-ile hem iş biter
Lîki bî-bünyâd olur tîzde yiter
6137.Key er-iseñ aduñı kem itmegil
İş kim ol olmaya muhkem itmegil

6138.Er olan mekri neçün pîşe ide
Yâhud olmaz işi endîşe ide

6139.Çün Birâhîm işine düşdi halel
Bildi kim tahtına irişür zelel

6140.Bi'z-zarûre ol işi elden koyup
Vardı bey'at itdi Mervân'a uyup

ZİKR-İ VİLÂYET-İ MERVÂN-I HAR Kİ ÂHİR-İ MÜLÛK-İ BENÎ ÜMMÎD-BÛD

6141.İki yıl altı_ay hilâfetde hemîn
Kaluban terk itdi ol işi yakîn

6142.Pes hilâfet degdi Mervân-ı Har'e

Hükmi anuñ oldı ilde yiksere

6143.Zâlim-idi zulma âgâz eyledi
Memleket işini nâ-sâz eyledi

6144.Gidicek târîhden yüz yıl dürüst
Oldı Mervânîlerüñ ikbâlı süst

6145.Devlete çün irişür ola halel
Bulınur her işde yüz dürlü zelel

6146.Fitne deryâ bigi oldı mevc-zen
Tehlüke ka'rına düşdi merd ü zen

6147.Merveden bir nev-cüvân kopdı dilîr
Kim anuñ çengâlına döymezdi şîr

6148.Ad-ıla Bû Müslim-idi_ol pâk-zâd
Aña olmış-ıdı müsellem adl ü dâd

ZİKR-İ HURÛC-I SÂHİB-KIRÂN EBÛ MÜSLİM

6149.Âkıl u dânâ-y-ıdı vü pâk-rây
Hasm-bend-idi vü hem kal'a-küşây

6150.Cümle Kur'ânı ta'allüm eylemiş
Fıkhda asl-ıla fer'i söylemiş

6151.Harb vaktinde musâf-ârâ-y-ıdı
Âhenîn-bâzû vü âhen-hâ-y-ıdı

6152.Saldı mülke kılıcı bir dâsitân
K'unıdıldı Rüstem-ile Dâsitân

6153.Feth miftâhı-durur kılıc yakîn
Feth andan iste isterseñ hemîn

6154.Halk anı her işde kâmil buldılar
Lâ-cirem hükmine mâyil oldılar

6155.Kılıcî-zahm-ıla ol nerr-ejdehâ
Kim deminden kimse olmazdı rehâ

6156.Merveden çıhdı_aña uydı hâs u âm
Dutdı ol mülki Horâsâñı temâm

6157.Pes oradan kıldı ol azm-i Hıtâ
Kim varup küffâr-ıla ide gazâ

AZM-İ EBÛ Bİ-GAZV-İ HITÂ VE TAHRİZ BER-CİHÂD

6158.Hak yolına baş koya islâm-ıçun
Ura cân terkini neng ü nâm-ıçun

6159.Hazretinde Hâlıkuñ kurb ol bula
K’işi Hak yolında câñ virmek ola

6160.İnne fî mevtî hayâtî diye pes
Kıla Hak yolında ölmegi heves

6161.Câhidû’ fi’llâhi ma’nîsini yâd
İdüben ola ol öldügine şâd

6162.Usanup cândan heves ide memât
Gözine zindâñ görine bu hayât

6163.Her ki fânî dirligüñ terkin kıla
Hak yolında câvidâñ bâkî kala

6164.Her ki câñın vire cânân yolına
Aña andan dahı yig cân bulına

6165.Şem’ ki_anuñ varlıgını nâr alur
Şems-vâr ucdan uca envâr olur

6166.Dâne çün varlıgını virür yire
Lâe_olur reyhân olur ol yiksere

6167.Kankı dâne düşdi yire bitmedi
Yâ Hak anı lâle vü gül itmedi

6168.Nefs anuñdur itme_anı dirîg
Nişe bu câñ ola cânâñdan dirîg

6169.Yâre her-geh kim gereklü ola cân
Yolına itmek gerek anı revân

6170.Cânda Hakk ışkını berkitmek gerek
Câñ anuñdur aña terk itmek gerek

6171.Bahtulu ol cân ki Hakkuñ yolına
Her ne vaktin k’isdeyeler bulına

6172.Varup el-kıssa Hatâya ol dilîr
Kıldı küffâr-ıla anda dâr u gîr

6173.Şöyle itdi kâfir-ile anda harb
K’adı-y-ıla toldı cümle şark u garb

6174.İkiyüz biñ kâfiri kıldı helâk
Şirk çirkinden ol ili itdi pâk

6175.Bî-hisâb oldı ganîmet sîm ü zer
La'l ü yâkût u zümürrüd hem güher

6176.Aldı Hâkândan dahı bün-gâh u raht
Hem silâh u hayl ü genc ü tâc u taht

6177.Oldı ol feth idicek bir şehriyâr
Kim çerisi toldı şehr-ile diyâr

6178.Çün nireye varsa gâlib oldı ol
Dahı ulu işe tâlib oldı ol

6179.Kasd kıldı k'âl-i Mervânı kıra
Mülki alup âl-i Abbâsa vire

6180.Yüz Horâsâña dutup ol nîg-nâm
Âl-i Mervânı helâk itdi temâm

6181.İtdi Mervânîler-ile çoh cidâl
Anları kıldı ser-â-ser pâyimâl

6182.Kimse_olardan idemezdi_anuñla ceng
Kim olar rûbâh-ıdı ol şîr-i ceng

6183.Ol havâricden kime kim buldı dest
Bî-emân hâk-ile itdi anı pest

6184.Çün olardan buldugın kırdı temâm
Heybeti dutdı göñüllerde makâm
6185.Uydılar aña helâyık bî-kerân
Râst kıldı Fârsdan yaña 'inân

6186.Fârs iklîminde dahı_ol pâk-dîn
Kıldı Mervânîleri hâk-i zemîn

6187.Fârsdan itdi Irâka azm-i râh
Anuñ-ıla bî-kerân hayl ü sipâh

6188.Ol diyârı dahı urup yıhdı ol
Kimi kim Mervâni buldı yahdı ol

6189.Pes Benî Abbâsdan bir pâk-bîn
Buluban itdi hilâfet-çün güzîn

6190.Adı_anuñ Seffâh-ı Bû'l-Abbâs-ıdı
Ol zamân halkında hayru'n-nâs-ıdı

6191.Çün her işde anı kâmil buldı ol
Ahdi anuñla mü’ekked kıldı ol

6192.Pes anı mülke halîfe eyledi
Tâatin halka vazîfe eyledi

6193.Yüz otuz yıl sâl-i hicretden temâm
Gidicek oldı Ebû’l-Abbâs imâm

DER-ZİKR-İ HİLÂFET-İ EBÛ’L-ABBÂS-I SEFFÂH EVVEL-İ BENİ ABBÂS

6194.Pes varup Mervân-ıla ceng itdiler
Yiryüzini gözine teng itdiler

6195.Ol kadar Bû Müslim anda kıldı ceng
K’aña hayrân kaldı şîr-ile peleng

6196.İşledi bir iş k’anuñ Sâm-ı süvâr
Diñlese destânını kala-y-dı zâr

6197.Ekserin Mısr ehlinüñ kıldı helâk
Kamusın ehl-i Dımışkuñ itdi hâk

6198.Pes Mu’âvye-y-le Yezîdi çıharup
Dûd-ıla hâk eyledi oda urup

6199.Çünki Mervânîler işi oldı temâm
Oldı Seffâh-ı Ebû’l-Abbâs imâm

6200.Gerçi hoş-hulk u sehî-girdâr-ıdı
Lîki bî-rahm u katı hûn-hâr-ıdı

6201.Halk anuñ hûnîlıgını gördiler
Lâ-cirem adını Seffâh urdılar

6202.Pâdişah kim kâhır u hûn-rîz ola
Düşmegi Hak kahrına_anuñ tîz ola

6203.Ol kişi kim Tañgrı bünyâdın yıhar
Hâñümâñın kendünüñ oda yahar

6204.Ölene gerçi kim ol-ıdı Kader
Kimsenüñ kanını Hak kılmaz heder

6205.Mülke dört yıl sekiz ay ol temâm
Oldı cümle ehl-i islâa imâm

6206.Çün anı itdi ecel kahrı esîr
Oldı anuñ yirine Ca’fer emîr

HİLÂFET-İ CA'FER-İ DEVÂNIKÎ VE KATL-İ EBÛ MÜSLİM

6207.Olıcah ol işde ol fermân revân
Oldı Bû Müslim hakında bed-gümân

6208.Töhmet ü bühtân idiben bî-günâh
Eyledi Bû Müslimüñ günin siyâh

6209.Eylük itdi bunca dürlü bu aña
Ol yavuzlıh itdi bu resme buña

6210.Yavuz olur sûret-i nefs-i le'îm
Zâyi' olur eylük itse_aña Kerîm

6211.Kimseye sen bî-günâh itme ziyân
Her söz-ile halka olma bed-gümân

6212.Tâ ki Hak hışmından îmîn olasın
Olmaya dûzah yirüñ çün ölesin

6213.İntikâm anda_it k'ola zâhir günâh
İnne ba'za'z-zınnı ismü dir İlâh

6214.Dûn-ıdı Bû Ca'fer ü gâyet sefîh
Sîreti-y-le zişt ü sûretde kerîh

6215.Mâlı çoh devşürdi illâ yimedi
Ölem ü ayruga kala dimedi

6216.Mâl u genci ol kadar dirüp kodı
K'oldı Mansûr-ı Devânîkî adı

6217.Mülkde yigirmi_iki yıl oldı ol
Pes ecel zahmı irişüp öldi ol

6218.Oglı Mehdî dutdı yirin ser-te-ser
Bir halîfe kopdı ol pes mu'teber

HİLÂFET-İ MEHDÎ BİN CA'FER-İ DEVÂNIKİ

6219.Âkıl u dânâ vü hem dîn-dâr-ıdı
Munsıf u hoş-hû vü nî-gû-kâr-ıdı

6220.Dirdügi gencin atasınuñ temâm
Hayrı yolında tagıtdı ol imâm

6221.Ka'beye varup edâ itdükde farz
İtdi ol evde niyâzın halka arz

6222.her ne genc ü mâ var-ıdı temâm

ka’bede Hk yolına virdi_ol imâm

6223.Mâl oldur k’anı hayra vireler
Yohsa ne hâsıl kim anı direler

BE-GAZÂ FİRİSTÂDEN-İ MEHDÎ-PİSERŞER EBÂ LEŞKER

6224.Oglı Hârûnı idiben server ol
Gazv içün virbidi Rûma leşker ol

6225.Rûmdan yañâ çü Hârûn kıldı azm
Kim varup kâfirlerile ide rezm

6226.Rûmda cem’ oldı bir bî-had sipâh
Şöyle kim örtildi tozdan mihr ü mâh

6227.Ol iki leşkerle toldı deşt ü kûh
Yüridi herbir yañadın yüz gürûh

6228.Bir neberd oldı ki çarh-ı köhne-sâl
Görmemişdi_anuñ bigi hergiz kıtâl

6229.Yiryüzi tolu ser-â-ser kan-ıdı
N’ireye kılsañ nazar tûfân-ıdı

6230.Kırhbiş biñ kişi kâfirden helâk
Oldı vü kandan akîka döndi hâk

6231.Kaçtı kâfir leşkeri olup zebûn
Râyet-i küfr oldı anda ser-nigûn

6232.Anda k’ola zâhir islâm âyeti
Pest düşer yire küfrüñ râyeti

6233.Ol kadar kim aldı anda genc ü mâl
Kim idemezlerdi harcın mâh u sâl

ZİKR-İ HİLÂFET-İ YÛSUF-I MÜLHİD

6234.Kopdı devrinde anuñ bir bed-nihâd
Adı Yûsuf Mülhid ü nâ-pâk-zâd

6235.Kıldı da’vî-yi nübüvvet ol ayân
Uydılar bî-hadd aña pîr ü cüvân

6236.Kopdı bir kişi dahı ahdinde hem
Kim Tenâsüh Mezhebinden urdı dem

6237.Böyle da’vîyi_itdi k’insân çün ölür

Rûhı anuñ bir dahı kālıb bulur

6238.Kankı cismi müsta'id bulsa varur
Ol olan kâlıbdan ol cisme girür

6239.Dahı dürlü zendaka ehli ayân
Oluban islâma itdiler ziyân

6240.İtmeg-içün mülk tahtına urûc
Cem' olup itdiler nâ-geh hurûc

6241.Mehdi anları kamu idüp helâk
Yiryüzini fitnelerden itdi pâk

6242.Çünki Mehdîyi ecel itdi esîr
Oldı anuñyirine Hâdî emîr

ZİKR-İ HİLÂFET-İ HÂDÎ VE ZUHÛR-I MELÂHİDE

6243.Girü Mülhidler olup bir yirde cem'
Dilediler Hâdiyi kim ola kam'

6244.Yüriyüp ıklîmi gâret itdiler
Kanda ki_irdiler hasâret itdiler

6245.Anlaruñ ser-dârı bir bîdîn-idi
Müfsid ü bed-asl adı Yaktîn-idi

6246.Mekr-ile cem' idüben bî-had sipâh
Yüridiler Hâdiyi_itmege tebâh

6247.Oldı_olara Hâdi-y-ile itdükde ceng
Çeşm-i sûzen bigi bu yiryüzi teng

6248.Eyle kırdı anları ol nâmaver
Kim cihândan kalmadı_anlardan eser

6249.Her kişi kim ola ol zındîk-ı dâl
N'ola işi Hâdi-y-ile_itse kıtâl

6250.Cem' kim başı anuñ Yaktîn ola
Bî-gümân hâk oluban vara yile

6251.Bid'at ü Sünnet nice_ola müstevî
Mübdeti' Sünnî bigi_olur mı kavî

6252.Sünni olana olur ol Hak Mu'în
Mübdeti' olan kişi hôr u la'în

6253.Kişi kim bed-kî ola vü mübdeti’
Feth ü nusret olur aña mümteni’

6254.Mübdeti’ olma ki mansûr olasın
Sünni olgıl tâ ki nusret bulasın

6255.Bellüdür şeytân-ıla Rahmâna yol
Hizb-i şeytân olma hizbu’llah ol

6256.Hükm idüp bir yıl u bir ay ol saîd
Öldi yirin aldı Hârûnü’r-Reşîd

ZİKR-İ HİLÂFET-İ HÂRUNÜ’R-REŞÎD

6257.Oldı aña halka olduhda emîr
Yahya İbn-i Hâlid-i Bermek vezîr

6258.Bermekîler anda izzet buldılar
Ucdan uca ehl-i mansıb oldılar

6259.Âl-i Bermek ehl-i hayr u adl-idi
Dost-dâr-ı ehl-i ilm ü fazl-ıdı

6260.Oldı ilmüñ kamu bâñî fasl fasl
Anlaruñahdinde rûşen fer’ ü asl

6261.Şöyle kim vâcib-durur dâd itdiler
Dürlü dürlü hayra bünyâd itdiler

6262.Çün hilâfetde_oldı Hârûn müstakıl
İşrete bagladı dün gün cân u dil

6263.Bâde vü nâBâde vü nâ ü sürûdı sandı iş
Sâgarı komadı elden yaz u kış

6264.bilmedi_ol kim beglik idene müdâm
bir nefes gafletde urmahdur harâm

6265.Bâdeden çün şâh ola bî-haber
Zâhir olur memleketde dürlü şer

6266.Rûzigârında anuñ şâh-ı Hazar
Çıhdı vü islâma itdi çoh zarar

6267.Bâbü’l-ebvâbı açıban çıhdı ol
Yakuban mülk-i Irâkı yıhdı ol

6268.Bir fesâd oldı ki hergiz ne sipihr
Görmemişdi aña hem-tâ vü ne mihr

6269.Yüzbiñ ü kırhbiñ kişi idüp esîr
Bî-hisâb öldürdiler bürnâ vü pîr

6270.Viremezdi anlara Hârûn cevâb
Gör ki neyler kişiye şerr-i şerâb

6271.Çünki yıhup illeri gitdi Hazer
Girü Hârûn nûş itdi câm-ı zer

6272.Bir sebeble olmaz anı itse yâd
Bermekîlerden komadı bûd u zâd

6273.Yog-ıdı göñlinde Hakdan ters ü bâk
Bî-sebeb mecmû'ını itdi helâk

6274.Üşbu nev'a şerri çog itdi şerâb
Pes güzâf olmadı_anuñ adı şer âb

6275.Var-ıdı anuñ üç oglı bil yakîn
Ululları-y-ıdı ad-ıla Emîn

6276.Birisi Me'mûn u biri Mu'temen
Kamusı leşker-keş ü düşmen-şiken

6277.Ohıyup üç oglını Hârûn-ı şâh
Dahı kamu halk-ı şehrî vü sipâh

6278.Böyle ahd itdürdi kim çün ol öle
Memleketde ol Emîn vâî ola

6279.Ola andan soñra Me'mûn pâdişâh
Mu'temin ola anuñ ardınca şâh
6280.Diri olduhda_âşikâre vü nihân
Birbirine itmeye anlar ziyân

6281.Çün onüç yıl hükm sürdi ol yakîn
Gitdi vü tutdı anuñ yirin Emîn

6282.Memleketde çün Emîn oldı imâm
Atası ahdini nakz itdi temâm

6283.Kardaşı Me'mûna düşmen oldı ol
Rây anuñ öldürmegine kıldı ol

ZİKR-İ HİLÂFET-İ EMÎN VE AHVÂL-İ Û

6284.Halk anı ahdine durmaz buldılar
Lâ-büd aña cümle bed-hâh oldılar

6285.Her tarafdan oldı bir düşmen ayân

Devletine andan irişdi ziyân

6286.Toldı fitne cümle şehr-ile diyâr
Böyle_olur bed-fi'l olıcah şehriyâr

6287.Pâdişâh k'olmaya ahdinde dürüst
Halkuñ anuñ-ıla mihri ola süst

6288.Dört yıl u dörd ay halîfe oldı ol
Fitne vü teşvîş-ile âhir öldi ol

ZİKR-İ HİLÂFET-İ İBRAHÎM MÜHDÎ

6289.Çünki oldı fitnede maktûl Emîn
Yirin İbrâhîm-i Mehdî_aldı yakîn

6290.Râstlık hîç itmedi halk-ıla ol
Lâ-büd ıkbâline buldı_idbâr yol

6291.Râstlıh-durur necâtuñ pâyesi
Râstlıhdur devletüñ pâyesi

6292.Her kişi kim diler ola rest-kâr
Oh bigi olsa gerekdür râst-kâr

6293.Çünki bir yıl u bir ay geçdi dürüst
Devleti işi anuñ dahı_oldı süst

6294.Halk i'râz idüben andan temâm
Eylediler mülke Me'mûnı imâm

ZİKR-İ HİLÂFET-İ ME'MÛN

6295.İkiyüz dördincisinde hicretüñ
Urdılar başına tâcın devletüñ

6296.Âkıl u dîndâr u dânâ kopdı ol
Kamu işlerde tüvânâ kopdı ol

6297.Musavî-ferr-idi vü Yûsuf-cemâl
İsevî-yümn ü Süleymânî-kemâl

6298.Fazl erbâbın idiben bî-niyâz
İlm a'lâmını kıldı ser-firâz

6299.Ma'dilet idüp yigirmi yıl temâm
Öldi ardınca_oldı Bû İshak imâm

6300.Çün hilâfet tahtına_itdi ol urûc

Hurremîler kıldılar nâ-geh hurûc

HÜRÛC-I HAR-MİYÂN

6301.Zendaka da'vâ idiben çıhdılar
Çoh diyârı gâret idüp yıhdılar

6302.Leşker-ile azm idüp Mu'tasım
Kıldı anları ser-â-ser münhezim

6303.Pes sekiz yıl u sekiz ayda dürüst
Ömr bünyâdı anuñdahı_oldı süst

6304.Ol ölüp çün kaldı ansuz bu makâm
Oldı halka Vâsıku Billâh imâm

ZİKR-İ HİLÂFET-İL-VÂSIKU BİLLÂH

6305.Çün hilâfet mansıbını aldı ol
Dürlü dürlü fitne buldı mülke yol

6306.Devleti ahdinde anuñ nâ-gehân
Oldı yil tûfânı maşrıkdan ayân

6307.Şöyle esdi hışm-ıla ol katı yil
Kim yıhıldı_anuñ-ıla çoh şehr ü il

6308.Çünki yıl tûfânı geçdi nâ-gehân
Bir ulu od oldı maşrıkdan ayân

6309.Müşta'il oluban ol od berk-vâr
Yahdı ilden bî-kerân şehr ü diyâr
6310.Kopdı_anuñ ahdinde hem bir zelzele
Kim cihâna toldı andan velvele

6311.Oldı ıssuz çoh bilâd u çoh kılâ'
Hem yıhıldı çoh zıyâ' u çoh bikâ'

6312.Olıcak biş yıl u tokuz ay temâm
Gitdi_ol u oldı Mütevekkil imâm

6313.Hûb-âyîn-idi ol u hûb-rûy
Pâk-dîn-idi vü gâyet nîg-hûy

ZİKR-İ HİLÂFETİ'L-MÜTEVEKKİL ALELLAH

6314.Başına devletden urunduhda tâc
Buldı andan ilm bâzârı revâc

6315.Çoh kütüb ahdinde te'lîf itdiler

Kamusın adına tasnîf itdiler

6316.Kopdı_anuñ üç oglı biri Muntasır
Oldı ad-ıla Mü'eyyed dahı bir

6317.Kiçisi bil Mu'tez oldı ad-ıla
Hoş büyidiler kamu irşâd-ıla

6318.İtdi ulusın Irâka pâdişâh
Hem Hicâz-ıla Yemen mülkine şâh

6319.Virdi Mu'tezze Horâsânı temâm
Hem Küh-istâna anı itdi imâm

6320.Kıldı ortancı oglını ser-leşker ol
Tâ ki_ola gâzîler üzre ser-ver ol

6321.Çünki geçdi_ondört yıl on ay temâm
Ol öliben Muntasır oldı imâm

6322.Çün hilâfet tahtına oturdı ol
Âdetin atasınuñ götürdi ol

ZİKR-İ HİLÂFET'L MUSTANSIR-I BİLLAH

6323.İki kardaşını ma'zûl eyledi
Kendüyi_olmaz işe meşgûl eyledi

6324.Çün anuñ bed-ahdlıgın bildiler
Halk aña cümle düşmen oldılar

6325.Ata resmin sahlamayan bed-nihâd
Atadan soñra aceb ger ola şâd

6326.Altı aydan soñra azl olup yirin
Aldı Ahmed k'aña dirler Müsta'în

ZİKR-İ HİLÂFETİ'L-MÜSTA'İN Bİ'LLAH

6327.Gelmedügi-y-çün elinden iş anuñ
Kopdı eyyâmında çoh teşvîş anuñ

6328.İki yıl tokuz ay olduhda temâm
Sürdiler anı hilâfetden avâm

6329.Yirine Mu'tezz oldı şehriyâr
Dört yıl tokuz ay anuñdı diyâr

ZİKR-İ HİLÂFETİ’L-MAKARR Bİ’LLAH

6330.İşi dün gün oldugı-y-çun câm-ı mey
Şâhid ü şem’ ü şarâb u çeng ü ney

6331.Oldı çoh fetret zamânında âşikâr
Fitne vü âşûb toldı rûzigâr

6332.Anı dahı azl idibenüñ avâm
Mühtedîyi itdiler halka imâm

ZİKR-İ HİLÂFETİ’L-MÜHTEDÎ Bİ’LLAH

6333.Çünki oldı Mu’temid halka imâm
Fitne toldı kişver-i İrân temâm

6334.Her tarafdan kıldı bir ser-keş zuhûr
Fitne toldı memleket emn oldı dûr

6335.Mâverâü’n-nehr ilin şâhân-hüdây
Aldı vü serkeşlige bagladı rây

6336.Her yañadan fitne yagdı_eyle ki gays
Sîstânı aldı Ya’kûb İbn-i Leys

6337.Kîş ü Bahreyn ü Aden hem Isfahân
Hem Horâsân dahı_anuñ oldı ayân

6338.İşbu fitne-y-le yigirmi üç yıl temâm
Oldı ol dâru’l-hilâfetde imâm

6339.Çünki Hakk emrine vardı Mu’temid
Aldı andan soñra yirin Mu’tezid

ZİKR-İ HİLÂFET-İ MU’TAZID BE-AVNİ’LLAH

6340.Hûb-şekl-idi vü hem nîgû-siyer
Cengde bebr-idi belkim şîr-i ner

6341.Rây-ıla iklîmi ma’mûr eyledi
Bid’at ehlin mülkden dûr eyledi

6342.Altı yıl u altı ay olup emîr
Oldı_ecel çengâline nâ-geh esîr

6343.Mu’tazıd toprahda çün oldı hafî
Yirine oturdı anuñ Müktefî

ZİKR-İ HİLÂFETİ’L-MÜKTEFÎ BİLLAH

6344.Bir halîfe kopdı ol sâhib-kemâl

Hâtem-i ihsân velî Yûsuf-cemâl

6345.Sâhib-i ilm ü dirâyet oldı ol
Fazl bâbında bir âyet oldı ol

6346.Bir acîb iş ittifâk oldı aña
Gûş dut şerh ideyim anı saña

6347.Birgün elinde dutarken âyine
Gördi anda yüzini her-âyine

6348.Âyine içinde gördi bir cemâl
Kim aña yog-ıdı âlemde misâl

6349.Şöyle olmış ol yüz-ile âyine
Kim ururdı ta'ne çarhuñ ayine

6350.Kaldı kendü hüsnine hayrân u zâr
Pes du'â idüp didi ol bende-vâr

6351.K'istedi-y-ise Süleymân iy İlah
Rabbi heblî diyü senden izz i câh

6352.Ben ne mansıb isderem ne mülk ü mâl
Ömr virgil baña sen yâ Zü'l-Celâl

6353.Nev-cüvânlıhda beni kılma helâk
Tâze-y-iken bu cemâli itme hâk

6354.İtme pejmürde yañagumuñ gülin
Yire dökme saçlarumuñ sünbülin

6355.Nev bahâruma hazân saldurmagıl
Sebze-zârın hattumuñ soldurmagıl

6356.Bu sözi dirken iki kişi meger
Birbiri-y-le söyler andan bî-haber

6357.Ol birine birisi dir kim yakîn
Arada altı_ay-durur mühlet hemîn

6358.İşbu sözi Müktefî çün kıldı gûş
Şöyle havfa düşdi k'andan gitdi hûş

6359.Dutup ol demde bu yavuz sözi fâl
Dil-şikeste oldı vü âşüfte-hâl

6360.Derd-mend oldı bu sözden Müktefî
Lîkin itdi derdin içinde hafî

6361.Bu söz üzre çünki geçdi_altı_ay temâm
Nâ-gehânî hasta düşdi_ol nîg-nâm

6362.Oldı ol derd-ile bî-çâre helâk
Oldı ol nâzük-ten ü endâmı hâk

6363.Gürg-i köhnedür terahhumsuz bu yir
Ger cüvân ger pîr her ne bulsa yir

6364.Niçe geldi ol du'âda fâlı gör
Niçe düşdi_aña münâsib-hâlı gör

6365.İy besâ k'açıldı bâzîçe-y-le fâl
Kim aña nâ-geh muvâfık düşdi hâl

6366.Biş yıl u yidi_ay halîfe_olup temâm
Ol gidiben Muktedir oldı imâm

ZİKR-İ HİLÂFET'L-MUKTEDİR BİLLAH

6367.Oldı ahdinde hilâfet işi süst
Her nekim itdi-y-se düşdi nâ-dürüst

6368.Her yañadan kopdı yüz dürlü fütûr
Yiryüzinden oldu adl ü emn dûr

6369.Az zamân çoh havf-ıla dirildi ol
Çün yigirmi dördine_irdi öldi ol

6370.Baş çeküp gerçi_olmış-ıdı zûd mîr
Ol şerer bigi_oldı soñra zûd-mîr

6371.Oldı Kāhir anuñ ardınca imâm
Memleketde bir yıl u altı_ay temâm

ZİKR-İ HİLÂFETİ'L-KÂHİR BİLLAH

6372.İşi dâyim lu'b-ıdı vü şerr ü lehv
Her ne tedbîr itdi lâ-büd düşdi sehv

6373.Devletüñ erkânı çünkim ola süst
Ne dürüst iş varsa olur nâ-dürüst

6374.Kıldılar azl anı şehrî vü sipâh
Çünki gördiler olamaz halka şâh

6375.Pâdişahlıh şartı çohdur bî-gümân
Sanma_anı kim yimek içmekdür hemân

6376.Oldı yirinde anuñ Râzî imâm
Biñ gam u gussa-y-la yidi ay temâm

ZİKR-İ HİLÂFETİ’R-RÂZİ BİLLAH

6377.Toldı İrân cümle âşûb-ıla ceng
Oldı halkuñ gözine yiryüzi teng

6378.Gitdi emn ü lutf geldi havf u kahr
Gāret oldı_il ü yıhıldı dîh ü şehr

6379.Ol gidüp oldı halîfe Müttakî
K’ehl-i ilm ü fazl-ıdı ol hem takî

ZİKR-İ HİLÂFETİ’L-MÜTTAKÎ BİLLAH

6380.Gerçi vardı anda çok ilm ü amel
Adl ü cûd içinde-y-idi bî-bedel

6381.Kamu fazlı-y-ıla ol dârâ-yı dîn
Bir yıl u altı_ay-ıdı hâkim hemîn

6382.Ol dahı yüz fitne vü âşûb-ıla
Nicedür takdîr sırrın kim bile

6383.Çün bilürsin hükm Allâhuñdur
Ömr ü mülki kime dilerse_ol virür

6384.Pes gerekdür saña teslîm ü rızâ
Hîle vü cehd-ile redd olmaz Kazâ

ZİKR-İ HİLÂFETİ’L-MÜSTEKFÎ BİLLAH

6385.Ol gidicek oldı Müstekfî emîr
Bir yıl u dörd ay idüp çoh dâr u gîr

6386.Hergiz anda yog-ıdı dâd u dihiş
Mülkde lâ-büd başarmadı ol iş

6387.Kişi k’andan dâd u isted gelmeye
Lâyık-ı mülk-i imâret olmaya

6388.Pâdişahlıh dâd u isteddür yakîn
Rîş ü seblet sanma anı sen hemîn

6389.Rîş ü sebletle olamaz kimse ner
Ner aña dirler k’ola anda hüner

6390.Ger sakalla er ola-y-ıdı kişi
Mâde-büz ola-y-dı_erenlerüñ başı

6391.Bıyıg-ıla olsa-y-ıdı olan er
Gürbe-i mâde ola-y-dı şîr-i ner

6392.Ne-durur erlik fütüvvetdür yakîn
Kişilik dahı mürüvvetdür hemîn

6393.Dünyada şimdi mürüvvet kalmadı
Gitdi bir ehl-i fütüvvet kalmadı

6394.Ger mürüvvetden kala-y-dı bir eser
Zâyi' olmaya-y-dı hergiz bir hüner

6395.Bu fütüvvet bir görinmez mürgdür
Sanki Kûh-ı Kâfda Sîmürgdür

6396.Oldı Müstekfî'de mülk erkânı süst
Dükeli tedbîri düşdi nâ-dürüst

6397.İrte gice oldugı-y-çun işi hezl
İtdiler mansıbdan anı tîzde azl

6398.Çünkim ol gitdi Mutî' oldı imân
Oldı hoş ahdinde anuñ hâs u âm

ZİKR-İ HİLÂFETİ'L-MUTİ' Lİ-EMRİ'LLAH

6399.Sâhib-i insâf u adl-idi Mutî'
Ehl-i takvâ-y-ıdı vü Hakka mutî'

6400.Oldı eyyâmında anuñ lâ-cirem
Cümle âsûde diyâr u şehr hem

6401.Kamu ser-leşker aña lâ-cirem
Ragbet-ile kullıgına geldiler

6402.Çünki yigirmi tokuz yıl ol temâm
Dahı dörd ay memleketde_oldı imâm

6403.Gitdi ol dahı cihândan yirine
Tâyi' ü Lillâhi geldi yirine

ZİKR-İ HİLÂFETİ'L-TÂYİ' Lİ'EMRİ'LLAH

6404.Dünyada yirinmemiş yohdur kişi
Çâre ne çünkim budur çarhuñ işi

6405.Geçdi eyyâmı menâhîde anuñ
Ömri sarf oldı menâhîde anuñ

6406.Olmadı âkıllar-ıla hem-nişîn
Sohbetin her câhilüñ kıldı güzîn

6407.Memleket ahdinde ragbet bulmadı
Kimse eyyâmında hoş-dil olmadı

6408.Bu sebebden memleket toldı fesâd
Gâlib oldılar aña ehl-i inâd

6409.Hem hurûc idiben Oguz leşkeri
Yıhuban yahdılar ucdan kişveri

6410.Kırdılar halkı vü gâret itdiler
Kanda k'irdiler hasâret itdiler

6411.Mâverâü'n-nehr Horâsânı_aldılar
Fârs ıklîminde vâlî oldılar

6412.Çünki Tâyi' nevbetin sürdi temâm
Gitdi oldı yirine Kâdir imâm

ZİKR-İ HİLÂFETİ'L- KÂDİRÜ BİLLAH

6413.Akl-ıla oldı_işledügi iş anuñ
Oldı eyyâmında kem teşvîş anuñ

6414.Her kişinüñ kim işi akl-ıla_ola
Her ne kim işleye ol togru gele

6415.Bî-hıredden gelmeye hergiz key iş
Dûr olmahlıga andan key düriş

6416.Bî-hıredden nicesi beglik gele
Yâ ne-y-ile halka ol beglik kıla

6417.Kırh yıl üç ay olıban ol imâm
Memleketde hükm itdi şâd u kâm

6418.Çünki Kâdir gitdi Kâyim oldı şâh
K'ol-ıdı mecmû'-ı ıklîme penâh

ZİKR-İ HİLÂFETİ'L-KÂYİMÜ Bİ-EMRİLLAH

6419.Âdil-idi gâyet ü nîgû-siyer
Her yaña kim yüridi buldı zafer

6420.Düzdi tedbîr-ile Selçûk âlini
Lâ-büd itdi râst mülk ahvâlini

6421.Her kimüñ kim ola tedbîri dürüst
Devletinüñ olmaya erkânı süst

6422.Dost-durur düşmenüñ ivin yıhan
Dost-durur düşmeni oda yahan

6423.İtdi eyü tedbîr-ile anları yâr
Anuñ-ıçun oldı bahtı üstüvâr

6424.Rây-durur rây bahta reh-nümây
Biñ çeriden yig-durur bir togrı rây

6425.Kırh yıl u dörd ay olduhda temâm
Gidüben ol Muktedir oldı imâm

ZİKR-İ HİLÂFET'L-MUKTEDİRÜ BİLLAH

6426.Âdil ü zer-bahş-ıdı vü pâk-rây
Akl-ıla her müşkile ukde-küşây

6427.Ol dahı_olup âl-i Selçûk-ıla dost
Müttehid oldı nice kim lahm ü post

6428.Lâ-büd eyyâmında ma'mûr oldı mülk
Kamu cevr ü fitneden dûr oldı mülk

6429.Gitdi yigirmi yıl olup pâdişâh
Oldı Müstazhir anuñ mülkinde şâh

HİLÂFET-İ MÜSTERŞİDÜ BİLLAH

6430.Oldı ahdinde imâret il ü şehr
Fitne vü âşûbdan hâli_oldı dehr

6431.Ol dahı oldı_âl-i Selçûk-ıla yâr
Tâ ki îmin kaldı şehr-ile diyâr

6432.Çün yigirmi biş yıl u altı_ay dürüst
Hükm sürdi oldı ömri rükni süst

6433.Geldi anuñ devri olduhda temâm
Yirine Müsterşidü Billâh imâm

ZİKR-İ HİLÂFETİ'L-MUSTAZHİRÜ BİLLAH

6434.Oldı ahdinde hilâfet işi süst

Her ne kim dutdı-y-sa düşdi nâ-dürüst

6435.Olıcah onbir yıl andan dahı baht
Dönüben Müstencide irişdi taht

HİLÂFET-İ MÜSTENCİD BİLLAH

6436.Kimse ahdinde anuñ şâd olmadı
Kaygudan ol dahı âzâd olmadı

6437.Çün kaderde var-ıdı ayruh dürlü hâst
Memleketde düşmedi tedbîri râst

6438.Hoş olmadı âl-i Selçûk-ıla ol
Her yañadın buldı aña fitne yol

6439.İki yıl iki_ay halîfe_olup temâm
Gitdi oldı yirine Râşid imâm

HİLÂFETİ'R-RÂŞİDÜ BİLLAH

6440.Mülk anuñ ahdinde revnak bulmadı
Halka anuñ hükmi nâfiz olmadı

6441.Her ne kim düşdi-y-se düşdi nâ-savâb
Memleket ahdinde_anuñ oldı harâb

6442.Başlıyacah k'ola devlet rükni süst
Her ne iş dutılsa olur nâ-dürüst

6443.Çünki ikbâl işine düşe fütûr
Bulur idbâruñ alâmâtı zuhûr

6444.Memleket bünyâdına düşe halel
Her ne fikr idilse olur pür-zelel

6445.Dünyada bir lahza ol şâd olmadı
Memleket ahdinde âbâd olmadı

6446.Çün müsâidd olmamışdı_eyyâm aña
Cehd-ile olmadı kimse râm aña

6447.Bir yıl u bir ay halîfe oldı ol
Müsta'zî yirine geldi öldi ol

ZİKR-İ HİLÂFETİ'L-MÜSTAZİE Bİ-ENVÂRİLLAH

6448.Döndi eyyâmında anuñ rûzigâr
Dutdı revnak mülk oldı kiştikâr

6449.Âl-i Selçûk aña dem-sâz oldılar
Memleketde_anuñla enbâz oldılar

6450.Ol dahı oldı_anlaruñla sâzıkâr
K'iktızâ eyle iderdi rûzigâr

6451.Çünki her işde ola dânâ kişi
Halk-ıla olur müdâm anuñ işi

6452.Oldı yigirmi yidi yıldan temâm
Ol Hak emrine varup Nâsır imâm

HİLÂFETİ'N-NÂSIRÜDDÎN Bİ-EMRİLLAH

6453.Çünki Nâsır oldı Bagdâda emîr
Emn zâhir oldı gitdi dâr u gîr

6454.Âl-i Selçûk aña ragbet itdiler
Her yaña kim vardı nusret itdiler

6455.İki yıl altı_ay çün ol oldı emîr
Anı dahı kıldı_ecel çengi esîr

HİLÂFETİ'L-KAHİRÜ Bİ-EMRİLLAH

6456.Böyle-durur çarh-ı gerdânuñ işi
Bulımaz andan ten-âsâlıh kişi

6457.Çün cihândan gitdi Nâsır yirine
Geldi vü oturdı Kâhir yirine

6458.Munsıf u dânâ vü nîgû-rây-ıdı
Âdil ü dîn-dâr u mülk-ârây-ıdı
6459.İlm bulmış-ıdı zamânında revâc
Olmış-ıdı_ehl-i hüner her başa tâc

6460.Hâtim-idi idicek ol sâz-ı bezm
Rüstem-idi kılıcah âgâz-ı rezm

6461.İki yıl u altı ay çün sürdi baht
Sürülüp bu mülkden giderdi raht

6462.Mu'tasım dutdı anuñ yirin temâm
Ol gidüp nevbetle bu oldı imâm

HİLÂFETİ'L-MU'TASIMU Bİ-EMRİLLAH

6463.Oldugı-y-çun şuglı_anuñ dâyim şarâb
İli vîrân oldı vü şehri harâb

6464.On tokuz yıl altı ay ol mîr-idi
Memleket toptolu dâr u gîr-idi

6465.Altıyüz otuz tokuz yıl çün dürüst
Geçdi hicretden işi_anuñ oldı süst

6466.Şarkdan çoh fitneler oldı ayân
Çıhdı bir leşker oradan bî-kerân

ZİKR-İ İNKIRÂZ-I HİLÂFET VE HURÛC-I ÇİNGİZ HÂN VE TEVÂRİH-İMÜLÛK-I MOGOL

6467.Yog-ıdı Hakdan olarda ters ü bâk
Kıldılar İrânı ser-tâ-ser helâk

6468.Âl-i Selçûk u Oguzı sürdiler
Ucdan uca illerini urdılar

6469.Pâdişâh-ıdı_anlara Çingiz Hân
Kâfir-idi ol velîkin kâr-dân

6470.Bezmde âyîn nedür bilür-idi
Rezmde hîle nedür kılur-ıdı

6471.Saltanatdı_irte gice endîşesi
Hem riyâset hem kiyâset pîşesi

6472.Zâlim ü bed-sîret ü hûn-hâr-ıdı
Hîle-engîz-idi vü bed-kâr-ıdı

6473.Kanda irdilerse gâret itdiler
Halka çoh dürlü hasâret itdiler

6474.İtdiler halka olar bî-had kahr
Komadılar yıhmaduhil-ile şehr

6475.Her diyâra k'ugradılar yıhdılar
N'ireye kim irdilerse yahdılar

6476.İtdiler evvel Semerkandı harâb
Kıldılar Hârezmi dahı hem yebâb

6477.Pes Horâsân u Irâka geldiler
İl ü şehr anda ne kim var aldılar

6478.Âkıbet kasd itdiler Bagdâda hem
Aldılar anı dahı ehl-i sitem

6479.Mu'tasım ol fitnede oldı helâk
Kim-durur k'anı yile virmez bu hâk

6480.Böyle-durur kim didüm ahvâl-i dehr
Mihr yoh hergiz velî çoh anda kahr

6481.Kendüzini fikr idüben dirdi ol
İlleri oglanlarına virdi ol

6482.Oglınuñ biri Çagâtâ Hân-ıdı
Biri dahı Berke Türk sultân-ıdı

6483.Biri Kopçak-ıdı sorarsañ be-nâm
Virdi bu illeri anlara temâm

6484.Kâfir-i bî-rahm-ıdı Çingîz Hân
Lîkin oldı devleti böyle ayân

6485.Virdi İrânı Hülâgûya temâm
Uydılar nâ-çâr aña hâs u âm

PÂDİŞÂHÎ-İ HÜLÂGÛ PİSER-İ MEHİN-İ ÇİNGİZ HÂN BESİ-SÂL BÛD

6486.Komadı hîç atasınuñ sîretin
Vaz' u kânûnın u resm ü âdetin

6487.Her nireye ugradı-y-sa yahdı ol
Kanda kim irişdi-y-ise yıhdı ol

6488.Didi bir uslu aña k'iy ulu hân
N'işe yıharsın anı bilsem ayân

6489.İl hazîneñdür ü sen yıhma anı
İl serâyuñdur senüñ yahma anı

6490.Didi kim sen bilmez-iseñ bil yakîn
Kim senüñ sen yapduguñ olur hemîn

6491.Dahılar yapdugı neñ olur senüñ
Kim seve_anı cânuñ u yâhud tenüñ

6492.Ayruguñ yapdugını yıhmah gerek
Bîh ü bünden koparup yahmah gerek

6493.Pes dönüp yapmah gerekdür girü hem
K'urmaya kimse benümdi diyü dem

6494.Mülki dutmah kahr-ıla olur hemîn
Mihrledür mülk sahlamah yakîn

6495.Pâdişâhuñ pîşesi_evvel oldı kahr
Tâ müsahhar ola aña il ü şehr

6496.Çün ola kişver mukarrer kahr-ıla
Ger yıhılsa tiz yapılur mihr-ile

6497.Çünki Bagdâda varup oturdı ol
Halkı_ohıyup katına getürdi ol

6498.Her birinüñ sordı kâr u pîşesin
Kim aña lâyık ide endîşesin

6499.Pîşesi olana ol hoş söyledi
Yirin ü işin mukarrer eyledi

6500.Ehl-i Tebrîz soñra çünkim irdiler
Korhu-y-ıla karşusına durdılar

6501.Añladı nedür olaruñ hâlini
Pes didi bilibenüñ ahvâlini

6502.Bîş-ter çünkim etibbâdur Yahûd
Pes bularuñ-ıla tâzedür vücûd

6503.Hem nasârâdur ekinci renc-ber
Bunlara kimsene itmesün zarar

6504.Şeyh ü dânişmend ü seyyidler kamu
Arz buldıgında aña rû-be-rû

6505.Sordı_olaruñ pîşesin ü san'atin
Mekseb ü ıyşin ü resm ü sîretin

6506.Bilicek bunları didi_ol tünd-rû
Kim bular varlıhda iderler telef
6507.Çün yog-ıdı anda Hakdan havf u bâk
Şatta salup kıldı kamusın helâk

6508.Üşbu hâl-ıla otuz yıl ol temâm
Pâdişâh-ıdı vü halk aña gulâm

6509.Şeyh ü dânişmend ü seyyidler kamu
Bû Saîd irdükde oldılar ulu

6510.Terbiyet buldı kamu vü nan ü nâm
Oldılar devrinde anuñ şâd u kâm

6511.Padişahlıgı sekiz yıldı hemîn
Ol dahı biñ zahmet-ile-y-di yakîn

6512.Bu ne hikmetdür ki kimse bilemez
Hîç âkıl çâresini kılamaz

6513.Ol ki evvel nakş eyledi kalem
Olımaz bir zerre ne bîş ü ne kem

6514.Kamu hâle çün muhavvildür kazâ
Iktizâsına gerek anuñ rızâ

6515.Nâ-hoş u hoş âsüman takdîrine
Sabrdur çâre dahı tedbîri ne

6516.Çün inân-keş aña takdîr oldı pes
Çâresi teslîmdür ü sabr pes

6517.Hikmet-ile maslahatdur Hakk işi
Gerçi kim bilemez ol râzı kişi

6518.Hızr işin niçündi bilmedi Kelîm
Pes Hak işini nice bile hakîm

6519.Hakkuñ işinde masâlih çoh-durur
Hikmet ayrug u abes ayruh-durur

PÂDİŞÂHİ-İ KEYHUTÛ HÂN PİSER-İ HÜLAGÛ

6520.Çün Hülâgûdan yüzin döndürdi baht
Keyhutû Hâna irişdi tâc u taht

6521.Her yaña leşker salıban bî-şümâr
Kal'a aldı vü il ü şehr ü diyâr

6522.Bâbü'l-ebvâb oldı il ile temâm
Tenge geldi_anuñ elinden Rûm u Şâm

PÂDİŞÂHÎ-İ KEYHUTU HÂN-ZÂDE ABAKA HÂN

6523.On iki yıl oluban ol pâdişâh
Gitdi yirine Abaka oldı şâh

6524.Küfri terk itdi müsülmân oldı ol
Dîne girüp ehl-i îmân oldı ol

6525.Ehl-i insâf-ıdı vü nîgû-siyer
Hem raiyyet-perver ü hem dâd-ger

6526.Ceddinüñ zulmını ol dûr eyledi
Niçe vîrânları ma'mûr eyledi

6527.Adl it kim kişverüñ ma'mûr ola
Kamu âfet devletüñden dûr ola

6528.On yidi yıl oluban İrâna şâh
Çarh anuñ dahı_itdi menşûrın siyâh

6529.Abaka Hânuñ ik’oglı var-ıdı
İkisi dahı ser ü ser-dâr-ıdı

6530.Ulısınuñ adı Ahmed Hân-ıdı
Kiçisi Argun şeh-i İrân-ıdı

PÂDİŞÂHİ-İ AHMED HÂN

6531.Çün Abaka Ahmed oldı şâh
Aña degdi atadan taht u külâh

6532.Çünki Ahmed Hânuñ oldı il ü şehr
Gör ne bâzîçe getürdi girü dehr

6533.Ol Ziyâü’l-Mülk k’ol-ıdı vezîr
Ahmede birgün didi kim iy emîr

6534.Bir arada iki server olımaz
Bir il ikiye müsahhar olımaz

6535.Baş iki_olsa birisi gitmek gerek
Server iki olsa biri yitmek gerek

6536.Ol vezîrüñ sözine virmez cevâb
Bir hayâl-ıdı meger ol söz ne hâb

6537.Ol sözüñ kıldı cevâbını sükût
Gör nider takdîr-i Hayy-i Lâ-Yemût

6538.Düşdi birgün bu söz anuñ ögine
Okıd’Ergün Hânı geldi öñine

6539.Bahdı Argun Hânda gördi bir cemâl
Kim aña dünyâda yog-ıdı misâl

6540.Sûret ü sîret kamusı hûb-ıdı
Kamu göñüllerde ol mahbûb-ıdı

6541.Kaynadı kanı terahhum eyledi
Dönübenüñ halka böyle söyledi

6542.Kim bu hüsni nice ideyim helâk
Hayfdur bu sûretâ kim ola hâk

6543.Memleket-çün öldüremezem bunı
Mülkden bîzâram añlañuz beni

6544.Memleket çünkim girü elden gider
Kişi böyle yavuz iş idüp nider

6545.Üşbu resme nakş yazmış Zü'l-Celâl
Yıhup anı nice_ideyim pâyimâl

6546.Âdemi çün Sâni'e bünyâd ola
Anı yıhanuñ işi bî-dâd ola

6547.Virile bu dünyada aña sezâ
Âhiretde yâr ola aña cezâ

6548.Hak binâsın ol ki yıha bî-günâh
Dünya Ukbâda kilîmi_ola siyâh

6549.Baña gerekmez-durur bu tâc u taht
Buña lâyıkdur bu kamu mülk ü baht

PÂDİŞÂHÎ-İ ARGUN HÂN BÎST-SÂL

6550.Oldı Argun Hân bir ulu pâdişâh
Kim cihân itdi anı püşt ü penâh

6551.İşbu hâli görüben kaçdı vezîr
Lîki kaçmah olmadı_aña dest-gîr

6552.İrişiben itdiler anı helâk
Gör ne fitneler ider bu tîre-hâk

6553.Dili gör kişiyi neye yitürür
Dile bah kim nice başlar yitürür

6554.Ger benefşe_olmaya-y-ıdı bu dil
Böyle kesilmezdi başı eyle bil

6555.Uzun olursa dilüñ sûsen-misâl
Baş gerekse_it anı gonca bigi lâl

6556.Çün kazâ ire anı itmege def'
Göge çıhsañ kaçup itmez hîç nef'

6557.Üşbu iş üzre geçiben az zamân
Düşdi Argun göñline_Ahmedden gümân

6558.Evvel itmedi-y-se ol bunı helâk
Âhirü'l-emr anı bu eyledi hâk

6559.Âkıluñ pendin işitmeyen kişi
Ne aceb gider olur-ısa başı

6560.Üşbu sözi kim didüm yâd eylegil
İşe bu söz üzre bünyâd eylegil

6561.Sâde olup kimseye inanmagıl
Saña kimse dost ola sanmagıl

6562.Her kişi kendüzini sever hemîn
Kendü-y-içün dostdur saña yakîn

6563.İşbu mansıb k'adı-durur saltanat
Elde durmaz ölmeyince şeytanat

6564.Saltanatla şeytanat bir lafzdur
Fark iki harf arada iy sözi dür

6565.Laz-ıla ma'nî arasında yakîn
Çoh tenâsüb vardur iy pâkîze-dîn

6566.Mülk ü silk ü fehm ü vehmi it kıyâs
Hısm u hasmı ki_añlana üşbu kıyâs

6567.Âkıl-ısañ saña üşbu söz yiter
Akl pâyânına her işüñ yiter

6568.Oldı Argun Hân bir ulu pâdişâh
Kim pâyânına yürürdi mihr ü mâh

6569.Şâmdan Mısr-ıla aldı ol harâc
Hind mülkinden hem aldı mâl u pâc

6570.Cûd u adl-ile imâret eyledi
Kanda vîrân var 'imâret eyledi
6571.Zulm anuñ kişverinde yog-ıdı
Lîki insâf u mürüvvet çog-ıdı

6572.Ehl-i ilmi ol-ıdı evvel diren
Bunlara mersûm u hem icrâ viren

6573.Sordı ehl-i ilme kim n'idem k'İlâh
İtmeye binüm kilîmümi siyâh

6574.Didi ol kim ola ehl-i memleket
Farz aña oldur ki ide ma'dilet

6575.Memleketde adl itse pâdişâh
Af olur bâkî neki_iderse günâh

6576.Çünki adlüñ gāyetindedür ümîd
Bu-durur k'ola yüzüñ yarın sipîd

6577.Didi Hak tanuh ki adli arturam
Memleketden zulmı küllî götürem

6578.Adlden soñra ne gerek bileyüm
Şöyle kim var çâresini kılayum

6579.Didiler kim ulu iş-durur gazâ
Kim aña ehl-i sa'âdetdür sezâ

6580.Gāzi olan Hâlikuñ kılıcıdur
Düşmen-i dîne zafer bulıcıdur

LEŞKER-FİRİSTÂDEN-İ ARGUN BE-GÜRCİSTÂN

6581.Çünki Argun kıldı bu sözleri gûş
Kıldı ol dem tamarında kanı cûş

6582.Saldı Gürcistâna üçyüz biñ çeri
Ola diyü küfrden ol yir arı

6583.Ne çeri kim cümle âhen-pûş-ıdı
Kamu gerdûn-gûş u deryâ-cûş-ıdı

6584.Dürlü a'lâm-ıla elvân-ı direfş
Yaşıl u saru kızıl âl u benefş

6585.Çün nefîr ü kûs eyledi hurûş
Ol çeri itdi_anda deryâ gibi cûş

6586.Kafir-i Gürcîye çün irdi haber
Kim irişdi leşker-i feth ü zafer

6587.Bî-kerân leşkerle karşu vardılar
Berkidüp derbendi anda durdılar

6588.İtdiler ol sa'b derbendi siper
Kim adû anlara bulmaya zafer

6589.Çünki derbende_irdi Argun leşkeri
Lâ-cirem kim ceng itdi iki çeri

6590.Varuban derbende itse-y-düñ nazar
Diyedüñ Sedd-i Sikenderdür meger

6591.Seddi ardında sipâhî bî-şümâr
Cümle tîr-endâz u cevşen-süvâr

6592.Sa'b-ıdı derbend ü tolu tîr-idi
Feth ol derbende bî-tedbîr-idi

6593.Lîki girü dönemedi ol çeri
Şîr-gîr iderdi dönse kâfiri

6594.İki ay ol arada ceng itdiler
Birbirine yiryüzin teng itdiler

6595.Leşkerine virbidi Argun meded
Kankı ni'metden ki dirseñ bî-aded

6596.Âkıbet irişüben lutf-i İlah
Basılıban kaçdılar Gürcî-sipâh

6597.Her ki_aña te'yid-i Hak yârî kıla
Kanda kim varur-ısa mansûr ola

6598.Râyet-i islâm olur ser-firâz
Ger çeri çog ola vü yâ ola az

6599.Leşkeri küfr olsa sagışda füzûn
Olur az leşkerle kamu ser-nigûn

6600.Ol dem ol derbendi oda urdılar
Yanuban söynince anda durdılar

6601.Girdiler Gürcî'yi gâret itdiler
Kıruban halkın hasâret itdiler

6602.Şehr ü kal'a bulubanuñ yıhdılar
Kişt-kâr u bâg u hâne yahdılar

6603.Yüriyüp Encâsa degin urdılar
Kim kim buldılar-ısa kırdılar
6604.Kul u karavaş yüz elli biñ esîr
Aldılar çün oldı nusret dst-gîr

6605.Hem koyun-ıla sıgır onbiñ sürü
Alubanuñ döndi ol leşker girü

6606.Çün ganîmetleri cümle sürdiler
Soñı gelüp kavışınca durdılar

6607.Hasmdan bunca ganîmet aldılar
Girü dönüp dâr-ı mülke geldiler

6608.Devletinden çün yigirmi yıl temâm
Oldı gitdi kaldı ansuz bu makâm

6609.İki oglı var-ıdı şimşîr-zen
Şîr-gîr ü hasm-bend ü saf-şiken

6610.Ulu oglınuñ adı Gâzân-ıdı
Birinüñ adı Muhammed Hân-ıdı

6611.Ol ki dirler-idi Harbende aña
Gûş ol bu söze kim direm saña

ZİKR-İ GÂZÂN HÂN VE SÎRET-İ Û

6612.Çünkim Argun öldi Gâzân oldı hân
Dilegince oldı devr-i âsümân

6613.Ol sehâ vü sâhib-i ihsân-ıdı
Hâk ü sîm ü zer aña yiksân-ıdı

6614.Ol kişi kim sâhib-ihsân olmaya
Ölüden kemdür egerçi k'ölmeye

6615.Her ki bula virmeye zerr ü direm
Hâşa anı âdemî midür direm

6616.Çün bilürsin k'âdemî girü gider
Koma mâlı yi vü yidür ü gider

6617.Dünya ukbâ hâsıl eyle mâl-ıla
Ömri yile virme çoh âmâl-ıla

6618.Maluñ-ıla ayru ad it iktisâb
Yol budur v'Allâhü a'lem bi's-savâb

6619.Andan İbrâhîmüñ adı oldı Halîl
Kim sehâvet yolına buldı sebîl

6620.Cevne adı virmeg-ile tâzedür
Kamu halk anuñ adına bendedür

6621.Virmeg-ile Hâtim adı tâzedür
Âferînler aña bî-endâzedür

6622.Şâh-ı Gâzân Mekkeye çoh genc ü mâl
Virbidi bî-hadd genc ü sîm ü zer

6623.Hindi birbidi cihâd-ıçun çeri
Vardı vü Pîruz geldi leşkeri

6624.Dilleye dek Hindi gâret itdiler
Yıhuban yahup hasâret itdiler

6625.Çün şecâatde_anı iller bildiler
Rûmı kal'a kal'a anda kıldılar

6626.Çevürüp he rşehri itdiler hısâr
Lîkin aldı cümlesin ol nam-dâr

ZİKR-İ PÂDİŞÂHÎ-İ HÜDÂBENDE MUHAMMED HÂN

6627.Ol ölüp oldı Hüdâbende emîr
Kim ol-ıdı ehl-i ilme dest-gîr

6628.Key tevâzu’ ehl-idi ol pâdişâh
İşi hayr itmekdi halka sâl u mâh

6629.Ol-ıdı evvel imâma sarınan
Gürcüvâneden çıhıban arınan

6630.Anda Selçûka_ol zamân irdi zevâl
Kimi öldi kimi oldı pâyimâl

6631.Kalmadı ol hânedândan hîç eser
Çâre ne çün çarhdur bî-dâd-ger

6632.İşi bu kim cân u hâñları yahar
Şuglı bu kim hânedânları yıhar

6633.Rûm ilinde hîç gûşe kalmadı
Kim Hüdâbende_aña fermân kılmadı

6634.Bir kızı var-ıdı adı Olcayitû
Oglı-y-ıdı Bû Saîd-i nâm-cû

6635.Saltanatda olıcah on yıl temâm
Gitdi kaldı Olcayitû’ya_ol makâm

ZİKR-İ PÂDİŞÂHÎ-İ OLCAYİTU VE SIFAT-I Û

6636.Gerçi hâtûn-ıdı ol dânâ-y-ıdı
Kâr-dân-ıdı vü nîgû-râ-y-ıdı

6637.Her ne işi dutdı-sa bitürdi ol
Padişahlıgı başa yitürdi ol

6638.Niçe avret var-durur erden ulu
Niçe er vardur ki avretden alu

6639.Ne-durur erlik sehâ vü akl u dîn
Kimde kim var bu üçi erdür hemîn

6640.Ol ki yohdur anda bu ucdan eser
Kahbe avretden olur dahı beter

6641.Hâye vü kîr-ise erlige nişân
Pes erenler başıdur eşşek ayân

6642.Çünki avret ola adl-ile sehî
Fî'l-hakîka erdür ol nedür dahi

6643.Şimdi avret var ki anuñmi'ceri
Çohlaruñdur taylasânından arı

6644.Nef'süz er niçe kim olsa ulu
Hayrlu avretden olur ol alu

6645.Çün cemâlü'l-mer'i fî tayyi'l-lisân
Didiler nişe gelür bu taylasân

6646.Ger namâz u rûze ger ilm ü amel
Kamu bir nân-pâreye olmaz bedel

ZİKR-İ PÂDİŞÂHÎ-İ SULTÂÑ EBÛ SA'İD

6647.Çünki Olcaytûya pençe_urdı kazâ
Bû Saîd oldı cihânda pâdişâ

6648.Bû Saîde virmiş-idi Zü'l-Celâl
İlm ü fazl u hem cemâl ü hem kemâl

6649.Şekli bigi hattı_anuñ mahbûb-ıdı
Şi'ri dahı yüzi bigi hûb-ıdı

6650.Hem utârîd bigi key dânâ-y-ıdı
Tâli' ıssı zühre-i zehrâ-y-ıdı

6651.Olmaz-ıdı bir nefes bî-câm-ı mey
Gitmez-idi_öñinden anuñ çeng ü ney

İSYÂN-I ÇÛPÂN VE HELÂKÎ-Yİ Û

6652.Eyledi ol her işe Çûbân-ı hâs
Çünki Çûbân buldı andan ihtisâs

6653.Oldı Çûpân şöyle bir ulu emîr
Server ü kişver-güşâ vü mülk-gîr

6654.Şah kendü işretinde-y-di müdâm
İtdiler Çûbâna_itâat hâs u âm

6655.Dükedicek dehr çagını anuñ
Dîv azdurdı dimâgını anuñ

6656.Ne ki ayruhsı_oldı_anuñ endîşesi
Kendüyi arturmag oldı pîşesi

6657.Virdi bir oglına ol Rûma temâm
Kim Temürtaş ana dirlerdi be-nâm

6658.Birini Bagdâda itdi şehriyâr
Fârsda birini itdi tâcidâr

6659.Her yañadın begleri devşürdi ol
Kamusını azl idüp degşürdi ol

6660.Kendü kulın kodı olaruñ yirine
Zâhir oldı işi ne tedbîri ne

6661.Hâm-ıdı Çûpân işi vü râyı süst
Lâ-cirem düşmedi itdügi dürüst

6662.Ol ki kuldur kul bigi olmah gerek
Aldugını maslahatça_almah gerek

6663.Virdügin hem maslahatça viresi
Virmeg ü almahda aklı diresi

6664.Padişâh kulın eger sultân kıla
Kul gerek kim kul-idugını bile

6665.Ola endâze-y-le her iş k'işleye
Ger ala ger vire ger bagışlaya

6666.Bû Saîde didiler Çûbân kamu
İlleri_adlı ussuñı devşür ulu

6667.Kanı ulus kanı şehr-ile diyâr
Kanı mülk ü kanı il kanı hısâr

6668.Kendüzine dönderüp düzer temâm
Sen içersin bâde işüñ kaldı hâm

6669.Bâde-durur bâda viren devleti
İçmeye anı ol ola devletî

6670.Çünki gafletdür kamu bâde işi
Nicesi devlet bula andan kişi

6671.Bâde-y-ile kimse mülk almış degül
Baht u mey bir arada olmış degül

6672.Bâdedür bünyâdını dînüñ yıhan
Bâde-durur izzeti oda yahan

6673.Bâde içen dâyimâ rencûr olur
Taht u baht u memleketden dûr olur

6674.Pâdişâha üşbu söz idüp eser
Göñli oldı gussadan zîr ü zeber

6675.Virbidi Çûbânı_ohıdı gelmedi
Buyrugına_anuñ itâat kılmadı

6676.Bû Saîd-i şeh k'ulu sultân-ıdı
Adı dillerde Bahâdur Hân-ıdı

6677.Komadı oturmaga_anı nâm u neng
Az kişi-y-le yüridi Çûbâna teng

6678.Er gerek kim bezm güni bezm ide
Bezm günind'ana göre rezm ide

6679.Halk kim Çûbâna kanda var-ıdı
Kim ümîdi dâyimâ anlar-ıdı

6680.Bû Saîdüñ adını k'işitdiler
Orada Çûpânı koyup gitdiler

6681.Kaçuban Çûbân Horâsâna varur
Raht u bahtın cümle târâca virür

6682.Ol dahı ol fitnede oldı helâk
Anı dahı yidi hem bu tîre-hâk

6683.Böyle olur ol ki işin bilmeye
Elde-y-iken işe çâre kılmaya
6684.Diledi Çûpân k'ol-ıdı tâc-dâr
Lîkin oldı kendü eli-y-le tâc dâr

6685.Kendüyi bilse gerekdür her kişi
Tâ murâdınca ola anuñ işi

6686.Çünki Çûpânuñ işi oldı temâm
Bû Saîd aldı eline girü câm

6687.Ûd u çeng ile geçürdi gündüzin
Câm-ı Cem içüp unutdı kendüzin

6688.Bu-durur ancak şarâb içene nef'
Kim olur renc ü azâb anuñla şef'

6689.Câm-ı meydür kim virür câna safâ
Câm-ı meysüz ne-durur dirlik cefâ

6690.Rûma leşker birbidi kim varalar
Fitnesin Timurtaşun gidereler

6691.Rûm dahı yagı olmışdı aña
Zâlim olanuñ işi niçe oña

6692.Aña uyanlar koyuban gitdiler
Anı şöyle hâr u meftûn itdiler

6693.İder eylükde sadâkat her kişi
Ol yavuzluhda degül kimse işi

6694.Çün Temürtaş gördi kim hâm oldı kâr
Kendü kendüzine didi el-firâr

6695.Şâma şöyle diyü gitdi Rûmdan
Korhar-ıdı yolda râg u bûmdan

6696.Gitdi vü andan belürmedi nişân
N'oldı encâmı bilinmedi ayân

6697.Neler ider bu sipihr-i mihri gör
Kimseneye hîç var mı mihri gör

6698.Çünki Timurtaşuñ işi-oldı temâm
Girü sultân Bû Saîd isdedi câm

6699.Lu'b-ıdı işi vü nûş-â-nûş mey
Hem semâ'-ı erganûn u çeng ü ney

6700.Memleket işine meşgûl olmadı
Hîç kimseden nasîhat almadı
6701.Hâsılı ne bâdenüñ şerr ü fesâd
Bâde içen pend mi eyleye yâd

6702.Lâ-cirem her yaña düşdi şeytanat
Süst düşdi anda şugl-ı saltanat

6703.Çün şebân mest ola yata uyıya
Kurd u ugrı aña koyun mı koya

6704.Bâde-y-ile memleket cem' olımaz
Ol olan yirde dah'iş yir bulımaz

6705.Gördiler kim mülk kaygusın yimez
Meyden artuh nesneyi binüm dimez

6706.Halk anuñ işinden âzâr aldılar
Belki andan cümle bîzâr oldılar

6707.Âkıbet Bagdâ anuñ avreti
K’ol-ıdı mahbûbı vü hem sohbeti

6708.Bir kaçı-y-la düzülüp virdi_aña zehr
Gör neler itdi vü ider işbu dehr

6709.Zî aceb iş kim bir ulu pâdişâh
Mekr-ile bir kahbenüñ oldı tebâh

6710.Ger er-iseñ avrete inanmagıl
Saña eylük idesidür sanmagıl

6711.Kim olardur fâtişâtün fâcirât
Sâhirâtün kâzibâtün mâkirât

6712.Ol ölincek toldı âlem dâr u gîr
Bu anı itdi vü ol bunı esîr

6713.Niçeler tahta oturdı k’ola şâh
Tahta-i tâbûta gird’olup tebâh

6714.Niçeler kasd itdi k’ola zûdmîr
Oldı şöyle kim şererdür zûd mîr

PÂDİŞÂHİ-İ ŞEYH HASAN-I NEVÎN

6715.Âhirü’l-emr irişüp emr-i İlâh
Şeyh Hasan oldı ol ile pâdişâh

6716.Oglı-dı Olcayatû sultânuñ ol
Kahrı eksük mihri vü in’âmı bol

6717.Niçe k’ol şâh-ıdı il ma’mûr-ıdı
Bid’at ü cevr ü sitemden dûr-ıdı

6718.Şâh Dil-şâdı_aldı ol kâbîn-ile
Şöyle kim ââık-durur âyîn-ile

6719.Ol Dımışk Hâce kzı-y-dı kim sipihr
Yüzine bahduhda sanur-ıdı mihr

6720.Niçeler gül yüzine hayrân-ıdı
Niçeler ışkında ser-gerdân-ıdı

6721.Anuñ-ıçun adı_anuñ Dil-şâd-ıdı
K’andan ulu vü kici dil-şâd-ıdı

6722.Sûret ü sîretde-y-idi dil-pezîr
Bahşiş ü ihsânda-y-ıdı bî-nazîr

6723.Şeyh Hasan ondört yıl olup pâdişâh
Anı dahı yuddı bu hâk-i siyâh

PÂDİŞÂHÎ-İ ŞEYH HASAN-I TEMÜRTAŞ

6724.Ol ölicek geldi kici Şeyh Hasan
Kim Temürtaş oglı-y-ıdı añla sen

6725.Kamu Çûpânîler aña uydılar
K'anda devletden alâmet tuydılar

6726.Yidi yıl sultâñ olup Îrâna ol
Buldı_ecel çengâlı aña dahı yol

PÂDİŞÂHÎ-İ MELİK EŞREF

6727.Eşrefe kim kardaşıdur irdi baht
Anuñ oldı mülk ü mâl u tâc u taht

6728.Oldı bir sultân Melik Eşref ki mihr
Görmedi_anuñ bigi döneli sipihr

6729.Nice gerek bilür-idi saltanat
Lîki anda gālib-idi şeytanat

6730.Katı bî-rahm-ıdı vü bî-dâd-ger
Adlden yog-ıdı anda hîç eser

6731.Dünyada her ne ki var fısk u fesâd
Vardı anda hem dahı kibr ü inâd

6732.Döyemedi hergiz aña il ü şehr
Kim nihâyetsüz iderdi halka kahr

6733.Bir haremde komadı bir perde sag
Komadı kim ola rûşen bir çirâg

6734.Halkuñ oglı kızına sundı ol el
Devletine lâ-cirem düşdi halel

6735.Halk zulmından çü câna yitdiler
Hân u mânlar terk idüben gitdiler

6736.Deşt iline şâh-ı cânî hân-ıdı
Kim ten-idi kişver ü ol cân-ıdı

6737.Adl-ile insâf-ıdı işi anuñ
Nice diye vasfını kişi anuñ

6738.Kaçuban Eşrefden aña geldiler
Yalvarıban aña zârî kıldılar

6739.Didiler kim sini itmişüz penâh
Kim halîfesin sen iy zıll-ı İlâh

6740.Ehlümizi kurtarı virgil bize
Çâker ü bende_olalum cümle size

6741.Bunca nefsi ger sen ihyâ kılasın
Hak katında kurb-ı menzil bulasın

6742.Ol müsülmânları itmeklik halâs
Çünki farz olmışdur ol sultâna hâs

6743.Altıyüzbiñ kişi cem' idüp temâm
Yüridi Tebrîze şâh-ı nîg-nâm

6744.Var-ıdı Eşrefde toksan biñ kişi
Kim kamunuñ ceng itmekdi işi

6745.Durdı Eşref anda bir yire çıhup
Kim göre düşmen sevâdını bahup

6746.Çün ırahdan gördi bir deryâ gelür
Kim neye kim ugrasa yıhar alur

6747.Cümle kaçdılar diyüben el-firâr
Kimsene idemedi bir dem karâr

6748.Anda dutup Eşrefi_itdiler esîr
Olmadı kimsene aña dest-gîr
6749.Anı dutanlar ki hâna vardılar
Anı hânuñ kullarına virdiler

6750.Hân gelüp Tebrîze kurdı bârıgâh
Bir zamân Tebrîzde oturdı şâh

6751.İlleri cümle müsahhar eyledi
İstimâlet virüben hoş söyledi

SEBEB-İ HELÂK-İ MELİK EŞREF

6752.Eşrefüñ bir kızı var-ıdı meger
Kim kamu hüsn-idi ol tâ-pâ vü ser

6753.Kaşları-y-ıdı anuñ mihrâb-ı cân
Zülfi sevdâsında yanardı cihân

6754.Sûretin sorsañ ne-y-idi âfitâb
Ger tenin añsam ne diyem mâhitâb

6755.Agzı mîm-i la'l-ıdı ol dahı nihân
Mîmden ayn-i hayât olmış revân

6756.Aldı anı pâdişâh kâbîn-ile
Halvetine birbidi âyîn-ile

6757.Mihr bulamadı anda pâdişâh
Oldı ol işden anuñ göñli tebâh

6758.Didi bu iş nireden-durur saña
Didi atamdur bunı iden baña

6759.Eşrefi ol gice itdürdi helâk
Böyle olur kişi k'anda_olmaya bâk

6760.Ko yavuz işi ki ol dirlik degül
Hâyin olmagıl ki ol erlik degül

6761.Şehvete uyma ki âfet-durur ol
Dünya ukbâda mahâfet-durur ol

6762.Öldi Eşref buldı halk andan halâs
Hâna cânlardan duâlar oldı hâs

6763.Çün musahhar oldı ol kişver aña
Döndi girü gitdi ilinden yaña

6764.Virdi Birdi Hâna Tebrîzi temâm
K'anda ol şâh ola halk aña gulâm

6765.Gider-iken yol hevâsından meger
İtdi bir illet mizâcına eser

6766.Bir iki gün hasta düşdi şehriyâr
Sandılar ki_ayruhsıdur nâ-gâh kâr

6767.Birdi Hâna bir kişi birbidiler
Atañuñ hâli yavuzdur didiler

6768.Birdi Hân kim işbu peygâma uyup
Göç itdi deşte Tebrîzi koyup

6769.Ol irince atası bulup ilâc
Başladı kim sıhhate döne mizâc

6770.Birdi Hân u ulu begler uş temâm
Bildiler kim kamu işler oldı hâm

6771.Ayag üstine durıcah pâdişâh
Cümlesini idiser bî-şek tebâh

6772.Hânı anda bogup itdiler helâk
Ejdehâdur kimleri yir gör bu hâk

6773.Altı aydan k'oldı Birdi Hân revân
Gitdi_Ahîçuk adlu kişi_oldı ayân

ZUHÛR-I AHIÇUK DER-TEBRÎZ VE İNHİZÂM-I VE HELÂKET-İ Û

6774.Yog-ıdı anda pâdişahlıhdan neseb
Kimse yog-ıdı_itdi sultânlıh taleb

6775.Şöyle kim âdet idüpdür âsümân
Anı dahı aldadı birkaç zamân

6776.Cem' idiben Muzaffer çoh sipâh
Yüridi k'ide Ahîçugı tebâh

6777.İde Tebrîzi dahı kendüye râm
Kim Acem mülki anuñ ola temâm

6778.Ol yaña Bagdâddan Sultân Üveys
Yüridi üstine anuñ Hân Üveys

6779.Çün Muzafferle Ahîçuk düzdi saf
K'ideler ceng-ile birbirin telef

6780.Şâh Üveys urdı orada bir yiri
İhtiyâr idüp yasadı leşkeri

6781.Ol arada düzdi leşker şâh hem
Basmadı ayruh yire ol bir kadem

6782.Gözedür-idi ol iki leşkeri
Göre kim basılur ikiden biri

6783.Basılan ardınca çün basan vara
Atı yorıla vü kendüzi ire

6784.Vara bu anuñ-ıla ceng ide tîz
Başına kopara anun rüstahîz

6785.Kûs-ı harb urıldı çalındı nefîr
İtdiler birbiri-y-ile dâr u gîr

6786.Her yañadın tîr bârân itdiler
Yayı ebrû ohı bârân itdiler

6787.Tîg-i ser-tîz ejdehâ-girdâr-ıdı
Süñüyi diye-y-düñ ef'î-mâr-ıdı

6788.Baş-ıdı her yaña kim itseñ nazar
Gevde-y-idi nireye kılsañ güzer

6789.Yiryüzi kandan buhâr olmış-ıdı
Kan buhârı-y-la hevâ tolmış-ıdı

6790.Atlar ayagı tozından âsümân
Şöyle-y-idi kim görinmezdi ayân

6791.Geh süñü-y-ile iderler-idi harb
Geh kılıc-ıla ururlar-ıdı darb

6792.Dâm u dedd anda ziyâfetde idi
Cân u ten orada âfetde idi

6793.Çünki germ oldı tenûr-ı kâr-zâr
Anda basıldı Ahîçuk hâr u zâr

6794.Kaçdı_Ahîçuk ardına düşdi çeri
Şol kadar kim kaldı at ardı eri

6795.Şâh Üveys açıban oradan kemîn
Kim Muzafferle ide ol ceng ü kîn

6796.İtdi_Üveys anda bir ulu kâr-zâr
Kaçdı öñinden Muzaffer hâr u zâr

6797.Yezd ü Şîrâz u Sıfâhân leşkeri
Şöyle kaçdılar ki kalmadı biri
6798.Niçe öldi niçeler oldı esîr
Basılan kişiye kimdür dest-gîr

6799.Ol Muzaffer k'irmiş-idi_aña şikest
Şeh zafer bulıban anı itdi pest

6800.Key bahâdurdı Üveys-i tîg-zen
Leşker-râ-y-ıdı vü hem saf-şiken

PÂDİŞÂHÎ-İ SULTÂN ÜVEYS(A.R) VE CENG-İ Û BÂ-VELÎ Kİ VÂLÎ-İ HORÂSÂN BÛD

6801.Şeh velî anuñla idem didi ceng
İtdi lîkin oldı âlem aña teng

6802.Cem'idiben Horâsân leşkerin
Geldi kim ide anuñla ceng ü kîn

6803.Vâli-yi mülk-i Horâsândı velî
Cengde Sâm u Nerîmândı velî

6804.İtdi_Uveys anuñ-ıla şöyle neberd
Ki_at ayagından göge irişdi gerd

6805.Atılan oh k'ef'î-yi bî-cân-ıdı
Korhısından ejdehâ bî-cân-ıdı

6806.Sûret-i mevt-idi kılıcı anuñ
Kim alurdı cânını ol düşmenüñ

6807.Kılıcı-y-ıdı anuñ bir tîz-berk
Kim yanardı tâbişinden garb u şark

6808.Çünki gāret germ oldı kâr-zâr
İndi atından orada şehriyâr

6809.Çünki sultânı piyâde buldılar
Cümle ol leşker piyâe oldılar

6810.Şeh ohın döküp eline aldı yay
Yüz göge dutup didi kim iy Hüdây

6811.Ben hak üzre-y-sem mu'âvin ol baña
Hakk eger hasmuñsa yârî kıl aña

6812.Bu sözi diyüp ele yay aldılar
Düşmeni oha nişâne kıldılar

6813.Hasmı ol dem tir-ile_itdiler helâk
Zahm-ı peykân itdi_oları tîre-hâk
6814.Âkıbet râyetleri olup ser-nigûn
Kaçdılar başdan ayaga gark-ı hûn

6815.Oh ucından basılıban ol sipâh
Virdiler târâca raht u bârıgâh

6816.Âdeti çarhuñ bu resm-ile olur
Gâh ider şâd u geh gam-gîn kılur

6817.Kalma çarhuñ mâlına vü mihrine
Kahrını gör virme göñül mihrine

6818.Üşbu sultânlar ki şerh itdüm saña
Noldılar âhir eyitgil sen baña

6819.Durmayacah yir-içün ceng itdiler
Yiriyirinde koyuban gitdiler

6820.Pâk-dâmendi Üveys-i dâd-ger
Var-ıdı anda vilâyetden eser

6821.Pâdişâh kim adl ü bî-âzâr ola
Ne kerâmet dirseñ anda var ola

6822.Onyidi yıl oldı ol İrâna şâh
Bir kişi itmedi andan hergiz âh

VEFÂT-I SULTÂNÜ'L-MERHÛM MAGFÛR SULTÂN ÜVEYS BERREDALLAHÜ MADCAEHÜ VE MİSVÂHÜ

6823.Çünki ölümi anuñ geldi yakın
Sag-iken öldügini bildi yakîn

6824.Çün ölümini hakîkat bildi ol
Halkı ohıdı vasıyyet kıldı ol

6825.Şeyh Hüseyn olsun didi yirüme şâh
K'ol-durur mecmû'-ı halka nîg-hâh

6826.Pes diri vü sag-iken rûh u beden
Kazdı gûr u düzdi kendüye kefen

6827.Pes varup bir kûşede oturdı ol
Begligüñ eşgālını götürdi ol

6828.İrte vü gice ibâdet eyledi
Hakka ihlâs-ıla tâat eyledi

6829.Tâatı ihlâs-ıla it iy refîk
Kim ola Tevfîk saña hem-tarîk
6830.Ne-durur tâat beden ihlâs-ı cân
Cânsuz olur mı beden rûşen-revân

6831.Saltanatla dünyayı dutdı Üveys
Dünyadan bu resm-ile gitdi Üveys

6832.Kanı ol İzz ü Celâl u ol Kemâl
Kanı ol Lutf-ıla ol Hüsn ü Cemâl

6833.Cümle oldı toprah altında nihân
Veh ki ne hûn-hâr-durur bu cihân

6834.Dünyada görgil ki ne işler olur
Pâdişahlar başına neler gelür

6835.Niçe kim döndi döniser âsümân
Âdemîleri ögidür âs-mân

6836.Bir degirmendür bu çarh-ı tîz-gerd
Kim ögütdügini ider tîz gerd

6837.Çün degüldür baht u devlet pâyidâr
Anuñ-ıçun ne gerek bu gîr ü dâr

6838.Çün gidersin bunda kalur mâl u genc
Ne-durur pes bu kamu bî-hûde renc

6839.AHMEDÎ hâlini dünyânuñ saña
Didi ger gûş olduñ-ısa sen aña

6840.Sözini anuñ eger diñleyesin
Niçe bilmedügüñi añlayasın

PÂDİŞÂHİ-İ SULTÂNÜ'D-DEVLETİ VE'D-DİN HÜSEYN HÂN TÂBE SERÂHÜ VE MERKADEHÜ

6841.Öldi_Üveys ü şâh oldı Şeyh Hüseyn
Kim cemâlı-y-ıdı_anuñ dünyâda zeyn

6842.Var-ıdı ol pâdişâhda bir cemâl
Kim yog-ıdı aña âlemde misâl

6843.Yañagı_anuñ lâle-i hamrâ-y-ıdı
Gözleri hod nergis-i ra'nâ-y-ıdı

6844.Akl dahı zülfine mecnûn-ıdı
Gamzesine cân u dil meftûn-ıdı

6845.Cân bigi ol kamuya mahbûb-ıdı
Ömr bigi cümleye mergūb-ıdı
6846.Halk alurlardı yolını gündüzin
Kim giderken görelerdi gün yüzin

6847.Yüzi şem'i âleme virürdi tâb
Aña pervâne olurdı âfitâb

6848.Çün imâret oldı_atadan aña behr
Oldı adli-y-le imâret il ü şehr

6849.Oldı eyyâmında_anuñ ehl-i hüner
Server-i ser belki cümle tâc-ı ser

6850.Key sehâ-y-ıdı v ü ehl ü pâk-dîn
Sünnetüñ yolını dutardı yakîn

6851.Cevneden yig olmaga_iderdi heves
Lîki anda yog-ıdı ol dest-res

6852.Hindde ot bigi yirden zer biter
Bu vücûh ol virmege nice yiter

6853.Dir-idi kim Cevnedeki genc ü zer
Binüm olsa görelerdi kimdür er

6854.Sâde-dil oldugı-çun ol pâk-dîn
Dutmaz-ıdı kimseden göñlinde kîn

6855.Kimse baña kasd ide dimez-idi
Kimse dir-ise dahı uymaz-ıdı

6856.Gāfilâne olur-ıdı ol müdâm
Gafleti-y-di hôd anuñ işi temâm

6857.Çün sekiz yılda düketdi müddeti
Buldı Sultân Ahmed aña fursatı

6858.Fursatı fevt itmedi dutdı anı
Öldürüp hâk-i zemîn itdi anı

6859.Hâkden olan gerek kim hâk ola
Kadr ü rütbetde eger eflâk ola

6860.Gül bigi hâk oldı bî-vakt ol_likā
Nâzük olanlarda kem olur bekā

6861.Çâre ne çün böyle geldi rûzigâr
Kim dökilür gül kalur yirinde hâr

PÂDİŞÂHÎ-İ SULTÂN BİN SULTÂN ÜVEYS

6862.Çünki Sultân Ahmed oldı pâdişâh
Girü nâle oldı halk işi vü âh

6863.Şöyle kim Merrîh bed-girdâr-ıdı
Zâlim ü bî-rahm u hem hûn-hâr-ıdı

6864.Gice yog-ıdı ki itmez-idi kan
İşi gündüz zulm ü cevr-idi hemân

6865.Hûb oglanları ol itdürdi hâs
Çünki katında bulurlardı_ihtisâs

6866.Bî-sebeb kamusın öldürür-idi
Yirlerine dahı buldurur-ıdı

6867.Rûzigârında hurûc itdi Temur
Eyledi dünyâyı añâ çeşm-i mûr

6868.Aldı Bagdâdı Temur u itdi hâk
Kıldı Sultân Ahmedüñ halkın helâk

6869.Kaçdı Sultân Ahmed âvâre olup
Düşdi Rûm u Şâma bî-çâre olup

6870.Halk anı dirler ki oldı dâd-ger
Ben direm bu söze kim Leyse'l-haber

6871.Bislenürse şîr ü şekkerle yılan
Zehr pâ-zehr oldugı olur yalan

6872.Kevserüñ suyı-y-la suvarılsa pîş
Cism ü câna olur ziyânı dahı bîş

6873.Âkıbet bir fitne vü yeng eyledi
Dutmaga Tebrîzi âheng eyledi

6874.Kara Yûsuf mîr-idi Tebrîzde
Kim Tehemtendi hurûş u hîzde

6875.Karşuladı râst Sultân Ahmedi
Basdı vü eyledi tâlân Ahmedi

6876.Dutdı vü katl itdi âsânlıg-ıla
Dimnelikle degül arslanlıg-ıla

EVÂRÎH-İ MÜLÛK-I ÂL-İ OSMÂN VE GAZV-İ İŞÂN BÂ-KÜFFÂR

6877.Bu tevârîhi çün eyledüm beyân
Göñlüme bir nesne düşdi nâ-gehân

6878.Dahı sözler vesvese_ol ilhâmdur
Çâresi anuñ nedür itmâmdur

6879.Ol melikler k'anları zikr eyledüm
Hâletin ü sîretini söyledüm

6880.Kimi kâfirdi kimi ehl-i sitem
Kahr-ıdı anlarda bîş ü lutf kem

6881.Ol Mogol sultânlarınuñ adlini
Nice-y-idi işit imdi şerhini

6882.İtmediler anı kim Cingîz Hân
Zulmdan halka ider-idi ayân

6883.Zulm itdiler velî kānûn-ıla
Ellerin boyamadılar hûn-ıla

6884.Zulm kim kānûn u zabt-ıla ola
Adl bigi halka ol âsân gele

6885.Vardur ol sözlerde bize çoh zelel
Eydelüm şimd’anı k’anda yoh halel

6886.Çün añıldı ol kamu ehl-i sitem
Zikre getürelüm ehl-i adli hem

6887.Añalum ol begleri kim ser-te-ser
Hem müsülmân-ıdılar hem dâd-ger

6888.Kamusınuñ işi kâfirle cidâl
Geydügi vü yidügi mâl-ı halâl

6889.Bu kitâba eydelüm anı hitâm
K’anuñ-ıla ola bu nâme temâm

GAZAVAT-NÂME

6890.Bir Gazâvet-nâme düzeyim saña
İşid illâ i’tirâz idüp baña

6891.Gāziler soñra nişe añıldı dime
Anlar aşağa neçün geldi dime

İSTİ’ZÂR-I TE’HİR-İ KAZIYYE-İ GĀZİYÂN

6892.Soñra gelen öñ gelenden yig olur
Fikri olan bunı kim direm bilür

6893.Virdi Hakk insâna feyz itdükde cûd
Kudret ü akl u hayât u hem vücûd

6894.Akl ol üçden yigreg-idi bî-gümân
Lâ-cirem soñra_oldı anlardan ayân

6895.Soñra geldi enbiyâdan ol Resûl
Hâtem oldı vü kamudan eşref ol

6896.Dört Kitâbuñ soñı Kurândur gelen
Fazl-ıla_oldur anlara nâsih olan

6897.Kamudan çün soñra geldi âdemî
Fazl-ıla oldı kamunuñ hâtemi

6898.Pâdişâh aşağa yuharu alem
Ol alemden pâdişâh olur mı kem

6899.Dürr-i meknûn bahr ka'rında olur
Hâr u has hâşâk yuharu kalur

6900.Tebbet-ile Kulhüvallâhü ahad
Bu söze hüccet ki yohdur aña red

ÂGÂZ-I DÂSİTÂN

6901.Birgün ol Sultân Alâüddîn Saîd
Sordı n'olur hâl-i gâzî vü şehîd

6902.Bildi anı kim gazâ key iş olur
Gāzi_olanuñ haşri bî-teşvîş olur

6903.Gāzi_olan Hak dîninüñdür âleti
Lâ-cirem hôş olasıdur hâleti

6904.Gāzi olan Tanĝrınuñ ferrâşıdur
Şirk çirkinden bu yiri arıdur

6905.Gāzi olan Hak kılıcıdur yakîn
Gāzi_olur püşt ü penâh-ı ehl-i dîn

6906.Anı k'ola Tanĝrı yolında şehîd
Öldi sanma kim diridür ol saîd

6907.Hak katında rızk içindedür olar
Ölmediler belki zindedür olar

6908.Pes heves itdi k'ide ol bir cihâd
Ola kim gāzî uralar aña ad

6909.Leşkerini cem' idüp girdi yola
Gündüzalp Ertogrıl anuñla bile

6910.Dahı Gökalp u Oguzdan çoh kişi
Olmış-ıdı_ol yolda anuñ yoldaşı

6911.Konyadan çün geldi Sultân yükine
Katına geldi halâyık yükine

6912.Baylara i'zâz u ikrâm eyledi
Yohsula ihsân u in'âm eyledi

6913.Dâr-ı küfre saldı oradan çeri
K’iller urup öldüreler kâferi

6914.Anda Ertogrıl çog itdi kârı-zâr
Lâ-cirem oldı cihânda nâm-dâr

6915.Urdı bî-hadd il ü aldı genc ü mâl
İtdi leşker-dâr-ı küfri pâyimâl

6916.Ol yörede durdı birkaç vakt şâh
Tâ kim ola kâfirüñ işi tebâh

6917.Sulh-ıdı Tâtâr anuñla ol zamân
İşidicek kâfere_oldugın revân

6918.Buluban fursat girü il urdılar
Ahdi bozup girü kîne durdılar

6919.Bu haberden irdi çoh teşvîş aña
Lâ-büd oldı girü dönmek iş aña

6920.Virdi ol etrâfı Ertogrula şâh
K’ide def’in ehl-i küfrüñ sâl u mâh

6921.Bu kadar feth oluban rûzî aña
Döndi gitdi girü Konyadın yaña

6922.Uydı anca çoh kişi Ertogrıla
Oldur iş kim dâniş-ile togrıla

6923.Ol gelenlerle göñül berkitdi ol
Hak yolına cânını terk itdi ol
6924.Yüridi Sögüt iline geldi ol
Kılıc-ıla ol yöreyi aldı ol

6925.Bunuñ üstine çü geçdi az zamân
Yüzini dönderdi andan bu cihân

6926.Gitdi Ertugrıl cihândan yirine
Oglı Osmân kaldı anuñ yirine

İMÂRET-İ OSMÂN VE SIFAT-I KÂR-I VE SİRET-İ Û

6927.Oldı Osmân bir ulu gāzî kim ol
Nireye kim vardı-y-ısa buldı yol

6928.Her yaña birbidi bir bölük çeri
K’il uralar katl ideler kâferi

6929.Bilecüki itdi feth ol nâm-dâr
Eynegöl-ile İznîki eyledi hısâr

6930.Eyle takdîr itdi Hakk Azze ve Cell
K'almadın ol ikisin irdi ecel

PÂDİŞÂHÎ-İ ORHAN BİN OSMÂN

6931.Ol ölicek aldı yirin Urhân
Aña didi_ehl-i kerâmet k'ur hân

6932.Her yañadın yüriyüben bir çeri
Rûz u şeb târâc itdi kâferi

6933.Avret oglan buldugın itdi esîr
Kırdılar bâkî ne var bürnâvü pîr

6934.Kâfir üzre ahdılar a'vân-ı dîn
Andan itdiler gazâ adın ahın

6935.Kâferi karşu yirinden sürdiler
Küfri yire sohuban yitürdiler

6936.Her yañadın il ehli yitdiler
Dîn nedür ü şer'i takrîr itdiler

6937.Nirede kim var-ıdı âsâr-ı şirk
Yudı tevhîd anı vü kalmadı çirk

6938.Ol zamândan kim farîza_oldı gazâ
Bâri anlar bigi kim kıldı gazâ

6939.Key ulu gâzî_aldı biş altı hısâr
Bunlar aldı bunca_il ü şehr ü diyâr

6940.Çünki Hakk Urhânı itdi pâdişâh
Oldı ol dîn ehline püşt ü penâh

6941.Oldı âlî-câvidân râyât-ı dîn
Oldı zâhir tâ-ebed âyât-ı dîn

6942.Munsıf-ıdı Urhânı u dâd-ger
Unıdıldı anuñ-ıla adl-i Ömer

6943.Kanda kim Osmânîler adli ola
Orada adl-i Ömer nişe_añıla

6944.Mescid ü mihrâb bünyâd eyledi
Niçe dâr-ı hayr âbâd eyledi

6945.Her yaña kim birbidi ol bir çeri
Yıhuban yahdılar oda kâferi

6946.Togru geldi her ne k'işledi-y-se ol
Yirine yitdi ne başladı-y-sa ol

6947.Geldi her yirden aña çoh sîm ü zer
Kul u karavaş latîf ü sîm-ber

6948.Râyet-i küfr oldı anda ser-nigûn
Kâferüñ beglerin itdiler zebûn

6949.Az zamânuñ arasında ol bölük
Yohsul-iken cümlesi oldı mülûk

6950.Çünki nusret buldı Hakdan nâm-dâr
Bursayı aldı idiben ol hısâr

6951.Yıhıban anda kelisyâ-y-ıla deyr
Mescid eyledi binâ vü dâr-ı hayr

6952.Vâr-durur şimdi hayr ol dârda
Toludur ni'met der ü dîvârda

6953.İznik'i dahı çeküp renc ü ta'ab
Aldı çün fethini eyledi taleb

6954.Aldı anı kâfirin kıldı helâk
Şimdi mü'min yiridür ol â u hâk

6955.Gör ki nice dâr-ı islâm oldı ol
Gör nice ilm ehli-y-ile toldı ol
6956.Pâk-dîndi Urhân pâk-i'tikâd
İlm ehli buldılar andan murâd

6957.Geldi katına Sinân kim ol fakîr
Olmış-ıdı fakr elinde esîr

6958.Dir-iken ki_el-fakru kâdâne yekûn
Baht oldı aña gınāda reh-nümûn

6959.İlm adına itdi anı Paşa Sinân
Buldı andan mâl u câh u nâm u nân

6960.Bir bahâdur server-idi Urhân
K'aña dirlerdi Nerîmân-ı zamân

6961.Atdugı ohdan uşanurdı kader
Ejdehâ rumhından iderdi hazer

6962.Kılıcı_anuñ bir musavver merg-idi
Sanasın ol bâd u cânlar berg-idi

6963.Gürzin alduhda ele ol nâm-dâr
Düşer-idi korhuya Sâm-ı Süvâr

6964.Bahşişi var-ıdı lîkin Hâtemî
Gûşişi var-ıdı lîkin Rüstemî

6965.Mü'mine rahmetdi âfet kâfire
Salmış-ıdı biñ mahâfet kâfire

6966.Mihri-y-idi mü'mine anuñ şifâ
Kahrı-y-ıdı kâfire anuñ şakâ

6967.Lâza düşmiş-idi andan velvele
Üngürüsüñ illerine zelzele

FİRİSTÂDEN-İ URHAN SÜLEYMAN PAŞA-RÂ Bİ-İSREYAKA EZ-BERÂ-YI GAZÂ VE CİHÂD

6968.Ulu oglı-y-dı Süleymân Pâşa nâm
Anda-y-ıdı şâh u serverlik temâm

6969.Hem şecâat hem sehâvet ehl-idi
Hem siyâset hem riyâser ehl-idi

6970.Hûb evsâf-ıla ol mevsûf-ıdı
Şöyle kim eltâf-ıla ma'rûf-ıdı

6971.Dâyimâ iderdi cehd ü ictihâd
Kim ölince dîn yolında ide cihâd
6972.Fikre düşdekde ol Âsaf-râ-y-ıdı
Cenge girdüginde saff-ârâ-y-ıdı

6973.Ne fazîletdür gazâ bilür-idi
Hak yolında terk-i cân kılur-ıdı

6974.Şîr-gîr-idi vü hem şimşîr-zen
Hasm-bend-idi vü hem düşmen-şiken

6975.Birbidi_İsregeçeye anı Urhân
Kim gazâ ide orada bir zamân

6976.Kim yüriye leşker-ile_ol nâm-dâr
Memleket feth ide vü şehr ü diyâr

6977.Ne ki kâfirde bulur-ısa yıha
Hân ü mânların kamu oda yaha

6978.Da’vet-ile gelmeyeni öldüre
Leşker-i islâmı gālib oldura

6979.Tangrı emri vü atası râyı-la
Vardı kâfir iline leşker bile

6980.Dîn-içün itdi orada çoh gazâ
Oldı gāzī olmaga adı sezâ

6981.Nireye kim vardı gâlib oldı ol
Çoh diyâr u şehr ü kal’a aldı ol

6982.Ol arada ol kadar eyledi ceng
K’andan uşanurdı magribde fireng

6983.Kanda kim irdi-y-ise nâm-dâr
Feth idüp iller aldı vü diyâr

6984.Her murâdı kim diledi buldı ol
Lâ-cirem bir ulu sultân oldı ol

6985.Kal’alar virdiler aña mâl u bâc
Aldı kâfir beglerinden çoh harâc

6986.Kanda kim buldı kelisyâ yıhdı ol
Nâkus u zünnârı oda yahdı ol

6987.Yire sohup eyledi küfri nihân
Lâilâhe_illallahı kıldı ayân

6988.Çoh kelisyâ yıhdı mescid yapdı ol
İkilik yog-ıdı bire tapdı ol
6989.Niçe kez eyledi anda ol kıtâl
Niçe küfr ehlini itdi pâyimâl

6990.Vîze vü Mîgalkara vü İpsala
Feth oldı aña bu üçi bile

6991.Anda kâfir leşkeri oldı zebûn
Râyet-i küfr anda düşdi ser-nigûn

6992.Az zamândan çünki geçdi ay u yıl
Toldı “AlLâhu_Ekber”ile şehr ü il

6993.Îsî tapıldugı yirde ol zamân
Şimdi añılan Muhammeddür hemân

6994.Bir zamândan irdi_aña çeng-i ecel
Çâre ne Hakk emrine Azze ve Cel

6995.Fî’l-mesel nedür cihân bir reh-güzer
Üşbu menzilden k’emel-durur gider

6996.Çünki adı yir-durur ne bulsa yir
Ögmegil anı niçe gerekse yir

6997.Dünyanuñ mihrini göñlüñden gider
Üşbu menzilden k’emel-durur gider

6998.Çoh emel dutup saña kim didi az
Çün bilürsin ömrüñi kim olur az

6999.Fikr it kimleri kahr itdi cihân
Kimler olmışdur yir altından nihân

7000.Topraguñ her zerresinden itseñ taleb
Bulına biñ zülf ü hâl ü hatt u leb

7001.Hûb yazar hûb nakş urur düzer
Çün temâm ider anı girü bozar

7002.Lutf u kahrı Hakkuñ olmah-çun ayân
Emr-ile geldi vücûda bu cihân

7003.Bisler ü arturur irdükde kemâl
Ol kemâle irgürür naks u zevâl

7004.Oglı-y-ıçun itdi nâle Urhân
Ölüye nef’ eylemez âh u figân

7005.Bir zamân çünkim bu çarh-ı âb-gûn
Geh ser-efrâz oldı vü geh ser-nigûn
7006.Gündüz ü gice yüridi mihr ü mâh
Geldi gitdi rûz u hafta sâl u mâh

7007.Geh hazân itdi vü geh tâze bahâr
Gâh tire-şeb gehî rûşen-nehâr

7008.Tangrıdan va’de iriben Urhan
Oldı bundan Huld bâgına revân

7009.Dutuban otuz tokuz yıl tâc u taht
Cennetüñ gül-zârına iletdi raht

PÂDİŞÂHİ-İ MURÂD BEG GĀZİ Sİ-SÂL-BÛD

7010.Aldı anuñ yirini Gāzî Murâd
Kim cihâd u gazv-ıdı aña murâd

7011.Pâdişâh-ı kâmil ü dânâ-y-ıdı
Sâhib-i tedbîr ü ehl-i rây-ıdı

7012.Göñli pest ü himmeti-y-idi bülend
Nef'i çog u yog-ıdı anda güzend

7013.Kaygusı dahı olsa ol şâdân-ıdı
Hâr içinde gül bigi hândân-ıdı

7014.Her k'aña irse fakîr ü yâ garîb
Ni'metinden bulur-ıdı çoh nasîb

7015.Niçe düşmişlere oldı desti-gîr
Niçeleri itdi yohsulken emîr

7016.Niçelerüñ başını götürdi ol
Yirden ü pes göklere yitürdi ol

7017.Bî-nevâlıkdan koyuban çandarı
Katına geldi Halîl-i Çandarî

7018.Bu kamusı-y-la ki ilmi az-ıdı
Her hünerde âri-î vü nâ-sâz-ıdı

7019.Gurbet ü hâlin ü fakrın bildi ol
Lutf-ıla_anı ehl-i mansıb kıldı ol

7020.Âkıbet kendüye itdi_anı vezîr
Ne vezâret k'itdi bir ulu emîr

7021.Şâh olanuñ işi böyle gerek
K'olmaya levh-i keremden adı hak

7022.Pâdişâha şöyle gerekdür nazar
Kim katında_ola berâber hâk ü zer

7023.Şâhda gerek k'ola yümn ü hümây
Kim melik ola irerse_aña gedây

7024.Çünki ol Gāzî Murâda_irince baht
Buldı ârâyiş anuñla tâc u taht

7025.Nezr itdi kim ide dâyim gazâ
Anı ide kâfire k'oldur sezâ

7026.Var-ıd'anda kuvvet ü tâb u tüvân
Nev-cüvân-ıdı vü hem nev-pehlevân

7027.Ol bahâdurluhda key ma'rûf-ıdı
Hem gazâya himmeti masrûf-ıdı

7028.Oldılar yagı aña kardaşları
Kamunuñ yitdi elinde başları

7029.Kılıcından oldılar cümle tebâh
Olmış-ıdı aña Hak lutfı penâh

7030.Evvel ol-ıdı ki Rûma sundı el
Kaysara irürdi çoh dürlü zelel

7031.Aldı Engûriyyeyi ol harb-ile
Tutdı Sultân öñüni hem darb-ıla

MUSÂF-I VE CENG-İ KARÂMÂNİYÂN BÂ-MURÂD BEG VE HEZÎMET-İ LEŞKER-İ KARÂMÂN

7032.İtdi anuñla Karâmân şâhı ceng
Lîkin oldı yiryüzi gözine teng

7033.Her yañadın isted'ol avn ü meded
Ol penâh oldı aña k'oldur Samed

7034.Her bahâdur kim Tatarda var-ıdı
Kamu aña leşker ü hem-yâr-ıdı

7035.Varsak u Turgud u Türk ü Rûm u Şâm
Anuñ-ıla bile-y-id'anda temâm

7036.Çün işitdi bu sözi Gāzî Murâd
Germ yüridi idem diyü bir ad

7037.İstemedi kimseneden ol meded
Feth virdi_aña tevekkül-çün Samed
7038.Barkıdı vü irişiben urdı darb
Düşmen-ile eyledi şîr-âne harb

7039.Cîdalar sındı uşandı tîg-i tîz
Sana-y-ıduñ kopdı rûz-ı rüstahîz

7040.Hem Tatar hem Türk olıban telef
Kılıcına oldılar anuñ alef

7041.Kaçdı öñinden Karâmân şâh anuñ
Oldı mihri-y-le sipihr ü mâh anuñ

7042.Raht u büngâhı kamu terk itdiler
Cân azîz olur alıban gitdiler

7043.Çün Karâmânluda bilürsin ne var
Varı dahı anda oldı târ u mâr

7044.Niçe begler anda oldılar helâk
Niçe yigitler düşiben oldı hâk

7045.Çün müyesser oldı üşbu feth aña
Kıldı azmin cezm kâfirden yaña

7046.Çün Karâmân leşkeri_oldı târumân
Girü ol kâfirleri kıldı şikâr

REFTEN-İ MURÂD BEG-İ GĀZĪ BĀ-İSREYAKA CİHET-İ GAZĀ VE FETH-İ BİLĀD

7047.Nireye yüz dutdı-sa buldı zafer
Kılıcı sindâna oldı kâr-u ger

7048.Oldı peykânı_ohınuñ peyk-i kazâ
İrdügi yire irişdürdi fenâ

7049.Mülki sayd itdi bu kâfî nâm-dâr
Şöyle kim Kāfı_eyledi Sâm-ı Süvâr

7050.Çün gazâdan yog-ıdı anda garaz
Cüz rızâ-yı Hak k'ola aña ivaz

7051.Lâ-cirem kim kâfire buldı zafer
Kıldı dâr-ı küfri ol zîr ü zeber

7052.Tâata ihlâsdur şart-ı kabûl
Tâatuñ fazlı olur ansuz fuzûl

7053.Tâatından kişi anda bula hayr
Hakk ola göñlinde pes olmaya gayr

7054.Gayrdan göñlüñde var-ısa eser
Hayr dime tâata kim oldı şer

7055.Bulmamışdur hayr her kim didi gayr
Gayr cândan mahv it k'iş ola hayr

7056.Hakdan ayrugı göñülden sür düriş
Diler-iseñ kim yavuz olmaya iş

7057.Bu söz üzre bir hikâyet eydeyim
Saña Kurândan rivâyet ideyim

HİKÂYET DER-BEYÂN-I ŞÛMÎ-Yİ ADEM-İ İHLÂS

7058.Çün Benî İsrâile gazv oldı farz
K'ödenecek nesnedür şöyle ki karz

7059.Hasmı_olaruñ leşker-i imlīk-ıdı
Kâfir-idi cümle vü zindīk-ıdı

7060.Lîki mecmû'ı bahâdur tîg-zen
Tir-endâz-ıdı vü leşker-şiken

7061.Ol gazâya korhudan varmadılar
Hakkuñ emrine boyun virmediler

7062.Düşmene kıldı Hak anları zebûn
Oldılar cümle zelîl ü ser-nigûn

7063.Kırdılar anları idüp dâr u gîr
Avret oglan kamu itdiler esîr

7064.Komadılar nesne kamu urdılar
İllerinden dahı cümle sürdiler

7065.Çün Benî İsrâile irdi ol belâ
Oldılar mihnet elinde mübtelâ

7066.Bildiler kim terk-i emr-idi sebeb
Kim bulara irdi Tangrıdan gazab

7067.Avret ü oglanlar oldılar esîr
Kalmad'anlara kişi k'ola emîr

7068.Oldılar bî-server ü bî-ser kamu
Kaldılar bî-kuvvet ü bî-fer kamu

7069.İçlerinde bir peyem-ber var-ıdı
K'ad-ıla_aña Urmiyâ dirler-idi

7070.Didiler aña ki bize desti-gîr
Oluban bir kişiyi itgil emîr

7071.Kim biz anuñ katına cem' olavuz
Hasmdan ola ki bir kîn alavuz

7072.Urmiye didi k'emîr olursa siz
Girü şâyed kim gazâ itmeyesiz

7073.Didiler nice_itmeyevüz kâr-u zâr
Gitdi ogul u kız alındı diyâr

7074.Çün diyâr uy ogul u kız oldı yâd
Gazveden anı diyen olmadı şâd

7075.Hakdan artuh çün garaz düşe_araya
Şirk olur ol Hakka nice yaraya

7076.Dimediler kim idiben kâr-zâr
Cân virelüm çün buyurdı Kirdigâr

7077.Cân anuñdur yolına terk idelüm
Göñlümüze ışkını berkidelüm

7078.Zî saâdetlü vü zî devletlü cân
K'ideler Hak yolına anı revân

7079.Ol-durur ihlâs kim ol Hak kala
Dahı ne varsa göñülden mahv ola

7080.Hâr görine gözine kâinât
Hakkı diyen gayre kılmaz iltifât

7081.İtdi Tâlûtı olara Hakk emîr
Kim ideler düşmen-ile dâr u gîr

7082.Yüridiler hasm üzre varmaga
Düşmene kendülerini urmaga

7083.İssi günde bir suya ugradılar
Kamusı dil-sûhte teşne-ciger

7084.Hakdan irişdi olara ibtilâ
Oldılar su içmege çoh mübtelâ

7085.Vahy oldı k'ol suyı_içmeye kişi
Ugrayup geçmek ola andan işi

7086.Her ki içe bir avuç içe hemîn
Eyle iden kişi ola pâk-dîn
7087.Bu gazâya ol-durur kim yaraya
Girmeye dahı kişi ol araya

7088.Ol ki ihlâs ehli degüldi kamu
Aldılar su içdiler kici ulu

7089.Orada mecmû'ı bîmâr oldılar
Hasta vü bî-çâre vü zâr oldılar

7090.Çog içenlerüñ olıban cânı süst
Az içenler kaldı cümle ten-dürüst

7091.Yog-ıdı_ihlâsından anlaruñ safâ
Lâ-büd oldılar belâya mübtelâ

7092.Üçyüz onüç kişi kalmışdı hemîn
Lîki cümle muhlis ü pâkîze-dîn

7093.Yüridiler Tañĝrıdan feth isdeyü
Lâ-cirem kim oldı işleri eyü

7094.Anda Tâlût itdi Câlûtı helâk
Oldı īmlîkîler ucdan uca hâk

7095.Çog içenüñ çün degüldi_ihlâsı süst
Lâ-büd oldı işleri cümle dürüst

7096.Üşbu sözden kim saña itdüm beyân
Bilinür Osmâniler hâi ayân

7097.Âl-i Osmânuñ çün ihlâsı_oldı hâs
Buldılar Hak Hazretinde ihtısâs

7098.Kanda vardılar-ısa yol buldılar
İller alup halka gālib oldılar

7099.Olsa ihlâsında anlaruñ zelel
Düşe-y-idi_işlerine bir kez halel

7100.İy tevârîhi bilen kişi ayân
Bilür-iseñ eylegil baña beyân

7101.Kim kopalıdan Muhammed ümmeti
Kim olar-durur Halîlüñ milleti

7102.Farz olalı bu halk üzre cihâd
Bunlaruñ bigi kim itdi ictihâd

7103.Kâfir elinden bu mıkdâr il ü şehr
Aluban kıldı mülûkin cümle kahr
7104.Ümmetî ta'lû ve lâ-tu'lâ diyen
Bunlaruñ-çun didi_ola fikr eyle sen

7105.Söz öküşdür çünki ol Gâzî Murâd
Pâk-ihlâs-ıdı vü pâk-i'tikâd

7106.Yapdı dâru'l-hayr u câmi' türbe hem
Bâri ölmekden aña dahı ne gam

7107.Ukba-y-ıçun yapdı dünyâda makâm
K'anda âsûde olurlar hâs u âm

7108.Diri-y-iken halka_irürdi râhatı
Öldi hem girü irişür ni'meti

7109.Rûmilini çün müsahhar eyledi
Beglerin kendüye çâker eyledi

7110.Lâza dahı_itdi tama’ encâm-ı kâr
Ara yirde düşdi lâ-büd gîr ü dâr

7111.Gebr ü tersâ garba degin her ne var
Lâza leşker virbidiler bî-şümâr

CENG-İ SULTÂN-I SAİD MURÂD BEG BÂ-LÂZ-I GEBR Ü ŞEHÂDET-İ Û VE İNTİZÂM-I KÜFFÂR

7112.K’ideler Gāzî Murâd-ıla neberd
Kılalar anuñ vücûdın hâk u gerd

7113.İtdi Gāzî Hân olaruñ-ıla ceng
Şöyle k’oldı yiryüzi anlara teng

7114.Kopdı bir ceng arada kim rûzigâr
İtdi târîhini anuñ yâdigâr

7115.Baş-ıdı her yaña kim itseñ nazar
Gövde-y-idi nireye kılsañ güzer

7116.Kana gark olmış-dı toprag-ıla taş
La’l-reng olmış-ıdı her kuru yaş

7117.Yir tolu baş u ten-idi kat kat
Küşteler üstinde yürür-idi at

7118.Darbdan ol harbde olup zebûn
Kaçdılar küffâr oradan ser-nigûn

7119.Kova gitdi düşmeni hayl ü sipâh
Kaldı birkaç kul-ıla bir yirde şâh
7120.Durdı orada kim dönicegez çeri
Ol arada bulalar ol serveri

7121.Kana âlûde olup tâ-pâ vü ser
Yatur-ımış anda bir kâfir meger

7122.Gevdeler içinde olmışdı nihân
Lîki Gāzi Hânı görürdi ayân

7123.Çün kazâ irdi yaturken durdı ol
Sıçrayup hancerle şâhı urdı ol

7124.Ol arada_ol demde Sultân-ı sa’îd
Gāzi-y-idi mutlakā oldı şehîd

7125.Çâre ne çün böyledür çarhuñ işi
Bāki olmaz dâyimâ zinde kişi

7126.Gāzi-y-idi vü gazâda ber-hak ol
Çün şehîd oldı şehîd-i mutlakk ol

7127.İsti'ânet dile rûhından anuñ
K'iresin fethe fütûhından anuñ

PÂDİŞÂHİ-İ SULTÂN-I PİRÛZ BÂYEZİD BİN GÂZÎ MURÂD

7128.Çün şehâdet buldı Gāzî-yi şehîd
Yirine oturdı Sultân Bâyezîd

7129.Ata dede bigi âdil oldı ol
Dükeli işlerde kâmil oldı ol

7130.İlm ehlini severdi_ol nîg-nâm
Kılur-ıdı_in'âm iderdi ihtirâm

7131.Hoş görürdi anı kim âbid ola
Hoş dutardı anı kim zâhid ola

7132.Şeyh efendi geldi aña bî-nevâ
İtdi_anı mecmû'-ı halka pîşivâ

7133.Çoh menâsıb virdi_aña ol şehriyâr
İl ü kevn ü kal'a vü şehr ü diyâr

7134.Rûmdan Sîvâs u Tokatı_aldı ol
Cânik'i_alup Samsun'a hem geldi ol

7135.Çünki oldı feth ol dahı aña
Döndi girü dâr-ı mülkindin yaña

7136.Tâ-be-hadd-i Antaliyye şehr diyâr
Kamusını feth itdi_ol nâm-dâr

7137.Ne Alaşar kodı vü ne Saruhan
N'Aydın u ne Menteşe ne Germiyân

7138.Katamûniyye dahı feth oldı_aña
Böyle olur devlet işi çün oña

7139.Çün Karaman illerine geldi ol
Konya vü Lârende'yi dahı_aldı ol

7140.Komadı ol yörede şehr ü diyâr
Kamusını feth itdi ol nâm-dâr

7141.Geldi dâru'l-mülke vü oturdı şâd
Memleketde kıldı gāyet adl ü dâd

7142.Halk ol adli çünki andan buldılar
Ulu kiçi işe meşgūl oldılar

7143.Bu kamu Rûm içre bir yir kalmadı
Kim anuñ adli-y-le ma’mûr olmadı

7144.Kalmadı kişverde ne sahrâ ne tag
K’olmadı ol kişt ü yâ bostân u bâg

7145.Bir zamândan zühd itdi_ol âşikâr
İşi tâat oldı_anuñ leyl ü nehâr

7146.Almadı hergiz eline câm-ı mey
Diñlemedi dahı hergiz çeng ü ney

7147.Şâh-ı Osmânî ki adli-y-di Ömer
Bildi k’olur kādılar bî-dâd-ger

7148.İşleri rişvetdür ü tagyîr-i şer’
Hîç añmazlar ne-durur asl u fer’

7149.Dünya-y-ıçun k’aña gerekmez nazar
Hakkı bâtl bâtılı Hak dir bular

7150.Cem’ itdi kamusını sordı ol
Ne ki aldılar girü virdürdi ol

7151.Geregince itdi anlara cezâ
Yavuz işlüye yavuzluhdur sezâ

7152.Cehd-ile bir zerre getürdi yola
Râst-ravlıh hod olardan nice_ola

HABER-ÂMEDEN EZ-VEFÂT-I SULTÂN BERKÛK BE-BÂYEZÎD BEG

7153.Bunuñ üstine çü birkaç rûzigâr
Gitdi vü geldi girü leyl ü nehâr

7154.Emri-y-ile Hâlıkuñ Azze ve Cell
Mısr sultânına irişdi ecell

7155.Bunı_işidüp Şâma ol kasd eyledi
Mısr binüm oldı diyü söyledi

7156.Dimedi ol öldi ben dahı_ölürem
Şöyle kim ol oldı ben dahı_oluram

7157.Öldügüñden saña gerekse habar
Koñşılar öldügine eyle nazar

7158.Nûş-revâna didiler müjde i şâh
Kim fülân düşmen ölüp oldı tebâh

7159.Didi oldur müjde kim ben ölmeyem
Şöyle kim ol oldı ben dahı olmayam

7160.Müjde neçün ben dahı öliserem
Şöyle kim ol oldı hâk olısaram

7161.Düşmen öldügi habarcıdur saña
Kim varursın sen dahı hem ol yaña

7162.Fursatıdur diyibenüñ dutdı yol
Leşkeri-y-le Mildenîye vardı ol

7163.Feth itdi_anı egfirdüp bir zamân
Girü dâru'l-mülke döndürdi inân

7164.Geldi kim kış otura yarak ide
Girü yazın Şâm fethine gide

7165.Bu kamu_itdügi anuñ tedbîr-idi
Bilemedi anı kim takdîri-idi

7166.Âdemi tedbiri gelmez hîç işe
Orada kim Tangrı takdîri_irişe

7167.Her ne kim takdîr-ise nâ-çâr olur
Pes bu tedbiri eyit nişe gelür

7168.Bu arada Rûma yüridi Temur
Mülk toldı fitne vü havf u fütûn

7169.Çün Temûruñ hîç adli yog-ıdı
Lâ-cirem kim zulm u cevri çog-ıdı

7170.Zikr-i vahşet çünki vahşetdür yakîn
Anı añmamah-durur hîle hemîn

7171.Ol fütûr içinde gitdi şehriyâr
Yıhılup yahıldı çoh şehr ü diyâr

PÂDİŞÂHİ-İ SULTÂNÜ'S-SAİDÜ'Ş-ŞEHİD EMİR SÜLEYMÂN NEVVERALLÂHÜ KABBREHÜ

7172.Mîr Sülmân oldı_anuñ yirine şâh
Gün bigi rûşen ne hâcetdür güvâh

7173.Ol arada kim ola ol dâd-ger
Kim olur Nûşinrevân u yâ Ömer

7174.Himmeti katında_anuñ bilgil ayân
Bir cevehdür Cevne vü Hindûsitân

7175.Mühri urdugında mûma hâtemî
Bir gedâya kul ider yüz Hâtimi

7176.Hulkınuñ hüsnine gāyet yoh-durur
Lutfına hergiz nihâyet yoh-durur

7177.Hüsninüñ vasfın işidüp Müşterî
Işkına_oldı cân viriben müşterî

7178.Atınuñ na'lin görüp dir âfitâb
İmrenüp "yâ leytenî küntü türâb"

7179.Gerçi leşker vâr u genc ü dest-res
Lîkin itmez mülk almaga heves

7180.Himmeti katında;_anuñ mülk-i zemîn
Bir uvazuñ kanadıncadur hemîn

7181.Mülk isdes'olmadın arada harb
Feth ola-y-ıdı aña şark u garb

7182.Ol mürüvvetlüdür ü ehl-i atâ
Ol fütüvvet issidür"ni'me'l-fetâ"

7183.Kibrden olup-durur nefsi berî
Hem yavuz ahlâkdandur ol arı

7184.Hûb evsâfına_anuñ yohdur kerân
Pes anı ben nice eydeyim beyân
7185.Bî-kerân nesneyi kimdür kim bile
Yâ anuñ şerhini kim idibile

7186.Ömrden ger virilür-ise emân
Tangrınuñ fazlı-y-ıla birkaç zamân

7187.Bir kitâbe dahı bünyâd idevüz
Mîr Sülmân nitdi anda eydevüz

7188.Ol meliklerden ki zikr itdüm saña
Adların evsâf-ıla öñden soña

7189.Bu melik adı n'ola geldi-y-se soñ
Çün kamudan rütbet-ile oldur öñ

7190.Geldiler evvel hezârân enbiyâ
Pes Muhammed geldi tâc-ı evliyâ

7191.Lâ-büd oldı kamusınuñ hâtemi
Kim Hak anuñ-çun yaratdı âlemi

7192.Gerçi âhırdur semer evvel şecer
Lîki rütbetde şecerden yig semer

7193.Kim semer getürmeg-içün feyz-i cûd
Hakdan irürdi bu eşcâra vücûd

7194.Evvel İncîl indi Tevrît ü Zebûr
Soñra Kur'ân k'ol-durur yik-pâre nûr

7195.Gül benefşeden yig oldı bî-gümân
Lâ-büd andan soñra gelür ol ayân

7196.Tebbet öñdin sure-i İhlâsdan
Nişe yazıldı diyeyim diñle sen

7197.Anuñ-ıçun kim bile halk-ı cihân
Kim son öñden yigrek olur bî-gümân

7198.Çün bu şâh-ıdı_âferînişden murâd
Kamudan soñra geliben buldı ad

7199.Ben dahı_anuñ adını idüp hitâm
Eyledüm bu nazmı vasfı-y-la temâm

7200.AHMEDÎ hem hidmetine irdi_anuñ
Yolına cân u cihânı virdi_anuñ

7201.İrdi bu ikbâl ü izze lâ-cirem
Zî hudâvendî vü sultân-ı kerem
7202.Nisyeye nakdin viren ebleh olur
Fikrsüz iş işleyen güm-râh olur

7203.Niçe kim âlemde sâye vâr u nûr
Devletine irmesün anuñ fütûr

7204.Eksük olmasun cihândan sâyesi
Çarh olsun rif'atinüñ pâyesi

7205.Ömri bâgına irişmesün hazân
Yirine kimse gtürmesün cihân

7206.Bu cihâna ol gereklüdür yakîn
Kim cihânuñ cânı ol-durur hemîn

7207.Çün tevârîhi bu resme_itdük beyân
Kim işiden kişi_anı añlar ayân

7208.Girü İskender sözini eydelüm
Âkıbet n'oldı anı şerh idelüm

SÜÂL-İ İSKENDER EZ-HIZR HİKMET-İ İ'DÂM-I HALK BA'DE'L-İCÂD

7209.Çün Sikender bildi kim üşbu kelâm
Niçe kim söylenür-ise_olmaz temâm

7210.Dahı dürlü söze bünyâd eyledi
Ol ki nef'i çokdur anı söyledi

7211.Didi işbu halkı Hâlık çün düzer
Niçün anı dutuban girü bozar

7212.Aybı var-ısa getürmek nişedür
Aybı yog-ısa yitürmek nişedür

7213.Didi Hakkuñ lutfı vü hem kahrı var
İkisi dahı_olsa gerek âşikâr

7214.Lutfınuñ ızhârı-y-ıçun çün düzer
Kahrı belürmeg-içün soñra bozar

7215.Nefse çünkim feyz idüp feyyâz-ı cûd
Virdi kendü lutf u cûdından vücûd

7216.Sâde-y-idi nefs bî-idrâk-idi
Gerçi kim her aybdan ol pâk-idi

7217.Birbidi bunda_anı kim kâmil ola
İlm ü idrâkât aña hâsıl ola

7218.Bu ten ü a'zâyı âlet itdi ol
Aña tâ kim bula idrâkâta yol

7219.Hazrete ilmi-y-le ol lâyık ola
Vara vü kuds ehline lâhık ola

7220.Çün ola hâsıl bu hılkatden murâd
Ne kala insân u ne insândan ad

7221.Girü bu endâma Hak neş'et vire
Tefrika_olan yirlü yirine vara

7222.Yoh-durur eczâ-yı aslîye fenâ
Tefrika_olur lîki kalmaz bî-bekâ

7223.Çün ol eczâyı ki aslıdur dire
Ol nüfûsı girü hem aña vire

7224.Çün bedenden tagılanın diriser
Rûhını Hakk aña girü viriser

7225.Aña haşr u hem kıyâmet oldı ad
Hakdur ol güne_itmek ayruhsı_i'tikâd

7226.Hızra didi ol güne nedür nişân
Şerh itgil kim anı bilem ayân

7227.Didi oldur kim cihânda şeytanat
Zâhir olup ola adı saltanat

7228.Hem vizâret vizrden müştakk ola
Her vezîr işledügi nâ-hakk ola

7229.Hem kocalarda mürüvvet olmaya
Hem yigitlerde fütüvvet olmaya

7230.Zulm ola vü ta'addî âşikâr
Fitne vü âşûb tola rûzigâr

7231.Hem meşâyih fakr yolın koyalar
Dürlü dürlü olmaz işe uyalar

7232.Müftiler kıl-ıla fetvâ vireler
Kim yimeyeceklerini direler

7233.Mezhebüñ zâhir olanın koyalar
Hâşiyede böyle gördüm diyeler

7234.İlm ehlinde çog ola hırs u âz
Niçe çoh dirseler ideler kim az
7235.Zühd ü takvâ ola kamusı riyâ
Sûfılarda kalmaya hergiz safâ

7236.Kalmaya bu dünyada ni'me'l-fakîr
Ka'be_ola fakr ehline bâbu'l-emîr

7237.Perdeler ehlinde kalmaya hayâ
Va'desine kimse itmeye vefâ

7238.Dünyada ehl-i emânet kalmaya
K'ol kimesneye hıyânet kılmaya

7239.Yohsul olanda kanâat olmaya
Bâya hayr itmek sanâat olmaya

7240.Zerk-çün kılına kılınsa salât
Ad-ıçun ola virilürse zekât

7241.Sünneti penhân idiben rûzigâr
Dürlü dürlü bid’at ide âşikâr

7242.Ata oglanına şefkat itmeye
Oglan atasına hizmet itmeye

7243.Ola halkuñ fi’li cümle nâ-dürüst
Düşe İslâmuñ kamu erkânı süst

TETİMME-İ KELÂM DER-CEVÂZ-I İÂDE-İ MA’DÛN

7244.Kalmaya iki kişide ittifâk
Tola âlem cümle tezvîr ü nifâk

7245.Haşre bunlardur alâmât âşikâr
El-hezâr ol sa’b günden el-hezâr

7246.Ol güne dirler abûsün kamtarîr
Kim anuñ adı-durur yevmün asîr

7247.Halk ol gün girü diri olısar
Her ne k’itdi-y-se cezâsın bulısar

7248.Câvidâne ger saña devlet gerek
Dutma ölenler dirilesine şek

7249.Nesneye kim gün bigidür ol ayân
Aklı olan dutmaya hergiz gümân

BEYÂN-I CEVÂZ-I İÂDE-İ MA’DÛM

7250.Şartı olanuñ dirilmege yakîn
İlm ü kudret kābiliyyetdür hemîn

7251.İlm ü Kudret Hak’da hod hâsıl-durur
Ölü dahı dirlige kâbil-durur

7252.Bir kezin ma’dûm çün mevcûd ola
Kābiliyyet nicesi mefkūd ola

7253.Kudretinde varmısa noksân anuñ
Olmaya-y-dı varlıgı cân u tenüñ

7254.Çünki oldı ilm-ile kudret kadîm
Lâ-büd olmışdur tagayyürden selîm

7255.Ol Hak’uñ ilmi ki var kâmil-durur
Şöyle kim her zerreye şâmil-durur

7256.Ger anuñ ilminde nesne olsa kem
San’atında dahı kem ola-y-dı hem

7257.Çünki her işi anuñ muhkem-durur
Bil ki ilmi kâmil ü bî-kem-durur

7258.Çünki ölüp tagıla eczâ-yı vücûd
Kandadur her zerresin bilür vedûd

7259.Çün irâdet ola cem’ idüp anı
Diri_ide evvelki bigi ol Ganî

7260.İlm ü Kûdret kābiliyyet uş ayân
Pes ölen girü dirilür bî-gümân

7261.Anladuñ-ısa bu sözleri temâm
Dime inkâr-ıla men yuhyi’l-izâm

7262.Key gereklü_oldugı-çun bu mes’ele
Kim olupdur çohlara ol velvele

7263.Anı her yirde ki vardur söylerem
Hüccetin lâ-büd mükerrer eylerem

7264.Var mükerrer vahyda tazvîh-içün
Ben dahı_itdümse nola tasrîh-içün

7265.Ol ider yaş u yeşil agacı nâr
Kudreti-y-le ter-gül olur huşk-hâr

7266.Kudreti-y-le yaradan yiri gögi
İdemez mi sini öldükde diri

7267.Ol ki anuñ adı-la bâd-ı bahâr
Ölmiş agaca hayât ider nisâr

7268.Sen dahı_ol agaç bigi çün ölesin
Kudretinden girü diri olasın

7269.Nev-bahâr olduhda bu ölmiş nebât
Uş görürsin nicesi bulur hayât

7270.Fanzurı’l-âsâre kable fevtihâ
Keyfe yuhyî’l-arza ba’de mevtihâ

7271.Dâne çünkim yire düşiben biter
Birisi artup yidi yüze yiter

7272.Sen dahı rûşen bu kim çün ölesin
Girü dirilüp dahı yig olasın

7273.Nâfe ger yire düşüp olmaya huşk
Sanma kim irüp kemâle ola müşk

TETİMME-İ KELÂM DER-İÂDE-İ MA'DÛM

7274.Tâ ki şeb-nem hall olup yitmeye
Ulvi olıban güneşe yitmeye

7275.Yanmayınca şem' ser-tâ-pây oda
Kendüzini nicesi ol nûr ide

7276.Kendüden insân dahı ger yitmeye
Ol melâyik rütbetine yitmeye

7277.Niçe kim diri kala ölmeye ol
Girü dirilüp melek olmaya ol

7278.Çünki insânda ola hüsn-i amel
Olur insânlıh meleklige bedel

7279.Key düriş key hâsıl eyle ma'rifet
K'olasın öldükde rûhânî-sıfat

7280.Varasın sen dahı kudsî olasın
Kuds gül-zârında menzil bulasın

7281.Yirde her ne kim ekilürse biter
Râst ger hanzal ola ger ney-şeker

7282.Pes aña cehd it ki çünkim bitesin
Olmayasın telh şîrîn bitesin

7283.Sa'y kıl kim koyuban bu kül-heni
Ola menzil saña Kudsüñ gül-şeni

7284.Düriş ü rûhânîler cinsinden ol
Budur anlara irişmeklige yol

7285.Dime hayvân nice rûhânî ola
Taht dagı nice fevkânî ola

7286.Üşbu zulmetle küdûretlü türâb
Hîle-y-ile hall iderler olur âb

7287.Çünki ol su kaynaya olur hevâ
Merkezinden topraguñ olur cüdâ

7288.Çün esîre irişür ol nâr olur
Zulmeti gidüp kamu envâr olur

7289.Çünki toprah bunca sûretler bulur
Sifli-y-iken sâfi vü ulvî olur

7290.Saña dahı şer' iderse tezkiye
Kim küdûretden bulasın tasfıye

7291.Ola göñlüñ tasfiye-y-le tâb-nâk
Kim melâyik bigi olasın tâ-be-nâk

7292.Rûz u şeb kesb itmez-iseñ ma'rifet
Cehl içinde kalasın şeytân-sıfat

7293.Çünki ol cehlüñ içinde olasın
Bir sebü' yâ bir behîme olasın

7294.Geydügüñ yahmûm ola yirüñ cahîm
Yidügüñ zakkûm u içdügüñ hamîm

7295.Rûh ölmez bî-gümân ger ten öle
Rûh cevlân-gâhı bâg-ı kuds ola

7296.Çün ev ıssı mevte kâil olmaya
Ev harâb olduhda ol hîç ölmeye

7297.Cân müdebbir câna âletdür beden
Zindedür cân nola ger ölürse ten

7298.Söyleyecek sözi saña söyledüm
Âhıret sırrın dahı şerh eyledüm

7299.Ol gün-içün it iderseñ halka dâd
Cehd it kim olasın ol günde şâd

DER-TAHRÎZ BER-İKTİSÂB-I MEKÂRİM-İ AHLÂK

7300.Nefsüñi kılgıl fezâyille arı
Tâ ki ola ol rezâyilden berî

7301.Ger rezâyilden selâmet bulasın
Huld içinde ehl-i kerâmet olasın

7302.Nefsden çün gide evsâf-ı beşer
Kim bilâ-hayr ol olupdur saña şer

7303.Rûh evsâfı idüp nefse zuhûr
Ol güneş bigi ucdan uca ola nûr

7304.Lâ-cirem kuds ehline hem-dem ola
Vara rûhânîlere mahrem ola

7305.Revh u reyhân bula vü zevk u sürûr
Ravz u rıdvân u dahı hûr u kusûr

7306.Varıban ol câvidânda şâd ola
Cümle derd ü gamdan âzâd ola

7307.Dünya ukbîde ne ki_olısar saña
Şerh itdüm gûş dutduñsa baña

7308.Eglenecek yir degüldür bu cihân
Bî-vefâlıgı degül-durur nihân

7309.Ol kişiler kim halîfe oldılar
Birbirinüñ kılıcında öldiler

7310.Bir yir içün k'anda yoh-durur vefâ
Birbirine itdiler yüzbiñ cefâ

7311.İşbu vâdide ki adı oldı hâk
Bî-sebeb birbirin itdiler helâk

7312.Sor ki burada ne hâsıl itdiler
Ne iletdiler çü bundan gitdiler

7313.Duracah yir sandılar bu menzili
Sevdiler cân-ıla bu âb u gili

7314.Az zamânda oldılar cümle helâk
Vây aña kim ola menzil-gâhı hâk

7315.Bu görinen reng ü bu berg ü nevâ
Şemse-i gül bigidür endek-bekâ

7316.Çünki söz buraya irişdi ayân
Hızr gayb oldı oradan nâgehân

7317.Şâh çün fikr itdi üşbu sözleri
Yaş yirine kan ahıtdı gözleri

7318.Zühdi andan soñra adet tehzîb ol
İtdi dîn esbâbını tertîb ol

7319.Ol ki beglikde ubûdiyyet kıla
Dünyi vü ukbî aña rûzî ola

7320.Ahmedî'nüñ sözlerin diñle nedür
K'aña ne yâkût olur hem-tâ ne dür

HÂTİME-İ DÂSİTÂN

7321.Ol degül üşbu kelâı söyleyen
Dahı kişidür bunı şerh eyleyen

7322.Ney nüvâsı ayruguñ-durur yakîn
Ney bir âletdür ara yirde hemîn

7323.Dürr-i ma'nî kim kalemden dökilür
Bî-gümân ol bir dahı yirden gelür

7324.Ahmedî hâr-ısa sözidür azîz
Bahmañ aña sözlerini diñleñiz

7325.Çünki ma'nîde azîz oldı kalem
Sûretâ ger hâr olur-ısa ne gam

7326.Rengine müşgün bahup kılma hatâ
Ma'nisin gör ki_ana olmışdur atâ

7327.Buldı ma'nî izzetin nahl-i asel
Sûreti hôr olur-ısa ne halel

7328.Gerçi kim pür-nakşdur tâvûs-ı ner
Nef'i ne çün dahı anda yoh hüner

7329.Cüssede nola kiçiyse andelîb
Çün sözi derd ehline oldı nasîb

7330.Çünki kamu tagdan alçah oldı Tûr
Gör tecellîde nicesi buldı dûr

7331.Ahmedî'nüñ sözidür sihr-i beyân
Dahılar sözi yalan kıssa ayân

DER-TA'RÎZ BER-BA'ZI EZ-ŞU'ARÂ

7332.Er gerek erden hikâyet eyleye
Er nice avret sözini söyleye

7333.Ol ki nâkıs akl u nâkıs dîn ola
Adını kâmil getüre mi dile

7334.Dil ki Hak zikrine âlet oldı ol
Hayf k'anda avret adı buldı yol

7335.Avretüñ her kim sözini söyleye
Kendünüñ naksını zâhir eyleye

7336.Kim olur avret ki_anı söyleyeler
Yâ anuñ işini şerh eyleyeler

7337.Çünki Âdem bahdı râh oldı aña
Huld bâgı hârı râh oldı aña

7338.Avretüñ işi nedür mekr ü hiyel
Ni'mete küfrân u hem ceng ü cedel

7339.Boyayup yüzine virmek reng ü bûy
Âyine dutup düzinmek zülf ü mûy

7340.Bi-vefâlıh hem hıyânetdür işi
Gıybet ü yalancılıh suyı âşı

7341.Hakbalıhdur işi olduhda cüvân
Karılıhda pûzevenklikdür hemân

7342.Pes gerek fazl ehline vâcib ola
K'anlaruñ adın getürmeye dile

7343.Dil ki Tañgrı zikrinüñ ola yiri
Avret adından gerek ola arı

7344.Çün agız Kur'ân yiri-durur yakîn
Avret adın komaya anda ehl-i dîn

DÂSİTÂN-I İ'RÂZ-I İSKENDER EZ-DÂRE'L-GURÛR VE İKBÂL BE-DÂRİ'S-SÜRÛR MUKADDİMEİ

7345.Olma hâmûş söyle iy mürg-i seher
Vir bize Firdevs bâgından haber

7346.Çünki sen bülbül bigi_olduñ hoş-nüvâ
Vakt-i gül hâmûşlıh olmaz revâ

7347.Akl dutmışdur benefşe bigi gûş
Tâ ki sinüñ sözlerüñi ide gûş

7348.Geh şerîatden rivâyet eylegil
Geh tarîkatden hikâyet söylegil

MATLA-I DÂSİTÂN

7349.Çünki Zülkarneyn'e bu oldı ayân
K'evvel âhir noldı nolısar cihân

7350.Bildi anı kim vefâsuzdur sipihr
İtmedi kimsey'ol itmez hîç mihr

7351.Dutmış-ıdı dünyayı ser-tâ-be-ser
Ukbayı dahı_isdedi ol nâm-ver

7352.Kıldı nefsini fezâyılla arı
İtdi ahlâkın rezâyilden berî

7353.Gördi_anı kim bî-bekâdur saltanat
Aña magrûr olmah olur şeytanat

7354.Üşbu deh-rûze haşem beglik degül
Ten bezeyüp bislemek yiglik degül

7355.Beglik ol kim mülk-i cân ma'mûr ola
Gayb şem'i-y-le göñül pür-nûr ola

7356.Beg ol ola kim var-iken dest-res
Bir işe ide bugün cândan heves

7357.Kim yarın bundan çü gider ola ol
Dahı yig yir begligine bula yol

7358.Beglik ol mı genc ü mâla kalasın
Virmedügüñ halk elinden alasın

7359.Beglik oldur kim olasın ehl-i dâd
Ulu kiçi kamu senden ola şâd

7360.Ten bezeyüp dimegil kim budur iş
Hulkuñı tehzîb itmege düriş

KISSA-İ RÛBÂH VE ÜFTÂDEN BE-HUM-I NİL

7361.Bir mesel vardur ki bir dilkü meger
Düşüben boya küpine oldı ter

7362.Cehd-ile çıhardı küpden kendüzin
Vardı güne karşu durdı gündüzin

7363.Çün irürdi aña şu'le âfitâb
Hûb u hoş-revnak görindi ol hizâb

7364.Görinürdi gözde sürh ü sebz ü zerd
Hem müzehheb-gûne vü hem lâciverd

7365.Didi kim zî hûb hoş-renk almışam
Râstî budur ki tâvûs olmışam

7366.Kendüyi tâvûs diyü bî-gümân
Vardı dilküler katına şâdumân

7367.Pes idüben dilküler andan süvâl
Didiler eydüñ ki nice oldı hâl

7368.Gence mi irdüñ kim olduñ pür-ferah
Yâ çemend'içdüñ mi yâr ile kadah

7369.Şâdılıguñı i dilkü kıl ayân
Hem nedendür kibrüñi eyle beyân

7370.Didi kim dahı dimeñ baña rübâh
K'olmışam ben mazhar-ı lütf-ı İlâh

7371.Görüñüz binüm cemâl ü rengümi
Fikr eyleñ nakş ile nîrengümi

7372.Pes didiler dilküler eydüñ bize
Kim ne dürlü ad eyidelüm size

7373.Didi kim eydüñ baña tâvûs-ı ner
Kim görürsiz bende zib ü hüsn ü fer

7374.Didiler tâvus gül-zâra varur
Anda gül karşusına celve urur

7375.Sen dahı tâvûs-ısañ gel varalum
Bâga anda celve urgıl görelüm

7376.Didi kim ben celve nedür bilmezem
Bilmedügüm işi da'vî kılmazam

7377.Didiler pes olmaduñ tâvûs sen
Dilküsin dahı tolu telbîs ü fen

7378.Sen dahı iy saltanat da'vî kılan
Cehd it da'vî ki olmaya yalan
7379.Girü dilküsin bu reng'aldanmagıl
Olmaz adı kendüzüñ'adanmagıl

7380.Saltanat dilerseñ istihkâk-ıla
Nefsüñi tehzîb it ahlâk-ıla

7381.Şâh ol-durur ki Zülkarneyn-vâr
Hâlıkuñ kullıgın ide ihtiyâr

7382.Bu tene bahma ki ne peyker-durur
Nefsüñi añla ki ne cevher-durur

7383.Hâlıkını ol kişi bilür hemîn
Kim ne-durur nefsini bile yakîn

7384.Ne-durur sûretde âlem bir şecer
K'aña ma'nîde sen olmışsın semer

7385.Ger semer olmasa agaçdan ayân
Dikmeye-y-di anı hergiz bâgbân

7386.Çün semer-çün dikilür-imiş şecer
Pes şecerdür fer' ü asl aña semer

7387.Sonsın illâ mebde'üñ oldı ezel
Fikr-durur evvel ü âhir amel

7388.Anuñ-ıçun ol resûl-i zû-fünûn
Dir ki "nahnü'l-âhirûne's-sâbikûn"

7389.Kim anuñ-çun Hak yaratdı âlemi
Belk'anuñ-çun kıldı peydâ Âdemi

7390.Âdem'anuñ-çun ider secde melek
Devr anuñ-çun kılur dâim felek

7391.Pes aña Âdem fer' olur ol añ'asl
Añla üşbu bâbı k'itdüm saña fasl

7392.Çün Sikender bildi dünyâ hâlini
Añladı hem âhıret ahvâlini

AZM-İ İSKENDER BE-HİCÂZ

7393.Diledi kim ide ol azm-i Hicâz
Varup ol hazretde arz ide niyâz

7394.Cem' idiben besî hayl ü sipâh
Ka'beye varmaga kıldı azm-i râh

7395.Diledi evvel ki Bagdâd'a gire
Pes oradan Ka'beden yaña vara

7396.Ol zamân ol yol kamu ma'mûr-ıdı
Âb u zâd ol yolda pes mevfûr-ıdı

7397.Pes varup Bagdâd'a ol şâh-ı cihân
Kıble yolını dutup oldı revân

7398.Gördi yolda ider-iken şâh seyr
Yapılu bir püştede bir yüce deyr

7399.Koyuban ol yolda hayl-ıla sipâh
Vardı iki kişi-le ol deyre şâh

RESİDEN-İ İSKENDER BE-DEYR-İ RÂHİB

7400.Girdi şâh ol deyre gördi bir hakîm
Orada olmış riyâzetle mukîm

7401.İrte gice_anda ibâdet eylemiş
Tâatı kendüye âdet eylemiş

7402.Şâha ol hîç iltifât eylemedi
Eyle kim lâyık-durur söylemedi

7403.Şâh didi kim sebeb noldı saña
K'iltifâtuñ olmadı hergiz baña

7404.Didi binüm kulumuñsın kulı sen
Câyiz olmaz izzet itsem saña ben

7405.Didi ben nice kuluña kul olam
Baña takrîr eylegil k'anı bilem

7406.Didi kul olup-durur şehvet baña
K'ol hakîkat hâce olmışdur saña

7407.Çünki hōcañ kul ola baña ayân
Sen kuluma kul olursın bî-gümân

7408.Kaldı hayrân üşbu söze şehriyâr
Çıhdı gözinden kamu şehr ü diyâr

7409.Râst söz münsiflere_olur kâr-ger
Gerçi bî-insâfa itmez ol eser

7410.Pes didi şâh aña kim iy hûş-mend
N'ola diseñ baña birkaç dürlü pend

7411.Kim sözüñüñ dürri iy dânâ-yı dîn
Kulagumda ola-y-ıdı gûş-vâr

7412.Didi kim dünyâya magrûr olmagıl
Hakdan aña teky'idüp dûr olmagıl

7413.Dime sîr-âb olam anda k'ol serâb
Kim görinür saña olmaz cüz' serâb

7414.Ger dilerseñ k'ola devlet nazmı düz
Hüsn ü hulkı kendüñe pîrâye düz

7415.Zulmüñ encâmı nedür endîşe kıl
Adli kendüzüñe dâim pîşe kıl

7416.Sunmasun kimse dir-iseñ mülke dest
Câm-ı bâde nûş idiben olma pest

7417.Mülk saklayan kim ola bâde-nûş
Nice saklaya çün andan gide hûş

7418.Çünki gāfil yatup uyıya şübân
Koyını kurda yidürür bî-gümân

7419.Memleketde olmasun diseñ halel
Virmegil tâmi' kişiye sen amel

7420.Bî-edeb kişi-y-le olma hem-nişîn
Kim kılur nefse eser sohbet yakîn

7421.Bahta dilerseñ ki irmeye güzend
Kendüzüñi görüp olma hod-pesend

7422.Hod-pesend oldugı-çun şeytân yakîn
Adı olmışdur recîm ü hem la'în

7423.Dileseñ k'irmeye göñlüñe nedem
Bitmeyinc'esbâb işe urma kadem

7424.Sözi evvel key tefekkür eylegil
Söyleyecek sözi âhir söylegil

7425.Ol ki söylemedin ebkem olasın
Yig ki sözi söyleyüp kem olasın

7426.Hayr işinde kimseneye tanmagıl
Şerri terk it yavuz ad adanmagıl

7427.Halk içinde kendüzüñi itme medh
Diler-iseñ k'itmeyeler saña kadh
7428.Mülki dilerseñ halelden ola dûr
Tâat eyle Hakka vü itme fücûr

7429.Tâkatuñca halka eylük eylegil
Söyledügüñ sözi togru söylegil

7430.Dileseñ k'ola işüñ peyveste gey
Hilm tonın hil'at it boyuña gey

7431.Şükrini yirine getür Hâlıkuñ
Halka hayr it virdüginden Râzıkuñ

7432.Düşmenüñüñ rif'atine_inanmagıl
Anı saña eylük ide sanmagıl

7433.Unf-durur düşmenüñ lutfı saña
Zehr-durur dimegil tiryâk aña

7434.Nerm diyü yılana el sunmagıl
Nîşin anuñ nûşıdâru sanmagıl

7435.Olmasun diseñ riyâset işi süst
Dâyim olasın riyâsetde düsüst

7436.Pîşe kıl kendüzüñe sıdk u safâ
Ahd idicek ahdüñe eyle vefâ

7437.Hikmete cehd eyle kim ol-durur iş
Ger kemâl isder-iseñ aña düriş

7438.Key sahın key bir işe urma kadem
Kim ola anuñ ser-encâmı nedem

7439.İtme nefsüñ ârzûsına tama'
Şehvete akluñı eyleme tebâ'

7440.Nefs şeytân-durur u akluñ melek
Akl nefse tâi' olmamah gerek

7441.Mefsede ehlin katuña dirmegil
Nesneñi nâ-müstahakka virmegil

7442.Hayr işe hîç te'hîr eyleme
Hûb âdetlerde taksîr eyleme

7443.Şâh göñline pesend olup bu bend
Didi şâd ol iy hakîm-i hûş-mend

7444.Ol hakîme hayr bâd itd'anda şâh
Pes oradan kıldı girü azm-i râh
7445.Şâh u leşker çünki yola girdiler
Yolda giderken bir eyvân gördiler

RESÎDEN-İ İSKENDER BE-DAHME-İ ÂD

7446.Âli eyvân muhkem ü musmet-nihâd
Yapup irürmiş anı keyvâna Âd

7447.Bir tılısm urup aña bünyâd-ıla
Kapusını baglamış pûlâd-ıla

7448.Tâ ki ol eyvâna kimse girmeye
Anuñ içinde ne vardur görmeye

7449.Ol tılısma el urıncah şâh-ı Rûm
Oldı elind'anuñ ol pûlâd mûm

7450.Çünki girdi gördi anda şehriyâr
Âcdan bir taht-durur zer-nigâr

7451.Taht üzre tâc-ıla bir nâm-ver
Yatmış olıban cihândan bî-haber

7452.Sâliyân yatmış ki hergiz durmamış
Gözlerin açup cihânı görmemiş

7453.Başı katında-durur bir levh-i zer
Bir yüzi levhüñ murassa' ser-te-ser

7454.Bir yüzinde yüridi bâ'nuñ kalem
Anda birkaç satr urmışlar rakam

7455.K'iy benüm ola diyüben şark u garb
İns ü cinn-ile iden peyveste harb

7456.Garre olma çarha k'ol nâ-mihrübân
Kimseye virmedi vü virmez emân

7457.Sinüñ-ile ger bugün ol kıla ahd
Yarın ide anı nakz itmege cehd

7458.Ben ki Âd'am hükm eyledüm müdâm
Şark u garba biñ ikiyüz yıl temâm

7459.Âlemi cümle benüm sanmış-ıdum
Bu cihân ahdine inanmış-ıdum

7460.Cehd-ide bî-had çekiben dürlü renc
Cem' idüp yıgmış-ıdum mâl u genc

7461.Ulu sultân-ıdum u sâhib-şükûh
Tolu-y-ıdı leşkerüm deryâ vü kûh

7462.İrmeye bahtuma dir-iken halel
Baña nâ-geh irdi çengâl-i ecel

7463.Çün ecel çengâline oldum esîr
Kimse bulınmadı baña desti-gir

7464.Mâl u mülküm fâyid'itmedi baña
Bini gör ibret yiterem ben saña

7465.Zahmet-ile dirdügüm ol mâl u genc
Ayrug almış baña kalmış mâr u renc

7466.Anı kim baña idüpdür bu cihân
Saña dahı idesidür bî-gümân

7467.Şâh anı ohıyup agladı zâr
Gözlerinden dökdi hûnîn-cûy-bâr

7468.Pes ol eyvândan çıhup şâh-ı cüvân
Oldı girü Ka'beden yaña revân

BE-CÂY ÂVERDEN-İ İSKENDER MENÂSİK-İ HAC-RÂ

7469.Ka'benüñ Mîkâtına çün irdi şâh
Evvel İhrâmûn tonına girdi şâh

7470.Çıharup tenden rezâyil hasletin
Geydi ragbetle fezâyil hil'atin

7471.Çünki kıldı varuban remy-i cimâr
Sürdi dîvi bâtınından nâm-dâr

7472.Her ki tenden nefs dîvin sürmeye
Ka'beye varsa Safâ'yı görmeye

7473.Sen eger senden bu dîvi süresin
Kamu yird'Allâh nûrın göresin

7474.Mervede kesüp mürüvvet eyledi
Ol Safâ-y-ıla fütüvvet eyledi

7475.Çün Safâ vü Merve'ye azm itdi şâh
Bâtınına biñ safâ virdi İlâh

7476.Çünki Beytullâha girdi oldı şâd
Kıldı anda kuds gül-zârını yâd

7477.Buldı anda dürlü esrâra zuhûr
Rûşen oldı göñline Allâhü nûr

7478.Eyle itdi ol arada mahv-ı zât
K'anda kalmadı beşerlikden sıfât

7479.Kendülikden çün aña irdi fenâ
Buldı Hakdan ol fenâ-y-ıçun bekâ

7480.Bulmag isterseñ Haka irmege yol
Var kendü varlıguñdan mahv ol

7481.Mahv olup bulur göge şeb-nem zuhûr
Fâni olmayınca olmaz şem' nûr

7482.Dânelıhdan dâne çıkmazsa temâm
Ne gül ü ne lâle olur bî-kelâm

7483.Katre sulıhdan çıhıcah dür olur
Tohm sûret terk idicek bür olur

7484.Nutfe çünkim sûretüñ terkin kılur
Gör Musavvirden ki ne sûret bulur

7485.Pes tavâf idibenüñ kıldı namâz
İtdi ol der-gâhda arz-ı niyâz

7486.Çün tahâretle tenini kıldı pâk
Göñli ihlâs-ıla oldı tâb-nâk

7487.Kıldı ol evde huzû'ıla namâz
Arz itdi Mâlikü'l-mülke niyâz

7488.Tâat oldur kim ola anda huşû'
Tâat olmaz ol kim ola bî-huzû'

7489.Sen gerek sırrın namâzuñ bilesin
Pes key ihlâs-ıla anı kılasın

7490.Gerçi çoh-durur namâz içre niyâz
İki nef' ol kişiye eyler namâz

7491.Kim şehâdet âleminden ol gide
Âlem-i gaybe varıban nakl ide

7492.Andan ide gayb-ı gayba intikâl
K'ol-durur ol Kābe-Kavseyne misâl

7493.Âlem-i gayb itdiler ervâha ad
Gayb-ı gayb ol Hakdur anı eyle yâd
7494.Kim anuñ yâdı seni senden ala
Gayb-ı gaybet kendü-y-ile_iltebile

7495.Çün ne şartı var-ısa haccuñ temâm
Yirine getürdi şâh-ı nîg-nâm

7496.Çün menâsik işini bitürdi şâh
Kamu şartı yirine yitürdi şâh

7497.On ikibiñ koç getürd'idüp şümâr
Altı biñ buhtı dahı zerrîn-mehâr

7498.Sanıla onbiñ dahı miskâl zer
Dahı yüz yük nukre biñ dâne güher

7499.Hâzır itdürüp şeh-i iklîm-bahş
Ol mübârek yirde kıldı halka bahş

7500.Mekkede dervîş hergiz kalmadı
Kim şehüñ mâlı-y-ıla bay olmadı

7501.Çünki devlet oldı saña dest-res
Mâlı hayra sarf itmek kıl heves

7502.Kim kıla dünyâda senden bir key ad
Olasın ol ad-ıla peyveste şâd

7503.Ulu kici kılalar saña du'â
Bay u yohsul ideler saña senâ

7504.Ger senâ-y-ıla du'â kesb idesin
Zâd ola saña çü bundan gidesin

7505.Yig-durur yig genc ü zerden bir du'â
Yig-durur yüzbiñ güherden bir senâ

7506.Her kişiye kim du'â hem-râh ola
Kanda varsa dest-gîr'Allâh ola

7507.Her kişi k'aña nasîb ola senâ
Bir bekâ bula k'aña irmez fenâ

7508.Gör ne nesnedür senâ k'ol Hayy-i Rab
Kullarından anı kılmışdur taleb

7509.Mâlı harc it k'ideler saña du'â
Genci sarf it k'ideler saña senâ

7510.Cûd Hâlık pîşesidür bil anı
Kendüzüñe dâima iş kıl anı
7511.Mâl çün bâkî degül elden gider
Yi yidür mihrin göñülden gider

7512.K'andan ayru düşicek bî-ihtiyâr
Olmaya ol saña renc ü derd ü mâr

7513.Gerçi kim cânuñ şakîkıdur bu mâl
Sarf itmedükd'olur câna vebâl

7514.Mâl ol mıdur kim anı direler
Mâl ol kim sarf idiben vireler

7515.Çünki kurbândan ferâgat buldı şâh
Mekkenüñ hâline meşgûl oldı şâh

TEFAHHUS-I İSKENDER EZ-AHVÂL-İ HİCÂZ

7516.Sordı k'evvelden kimüñdür ol makâm
Kim-idi anda ululardan imâm

7517.Didiler kim hâkim-i_evvelden yakîn
Bunda evlâd-ı Halîl-idi hemîn

7518.Oldı hükmind'anlarun çoh rûzigâr
Pes Yemen'den geldi Kahtân âşikâr

7519.Bî-kerân leşkerle bunda geldi ol
Kahr-ıla üşbu makâmı aldı ol

7520.Düşdi evlâd-ı Halîlu'llâh hakîr
Bu diyâra olıcah Kahtân emîr

7521.Üşbu iş üstine geçdi çoh zamân
Cürhümîler oldılar nâ-geh ayân

7522.Cürhümîer çünki zâhir oldılar
Sürüben Kahtân'ı bunı aldılar

7523.Ol zamândan iy şehinşâh-ı zemîn
Bunda hâkim Cürhümîlerdür hemîn

7524.Pes Halîl evlâdını buldurdu şâh
Ol makâmı anlara bildürdi şâh

7525.Virdi anlara besî zerr ü güher
Dahı çoh dîbâ-yı Rûmî sîm ü zer

7526.Çün olar şehden riyâset buldılar
Ad-ıla mecmû'ı sâdât oldılar

7527.Ulu ol-durur ki çün kudret bula
Ululıhdan düşmişüñ hâlin bile

7528.Pes elini alıp anuñ götüre
Girü anı mansıbına yitüre

7529.Kıla lutfı her kerîmi ser-firâz
Olmaya şöyle ki gerdûn dûn-nüvâz

7530.Kişi ol kim izzet el virse aña
Hôr olanı izzet ehlinden aña

7531.Şimdi olar kim halka ser-ver oldılar
Çarh bigi sifle-perver oldılar

7532.Çünki hacc erkânını bitürdi şâh
Ol aradan kıldı Kuds'e azm-i râh

RESİDEN-İ İSKENDER BE-TÜRBE-İ İBRAHÎMİ'L-HALÎL

7533.Vardı vü gördi Halîlüñ hazretin
Yüz sürüp öpdi mutahhar türbetin

7534.İsti'ânet idüp ol der-gâhdan
Merhamet kıldı taleb Allâh'dan

7535.Gerçi kim her yirde Hak Zâhir-durur
Her neye kim isdeseñ Kâdir-durur

7536.Lîki görmekden velîler türbetin
Kim bulıpdur Hakkuñ anlar kurbetin

7537.Kişinüñ çoh hâceti olur revâ
Dürlü derde bulınur anda devâ

7538.K'anlaruñ ervâhı şöyle kim ukûl
Kuds der-gâhında bulmışdur kabûl

7539.Çün melâyik gibi_olaruñ cevheri
Cism naksından olup-durur berî

7540.Hem olar nûr-ı İlâhîdür yakîn
Akl-ıla nefse muzâhîdür yakîn

7541.Bunlar ecsâma çog iderler eser
Şöyle kim virdi Resûl andan haber

7542.Pes melekden her eser k'olur ayân
Dahı akl u nefsden hem bî-gümân

7543.Râst çün cinsiyyet ara yirde var
Olur ol ervâhdan dahı_âşikâr

7544.Ol mezârâta çü sıdk-ıla_i'tikâd
Baglanup varıla bulmaga murâd

7545.Çün taalluk vardur anlarda yakîn
Ol mezârât-ıla iy pâkîze-dîn

7546.K'andagı toprahdan anlar lâ-muhâl
Eylemişlerdi besî kesb-i kemâl

7547.Ol mezârâta varanuñ bî-gümân
Olur ahvâli ol ervâha ayân

7548.Şöyle k'olsa karşu iki âyine
Birbirinden nûr alur her-âyine

7549.Bunlara nûrı ol ervâhuñ gelür
Bunları ol nûr-ıla rûşen kılur

7550.Lâ-büd âsârı olaruñ iy hakîm
Kesb-i hayr ü def'-i şerde_olur azîm

7551.Üşbu sırrı kim didüm ger bilesin
Ol mezârâtı ziyâret kılasın

7552.Hâcetüñ her ne ki var ola revâ
Olmaya redd anda olınan du'â

7553.Ol mübârek türbede şâh-ı cihân
Hâcetin ihlâs-ıla kıldı ayân

7554.Vird'anuñ halkına dahı sîm ü zer
Bî-kerâne genc ü envâ'ı güher

7555.Pes idiben ol haremden azm-i râh
Râst vardı Mescid-i Aksâ'ya şâh

RESİDEN-İ İSKENDER BE-MESCİD-İ AKSÂ

7556.Kıldı ol mescidde dahı hem namâz
İtdi Hak der-gâhına arz-ı niyâz

7557.Kıl namâzı k'ol saâdet tâcıdur
Koma_anı kim mü'minüñ mi'râcıdur

7558.Zâhiri ma'mûr ider erkân-ıla
Bâtını pür-nûr ider îmân-ıla

7559.Gayba_anuñ erkânı-la varur varan
Gayb-ı gayba_ezkâr-ıla irer iren

7560.Orada dahı çog ihsân eyledi
Çoh hedâyâ dahı kurbân eyledi

7561.Mâl ol kim çün elüñde bulına
Sarf idesin anı sen Hak yolına

7562.Cem' idüp sahlamayasın viresin
Devlet-i ukbîye andan iresin

7563.Buldı şeh mescidde bir dânâ kişi
Kim riyâzetdi müdâm anuñ işi

RESÎDEN-İ İSKENDER BE-KUTB-I DER-MESCİD-İ AKSÂ

7564.Sohbet itmişdi besî evtâd-ıla
Keşf bulmış kutbdan irşâd-ıla

7565.İşini dün gün ibâdet eylemiş
Tâatı kendüye âdet eylemiş

7566.Munkatı’ olıbanuñ eşbâhdan
İtmiş-idi kendüzin ervâhdan

7567.Şâh andan bir nasîhat istedi
Nideyim kim Hakk’a irişem didi

7568.Didi Hakk’a vâsıl ol vakt olasın
Kim taallukdan tecerrüd bulasın

7569.Zâyil olmayınca senden bu sıfât
Nice_ola göñlüñe rûşen keşf-i Zât

7570.Kişi anda lâyık-ı tevhîd ola
Kim taallukdan kamu tecrîd ola

7571.İy muvahhid müşrik işin kılmagıl
Hak gerekse saña gayre kalmagıl

7572.İtmegil gayre nazar didüñse hû
Rişte-i tevhid nic’olur dü-tû

7573.Hû didüñse kalmasun senden eser
İtmegil bir dem iki kevne nazar

7574.Anı dirseñ hâsıl eyle ma’rifet
Cehli ko kim sıgmaz anda ol sıfat

7575.Ol kişi kim göñli tolu cehl ola
Nice âlim kurbetine ehl ola

7576.Câhil irse göge kadr ü câh-ile
Hem-nişîn olmaya âlim câhile

7577.İlm vasfıdur Ol Allâhuñ yakîn
İlm-il’irer Allâh’a hemîn

7578.Âlimüñ katında izzet ol bulur
K’ol dahı hem ilm ehlinden olur

7579.Çünki Hakk Âlim-durur pes câhili
Kendözine nicesi ide velî

7580.Her neye kim var-durur illet gerek
Dostlıgına râst cinsiyyet gerek

7581.Âlime ilmi-y-le gerek pes heves
Bülbül ü zâguñ yiri olmaz kafes

7582.Bûm-ıla tâvûs ola mı hem-nişîn
Yâ ola mı karga tûtîye karîn

7583.Çünki sıgmaz bir araya ilm ü cehl
Âlimi diyen gerekdür ilme ehl

7584.Çünki bâtıl işlüdür câhil olan
İre mi Hakk'a işi bâtıl olan

7585.Göñlüñi Hak fikri-le ma'mûr it
Zikri-y-ile cânuñı pür-nûr it

7586.Bir dahı zîbâ söz eydem ben saña
Sen benefşe bigi gûş olgıl baña

7587.Nefsüñüñ şehrin imâret it düriş
Akl kânûnı-y-ıla kim budur iş

7588.Nefs-i insânî bedende iy emîn
Ol beden şehrine vâlidür yakîn

7589.Akl-durur bî-gümân aña vezîr
Kuvvet-i fikriyyedür aña müşîr

7590.Bu cevârıhla kuvâ ana temâm
Pîşe-kâr u hem raiyyetdür müdâm

7591.Aña bir kullıhcıdur şehvet yakîn
Dilegin virmek ana işi hemîn
7592.Bir avân-durur kapusında gazab
Halka zulm ü kahr işi iy aceb

7593.Ol vezîre bu iki düşmen-durur
Düşmen işi nicedür rûşen-durur

7594.Vâliye çün ol vezîr-ile müşîr
Oldılar cân-ıla nâsıh hem nasîr

7595.Ol ikinüñ ögidine duta gûş
Kendüzine devşüriben fikr ü hûş

7596.Ol gazabla şehvete te'dîb ide
Kendünüñ ahlâkını tehzîb ide

7597.Lâ-cirem şehri anuñ ma'mûr ola
Zulm ü bid'atden dahı hem dûr ola

7598.Lâ-büd ola lâyık-ı der-gâh ol
Bula kurbuñ perdesinde râh ol

7599.Çünki üşbu memleketden irile
Dahı yigrek pâdışahlıh virile

7600.Ola ol ukbî makâmında mukîm
Bula rûhı revh ü reyhân u Na'îm

7601.Akl u fikri şehvet ü hışma zebûn
İtdürür-ise aña cehl ü cünûn

7602.Bî-gümân şehri anuñ vîrân ola
Dünyi ukbîde aña hüsrân ola

7603.Cehd it irem diseñ Ol hazrete
Kim zebûn olmaya akluñ şehvete

7604.Hışm u şehvet dîv-durur dutma şek
Akl-durur akl bir ulu melek

7605.Dîve cehd it k'ol melek gâlib ola
K'anı 'lâ havle-y-le'emmâre kıla

7606.Gönlüñ aña bagla k'anı bulasın
Üns anuñla dut ki anuñ olasın

7607.İsder-iseñ anı zikrüñden gider
Gayret eyle gayrı fikrüñden gider

7608.Tâ günüñ şavkı-y-la şeb-nem yitmeye
Ulvi olup mâh u mihre yitmeye
7609.Mü'min-iseñ nice sürilse kazâ
Cân-ıla virseñ gerek aña rızâ

7610.Ger dilerseñ rişte-i tevhîdi berk
Şirk-i penhâdur riyâ kıl anı terk

7611.Niyyetüñ ihlâs-ıla eyle dürüst
Tâ kim olmaya amel erkânı süst

7612.Söyleyicek sıdk-ıla söyle müdâm
Her işi ihlâs-ıla eyle temâm

7613.Sıdk-durur saña ukbîde delîl
Sıdk-ıla buldı necât oddan Halîl

7614.Sıdk-ıla ürdügi-y-içün subh dem
Rûşen ider âlemi her subh-dem

7615.Nefsüñe olgıl murâkıb dem-be-dem
K'olmaya itdügüñ işlerde nedem

7616.Ger bu âsârı tefekkür kılasın
Ol Mü'essir kudretini bilesin

7617.Keşf idesin vahdet esrârın temâm
Dünya ukbî sinüñ ola bî-kelâm

7618.Göñlüñi idüp riyâzet tâb-nâk
Her küdûretden anı kılursa pâk

7619.Rûşen ola bâtınuñda şem'-i din
Nakş ola âyînede ilme'l-yakîn

7620.Keşf-ile rûşen ola saña sıfât
Görine âyînede hem nûr-ı Zât

7621.Bilesin ilm-i Ledünnî'yi temâm
Kılasın bî-vâsıta fehm-i kelâm

AVDET-İ İSKENDER EZ-HİCÂZ

7622.Çün bu sözleri temâm işitdi şâh
Hasret-ile aglayup çog itdi âh

7623.İlerüden böyledür bu reh-güzer
Bunda gelen âh u derd-ile gider

7624.Derd ü mihnetde-durur bunda olan
Bir yıl aglasa gerek bir dem gülen

7625.Bir nefes güldügi-çün gel bunda şâd
Gör nider âteşle aña hâk ü bâd

7626.Çıhdı gözinden anuñ hayl ü haşem
Düşdi göñlin'itdügi işlerden nedem

7627.Pes oradan kıldı Mısr'a azm-i râh
Anuñ-ıla bî-gerân hayl ü sipâh

7628.Çünki Dârü'l-mülk'e geldi şehriyâr
Buldı revnak girü ol şehr ü diyâr

7629.Halk içinde adli bünyâd eyledi
Ulu kiçi göñlini şâd eyledi

7630.Şâh ol-durur kim ehl-i dâd ola
Halk zulmından anuñ âzâd ola

7631.Hayr idüp toyura her bir acı ol
Bî-niyâz ide kamu muhtâcı ol

7632.Pes kamu yollardan ol götürdi bâc
Kimseden dahı_almadı mâl u harâc

7633.Yir yüzinde hîç bid'at kalmadı
K'anı ZÜLKARNEYN zâyil kılmadı

7634.Kanda kim buldı-y-sa bir dânâ hakîm
Terbiyetle_itdi huzûrında mukîm

7635.Anuñ-ıla_otur ki ilm ehli ola
Câhil ile eglenen Bû Cehl ola

7636.Çün hüner-dâr-ıdı vü sâhib-nazar
Buldı andan terbiyet ehl-i hüner

7637.Terbiyet kılsañ hüner ehline kıl
Bî-hünerde nef' yoh andan kesil

7638.Zînetidür devletüñ ehl-i hüner
Şâhlar tâcına zîverdür güher

7639.Ehl-i ilm andan çü revnak buldılar
İlm arturmaga meşgûl oldılar

7640.Hikmet aksâmına kıldılar şürû'
Vaz' itdiler usûl-ıla fürû'

7641.Dürlü dürlü ilm te'lîf itdiler
Çoh kütüb adına tasnîf itdiler
7642.Lâ-büd andan kaldı ol gidüp gey ad
Kim iderler halk anı hayr-ıla yâd

7643.Ölmemişdür adını zinde kılan
Gitmemişdür dünyada adı kalan

7644.Diler-iseñ ölmemek iy pâk-zâd
Cehd it kim kala senden bir gey ad

7645.Ögüdümi cân kulagı-y-la işit
Nefsüñe tehzîb-i ahlâkı iş it

7646.Ahmedînüñ hâtırı bir bahrdur
K'anda su yirine urur mevc dür

7647.Geh hakîkat sözini kılur beyân
Geh tarîkat râzını ider ayân

7648.Ger sözini tutar olursañ anuñ
Dünyi vü ukbî senüñ ola senüñ

DÂSİTÂN-I DUHÛL-İ İSKENDER BE-ZULUMÂT VE İNKIRÂZ-I DEVLET-İ Û MUKADDİME-İ DÂSİTÂN

7649.Nâle it iy andelîb-i nagme-ger
Kim kılur nâleñ senüñ câna eser

7650.Ûd bigi sûz-ıla sâz eylegil
Kıssa-i dil-sûza âgâz eylegil

7651.Çarh hâinden ki bilürsin ayân
Bize sen bir dâsitân eyle beyân

7652.Tâ ki ol destânı biz işidevüz
Aña lâyık dünyada iş idevüz

7653.Dünyaya garre olma kim bu reh-güzer
Bir mekândur kim gelen aña gider

7654.Kimse anda câvidân kalmış degül
Kimsene andan vefâ bulmış degül

7655.Naks-durur dünyada_isdemk kemâl
Çün kemâl ardınca tîz irer zevâl

7656.Nergisüñ k'aña virildi tâc-ı zer
Gör nic'itdiler gözini bî-basar

7657.Ol benefşe k'oldı ucdan uca gûş
Ker-durur ker kulagı gör anı uş
7658.Ol mekân kim anuñ adı oldı yir
Ögmege lâyık degüldür anı yir

7659.Bâgına dehrüñ mezemmet bu yiter
K'anda biten solıban tîzde yiter

7660.Bisledügi n'assı kişiyi bu yir
Çünki girü bisledügin kendü yir

7661.Tut ki mülk-ile Sikender olasın
Nef'i ne çün âhirü'l-emr ölesin

7662.Dut ki Behrâm itdi sini zerr ü zûr
Fâyide ne çün yirüñdür soñra gûr

7663.Her ki geldi dünyaya çünkim geçer
Anda ne bürhâñ u ne hüccet geçer

7664.Pes aña aldanmamahdur çâre bes
İtmemekdür anda durmaga heves

7665.Bu selâtîni ki saña söyledüm
Her birinüñ hâlini şerh eyledüm

7666.Sen dahı_anlardan birin   dutgıl seni
Garre olma devlete işid beni

7667.Kim saña bunca nasâyıh dimişem
Her kayuñı kim gerekdür yimişem

7668.Nişe kalduñ mâl u mülküñ nef'ine
Çünki gider saña kalmaz nef'i ne

7669.İtmedi ol kimseye itmez vefâ
Kimsene_andan bulmadı bulmaz safâ

7670.Aldamasun sini bu tûl-ı emel
Kim yakîndür aña irürmez ecel

7671.Dut ki Zülkarneyn olduñ genc-ile
Fâyide ne çün gidersin renc-ile

7672.Saltanatda dut ki Dahhâk olasın
Nef'i ne çün âkıbet hâk olasın

7673.Nef'i ne Şeddâd olasın yâ şedîd
Çün ecel zahmı olur gâyet şedîd

7674.Pâdişahlıhda kişi ger ola Âd
Fâyide ne çün olur son ucı bâd
7675.Memleketde ger kişi Fir'avn ola
Çün ölür anda ne ferr ü avn ola

7676.Ne-durur bildüñ k'ecel bir nerre-şîr
Kim zebûndur aña yüzbiñ erde-şîr

7677.Olayım dimek ne hâcet Erdevân
Çün gider devlet yakîn iy er devân

ZİKR-İ AZÎMET-İ İSKENDER BE-MAŞRIK BE-TALEB-İ ÂB-I HAYÂT

7678.Çün Sikender devletin gördi temâm
Göñline korhu düşürdi_ol nîg-nâm

7679.Kim bilürdi işe irdükde kemâl
Başlar aña irmege nakş u zevâl

7680.Ay bedr olduhda başlar eksilür
Hem husûfı dah'anuñ ol vakt olur

7681.Mihr-i âlem-tâb çün evce iner
Başlar oradan hazîzine döner

7682.Çün bahâruñ bâgına irer kemâl
İrürür dest-i hazân aña zevâl

7683.Gül kemâl-i zînet-ile_olduhda şâd
Virür anuñ hırmenini suya bâd

7684.Bu yakîndür kim kemâl-i bî-zevâl
Ölmez illâ kim kemâl-i Lâ-Yezâl

7685.Şâh üşbu gussadan dil-teng-idi
Ol mübârek çihresi bed-reng-idi

7686.Şâh hâlin añlayıban bir hakîm
Bildi kim göñlinde vardur derd ü bîm

7687.Şâh anuñ teng-dil olmış-durur
Gül yüzi ol gussadan solmış-durur

7688.Şâha birgün didi kim iy tâc-ver
Görürem sende tegayyürden eser

7689.Ne-durur ol nesneye digil sebeb
Kim kılavuz çâresin anuñ taleb

7690.Üşbu fikri kim gerekdi ol nihân
Âşikâr'itdi aña şâh-ı cihân

7691.Bir iş işlemek dileyicek felek
Biñ bahâne kopara aña gerek

7692.Çün işitdi şeh sözini ol hakîm
Didi şâha hâtıruñda dutma bîm

7693.Var-durur bir çeşme maşrıkda revân
Anda kim zulmet olur dâyim ayân

7694.Adıdur ol çeşmenüñ Aynü'l-Hayât
K'andan içen nkişiye irmez memât

7695.Her kişi k'andan bir içim su bulur
Câvidân dünyâda ol bâkî kalur

7696.Lîki yolları katı düşvâr olur
Az kişi ol yolları varıbilür

7697.Assısı çoh nesne zahmetdür tolu
Hârsuz hirgiz gül olmaz iy ulu

7698.Aslı-la pâkîze-gevher kopdı dür
Lâ-büd anuñ yiri ka'r-ı bahrdur

7699.Çünki olmadı şebeh vâlâ güher
Lâ-büd andan tolıdur Rûm u Hazer

7700.Sen eger ol çeşme-sârı bulasın
Câvidân dünyâda zinde kalasın

7701.Bu sözi çün şâh işitdi oldı şâd
Sandı kim virildi aña her murâd

7702.Ol kamu zîreklik-ile tâc-ver
Gelmedi fikrine bârî bu kader

7703.Kim kemândan çün çıha tîr-i Kazâ
Râst umaca irer ol bî-hatâ

7704.Kişiye çün togrıla rumh-ı Kader
Hîç hîle olmaz aña bir siper

7705.Şah yarak eyledi kim şarka vara
Ol su-y-ıçun zulmet içine gire

7706.Yüridi bir leşker-ile bî-gerân
Şarkdan yaña şeh-i sâhib-kırân

7707.Var-ıdı bir oglı adı İskenderûs
Kim felek ayagına virürdi bûs
7708.Anı_Arestû-y-ıla yirine kodı
Ben gelince mülki saklañuz didi

7709.Hızrı yoldaş eyledi kendü-y-ile
Âb-ı Hayvân isdeyü girdi yola

7710.Bir zamân çün sürdi germ-â-germ şâh
Berhemen şehrine iletdi_anı râh

RESİDEN-İ İSKENDER BE-ŞEHR-İ BERÂHÎME

7711.Gördi bir taguñ içinde bî-şümâr
Halk durmışlar kamu uryân u zâr

7712.Her biri bir gārı düzetmiş vatan
Terk-i dünyî kılmış u hem cân u ten

7713.Geydügi agac kabı yüdügi ot
Dahı anlarda ne pûşiş var ne kût

7714.Kendülere zühdi âdet eylemiş
Sâliyân anda ibâdet eylemiş

7715.Didi ulularına kim Berhemen
Üşbu tagda nişe dutdunuz vatan

7716.Bir imâratlıhda yigrek k'olasın
K'anda bir kût-ıla kisvet bulasın

7717.Çün imâret kût-ıla olur temâm
Hergiz olmaz kûtsuz kuvvet müdâm

7718.Kût pes artuh gerekdür âbide
K'an'ider ol kamudan yig fâide

7719.Âbid olmayan ne yirse hâk olur
Âbidüñ yidügi nûr-ı pâk olur

7720.Böyle didi şehriyâra Berhemen
Kim taâmı sanma tenhâ kût sen

7721.Bu yidügüñüzden ayruh dahı kût
Rûz idüpdür bize Hayy-i Lâ-Yemût

7722.Lezzetin anuñ eger siz bilesiz
Yidügüñüz kûtı terkin kılasız

7723.Sinüñ-içün döşenüp hân-ı kerem
Niş'idersin ârzû âş-ı kelem

7724.Hâzır-iken saña ol me'kûl-ı nûr
Hayf ola kim yiyesin nân-ı tenûr

7725.Sen dahı bizüm big'olsañ bu nebât
Vire saña lezzet-i kand-ı nebât

7726.Ten gıdâsı olmag-ıçun bu yiter
Nef' ne artuh yimek çünkim yiter

7727.Dirlig-içündür bu yimek bî-gümân
Yimeg-içün sanma dirligi hemân

7728.Bize dirsin bir imâret yir buluñ
Pes buradan varuban anda oluñ

7729.Bir harâbedür cihân iy şehriyâr
K'anda ne ma'mûr yir var ne diyâr

7730.Sen ki yir yoh kim cihânda olmaduñ
Eglenecek bir imâret bulmaduñ

7731.Anuñ-ıçun irte gice bî-karâr
Cüst ü cûy içindesin iy şehriyâr

7732.Var sanursın bunda ma'mûr iy acab
K'isdeyü anı çekersin çoh ta'ab

7733.Biz bunuñ vîrânlıgını bilmişüz
Lâ-cirem yik-pâre terkin kılmışuz

7734.Burada olmaz imâret bellü bil
Dahı yirde olur azm'aña kıl

7735.İreyim dir-iseñ ol gül-zâra sen
İşbu hâr-istân'idinmegil vatan

7736.İşburadan ol yahın menzil-durur
Bir nefesdür sanma k'ay u yıl-durur

7737.Biz bu yirde ihtiyâr itdük fenâ
K'ol imâretde bulavuz hoş-bekâ

7738.Ne bekâ kim yok-durur aña zevâl
Naks bulmaz hirgiz andagı kemâl

7739.Çün fenâ-y-ıla bulınur ol bekâ
Pes fenâya cân gerek k'ola behâ

7740.Şem' oda yanmasa nûr olamaz
Su buhâr olmasa yagmur olamaz
7741.Dâne degşürmezse sûret gül m'olur
Yâsemîn ü lâle vü sünbül m'olur

7742.Beyzanuñ çün sûreti bulur zevâl
Cûj'olup cândan aña irer kemâl

7743.Dökilicek girü andan bâl ü per
Nakş bulıban olur tâvûs-ı ner

7744.Su revân olup çü gül-zâra varur
Gül kökinden tallar içine girür

7745.Ol kuru agaç içind'olup revân
Ölmiş-iken cân ider aña revân

7746.Sûretin koyup dahı sûret alur
K'ol agaca şâh u berg ü bâl olur

7747.Müddet-ile itmege kesb-i kemâl
Üstine andan geçer çoh dürlü hâl

7748.Başın'anuñ dürlü dürlü iş gelür
Gâh yaprah gâh tâze gül olur

7749.Şöyle kim gözüñle göresin ayân
Döner ol etvâr içinde bir zamân

7750.Çoh şikence-y-l'ol mazâyıkda kalur
Dürlü sûretler geyüp terkin kılur

7751.Gerçi telh ü türş dadar bî-hisâb
Lîki hall olup olur soñra gül-âb

7752.Su-y-ıdı soñ ucı olur girü su
Lîki bes sâfî vü gâyet nîg-bû

7753.Nice su kim cânlara olur devâ
Sayrulara irişür andan şifâ

7754.Cânlara cân olur u gözlere nûr
Başlara akl u göñüllere sürûr

7755.Çün vücûdın fidde san'ol kıldı cûd
Buldı Hak'dan üşbu resm-ile vücûd

7756.Bu vücûduñ sen dahı terkini ur
Ne vücûda irgürür Hak sini gör

7757.Katre çünkim berre irer bürr olur
Çünki deryâya irişür dürr olur
7758.Çün kuru diken yeşerüp gül olur
Kara toprah yeşerüp sünbül olur

7759.Çünki taş yâkût su lü'lü olur
Anı gören âkıl-ısa giy bilür

7760.K'âdemî dahı olabilür melek
Şöyle kim cevlen-gehi ola felek

7761.Âkıl olan kim bu ma'nîyi bile
Nicesi râzî ola bu menzile

7762.Kim anuñ bünyâdı âb u gil-durur
Anda kalan gişi bî-hâsıl-durur

7763.Ko bunı bir yire kılgıl sen heves
K'orada biñ cân bulasın her nefes

7764.Ol makâmı bil ki hoş gül-şen-durur
Bunı gör kim karañu kül-han-durur

7765.Gül-şeni koyup duta mı kül-hanı
Olmayan bî-devlet ü gey kül-hanî

7766.Sırrı anladuñsa sana bir kitâb
Râzlar fasl eyledüm min külli bâb

RESÎDEN-İ İSKENDER BE-DEYR-İ ZÜLKARNEYN-İ EVVEL

7767.Oradan dahı gidiben tâc-ver
Ugradı bir künbede bes mu'teber

7768.Heft-cûş-ıla yapılmış-ıdı ol
Şöyle k'aña bulamazdı kimse yol

7769.Cehd-ile açdı anı şâh-ı cihân
Kim göre ne var-durur anda ayân

7770.Girdi gördi çâr-suffe yapılu
Dürr ü gevher ucdan uca toptolu

7771.Ferşi ûd u anber ü dîvârı zer
Sakfı dahı hem zer ü dürlü güher

7772.Orta yirde bir murassa' yüce taht
Taht üzre tâc-ıla bir nîg-baht

7773.Yatmış anda sâliyân u durmamış
Sanasın hirgiz cihânı görmemiş

7774.Başı üzre la'lden bir ulu levh
K'anı görmek irürürdi rûha revh

7775.Altun-ıla la'l üzre yazılu
K'iy Sikender kim meliksin ü ulu

7776.Çün güzer üşbu mekâna kılasın
Bini görüp dehr hâlin bilesin

7777.Şâh Zülkarneyn kim dirler benem
Yidi iklîmi dutan server benem

7778.Dört biñ kırh yıl ben öñdin gelmişem
Kılıcumla şark u garbı almışam

7779.Bu cihânı ben dahı idüp talab
Çekmişem sencileyin derd ü ta'ab

7780.Memleket kesb idüben sor n'itmişem
Âkıbet cümle koyuban gitmişem

7781.Renc-ile gerçi ki dirdüm mâl u genc
Derdüm uşol mâ u gencüm mâr u renc

7782.Şehrde ayruhlar olmış şehriyâr
Ben burada yaturam uş hâr u zâr

7783.Gâfil andan kim ne iş ide kader
Ölmeyeyüm diyüben iy nâmever

7784.Âb-ı Hayvân isdeyüben gelmişem
Uş burada zâr u hayrân kalmışam

7785.Çeşme-i Hayvânuñ içinde ecel
Kişiyi bulur nedür bunca emel

7786.Zehr olur irdükd'ecel Âb-ı Hayât
Vây aña k'ardıncadur anuñ memât

7787.Bini gördügüñ saña ibret yiter
Gâyetine akl her râzuñ yiter

7788.Andan aglayu gidüp şâh-ı cihân
Râst kıldı cânib-i şarka inân

7789.Germ süriben şeh-i gerden-firâz
İrdi bir sahrâya toptolu gürâz

7790.Her birinüñ azusı hûn-rîz-idi
Nitekim kılıc be-gâyet tîz-idi
7791.Toñuzuñ şeklinde dîv-idi gelen
Şâha vü ol leşkere hamle kılan

7792.Şâhı çün gördiler âheng itdiler
Şâh-ıla orada çoh ceng itdiler

7793.Âkıbet şâh anlara bulup zafer
Kıldı ucdan anlara zîr ü zeber

7794.Çün olardan pâk itdi yolı şâh
Ol aradan kıldı girü azm-i râh

7795.Bir zamân dahı çü gitdi şehriyâr
İrdi bir vâdiye kim tolu-y-dı mâr

7796.Kamusı ef'î-di ol yılanlaruñ
Zehrin'ass'itmezdi tiryâk anlaruñ

7797.Şâh yılanları itdürüp helâk
Kıldı ucdan uca ol vâdîyi pâk

7798.Çün yılana tûde tûde kırdılar
Yol arınsun diyü oda urdılar

7799.Oradan gidüp şeh-i pîrûz-ceng
Ugradı bir bîşeye tolu peleng

7800.Şeh buyurdı tir bârân itdiler
Var pelengi anda bî-cân itdiler

7801.Yâ zihinden çün çıha tîr-i hadeng
Zahmı-y-ıla hâk olur bebr ü peleng

7802.Cânavardan bîşeyi arıtdılar
Pes oradan dahı koyup gitdiler

7803.İrdi bir müddet yüriyüp şehriyâr
Bir yire câzû tolu şehr ü diyâr

7804.Câzular şâhuñ katına geldiler
Soruban kasdı ne yirdür bildiler

7805.Hoş söz-ile şâhı meftûn itdiler
Pes koyup şâhuñ katından gitdiler

7806.Bulmasun diyü şeh ol suya tarîk
Sihr-ile böyl'itdiler mekr iy refîk

7807.Kim yolını tutdı ucdan uca nâr
Bahr bigi k'ana bulınmaz kenâr
7808.Kaldı hayrân ol arada şehriyâr
Pes didi Hızr'a ki iy dânâ-yı kâr

7809.Ne-durur fikr it bu işüñ çâresi
Bu belâdan cân nice kurtarası

7810.Âb-ı Hayvân'ı kılur iken taleb
Hak bizi bu oda mı yahar aceb

7811.Hızr didi hâtıruñda dutma bîm
Halka Hak fazlı öküş-durur azîm

7812.Hakk elindedür her işüñ çâresi
Pes kamu işde aña yalvarası

7813.Her ki anı diye nev-mîd olmaya
Her k'aña yalvara zâyi' kalmaya

7814.Şâh âmîn didi Hızr itdi du'â
Çünki ihlâs-ıla-dı oldı revâ

7815.Aslı kamu tâatuñ ihlâs olur
Kulda kim ihlâs ola ol hâs olur

7816.Çıhdı bir bulıt hevâdan nâ-gehân
Şöyle k'oldı yiryüzi andan nihân

7817.Ol bulıtdan seyl indi şol kadar
Kim ol oddan kalmadı hirgiz eser

RESİDEN-İ İSKENDER BE-ŞEHR-İ ZENÂN

7818.Oradan yol sürüben bir ay temâm
Geldiler bir şehre adı Şâd-kâm

7819.Bir ulu enbûh şehr-i bî-kerân
Cümle avret anda yoh erden nişân

7820.Avret-idi cümle şehrî vü sipâh
Ulu kiçi vü hidmet-kâr u şâh

7821.Anda bir ulu agaç vardı ayân
K'anlara ol Kıbla-y-ıdı bî-gümân

7822.Sâl u mâh ol sebz-idi vü ser-bülend
İtmez-id'aña hazân yili güzend

7823.Ol agaç dibinde bir çeşme revân
K'olmış-ıdı kuvvet ü kût-ı revân

7824.Her kim oglan ider-idi ârzû
Gusl idüp ol çeşmeden içerdi su

7825.Bir koyun kurbân idiben gündüzin
Ol agaca sürer-idi kendüzin

7826.Hâmile olup giderdi oradan
Gör neler ider cihânı Yaradan

7827.Tokuz ay çünkim geçerdi bî-gümân
Bir kız andan dahı olurdı ayân

7828.Kâr-gâh-ı fıtrata eyle nazar
Gör bu ne eşkâldur bu ne suver

7829.Germ andan dahı sürüp şehriyâr
Anda vardı k'oldı zulmet âşikâr

7830.Didiler şâha ki iy şâh-ı zemîn
Çeşme şol zulmet içindedür yakîn

7831.Bundan aña gerçi az menzil-durur
Lîki yol ucdan uca müşkil-durur

7832.Didi şeh kim Hakk anı âsân ide
Müşkil ü âsânını yiksân ide

7833.Renc katında koyılmış râst genc
Ol ki genc ister n'ola görürse renc

7834.Çekmeyince ışk yolında belâ
Nic'ola âşık ki ma'şûkı bula

RESÎDEN-İ İSKENDER VE LEŞKER-İ Û BE-TÂRÎKÎ

7835.Ol aradan yüriyüp şâh u sipâh
Vardı vü zulmet içine girdi şâh

7836.Gitdiler zulmet içinde bir zamân
Bir gice bir ebr kopdı nâ-gehân

7837.Gurrış itdi ra'd u rahşân oldı berk
Sanasın kim oda yandı garb u şark

7838.Bahr dökildi hevâdan mevc mevc
Seyl kopdı yiryüzinde fevc fevc

7839.Şöyle tûfân kopdı Tûfân-ı Nûh
Feth-idi katında anuñ bel fütûh

7840.Leşker ü şeh işlerini yazdılar
Yürür-iken birbirinden azdılar

7841.Çünki görmezlerdi birbirin ayân
Azdılar biri birinden bî-gümân

7842.Hızr k'ol yolda ol-ıdı pîşivâ
Bi'z-zarûre şâhdan düşdi cüdâ

7843.Kimini ol halkuñ itdi seyle gark
Kimin aldı yil kimini yahdı berk

7844.Kimi azd'andan bulınmadı nişân
Kimi acz-ile revân itd'anda cân

7845.Çünki bu ahvâli gördi bildi şâh
Kim bulınmadı bulınmaz suya râh

7846.Nesne kişiye ki kısmet olmaya
Gerçi çok cehd ide anı bulmaya

7847.Çünki nâ-çâr oldı girü döndi ol
Lîki bulınmadı ol geldügi yol

7848.Bi'z-zarûre gelmeg-içün bu yaña
Bir yañadın dahı yol düşdi aña

7849.Gider-iken ugradılar bir yire
Kim anuñ taşı güherdür yiksere

7850.Kimi yâkût-ıdı kimi la'l-i nâb
Kimi pîrûze dökilü bî-hisâb

7851.Her yaña gevher dökilmiş şeb-çirâg
Rûşen olmış gevherüñ nûrı-y-la tag

7852.Şâh leşker'ol güherden bî-kerân
Dirüben oradan oldılar revân

7853.Cehd idüp çün yüridiler bir zemân
Çıhdılar zulmet içinden nâ-gehân

HURÛC-I İSKENDER EZ-TÂRÎKÎ

7854.Gördiler kim leşkerüñ bir nısfı pâk
Kaluban olmışdur ol yirde helâk

7855.Şâh Hızr'ı istedi vü bulmadı
Nice old'ahvâli anuñ bilmedi

7856.Tuymadılar anı kim varmış-ıdı
Âb-ı Hayvân'a yahın irmiş-idi

7857.Çünki ol aña koyılmışdı yakîn
Lâ-cirem rûzî aña oldı hemîn

7858.Nesne kim ol saña kısmet olmaya
Nice cehd itseñ elüñe gelmeye

7859.Nesne kim bir kişiye ola nasîb
Bî-taab girür ele ol an-karîb

7860.Zulmet içinde Sikender çekdi renc
Renc aña kaldı vü Hızr iletdi genc

7861.Kısmeti kim Hakk ide ayruh olamaz
Kimsene rızkın kimesne alamaz

7862.Ol aradan çünki gitdi şehriyâr
Geldi bir sahrâya tolu mürg-zâr

SEHÜN-GOFTEN-İ DIRAHT BE-İSKENDER VE HABER-DÂDEN BE-Û EZ-KURB-I ATLAS

7863.Ortada bitmiş bir agaç sâye-vâr
Diye-y-idüñ adı Tûbî'dür meger

7864.Ol arada kurduruban bârıgâh
Ol agaç dibinde yatd'ol gice şâh

7865.Çünki gitdi gicenüñ nısfı temâm
Kam'uyıdı gayr-i Hayy-i Lâ-Yenâm

7866.Ol agaç nâle idiben zâr zâr
Didi k'iy mihnet çekici şehriyâr

7867.Niçe yüridür seni bu hırs u âz
Mâl çogı n'assı çün ömr ola az

7868.Ömrüñ âhir oldı pes nedür sebeb
Kim kılursın dünyayı böyle taleb

7869.Pâdişâhlıh sürdüñ on dört yıl temâm
Bir gün olmaduñ cihânda şâd-kâm

7870.Bunca cem' itdüñ velîkin yimedüñ
Ben ölem ayruga kala dimedüñ

7871.Uş gidersin ayruga kalur bu genc
Sen çekersin arada bî-hûde renc
7872.İy dirîg ü derd sinüñ rencüñe
Kim elüñ uş irmez oldı gencüñe

7873.Şâh agaçdan bu sözi k'itdi semâ'
Sanki didi cân tenine el-vidâ

7874.Gitdi dil-hasta oradan subh-dem
Huşk-leb olmış gözi toptolu nem

7875.Gice gündüz sürdi bir müddet temâm
Tâ ki ird'İrân'a şâh-ı nîg-nâm

BİMÂR-ŞÜDEN-İ İSKENDER DER-KUMUS

7876.Çünk'irişdi Kûmus'a şâh-ı cihân
Bir ru'âf old'aña ârız nâ-gehân

7877.Şöyle k'ata olamadı pâyidâr
Bî-haber düşdi atından şehriyâr

7878.Bir cebeh altına döşek itdiler
Üstine altunlu kalkan dutdılar

7879.Kim gelüp ana tabîb ide ilâc
Kim arına ol sekâmetden mizâc

7880.Ol ki şâhuñ tâli'in görmiş-idi
Hükmi anuñ buraya irmiş-idi

7881.Kim dimişdi şâh ölesine yahın
Hasta düşiser bir arada yakîn

7882.Kim gögi altun yiri pûlâd ola
Anda dünyâdan Sikender yâd ola

7883.Çünki hûşa geldi şâh-ı Cem-nijâd
Üşbu hükm'işitmiş-idi kıldı yâd

7884.Bildi kim yahın gelüp-durur ecel
K'itmez aña fâ'ide hirgiz hıyel

7885.Ne yigit dir ne koca dir öldürür
Kamu yavuzdan beter nesn'ol-durur

7886.Dilmez İskender melikdür yâ cüvân
Hîç rahm itmez alur cânın revân

NÂME-NÜVİŞTEN-İ İSKENDER BE-MÂDEREŞ VE VASIYYET-KERDEN

7887.Pes eline alup ol lahza kalem
Çekdi kâfûr üstine müşgîn-rakam

7888.Zâr aglayu idiben âh-ı serd
Bir biti yazd'ânesine tolu derd

7889.Didi kul oglı kul İskender selâm
Rûkıyâ Hâtûn'a virbiyür peyâm

7890.Kim Sikender kim cihâna toymadı
Geldi gitdi geldügini tuymadı

7891.Dünyada baglamış-ıdı çoh emel
Lîki anı aña irürmed'ecel

7892.İsdeyü varur-iken Âb-ı Hayât
Yolda sundılar aña zehr-i memât

7893.Bu gelen işler bizüm üstümüze
Hakk Ezelde yazmış-ıd'anı bize

7894.Nesne kim Hak'dan kaderlenmiş ola
Cehd-ile def'ini anuñ kim kıla

7895.Hâlık'uñ rûh Ol virür ü Ol alur
İ'tirâz anuñ işine küfr olur

7896.Nefs anuñdur cân anuñdur akl anuñ
Pes eyit kim arada neñ var senüñ

7897.Tâ ki anuñ-çun feza' eyleyesin
Yâhud aglayup ceza' eyleyesin

7898.Ne kaderlenmişse göklerde kazâ
Yirüñ ehline gerek aña rızâ

7899.Ol ki yazılmış-ıdı irdi baña
Sabr-durur çâre bu işde saña

7900.Sabr-durur mü'minüñ ser-mâyesi
Sabr olur âkıluñ pîrâyesi

7901.Çün ceza' itmekle dönmez bu kazâ
Pes kazâya ne gerek sabr u rızâ

7902.Pîşe ide her ki mü'mindür yakîn
Sabrı "v'allâhü yuhibbü's-sâbirîn"

7903.Çünki bir yire varuruz biz ayân
Kim bu yirden yig-durur ol bî-gümân

7904.Varmaga pes anda şâd olmah gerek
Ayşdan orada dad almah gerek

7905.Sabr kıl geçince bu bir iki dem
Sen dahı ol mülke urursın kadem

7906.Birbirimüzi biz anda bulavuz
Ol-durur mülk anda bâkî olavuz

7907.Ger hatâ itdümse yâ isyân saña
Lutf it küllini afv eyle baña

7908.Ulu kiçi halkumı cem' eylegil
Kamusına hoşlıg-ıla söylegil

7909.Dileseñk'olmaya işünde halel
Sîretümi itmegil hirgiz bedel

7910.Komagıl İskenderûs'ı bir nefes
K'ola nâ-geh lu'b u yâ lehve heves

7911.Kişi k'anuñ işi lu'b u lehv ola
Olmaya hîç iş ki ol bî-sehv ola

7912.Memleket âyînini ögret aña
Şöyle kim bilürsin ögretdüñ baña

7913.Bu kamusın yazuban şâh-ı cihân
Dâr-ı mülk-i Mısr'a itdürdi revân

7914.Pes oradan şehr-i Zû'ya geldi şâh
Anda renc artdı vü hâl'oldı tebâh

7915.Geldi Eflâtûn k'ide aña ilâc
Lîki n'assı gitmiş-id'elden mizâc

7916.Çün maraz gâlib zaîf ola kuvâ
Bellüdür ne nef'ide aña devâ

7917.İstedi nabzuñ tokuz cinsin ayân
Bulmadı birinde sıhhatden nişân

7918.Sıhhate çün mâil olmaya mizâc
N'assı itdügi tabîb aña ilâc

7919.Ger devâ ola kamu Âb-ı Hayât
Ne vefâ ide çün irişe vefât

7920.Cân-durur nûr-ı çerâg u yil ecel
Yagı bu yinen gıdâdur fi'l-mesel
7921.Çünki yile karşu koyıla çirâg
Ne kadar rûşen dutısar anı yag

7922.Gördi şeh kim düşdi Eflâtûn'a bîm
Çünki nabzın bildi anuñ ol hakîm

7923.Didi olmagıl i dânâ ters-nâk
Kim bize mihmân-durur mihmân işi

7924.Çün gelüp gitmek-durur mihmân işi
Gitdügine rence niş'olsun kişi

7925.Mürg-i Kudsîdür bu cân u ten kafes
Bunda durmagı nice itsün heves

7926.Çünki kendü âşiyânın ide yâd
Ol kafesde nice durıbile şâd

7927.Çünki bundan yig yire vardur anuñ
Bunda dura didügüñ kejdür senüñ

7928.Ger Arestû ol'ilâc iden yakîn
Ol tabîat hâdimi-durur hemîn

7929.Sıhhate çün tab' olmaya karîb
Hidmet-ile neylesün aña tabîb

7930.Pes vasıyyet itdi şeh kim çün öle
Götürenler anı sultânlar ola

7931.Dutmayalar ölümini muhtasar
Düzeler anuñ-ıçun tâbût-ı zer

7932.İdeler tâbûta gevherden hilî
Kılalar kâfûr-ıla cismin tilî

7933.İdicek tâbût içind'anı nihân
Bir elini taşra koyalar ayân

7934.Tâ göreler kim Sikender pâdişâh
Kim yid'iklîmi dutup olmışdı şâh

7935.Geldügi bigi tehî-dest uş gider
Pes kişi dünyâyı dutuban nider

7936.Pes anı omuzlara götüreler
Pâdişehler Mısr'a dek yitüreler

7937.Şöyle k'ehl-i Mısr an'ideler sezâ
Mısr'da tutalar anuñ-çun azâ
7938.Anda ne kim müstahak var direler
Anlara çoh mâl anuñ-çun vireler

7939.Oradan İskenderiyye'ye devân
İdüben kılalar an'anda nihân

7940.Şöyle kim toprahda medfûn olamaya
Kandalıgın dahı kimse bilmeye

7941.Üşbu sözi dir-iken bir iki dem
Ürdi Zülkarneyn pes oldı adem

7942.Gitdi pervâz idübenüñ mürg-i cân
Ögine düşdi kadîmî âşiyân

7943.Yâd idüp ol müzeyyen gül-şeni
Terk kıldı bu müşevveş külheni

7944.Yiryüzin cümle getürmişdi ele
Vardı kim ol âlemi dahı ala

7945.Himmetine çün bu yir gelmişdi az
Dahı yig yir virdi aña bî-niyâz

7946.Nice yir kim aña gâyet yoh-durur
Hoşlıgın'anun nihâyet yoh-durur

7947.Gitdi Zülkarneyn görüp dürlü renc
Kaldı bunda tâc u taht u mâl u genc

7948.Çarh ümidi kasrını kıldı harâb
İsdedüg'Âb-ı Hayât oldı serâb

7949.Yandı berk-ı kahr-ıla bâg-ı cemâl
Kopdı bîh ü bünden ol serv-i celâl

7950.Bî-hazân dökildi ol nev-reste bâg
Urdı yüreklere lâle bigi dâg

7951.Geydi anuñ-çun benefşe nîl-gûn
Oldı gül derdinden anuñ gark-ı hûn

7952.Gülbün-i devlet dügildi vü bu derd
Nergis-i ra'nâ yüzini kıldı zerd

7953.Saltanat bedrine irişdi mehâkk
Buldı devlet müşterîsi ihtirâk

7954.Tag u taş aglayu didi âh âh
K'öldi yigitlikde Zülkarneyn şâh
7955.Yirde gökde hîç zerre kalmadı
K'anuñ öldügine nâle kılmadı

7956.İtdi yigirmi yaşınd'ol nev-cüvân
Bu yidi iklîme fermânın revân

7957.Çünki on dört yıl cihânda oldı şâh
Çarh rûşen günini kıldı siyâh

7958.Âdeti budur cihânuñ bellü bil
Gâfil olma kendüzüne çâre kıl

7959.Şöyle kim didi şehi götürdiler
Mısr dârü'l-mülkine yitürdiler

GİRYE VÜ ZÂRÎ-KERDEN-İ RÛKIYÂ BER-İSKENDER VE Bİ-VEFÂYÎ-İ RÛZİGÂR

7960.Geld’anası urdı tâbûta yüzin
Bîm-idi k’öldüre anda kendüzin

7961.Aglayup üstine anuñ zâr zâr
Gözlerinden dökdi hûnîn-cûybâr

7962.Didi iy şâh isdedüm Âb-ı Hayât
Nişe sunuldı saña ke’s-i memât

7963.Yüz ne tîz dönderdi senden üşbu dehr
Anı kim tiryâk sanduñ oldı zehr

7964.Görmedin dünyâyı iy şâh-ı cihân
Raht baglayup ne tîz olduñ revân

7965.Şâm senüñ-çün döker hûn-ı ciger
Mâteminde subh ceybin çâk ider

7966.İy dirîgâ ol keyânî yâl ü bâl
İy dirîg ol göz ü kaş u hatt u hâl

7967.İy dirîg ol kadr ü câh u izz ü baht
İy dirîg ol emr ü mülk ü tâc u taht

7968.İy dirîg ol kerr ü ferr ü bezm ü rezm
İy dirîg ol hilm ü ilm ü hazm ü azm

7969.Kim kamusı oldı toprahda nihân
Gör ki ne bî-mihr ü zâlimdür cihân

7970.Resmi bu-y-ıdı ki öle Rûkıyâ
Şah Sikender anı topraga koya

7971.Çarhı gör kim anı topraga koya
Rûkıyâ-yı saht-cânı kor diri

7972.Saht-cân olmasa-y-ıdı âdemî
An’ogulsuz ürmeye-y-di bir demi

7973.Pes yürüdi şâh-ıçun kim her hakîm
Bir söz eyde k’ola hikmetde azîm

7974.Tâ aña mersiyye ola ol kelâm
Hem işidene ögüt ola müdâm

MERSİYYE-İ ARESTOTALİS BER-İSKENDER

7975.Did’Ârestû iy cihân-dâr u cüvân
K’olmış-ıdı âleme hülmüñ revân

7976.Dahı kâni olmaz-ıduñ sen aña
N'itdi bu gaddârı gördüñ mi saña

MERSİYYE-İ BUKRÂT HAKÎM

7977.Didi Bukrât iy ki yiryüzi saña
Tar görinürdi haber virgil baña

7978.Kim nicedür ki seni tâbût-ı tenk
Habse saldı olmadın arada cenk

MERSİYYE-İ EFLÂTÛN

7979.Didi Eflâtûn ki görüp bunca renc
Cem'itdüñ çoh ciger kanı-y-la genc

7980.Yimedüñ uş koyuban gitdüñ anı
Taş dahı görürse esirger seni

MERSİYYE-İ TIMTIRÛN-I HAKÎM

7981.Didi Tımtırûn ki iyşâh-ı dilîr
Kim senüñ ser-pençeñe döymezdi şîr

7982.Niçün itmedüñ ecel bebri-y-le ceng
Kodı gitdi yirüñi ol gûr-ı teng

MERSİYYE-İ RÛFES-İ HAKÎM

7983.Didi Rûfes iy şeh-i sâhib-kırân
Dün senündi ucdan uca bu cihân

7984.Sini kim azl itdi bu resme bu gün
Râyetüñi böyle kim kıldı nigûn

MERSİYYE-İ BÜRTÛS-I FEYLESÛF

7985.Didi Bürtûs şunca halk'itdüñ adem
Ölmeyeyim diyü iy şâh-ı Acem

7986.Lîkin ölmek def'ini kılamaduñ
Kanda-y-ıdı ölümüñ bilemedüñ

MERSİYYE-İ BÂLÛS-I HAKÎM

7987.Didi Bâlûs söyler-idi dün dilüñ
Âlemüñ gencine irerdi elüñ

7988.N'oldı bu gün kim dilüñ baglandı oş

Kamu nesneden elüñ niş’oldı boş

MERSİYYE-İ FEYLÛS-I HAKÎM

7989.Didi Feylus kimde kim ola nazar
Sinüñ öldügüñ aña ibret yiter

7990.Maşrık u Magrib senündi dün yakîn
Bir kefen kaldı saña bugün hemîn

MERSİYYE-İ İMROS-I ŞÂİR-İ YÛNÂN

7991.Didi İmros aldadı şâh-ı cüvân
Sini üşbu rûbeh-i pîr-i cihân

7992.Dimne bigi saña efsûn eyledi
Âkıbet uş sini magbûn eyledi

MERSİYYE-İ SOKRAT-I HAKÎM

7993.Didi Sokrât iy melik idüp talab
Dünyada çekdün besî renc ü ta’ab

7994.Ol ta’abdan hîç râhat görmedüñ
Geldüñ ü gitdüñ murâda irmedüñ

MERSİYYE-İ FEYSÂGORS

7995.Didi Feysâgors i şâh-ı tâc-ver
K’olmış-ıduñ kamu işe çâre-ger

7996.Üşbu işe nişe çâre bulmaduñ
Nişe bu derdüñ devâsın kılmaduñ

MERSİYYE-İ ZEYTÛN HAKÎM

7997.Didi Zeytûn döymedi san’ejdehâ
Divler almadı cengüñden rehâ

7998.İtd’ecel az renc-ile sini helâk
Yire düşüp olduñ uş nâ-gâh hâk

MERSİYYE-İ MİRÂVUS-I FEYLESOF

7999.Didi Mîrâvûs kim bunca hakîm
Bisledüñ virüp firâvân zer ü sîm

8000.Birisi rencün ne-durur bilmedi
Birisi derdüñe çâre kılmadı

MERSİYYE-İ BİDAGROS-I HAKÎM

8001.Didi Bîdagros ki iy deryâ-şükûh
Kim çeriñ tolı-y-ıdı sahrâ vü kûh

8002.Bu ecel nic'oldı buldı saña dest
Kim seni toprag içinde kıldı pest

MERSİYYE-İ SABNOS-I HAKÎM

8003.Sâbnos didi ki iy şâh-ı bülend
Dün felek boynına salmışduñ kemend

8004.Sini nişe itdi ol bugün esîr
Anuñ-ılan kılmaduñ sen dâr u gir

KELÂM-I SOLON-I FELSEFÎ

8005.Didi Sûlon bende-fermân-ıd'i şâh
Dün saña devr ü sipihr ü mihr ü mâh

8006.Bugün el boyadı kanuña sipihr
Mâh u mihr itmedi saña hîç mihr

FİRİSTÂDEN-İ RÛKIYÂ TÂBÛT-I İSKENDER-RÂ BE-MEVZİ'Î Kİ VASIYYET-KERDE BÛD

8007.Söyleyecek sözi hoş söylediler
Bu meselleri beyân eylediler

8008.Her vasıyyet k'itdi-di ol nîg-nâm
Yirine getürdiler anı temâm

8009.Pes oradan anı alup gitdiler
Ol didügi yirde penhân itdiler

8010.Renc tartup genc dird'itdi nihân
Anı dah'itdi nihân âhir cihân

8011.Üşbudur k'işitdüñ ahvâl-i sipihr
Cehd eyle pes ana baglama mihr

8012.Biñ yıl anda kalur-ısañ şâdumân
Çünki gitdüñ bir nefes-durur hemân

AHVÂL-İ İSKENDERUS BİN İSKENDER VE İMTİNÂ-I Û EZ-PÂDİŞÂHÎ

8013.Pes diled'İskenderus'ı Rûkıyâ
Şâh Zülkarneyn tahtına koya

8014.Ol zamân olmışdı ol bir feylesûf
Kim cihan hâline bulmışdı vukûf

8015.Üşbu dünyî ragbet'anda yog-ıdı
Âhıret korhusı gâyet çog-ıdı

8016.Didi atam saltanat idüp talab
Çekdi dürlü dürlü renc-ile ta'ab

8017.Dutdı mülk ü dirdi bunca mâl u genc
Kodı gitdi kendüye ne kaldı renc

8018.Çarh n'itdi gör aña önden soña
Baña dahı an'ide itdi aña

8019.Pâdışâhlıh gerçi pes mergûbdur
Çün girü elden gider nâ-hûbdur

8020.Renc'il'atam dirdi bunca genc ü mâl
Kodı gitdi aña ne kaldı vebâl

8021.Anı kim ol itdi ben kaçan idem
Ya nic'uram pâdışâhlıga kadem

8022.Ger kerâmet ols'imâretde yakîn
Ol kerem ehlinüñ ola-y-dı hemîn

8023.Çün aña lâyık olur herbir le'îm
Pes anı isdemeye hirgiz kerîm

8024.Begligüñ almah-durur ser-mâyesi
Aldugın virmek-durur pîrâyesi

8025.Alınur almayacah yirden yakîn
Virilür virmeyecek yire hemîn

8026.Pâdışahlıh ol ki çoh renc ü belâ
Çeküben bir kişi tâc u taht ala

8027.Görmedin andan temettü' zâr ola
Mülk andan soñra ayruga kala

8028.Lezzeti mülküñ nedür vehm ü hayâl
Pes aña nic'aldana ehl-i kemâl

8029.Biñ yıl-ısa çün olur soñı adem
Âkıl olan urmaya aña kadem

8030.Pes varup bir kûşe itdi ihtiyâr
Tâata meşgûl olup leyl ü nehâr

8031.Ömrüni zühd-ile geçürdi temâm
Zî kerem k2itdi aña Rabbü'l-enâm

8032.Hak Taâlâ kime kim in'âm ide
Tâatını kendünüñ ilhâm ide

8033.Atası dünyâyı itdi-ise sayd
Eyledi ol devlet-i ukbîyi kayd

8034.Çünki böyle oldı hâl-i saltanat
Düşdi halkuñ arasında şeytanat

8035.Her kişi bir şehri dutup oldı şah
Bu anı kıldı vü ol bunı tebâh

8036.Halk birbirini garet itdiler
İllere dürlü hasâret itdiler

8037.Fitne vü âşub toldı rûzigâr
Erdeşîr-i şâh olınca âşikâr

8038.Revnaka yüz dutdı andan kibr ü dehr
Başladı k'ola imâret il ü şehr

8039.Şah Sikender k'itdi bahr u berri geşt
Budur anuñ-çun didügüñ ser-güzeşt

8040.Her ne kim nakl oldı-sa andan sahîh
Uş rivâyet eyledüm saña sarîh

8041.Diñleyiben dutgıl andan i'tibâr
Cehd it aldanma dünyâya i yâr
8042.Üşbu destânuñ ki itmişem beyân
Dinl'işâretin k'idem sana ayân

DER-TEMSÎL VE HÂTİME-İ KİTÂB

8043.İlm-durur didügüm Âb-ı Hayât
K'anı bulan nefse irişmez memât

8044.İlm ehli zinde-i câvîd olur
Câhil olan işden nev-mîd olur

8045.Ger meselde ne-durur dirseñ gürâz
Ol degüldür hirgiz illâ hırs u âz

8046.Kahr itmezseñ kanâatle anı
Maksada irmege komaz ol seni

8047.Dünya-yı dûndur didügüm ol yılan
Zehri girçekdür ü tiryâki yalan

8048.Key sahın tiryâkine sunma anuñ
Yohsa zehri cânuñı alur senüñ

8049.Ol peleng-i cân-sitân nedür gazab
K'ol-durur ol dürlü isyâna sebeb

8050.Ol didügüm od nedür şehvet yakîn
K'işi buldugını yhmahdur hemîn

8051.Oda beñzer her ne bulsa ider helâk
Nesne bulmasa ider kendüyi hâk

8052.Câzu İblîs-i Laindür bî-kelâm
Kim seni tezvîr-ile aldar müdâm

8053.Ger seni ol dîv magbûn itmeye
Sana rütbetde melâyik yitmeye

8054.Ne-durur avret cihânnuñ zîneti
Halkı aldamahdur anuñ hasleti

8055.Görüben rengini magbûn olmagıl
İşvesine k'ide meftûn olmagıl

8056.Tâze-durur dime hadrâ-yı dimen
Tîz olur pejmürde bilgil anı sen

8057.Ol agaç kim şehriyâra söyledi
Ömri hâlını aña şerh eyledi

8058.Dehre beñzer ol ki geçdügi anuñ
Her nefesde bir habercündür senüñ

8059.Hâl dilin söyler ol anı işit
Cân kulagı-y-la aña göre iş it

8060.Hızr âlim ilmdür Âb-ı Hayât
K'anı içen kişiye gelmez memât

8061.Sözümi diñle ki ol cândan gelür
Her ne dirsem ayn-i irfândan gelür

8062.Her ne söz kim iderem ben sana nakl
Ma'ni-i Kur'ân-dur u yâ rây-ı akl

8063.Çünki anber-bâr idüp hâmeyi
Nakş kıldum ben Sikender-nâme'yi

8064.Mustafâ’nuñ hicretinden bellü bil
Kim yidiyüz toksan ikinci-y-di yıl

8065.Evveli-y-idi Rebî’ü’l-âhirüñ
K’oldı nazmı hatm üşbu defterüñ

8066.Şah Sikender’den dahı geçmişdi hem
Biñ yidi yüz yıl u bir bî-bîş ü kem

8067.Yidi yüz dört yıl olalı Yezdecird
Pâdışâh olup Acem cüml’aña gird

8068.Hem Melikşâh devletinden dahı bil
K’ol yıl-ıdı üç yüz ü onıncı yıl

8069.Şükr kim bu defter-i gevher-nizâm
Böyle hoş tertîb-ile oldı temâm

TÂRİH-İ NAZM-I İSKENDER-NÂME

8070.Hakk’a minnet kim bu silk-i cevheri
Tuhfe itdüm ana k’oldur cevherî

8071.Üşbu resme dürc-i pür-nakş u nigâr
Çîn içinde yazamaz gevher-nigâr

8072.Lafzı zîbâ vü ibârâtı lâtîf
Nazmı mevzûn u işârâtı şerîf

8073.Bir gül-istândur açılmış gülleri
Tâze olmış lâle vü sünbülleri

8074.Dürci hikmetdür leb-â-leb tolu dür
Derci ma’nîdür kamu fazlı-y-la pür

8075.Her sözi kim anda ben söylemişem
Her göher kim anda nazm eylemişem

8076.Her birin bir nesneye kıldum mesel
Tâ ki sözümde bulınmaya halel

8077.Benden öñdin buncalar söylediler
Dürlü destânlar beyân eylediler

8078.Kıl tefahhus herbirinüñ hâlını
Gör nicedür cümle kîl u kâlını

8079.Gör nazarla kamusın önden soña
Hiç birisi beñzeyiser mi buña

8080.Buña insâf-ıla kılursañ nazar
Göresin kim nicedür silk-i göher

8081.Çarh hâlın evvel âhir bilesin
Görmedin yiri teferrüc kılasın

8082.Bilesin mebde' ne n'iredür ma'âd
Hem ne-durur âferînişden murâd

8083.Saltanat şuglında kâdir olasın
Memleket fikrinde nâdir olasın

8084.Hân-ı ma'nî döşemişem saña ben
Üşbu ni'met çün Hak'a şükr eyle sen

8085.Hayr-ıçun ben çün konuhladum seni
Sen dahı hayr-ıla yâd eyle beni

8086.Hayr-ıl'olsun dünyi vü ukbîde şâd
AHMEDÎ'yi her k'ide hayr-ıla yâd

8087.Bil ki üşbu ıkd dürcindeki dür
Akd-i dest-ile sekiz biñ dânedür

8088.Hem iki yüz elli anuñla bile
Rahmet aña kim göher kadrın bile